

Erasmus+ KA2 – Strategic Partnership

2015-1-TR01-KA201-021664

INTELLECTUAL OUTPUT – 1

SITUATION ANALYSIS

Circulation : Project partners
Author : Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum
Doc Reference : IO-1 REPORT
Doc History : Version 1, JUNE 20th 2016

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	4
1.1.	METODOLOGIA.....	4
1.2.	KONSTRUKCJA KWESTIONARIUSZA.....	5
2.	Wyniki badań.....	6
2.1.	WŁOCHY.....	6
2.1.1.	Uczniowie.....	6
2.1.2.	Nauczyciele.....	7
2.1.3.	Rodzice.....	8
2.2.	POLSKA.....	9
2.2.1.	Uczniowie.....	9
2.2.2.	Nauczyciele.....	10
2.2.3.	Rodzice.....	11
2.3.	PORRTUGALIA.....	12
2.3.1.	Uczniowie.....	12
2.3.2.	Nauczyciele.....	14
2.3.3.	Rodzice.....	15
2.4.	RUMUNIA.....	16
2.4.1.	Uczniowie.....	16
2.4.2.	Nauczyciele.....	17
2.4.3.	Rodzice.....	18
2.5.	TURCJA.....	19
2.5.1.	Uczniowie.....	19
2.5.2.	Nauczyciele.....	20
2.5.3.	Rodzice.....	22
3.	Dyskusja.....	24
4.	Podsumowanie i wnioski.....	24
5.	Literatura.....	25
6.	Załącznik.....	26
6.1.	TURCJA.....	26
6.1.1.	Uczniowie.....	26
6.1.2.	Nauczyciele.....	45
6.1.3.	Rodzice.....	60
6.2.	WŁOCHY.....	75
6.2.1.	Uczniowie.....	75

6.2.2.	Nauczyciele	97
6.2.3.	Rodzice	112
6.3.	<i>POLSKA</i>	128
6.3.1.	Uczniowie	128
6.3.2.	Nauczyciele	147
6.3.3.	Rodzice	162
6.4.	<i>PORTUGALIA</i>	177
6.4.1.	Uczniowie	177
6.4.2.	Nauczyciele	197
6.4.3.	Rodzice	212
6.5.	<i>RUMUNIA</i>	227
6.5.1.	Uczniowie	227
6.5.2.	Nauczyciele	252
6.5.3.	Rodzice	267

1. Wprowadzenie

Poniższy raport jest częścią projektu Make StudentS Addiction-free (Uwolnić uczniów od uzależnień), który został zainicjowany i jest koordynowany przez Wojewódzką Dyрекcję Edukacji Narodowej w Bursie w Turcji. Głównym celem projektu jest zebranie danych na temat postaw wybranych grup osób (nauczycieli, uczniów i rodziców) wobec tematów poruszanych w ramach projektu oraz stworzenie informatora dla nauczycieli i rodziców. Badanie zostało przeprowadzone przez partnerów uczestniczących w projekcie:

- I.P.S.I.A. A. Ferrari (Włochy),
- Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum; badanie przeprowadzono w VIII LO im. Olimpijczyków Polskich w Szczecinie,
- Agrupamento de Escolas de Penalva do Castelo (Portugalia),
- Colegiul National de Informatica Matei Basarab (Rumunia),
- YILDIRIM Vocational and Technical High School (Turcja).

Raport jest pierwszym z czterech efektów realizowanego projektu. Celem tej części projektu było:

- ustalenie, które z uzależnień jest najbardziej powszechne w regionach, w których działają instytucje partnerskie,
- określenie postaw uczniów, rodziców i nauczycieli wobec problematyki uzależnień,
- sprecyzowanie potrzeb ludzi w obszarze tematów, które obejmuje projekt.

1.1. METODOLOGIA

By uzyskać możliwe do porównania dane, w procesie badawczym zostały wykorzystane te same kwestionariusze, które każdy z Partnerów przetłumaczył z języka angielskiego na język ojczysty.

Dane były zbierane przy wykorzystaniu kwestionariuszy wypełnianych grupowo. Uczniowie, rodzice i nauczyciele wypełniali kwestionariusze anonimowo i dobrowolnie. Uczniowie i rodzice pracowali w klasach szkolnych w obecności nauczycieli lub osób przeprowadzających badanie. Nauczyciele wypełniali kwestionariusze indywidualnie.

Proces zbierania danych miał miejsce w marcu 2016r.

1.2. KONSTRUKCJA KWESTIONARIUSZA

Kwestionariusze dla uczniów, ich rodziców i nauczycieli obejmowały następujące aspekty:

- Szacowaną liczbę nastolatków, którzy palą papierosy, spożywają alkohol, zażywają narkotyki
- Szacowany poziom popularności Internetu (gier komputerowych, mediów społecznościowych) wśród nastolatków
- Wiedza na temat uzależnień od substancji i uzależnień behawioralnych oraz nawyków żywieniowych, w tym umiejętność odróżniania faktów od mitów i stereotypów
- Przyczyny palenia papierosów, spożywania alkoholu, zażywania narkotyków, korzystania z komputera oraz niezdrowych nawyków żywieniowych wśród nastolatków
- Nawyki żywieniowe wśród nastolatków
- Zaangażowanie nauczycieli i rodziców w profilaktykę uzależnień.

Dodatkowo:

- Uczniowie byli pytani o opinię na temat możliwych negatywnych konsekwencji palenia papierosów, spożywania alkoholu, zażywania narkotyków, nadużywania komputera i niezdrowego odżywiania
- Rodzice i nauczyciele byli pytani o objawy spożywania alkoholu, zażywania narkotyków i nadmiernego korzystania komputera przez młodzież.

Szczecińska Szkoła Wyższa

2. Wyniki badań

2.1. WŁOCHY

2.1.1. Uczniowie

Uczniowie wskazywali, że palenie papierosów, w tym palenie regularnie, jest powszechne wśród nastolatków. Połowa respondentów nie uważa okazjonalnego palenia jako ryzykownego, podczas gdy regularne palenie znaczna większość uczniów postrzega jako niebezpieczny nawyk. Głównymi przyczynami palenia papierosów są ciekawość, bunt młodzieńczy, próby zwrócenia na siebie uwagi, poradzenia sobie ze stresem i z problemami rodzinnymi.

Uczniowie przyznają, że wielu młodych ludzi eksperymentuje z alkoholem (próbując go raz lub dwa), a część z nich spożywa alkohol regularnie. Jednakże większość respondentów wskazuje na negatywne skutki picia alkoholu. W przekonaniu uczniów główne powody spożywania alkoholu to niekorzystna sytuacja rodzinna oraz utrata kochanej osoby.

W opinii uczniów, niewielka liczba nastolatków próbowała lub regularnie zażywa wymienione w kwestionariuszu narkotyki. Większość postrzega zażywanie wszelkiego rodzaju narkotyków jako zachowanie bardzo ryzykowne. Jednocześnie najbardziej powszechne narkotyki wśród adolescentów to marihuana i haszysz.

Znaczna grupa nastolatków gra w gry komputerowe i spędza czas na portalach społecznościowych przez wiele godzin dziennie, podczas gdy gry hazardowe w Internecie postrzegane są jako znacznie mniej popularne. Zdaniem uczniów spędzanie jednej lub dwóch godzin dziennie na portalach społecznościowych lub grając w gry komputerowe nie jest dla nich szkodliwe, ale staje się niebezpieczne, gdy czas spędzany online wydłuża się. Głównymi powodami, dla których młodzież gra w gry komputerowe i korzysta z portali społecznościowych jest nuda. Znacznie mniej istotne przyczyny to chęć zrelaksowania się, przyjemności oraz potrzeba zwrócenia na siebie uwagi.

Dwie trzecie uczniów wskazuje, iż większość lub nawet wszyscy nastolatki jedzą codziennie przynajmniej jednego batona, paczkę chipsów, lub inny rodzaj niezdrowego jedzenia. Ponad połowa postrzega takie zachowanie jako bezpieczne dla nich bądź jedynie w niewielkim stopniu ryzykowne. Wielu respondentów przyznaje, że nocne podjadanie może zwiększać ryzyko nadwagi, ale równocześnie uczniowie nie mają zdania bądź nie dostrzegają problemu w jedzeniu przed komputerem. Często respondenci nie wiedzieli czy batony energetyczne są dobrym źródłem witamin i minerałów. Głównymi przyczynami niezdrowych nawyków żywieniowych jest, w

przekonaniu uczniów, zbyt duża liczba miejsc w okolicy, gdzie można kupić tzw. fast foody, podatność na wpływ reklam, ale także próby poradzenia sobie ze stresem.

Jedna trzecia uczniów nie знаła prawidłowych odpowiedzi na pytania dotyczące powszechnie znanych stereotypów („jeśli uczeń uzyskuje dobre wyniki w nauce to nie może być uzależniony” oraz uzależnienie występuje tylko wtedy, gdy ktoś zażywa szkodliwe substancje codziennie bądź doświadcza zespołu odstawienia”). Respondenci nie mieli również pewności czy alkohol jest mniej niebezpieczny niż narkotyki.

Uczniowie wskazują, iż głównymi powodami uzależnień wśród ich rówieśników są problemy osobiste i rodzinne, stres, ale także nieodpowiedzialność i słaba wola.

Respondenci podają, że osobami, które rozmawiają z nimi o paleniu papierosów, spożywaniu alkoholu, zażywaniu narkotyków, spędzaniu czasu przed komputerem i nawykach żywieniowych są rodzice. Nauczyciele również odgrywają znaczącą rolę w takich rozmowach.

2.1.2. Nauczyciele

Większość nauczycieli wskazuje, że ma umiarkowaną wiedzę na temat spożywania alkoholu, zażywania narkotyków i uzależnień. Znacznie pewniejsi są oni swojej wiedzy w zakresie uzależnień behawioralnych. Połowa nauczycieli ocenia swoją wiedzę odnośnie nawyków żywieniowych na umiarkowanym poziomie. Respondenci podają, iż rozmawiają z uczniami o tych problemach.

Nauczyciele są świadomi, iż alkohol nie jest mniej niebezpieczny niż narkotyki oraz że właściwe zachowanie ucznia nie wyklucza go z grupy ryzyka. Równocześnie, połowa respondentów wyraża przekonanie, że jeśli uczeń osiąga dobre wyniki w nauce to nie może cierpieć z powodu uzależnienia.

Nauczyciele postrzegają palenie papierosów jako bardzo powszechne zjawisko wśród nastolatków, którzy nie radzą sobie z presją rówieśniczą, ciekawością, ale również chęcią bycia „dorosłym”. Podobnie alkohol jest, zdaniem nauczycieli, powszechny wśród uczniów, którzy chcą poczuć się „dorośli” bądź nie mogą na co dzień liczyć na wsparcie ze strony rodziny.

Z perspektywy nauczycieli, narkotyki są mniej popularne wśród adolescentów. Powody, dla których nastolatki zażywają środki psychoaktywne to problemy rodzinne, szczególnie jeśli uczniowie wychowywali się w rodzinach, w których spożywanie alkoholu jest postrzegane jako zachowanie normalne, nie wzbudzające niepokoju.

Nauczyciele przyznają, że znacząca liczba uczniów spędza wiele godzin dziennie w Internecie, ponieważ się nudzą i poszukują rozrywki.

W opinii respondentów głównymi powodami uzależnień są problemy osobiste i rodzinne, jak również niekorzystne środowisko rodzinne.

Najbardziej znanymi wśród nauczycieli objawami zażywania szkodliwych substancji są nieprzyjemny zapach, „znikanie” pieniędzy z domu, szkliste oczy, ale także zmienne nastroje oraz ucieczki z lekcji. Najbardziej znanymi objawami nadmiernego korzystania z komputera to, zdaniem nauczycieli, spędzanie dużej ilości czasu w Internecie, zrywanie znajomości, nieregularny tryb życia, jak również poirytowanie, kiedy nie korzysta się z Internetu bądź nie gra się w gry komputerowe.

Ponad połowa nauczycieli sugeruje, iż większość lub nawet wszyscy uczniowie jedzą codziennie przynajmniej jednego batona, paczkę chipsów, bądź inny rodzaj niezdrowego pożywienia.

2.1.3. Rodzice

Rodzice raczej dobrze oceniają swoją wiedzę na temat zażywania i uzależnienia od narkotyków, ale wielu z nich, szczególnie ojców, przyznaje, że wiedzą o problemie bardzo niewiele. Swoją wiedzę na temat spożywania i uzależnienia od alkoholu jak również nawyków żywieniowych rodzice określają jako umiarkowaną. Większy zakres wiedzy respondenci wykazywali w zakresie uzależnień behawioralnych.

Większość rodziców, szczególnie matek, podaje, że rozmawia ze swoimi dziećmi na temat palenia papierosów i nawyków żywieniowych. Ponad połowa rodziców rozmawia z nastolatkami o spożywaniu alkoholu, zażywaniu narkotyków i nadmiernym korzystaniu z komputera.

Połowa rodziców zgadza się, że nawet jeśli uczeń osiąga dobre wyniki na nauce, to może być uzależniony. Wiele respondentów nie wiedziało czy alkohol jest mniej niebezpieczny niż narkotyki, choć mężczyźni są bardziej świadomi zagrożenia. Rodzice nie byli także pewni czy zespół odstawienia jest jednym z kluczowych symptomów uzależnienia, ale wskazywali, że dobre zachowanie nastolatka nie oznacza, że nie może on znajdować się w grupie ryzyka uzależnienia.

W ocenie rodziców, większość nastolatków pali regularnie papierosy, podczas gdy spożywanie alkoholu jest mniej popularne. W opinii respondentów narkotyki nie są popularne wśród młodzieży. Rodzice wskazują ponadto, że adolescenti przez wiele godzin dziennie grają w gry komputerowe i spędzają czas na portalach społecznościowych, ojcowie wydają się być większymi optymistami jeśli chodzi o ilość czasu, jaką ich dzieci przeznaczają na gry komputerowe i portale społecznościowe.

W przekonaniu rodziców główne przyczyny uzależnień wśród młodzieży to problemy osobiste i rodzinne, niekorzystne środowisko rodzinne, stres i nieodpowiedzialność. Dominującym powodem, z jakiego nastolatki palą papierosy jest presja rówieśników, ale chęć bycia „dorosłym” również odgrywa tu istotną rolę. Przyczyny picia alkoholu i zażywania narkotyków to, w przekonaniu rodziców, problemy osobiste, w relacjach z innymi i rodzinne.

Rodzice przyznają, że adolescenci grają w gry komputerowe z nudów. Drugim powodem jest potrzeba rozrywki. Podobne argumenty respondenci podają pytani o spędzanie przez młodzież czasu na portalach społecznościowych.

Rodzice rozpoznaliby, że nastolatek może nadużywać szkodliwych substancji przede wszystkim przez specyficzny zapach, trudności w mówieniu, „znikanie” z domu pieniędzy i wartościowych przedmiotów, agresję, złość, izolację z otoczenia, szkliste oczy, zmiany w nawykach żywieniowych. Najbardziej powszechnymi symptomami nadużywania komputera są spędzanie wielu godzin w Internecie oraz poirytowanie, gdy nie mają dostępu do komputera.

Rodzice są świadomi, że ich dzieci bardzo często jedzą niezdrową żywność.

2.2. POLSKA

2.2.1. Uczniowie

Istotnym czynnikiem wpływającym na wyniki badań jest fakt, iż większość polskich respondentów była w wieku 18 lat, co oznacza, że mogą oni legalnie kupować i palić papierosy, a także kupować i spożywać alkohol.

Uczniowie wskazują, iż palenie papierosów wśród nastolatków jest powszechne pomimo, że postrzegają oni to zachowanie jako bardzo ryzykowne. Głównymi przyczynami palenia papierosów wśród nastolatków, zdaniem ich samych, jest bunt młodzieńczy, presja rówieśnicza i chęć bycia „dorosłym”.

W opinii uczniów młodzież eksperymentuje z alkoholem, ale często pije też regularnie pomimo, że jest świadoma potencjalnych negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu. Jednocześnie alkohol postrzegają jako substancję mniej szkodliwą niż narkotyki. Powodami picia alkoholu są problemy interpersonalne (urata bliskiej osoby, problemy rodzinne), ale istotne są też chęć poczucia się „dorosłym” i potrzeba rozrywki.

Większość uczniów twierdzi, że niewielu nastolatków zażywa narkotyki. Równocześnie, w porównaniu z innymi substancjami, marihuana i haszysz są najbardziej powszechne. Prawie jedna trzecia respondentów wyraża przekonanie, że większość lub nawet wszyscy nastolatkarze

próbowali zażywać marihuanę lub haszysz raz lub dwa razy w życiu. Sądzą oni, że marihuana i haszysz są mniej niebezpieczne niż inne narkotyki. Prawie połowa uczniów twierdzi, że marihuana nie uzależnia. Co więcej, wielu respondentów jest zdania, że jednorazowe zażycie narkotyku nie wiąże się z ryzykiem uzależnienia.

Granie w gry komputerowe i korzystanie z portal społecznościowych przez wiele godzin dziennie jest powszechne wśród uczniów. Jednocześnie, nastolatki postrzegają nadmierne korzystanie z komputera jako zachowanie ryzykowne. Ponadto, granie w gry komputerowe wydaje się być dla respondentów zachowaniem bardziej niebezpiecznym niż korzystanie z portali społecznościowych. Głównymi powodami korzystania z komputera są nuda i chęć zrelaksowania się.

Ponad połowa uczniów wskazuje, że większość lub nawet wszyscy nastolatki codziennie jedzą przynajmniej jeden baton czekoladowy, paczkę chipsów lub inne niezdrowe pożywienie i jednocześnie nie postrzega tego w kategoriach ryzykownego zachowania. Jednakże mają oni świadomość, iż nocne podjadanie może zwiększyć ryzyko nadwagi oraz że fakt, iż ktoś uprawia sport, nie oznacza, że może jeść ile chce. Respondenci wiedzą, że batony energetyczne nie są dobrym źródłem witamin i minerałów. Jedna trzecia uczniów nie dostrzega problemu w spożywaniu posiłków przed komputerem. Głównymi powodami niezdrowych nawyków żywieniowych są, w przekonaniu młodzieży, próby poradzenia sobie ze stresem oraz zbyt duża liczba miejsc w okolicy, gdzie sprzedawany jest tzw. fast food.

Część uczniów jest świadoma tego, iż jeśli osoba osiąga dobre wyniki w nauce to nie oznacza to wcale, że nie jest uzależniona. Podobnie, niewielka liczba uczniów rozumie, że uzależnienie może być zdiagnozowane nawet jeśli osoba nie zażywa szkodliwych substancji codziennie lub nie doświadcza zespołu odstawienia.

Głównymi przyczynami uzależnień wśród młodzieży są, zdaniem uczniów, problemy osobiste i rodzinne, niekorzystna sytuacja rodzinna oraz brak silnej woli.

Uczniowie wskazują, że rodzice, w szczególności matki, rozmawiają z nimi o negatywnych konsekwencjach palenia papierosów, spożywania alkoholu, zażywania narkotyków, nadużywania komputera oraz niezdrowych nawyków żywieniowych. Jednakże, prawie połowa respondentów wskazuje, iż nikt nie rozmawiał z nimi o ryzyku związanym ze zbyt częstym graniem w gry komputerowe i nadmiernym korzystaniem z Internetu.

2.2.2. Nauczyciele

Większość nauczycieli ocenia swoją wiedzę na temat uzależnień jako umiarkowaną. Czują się oni lepiej wyedukowani w kwestiach związanych z alkoholem i uzależnieniami

behawioralnymi niż z narkotykami. Respondenci mają poczucie, że ich wiedza w kwestiach żywienia jest dobra lub bardzo dobra.

Nauczyciele deklarują, że rozmawiają z uczniami (indywidualnie i podczas lekcji) na temat palenia papierosów, uzależnienia od alkoholu i narkotyków, nadużywaniu komputera i nawyków żywieniowych.

Znaczna grupa nauczycieli jest świadoma, że palenie papierosów jest powszechne wśród nastolatków tak samo jak spożywanie alkoholu, choć alkohol jest mniej popularny. W opinii nauczycieli narkotyki nie są zbyt popularne, przyznają oni jednak, że marihuana i haszysz są najbardziej powszechne wśród młodzieży. Respondenci wskazują, że adolescenti spędzają wiele godzin przed komputerem. Ponadto, dwie trzecie nauczycieli podaje, że większość lub wszyscy młodzi ludzie jedzą codziennie co najmniej jeden baton czekoladowy, paczkę chipsów lub inne niezdrowe pożywienie.

Z perspektywy nauczycieli, głównymi przyczynami uzależnień wśród nastolatków są problemy osobiste i rodzinne, w tym niekorzystna sytuacja rodzinna. Dominującymi powodami palenia papierosów, natomiast, są presja rówieśnicza, bunt młodzieńczy, ciekawość i chęć bycia „dorosłym”. Spożywanie alkoholu i zażywanie narkotyków przez adolescentów jest motywowane podobnie, ale także nauczyciele wskazują na problemy osobiste i rodzinne jako istotne czynniki mogące prowadzić do uzależnienia. Z punktu widzenia nauczycieli, nastolatki spędzają wiele czasu grając w gry komputerowe nie tylko dlatego, że się nudzą, ale również z powodu trudności, jakich doświadczają w relacjach z innymi i potrzeby, by zapomnieć o problemach codziennego życia. Jednocześnie, korzystanie z portali społecznościowych wiąże się u adolescentów z nudą, potrzebą uwagi oraz problemami rodzinnymi.

Najbardziej znanymi przez nauczycieli objawami nadużywania szkodliwych substancji są agresja, szkliste oczy oraz wagary. Nadmierne korzystanie z komputera byłoby rozpoznane poprzez takie symptomy jak spędzanie wielu godzin przed komputerem, porzucanie przyjaciół i swoich zainteresowań, poirytowanie, gdy nie ma możliwości korzystania z komputera, jak również zasypianie w szkole.

2.2.3. Rodzice

Rodzice dobrze oceniają swoją wiedzę na temat spożywania i uzależnienia od alkoholu, uzależnień behawioralnych oraz nawyków żywieniowych wśród młodzieży. Jednocześnie, wielu respondentów wskazywało, iż ich wiedza na temat zażywania i uzależnienia od narkotyków, jest mniejsza. Większość rodziców prawidłowo ocenia stereotypy na temat uzależnień i nawyków żywieniowych.

Znaczna grupa rodziców podaje, iż regularnie rozmawia ze swoimi dziećmi o zażywaniu szkodliwych substancji, korzystaniu z komputera i nawykach żywieniowych.

Respondenci wskazują, iż znaczna grupa nastolatków pali papierosy, podczas gdy alkohol jest mniej powszechny. Zdaniem rodziców nastolatki eksperymentują z narkotykami, ale rzadko zażywają je regularnie (z wyłączeniem marihuany i haszyszu). Rodzice wskazują również, iż adolescenci spędzają wiele godzin dziennie przed komputerem, a większość z nich codziennie spożywa niezdrowe jedzenie.

Głównymi przyczynami uzależnień są, z perspektywy rodziców, problemy osobiste i rodzinne, niekorzystna sytuacja rodzinna i stres. W ocenie respondentów powodem palenia papierosów i spożywania alkoholu przez młodzież jest przede wszystkim presja rówieśnicza, ale również, w drugiej kolejności, chęć bycia „dorosłym”. Zażywanie narkotyków wynika przede wszystkim z ciekawości, problemów rodzinnych, niskiej samooceny i prób zapomnienia o codziennym życiu.

Rodzice wskazują, iż nuda jest, w przypadku nastolatków, dominującym powodem grania w gry komputerowe i spędzania czasu na portalach społecznościowych.

Najbardziej znanymi symptomami nadużywania szkodliwych substancji są agresja, szkliste oczy, pogorszenie wyników w nauce oraz znikanie pieniędzy i wartościowych przedmiotów z domu. Nadmierne korzystanie z komputera rodzice wiążą z takimi symptomami jak spędzanie dużej ilości czasu w Internecie, porzucanie przyjaciół i zainteresowań, ale także poirytowanie, gdy nie ma dostępu do komputera.

2.3. PORRUGALIA

Istotnym czynnikiem, który mógł mieć wpływ na wyniki przeprowadzonych badań i w związku z tym powinien być uwzględniony podczas analizy uzyskanych badań jest fakt, iż w Portugalii legalna jest sprzedaż alkoholu, który nie jest produkowany na spirytusie osobom powyżej 16 roku życia. Jednocześnie, spożywanie alkoholu poniżej 18 roku życia jest zabronione.

2.3.1. Uczniowie

Portugalscy uczniowie wskazują, iż wiele nastolatków eksperymentuje z papierosami. Prawie połowa twierdzi, że większość ich rówieśników pali papierosy regularnie pomimo, że mają świadomość ryzyka związanego z takim zachowaniem. Głównym powodem palenia papierosów jest presja rówieśnicza, bunt młodzieńczy oraz ciekawość.

Zdaniem ponad połowy uczniów większość lub nawet wszyscy nastolatkarze próbowali alkoholu. Mniejsza ich grupa spożywa alkohol regularnie, ale pozostaje on popularny wśród młodzieży. W ocenie respondentów spożywanie alkoholu może być dla nich ryzykowne. Najbardziej powszechnymi przyczynami picia alkoholu są problemy osobiste i rodzinne, ale także pragnienie bycia „dorosłym”.

Narkotyki są mniej popularne wśród młodzieży w porównaniu z papierosami i alkoholem. Respondenci wskazują, że niektórzy adolescenty nie tylko eksperymentują z narkotykami, ale także zażywają je regularnie pomimo, że zdają sobie sprawę, że takie zachowanie niesie za sobą zagrożenia. Najbardziej powszechnymi narkotykami są marihuana i haszysz. Uczniowie często nie doceniają ryzyka związanego z narkotykami, wielu sądzi, że zażycie narkotyku jeden raz nie wiąże się z ryzykiem uzależnienia. Równocześnie znacząco duża grupa uczniów wyraża przekonanie, że marihuana może uzależniać.

Uczniowie przyznają, że spędzają wiele godzin dziennie przed komputerem. W ich opinii, granie w gry komputerowe oraz korzystanie z portali społecznościowych w Internecie przez jedną lub dwie godziny dziennie nie jest zbyt ryzykowne, ale korzystanie z komputera przez dłuższy czas może wiązać się z różnymi zagrożeniami. Nastolatki grają w gry komputerowe i korzystają z portali społecznościowych przede wszystkim z nudów. Pragnienie zrelaksowania się okazuje się tutaj mniej istotne.

Ponad połowa respondentów wskazuje, że większość lub nawet wszyscy nastolatkarze spożywają niezdrowe jedzenie prawie codziennie. Prawie połowa badanych wyraża przekonanie, że takie zachowanie nie jest ryzykowne dla ich zdrowia i dobrego samopoczucia bądź ocenia to ryzyko jako umiarkowane. Jednakże, uczniowie mają świadomość, że nie jest prawdą twierdzenie, iż mogą jeść ile chcą pod warunkiem, że uprawiają sport. Wiedzą także, że jedzenie przed komputerem nie jest zdrowe. Z drugiej strony, wielu z nich nie jest świadomych potencjalnych negatywnych konsekwencji nocnego podjadania. Wskazują też, że batony energetyczne są dobrym sposobem na pozyskanie witamin i minerałów. Głównym powodem niezdrowych nawyków żywieniowych jest, zdaniem uczniów, znaczna ilość reklam oraz duża liczba miejsc w okolicy, gdzie można zjeść tzw. fast food. Wielu uczniów ma również poczucie presji rówieśniczej.

Znaczna grupa uczniów jest świadoma, iż dobre wyniki w nauce i właściwe zachowanie niekoniecznie muszą się wiązać z tym, że osoba nie zmaga się z uzależnieniem. Ponadto, większość respondentów podała, że o uzależnieniu można mówić tylko jeśli ktoś nadużywa substancji codziennie oraz ujawnia objawy odstawienia. Uczniowie postrzegają alkohol jako mniej niebezpieczny niż narkotyki, a głównym powodem uzależnień są, ich zdaniem, problemy osobiste i rodzinne, w tym niekorzystne środowisko rodzinne.

Zwykle to rodzice rozmawiają z nastolatkami na temat możliwych negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, palenia papierosów, zażywania narkotyków, nadmiernego korzystania z komputera oraz niezdrowych nawyków żywieniowych. Również nauczyciele wykazują się aktywnością w tym zakresie.

2.3.2. Nauczyciele

Nauczyciele dobrze oceniają swoją wiedzę na temat zażywania narkotyków, spożywania alkoholu oraz uzależnień behawioralnych. W zakresie wiedzy o żywieniu, kobiety ujawniają większą pewność siebie. Są także bardziej świadome, że alkohol nie jest mniej niebezpieczny niż narkotyki oraz że brak problemów wychowawczych nie oznacza, że nastolatek nie zażywa narkotyków. Mężczyźni częściej wyrażają przekonanie, że pozytywne wyniki w nauce nie muszą świadczyć o tym, że uczeń nie zmagają się z uzależnieniem. Z drugiej strony, kobiety są bardziej świadome faktu, iż uzależnienie może być zdiagnozowane nie tylko gdy ktoś zażywa szkodliwe substancje codziennie czy doświadcza zespołu odstawienia.

Większość nauczycieli podaje, że rozmawiają oni ze swoimi uczniami na temat nadużywania szkodliwych substancji, nadmiernego korzystania z komputera oraz nawyków żywieniowych zarówno w prywatnych rozmowach, jak i podczas zajęć lekcyjnych.

Nauczyciele przyznają, że wielu adolescentów pali papierosy oraz że alkohol również jest popularny wśród nastolatków. Znacznie mniejsza grupa młodzieży zażywa narkotyki, przy czym marihuana i haszysz pozostają najbardziej powszechne.

Nauczyciele wskazują, iż znaczna grupa uczniów korzysta z komputera przez wiele godzin dziennie, kobiety, w porównaniu z mężczyznami, dostrzegają większą powszechność tego zjawiska.

Badani wyrażają przekonanie, że znacząca liczba adolescentów codziennie zjada przynajmniej jeden baton czekoladowy, torebkę chipsów bądź inny rodzaj niezdrowego jedzenia.

Głównymi przyczynami uzależnień są, w odczuciu nauczycieli, problemy osobiste i rodzinne, również te związane z niekorzystną sytuacją rodzinną. W opinii nauczycieli najważniejszymi powodami palenia papierosów przez adolescentów są chęć bycia „dorosłym” oraz bunt młodzieńczy. Spożywanie alkoholu jest bardziej związane z brakiem wsparcia w środowisku rodzinnym, utratą kochanej osoby, ale także pragnieniem doświadczenia przyjemności. Ponadto, nauczyciele wskazują, że główne powody zażywania narkotyków obejmują zaburzenia osobowości, ciekawość, chęć zapomnienia o codziennym życiu. Granie w gry komputerowe i spędzanie czasu na portalach społecznościowych, natomiast, jest motywowane nudą, ale także trudnościami w relacjach z innymi ludźmi.

Dla nauczycieli, najbardziej rozpoznawalne objawy zażywania szkodliwych substancji to dziwny zapach, szkliste oczy, nietypowe podniecenie oraz opuszczanie zajęć szkolnych. Najbardziej powszechnymi symptomami uzależnienia od komputera są natomiast, zdaniem nauczycieli, spędzanie większości czasu przed komputerem, porzucanie przyjaciół i ważnych do tej pory aktywności, zasypianie podczas lekcji.

2.3.3. Rodzice

Rodzice bardzo różnie oceniają swoją wiedzę na temat uzależnienia od narkotyków, ale prawie nikt nie ma poczucia, że kształtuje się ona na bardzo dobrym poziomie. Badani wskazują jednocześnie, że ich wiedza na temat spożywania alkoholu oraz uzależnień behawioralnych jest dobra. Wielu rodziców, szczególnie matek, twierdzi, że ma szeroką wiedzę na temat żywienia.

Większość respondentów jest świadoma, że brak problemów wychowawczych nie musi oznaczać, że nie nastolatek zmaga się z uzależnieniem. Ponad połowa rodziców podaje, że ma świadomość, iż alkohol nie jest mniej niebezpieczny niż narkotyki. Jednakże dwie trzecie z nich twierdzi, że jeżeli uczeń osiąga pozytywne wyniki w nauce, to wyklucza to jego uzależnienie. Jeszcze większa liczba respondentów sądzi, że spożywanie alkoholu codziennie i zespół odstawienia są nieodłącznym objawem uzależnienia.

Większość rodziców wskazuje, że regularnie rozmawia ze swoimi dziećmi na temat szkodliwych substancji, korzystania z komputera i nawyków żywieniowych.

Rodzice podają, że większość adolescentów eksperymentuje z papierosami, wielu z nich pali regularnie. Alkohol jest mniej popularny, jednak prawie połowa badanych uważa, że większość lub nawet wszyscy nastolatki spożywają alkohol regularnie. Zgodnie z odpowiedziami uzyskanymi od rodziców, narkotyki nie są tak powszechne wśród młodzieży, ale problem istnieje, a marihuana i haszysz wydają się być najbardziej powszechnymi narkotykami.

Respondenci wskazują, że znaczna liczba adolescentów korzysta z komputera przez wiele godzin dziennie.

Dwie trzecie rodziców podaje, że większość lub nawet wszyscy nastolatki codziennie jedzą przynajmniej jeden baton czekoladowy, paczkę chipsów bądź inne niezdrowe pożywienie.

Rodzice podają, że głównymi przyczynami uzależnień wśród młodzieży są problemy osobiste i rodzinne, w tym niekorzystne środowisko rodzinne. Dominującymi powodami palenia papierosów przez adolescentów są, w przekonaniu rodziców, presja rówieśnicza i potrzeba zwrócenia na siebie uwagi. Spożywanie alkoholu jest natomiast związane z utratą kochanej osoby i niekorzystnym środowiskiem rodzinnym. Z perspektywy rodziców, nastolatki grają w gry komputerowe i spędzają czas na portalach społecznościowych, ponieważ się nudzą bądź też zmagają się z trudnościami w relacjach z innymi ludźmi.

Najbardziej rozpoznawalnymi symptomami nadużywania szkodliwych substancji przez młodzież są, w przekonaniu rodziców, szkliste oczy, agresja, specyficzny zapach oraz znikanie pieniędzy i wartościowych przedmiotów z domu. Nadmierne korzystanie z komputera, z kolei, rodzice rozpoznaliby po takich zachowaniach jak porzucanie przyjaciół i zainteresowań, niezdrowe, nieregularne odżywianie lub spędzanie większości czasu przed komputerem.

2.4. RUMUNIA

2.4.1. Uczniowie

Uczniowie wskazują, że palenie papierosów jest powszechne wśród nastolatków. Prawie połowa respondentów twierdzi, że większość lub nawet wszyscy adolescenti palą papierosy regularnie, mimo, że mają świadomość, iż zachowanie to wiąże się z wysokim ryzykiem. Najważniejszymi powodami palenia papierosów są, zdaniem uczniów, ciekawość i presja rówieśnicza.

Uczniowie eksperymentują także z alkoholem, jedna trzecia respondentów twierdzi, że większość lub wszyscy nastolatki spożywają alkohol regularnie, choć znaczna liczba respondentów postrzega picie alkoholu w kategorii zachowań bardzo ryzykownych. Jedna trzecia badanych, natomiast, wyraża przekonanie, iż alkohol nie jest mniej niebezpieczny niż narkotyki. Głównymi przyczynami spożywania alkoholu są problemy osobiste i rodzinne, niekorzystne środowisko rodzinne, ciekawość oraz pragnienie, by móc nie myśleć o zwykłym życiu.

Narkotyki są znacznie mniej popularne wśród nastolatków w porównaniu z papierosami i alkoholem, przy czym jedna czwarta uczniów wskazuje, że część młodych ludzi zażywa marihuanę i haszysz regularnie. Uczniowie twierdzą, że są świadomi możliwych negatywnych konsekwencji zażywania narkotyków, choć w przekonaniu połowy z nich jednorazowa zażywanie narkotyku nie może prowadzić do uzależnienia.

Spędzanie wielu godzin dziennie przed komputerem jest aktywnością bardzo popularną wśród nastolatków. Uczniowie twierdzą, że korzystanie z komputera przez sześć lub więcej godzin dziennie jest ryzykowne dla nich. Jednocześnie, jeśli nastolatek korzysta z komputera przez trzy do pięciu godzin dziennie to, zdaniem trzech czwartych respondentów nie jest to zachowanie ryzykowne, bądź też, ryzyko negatywnych konsekwencji jest umiarkowane. Głównymi przyczynami grania w gry komputerowe przez młodzież jest nuda, potrzeba zrelaksowania się i zabawy. Nuda jest także głównym powodem spędzania czasu na portalach społecznościowych, szczególnie duża grupa uczniów poszukuje w Internecie także uwagi ze strony innych oraz możliwości zrelaksowania się.

Dwie trzecie uczniów wskazuje, że większość lub wszyscy adolescenti jedzą każdego dnia co najmniej jednego batona czekoladowego, paczkę chipsów lub inne niezdrowe jedzenie, co, w ich ocenie, nie wiąże się z żadnym zagrożeniem bądź też to zagrożenie jest bardzo niewielkie. Jedna czwarta respondentów zgadza się, że jeśli ktoś ćwiczy fizycznie, to może jeść ile chce, podczas gdy jedna trzecia badanych nie widzi niczego złego w jedzeniu przed komputerem oraz postrzega batony energetyczne jako dobre źródło pozyskiwania witamin i minerałów. Wysoki procent uczniów wskazuje, że główną przyczyną niezdrowych nawyków żywieniowych jest zbyt duża liczba miejsc, gdzie można kupić tzw. fast-food. Dla dziewcząt spożywanie niezdrowych produktów jest też sposobem na radzenie sobie ze stresem, podczas gdy chłopcy mają poczucie presji rówieśniczej.

Uczniowie, pytani czy dobre oceny wykluczają możliwość uzależnienia mają trudność z udzieleniem odpowiedzi, choć większość przyznaje, że pozytywne wyniki w nauce nie muszą oznaczać, że nastolatek nie zmagają się z problemem uzależnienia. Znaczna grupa respondentów wskazuje, że występowanie zespołu odstawienia jest niezbędnym kryterium przy diagnozie uzależnienia. Wielu uczniów ma przekonanie, iż głównymi przyczynami uzależnień wśród młodzieży są problemy osobiste i rodzinne, niekorzystne środowisko rodzinne, ale także słaby charakter i znikoma wiedza na temat uzależnień.

Uczniowie twierdzą, iż rodzice rozmawiają z nimi o zażywaniu szkodliwych substancji, korzystaniu z komputera i nawykach żywieniowych. Również nauczyciele są aktywni w obszarze psychoedukacji.

2.4.2. Nauczyciele

Większość nauczycieli dobrze ocenia swoją wiedzę na temat zażywania narkotyków i spożywania alkoholu przez młodzież, choć w tym drugim obszarze badani czują się bardziej pewni. Wielu respondentów wskazuje, że ich wiedza z zakresu uzależnień behawioralnych i żywienia jest dobra bądź bardzo dobra.

Nauczyciele podają, że rozmawiają z uczniami na temat uzależnień i nawyków żywieniowych nie tylko podczas zajęć lekcyjnych, ale również indywidualnie. Około połowa respondentów zgadza się ze stereotypami mówiącymi, że jeśli uczeń osiąga dobre wyniki w nauce, to nie jest możliwe, by był uzależniony, że alkohol jest mniej niebezpieczny niż narkotyki, że nastolatki nie sprawiający problemów wychowawczych nie zażywają narkotyków oraz że z uzależnieniem mamy do czynienia jedynie wtedy, gdy pojawia się zespół odstawienia.

Nauczyciele są świadomi, że duża liczba adolescentów pali papierosy i spożywa alkohol. Narkotyki są mniej popularne wśród młodzieży (marihuana i haszysz są najbardziej powszechne spośród narkotyków). Respondenci wskazują również, że nastolatki spędzają wiele godzin dziennie przed komputerem. Dwie trzecie nauczycieli podaje, iż w ich przekonaniu większość lub nawet wszyscy adolescenti jedzą codziennie przynajmniej jednego batona czekoladowego, paczkę chipsów bądź inne niezdrowe jedzenie.

Znaczna grupa nauczycieli wyraża przekonanie, że głównymi przyczynami uzależnień wśród młodzieży są problemy osobiste i rodzinne, jak również niekorzystne środowisko rodzinne. Palenie papierosów uwarunkowane jest, zdaniem nauczycieli, presją rówieśniczą, ale także ciekawością i buntem młodzieńczym. Powody spożywania alkoholu przez młodych ludzi są bardziej związane z problemami osobistymi i rodzinnymi. Przyczynami zażywania narkotyków są natomiast problemy rodzinne, ale także ciekawość, presja rówieśnicza oraz chęć, by zapomnieć o codziennych problemach. Również zaburzenia osobowości są postrzegane jako istotny czynnik ryzyka uzależnienia. Nuda i potrzeba relaksu są, zgodnie z odpowiedziami nauczycieli, dominującymi przyczynami grania w gry komputerowe przez młodzież. Korzystanie z portali społecznościowych jest motywowane potrzebą zwrócenia na siebie uwagi, ciekawością i chęcią zabawy.

Najbardziej znanymi wśród nauczycieli symptomami nadużywania szkodliwych substancji są nietypowe podniecenie, wagary i częste późne wracanie do domu. Duży procent respondentów wskazuje, że rozpoznaliby, iż nastolatek nadmiernie korzysta z komputera dzięki następującym objawom: spędzanie większości czasu przed komputerem, niezależnie od ponoszonych negatywnych konsekwencji oraz porzucanie przyjaciół i zainteresowań na rzecz komputera.

2.4.3. Rodzice

Większość rodziców dobrze lub bardzo dobrze ocenia swoją wiedzę na temat zażywania szkodliwych substancji, uzależnień behawioralnych i nawyków żywieniowych. Wysoki procent respondentów twierdzi, że regularnie rozmawia z dziećmi na te tematy.

Półowa rodziców uważa, że jeśli uczeń osiąga dobre wyniki w nauce bądź nie sprawia problemów wychowawczych, to nie może cierpieć z powodu uzależnienia. Jedna trzecia respondentów jest zdania, że alkohol jest mniej niebezpieczny niż narkotyki. Rodzice mieli podzielone opinie odnośnie tego, czy codzienne zażywanie szkodliwych substancji oraz występowanie zespołu odstawienia jest niezbędne w diagnozie uzależnień.

Respondenci wskazują, iż znaczna grupa młodzieży pali papierosy i spożywa alkohol, podczas gdy narkotyki są mniej popularne. Zjawiskiem powszechnym wśród nastolatków jest codzienne, wielogodzinne korzystanie z komputera.

Zdaniem ponad połowy matek większość lub wszyscy nastolatki codziennie jedzą przynajmniej jeden baton czekoladowy, paczkę chipsów bądź inny rodzaj niezdrowego jedzenia. Jednocześnie, ponad połowa ojców podaje, że tylko niewielka grupa adolescentów ma niezdrowe nawyki żywieniowe.

Znaczna grupa rodziców twierdzi, iż głównymi przyczynami uzależnień są brak silnej woli, niewystarczająca wiedza na temat uzależnień, zaburzenia osobowości oraz problemy rodzinne. W przekonaniu respondentów nastolatki palą papierosy, ponieważ poddają się presji rówieśniczej oraz są tego ciekawi. Dominującymi powodami spożywania alkoholu przez młodzież są, w przekonaniu rodziców, potrzeba przyjemności, chęć bycia „dorosłym”, bunt młodzieńczy oraz trudności w budowaniu relacji z innymi. Zażywanie narkotyków jest natomiast wynikiem zaburzeń osobowości i niskiej samooceny. Granie w gry komputerowe, z kolei, motywowane jest przede wszystkim nudą, chęcią zrelaksowania się i potrzebą przyjemności. Nuda, potrzeba uwagi i problemy rodzinne są natomiast dominującymi powodami spędzania przez nastolatki czasu na portalach społecznościowych.

Większość rodziców rozpoznałaby, że nastolatek może nadużywać szkodliwych substancji po takich objawach jak szkliste oczy, nadmierne pobudzenie, częste późne powroty dziecka do domu i pogarszanie się relacji z innymi. Nadmierne korzystanie z komputera objawia się, w przekonaniu rodziców, porzucaniem przyjaciół i dotychczasowych zainteresowań, spędzaniem większości czasu przed komputerem, niezdrowym stylem żywienia, poirytowaniem, gdy nie ma dostępu do Internetu oraz kontynuacją swojego zachowania pomimo doświadczania negatywnych konsekwencji swojego zachowania.

2.5. TURCJA

2.5.1. Uczniowie

Okolo połowa badanych uczniów wskazuje, że nikt bądź niewielka liczba nastolatków pali papierosy, a zachowanie to postrzega jako ryzykowne. Za przyczyny palenia papierosów uczniowie uznają bunt młodzieńczy, potrzebę zwrócenia na siebie uwagi i ciekawość.

Wielu badanych podaje, że eksperymentowanie z alkoholem nie jest zachowaniem powszechnym wśród młodzieży, a prawie nikt spośród ich rówieśników nie spożywa alkoholu regularnie. Wyrażają oni przekonanie, że jest to zachowanie ryzykowne. Jedna trzecia

respondentów nie wie, czy alkohol jest mniej ryzykowny niż narkotyki. Przyczyny spożywania alkoholu w ocenie uczniów są związane z niekorzystnym środowiskiem rodzinnym, stratą kochanej osoby oraz problemami w relacjach z innymi.

Znaczny procent uczniów wyraża przekonanie, że narkotyki nie są powszechne wśród nastolatków, postrzegają oni zażywanie narkotyków w kategoriach zachowania ryzykownego.

Niektórzy adolescenty spędzają dziennie przed komputerem wiele godzin, ale około dziesięć procent respondentów twierdzi, że znaczna grupa młodych ludzi korzysta z Internetu krócej niż jedną godzinę dziennie. Postrzegany przez uczniów poziom ryzyka korzystania z komputera wzrasta równomiernie z rosnącą liczbą godzin spędzanych online. Głównymi przyczynami grania przez adolescentów w gry komputerowe i spędzania czasu na portalach społecznościowych są nuda i chęć zrelaksowania się.

Półowa uczniów wskazuje, że większość lub nawet wszyscy nastolatki jedzą codziennie przynajmniej jeden baton czekoladowy, paczkę chipsów lub inne niezdrowe jedzenie. Ponad połowa twierdzi, że zachowanie to nie jest dla nich ryzykowne, bądź też ryzyko jest niewielkie. Jedna trzecia respondentów wyraża także przekonanie, że jeśli ktoś uprawia ćwiczenia fizyczne, to może jeść dowolne ilości jedzenia. Również wielu badanych jest zdania, iż jedzenie przed komputerem nie jest niczym złym. Znaczna grupa uczniów przyznaje, że ma świadomość negatywnych konsekwencji nocnego podjadania. Respondenci twierdzą, że główne przyczyny niezdrowego odżywiania to zbyt dużo miejsc w okolicy, gdzie można zjeść tzw. fast food oraz agresywne kampanie reklamowe. Dla części badanych niezdrowe jedzenie jest też sposobem radzenia sobie z e stresem.

Jedna trzecia uczniów wyraża przekonanie, że jeśli nastolatek osiąga dobre wyniki w nauce, to nie może cierpieć z powodu uzależnienia oraz że by zdiagnozować uzależnienie osoba musi nadużywać szkodliwych substancji codziennie bądź zmagać się z zespołem odstawienia. Dominującymi przyczynami uzależnień wśród młodzieży, w ocenie uczniów, są problemy osobiste i rodzinne oraz nieodpowiedzialność.

Uczniowie wskazują, że to przede wszystkim rodzice rozmawiają z nimi o nadużywaniu szkodliwych substancji, korzystaniu z Internetu i żywieniu. Jednakże jedna czwarta uczniów podaje, że nikt nie rozmawiał z nimi o możliwych negatywnych konsekwencjach nadmiernego korzystania z komputera.

2.5.2. Nauczyciele

Większość nauczycieli ocenia swoją wiedzę na temat zażywania narkotyków i spożywania alkoholu na poziomie dobrym lub umiarkowanym. Mężczyźni są mniej pewni swojej

wiedzy niż kobiety. Prawie wszyscy respondenci wskazują, że ich wiedza na temat uzależnień behawioralnych jest bardzo dobra. Ponadto, dwie trzecie nauczycieli określiło swoją wiedzę na temat żywienia jako małą bądź umiarkowaną.

Dwie trzecie nauczycieli przyznaje, że nie rozmawia z uczniami na temat spożywania alkoholu. Jedna czwarta kobiet nie porusza z nastolatkami tematu palenia papierosów, podczas, gdy jedynie sześć procent mężczyzn podaje, że nigdy nie rozmawiali z młodzieżą o tego typu problemach. Prawie połowa nauczycieli przyznaje, że nie rozmawia z nastolatkami o narkotykach. Częściej poruszane w szkole tematy to nadmierne korzystanie z komputera i nawyki żywieniowe.

Prawie wszyscy nauczyciele wyrażają przekonanie, że jeśli uczeń osiąga pozytywne wyniki w nauce, to nie może cierpieć z powodu uzależnienia. Większość z nich jest świadoma, że alkohol nie jest mniej niebezpieczny niż narkotyki oraz, że nawet jeśli nastolatek nie sprawia problemów wychowawczych, to nie oznacza to, że nie zażywa narkotyków. Połowa respondentów podaje, że nie wie, czy uzależnienie musi zawsze wiązać się z codziennym zażywaniem szkodliwych substancji bądź doświadczaniem zespołu odstawienia.

Nauczyciele przyznają, że młodzież eksperymentuje z papierosami i alkoholem, jednak niewielu nastolatków pali papierosy bądź spożywa alkohol regularnie. Narkotyki są bardzo mało popularne. W ocenie respondentów znaczna grupa młodzieży codziennie spędza przed komputerem mnóstwo czasu, choć około piętnastu procent nauczycieli uważa, że nie ma uczniów, którzy spędziliby przynajmniej jedną lub dwie godziny dziennie przed komputerem.

Istotny procent nauczycieli wskazuje, że głównymi przyczynami uzależnień wśród młodzieży są zaburzenia osobowości i problemy rodzinne. Respondenci twierdzą też, że młodzież pali papierosy przede wszystkim z powodu presji rówieśniczej i ciekawości. Spożywanie alkoholu jest związane, w ocenie nauczycieli, z niekorzystnym środowiskiem rodzinnym, pragnieniem bycia dorosłym jak również utratą bliskiej osoby. Ponadto, w opinii badanych, dominującymi powodami zażywania narkotyków przez młodzież są zaburzenia osobowości, problemy rodzinne i ciekawość. Motywacja nastolatków do korzystania z komputera wynika z potrzeby przyjemności, ale także poczucia nudy.

Nauczyciele rozpoznaliby, że nastolatek może nadużywać szkodliwych substancji poprzez takie symptomy jak używanie środków redukujących zaczerwienienie oczu, podrażniony nos, nieprzyjemny zapach, znikanie z domu pieniędzy i wartościowych przedmiotów, ale także szkliste oczy, wagary oraz zmiana otoczenia rówieśniczego. Nadmierne korzystanie z komputera nauczyciele wiążą przede wszystkim z takimi objawami jak wielogodzinne spędzanie czasu w Internecie w tym w tzw. „maratonach” oraz poirytowanie, gdy brak jest dostępu do komputera.

Około dwóch trzecich nauczycieli twierdzi, że większość lub nawet wszyscy adolescenti codziennie jedzą przynajmniej jeden baton czekoladowy, paczkę chipsów lub inny rodzaj niezdrowego pożywienia.

2.5.3. Rodzice

Rodzice najczęściej dobrze oceniają swoją wiedzę na temat zażywania narkotyków i spożywania alkoholu. Ponad połowa bardzo wysoko ocenia poziom swojej wiedzy na temat uzależnień behawioralnych. Większość respondentów postrzega swoją wiedzę o żywieniu na umiarkowanym poziomie.

Wielu rodziców podaje, że rozmawiają oni ze swoimi dziećmi o paleniu papierosów, korzystaniu z komputera i stylu żywienia. Jednakże ponad jedna czwarta badanych twierdzi, że nigdy nie rozmawiała ze swoimi dziećmi o spożywaniu alkoholu i zażywaniu narkotyków.

Połowa respondentów zgadza się z twierdzeniem, że jeśli uczeń uzyskuje dobre wyniki w nauce, to nie może cierpieć z powodu uzależnienia. Również wielu rodziców nie potrafiło wskazać, czy alkohol jest mniej niebezpieczny niż narkotyki oraz czy uzależnienie może być zdiagnozowane jedynie, gdy ktoś zażywa szkodliwe substancje codziennie bądź doświadcza zespołu odstawienia. Matki są bardziej świadome niż ojcowie, że nie jest prawdą, iż jeżeli nastolatek nie sprawia problemów wychowawczych, to znaczy, że nie zażywa szkodliwych substancji oraz, że alkohol nie jest mniej niebezpieczny niż narkotyki.

Rodzice twierdzą, że palenie papierosów jest dość powszechne wśród nastolatków. Są oni również świadomi, że młodzież eksperymentuje z alkoholem, ale niewielu adolescentów pije alkohol regularnie. Narkotyki, zgodnie z odpowiedziami udzielonymi przez rodziców, nie są popularne wśród młodzieży. Respondenci wskazują, że ranie w gry komputerowe oraz spędzanie czasu na portalach społecznościowych jest zjawiskiem powszechnym wśród młodzieży.

Rodzice wskazują, że najbardziej powszechnymi przyczynami uzależnień wśród nastolatków są problemy osobiste i rodzinne, ale także zaburzenia osobowości. Respondenci twierdzą, że młodzi ludzie palą papierosy przede wszystkim z powodu presji rówieśniczej i chęci zbuntowania się. Spożywanie alkoholu przez adolescentów jest w głównej mierze związane z problemami osobistymi i rodzinnymi, utratą bliskiej osoby oraz trudnościami w relacjach z innymi. W przekonaniu rodziców, nastolatki zażywają narkotyki z powodu niekorzystnej sytuacji rodzinnej, potrzeby zwrócenia na siebie uwagi oraz zaburzeń osobowości. Jednocześnie nudę, potrzebę relaksu i przyjemności rodzice uważają za wiodącą przyczynę spędzania przez młodzież czasu przed komputerem.

Najlepiej znane symptomy nadużywania szkodliwych substancji, z perspektywy rodziców, to pogarszające się relacje z innymi, zmiana grupy rówieśniczej i wahania nastroju. Nadmierne korzystanie z komputera respondenci wiążą z pogorszeniem wyników w nauce, wielogodzinne sesje w Internecie oraz bezsenność.

Matki wykazują większą skłonność do przyznawania, że wielu nastolatków nie odżywia się w sposób prawidłowy.

3. Dyskusja

Wyniki badań, nawet jeśli inne dla każdego z krajów, w których się odbywały, wskazują na podobne tendencje w zachowaniu i motywacji uczniów pomimo różnic kulturowych. Zebrane dane wskazują, że niezdrowe nawyki żywieniowe oraz uzależnienia (w szczególności uzależnienie od komputera, palenia papierosów, spożywania alkoholu) są powszechnym problemem. Jedynie w Turcji problem wydaje się być mniejszy, jednak dalej istnieje.

Wyniki badań wskazują także, że nadużywanie szkodliwych substancji i uzależnienia są często związane z problemami osobistymi i rodzinnymi, z którymi nastolatki muszą sobie radzić. We wszystkich krajach partnerskich, głównym powodem palenia papierosów była presja rówieśnicza, ciekawość i chęć bycia „dorosłym”. Interesujące, że dominującą przyczyną niezdrowych nawyków żywieniowych, zgodnie z odpowiedziami uczniów, są czynniki środowiskowe, jak łatwy dostęp do punktów sprzedających zw. Fast food oraz agresywne kampanie reklamowe.

4. Podsumowanie i wnioski

Wyniki badań przedstawione w raporcie wskazują, że problem zażywania szkodliwych substancji, nadmiernego korzystania z komputera oraz niezdrowych nawyków żywieniowych wśród młodzieży występuje we wszystkich krajach uczestniczących w projekcie. Aktualnie, niezdrowe odżywianie, granie w gry komputerowe i spędzanie czasu na portalach społecznościowych oraz palenie papierosów wydają się być głównymi problemami.

Uczniowie, nauczyciele i rodzice posiadają podstawową wiedzę i są świadomi negatywnych konsekwencji nadmiernego korzystania z komputera, palenia papierosów, spożywania alkoholu i niezdrowego odżywiania. Jednakże wskazane jest poszerzanie wiedzy z tych zakresów. Ponadto, uwaga powinna być skierowana na to, iż mimo, że rodzice i uczniowie rozmawiają z nastolatkami o uzależnieniach, organizują im czas wolny, by wyeliminować zachowania ryzykowne, to znaczna część adolescentów nadal prezentuje dezadaptacyjne postawy. Pod uwagę należy również wziąć fakt, iż nawet jeśli uczniowie twierdzą, że są świadomi możliwych negatywnych konsekwencji nadmiernego korzystania z komputera, palenia papierosów, spożywania alkoholu, niezdrowego odżywiania się, to nadal wielu z nich nie koryguje swojego zachowania.

5. Literatura

Gümüş, A., Bağımlılık Dergisi - *Journal of Dependence*. 2015; 16(1): 9-17.

American Psychiatric Association, *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition*. Arlington, VA, American Psychiatric Association, 2013.

Hibell, B., Andersson, B., Bjarnason, Ahlstrom, S., Balakireva, O., Kokkevi, A., Morgan, M. *The 2003 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 35 European Countries*.

Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlstrom, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., Kraus, L. *The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries*.

Livingstone, S., Haddon, L., Gorzig, A., Olafsson, K., 2011, *Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online Survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. Report*.

Shaw, M., Black, D. Internet Addiction. Definition, assessment, epidemiology and clinical management. *CNS Drugs*, 2008; 22 (5); 353-365.

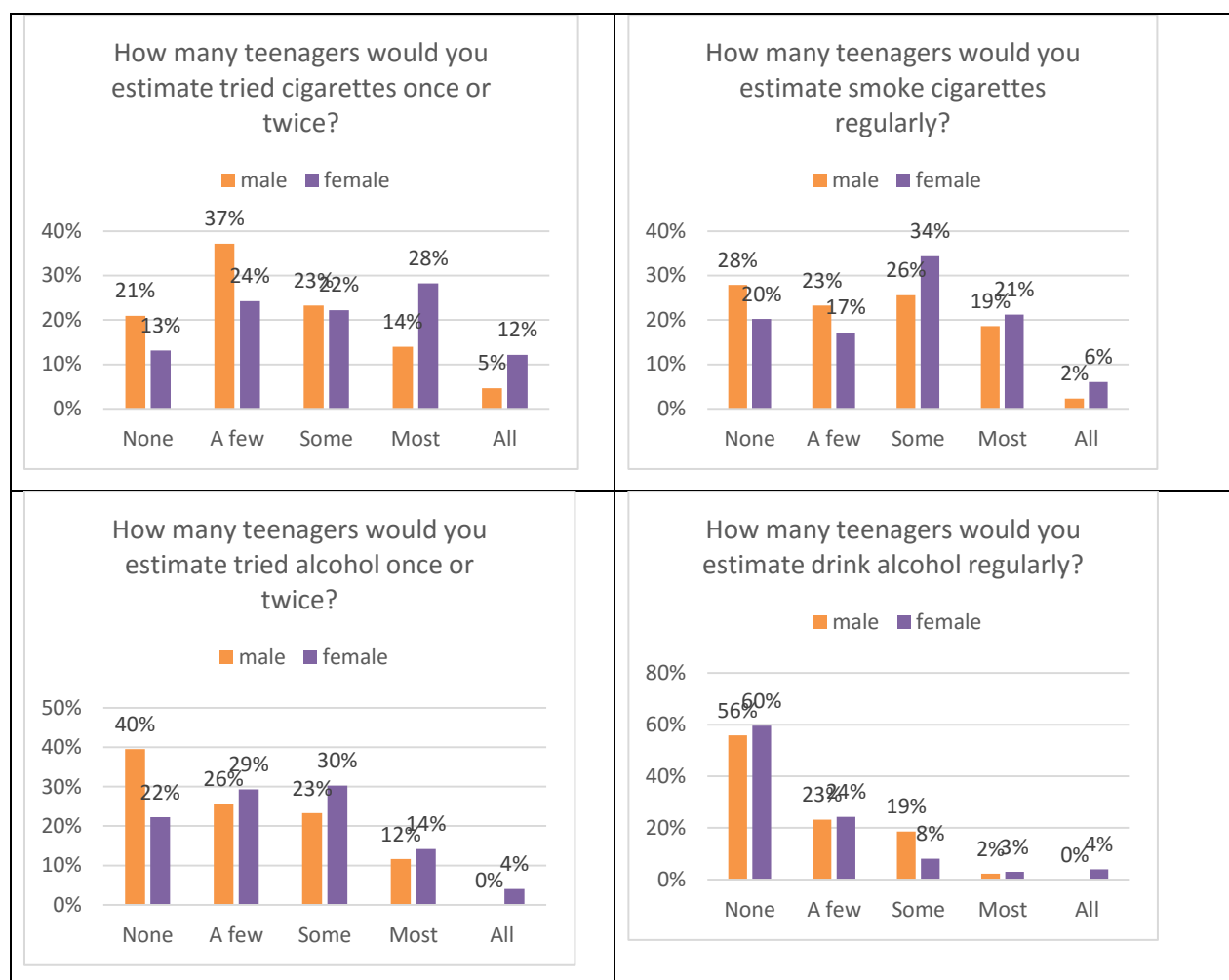
6. Załącznik

6.1. TURCJA

6.1.1. Uczniowie

Liczba uczniów uczestniczących w badaniu: 150 (8 kwestionariuszy zostało wykluczonych, ponieważ nie został w nich zaznaczony wiek)

Płeć/Wiek	14	15	16	17	18
mężczyźni	0	4	19	19	1
kobiety	0	4	46	46	3

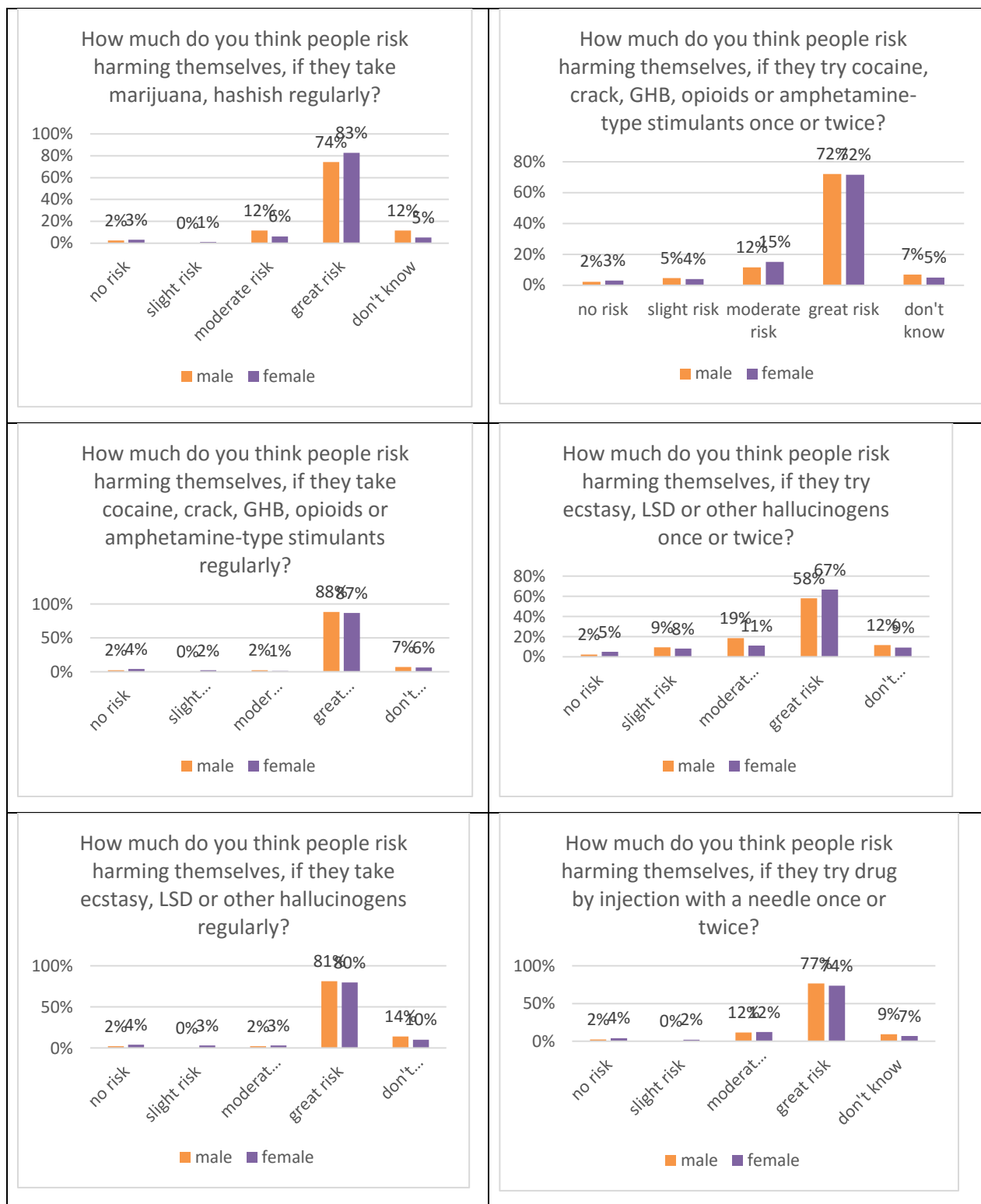

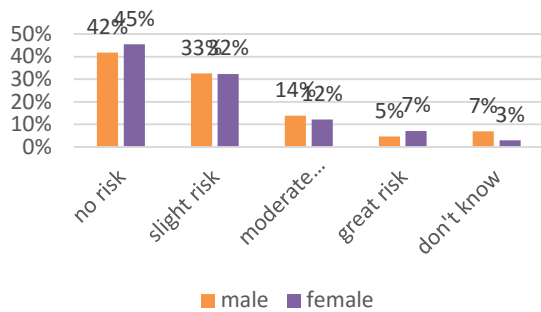

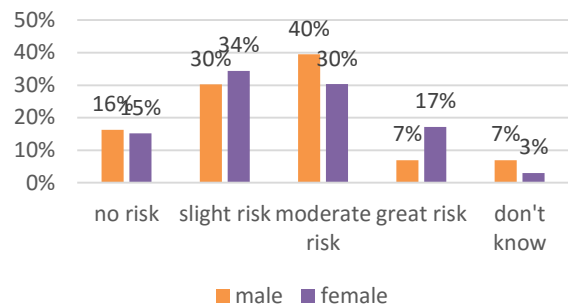

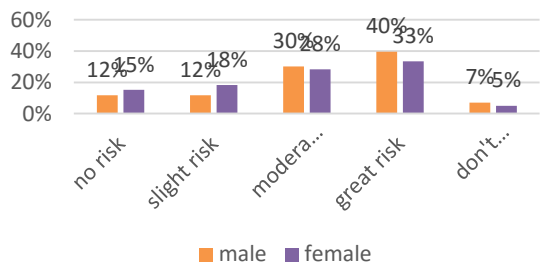
How much do you think people risk harming themselves, if they spend one or two hours on internet social sites a day?

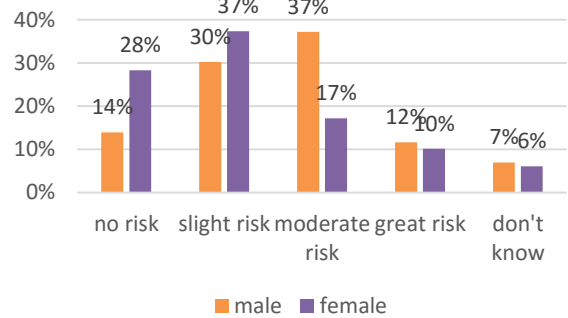
How much do you think people risk harming themselves, if they spend three to five hours on internet social sites a day?

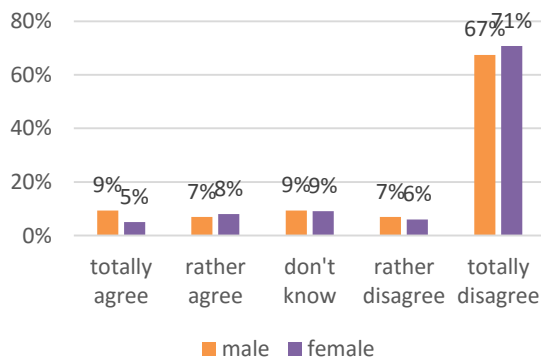
How much do you think people risk harming themselves, if they spend six or more hours on internet social sites a day?

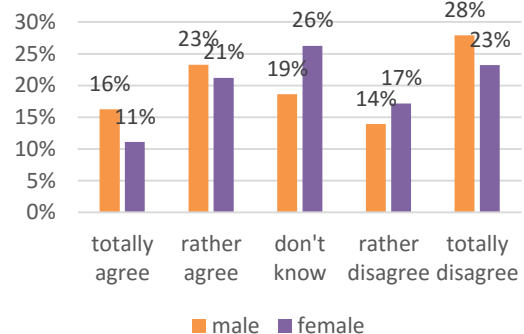
How much do you think people risk harming themselves, if they eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

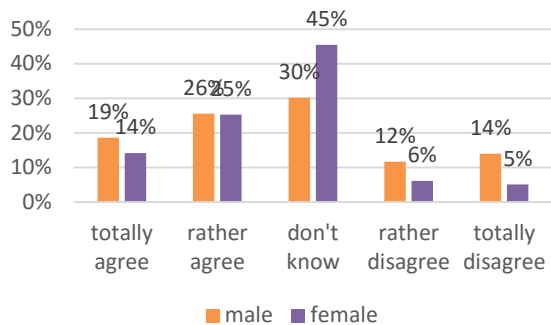
Marijuana is not addictive.
No one's ever died from marijuana.

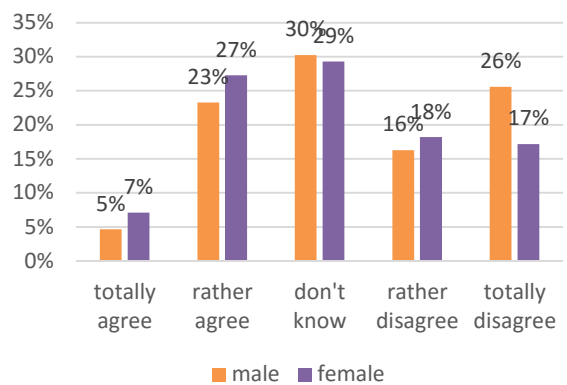
If a student achieves good results at school, they can't be suffering from addiction.

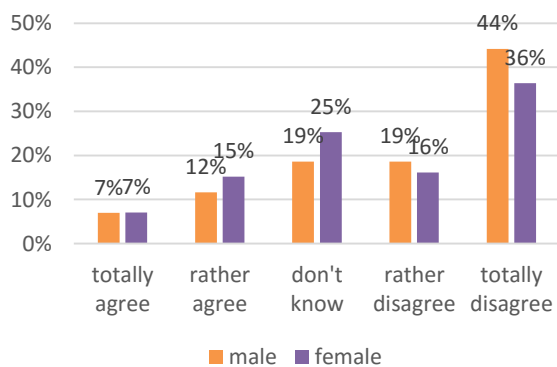
Addiction only occurs when someone uses daily or goes through withdrawals.

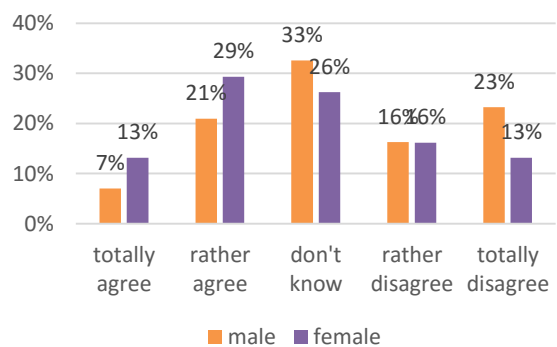
Everyone is getting high or drunk.

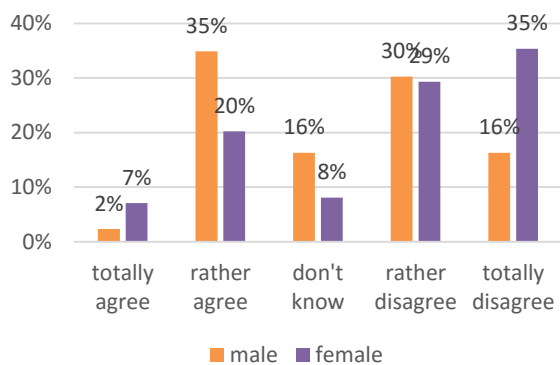
Taking drug only once can't make you addicted.

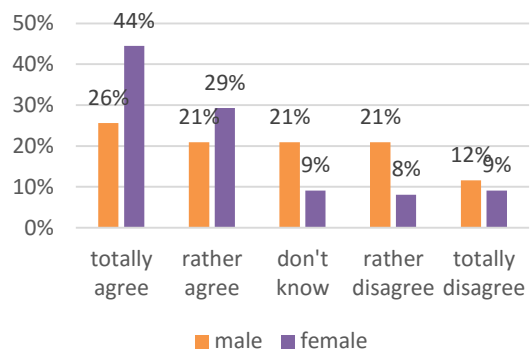
Alcohol is less dangerous than other drugs.

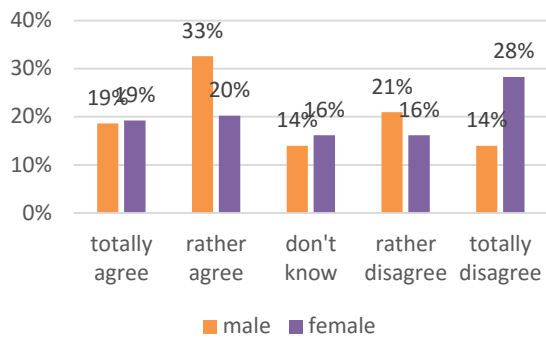
If you exercise, you can eat as much as you want.

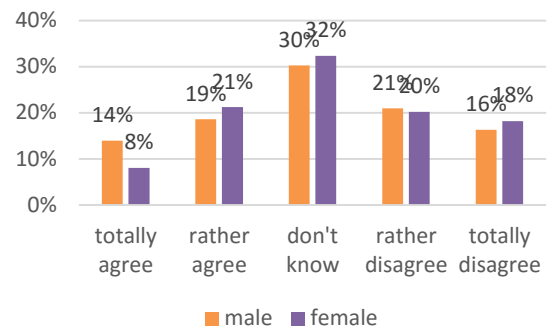
Nighttime noshing can raise your risk of obesity.

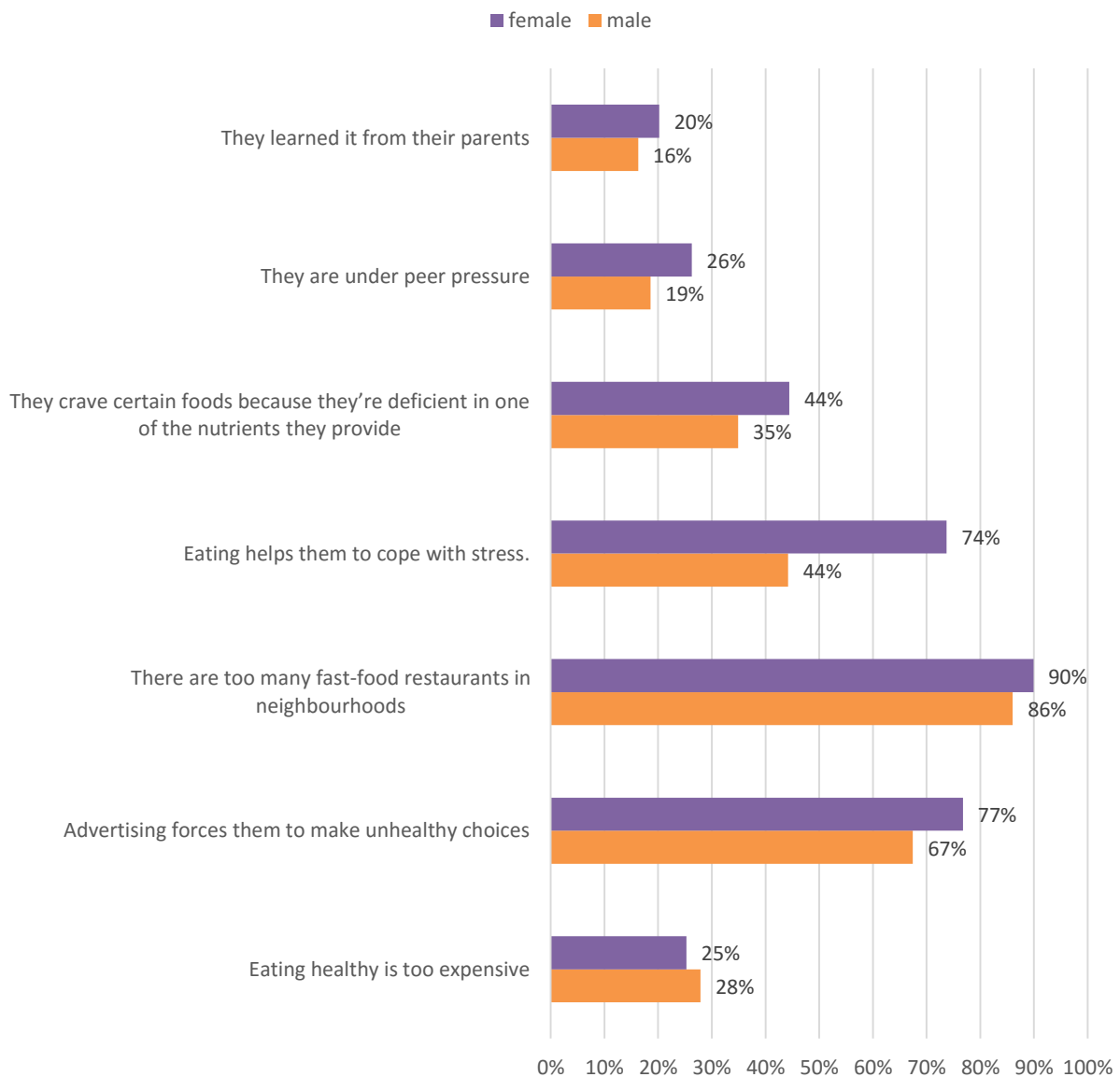
There is nothing bad in eating when sitting in front of a computer screen.

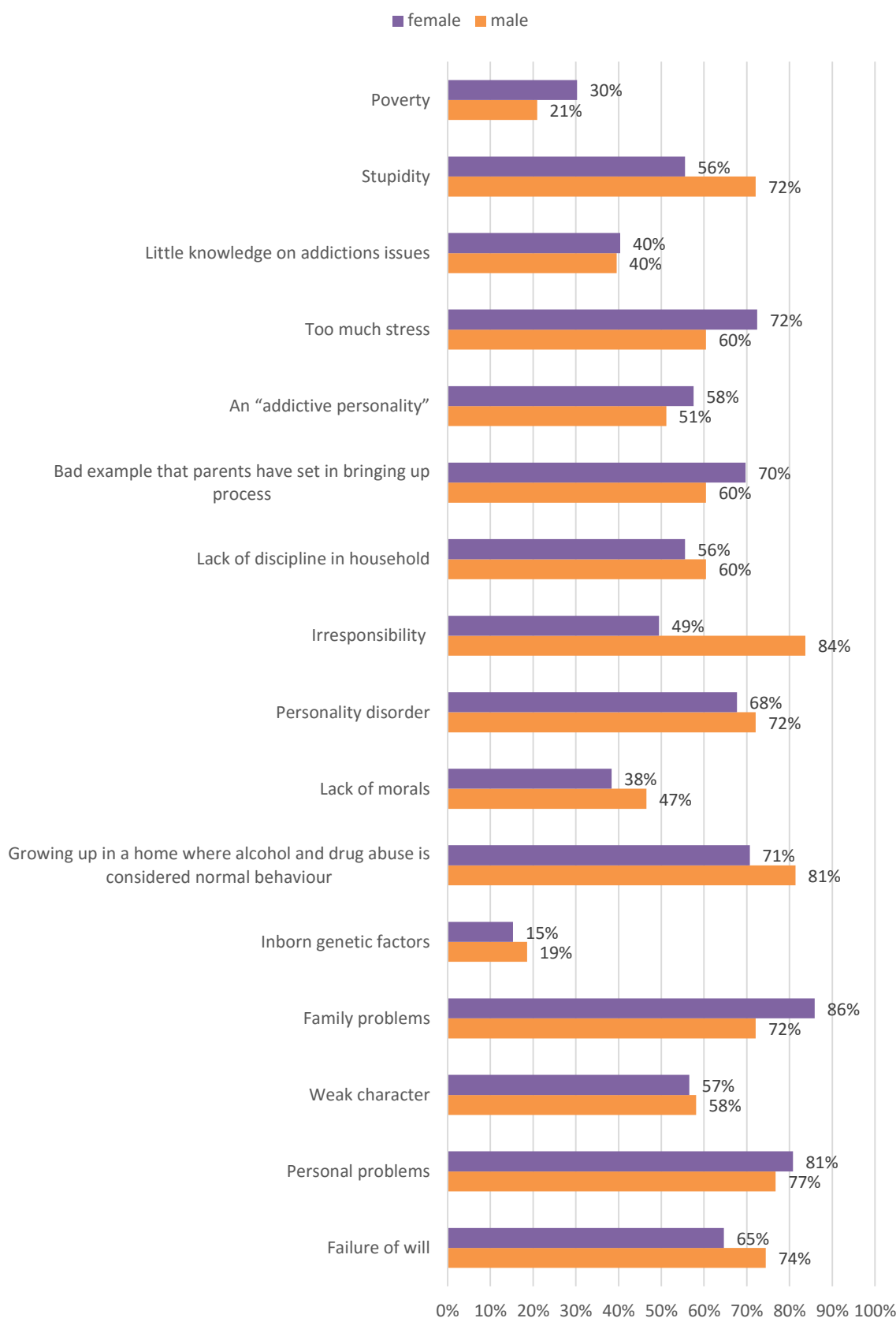
Energy bars are a good way to get needed vitamins and minerals.

Why some teenagers have unhealthy eating habits?

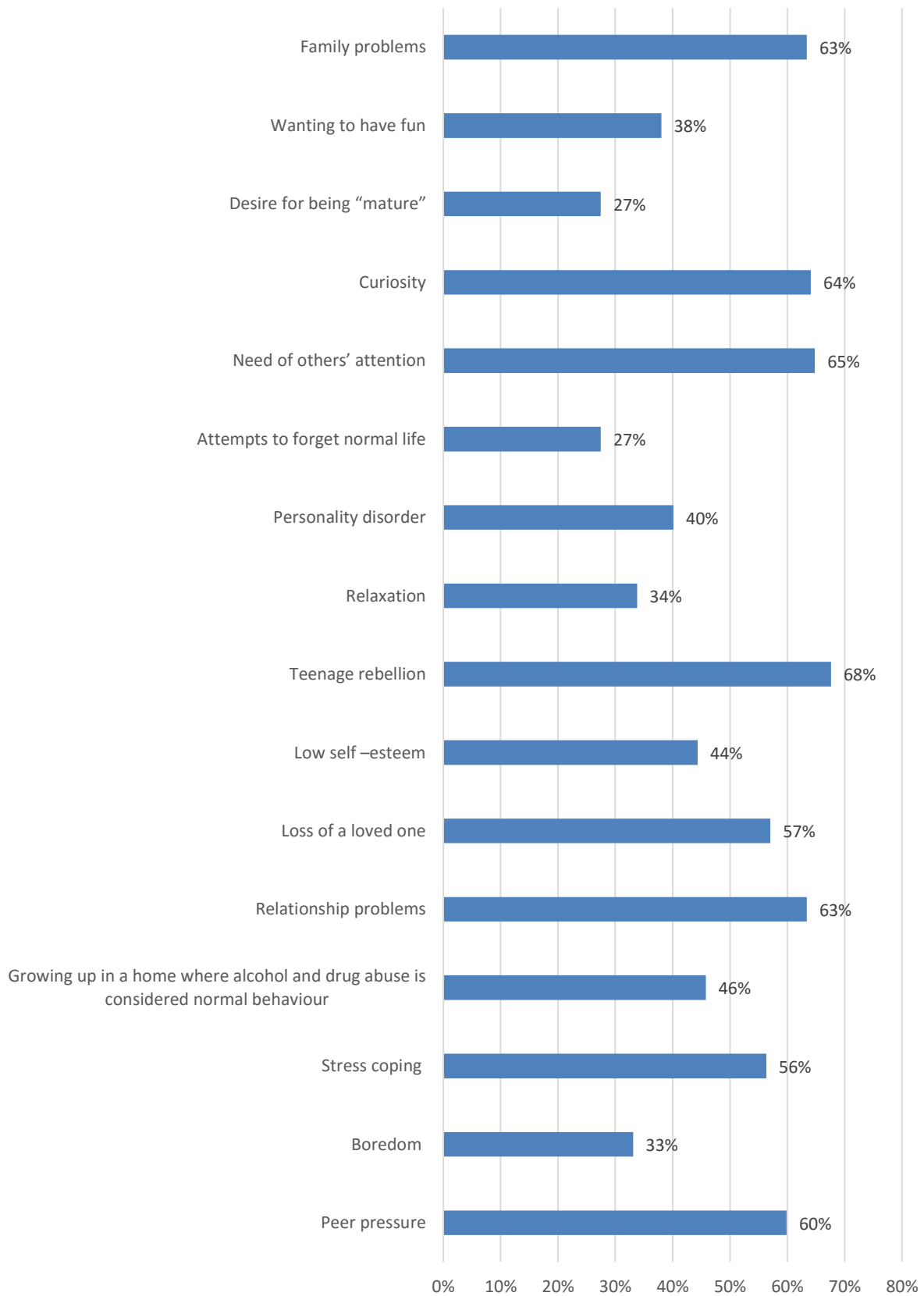

Mark reasons, which in your opinion cause addictions

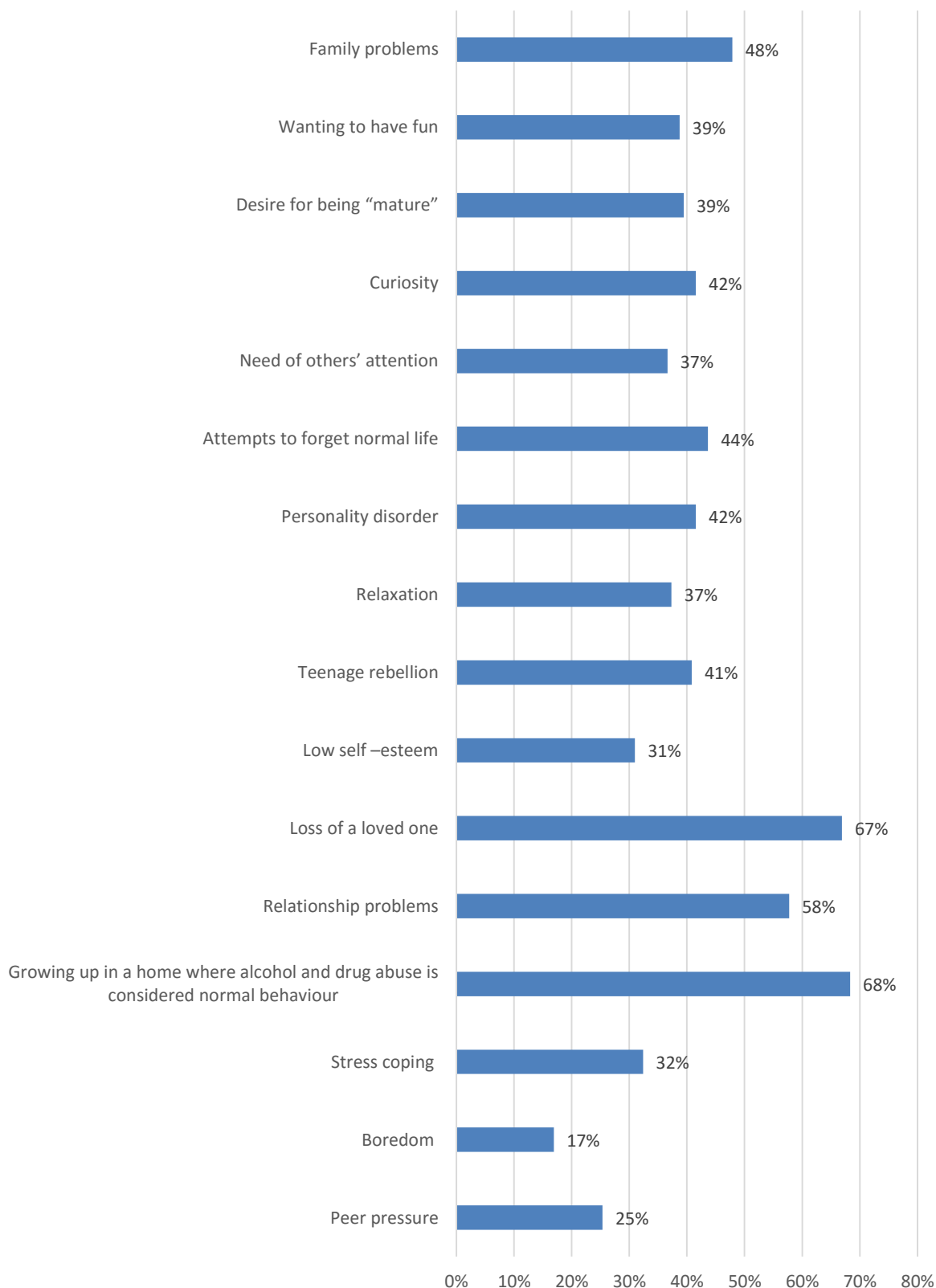

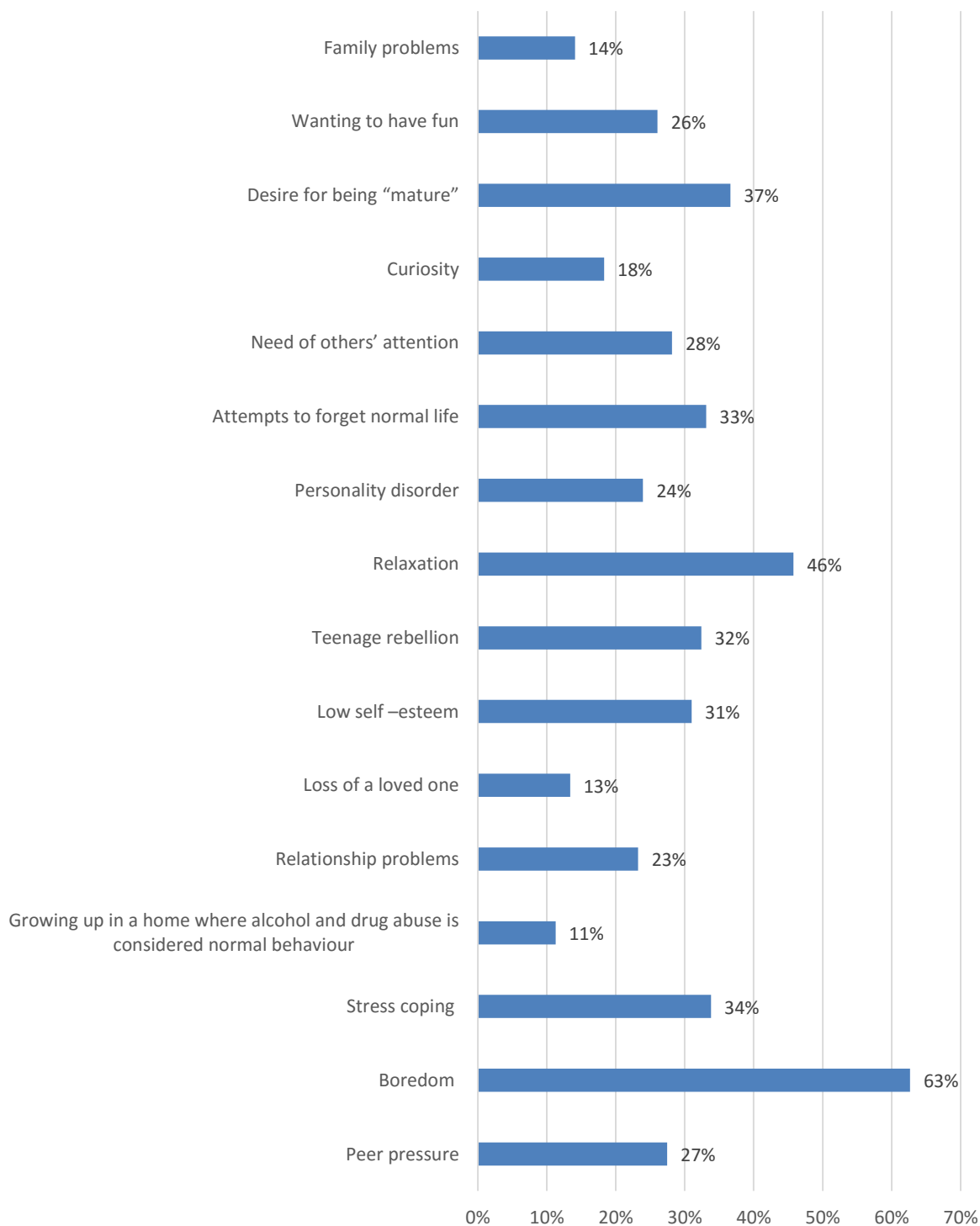
Reasons for smoking

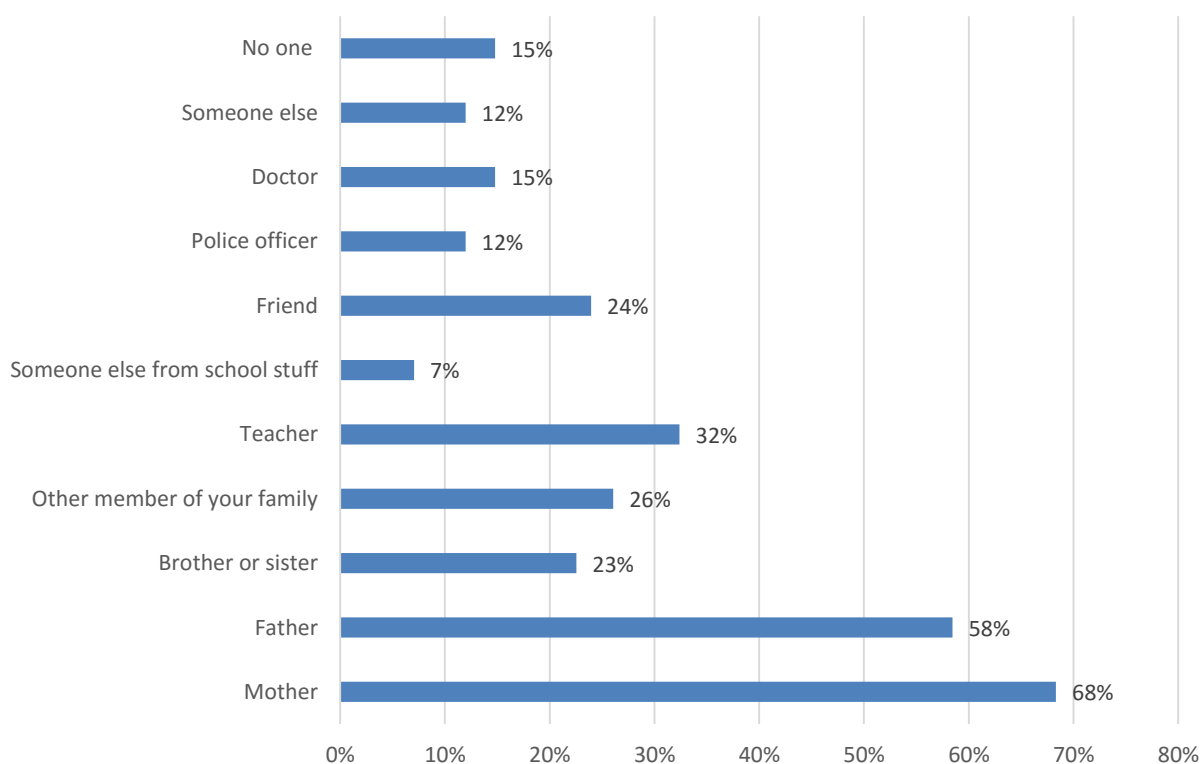
Reasons for drinking alcohol

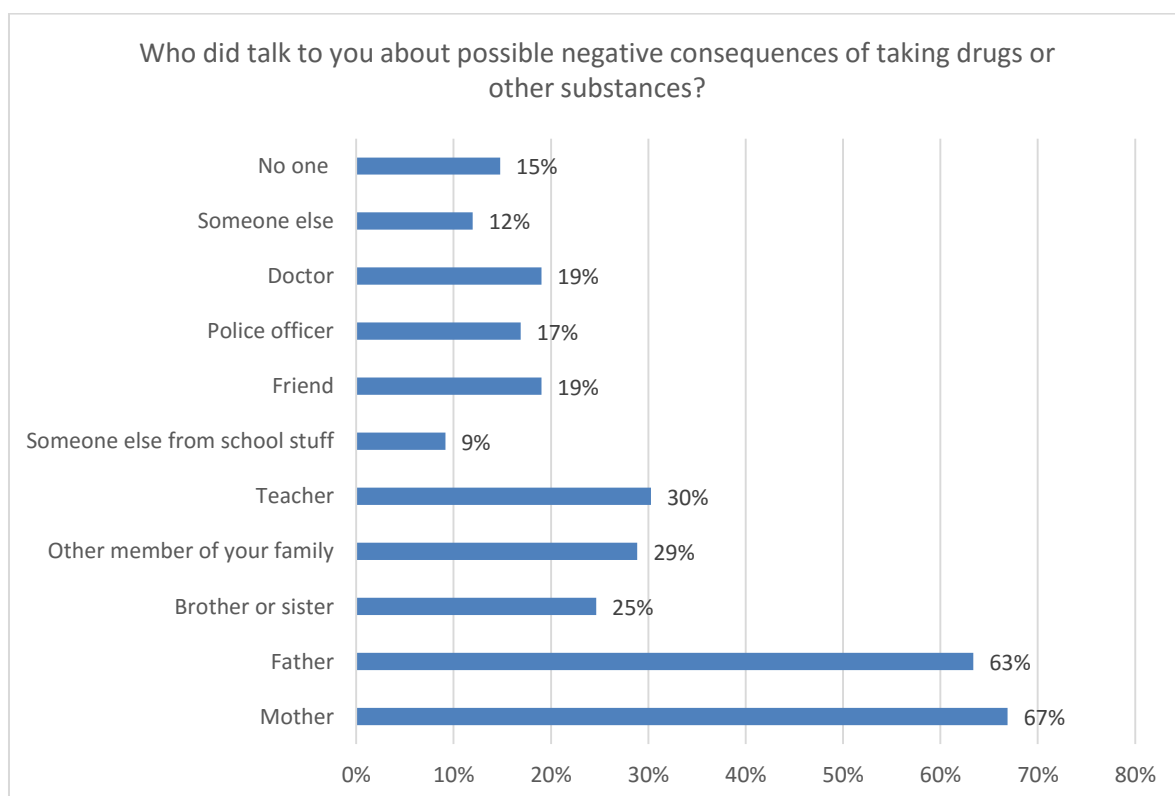
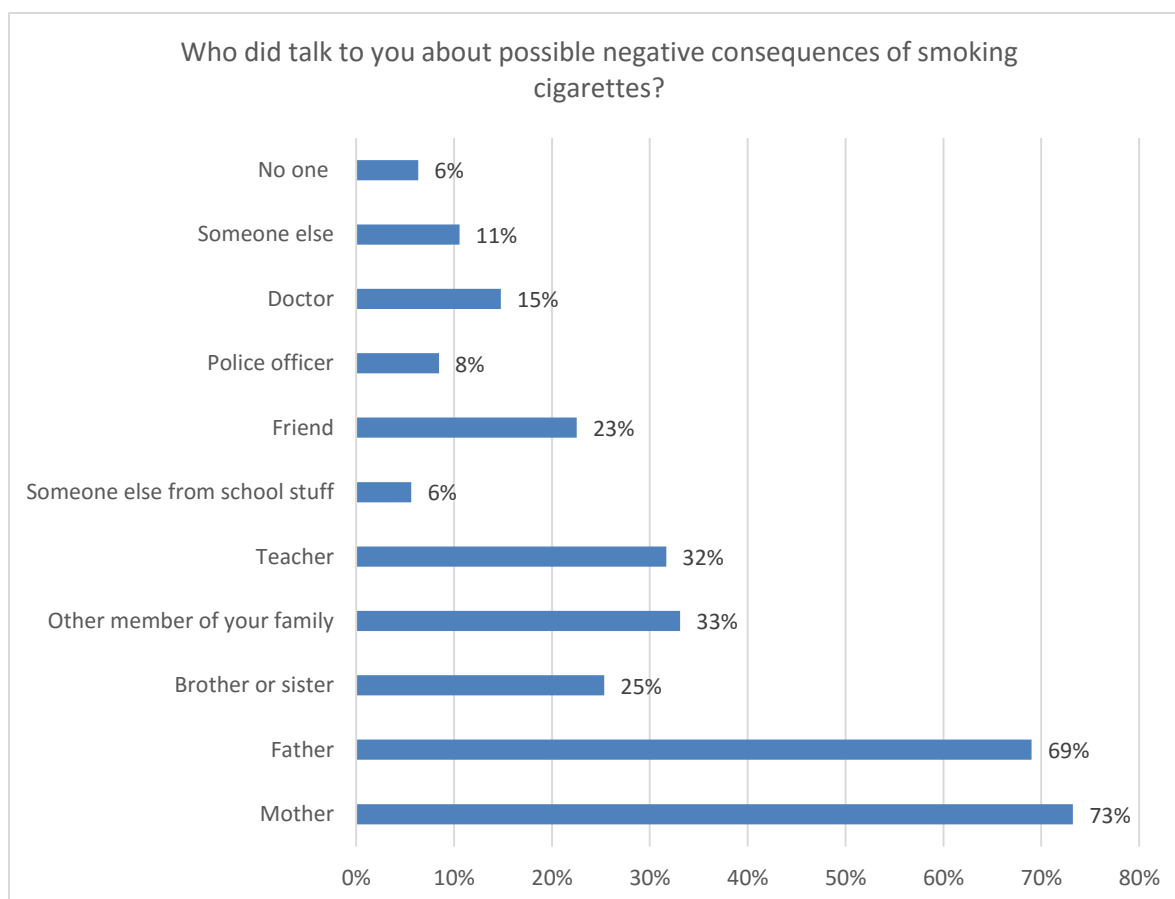

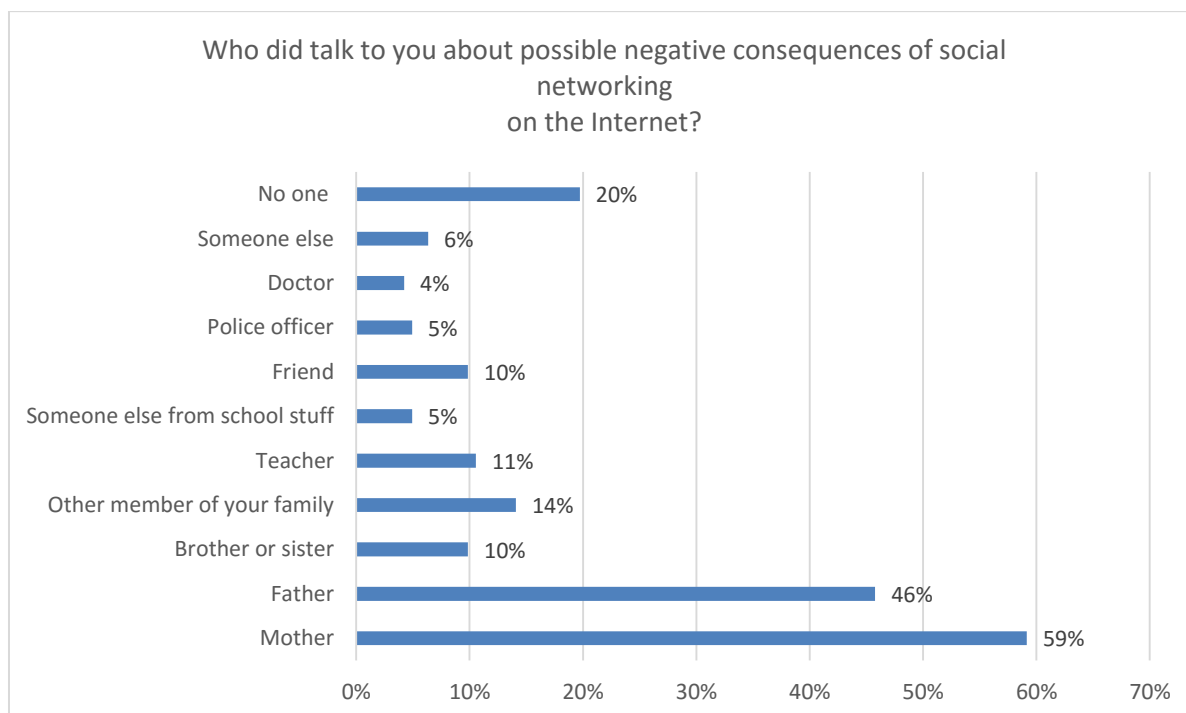
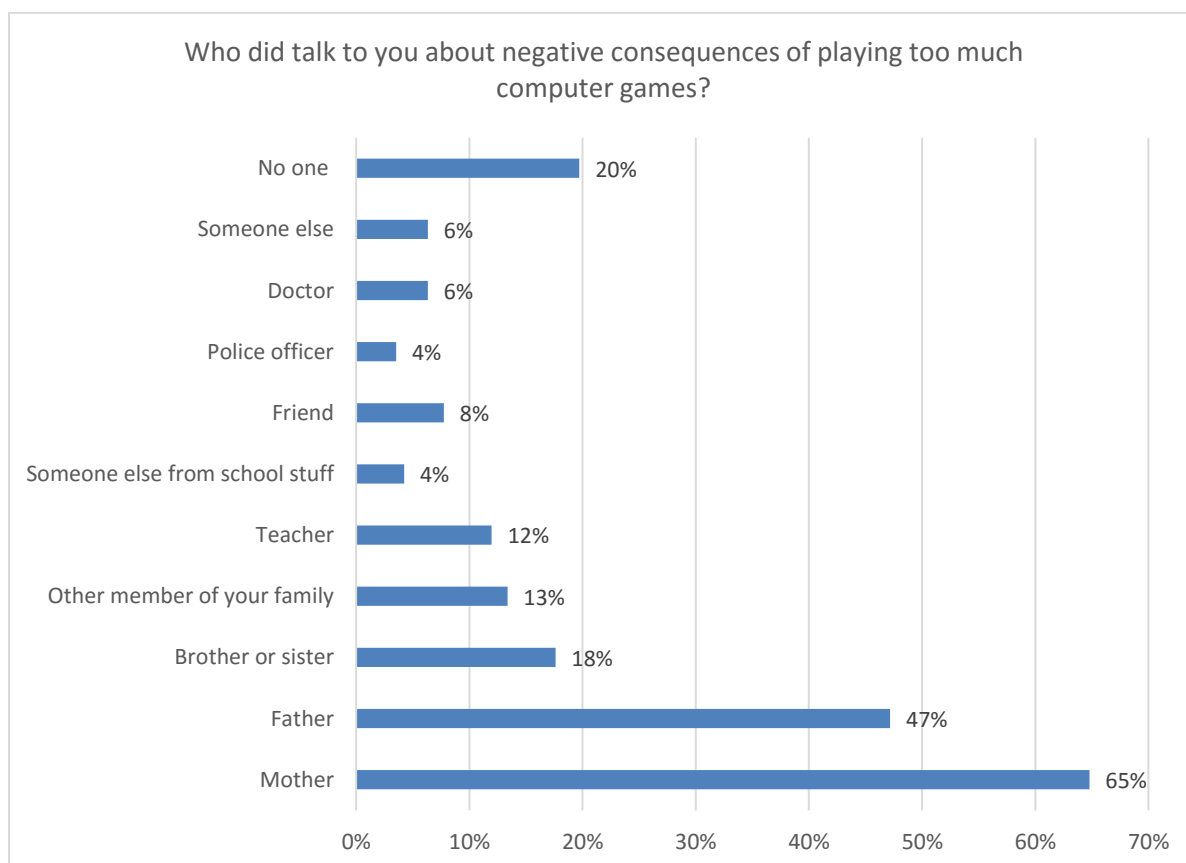
Reasons for Internet social networking

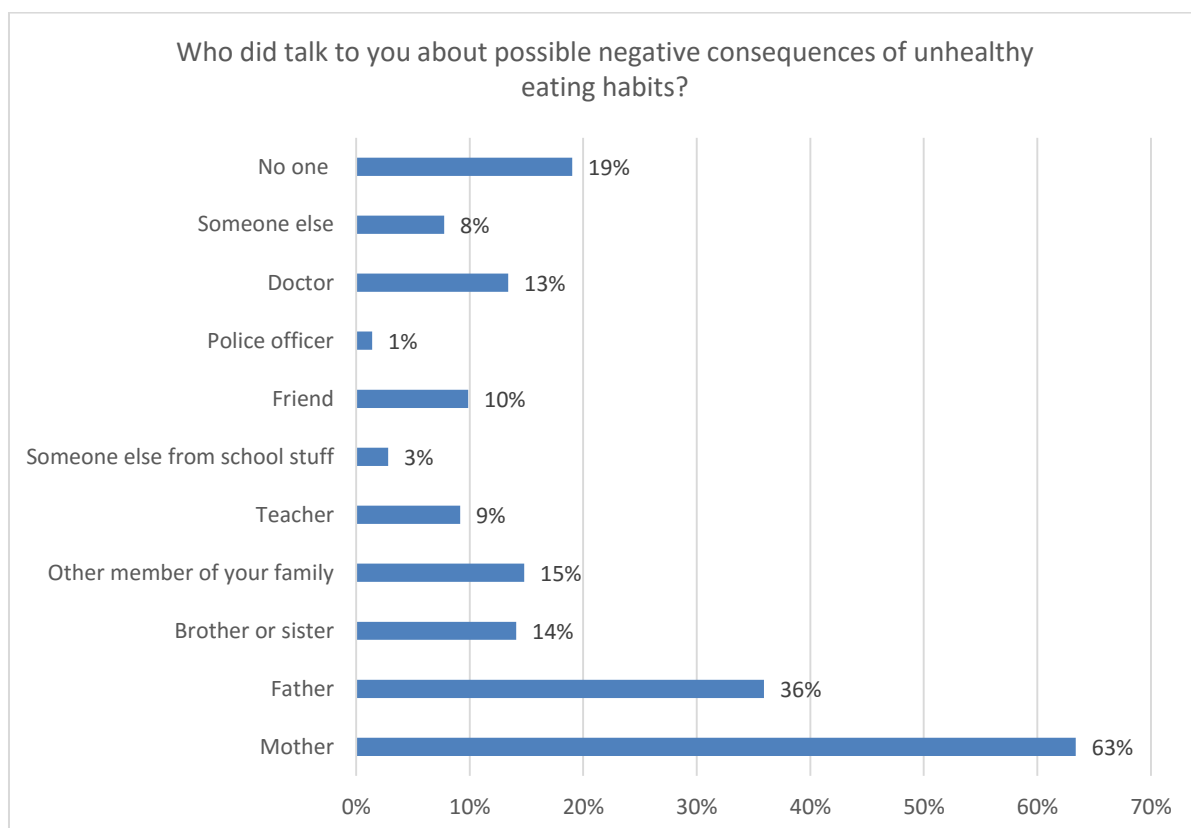
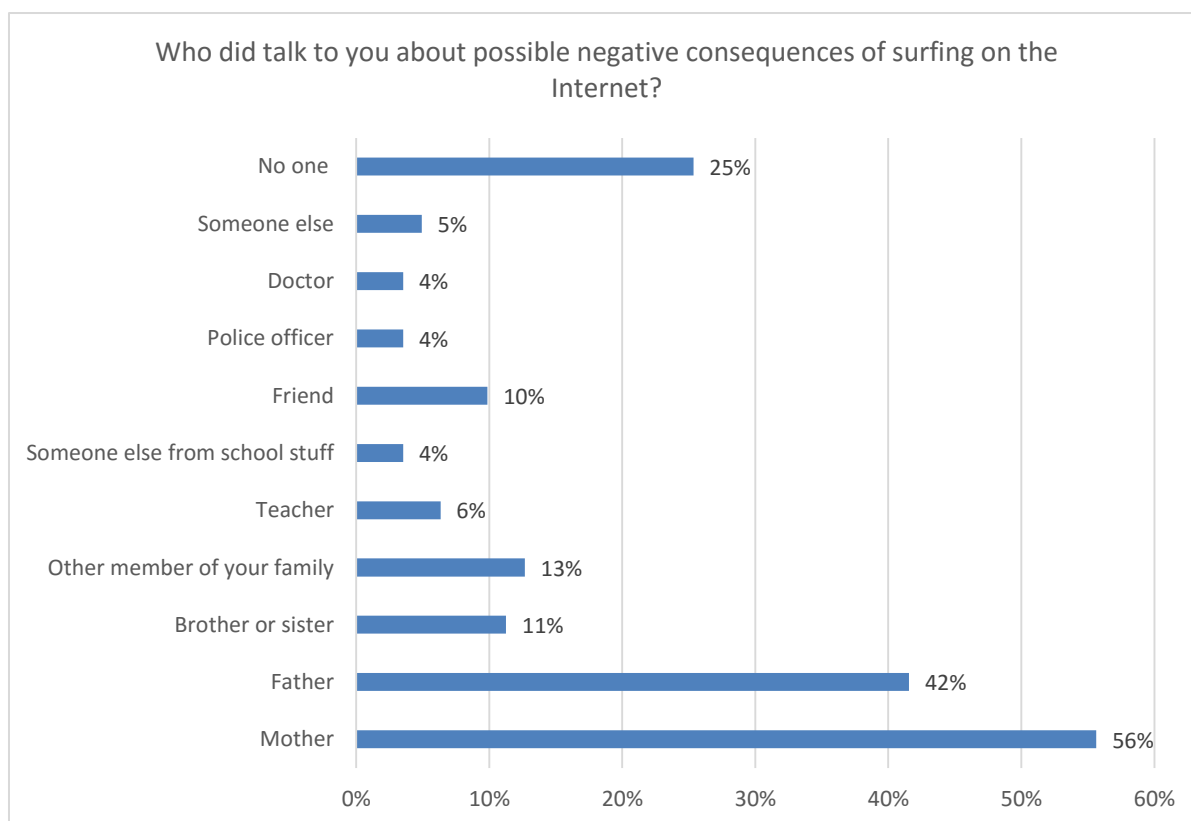

Who did talk to you about possible negative consequences of drinking alcohol?

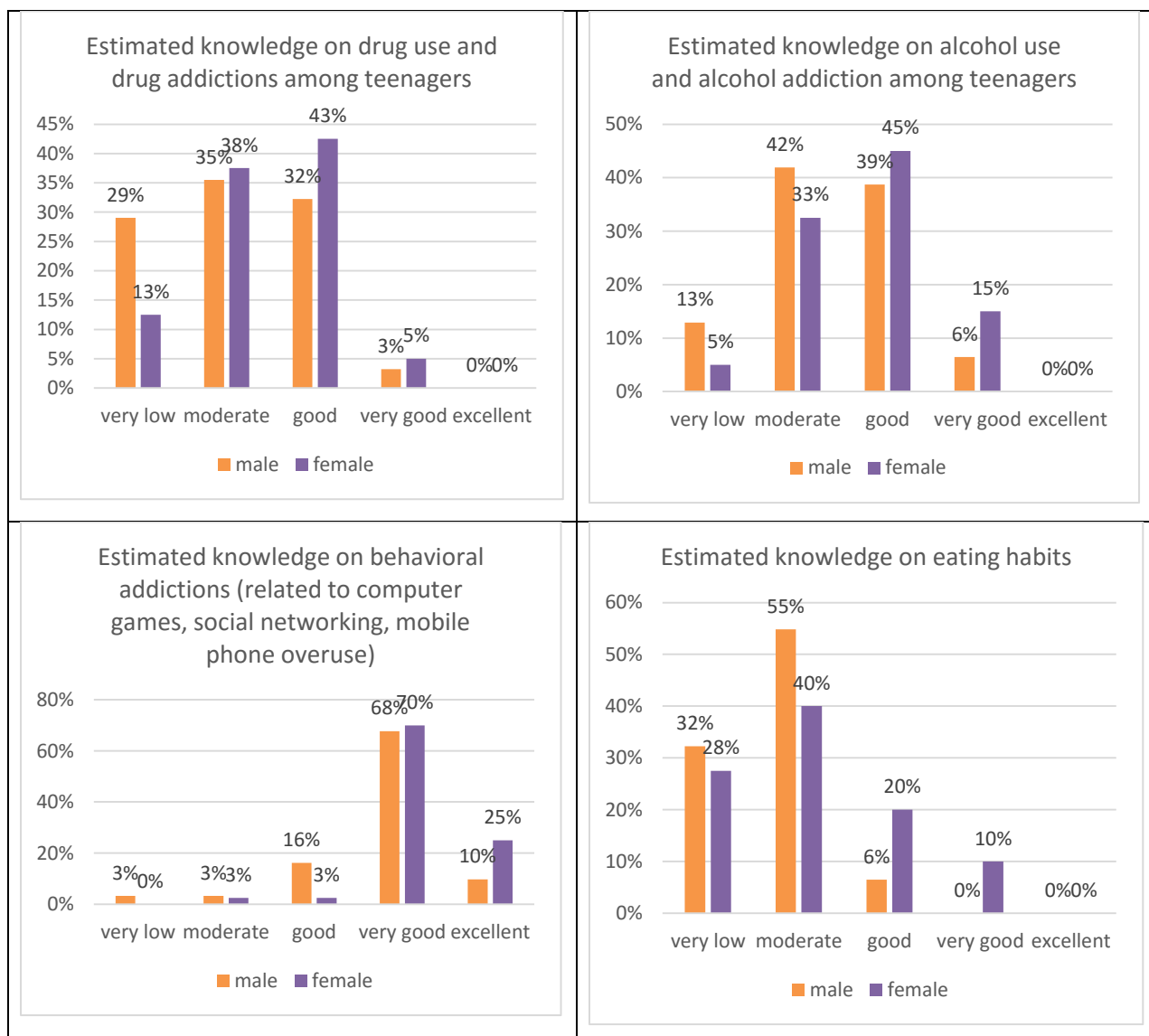

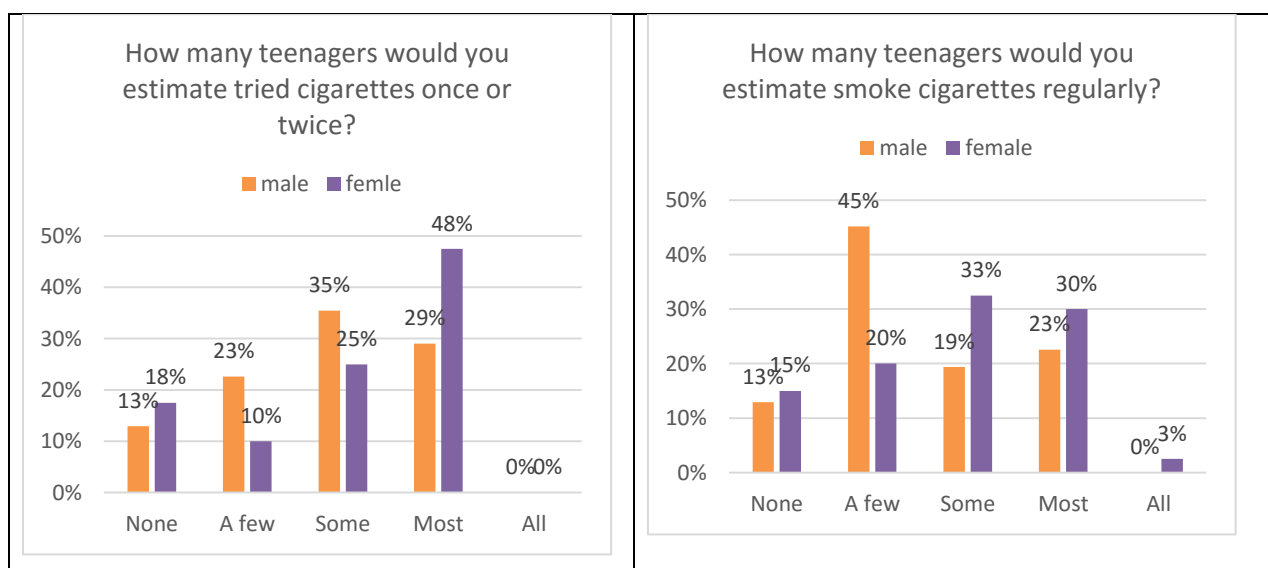
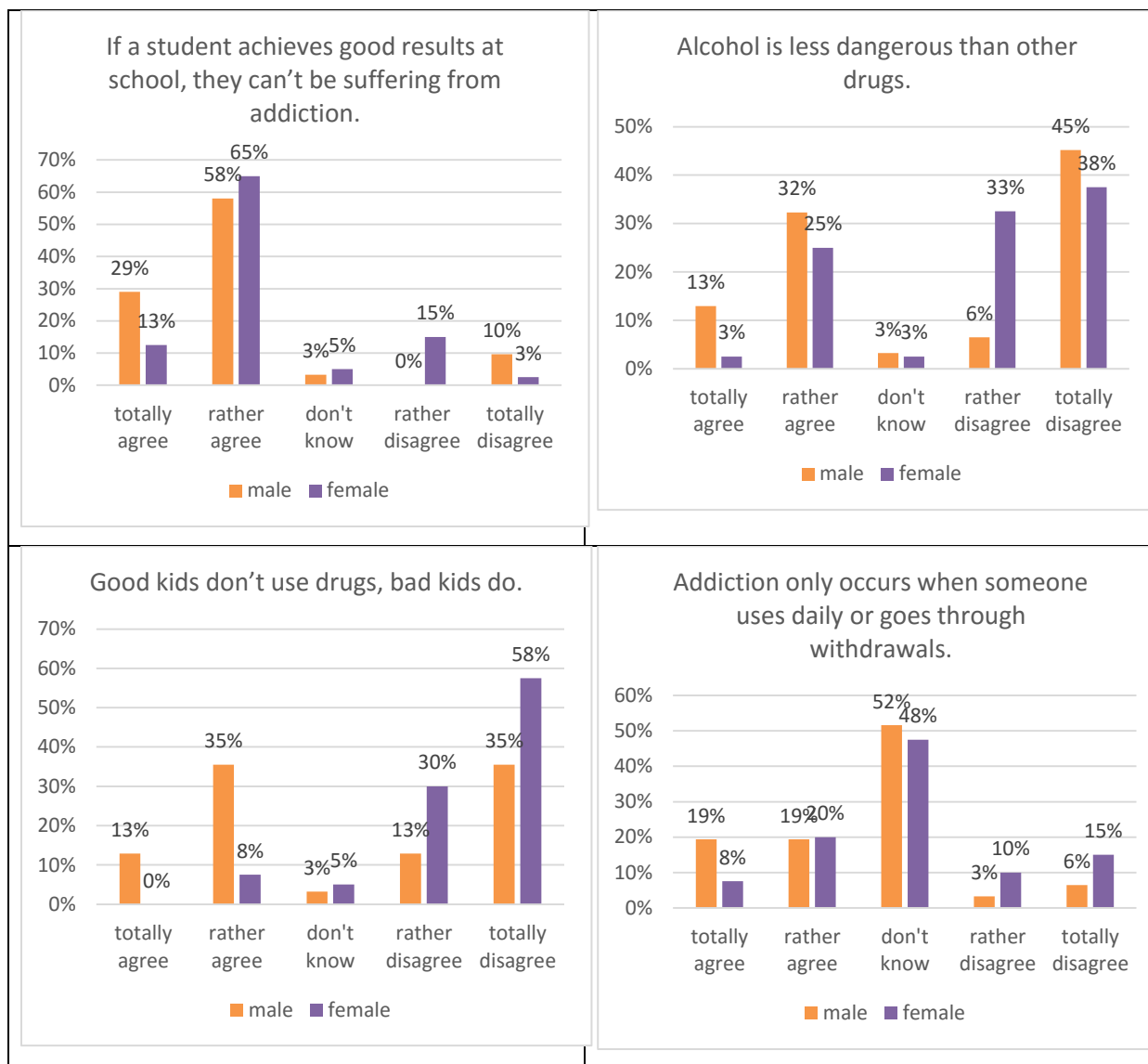
6.1.2. Nauczyciele

Liczba nauczycieli biorących udział w badaniach: 71

Płeć/wiek	Ponizej 30	31-40	41-50	powżej 50
mężczyźni	5	11	6	9
kobiety	20	15	4	1

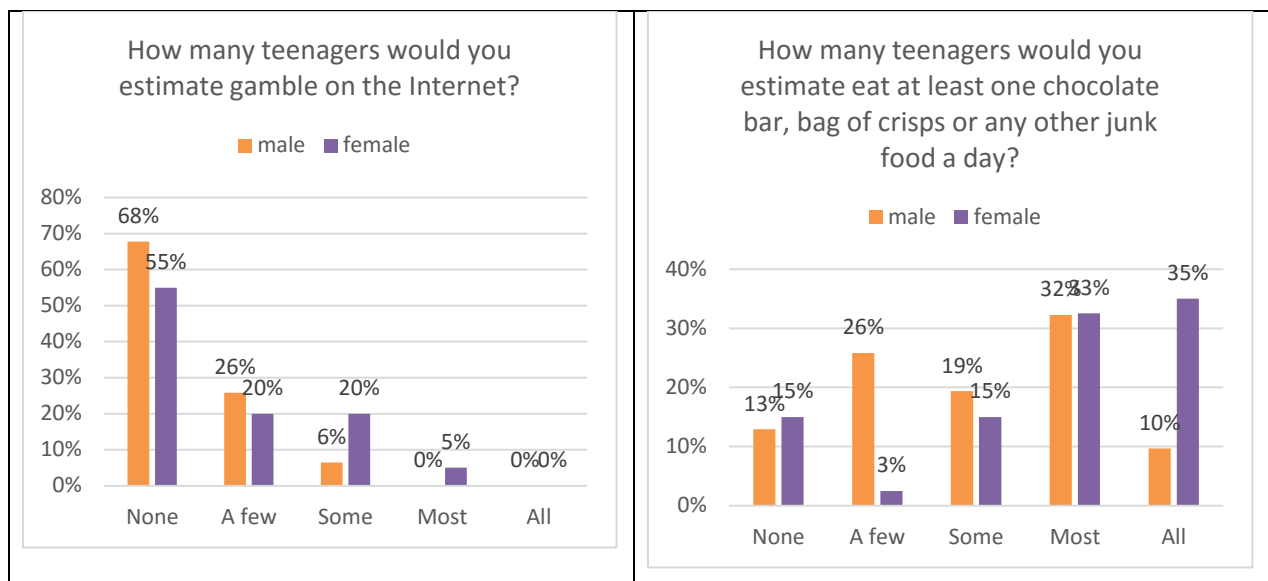

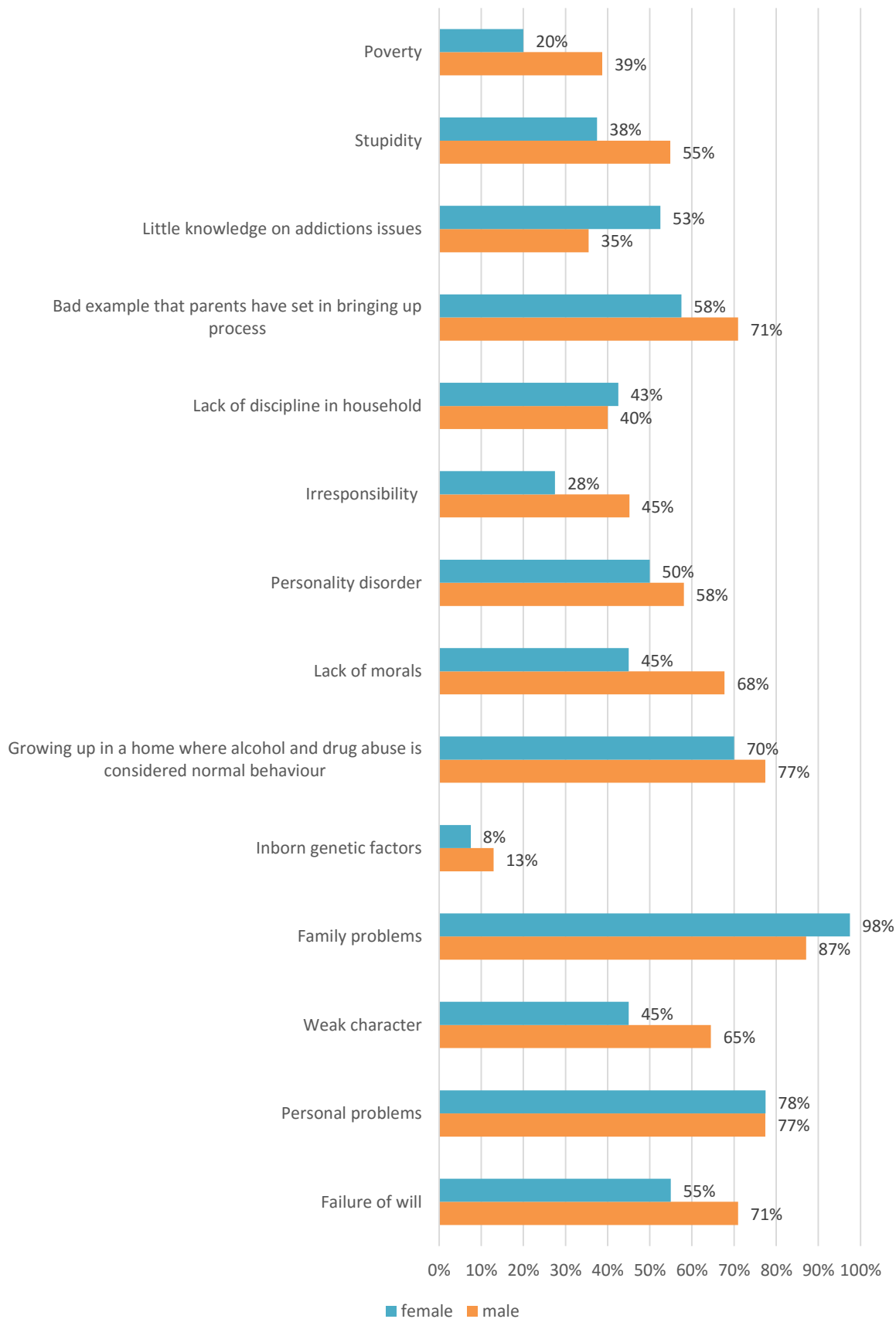

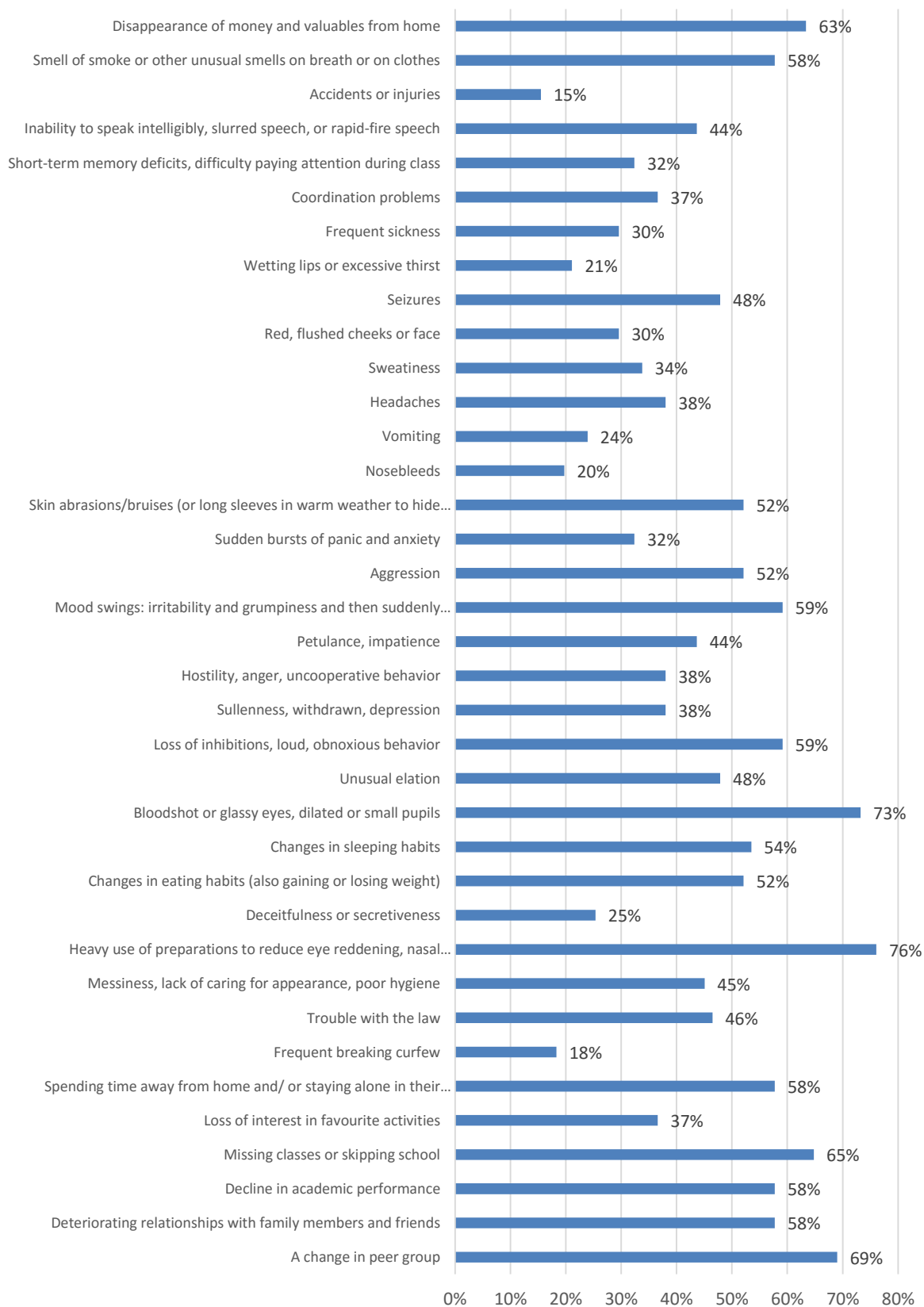

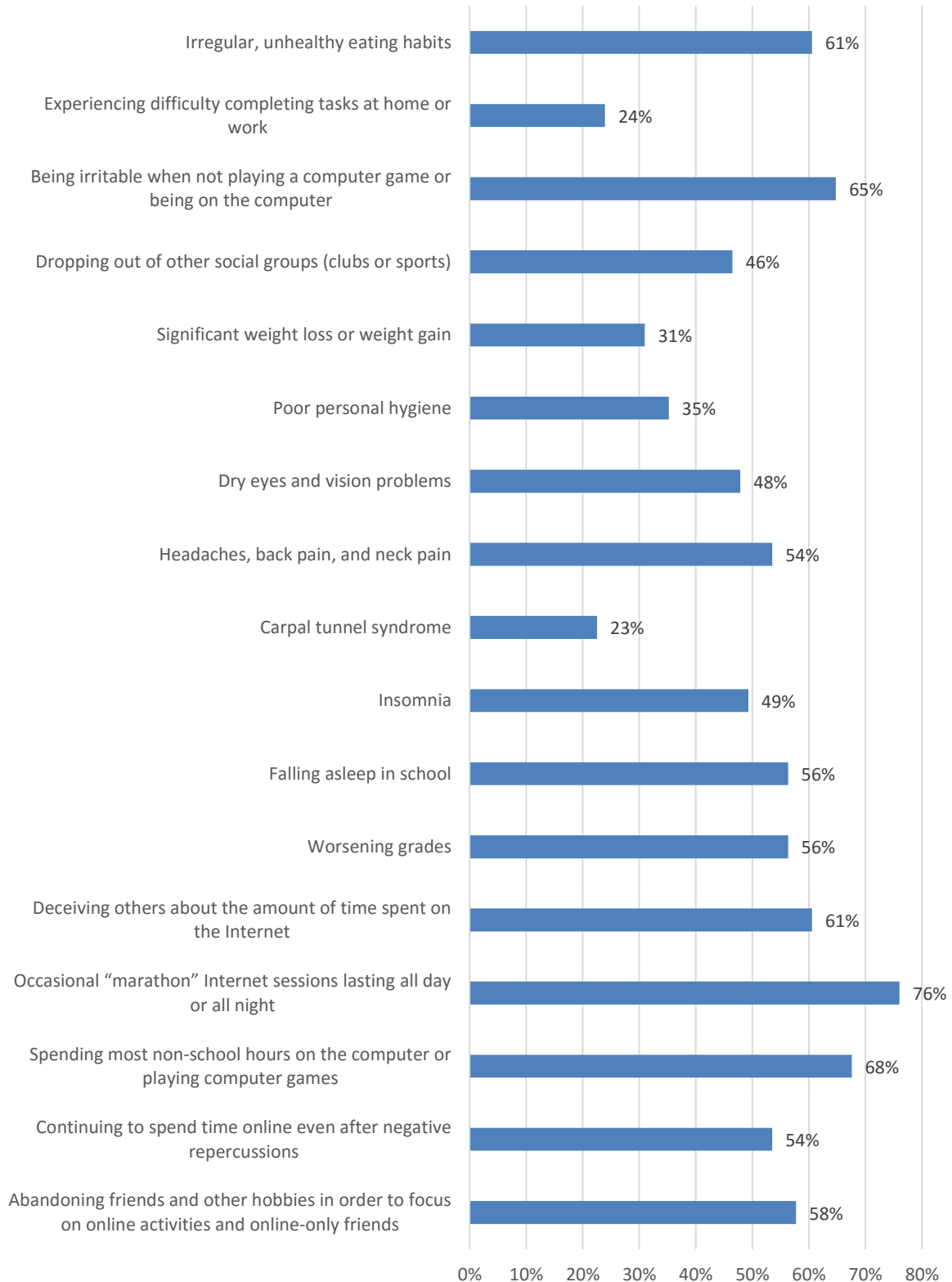
Mark reasons, which in your opinion cause addictions

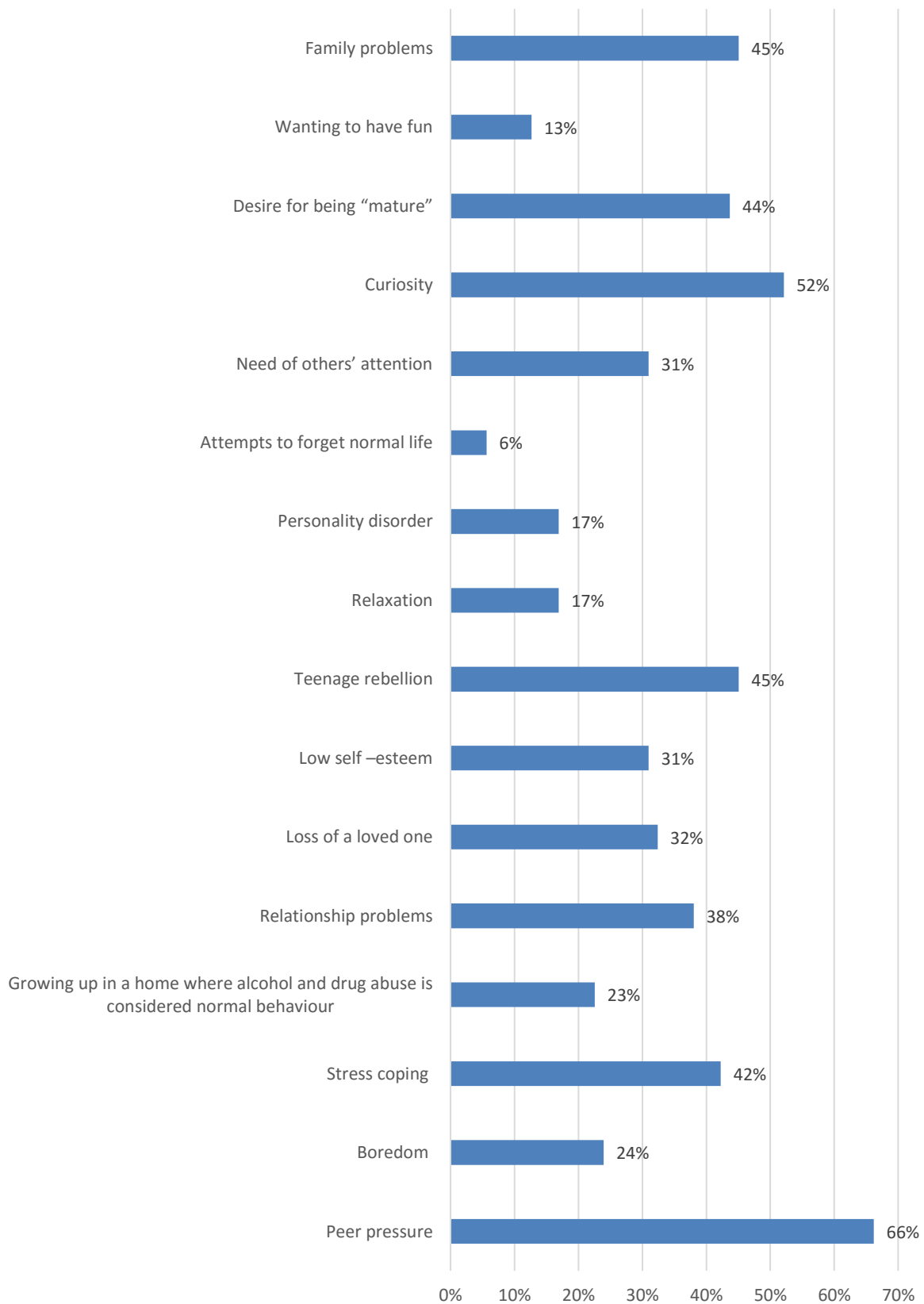
How would you recognize that teenager may abuse substances (drugs, alcohol)?

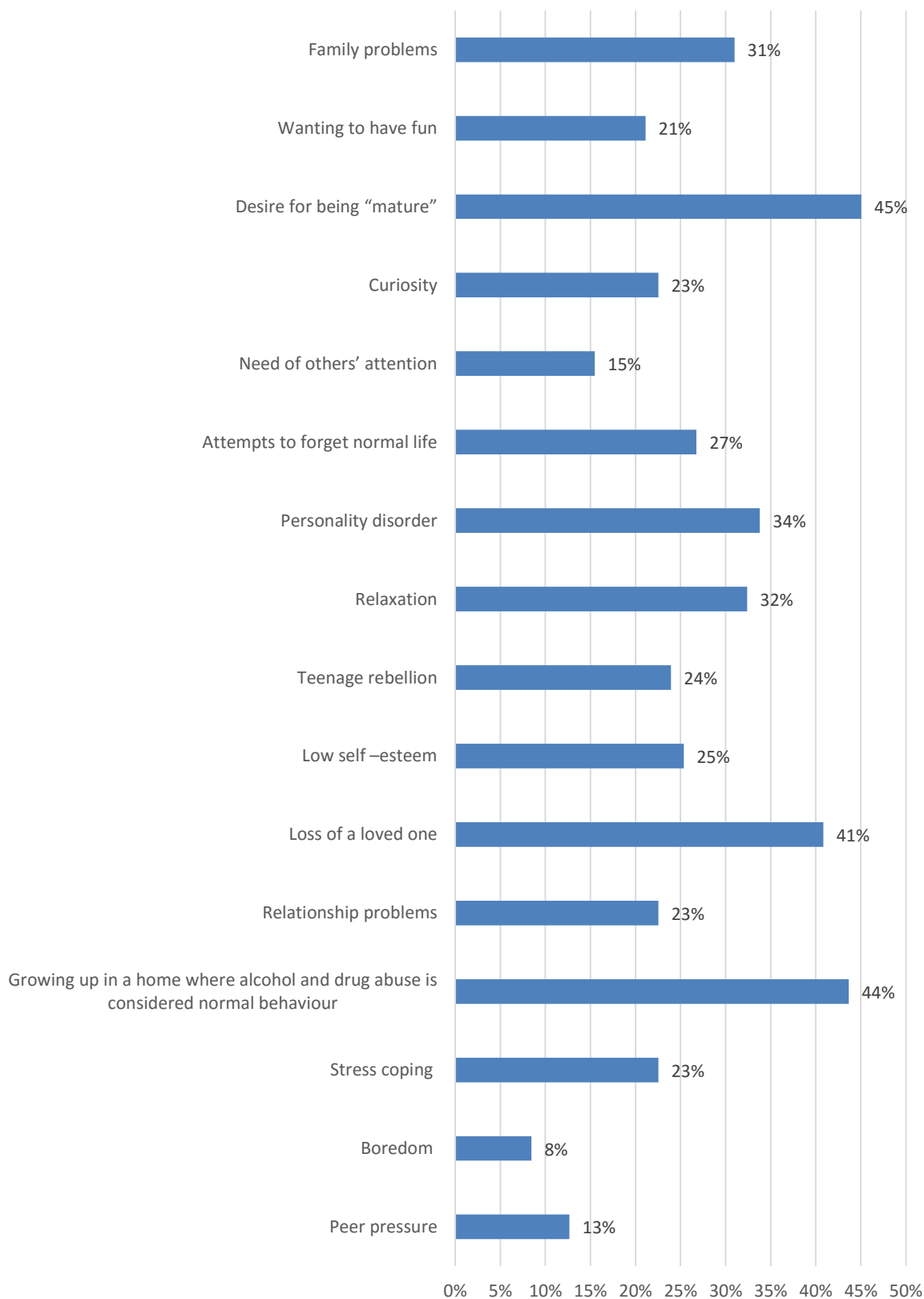
How would you recognize that teenager may abuse computer (playing games, social networking)

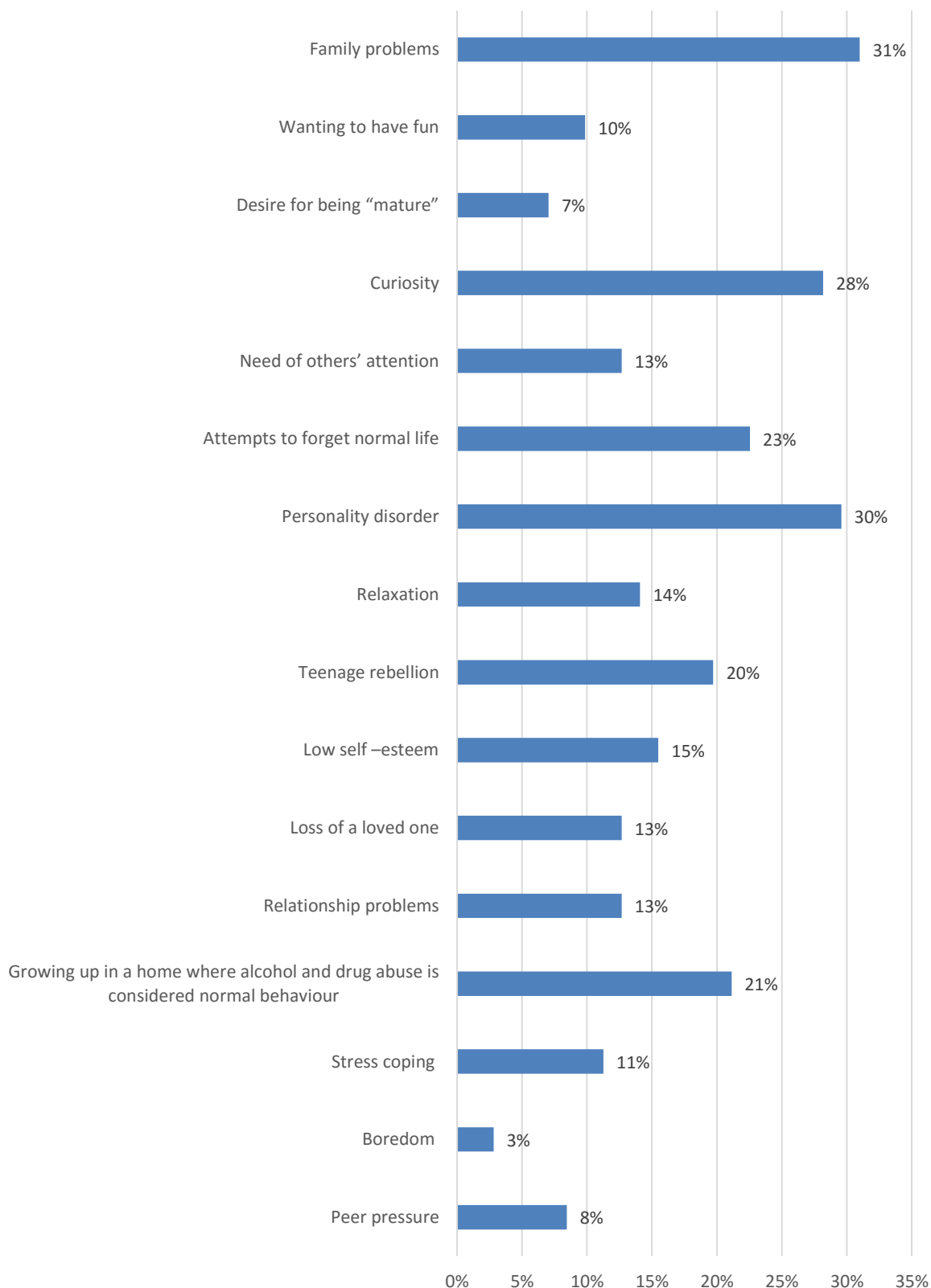
What are the reasons for smoking by teenagers?

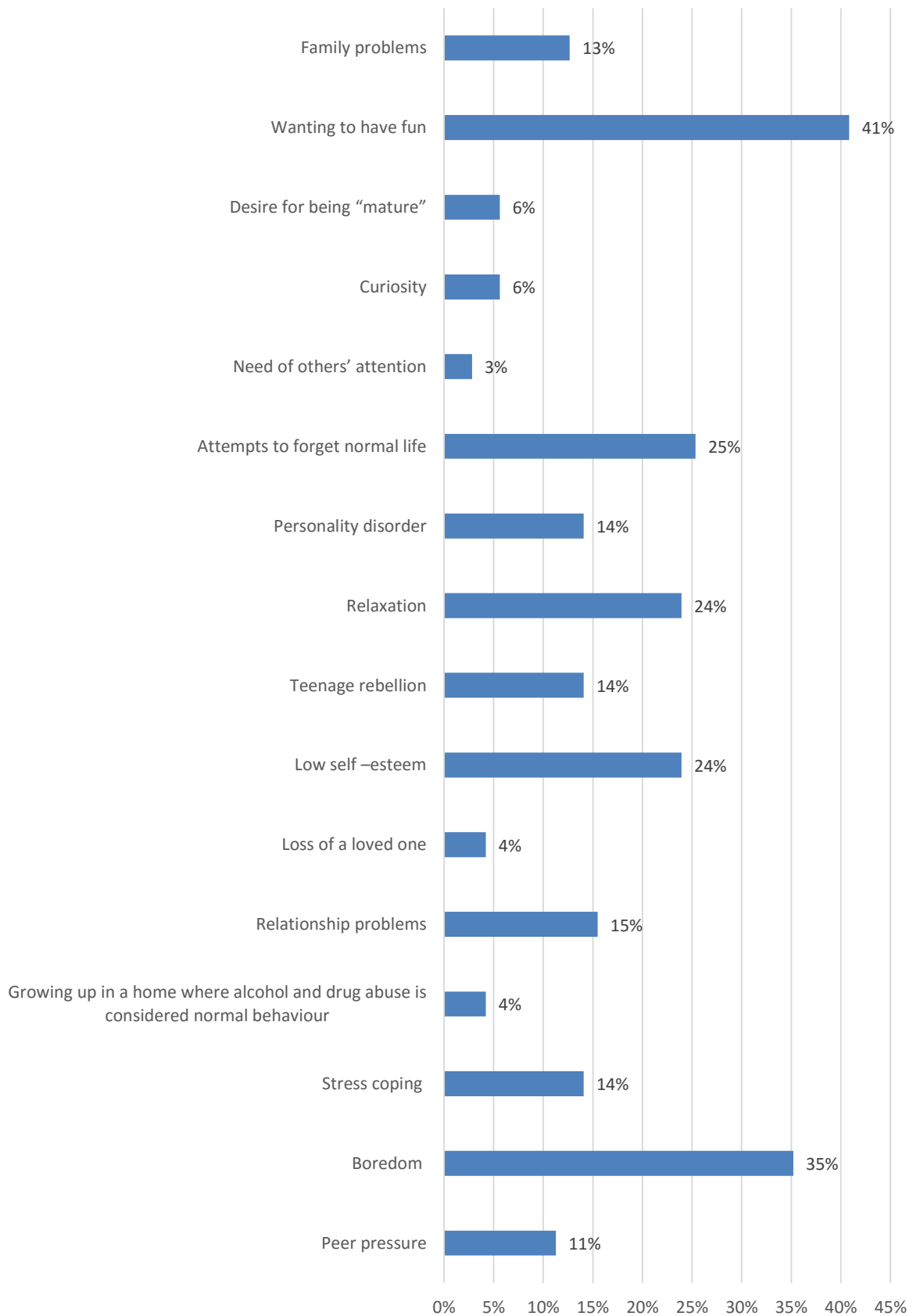
What are the reasons for drinking alcohol by teenagers?

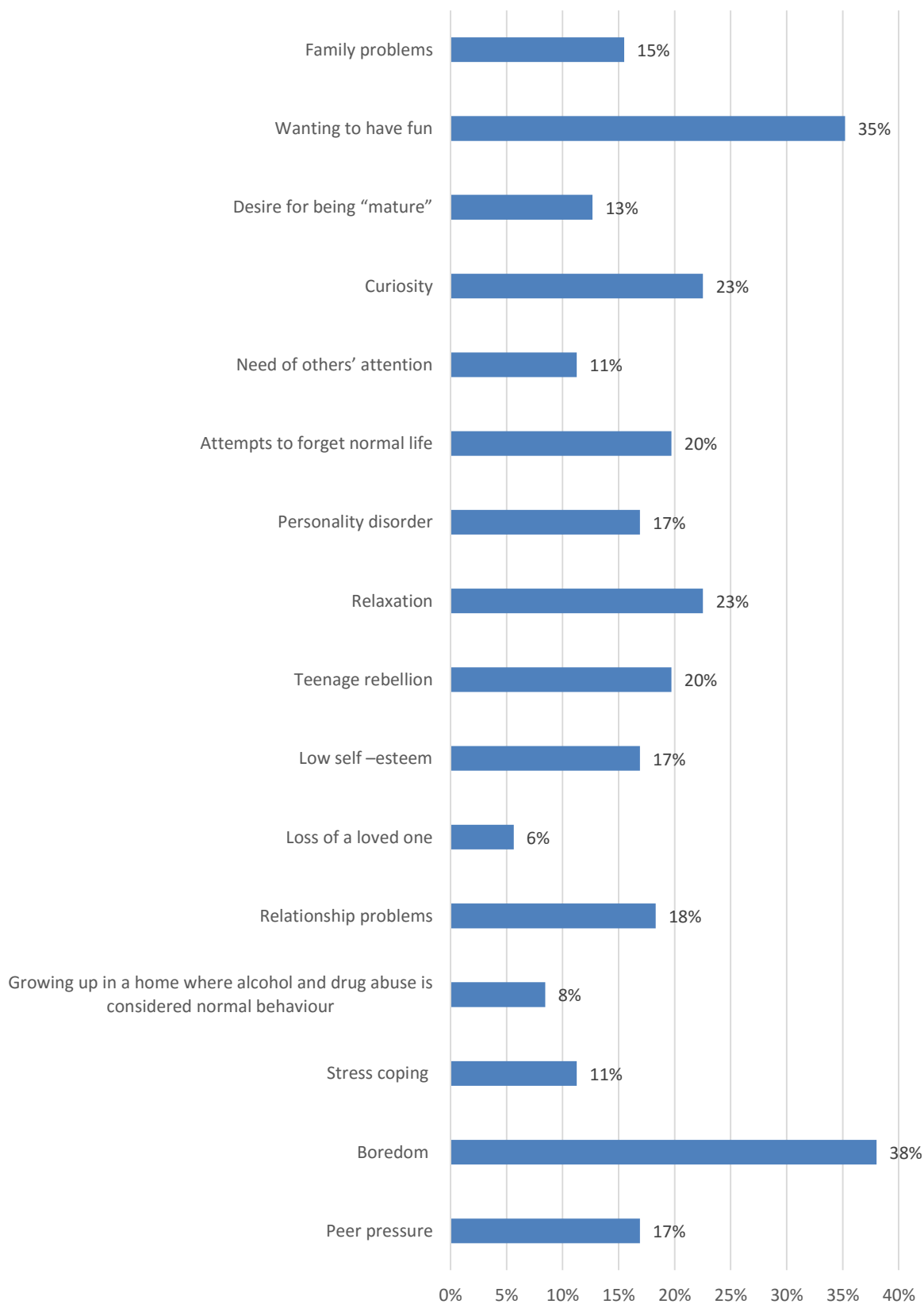
What are the reasons for taking drugs by teenagers?

What are the reasons for playing computer games by teenagers?

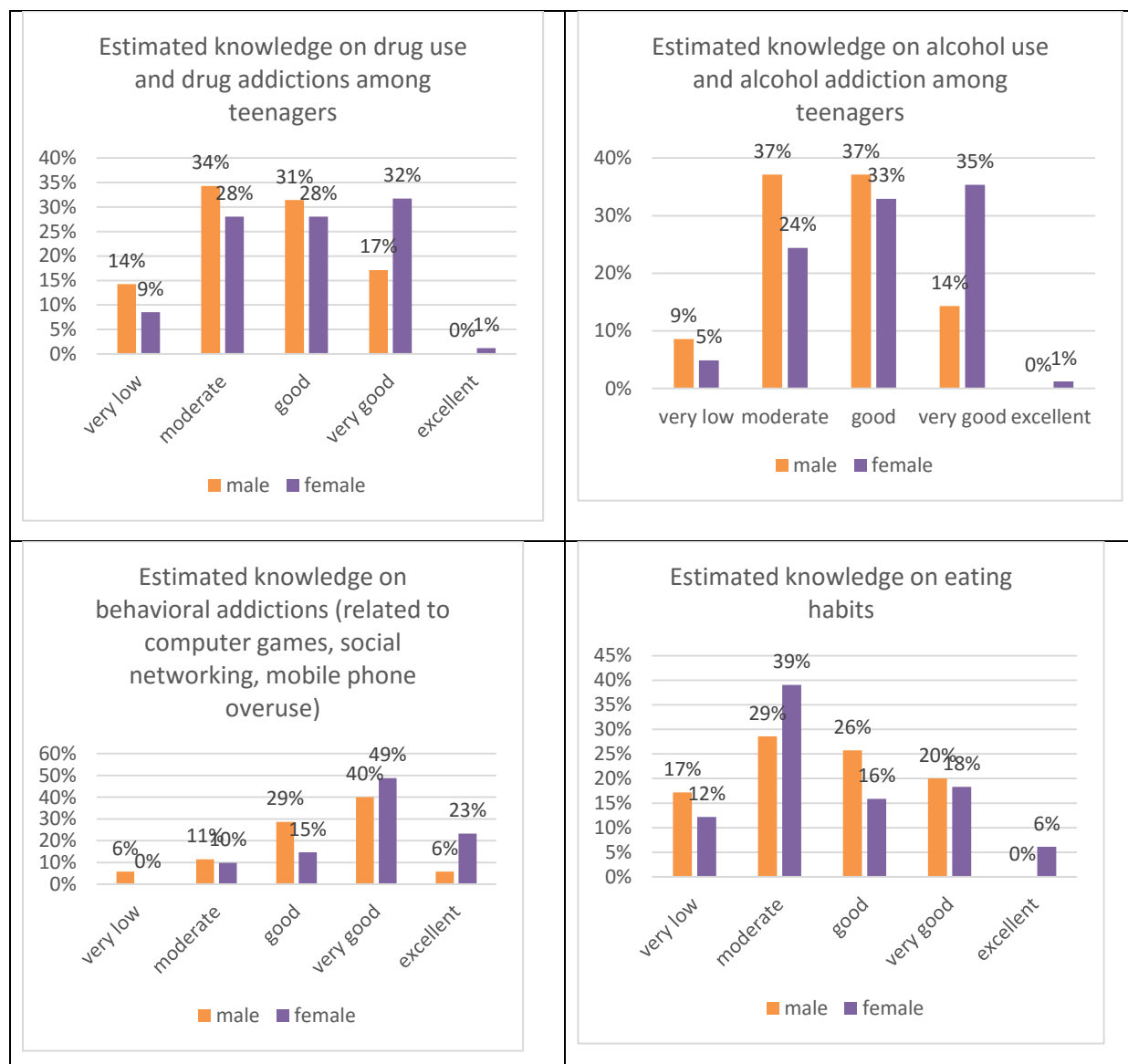
What are the reasons for social networking by teenagers?

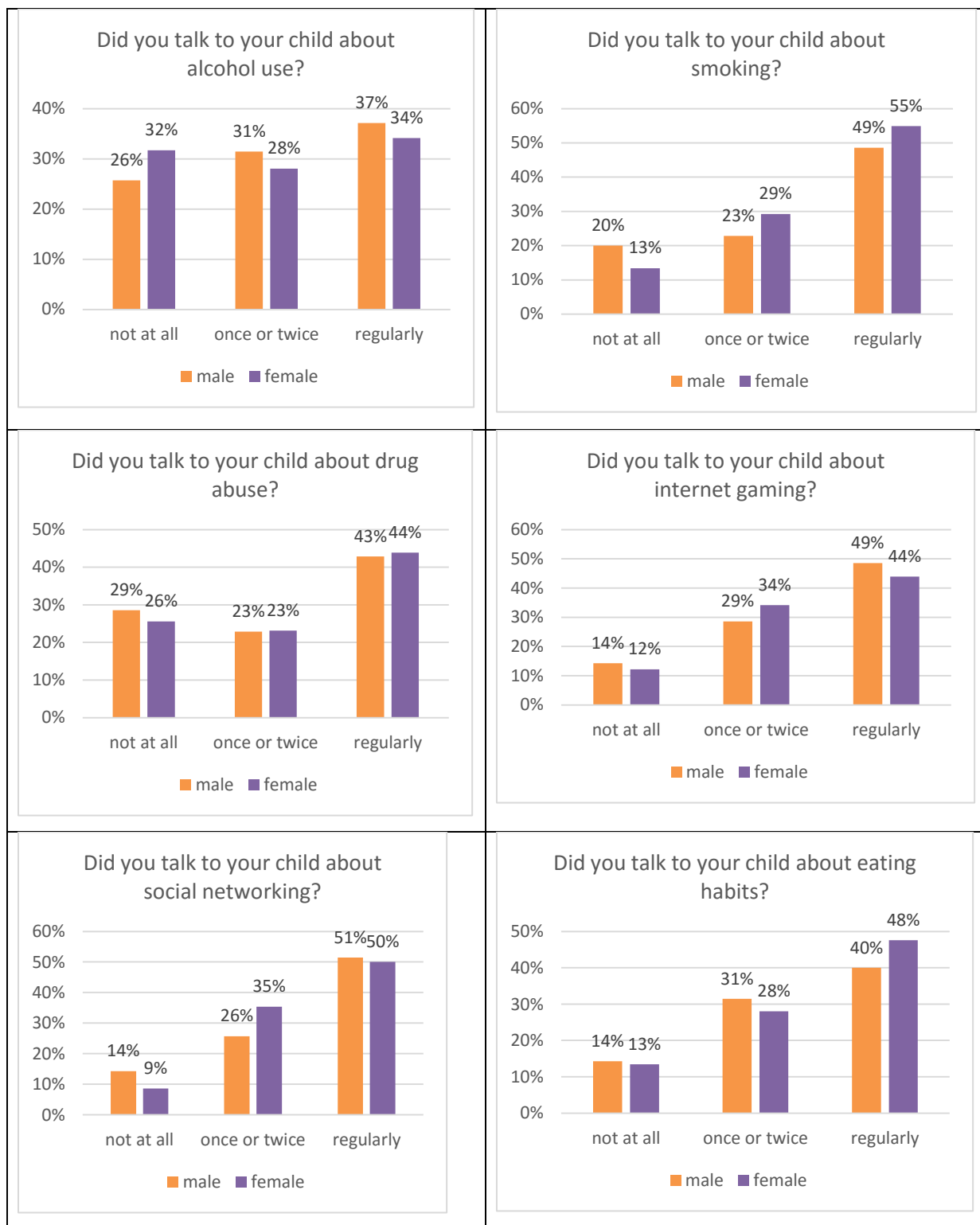

6.1.3. Rodzice

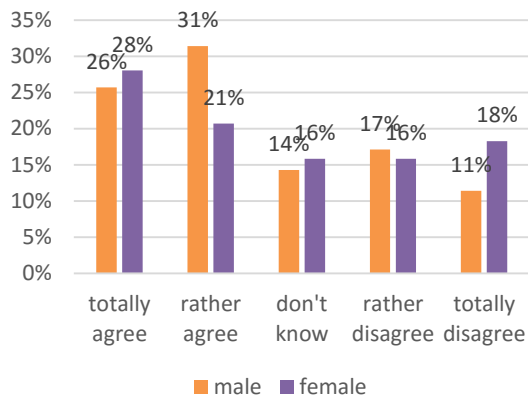
Liczba rodziców uczestniczących w badaniach: 117

Płeć/wiek	poniżej 30	31-40	41-50	powyżej 50
mężczyźni	2	8	23	2
kobiety	4	33	43	2

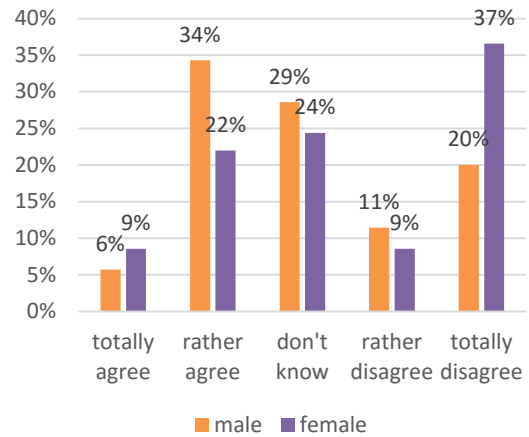

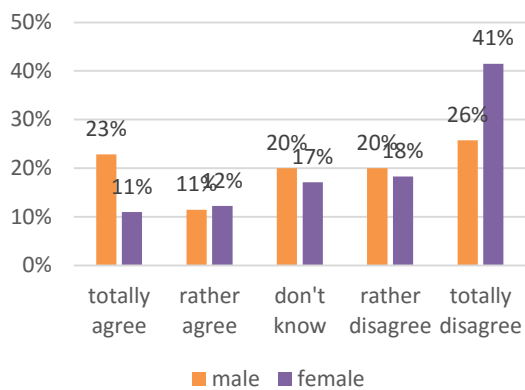
If a student achieves good results at school, they can't be suffering from addiction.

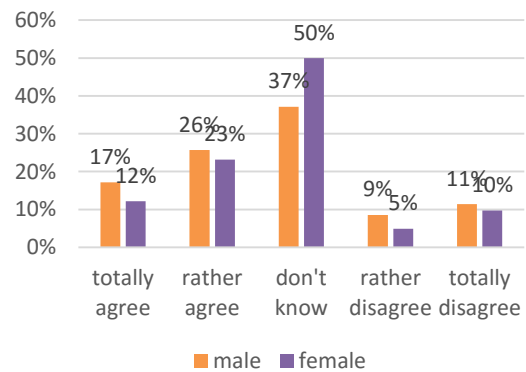
Alcohol is less dangerous than other drugs.

Good kids don't use drugs, bad kids do.

Addiction only occurs when someone uses daily or goes through withdrawals.

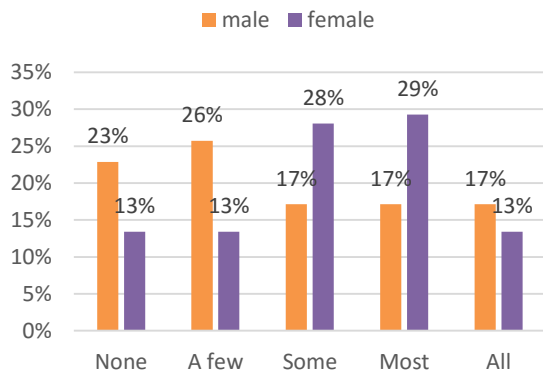

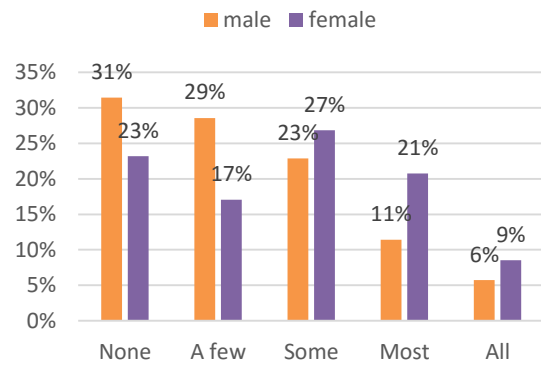

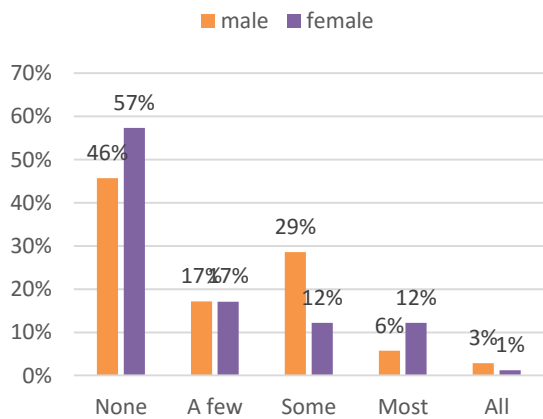
How many teenagers would you estimate spend three to five hours on social internet sites a day?

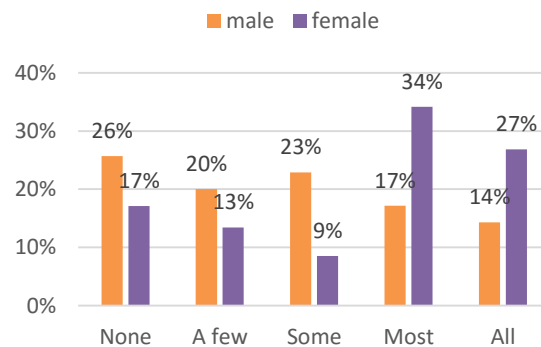
How many teenagers would you estimate spend six or more hours on social internet sites a day?

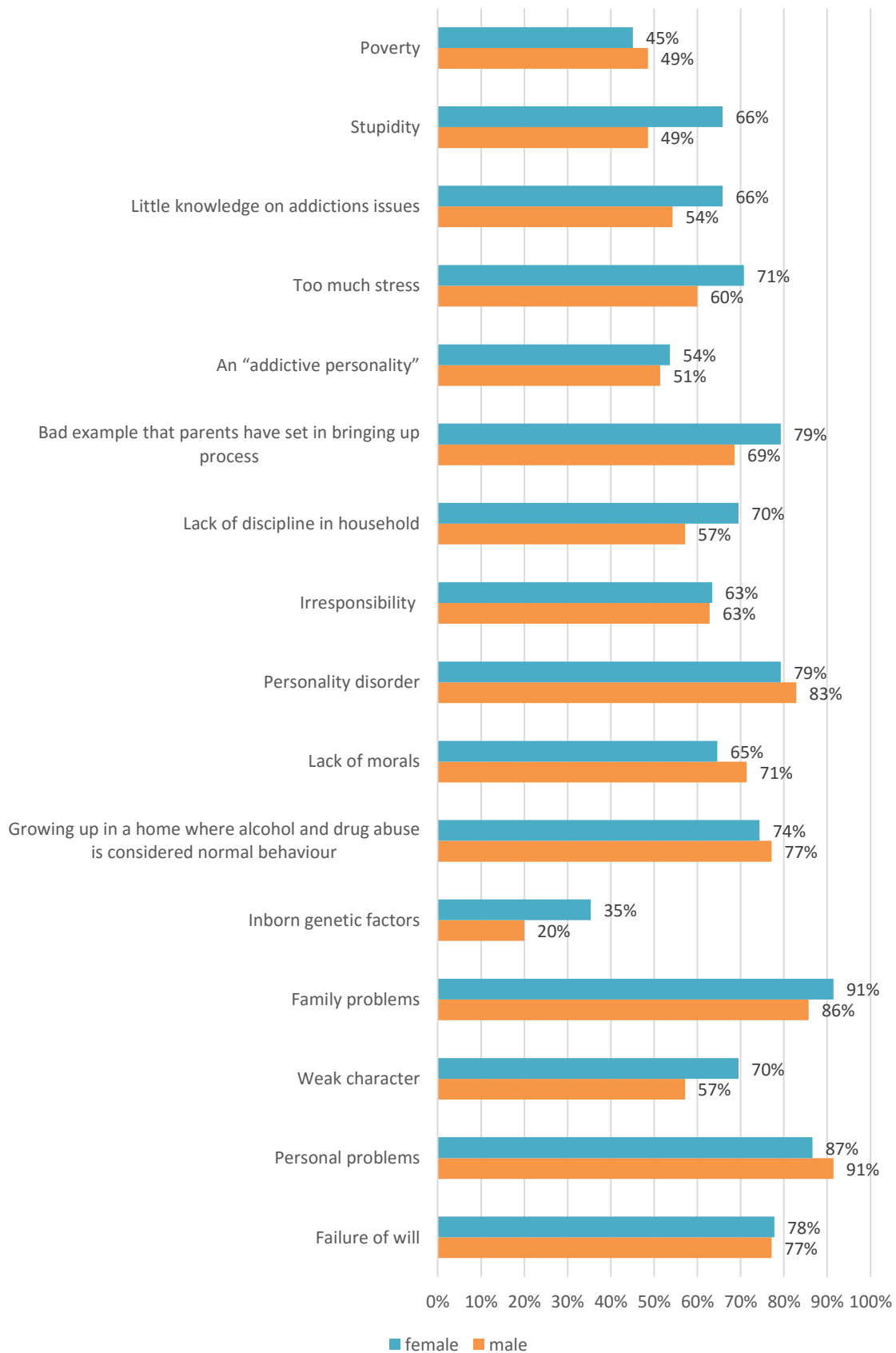
How many teenagers would you estimate gamble on the Internet?

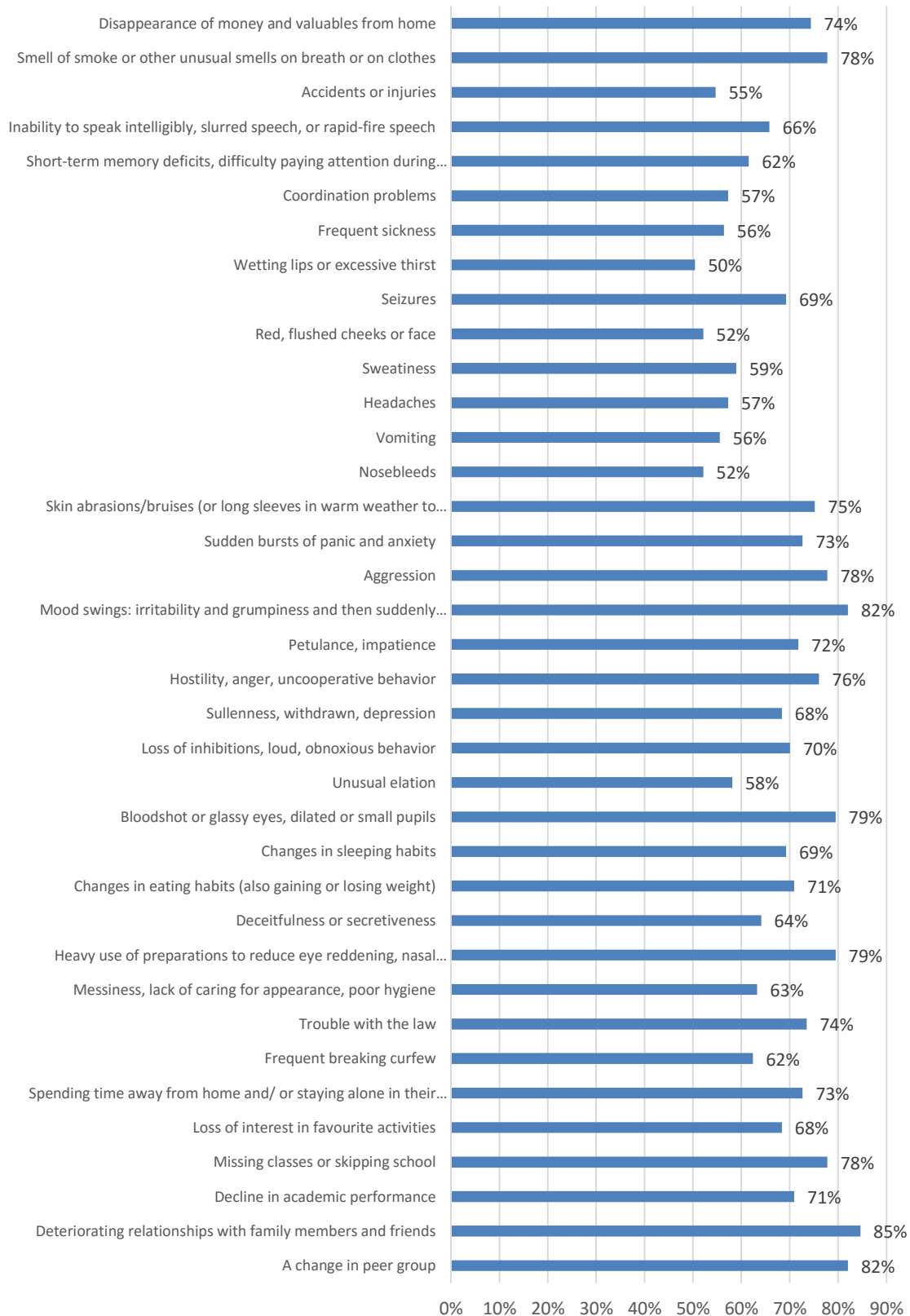
How many teenagers would you estimate eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

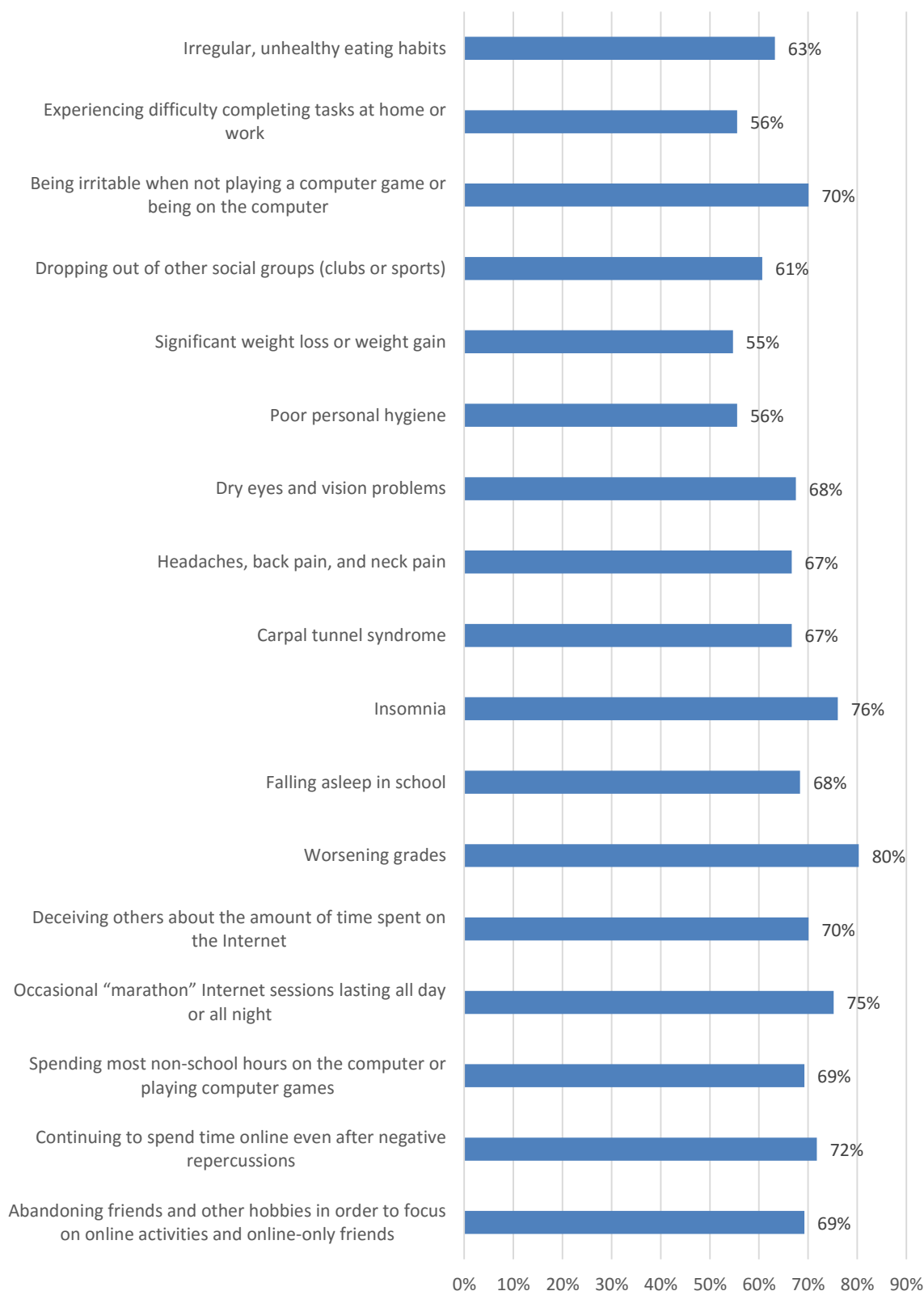
Mark reasons, which in your opinion cause addictions

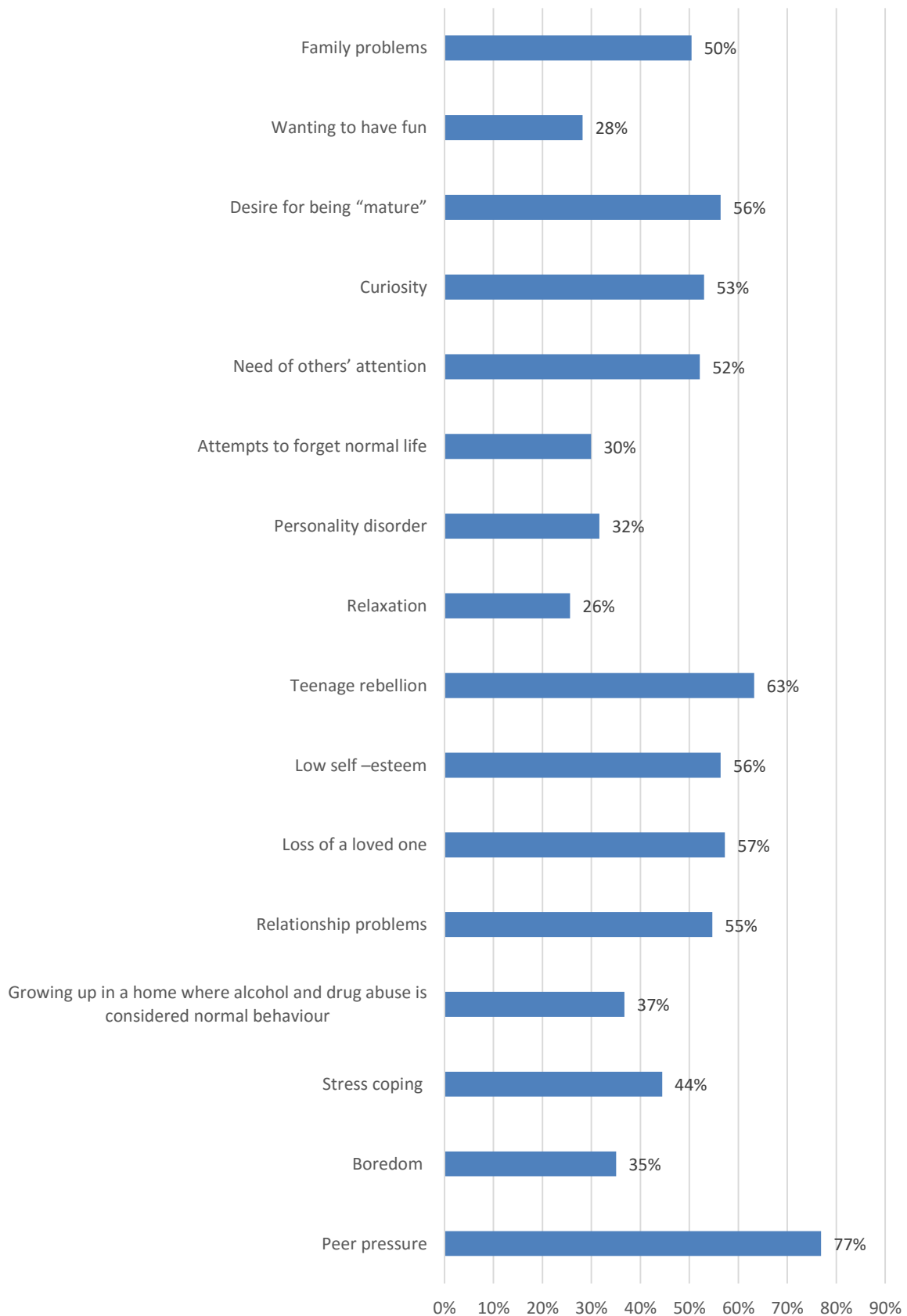
How would you recognize that teenager may abuse substances (drugs, alcohol)?

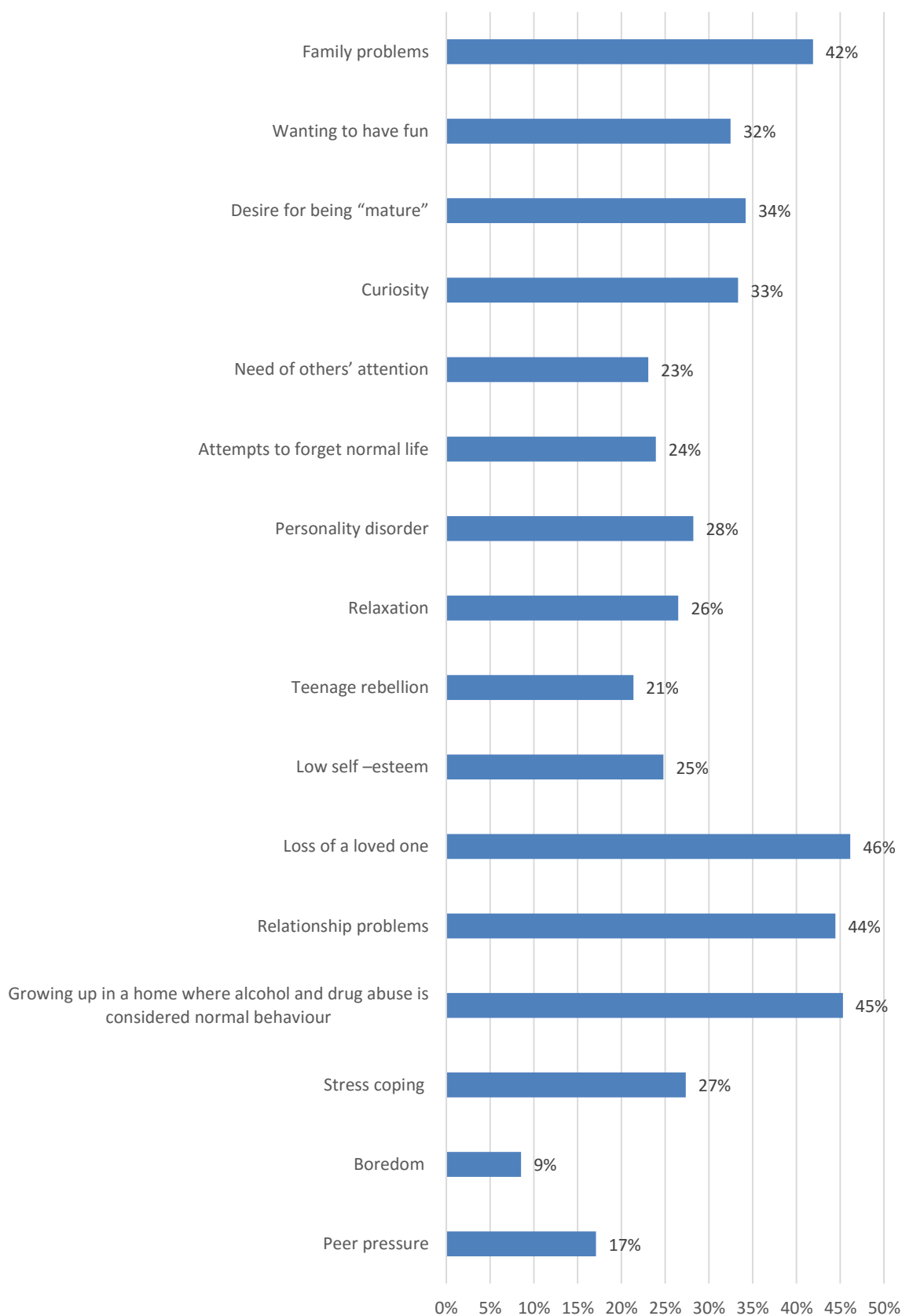
How would you recognize that teenager may abuse computer (playing games, social networking)?

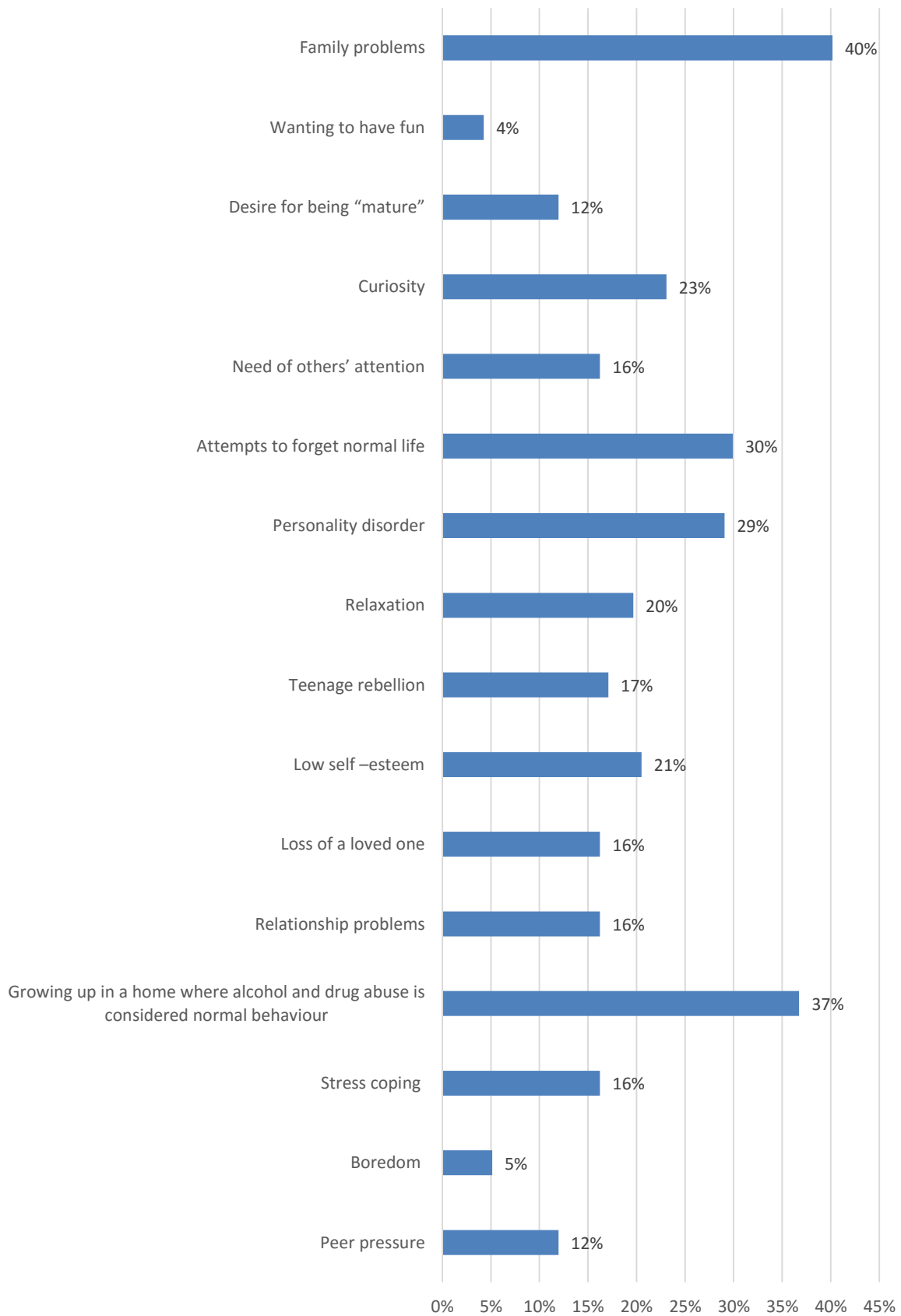
What are the reasons for smoking by teenagers?

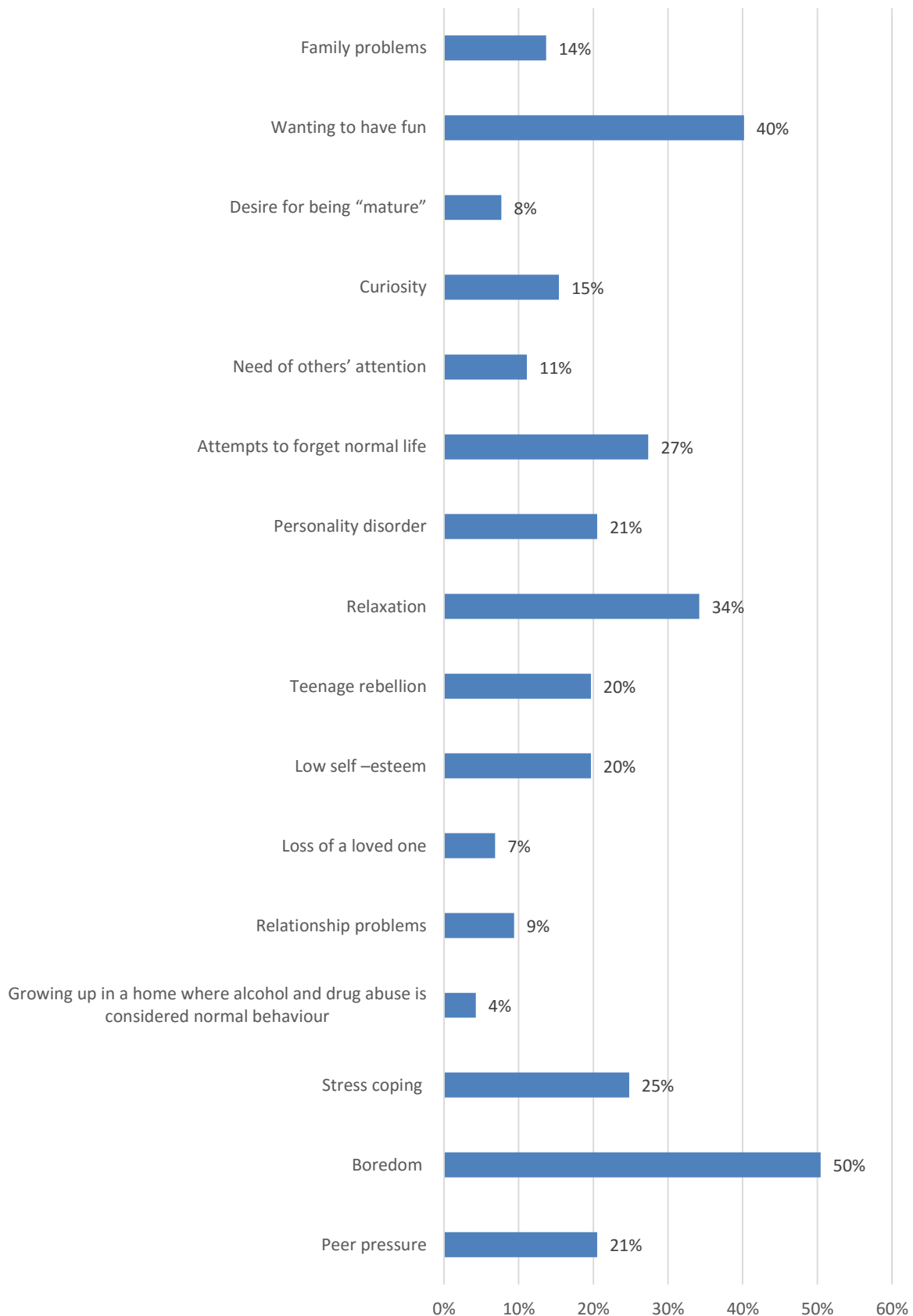
What are the reasons for drinking alcohol by teenagers?

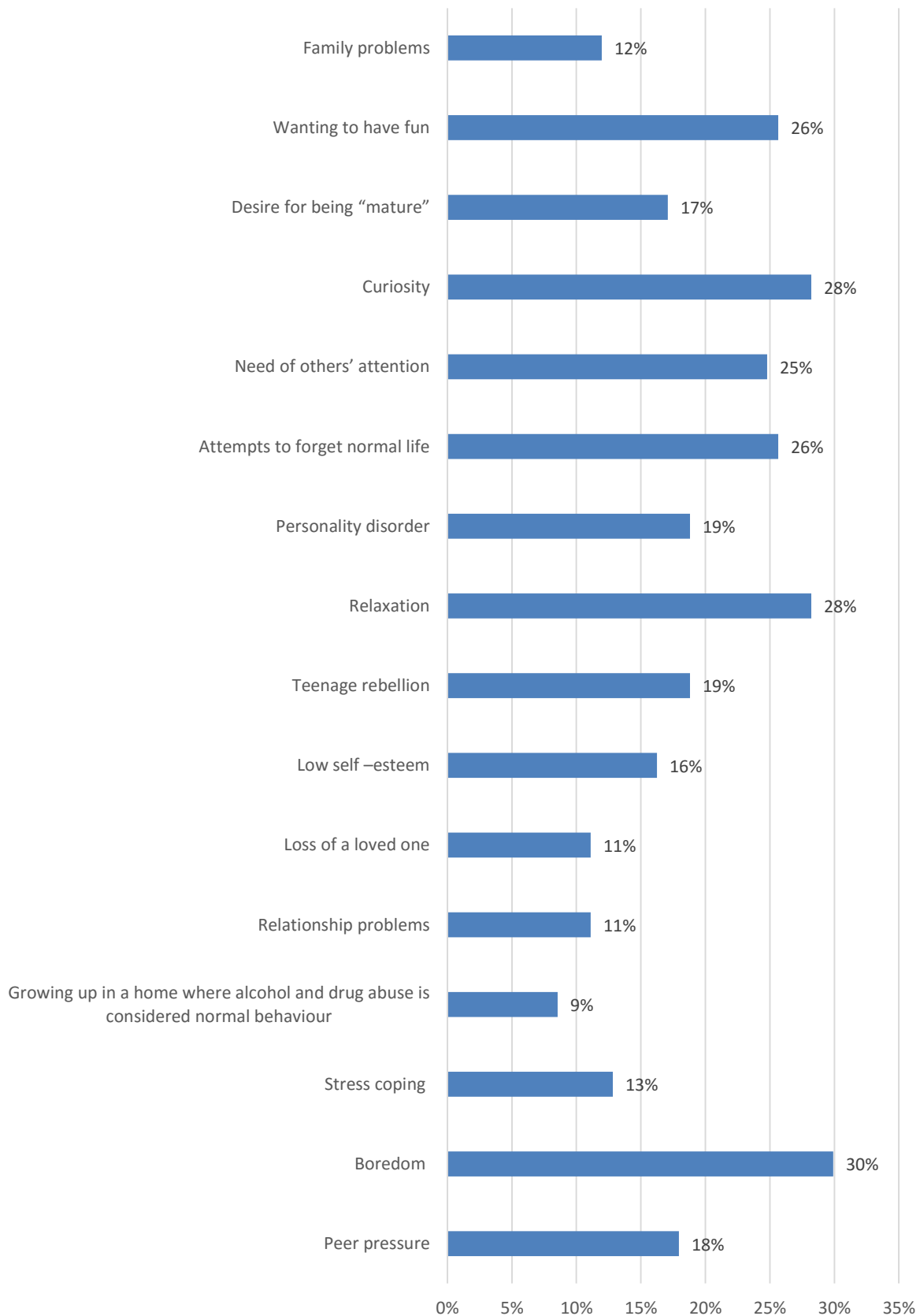
What are the reasons for taking drugs by teenagers?

What are the reasons for playing computer games by teenagers?

What are the reasons for social networking by teenagers?

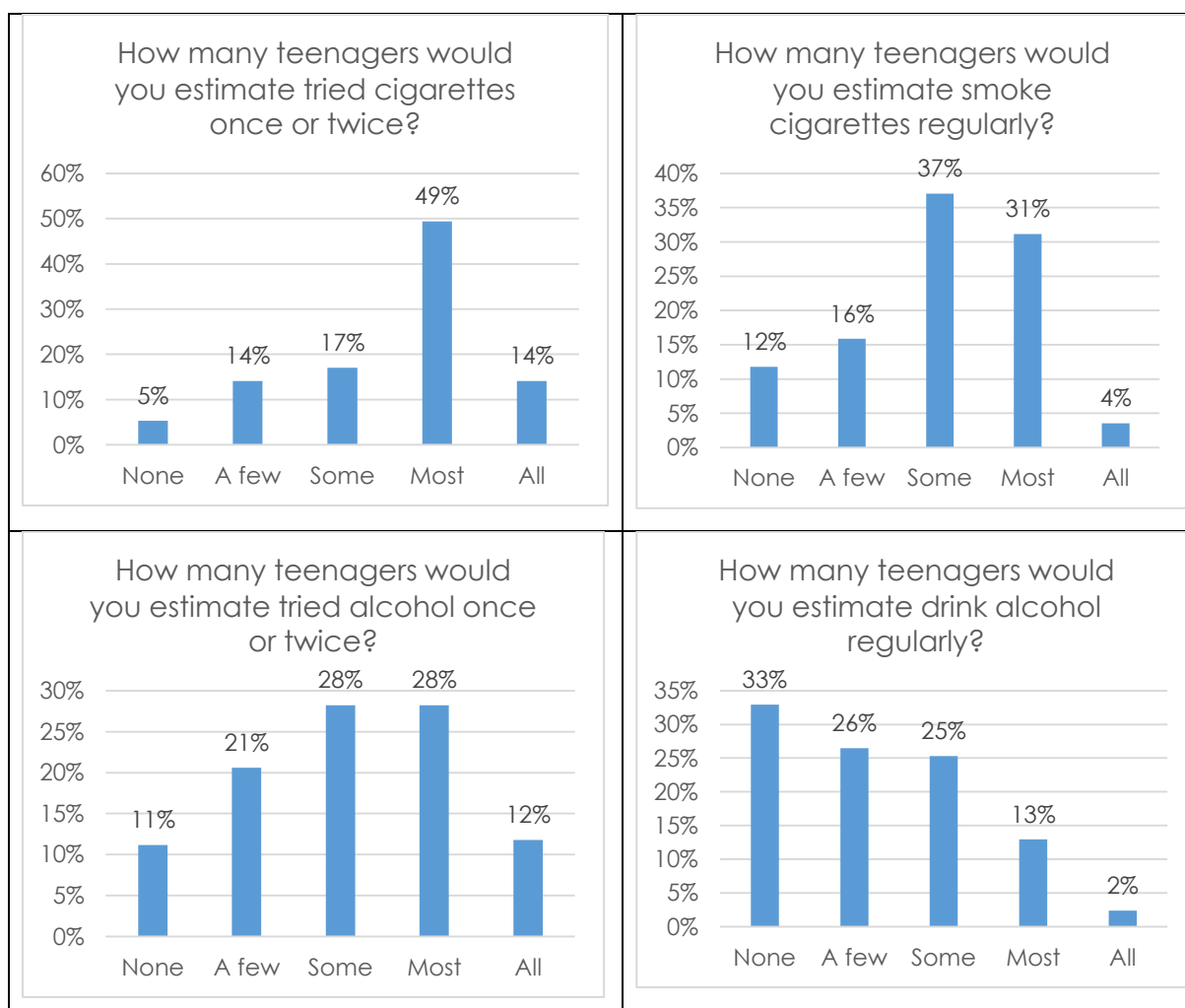

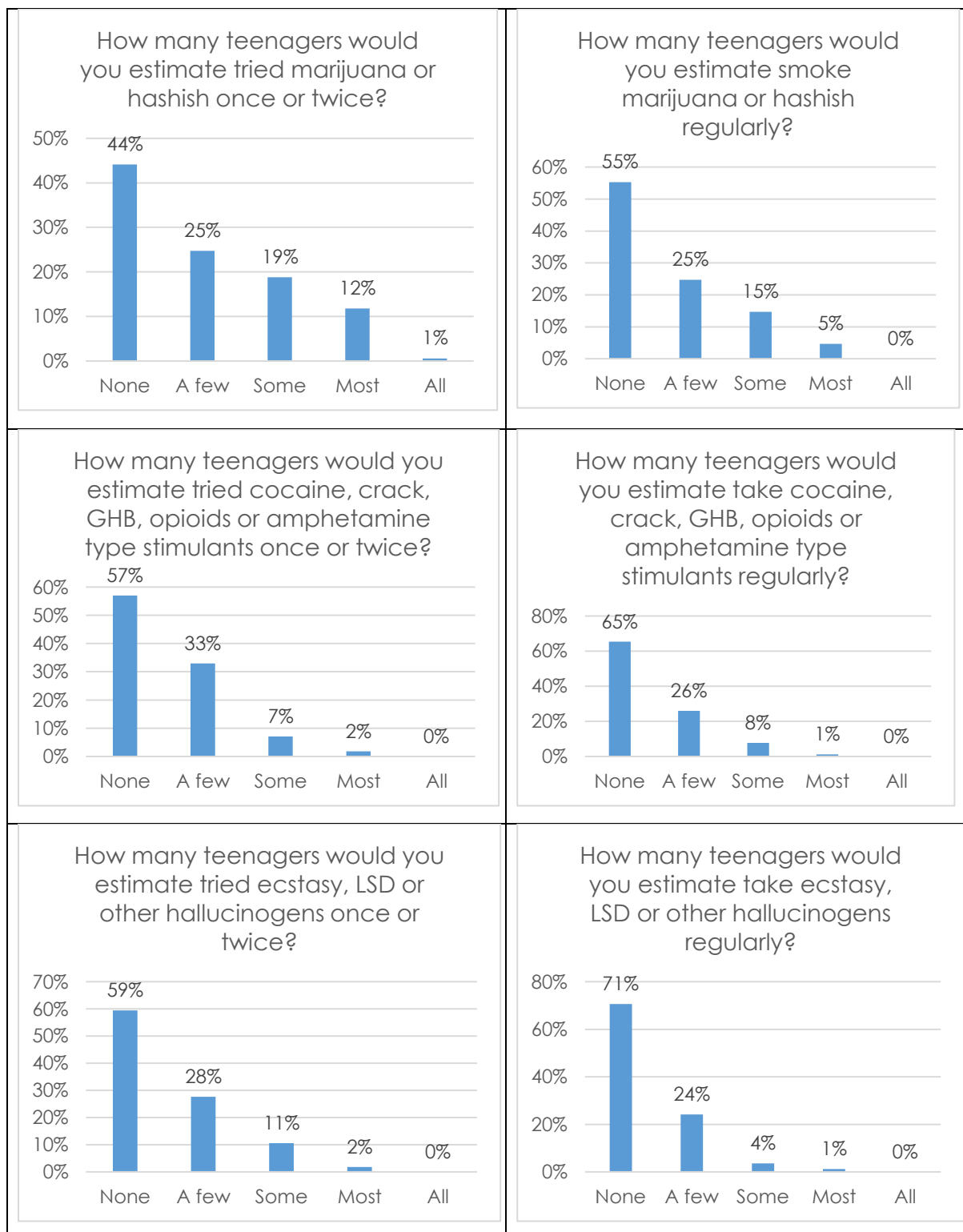
6.2. WŁOCHY

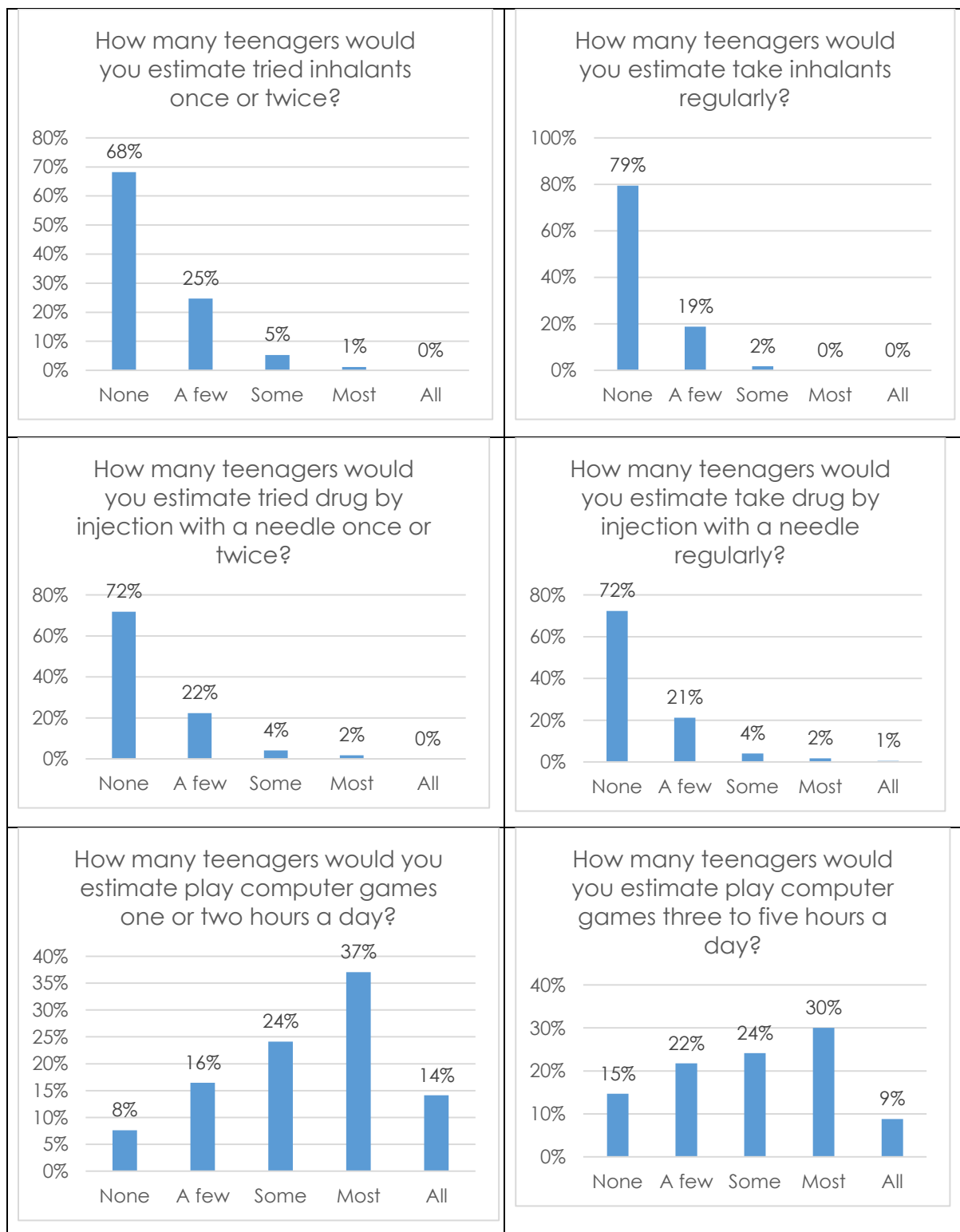
6.2.1. Uczniowie

Liczba uczniów uczestniczących w badaniach: 170

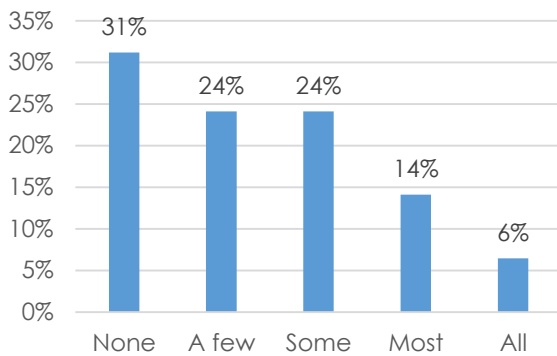
Płeć/wiek	14	15	16	17	18
mężczyźni	16	23	54	46	15
kobiety	0	0	6	9	1

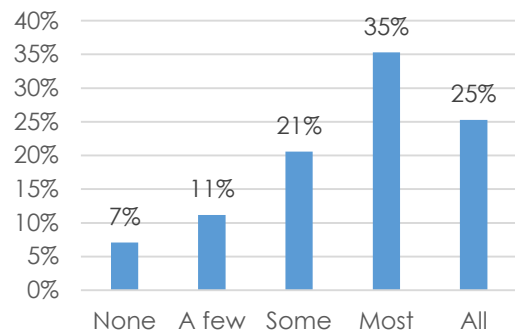

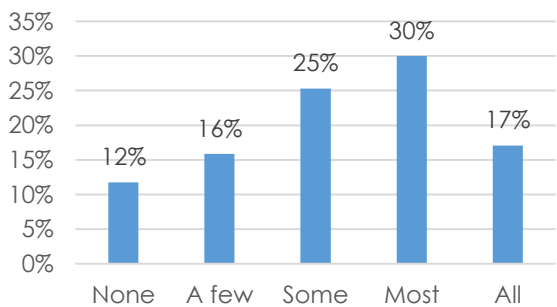
How many teenagers would you estimate play computer games six or more hours a day?

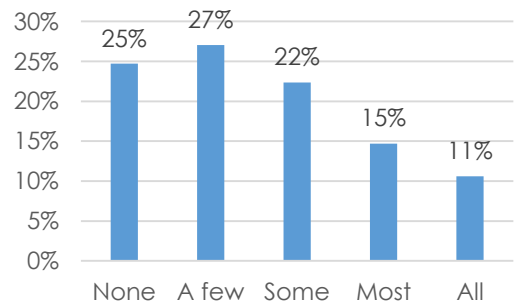
How many teenagers would you estimate spend one or two hours on social internet sites a day?

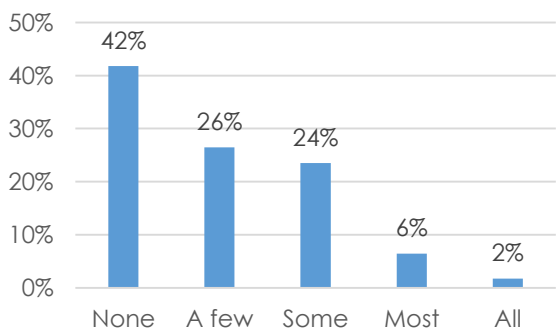
How many teenagers would you estimate spend three to five hours on social internet sites a day?

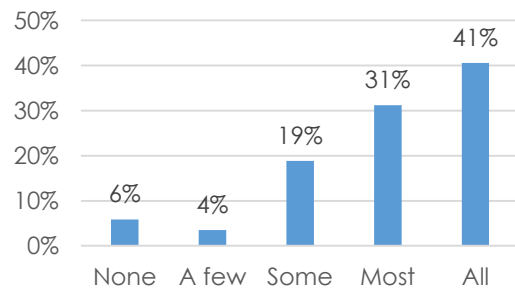
How many teenagers would you estimate spend six or more hours on social internet sites a day?

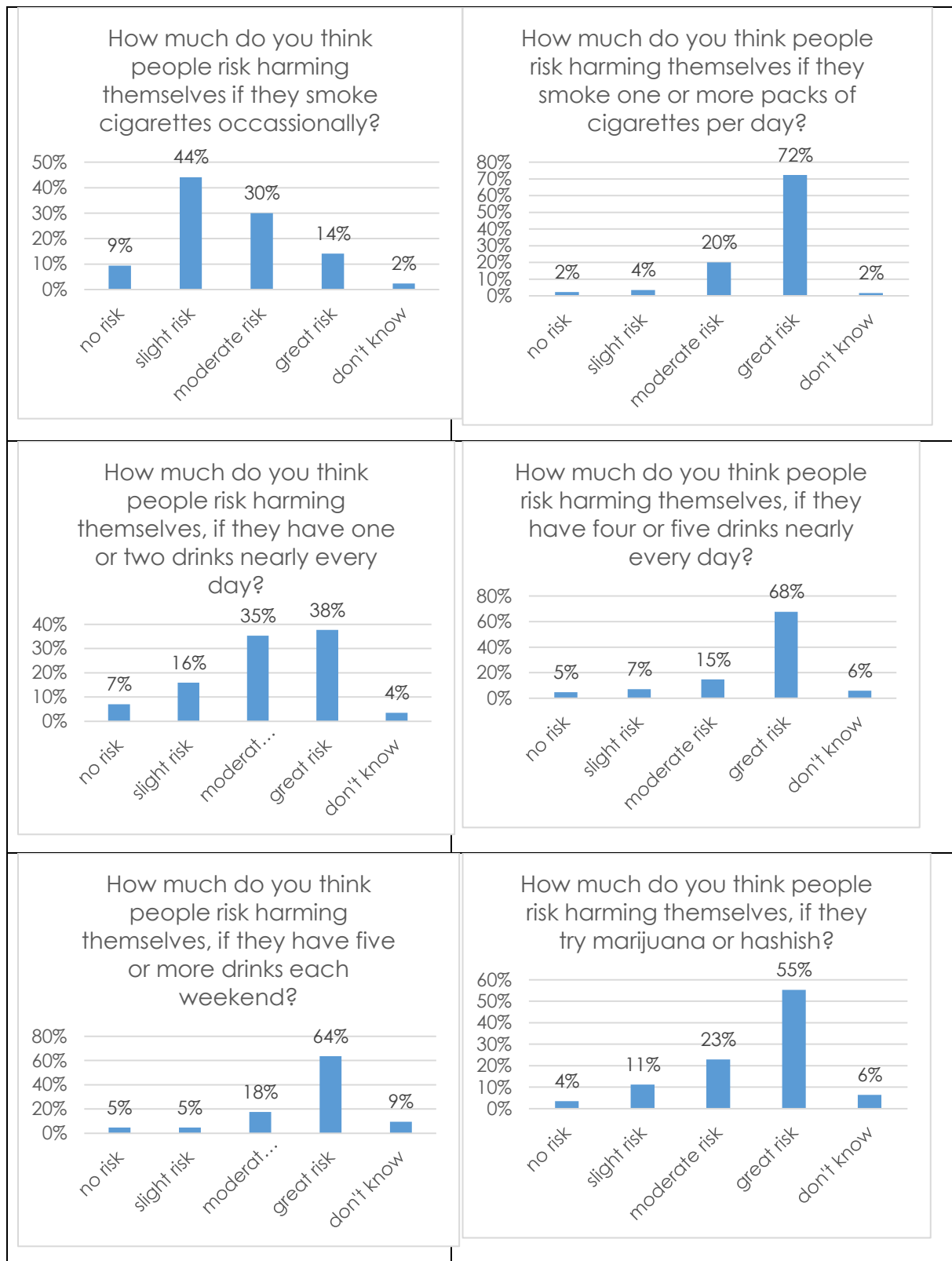

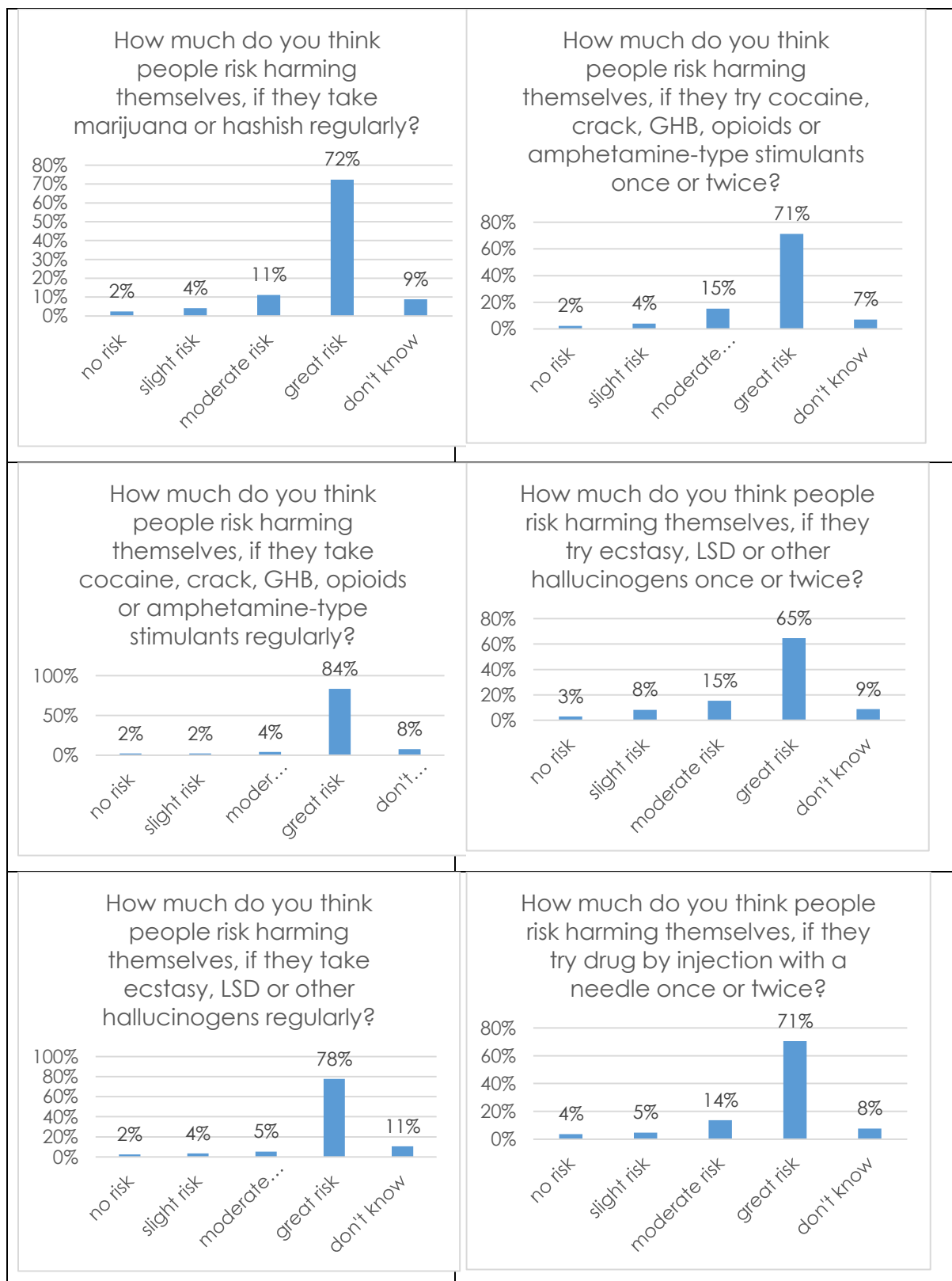
How many teenagers would you estimate gamble on the Internet?

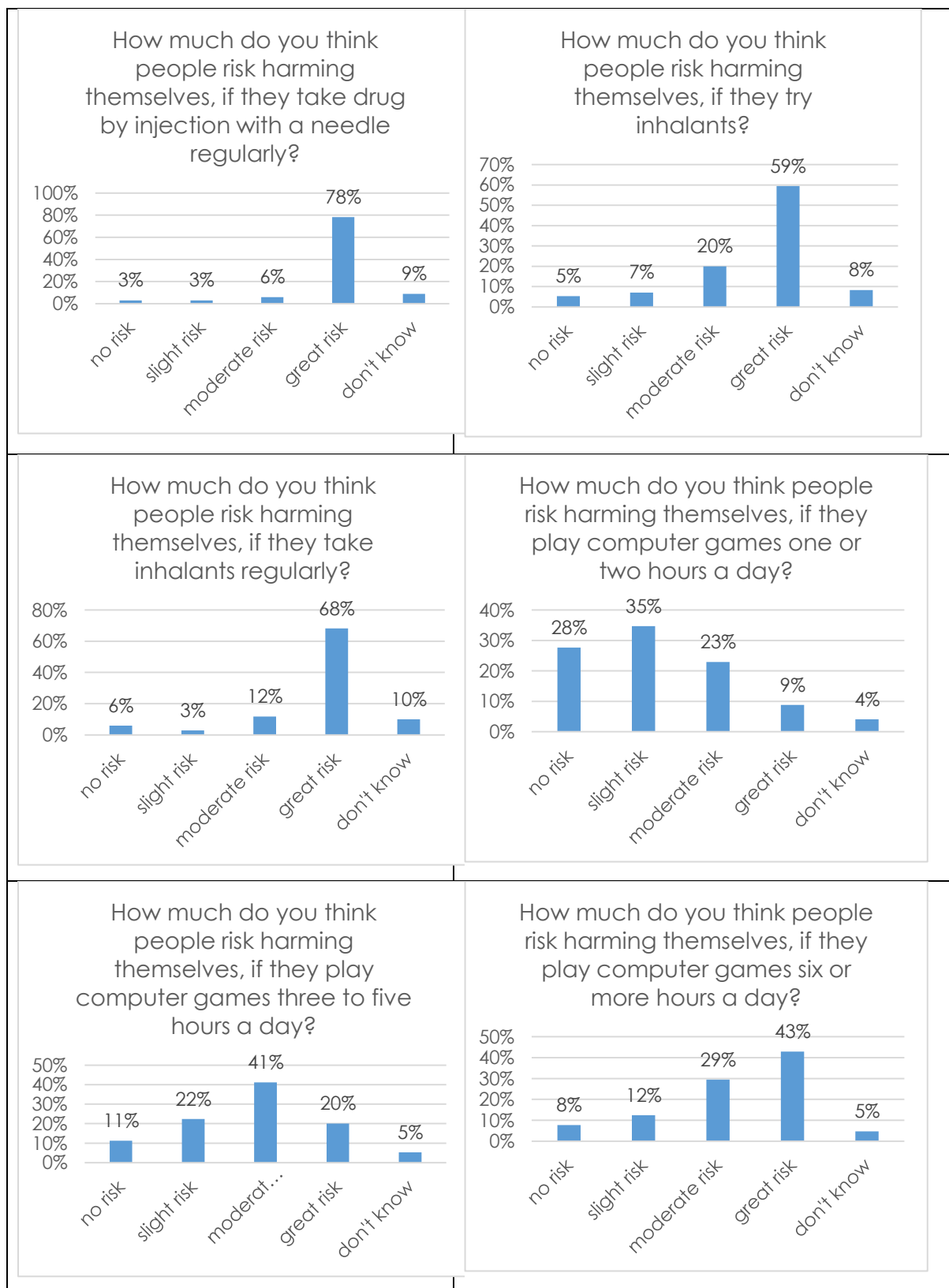

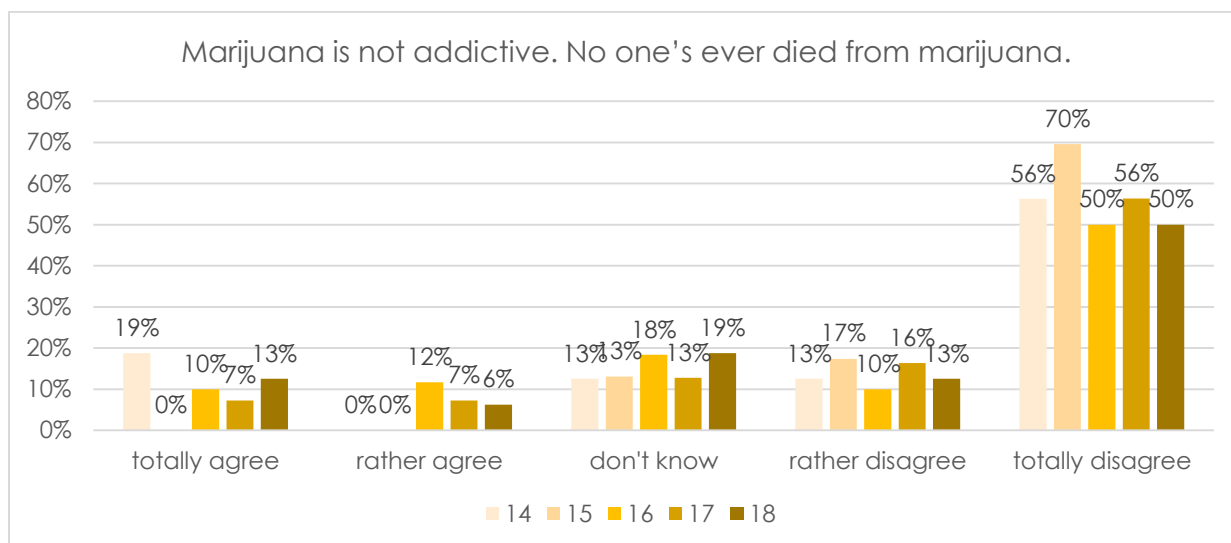
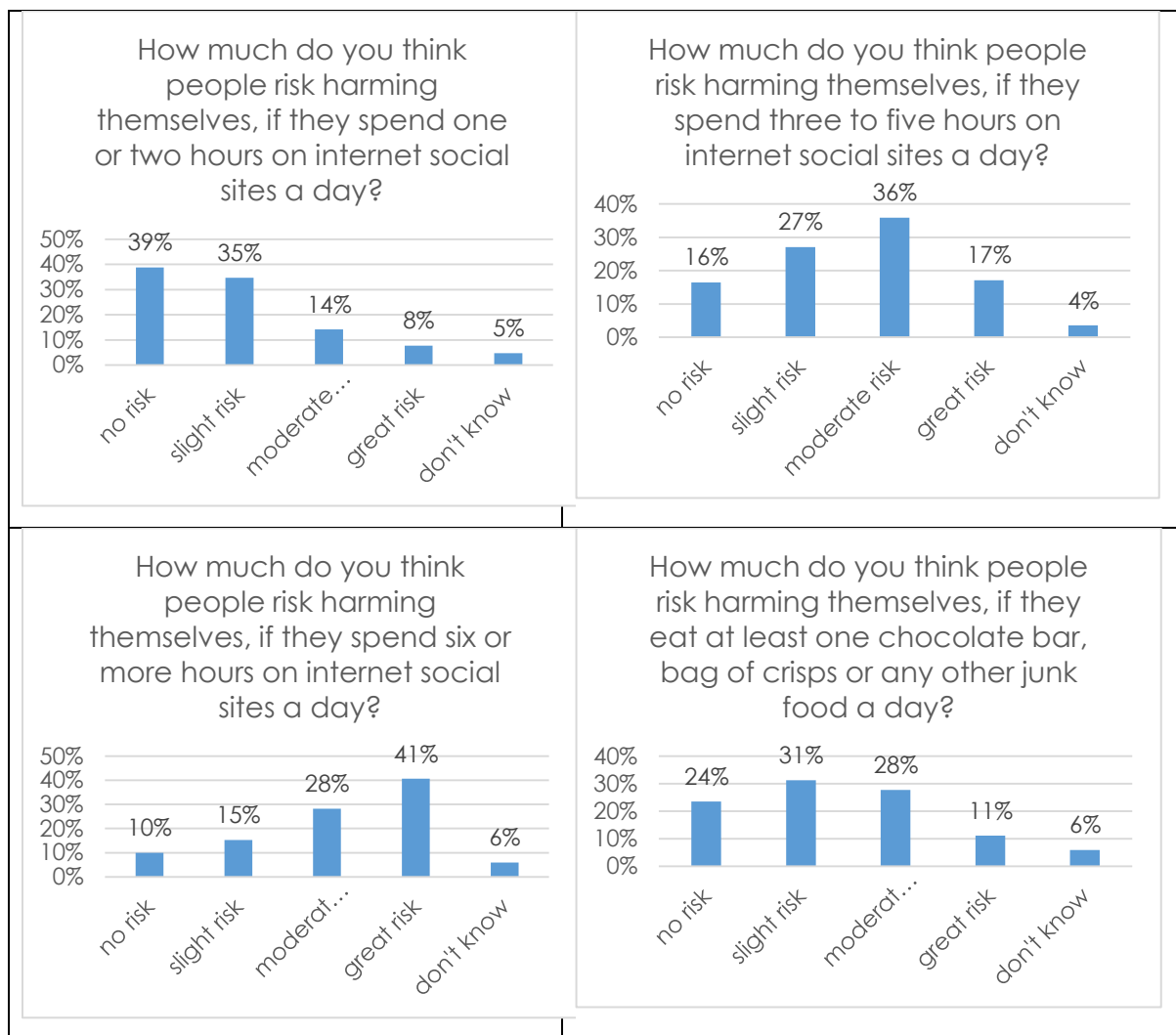
How many teenagers would you estimate eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

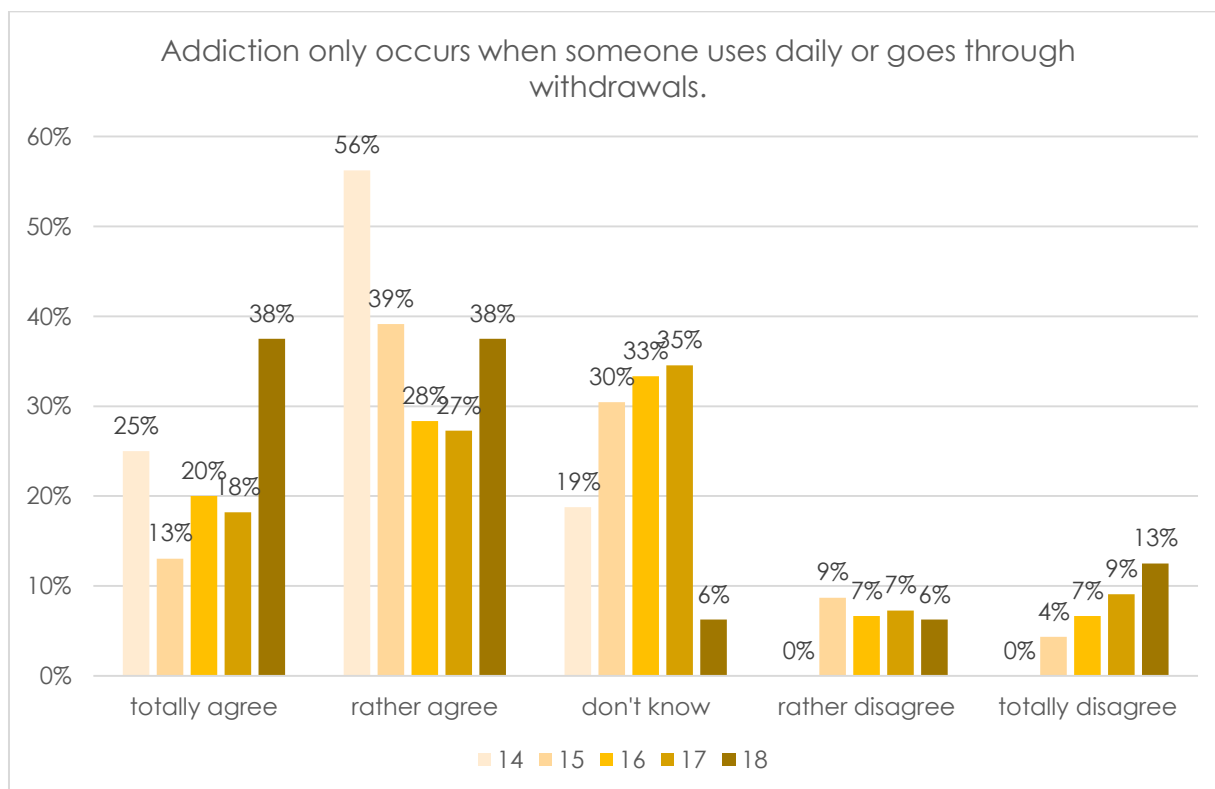
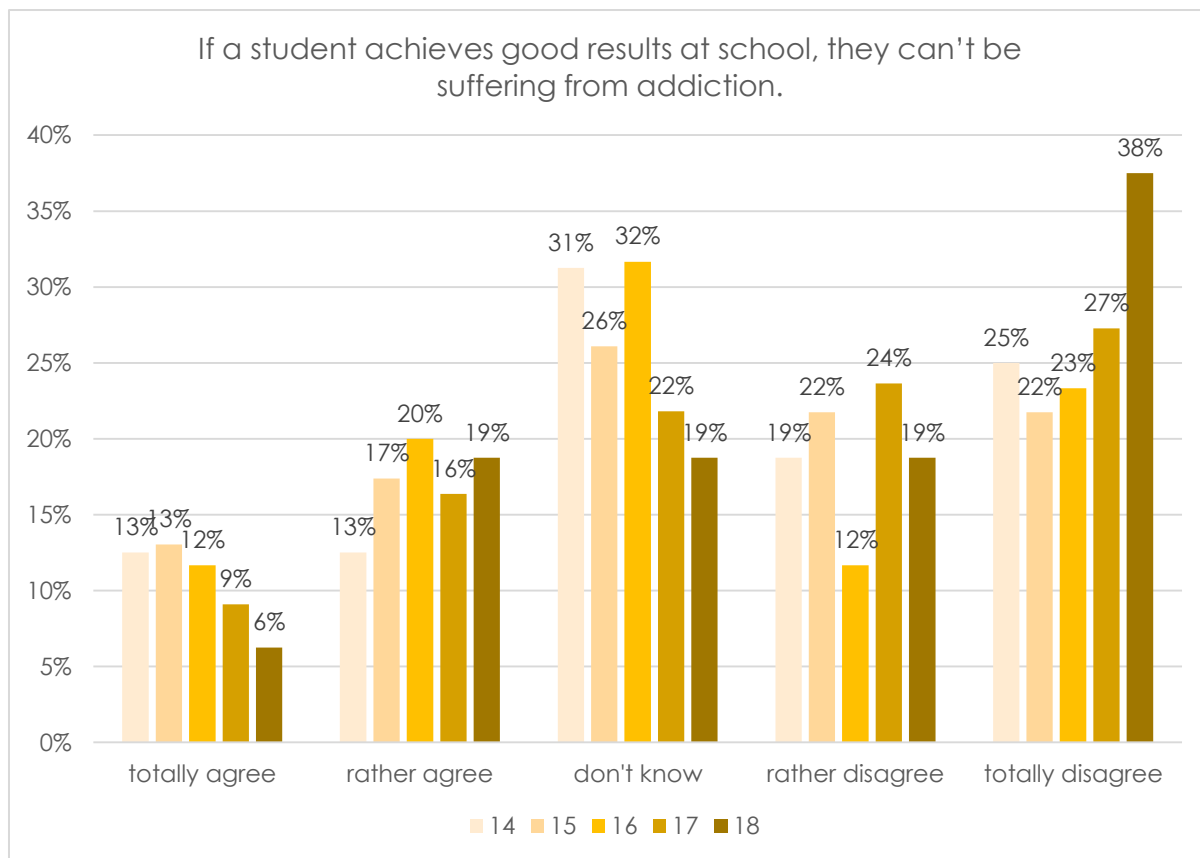

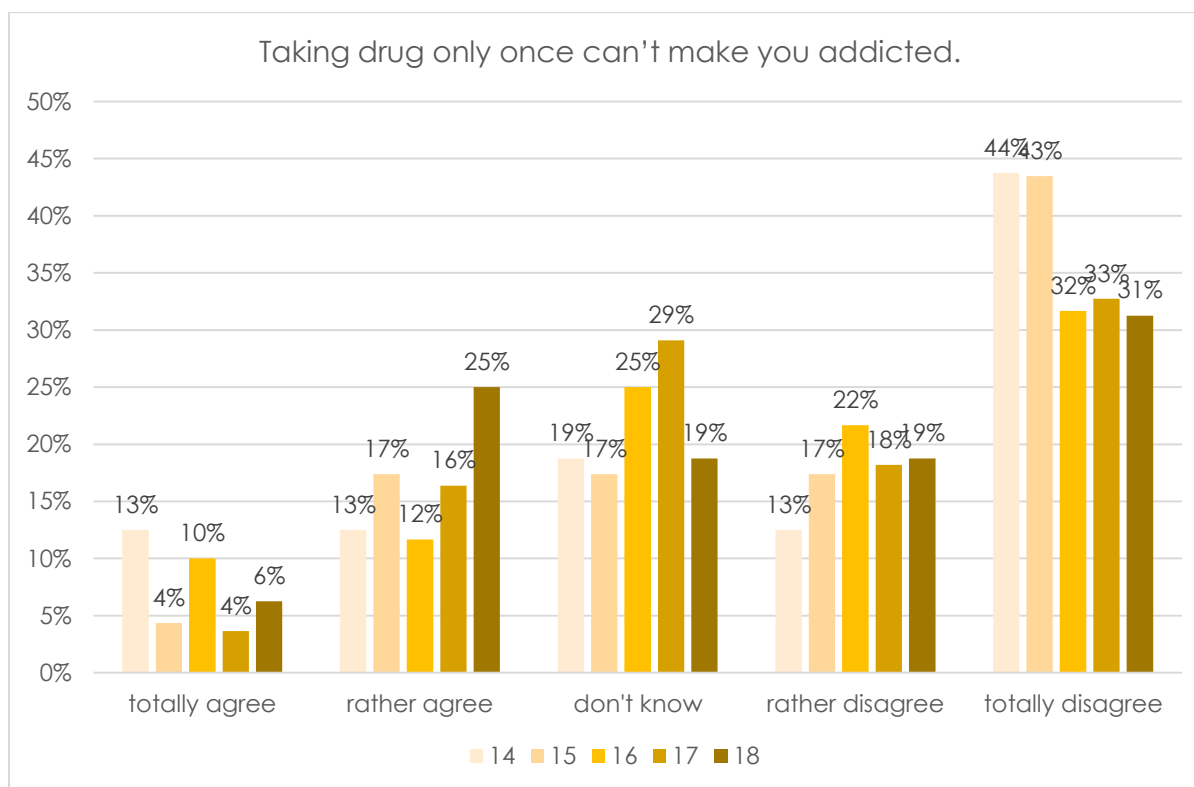
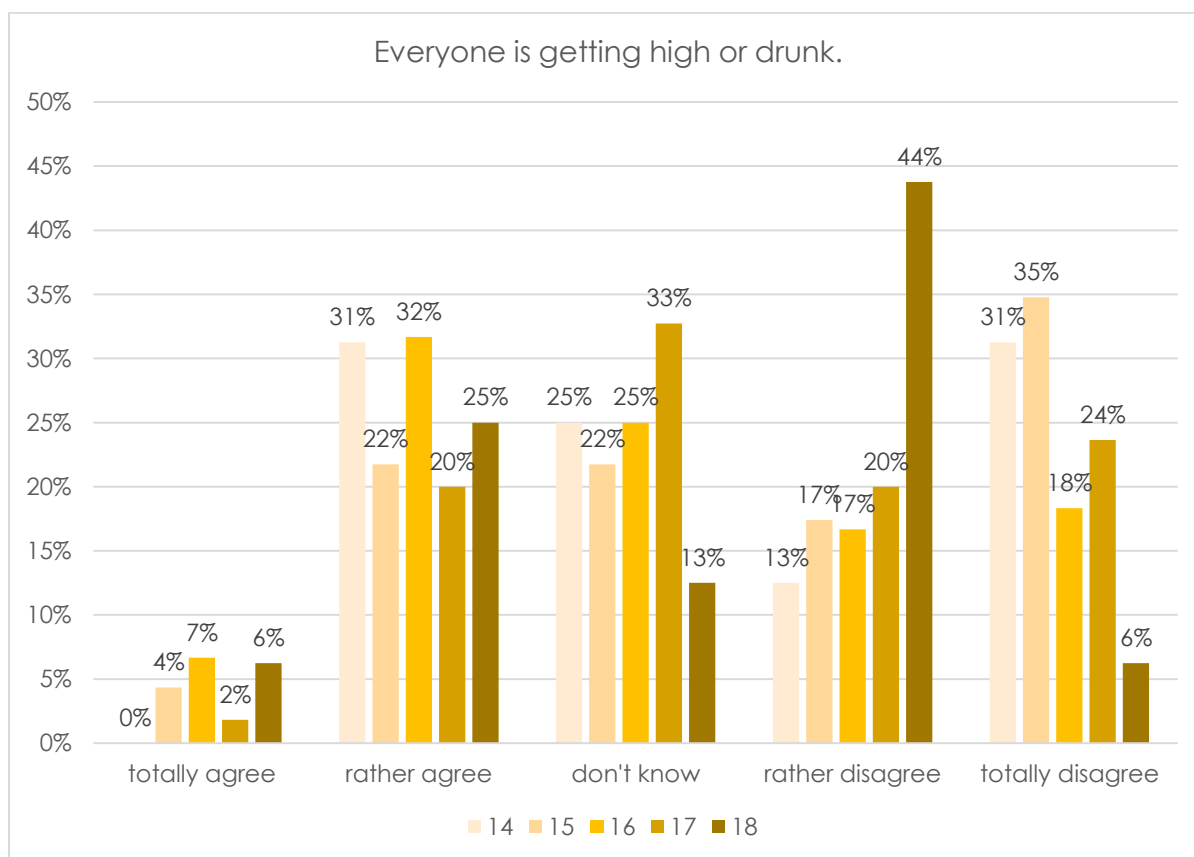

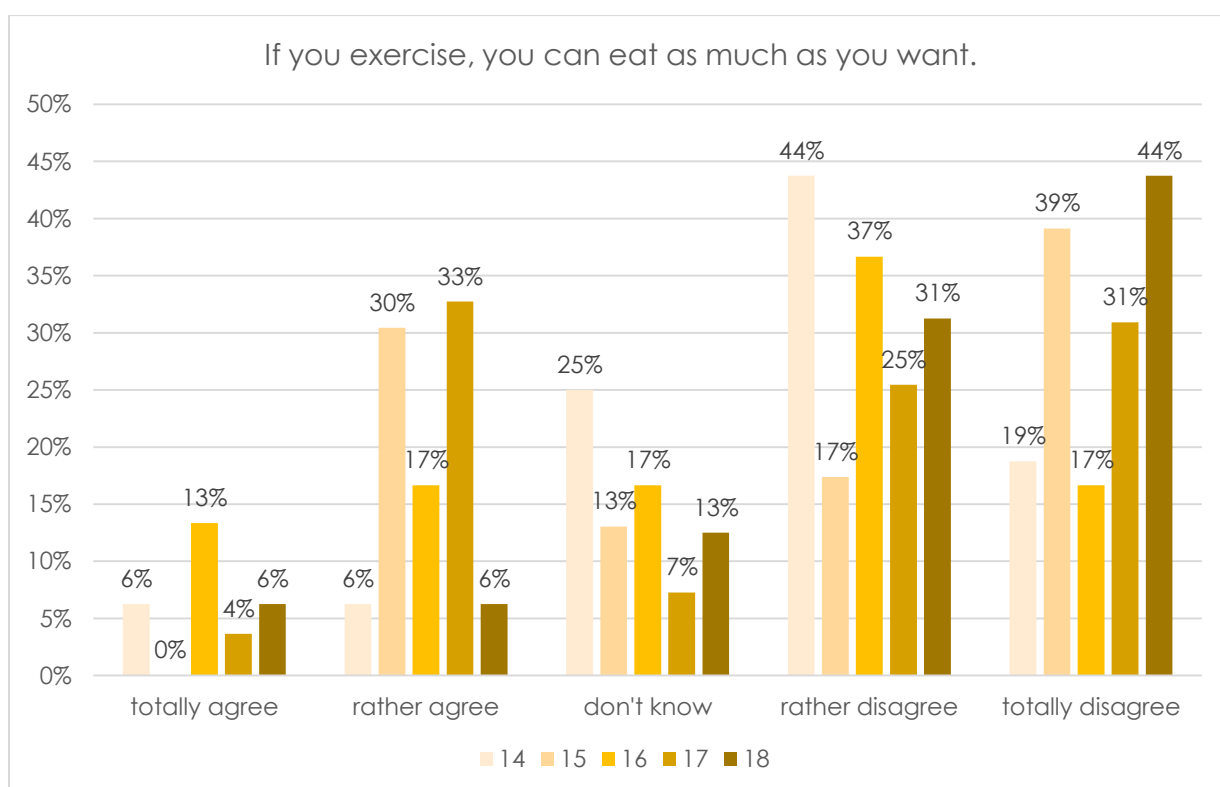
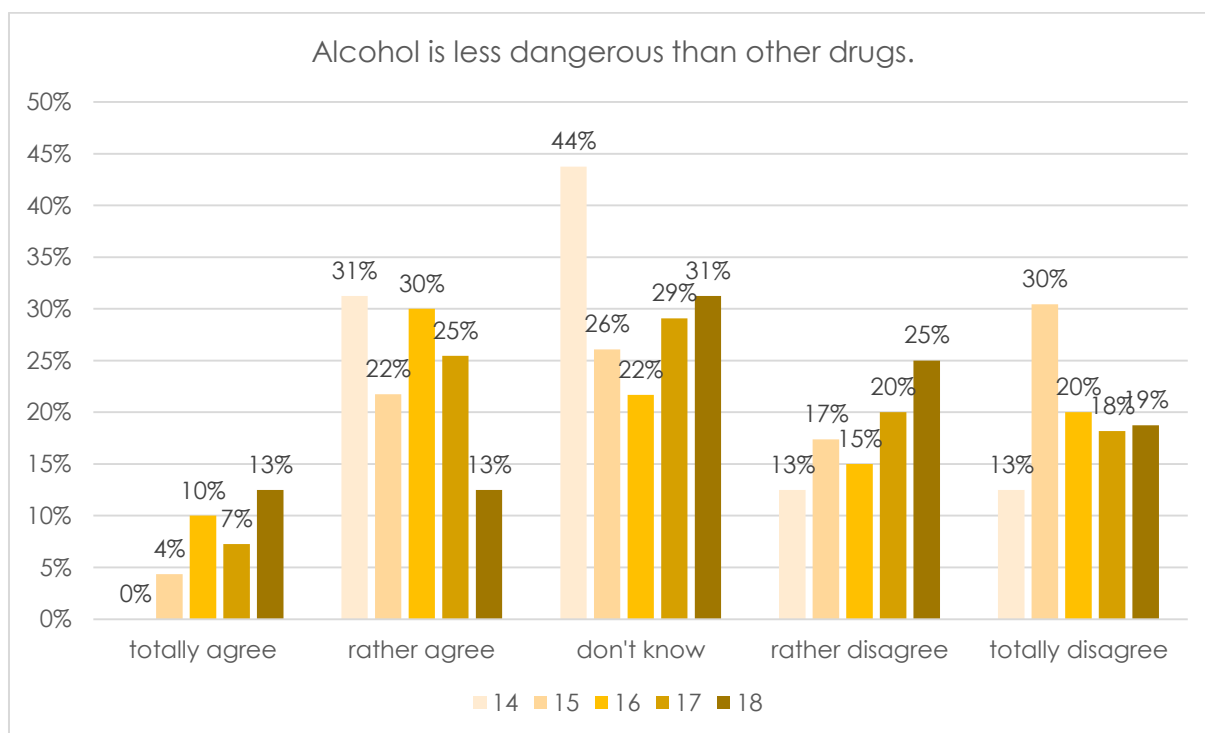

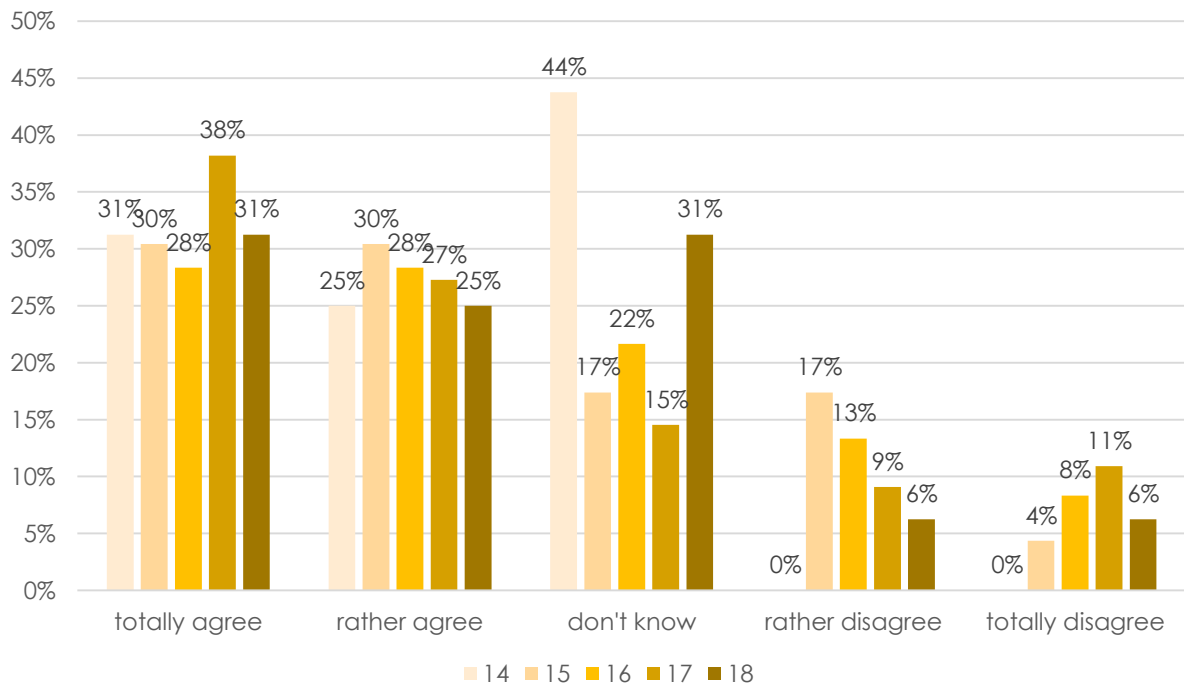

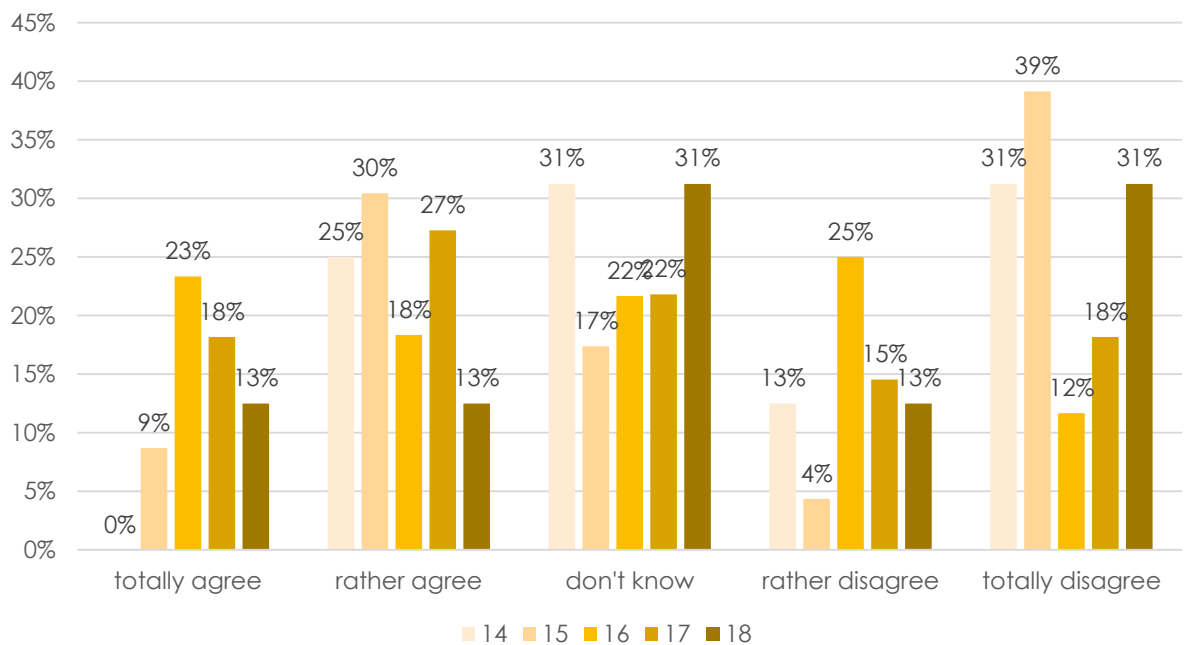

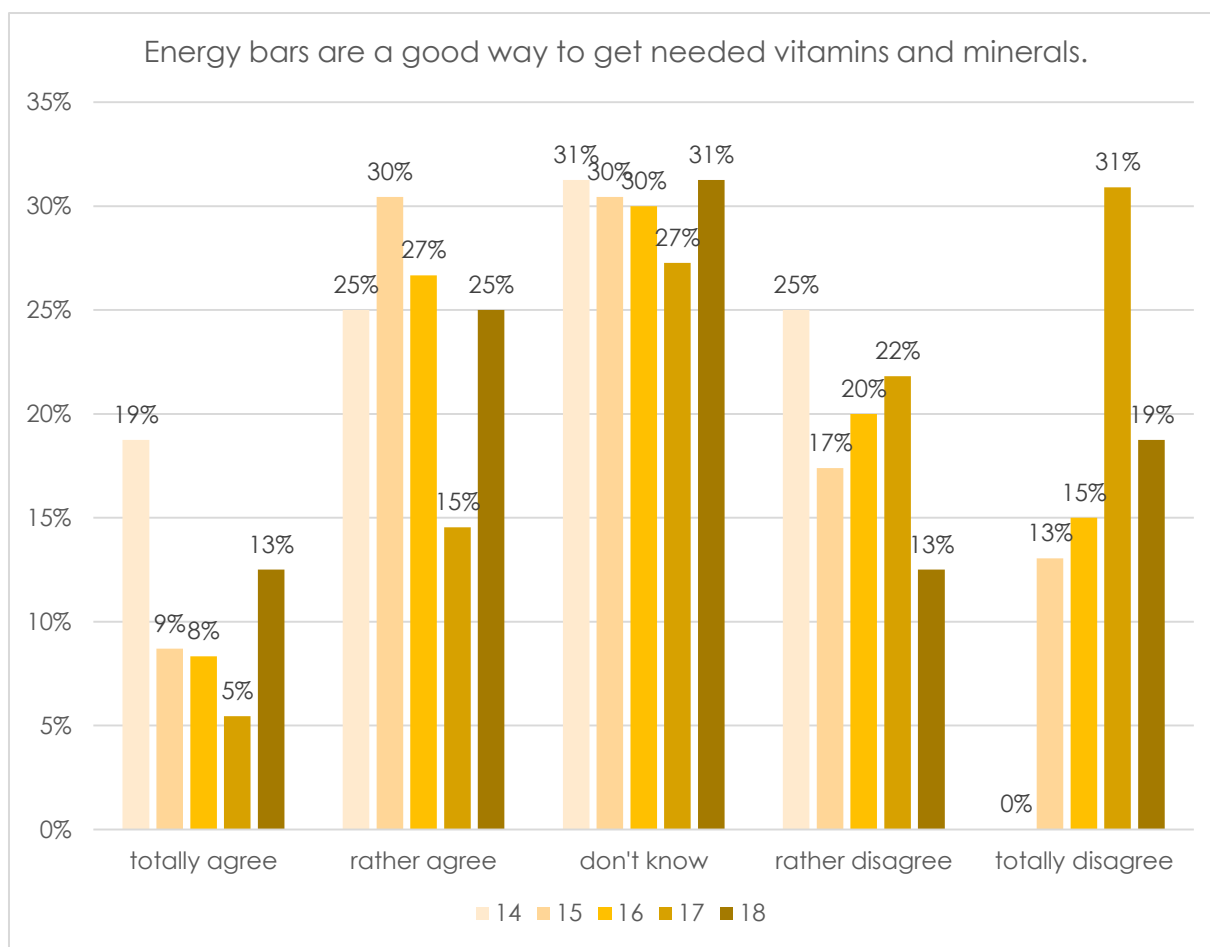

Nighttime noshing can raise your risk of obesity.

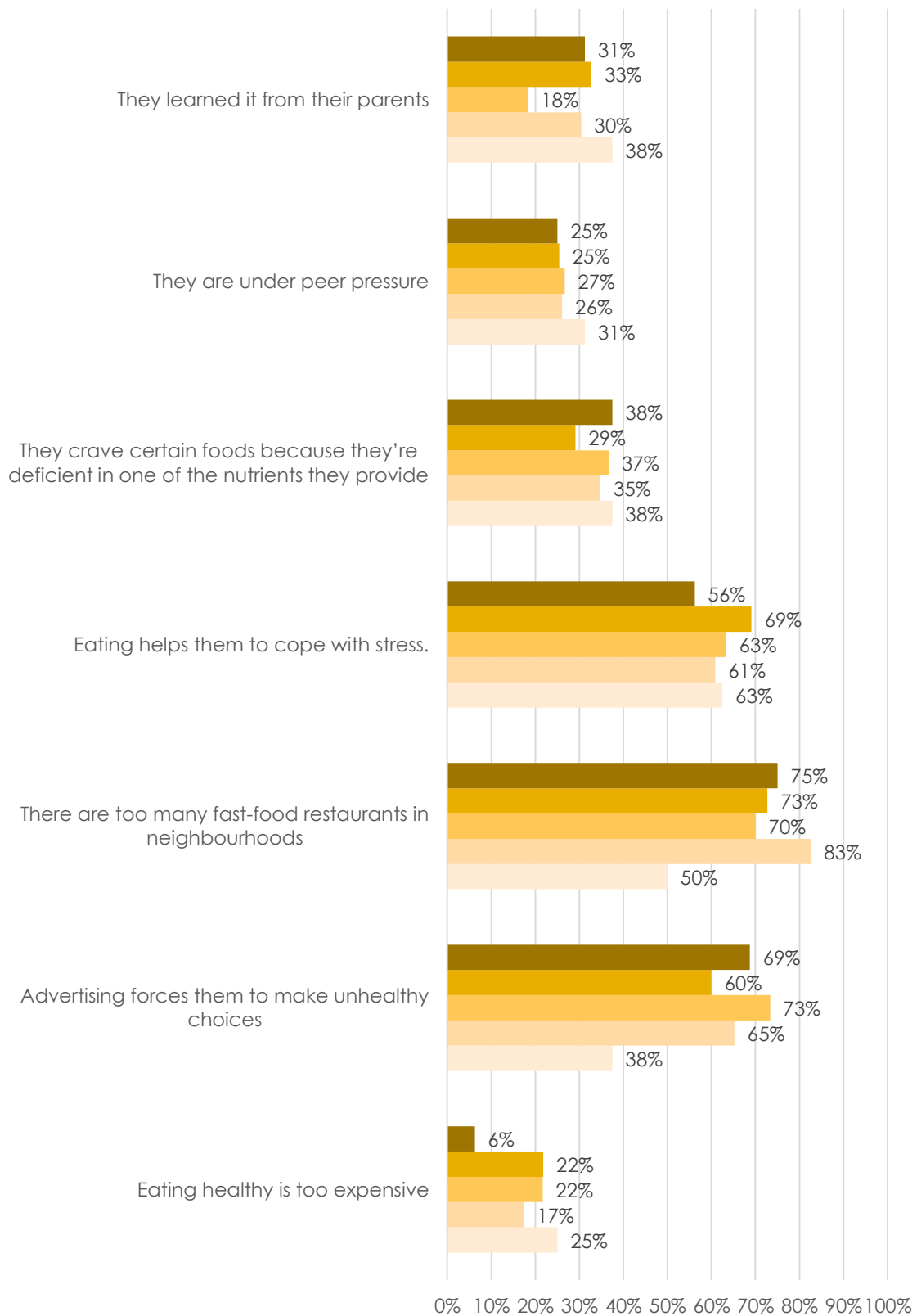
There is nothing bad in eating when sitting in front of a computer screen.

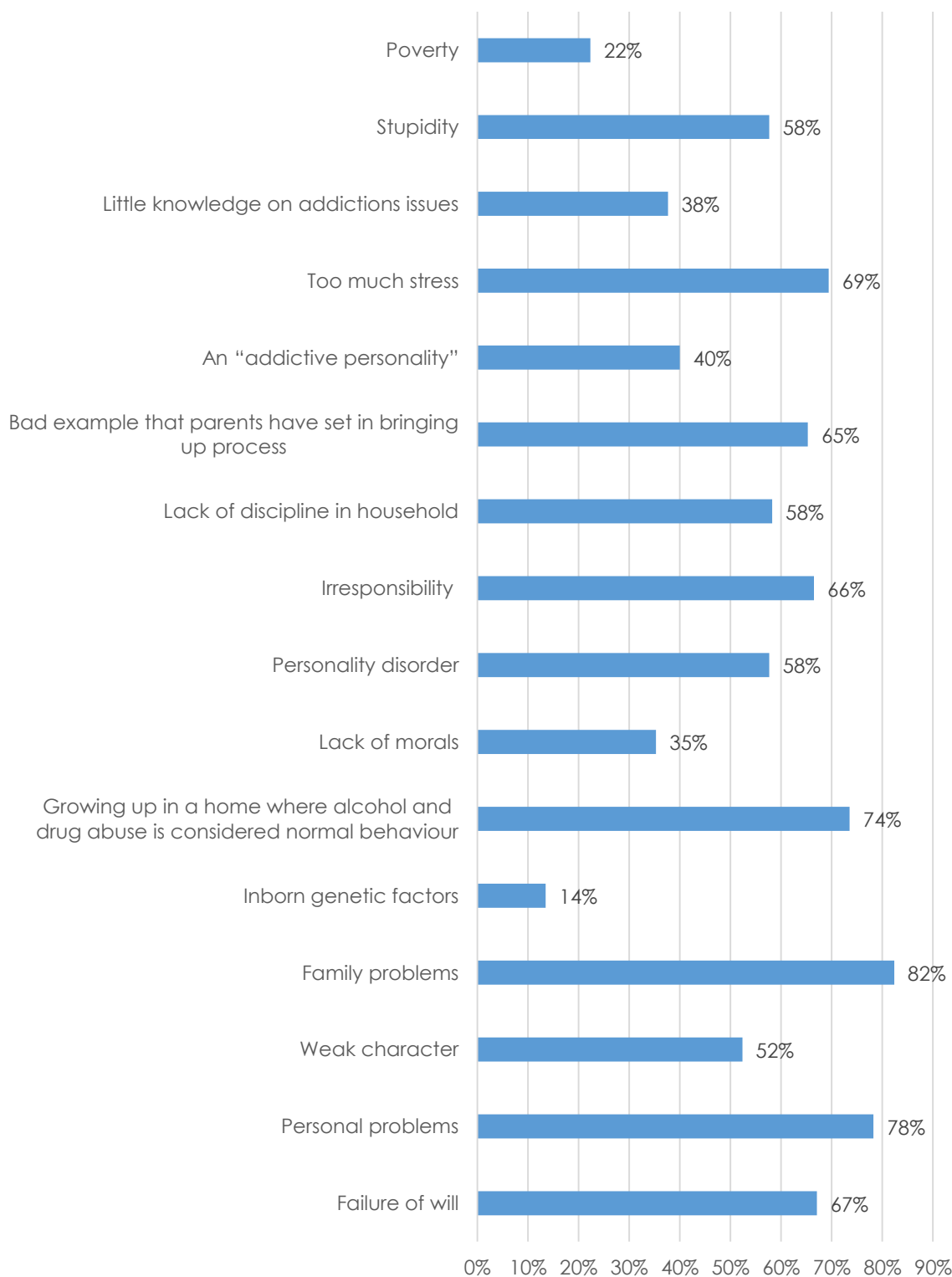

Why some teenagers have unhealthy eating habits?

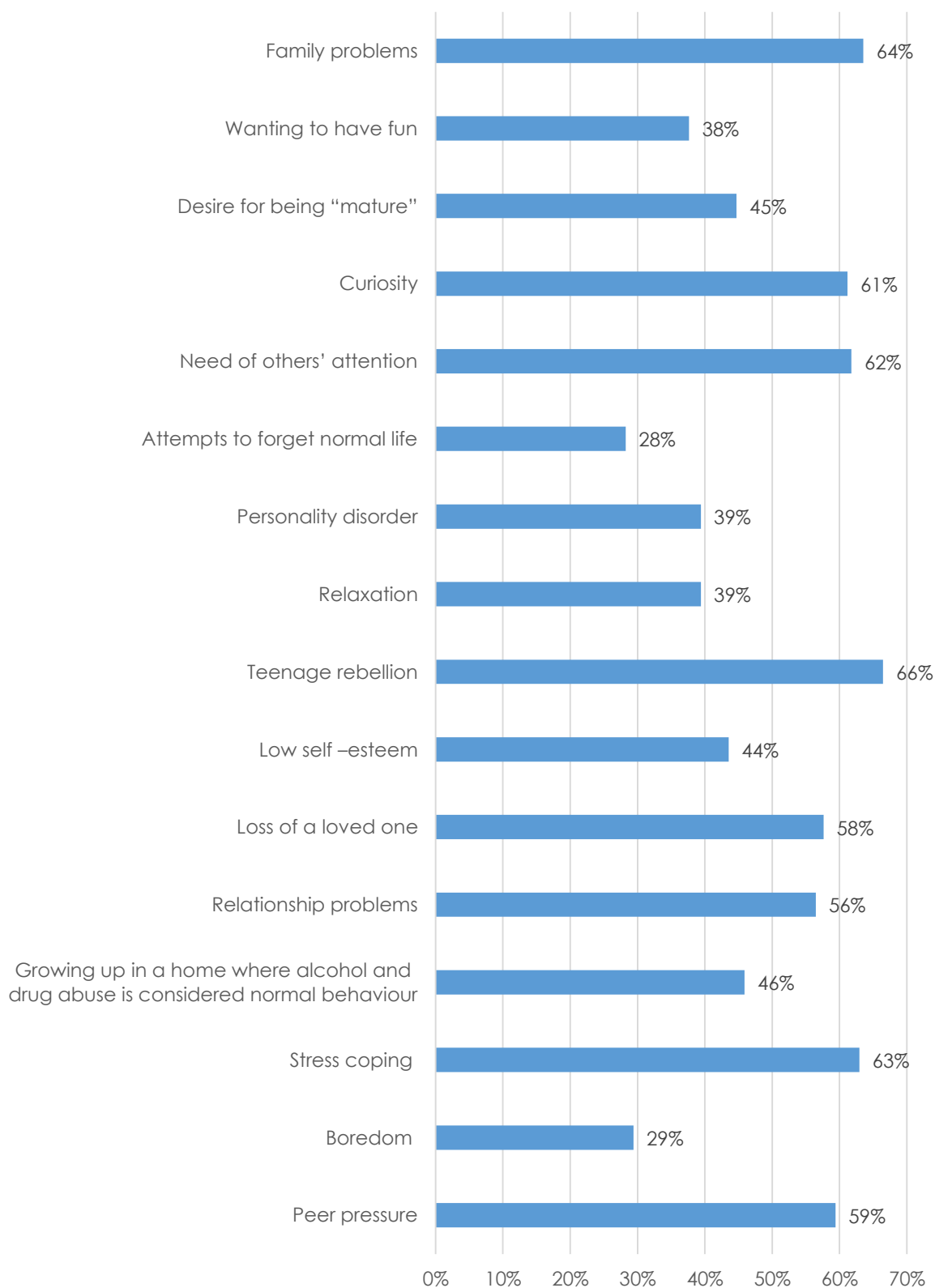
■ 18 ■ 17 ■ 16 ■ 15 ■ 14

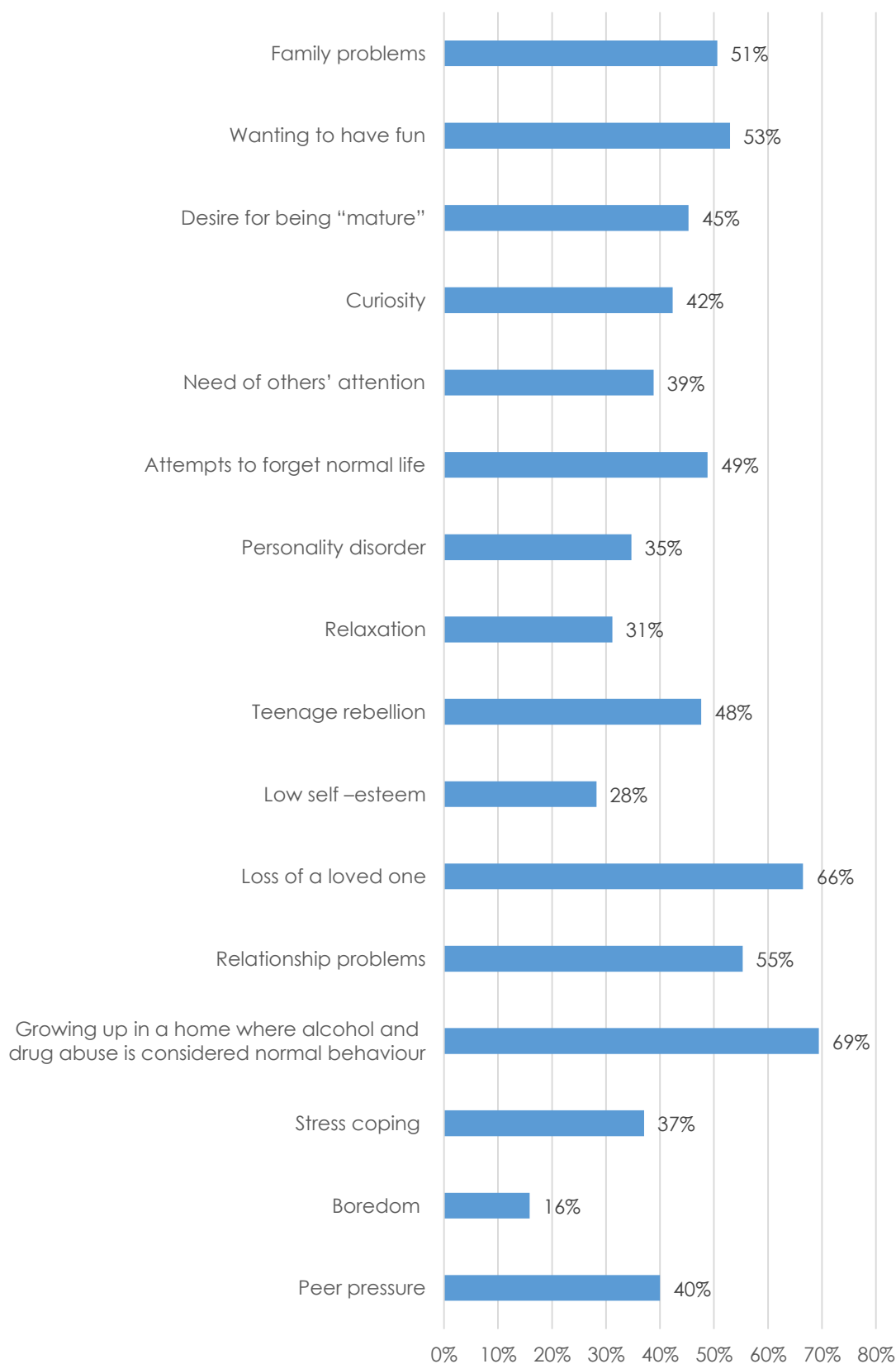
Mark reasons, which in your opinion cause addictions

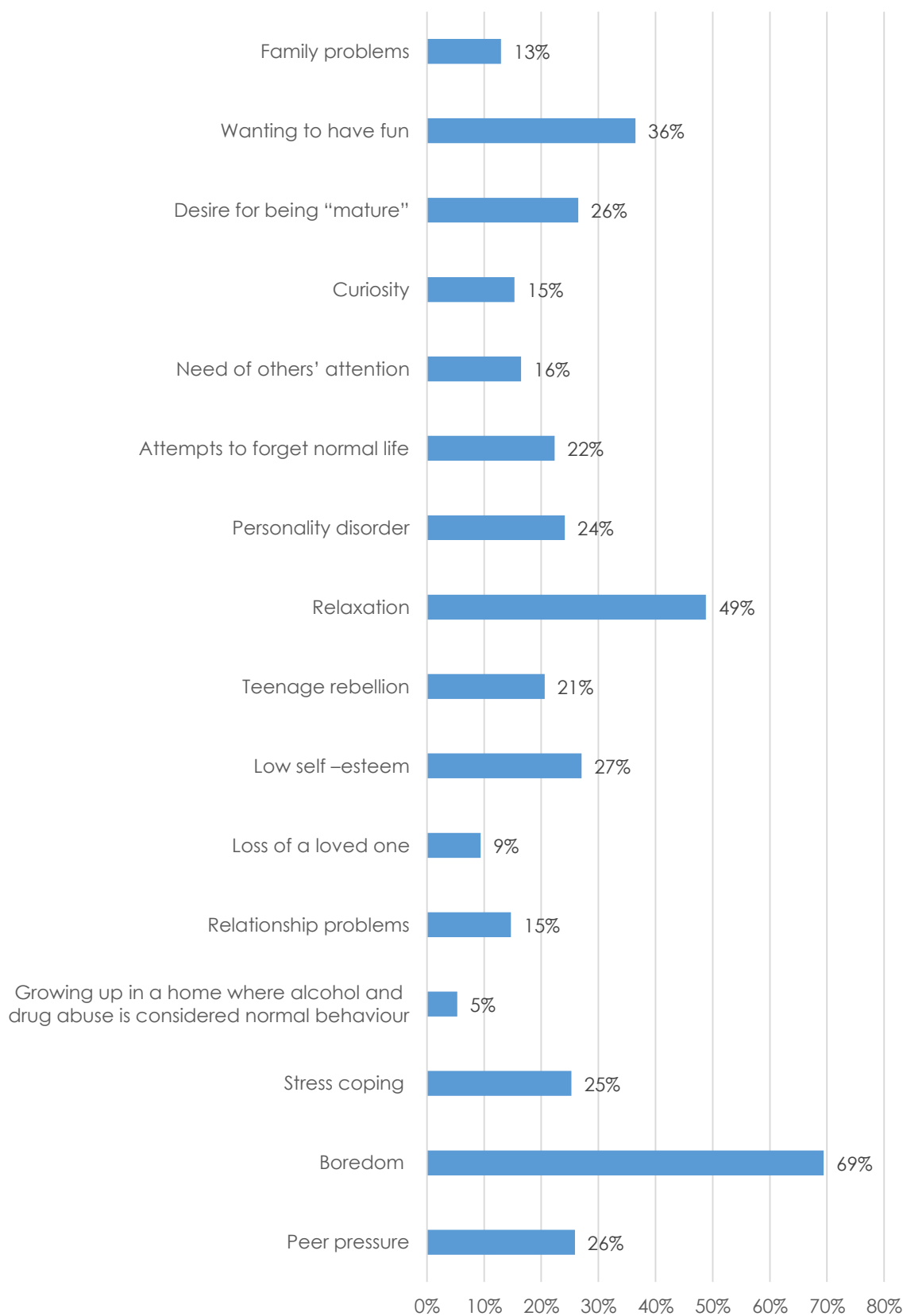
What are the reasons for smoking by teenagers?

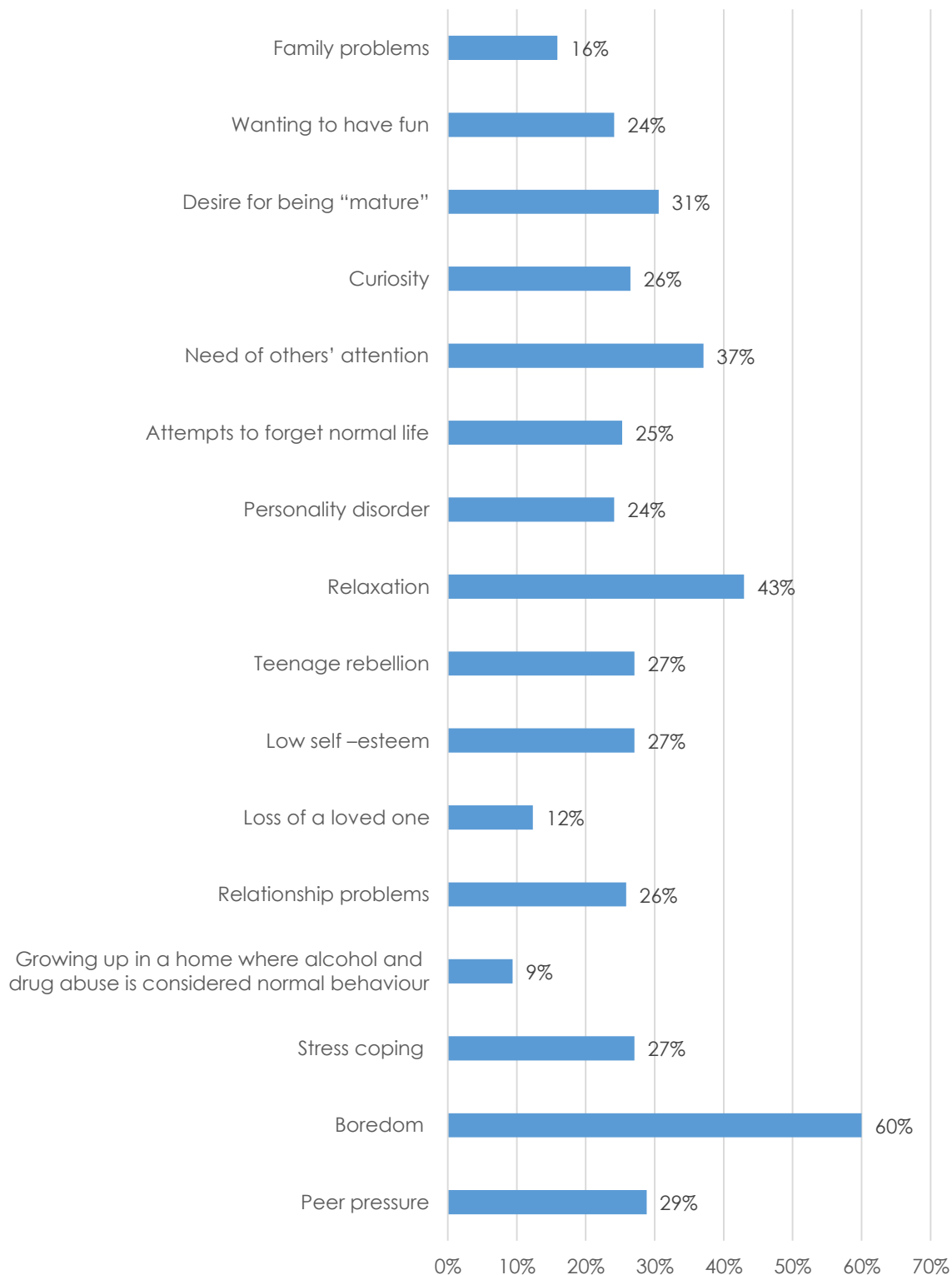
what are the reasons for drinking alcohol by teenagers?

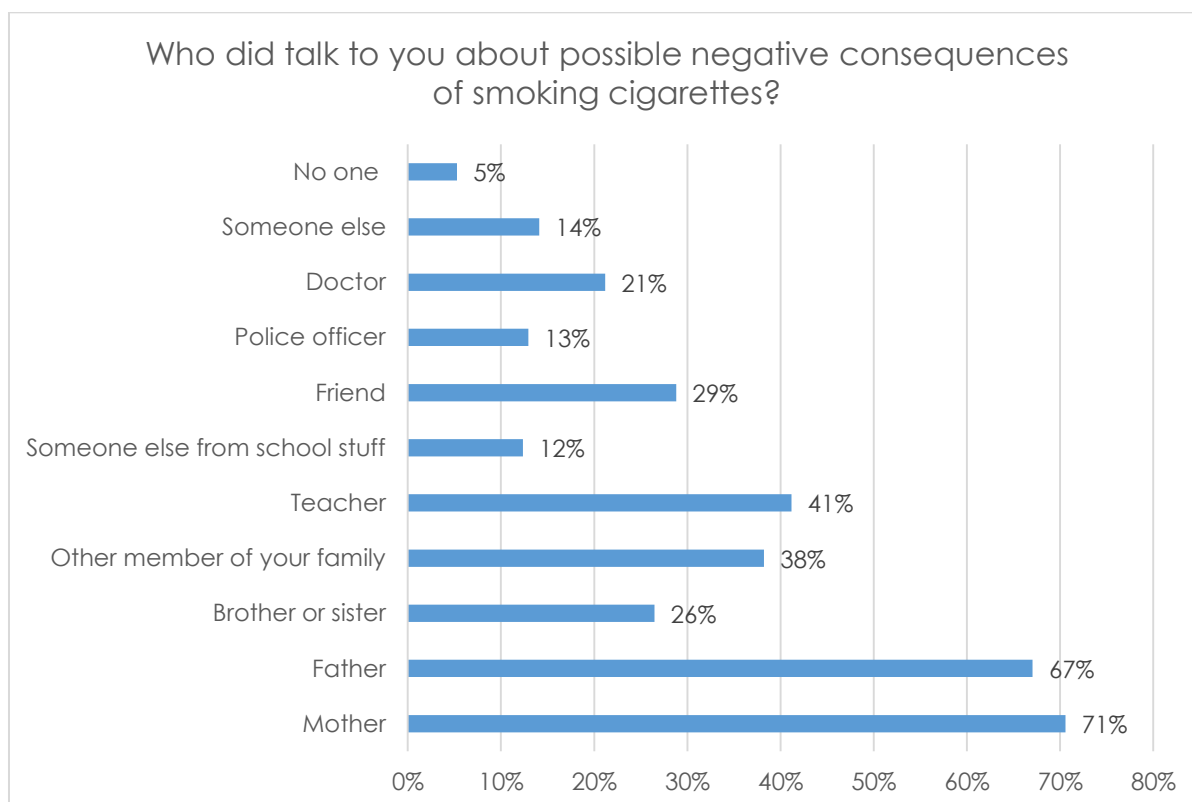
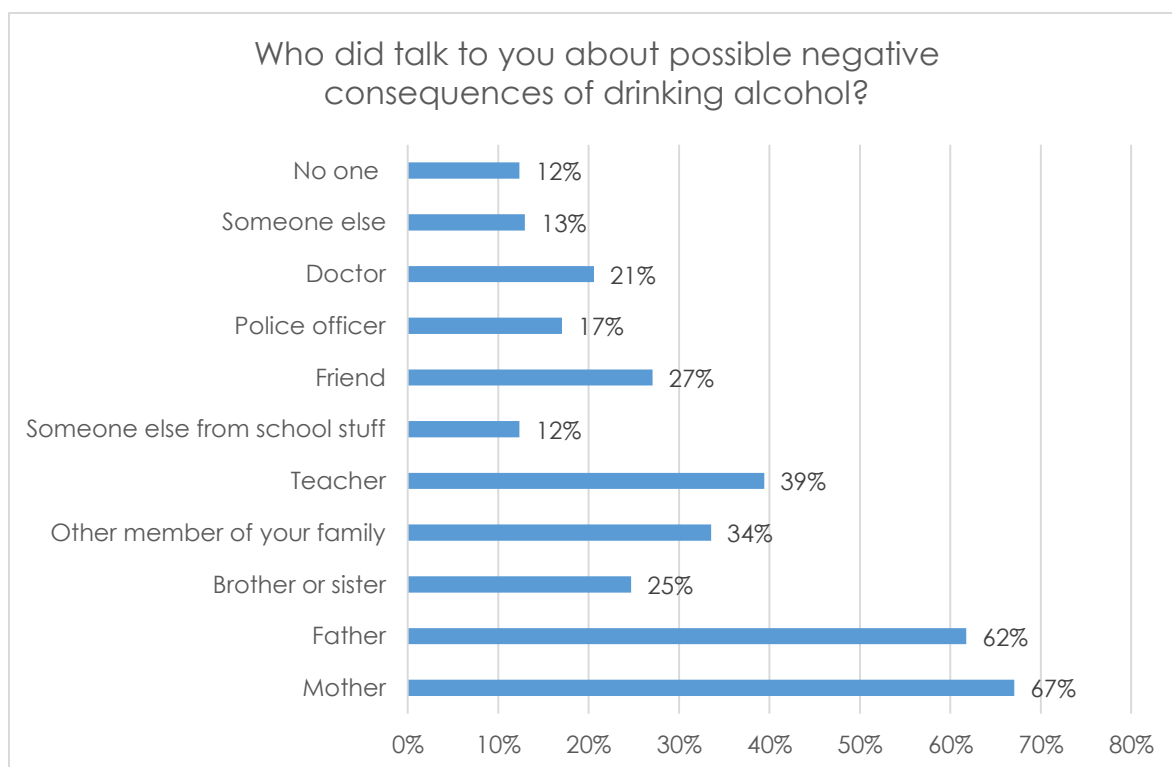

What are the reasons for playing computer games by teenagers?

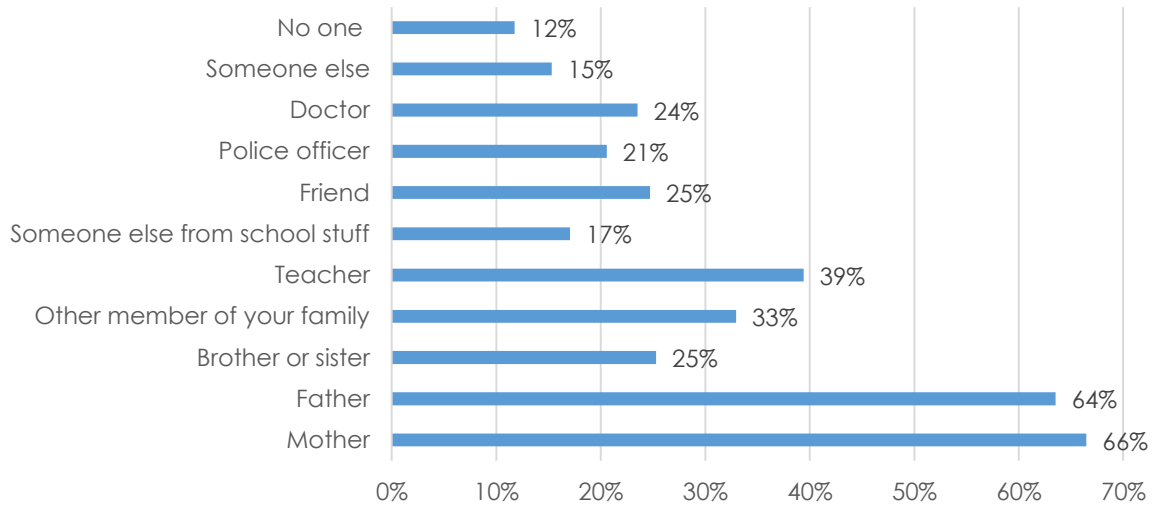

What are the reasons for social networking by teenagers?

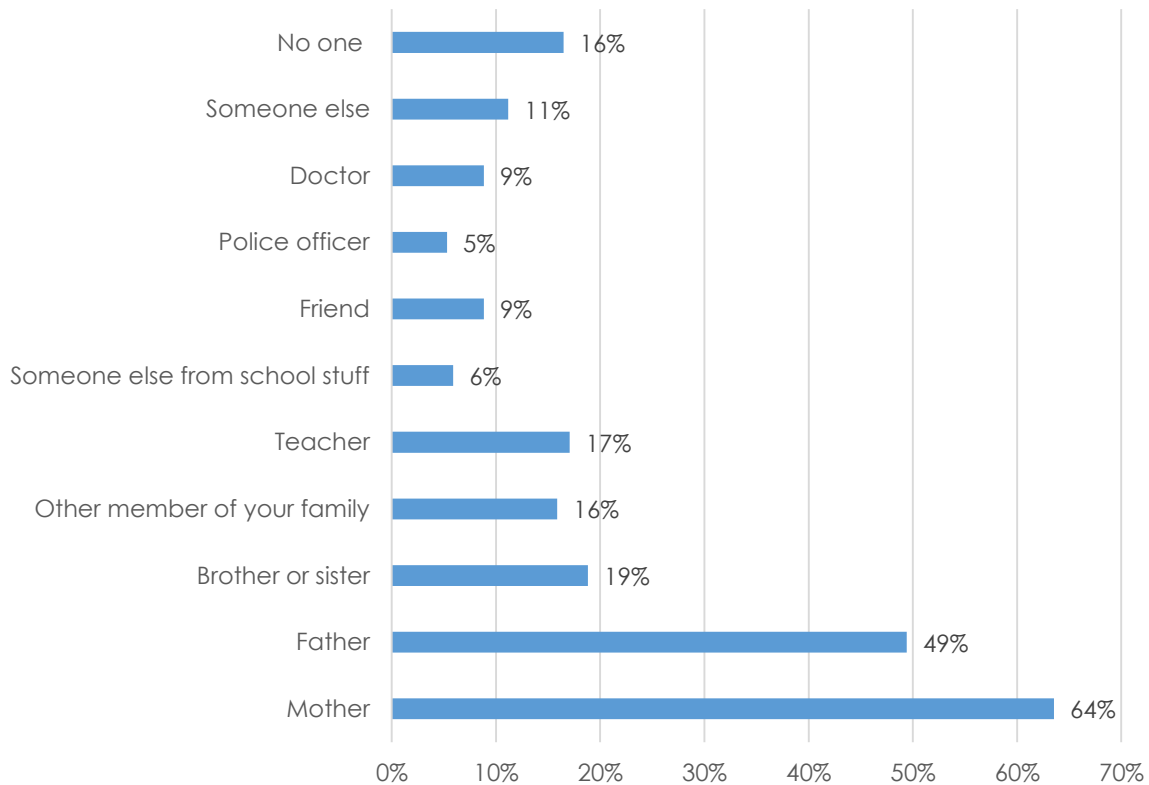

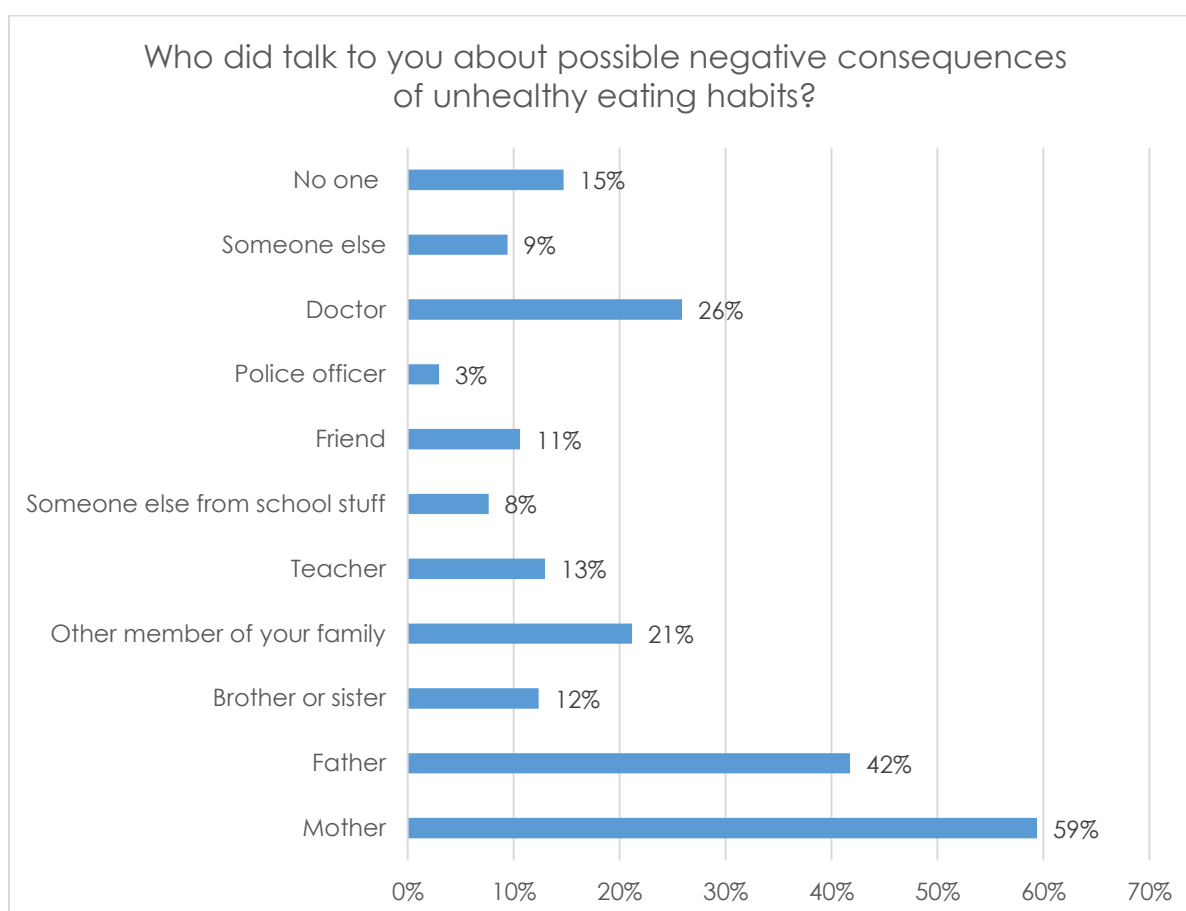
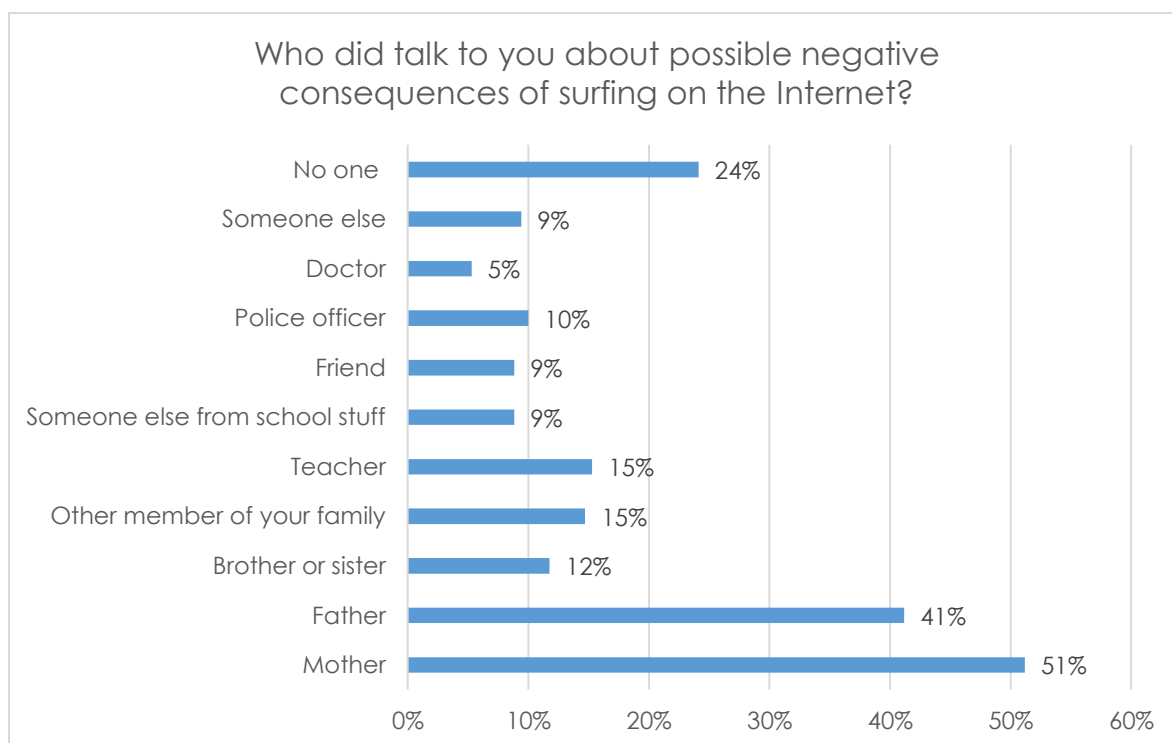

Who did talk to you about possible negative consequences of taking drugs or other substances?

Who did talk to you about negative consequences of playing too much computer games?

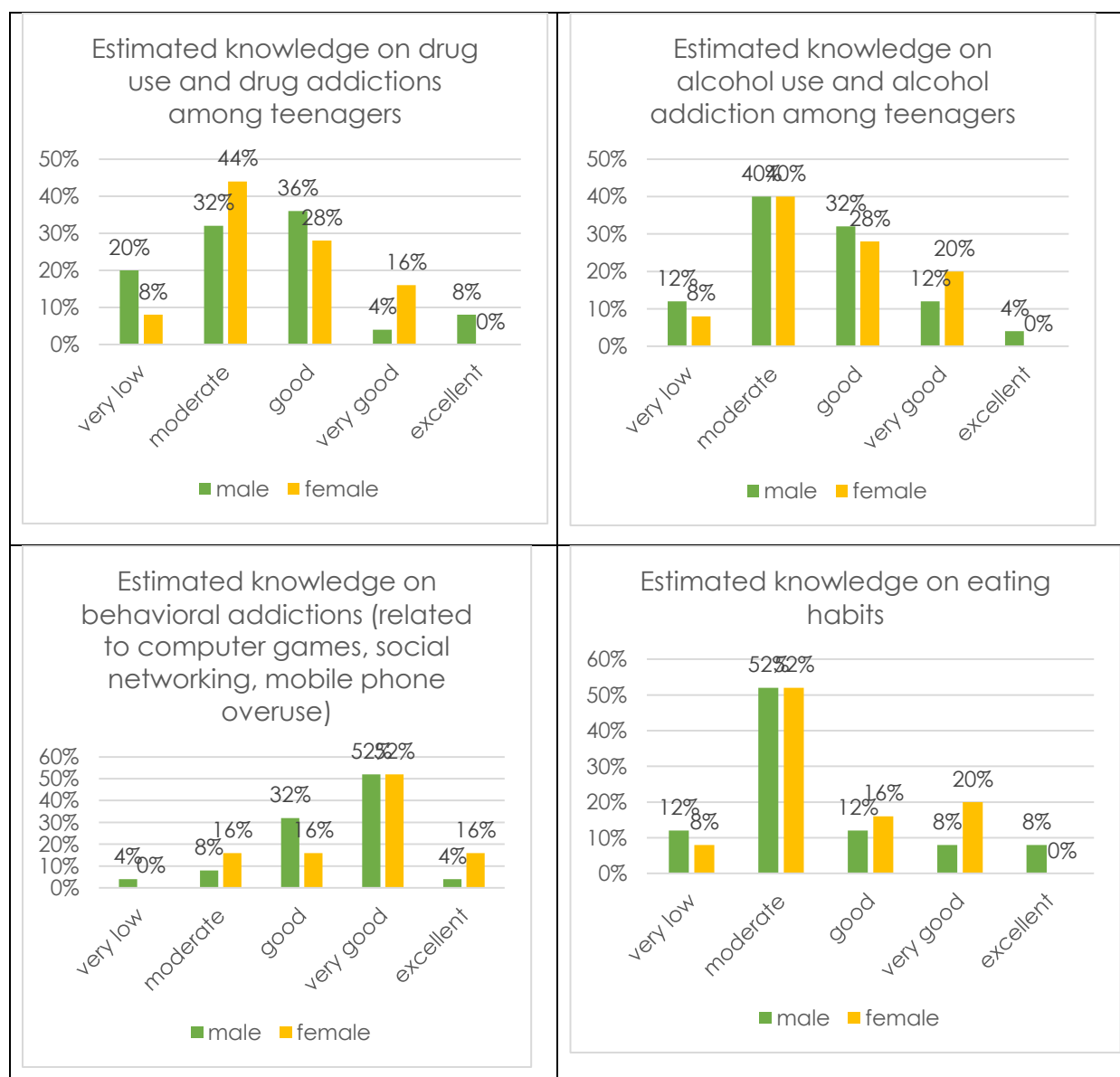

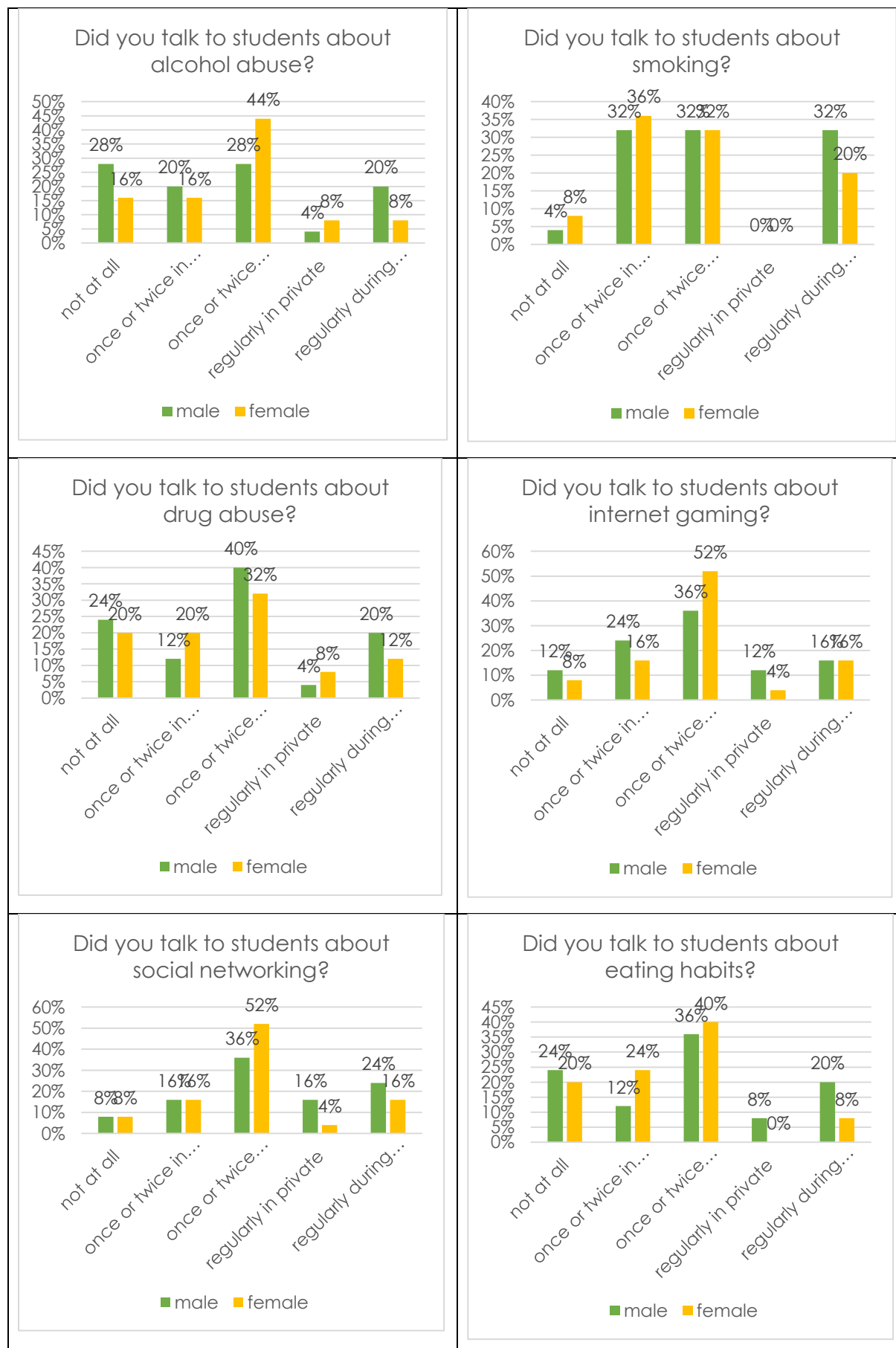

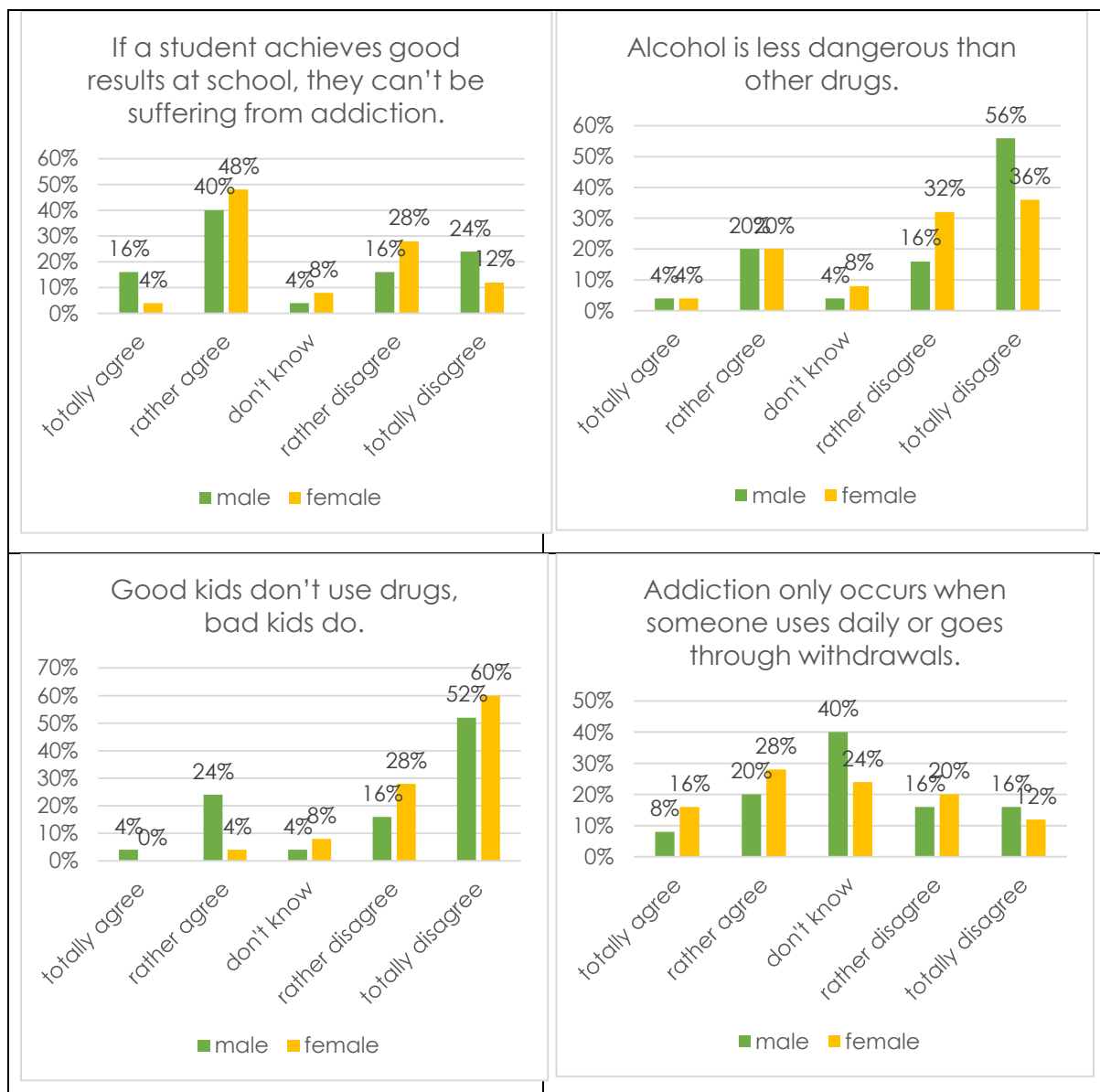
6.2.2. Nauczyciele

Liczba nauczycieli uczestniczących w badaniach: 50

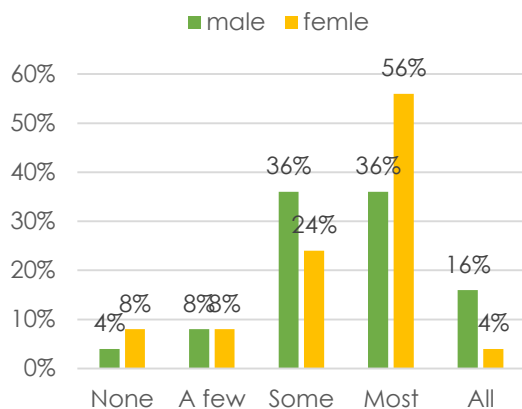
Płeć/wiek	poniżej 30	31-40	41-50	powyżej 50
mężczyźni	0	6	8	11
kobiety	1	14	5	5

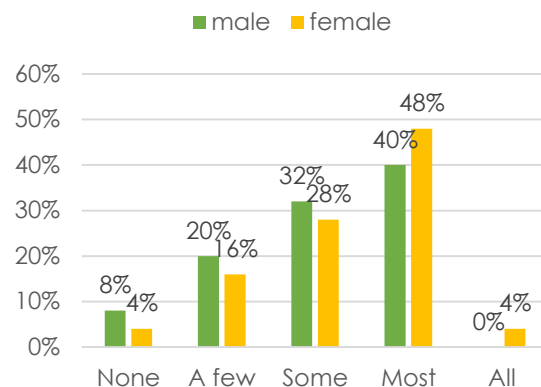

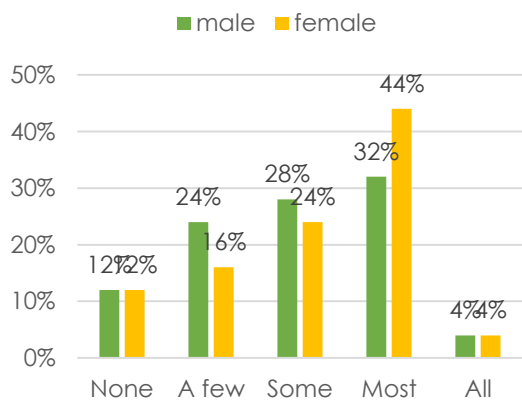
How many teenagers would you estimate tried cigarettes once or twice?

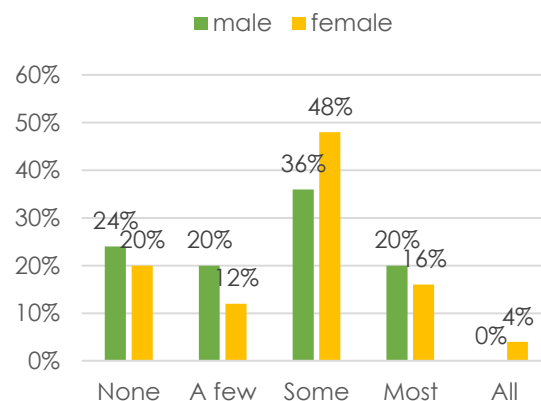
How many teenagers would you estimate smoke cigarettes regularly?

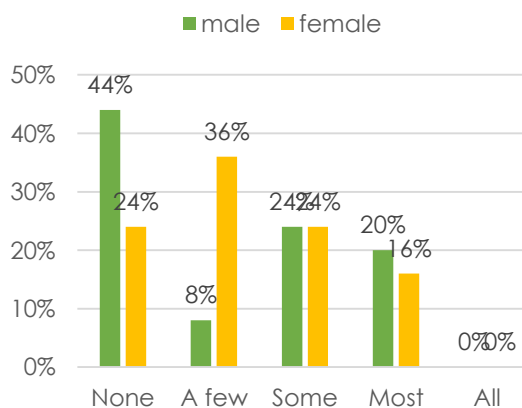
How many teenagers would you estimate tried alcohol once or twice?

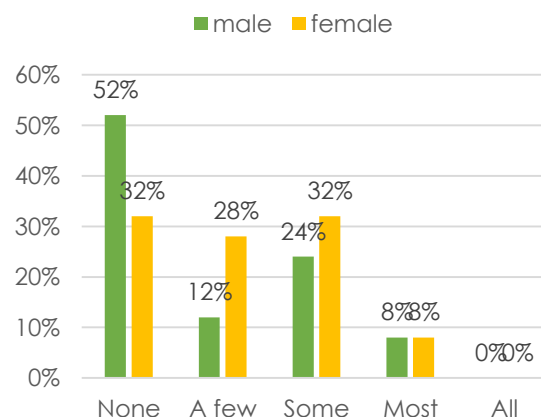
How many teenagers would you estimate drink alcohol regularly?

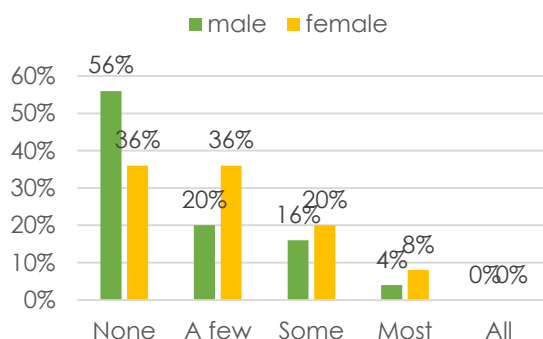
How many teenagers would you estimate tried marijuana or hashish once or twice?

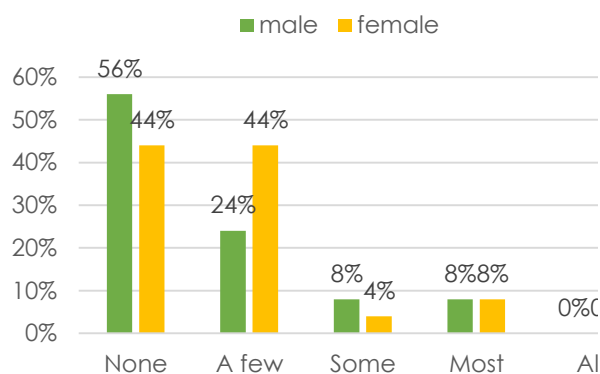
How many teenagers would you estimate smoke marijuana or hashish regularly?

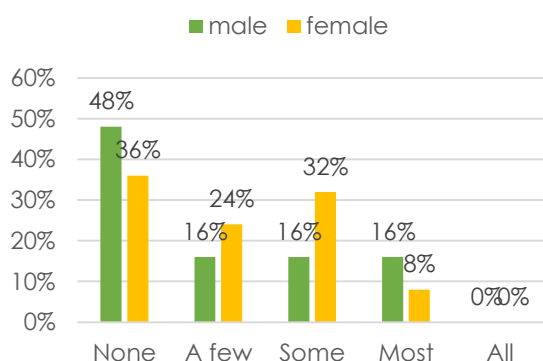
How many teenagers would you estimate tried cocaine, crack, GHB, opioids or amphetamine type stimulants once or twice?

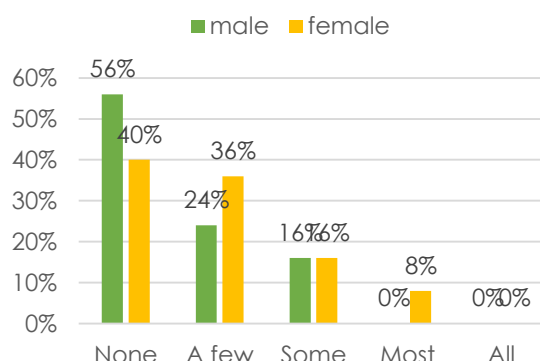
How many teenagers would you estimate take cocaine, crack, GHB, opioids or amphetamine type stimulants regularly?

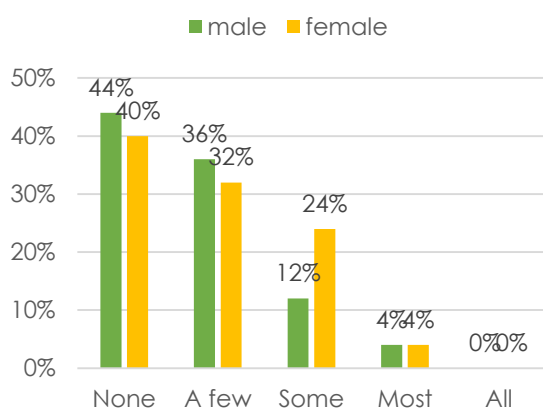
How many teenagers would you estimate tried ecstasy, LSD or other hallucinogens once or twice?

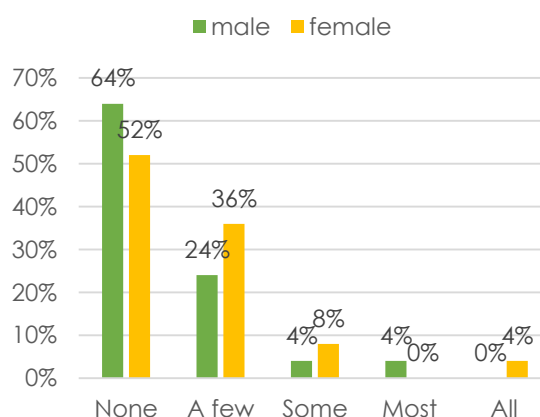
How many teenagers would you estimate take ecstasy, LSD or other hallucinogens regularly?

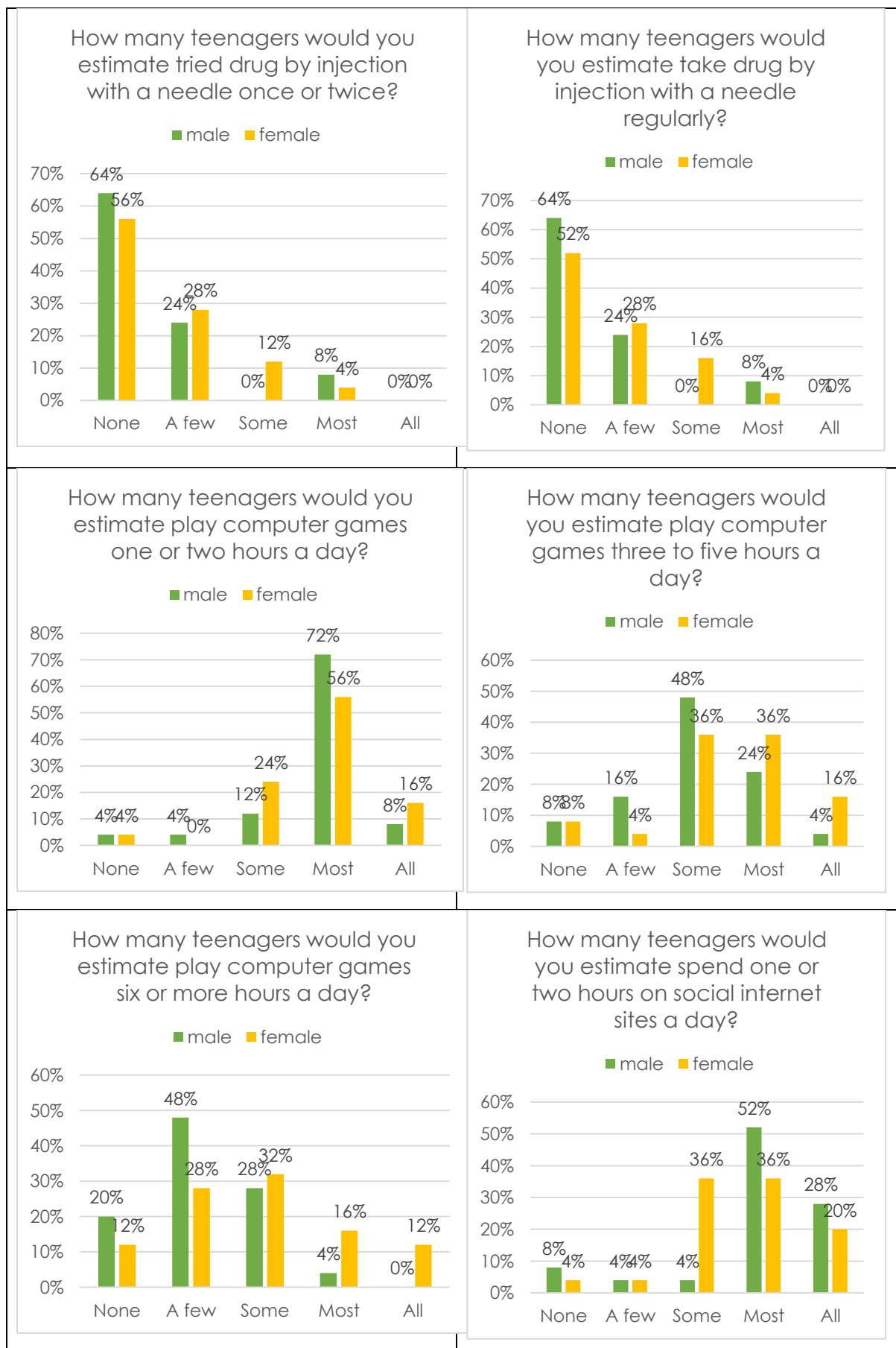

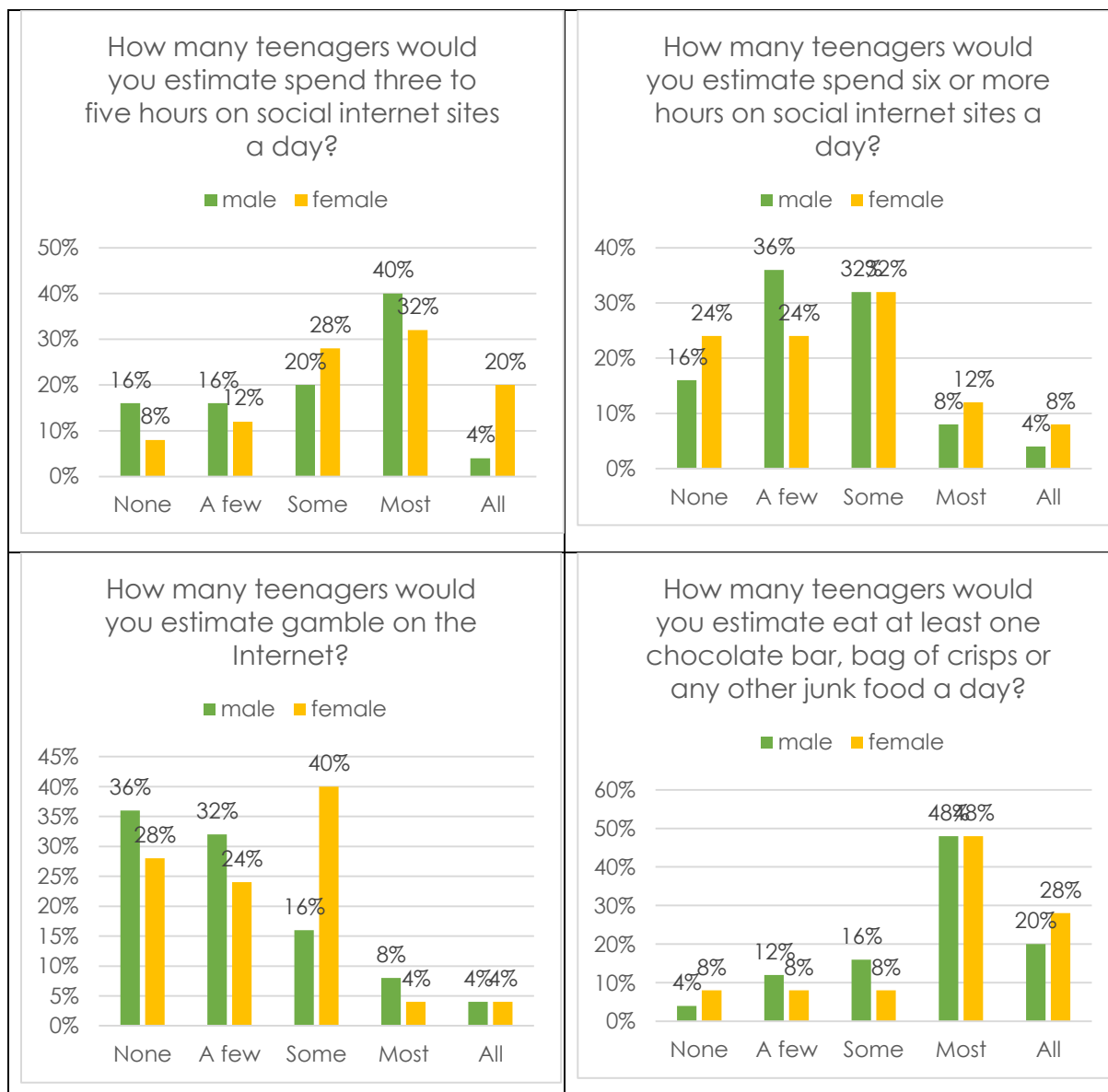
How many teenagers would you estimate tried inhalants once or twice?

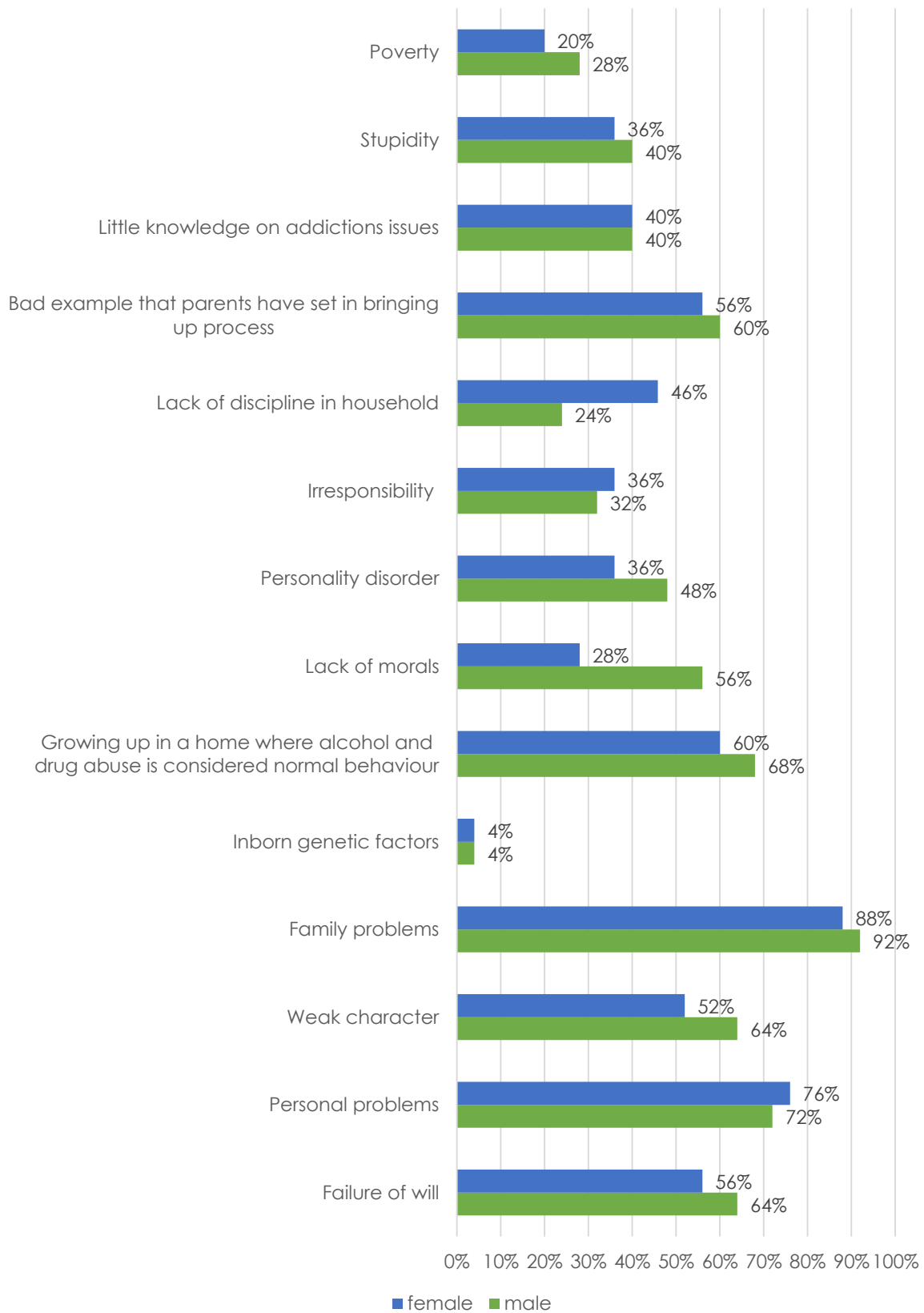
How many teenagers would you estimate take inhalants regularly?

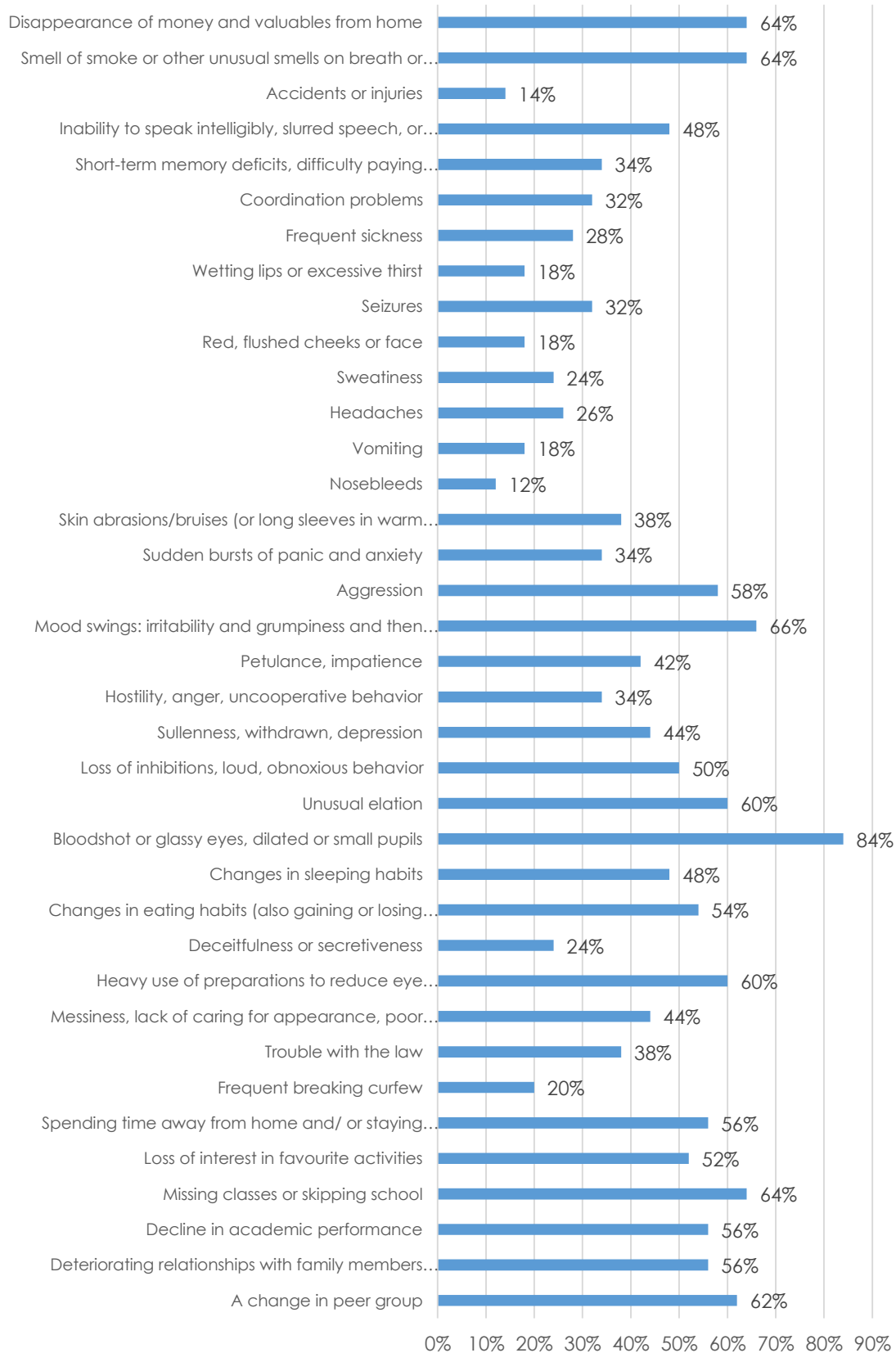

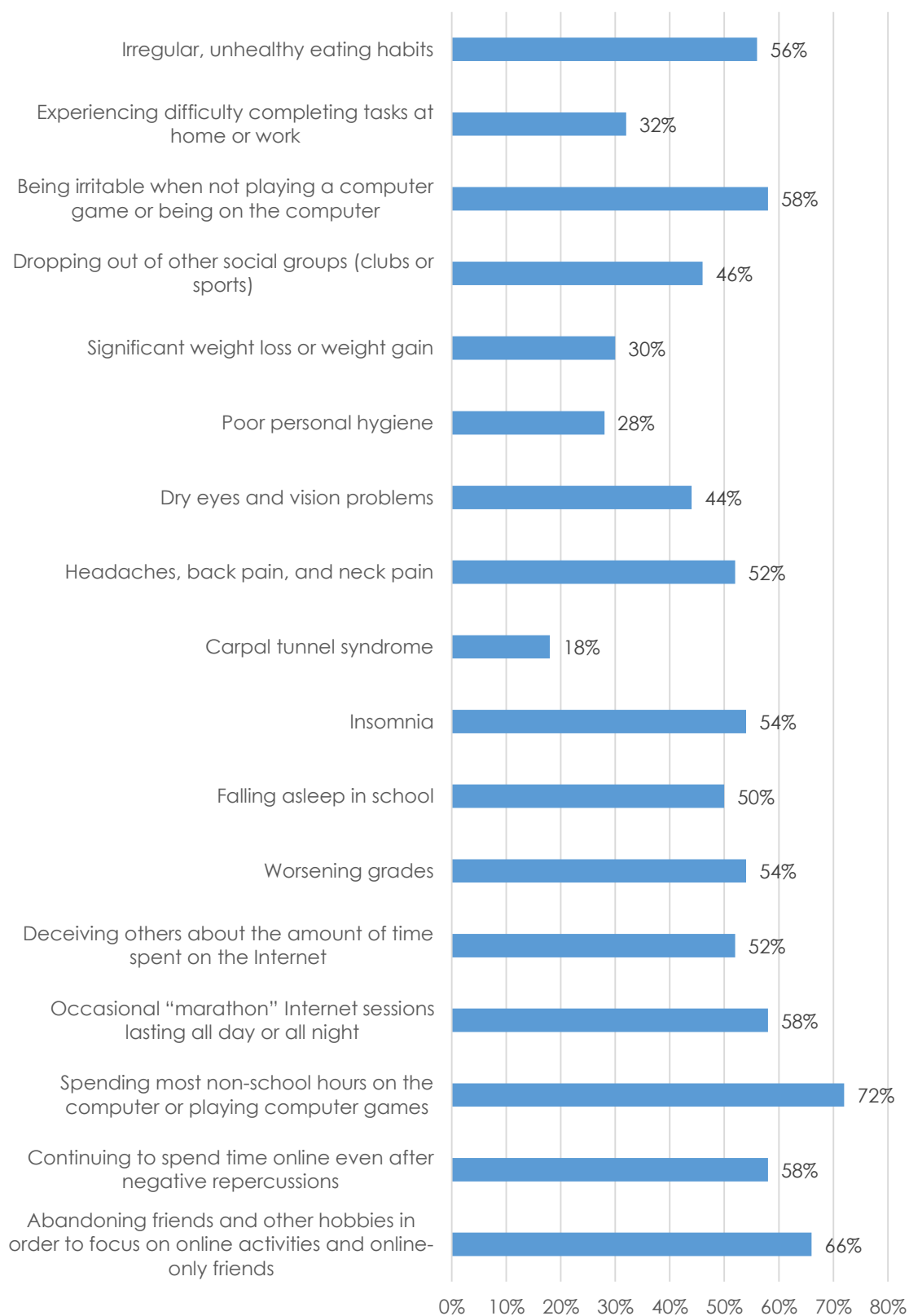
Mark reasons, which in your opinion cause addictions

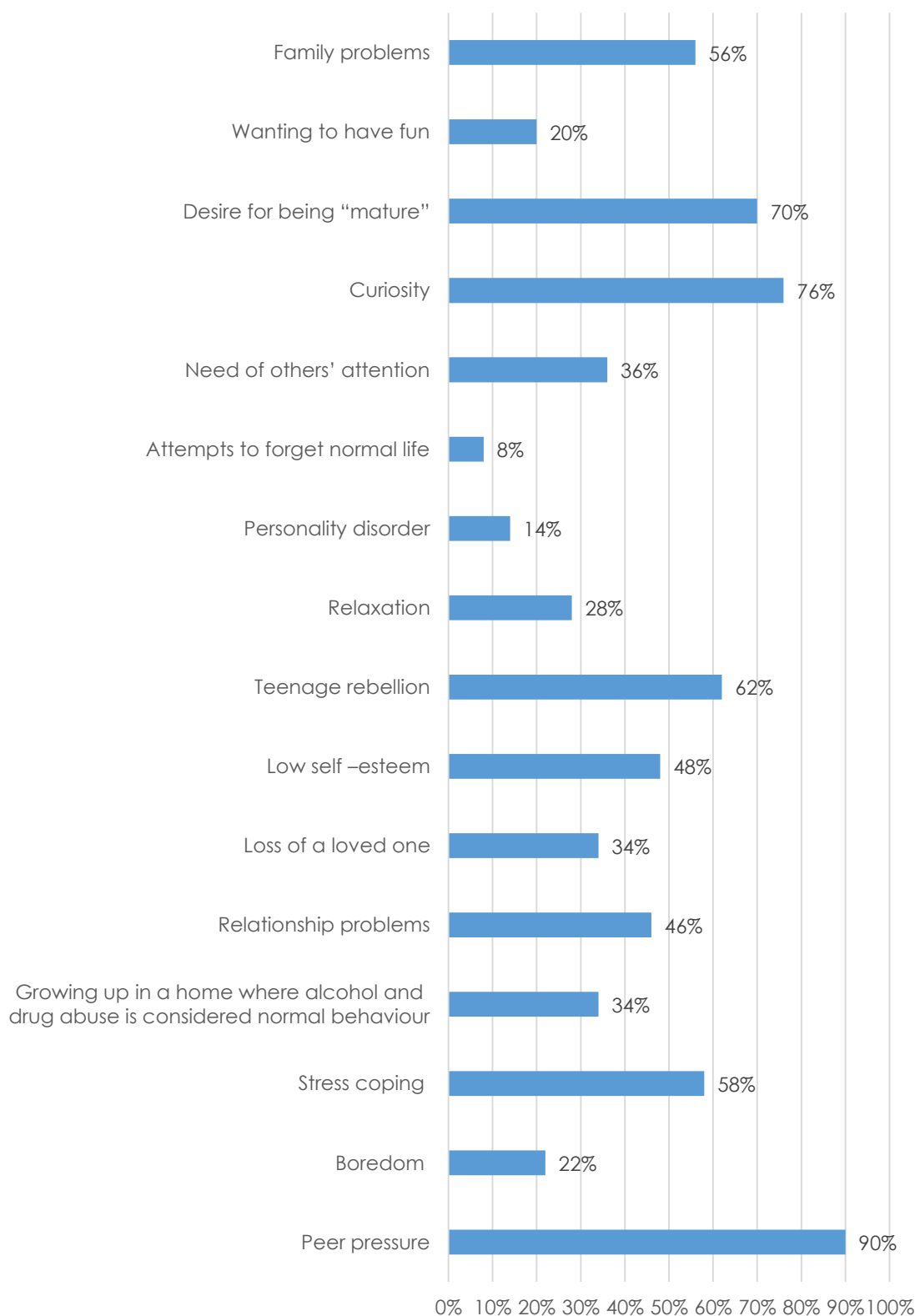
How would you recognize that teenager may abuse substances (drugs, alcohol)?

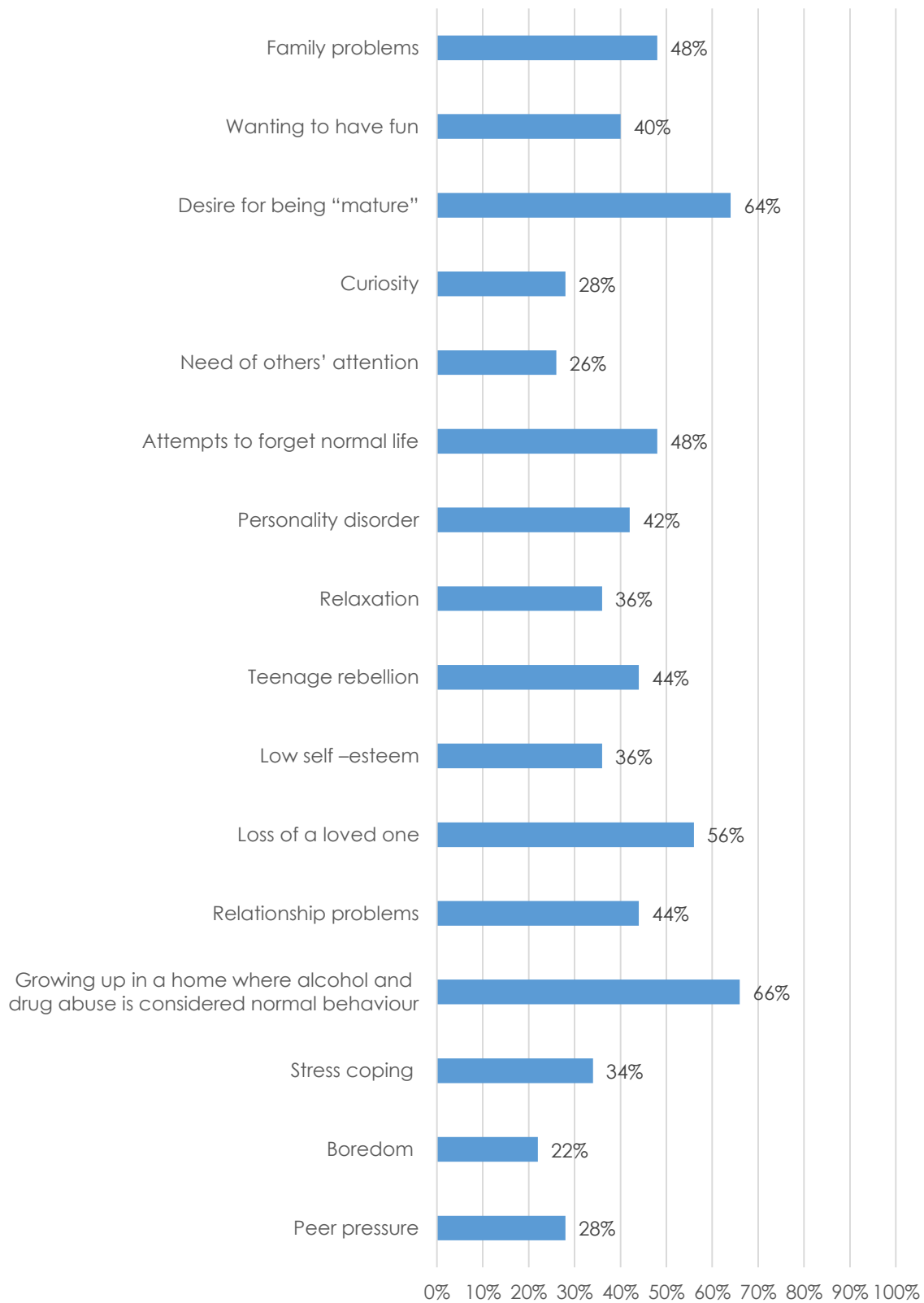
How would you recognize that teenager may abuse computer (playing games, social networking)?

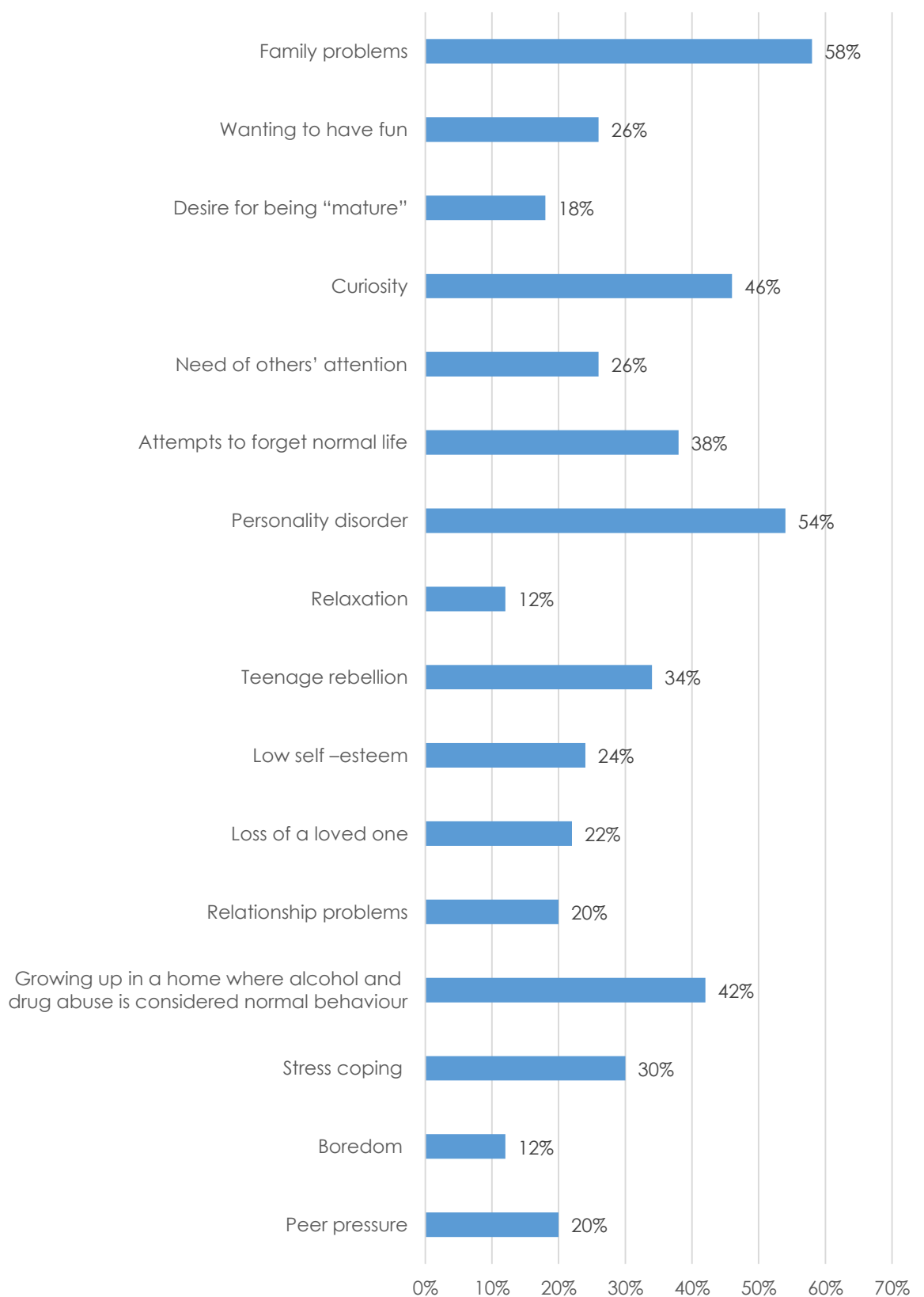
What are the reasons for smoking by teenagers?

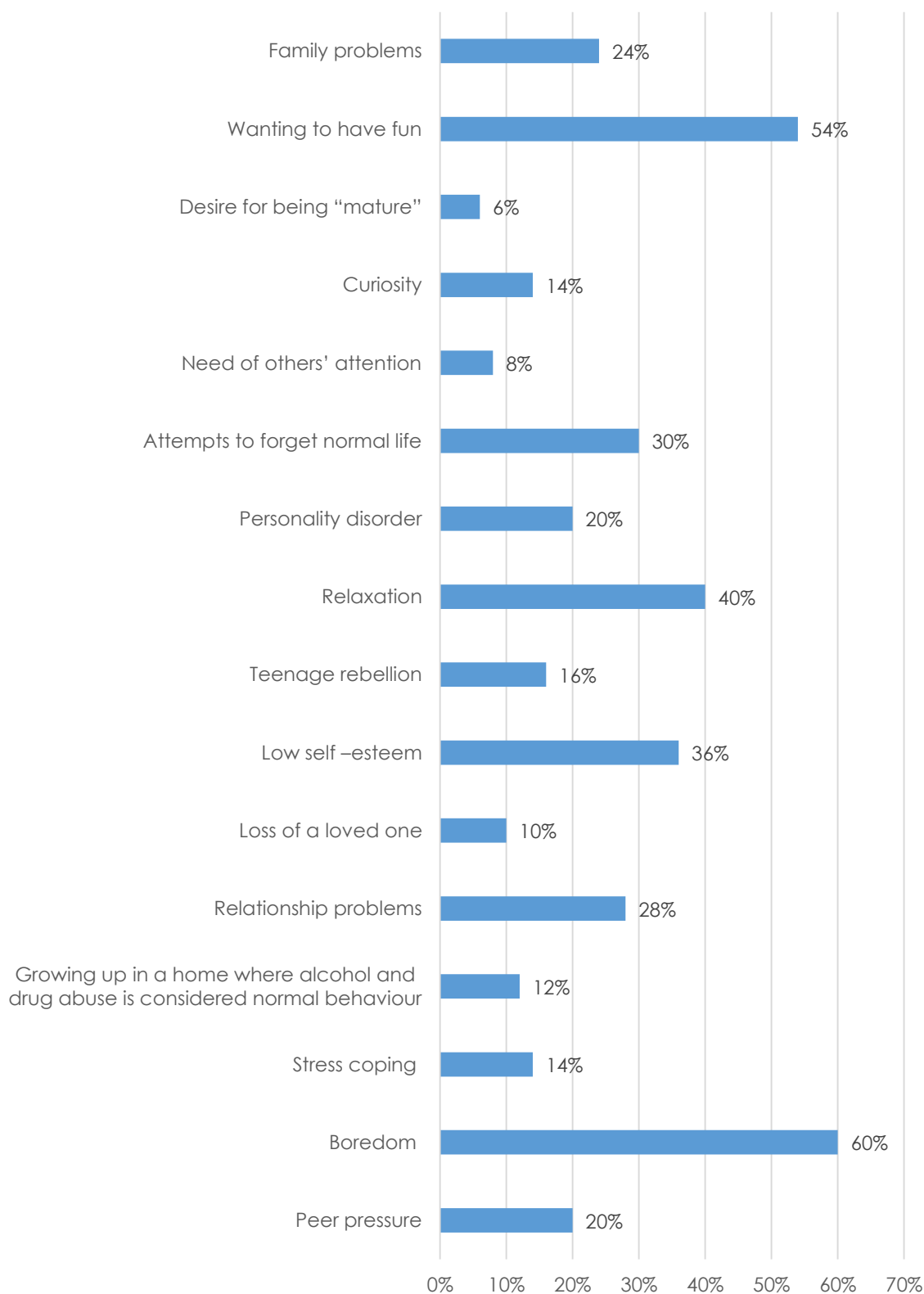
What are the reasons for drinking alcohol by teenagers?

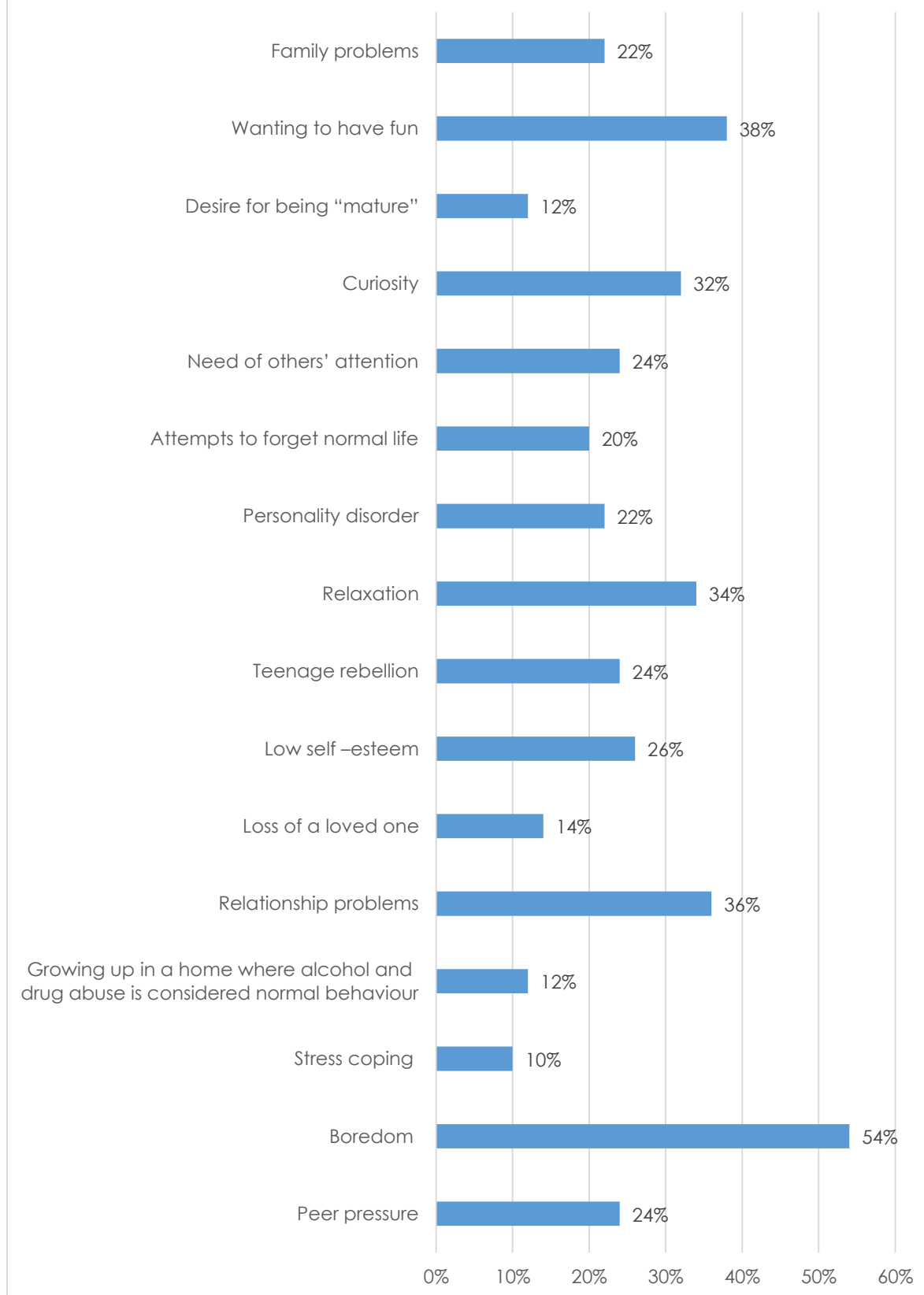
What are the reasons for taking drugs by teenagers?

What are the reasons for playing computer games by teenagers?

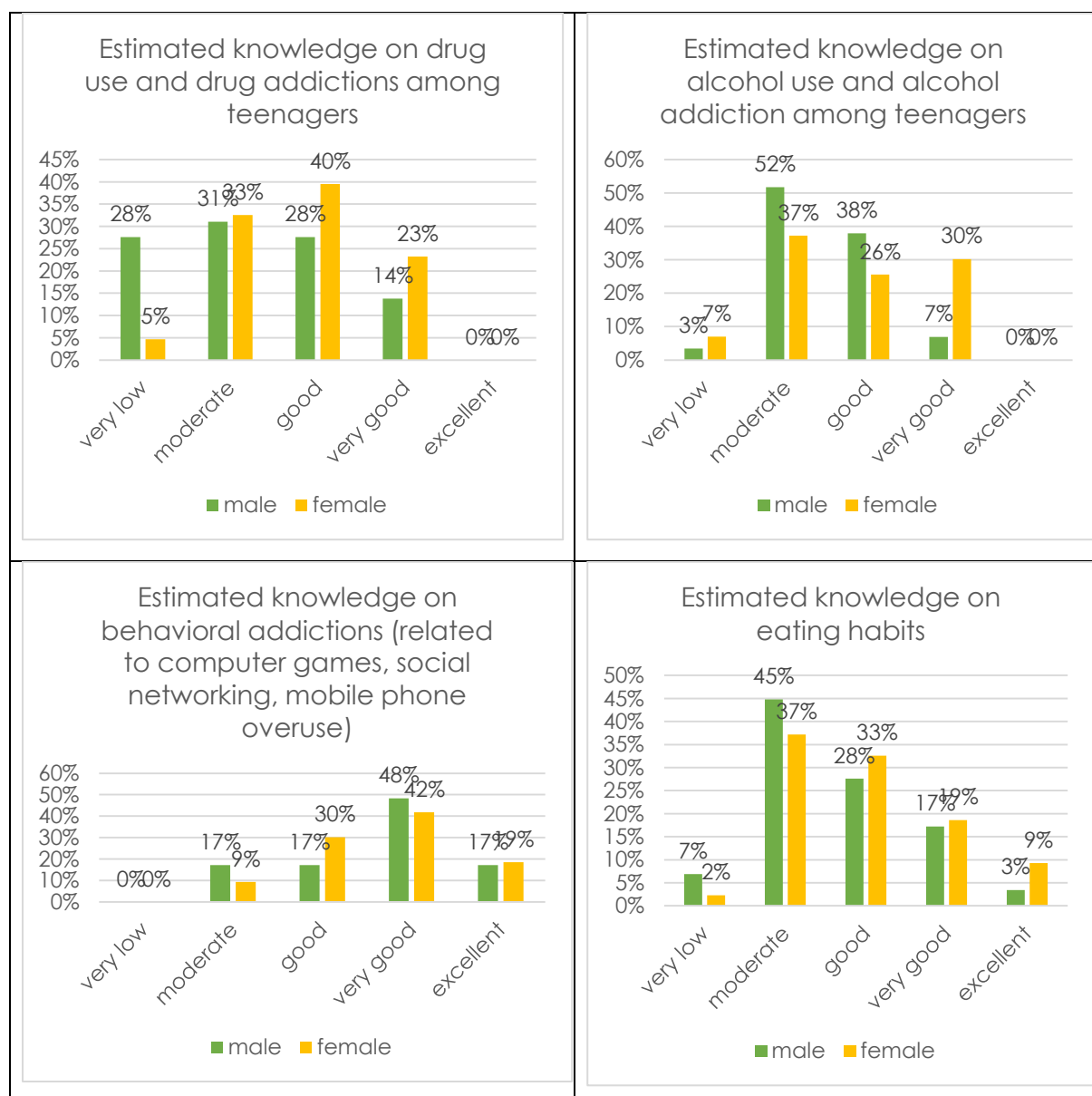
What are the reasons for social networking by teenagers?

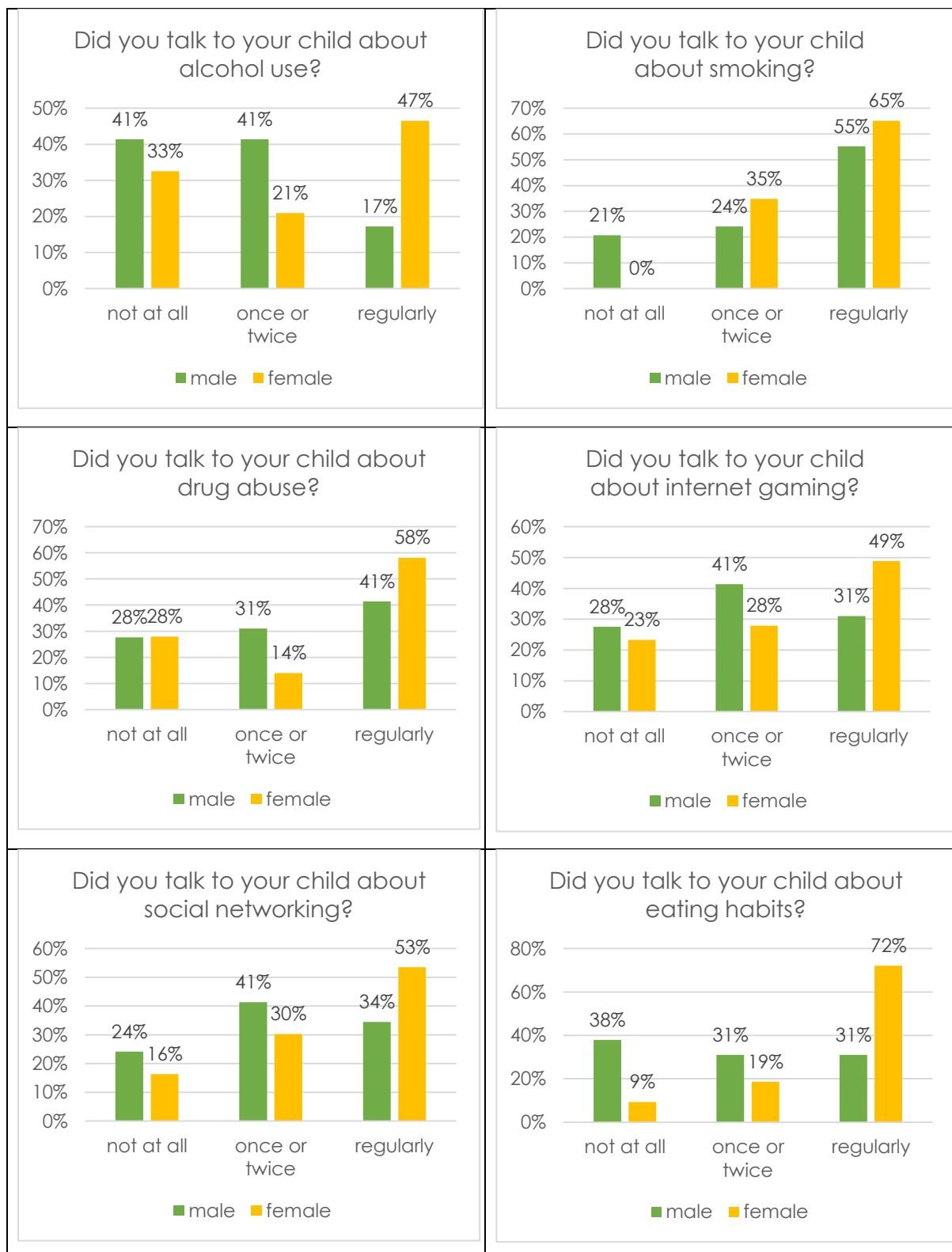

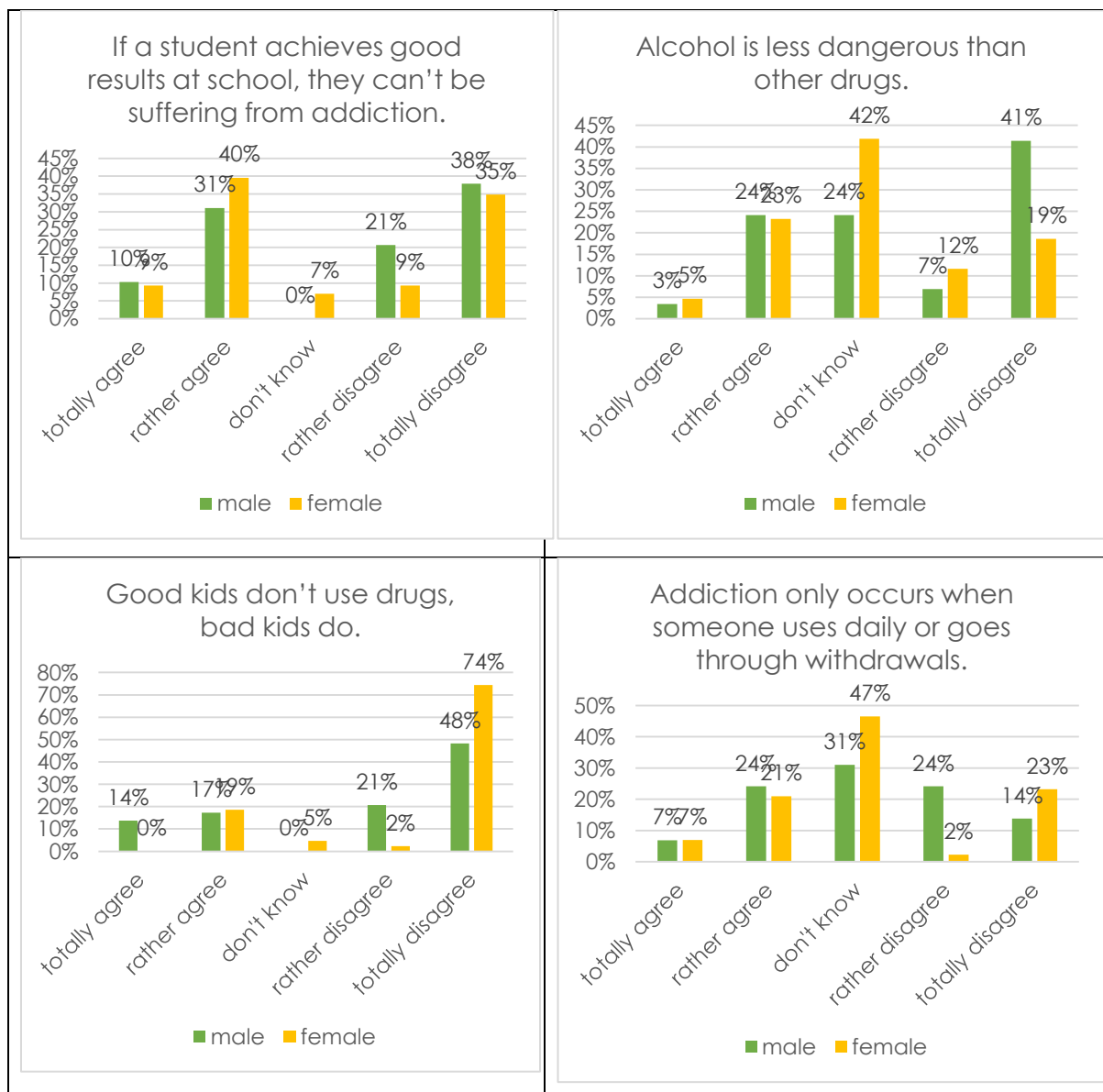
6.2.3. Rodzice

Liczba rodziców uczestniczących w badaniach: 72

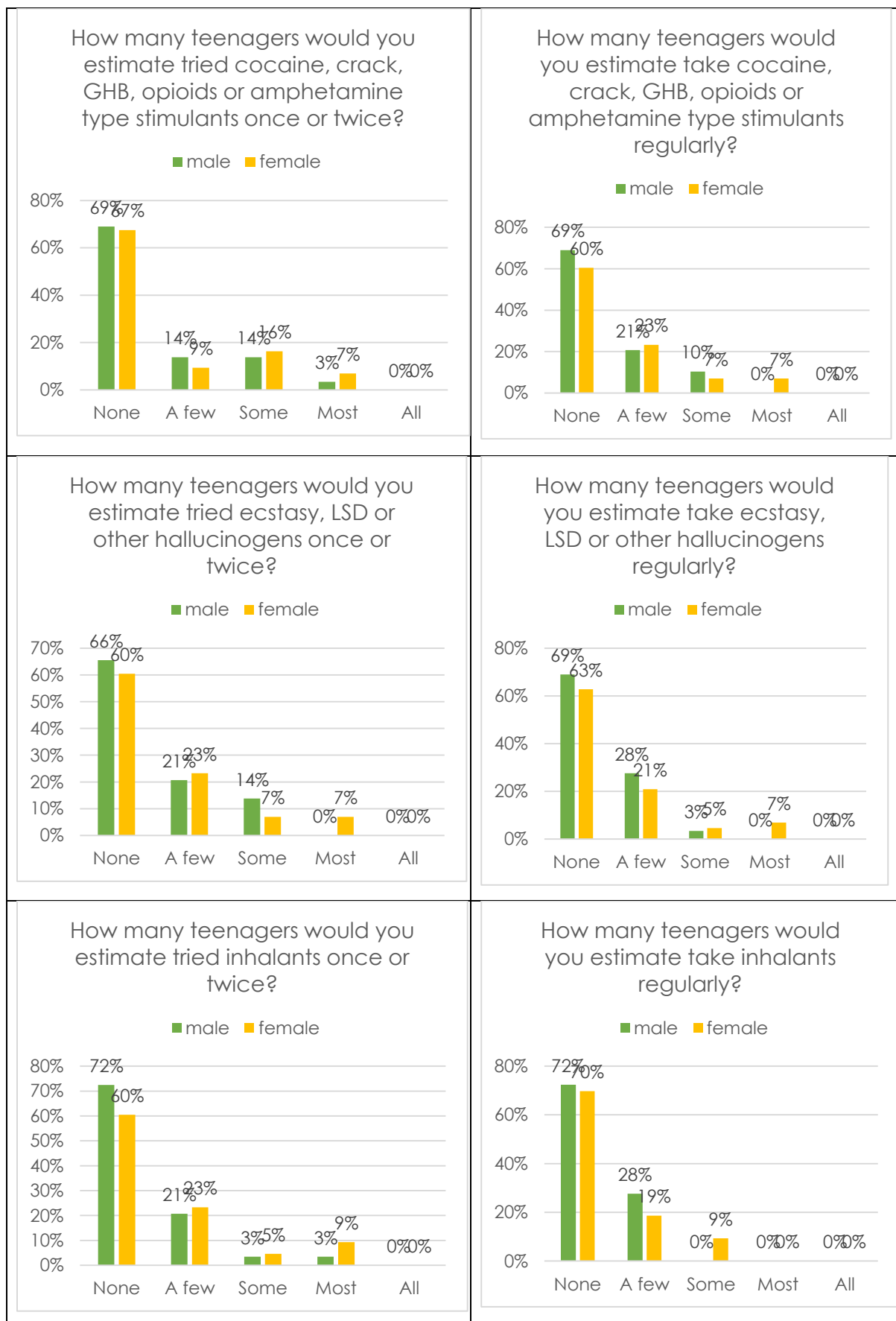
Płeć/wiek	poniżej 30	31-40	41-50	powyżej 50
mężczyźni	0	4	25	0
kobiety	1	18	30	1

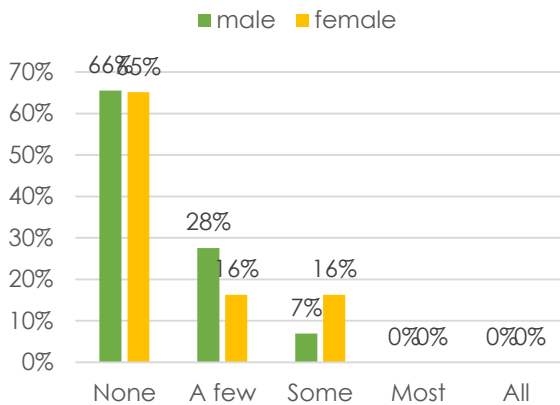

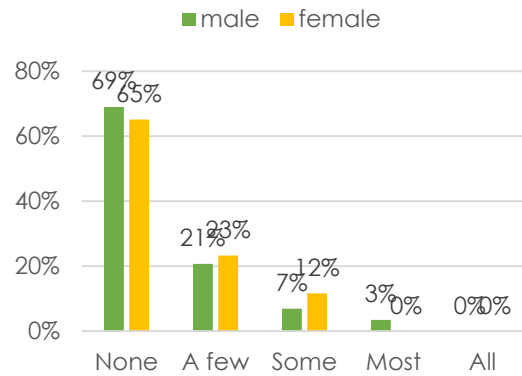

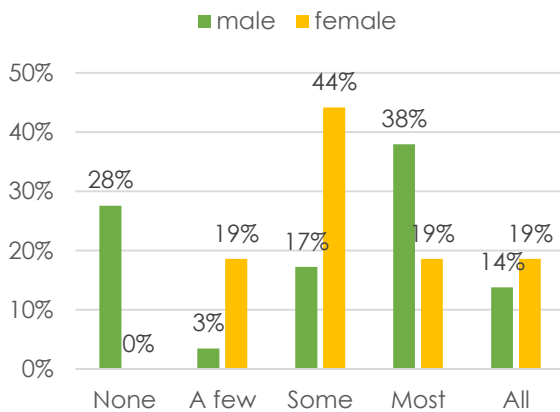
How many teenagers would you estimate tried drug by injection with a needle once or twice?

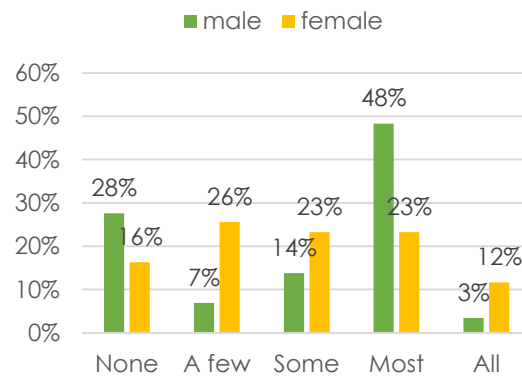
How many teenagers would you estimate take drug by injection with a needle regularly?

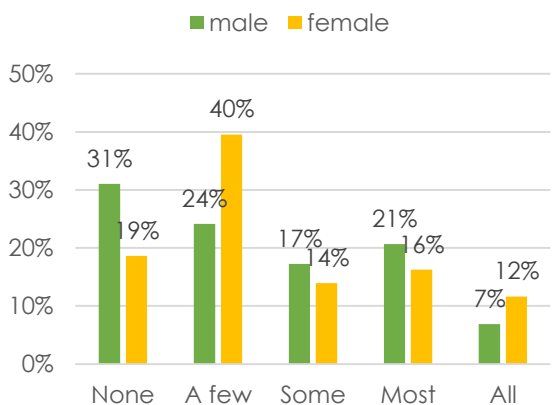
How many teenagers would you estimate play computer games one or two hours a day?

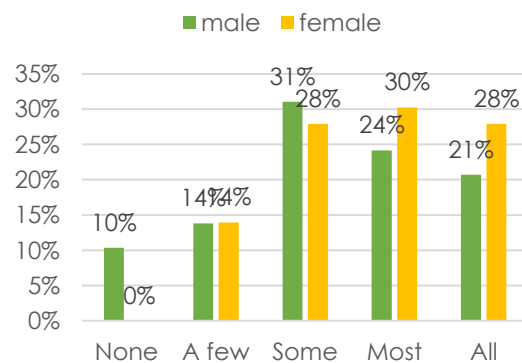
How many teenagers would you estimate play computer games three to five hours a day?

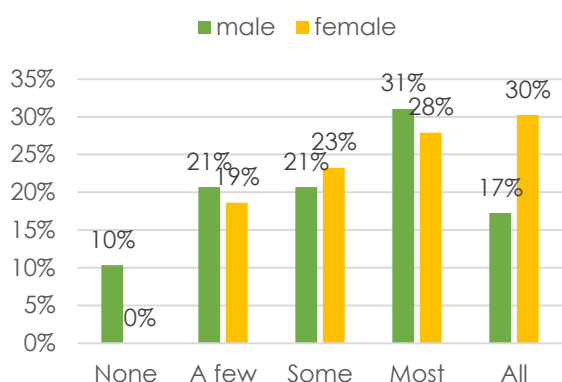
How many teenagers would you estimate play computer games six or more hours a day?

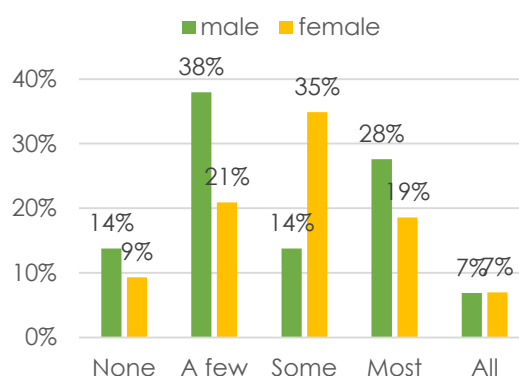
How many teenagers would you estimate spend one or two hours on social internet sites a day?

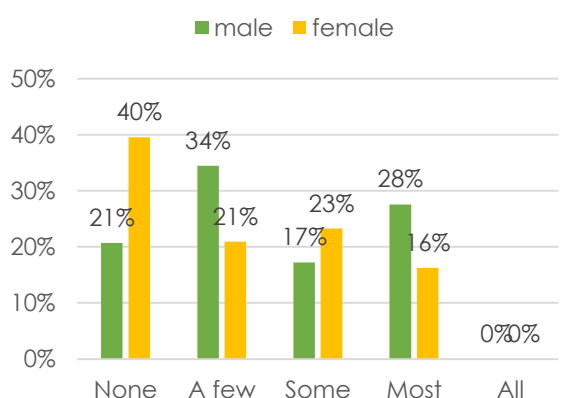
How many teenagers would you estimate spend three to five hours on social internet sites a day?

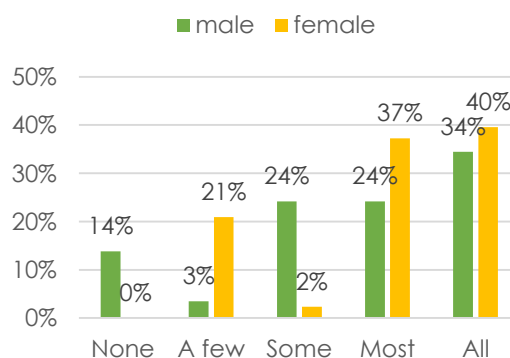
How many teenagers would you estimate spend six or more hours on social internet sites a day?

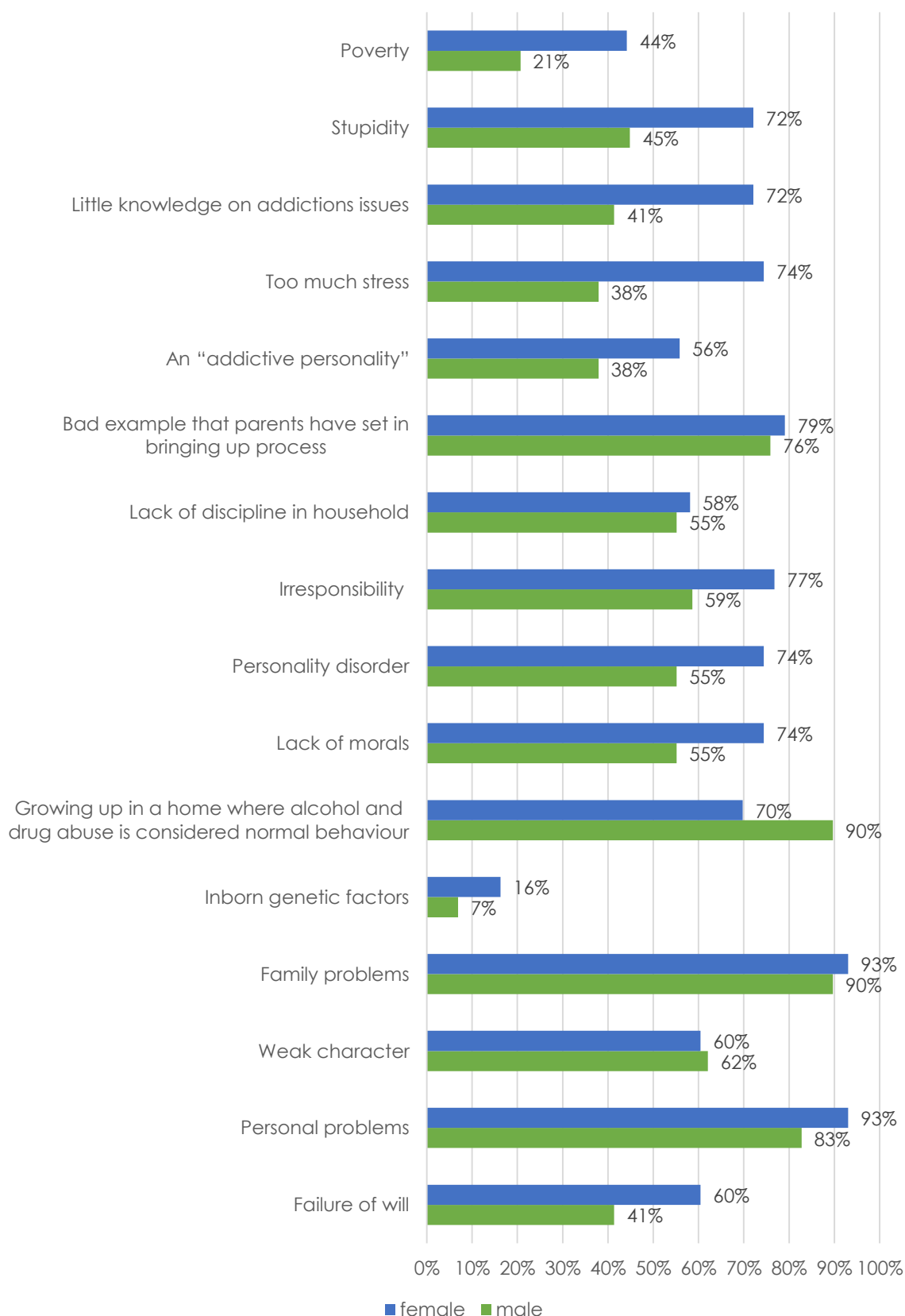
How many teenagers would you estimate gamble on the Internet?

How many teenagers would you estimate eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

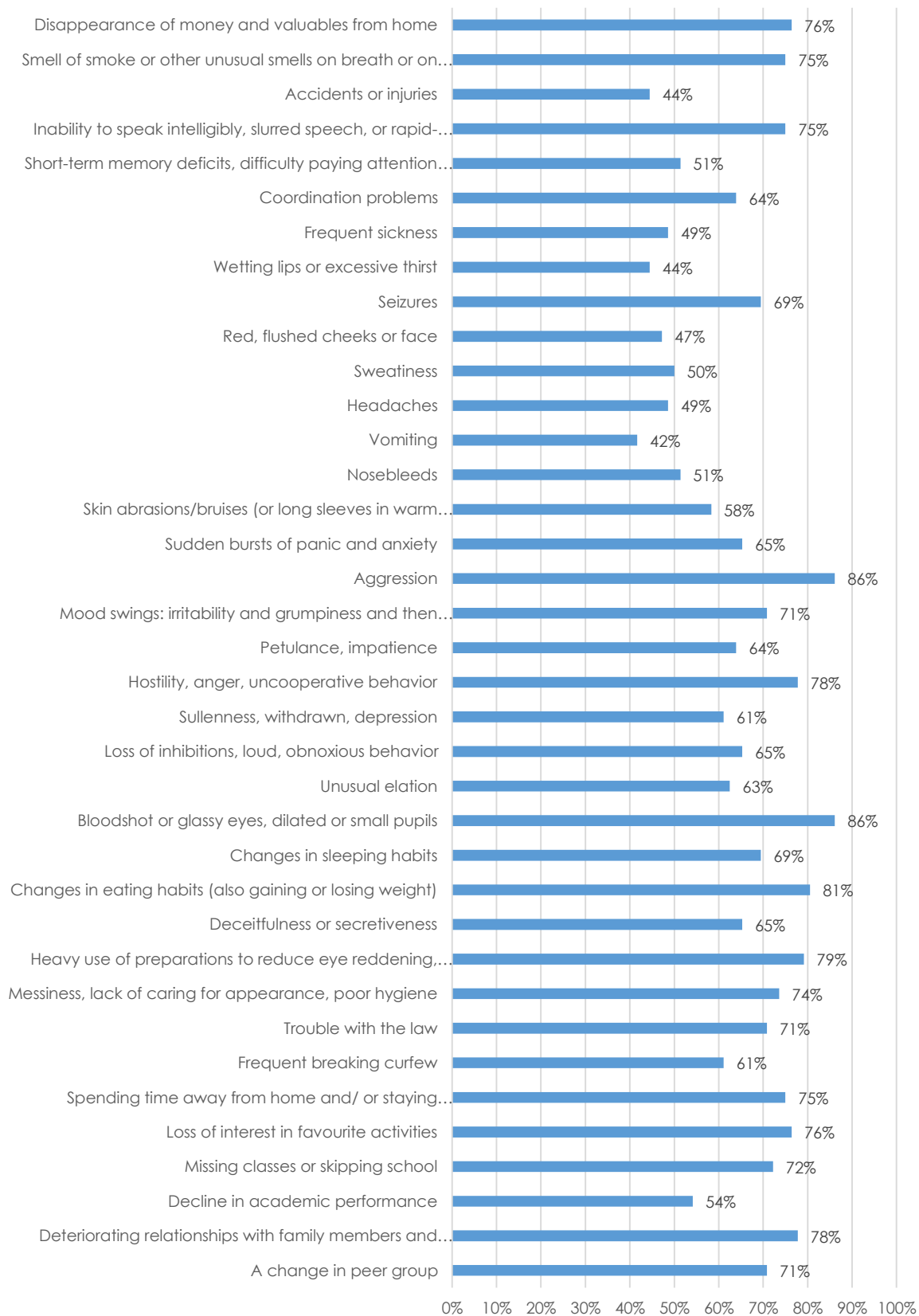

Mark reasons, which in your opinion cause addictions

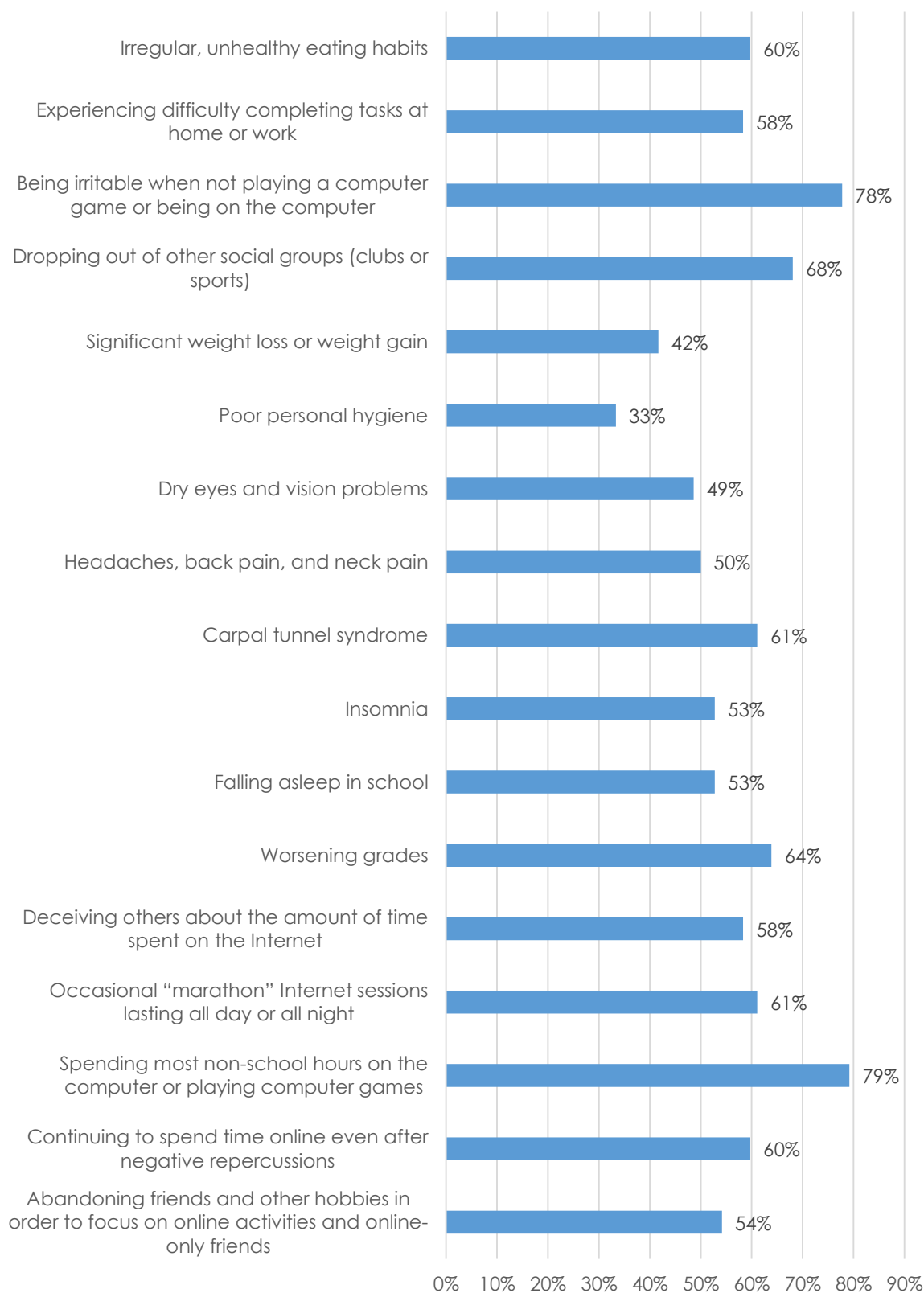

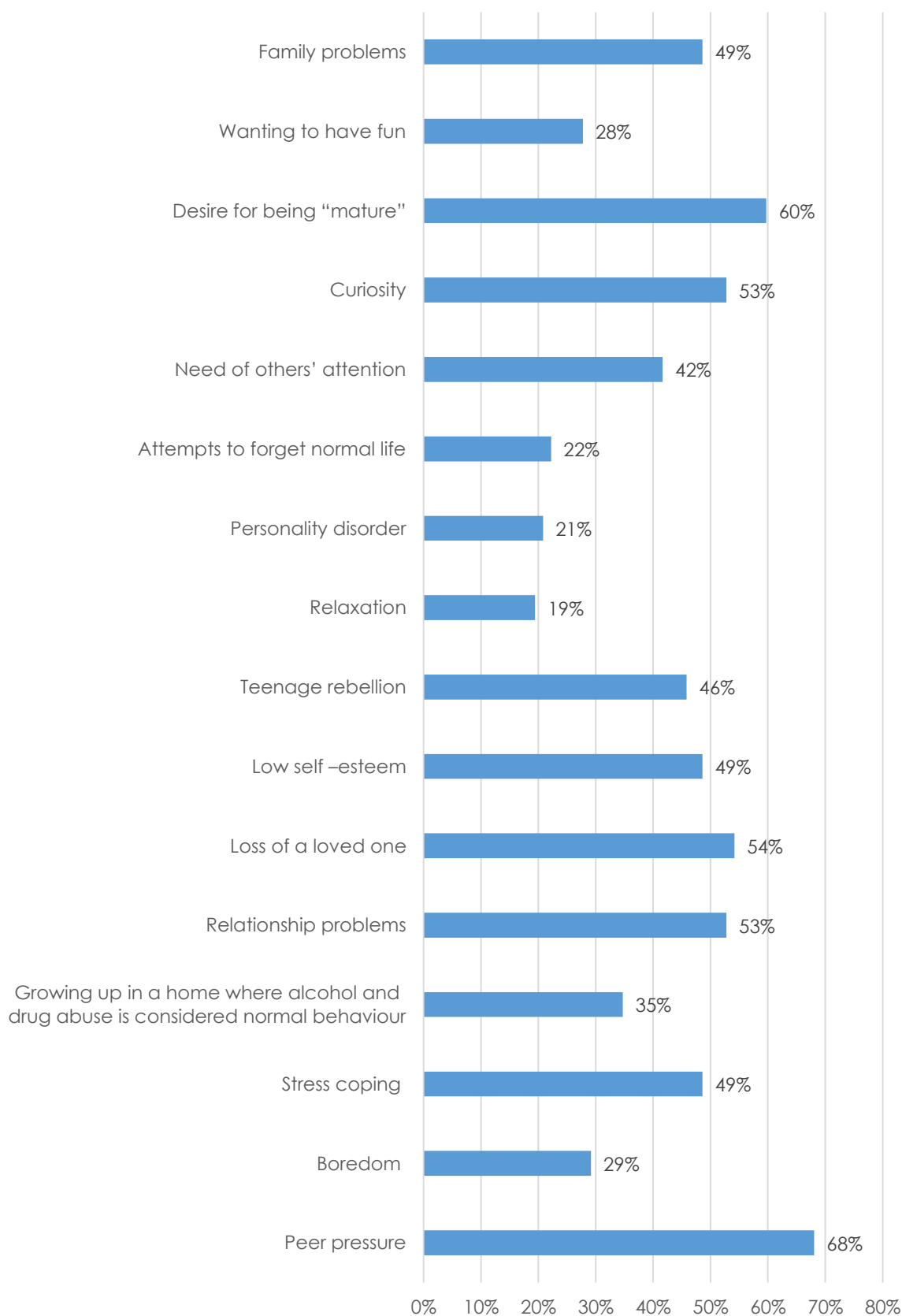
How would you recognize that teenager may abuse substances (drugs, alcohol)?

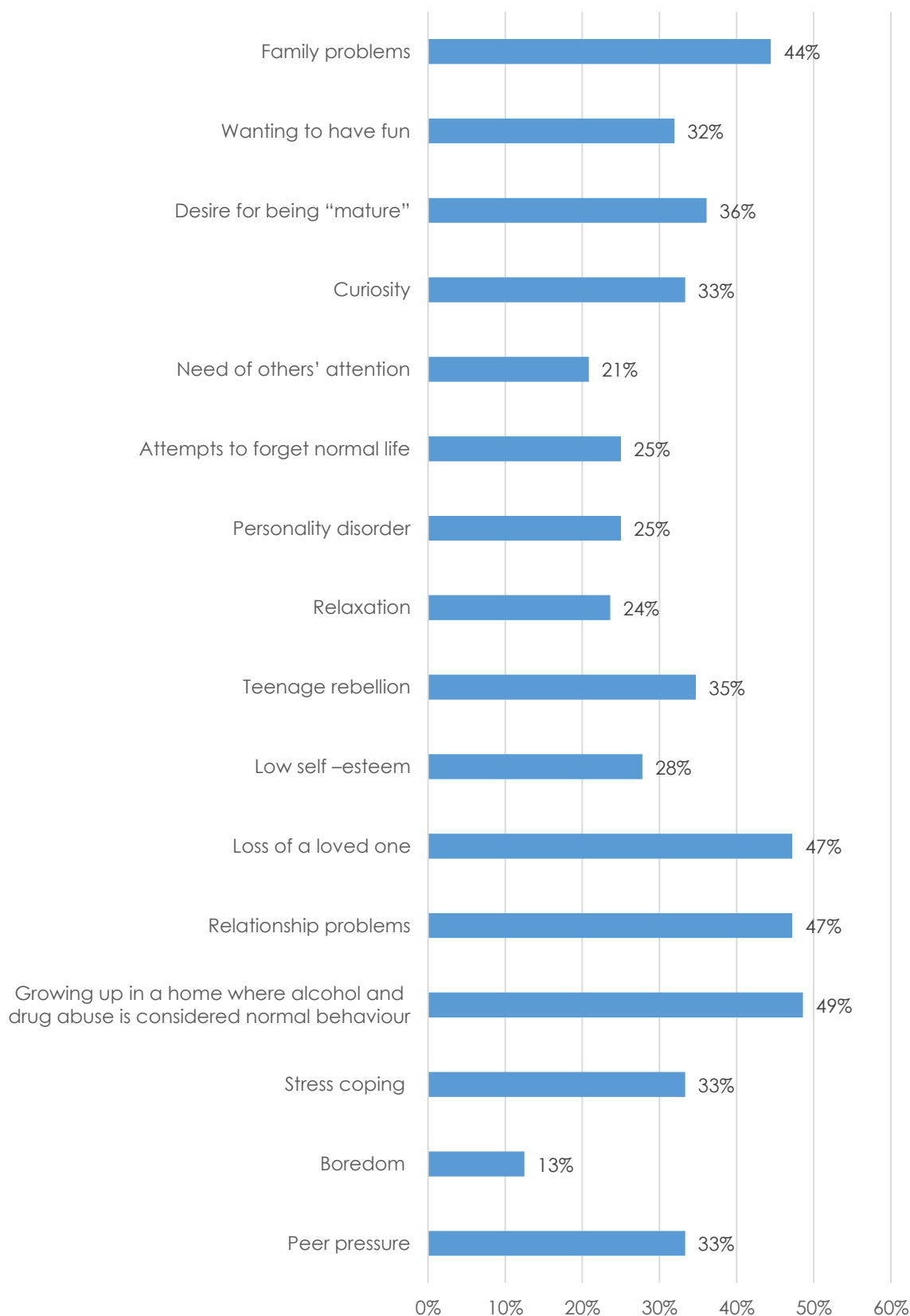
How would you recognize that teenager may abuse computer (playing games, social networking)?

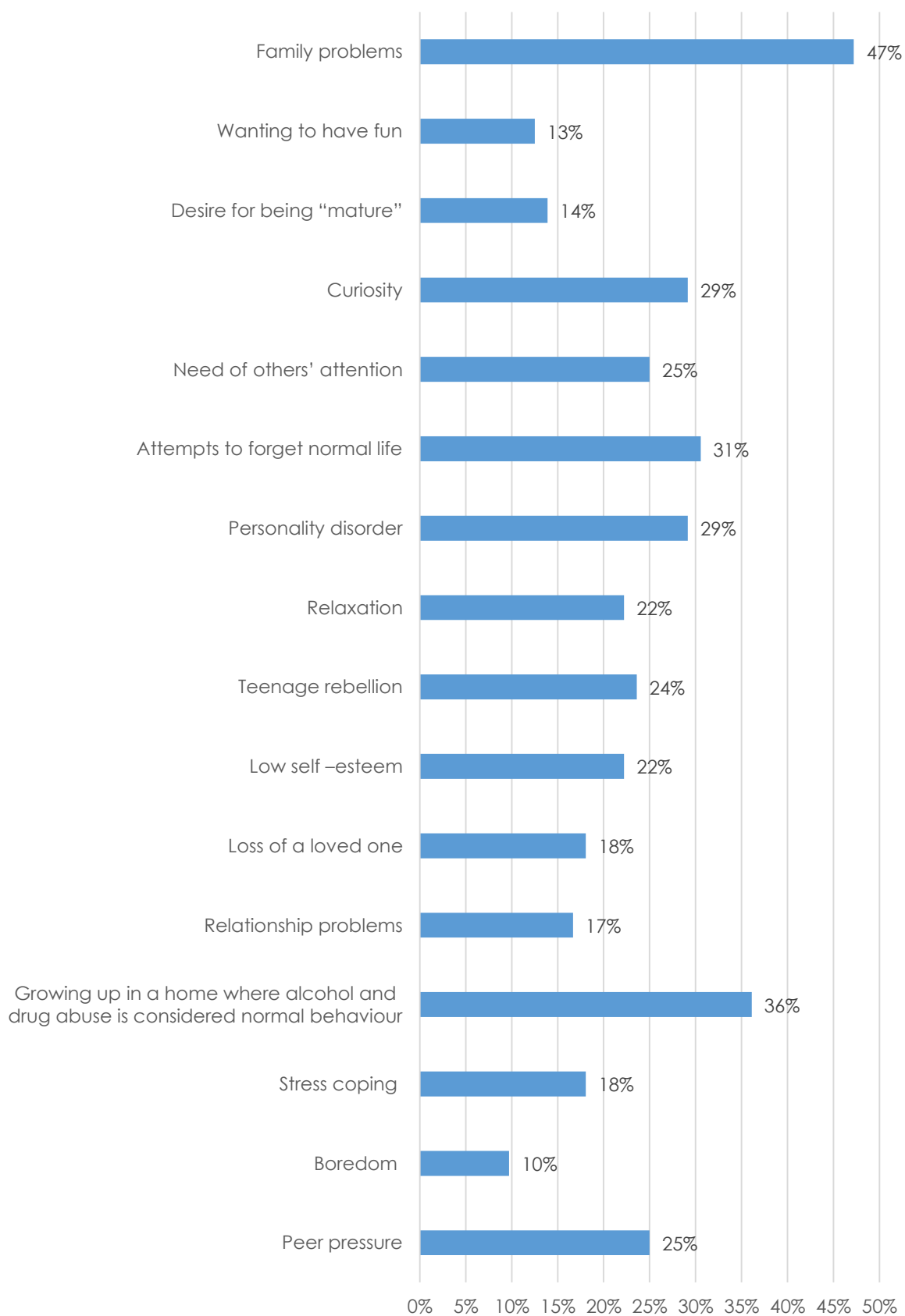
What are the reasons for smoking among teenagers?

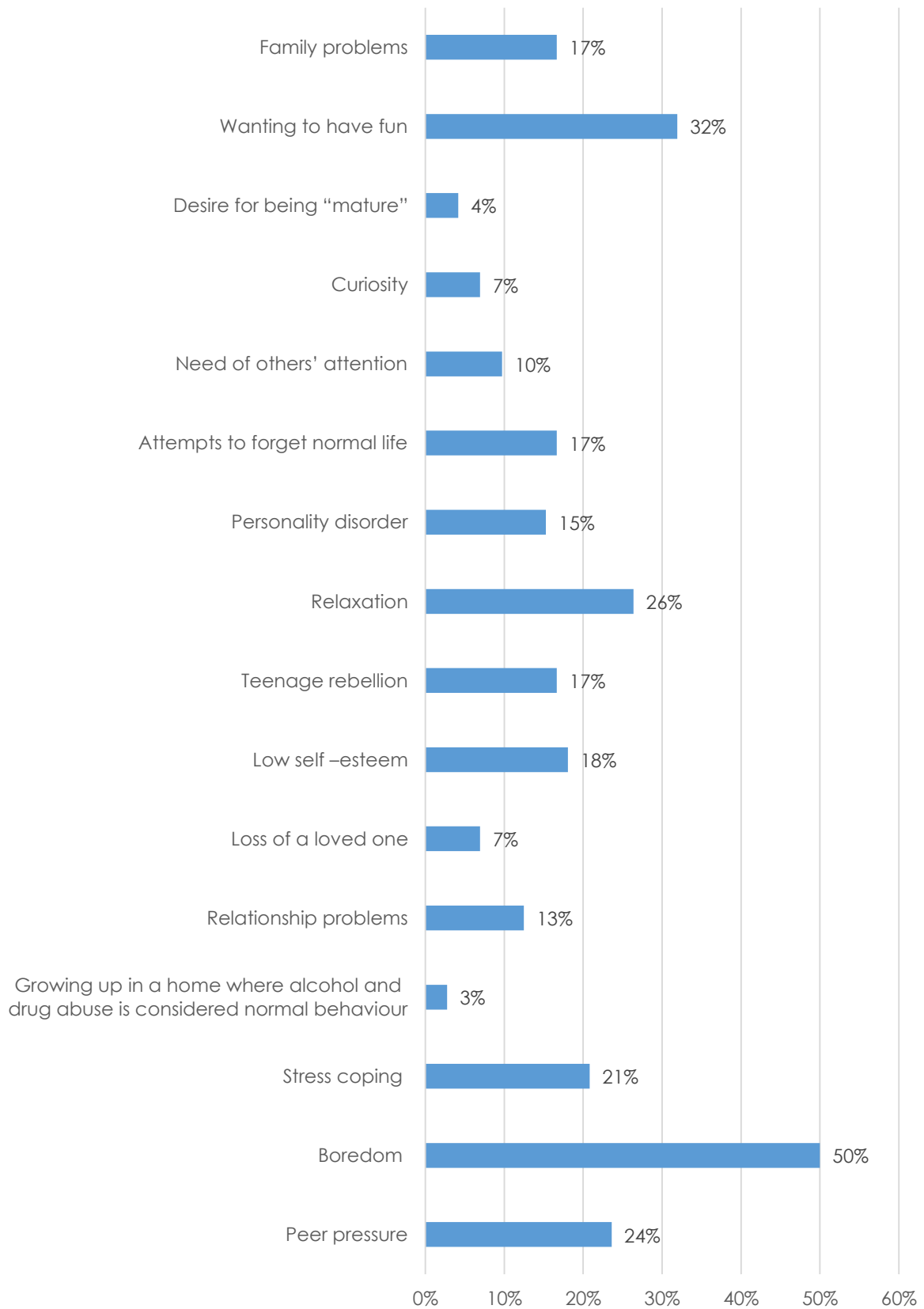
What are the reasons for drinking alcohol among teenagers?

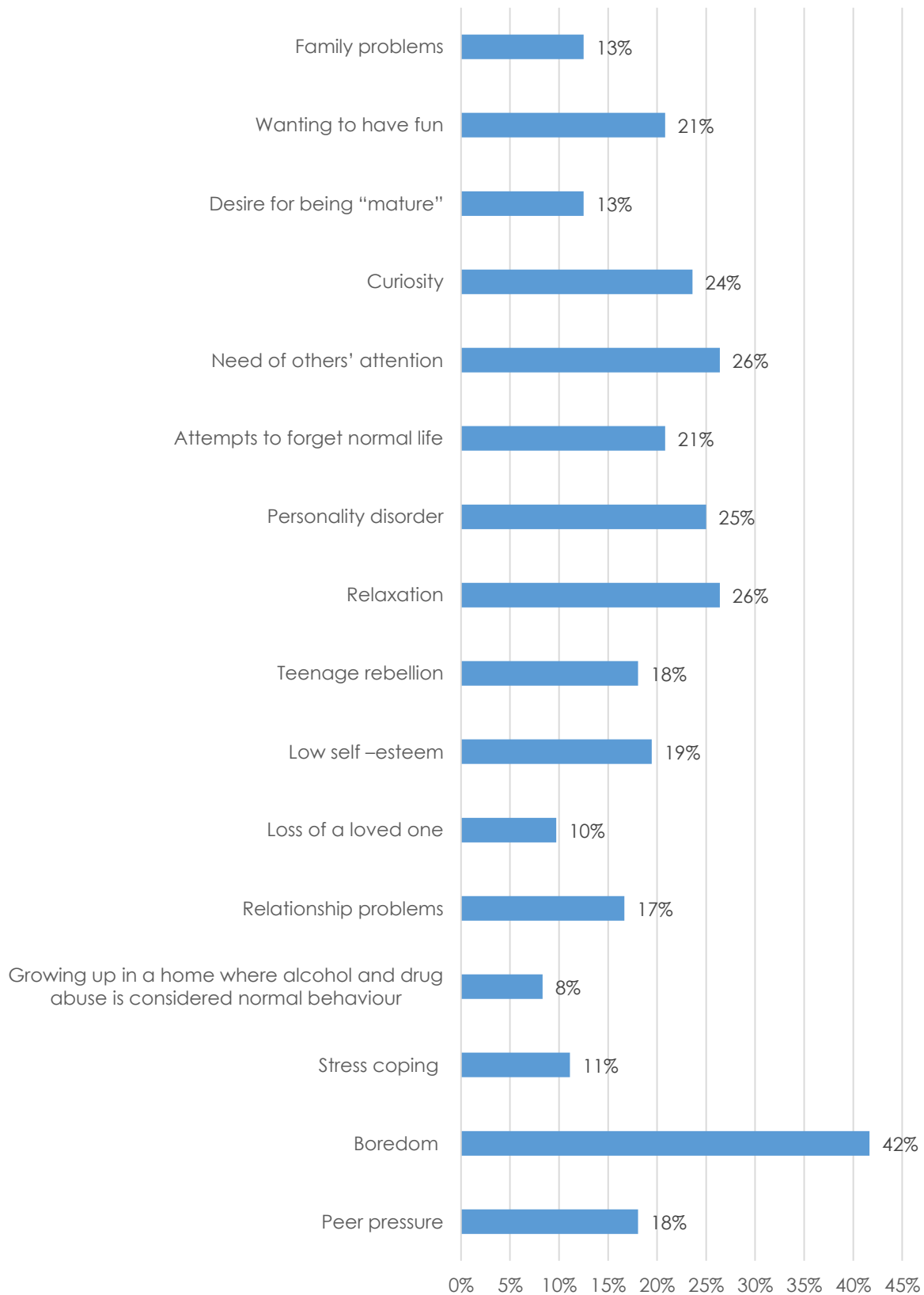
What are the reasons for taking drugs among teenagers?

What are the reasons for playing computer games among teenagers?

What are the reasons for social networking among teenagers?

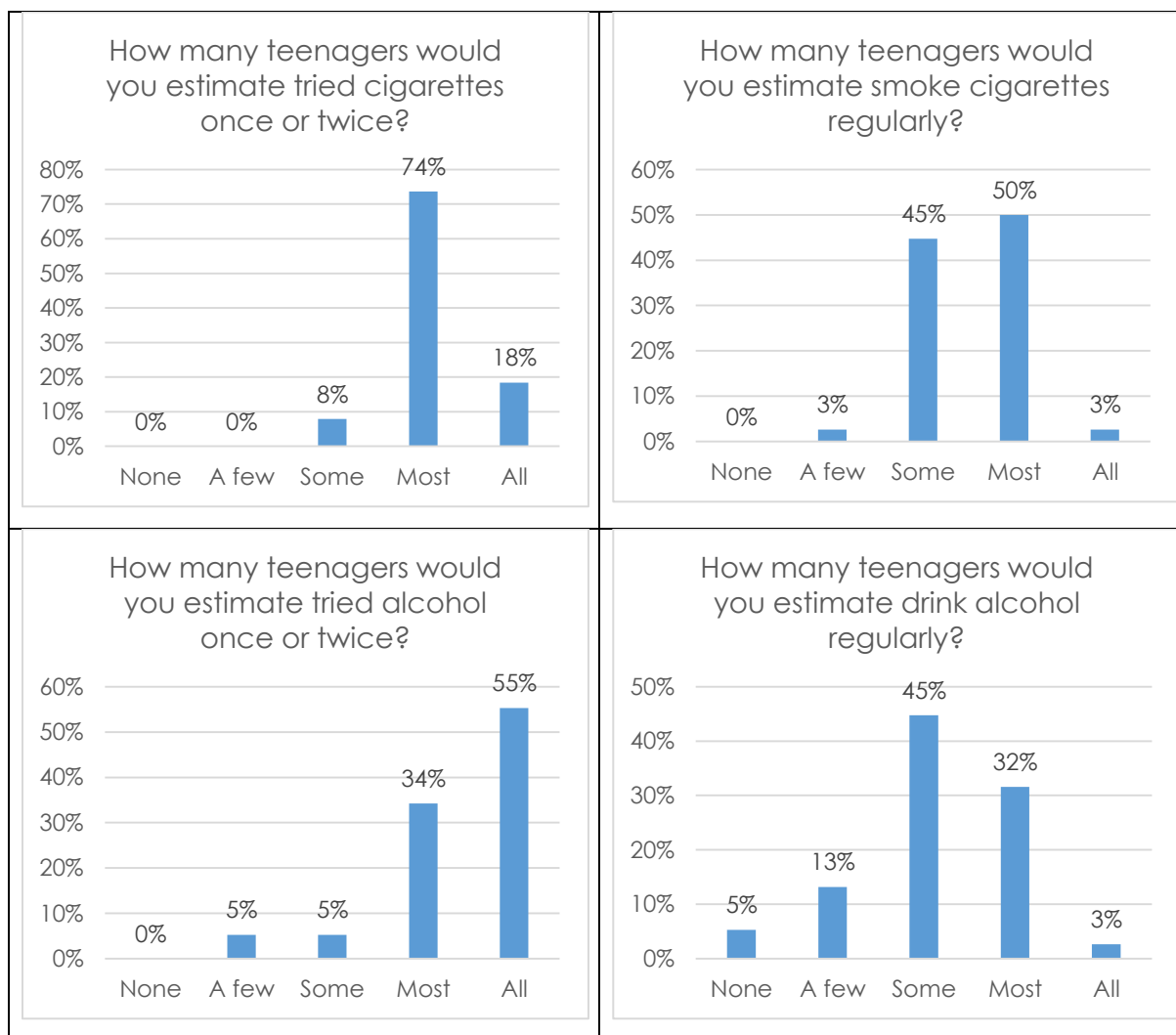

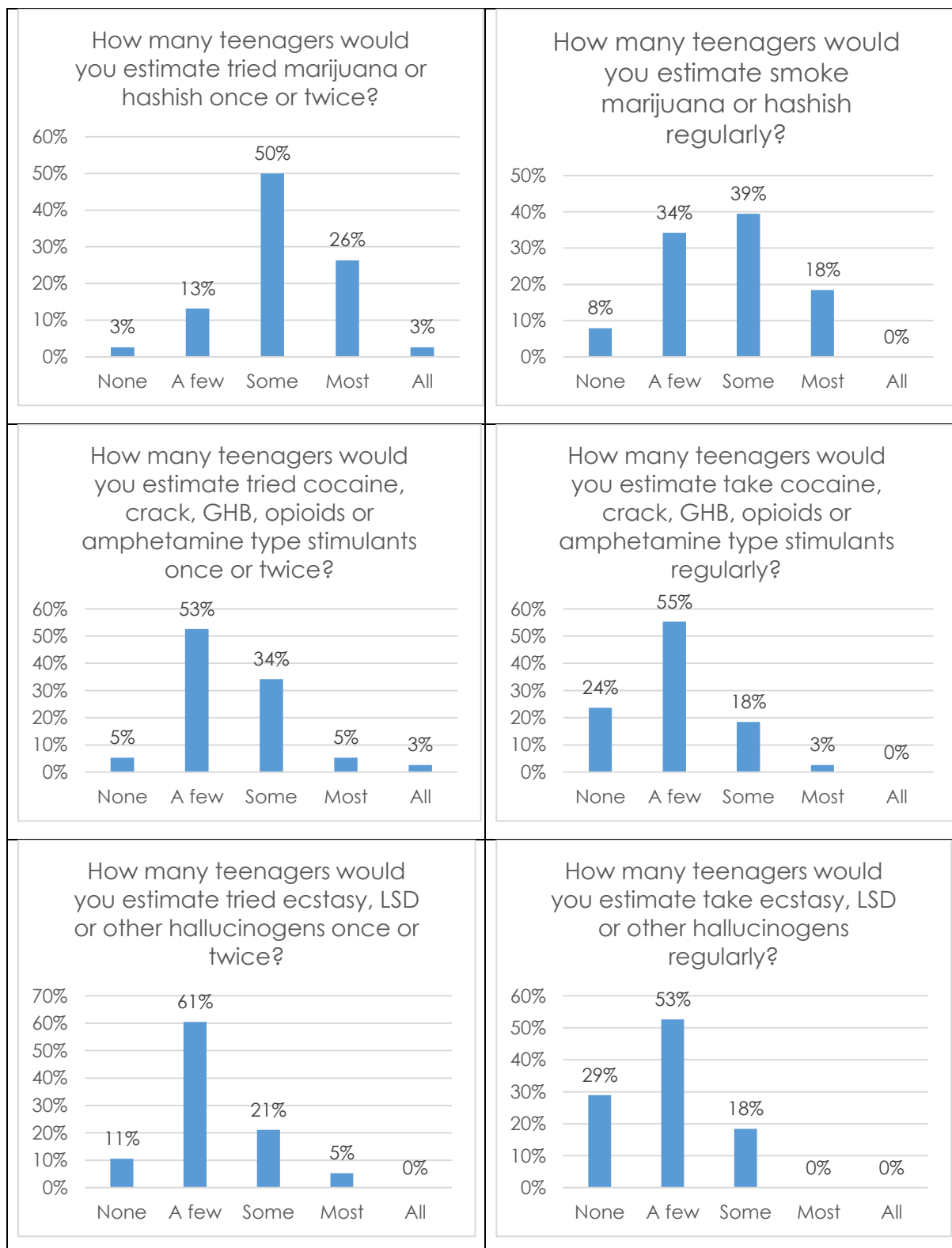
6.3. POLSKA

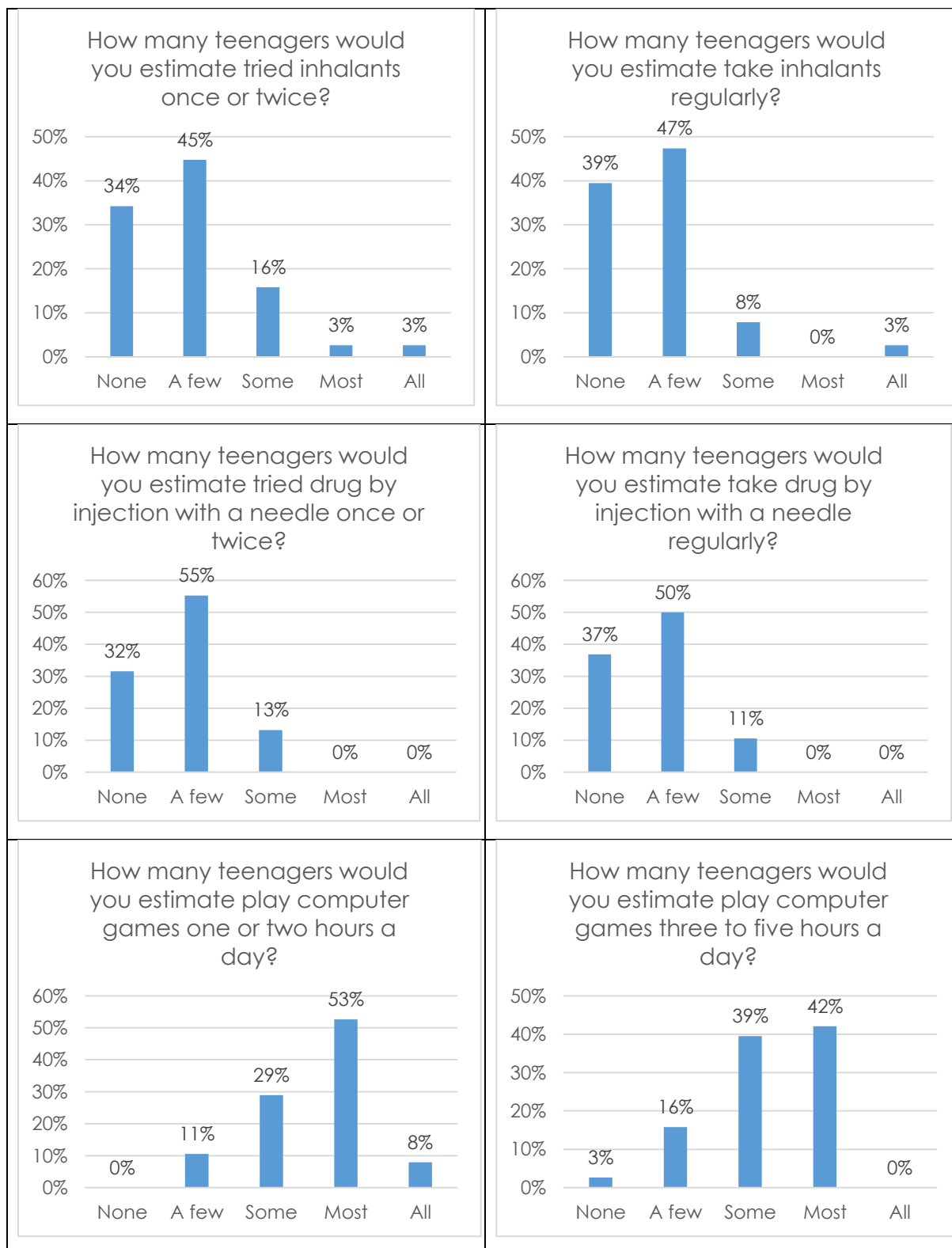
6.3.1. Uczniowie

Liczba uczniów uczestniczących w badaniach: 38

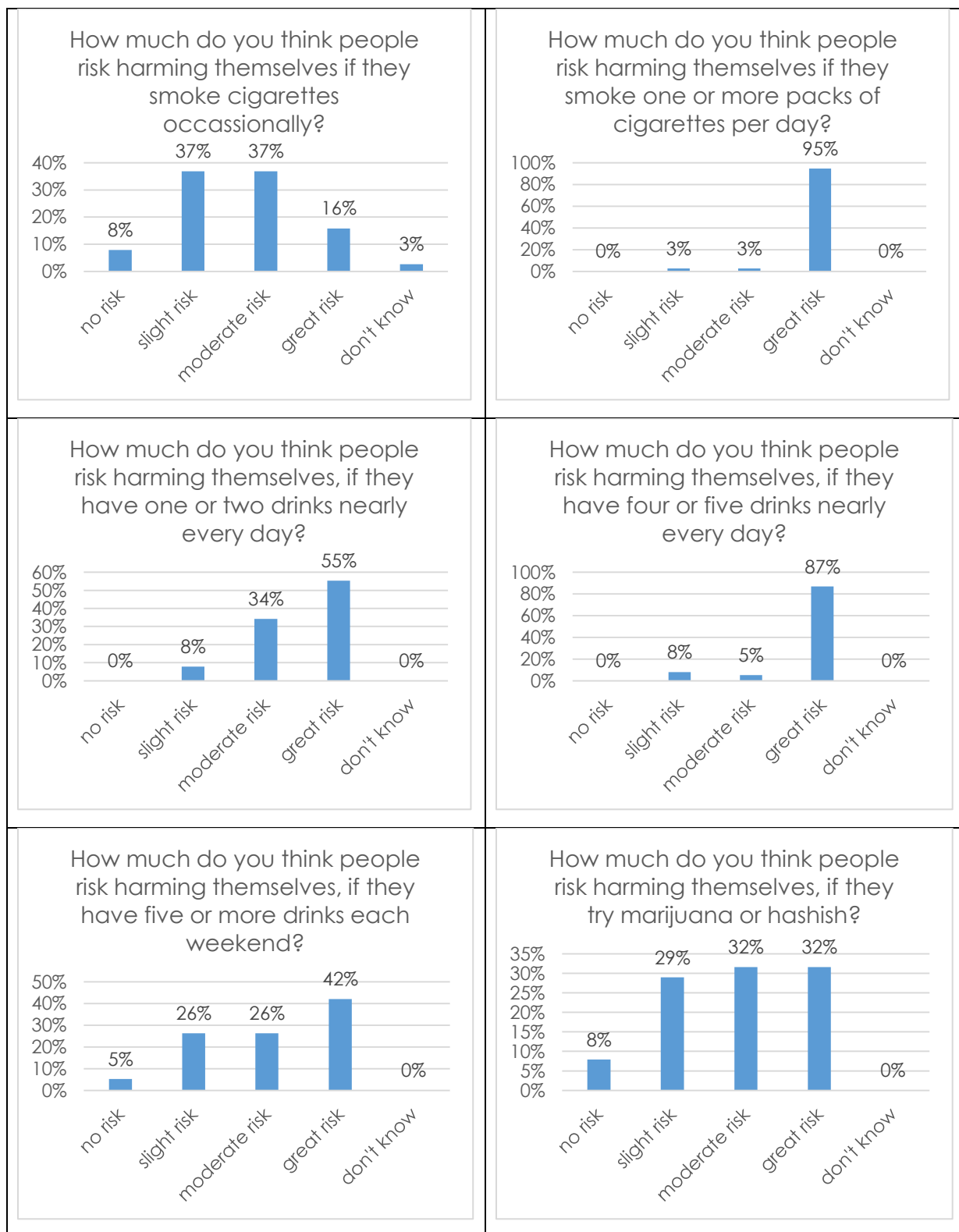
pleć/wiek	14	15	16	17	18
mężczyźni	0	0	1	1	3
kobiety	0	0	0	8	25

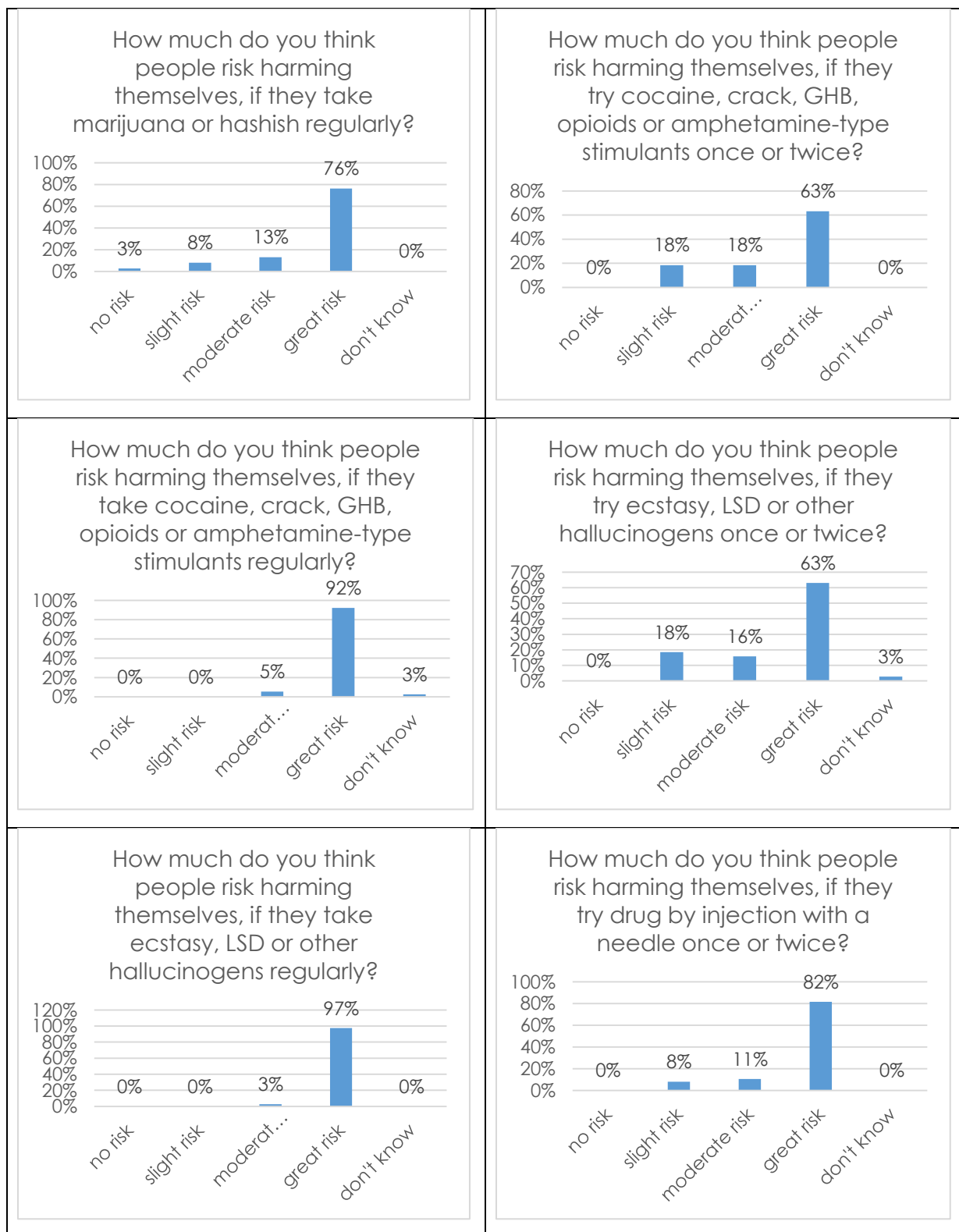

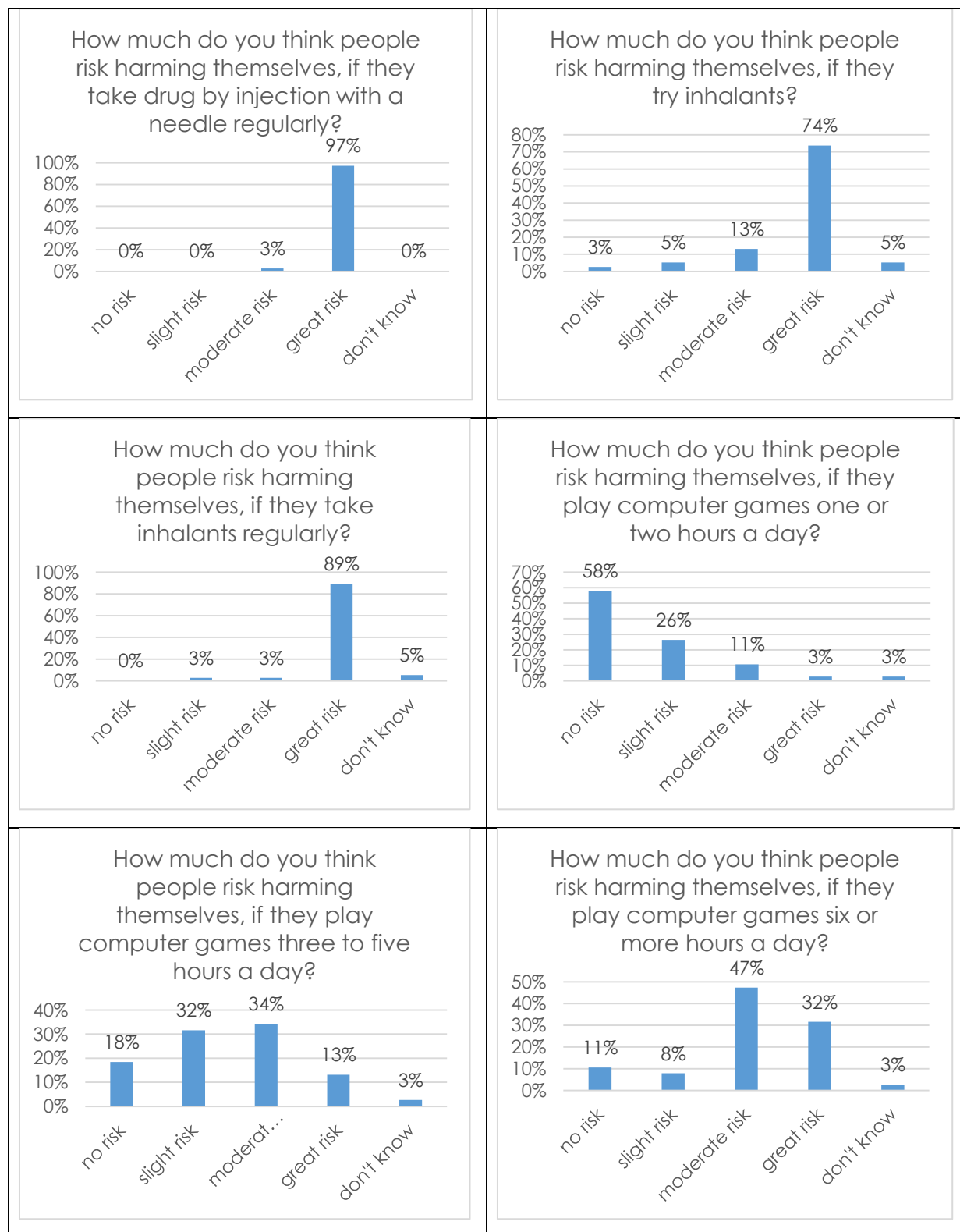

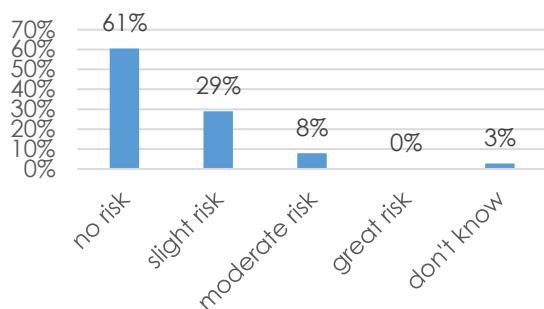

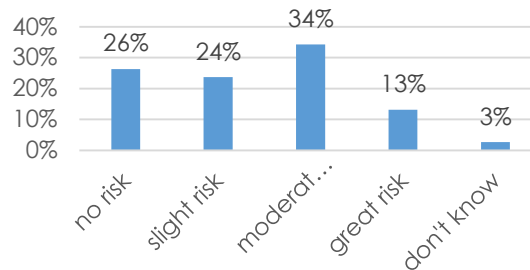

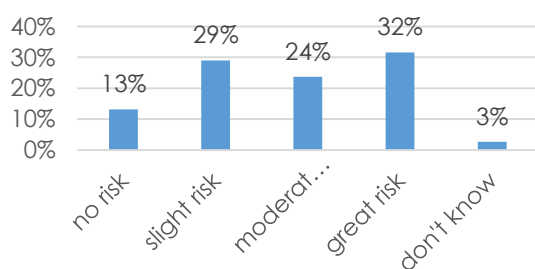
How much do you think people risk harming themselves, if they spend one or two hours on internet social sites a day?

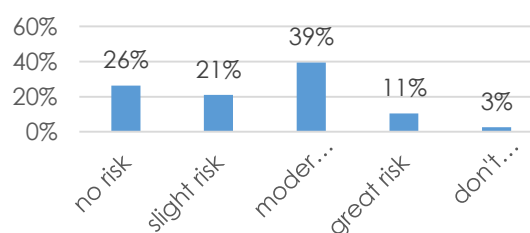
How much do you think people risk harming themselves, if they spend three to five hours on internet social sites a day?

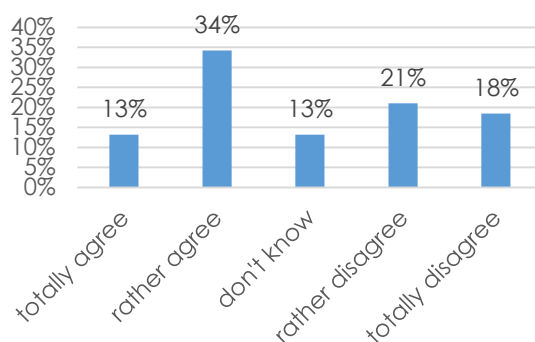
How much do you think people risk harming themselves, if they spend six or more hours on internet social sites a day?

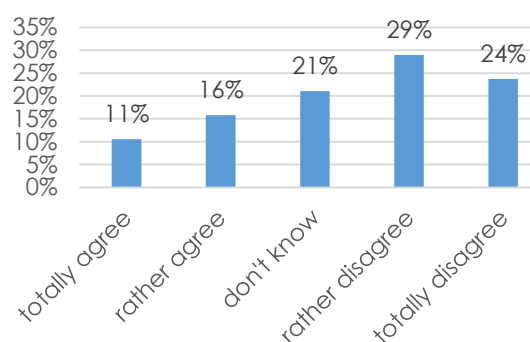
How much do you think people risk harming themselves, if they eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

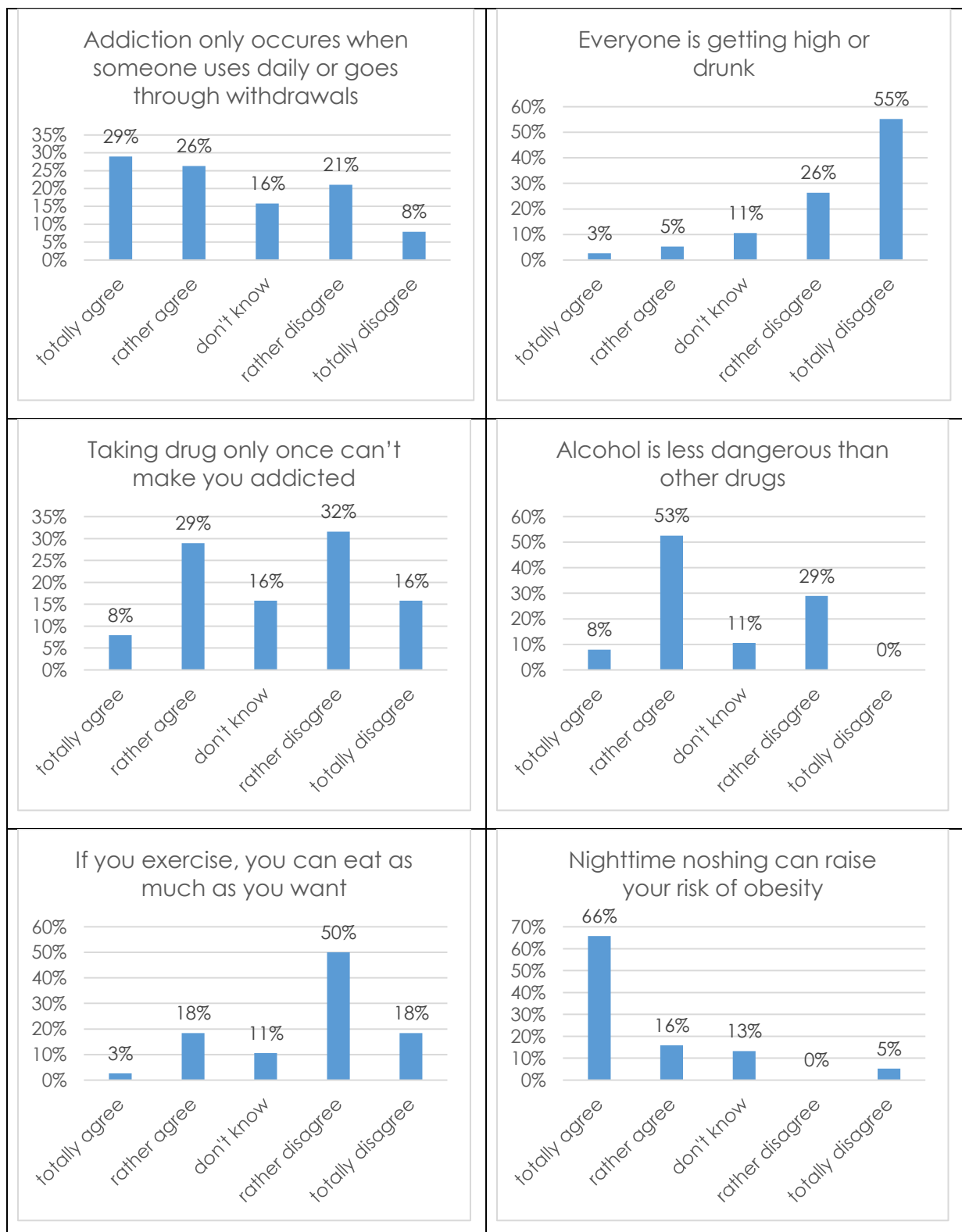

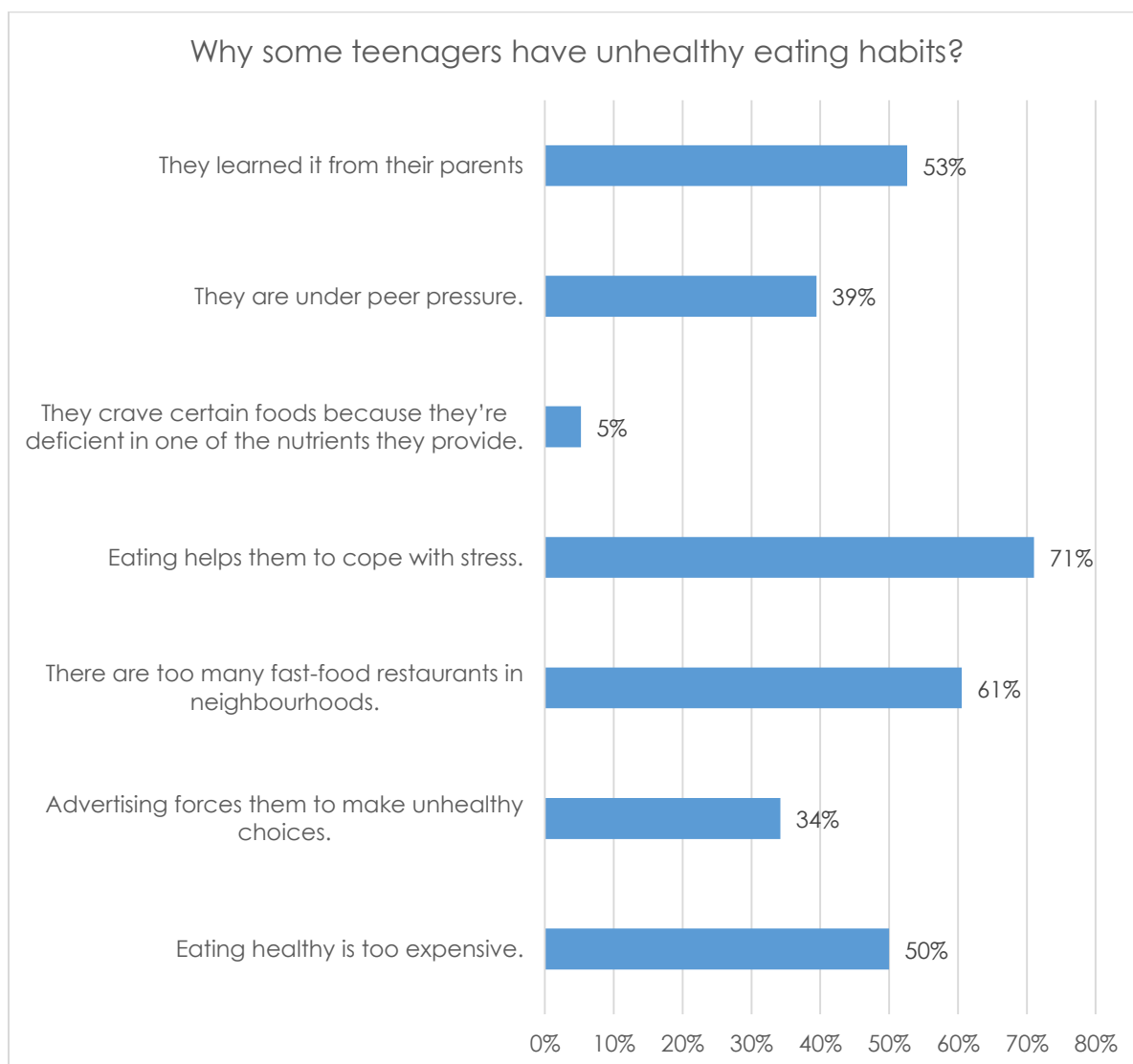
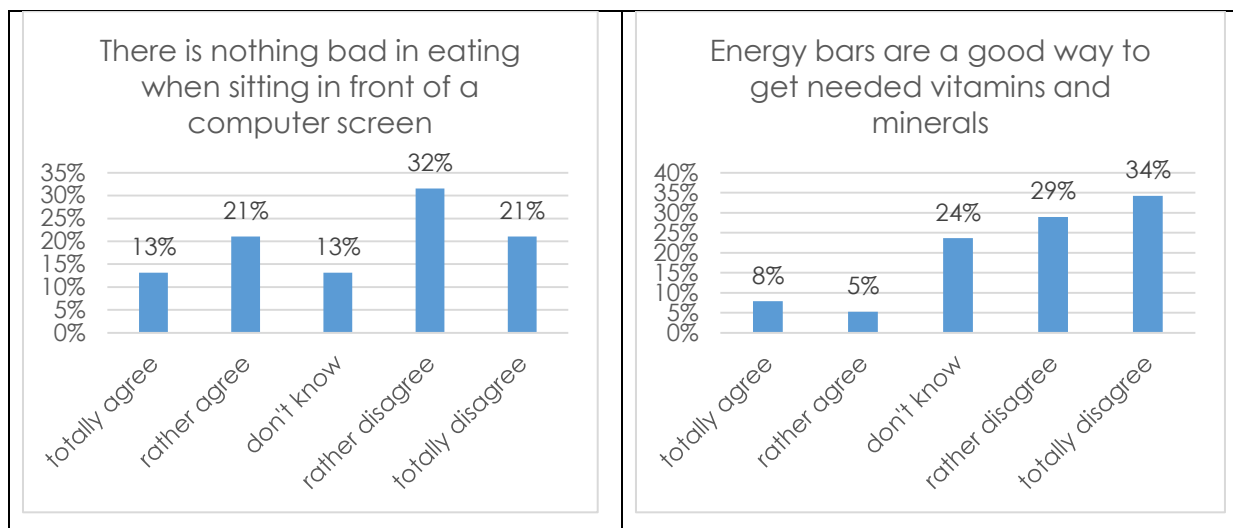
Marijuana is not addictive. No one's ever died from marijuana

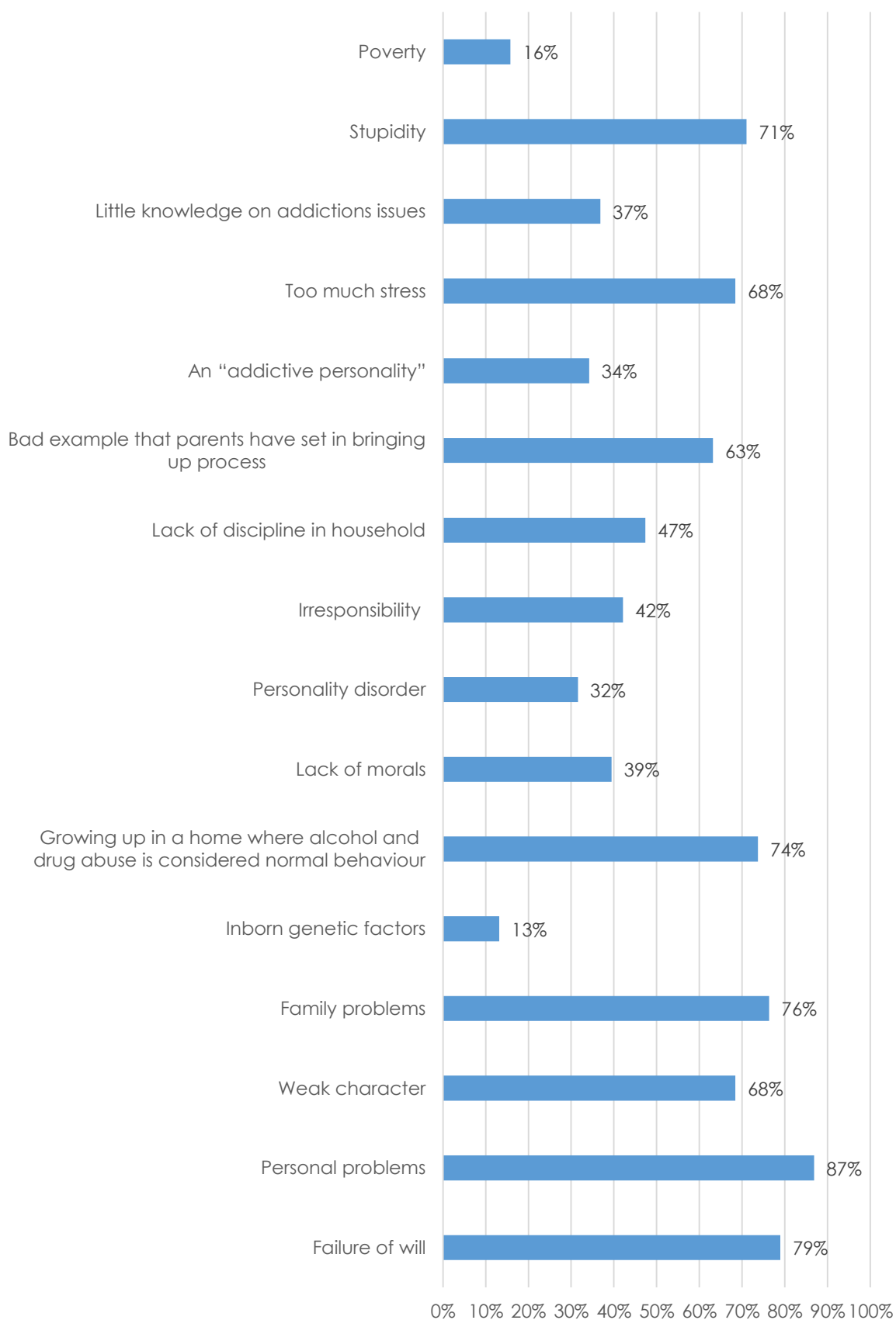
If a student achieves good results at school, they can't be suffering from addiction

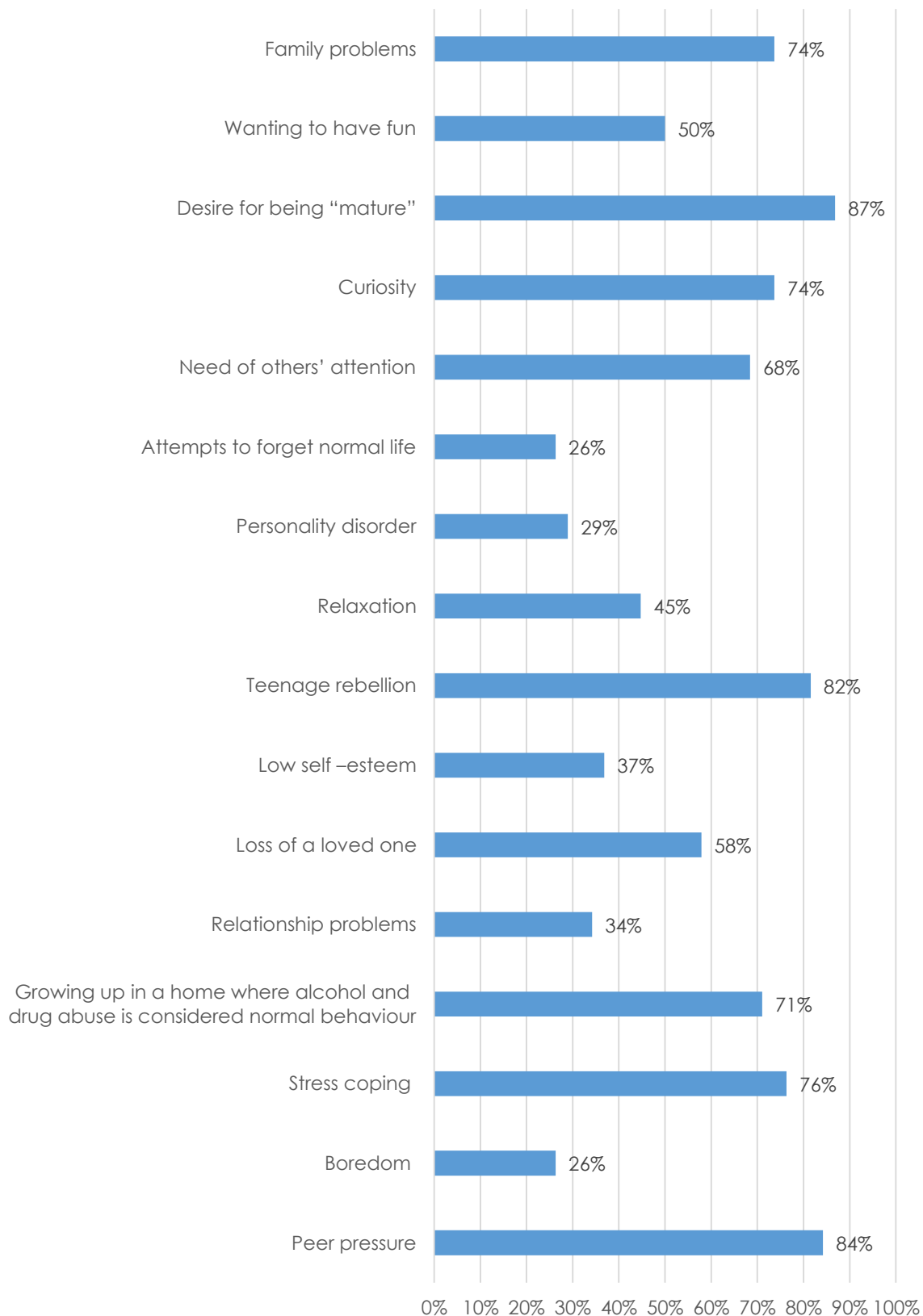

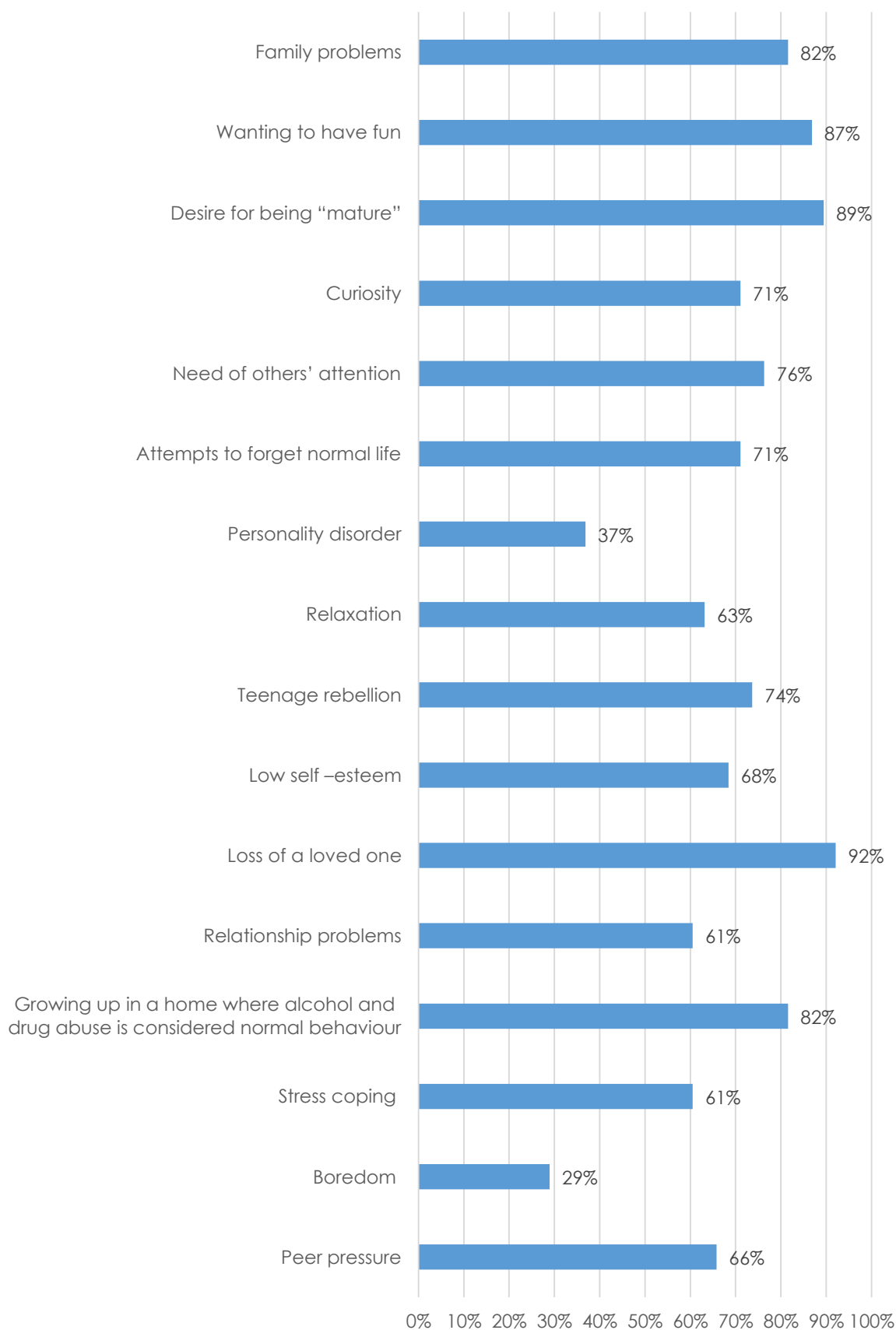
Marka reasons, which in your opinion cause addictions

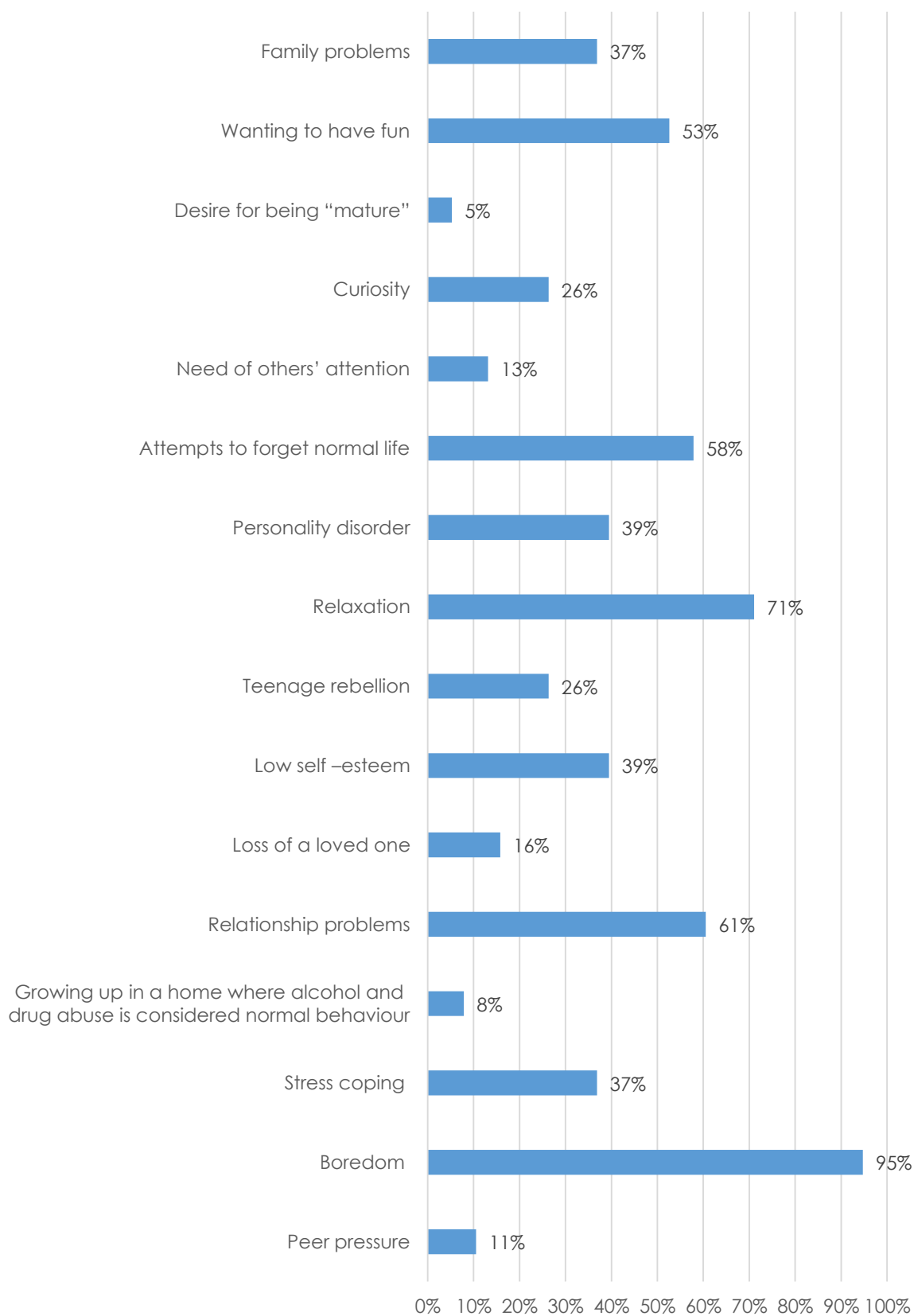
What are the reasons for smoking by teenagers?

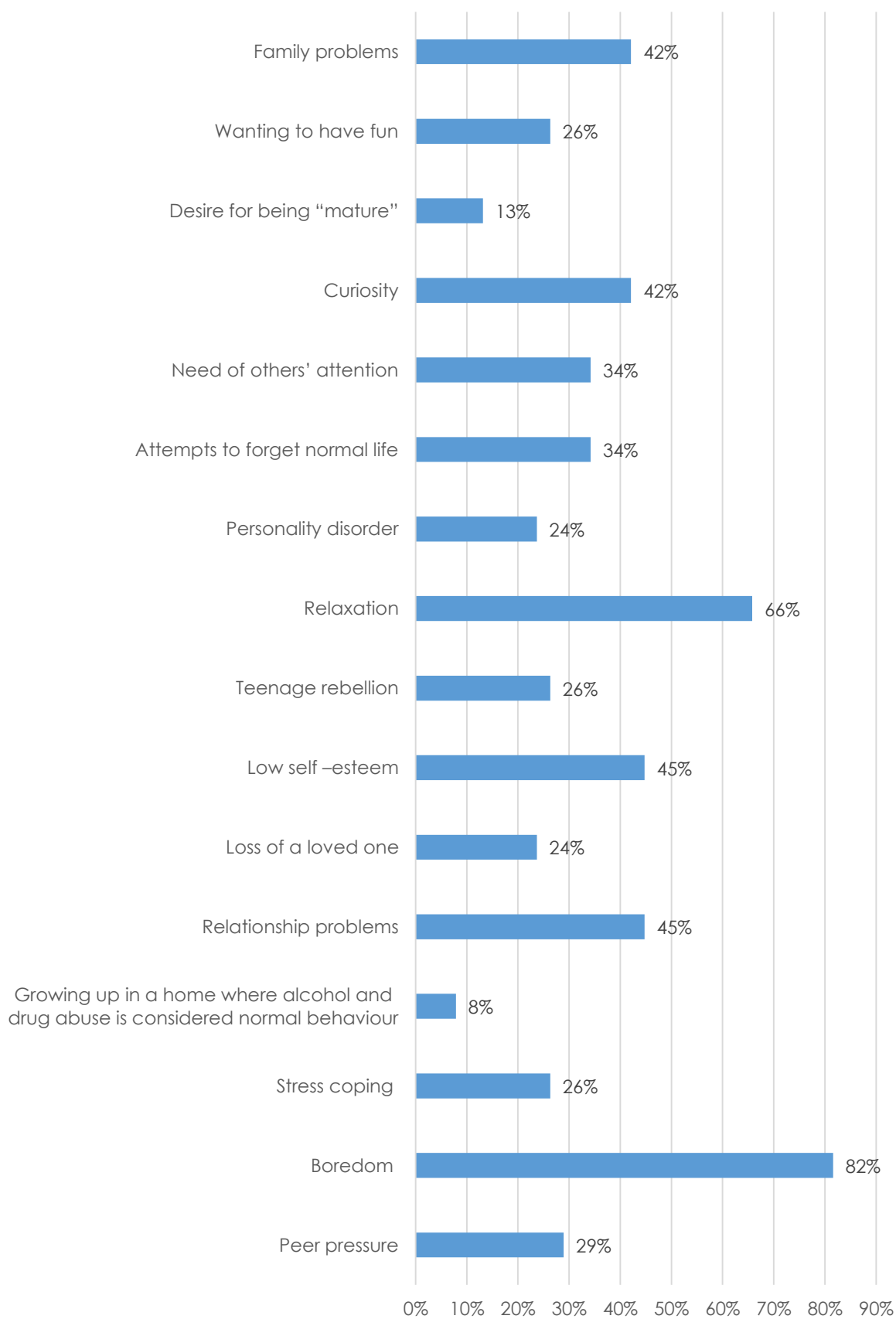
What are the reasons for drinking alcohol by teenagers?

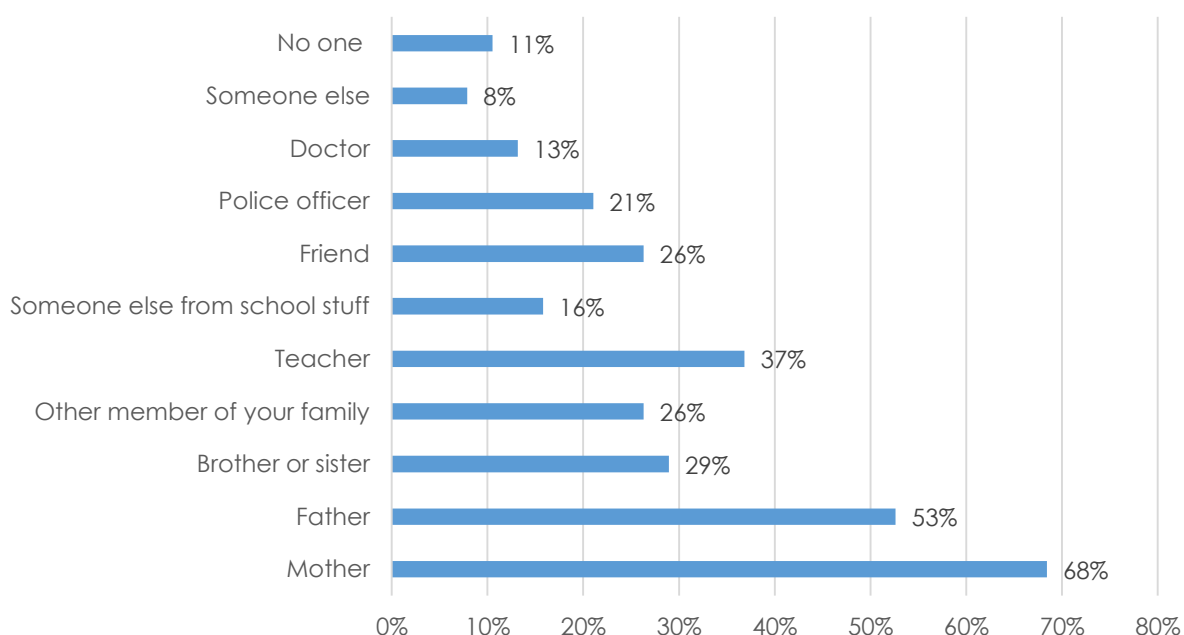
What are the reasons for playing computer games by teenagers?

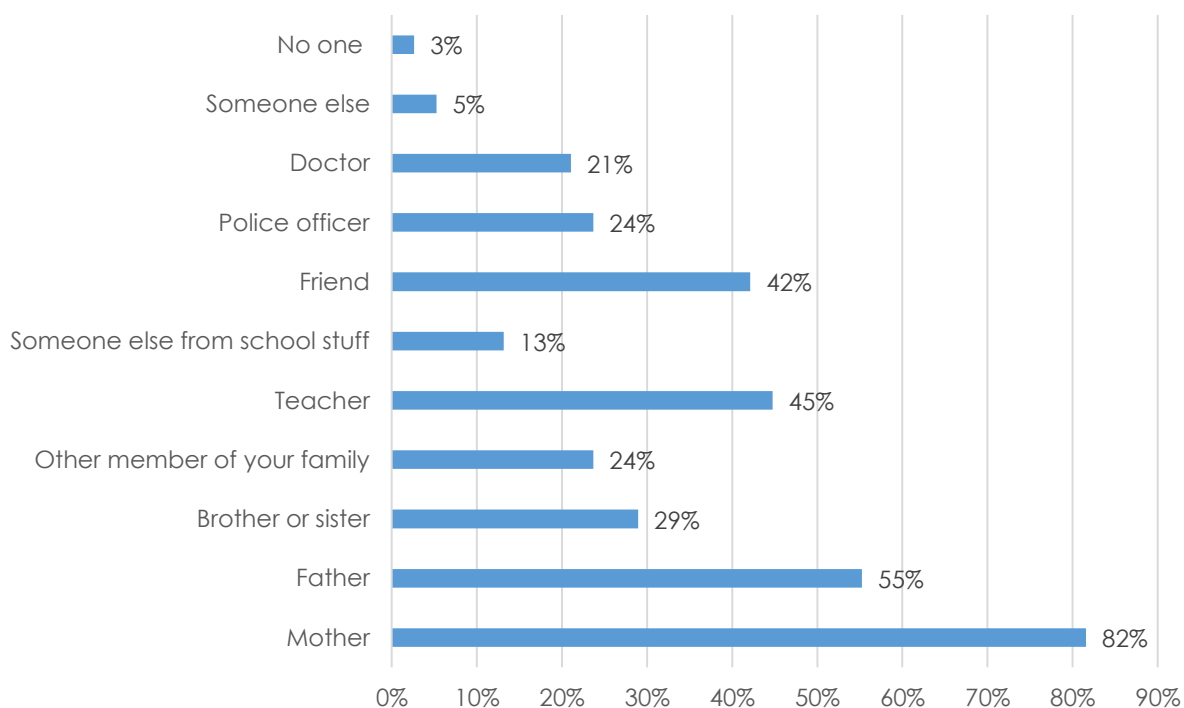
What are the reasons for social networking by teenagers?

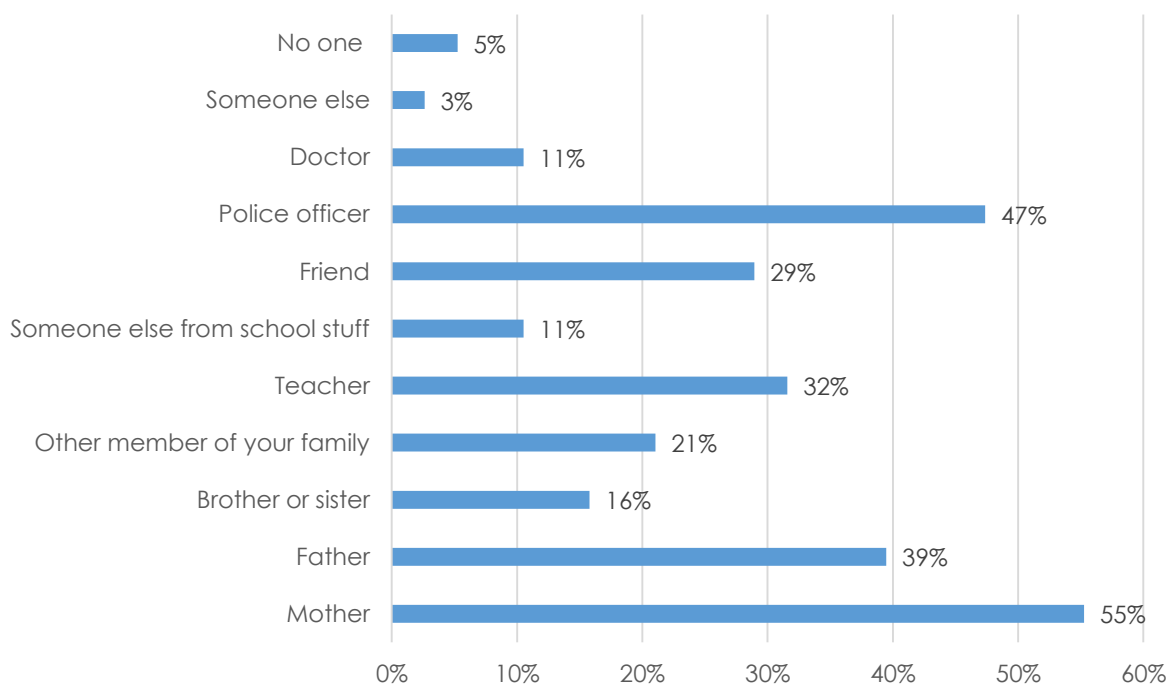
Who did talk to you about possible negative consequences of drinking alcohol?

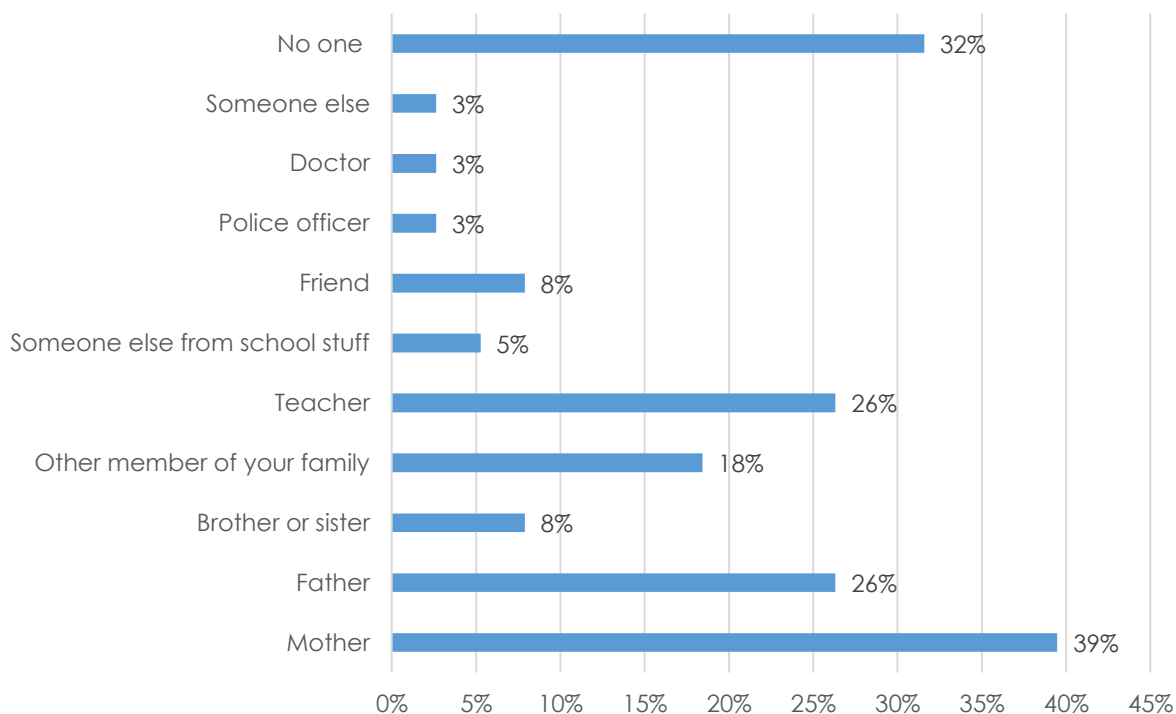
Who did talk to you about possible negative consequences of smoking cigarettes?

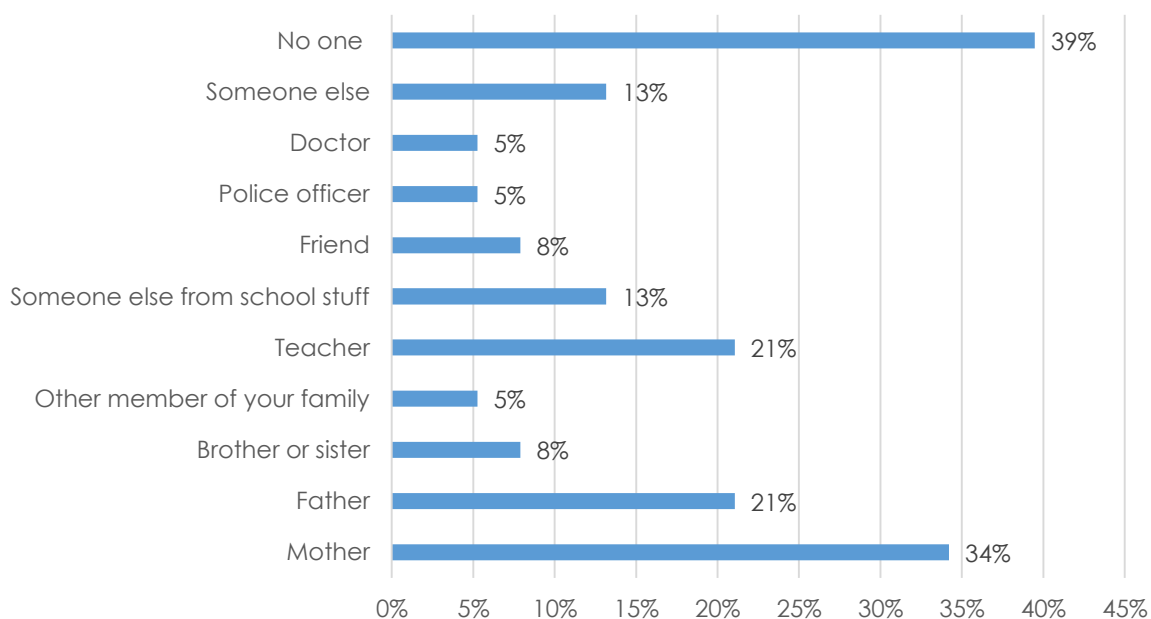
Who did talk to you about possible negative consequences of taking drugs or other substances?

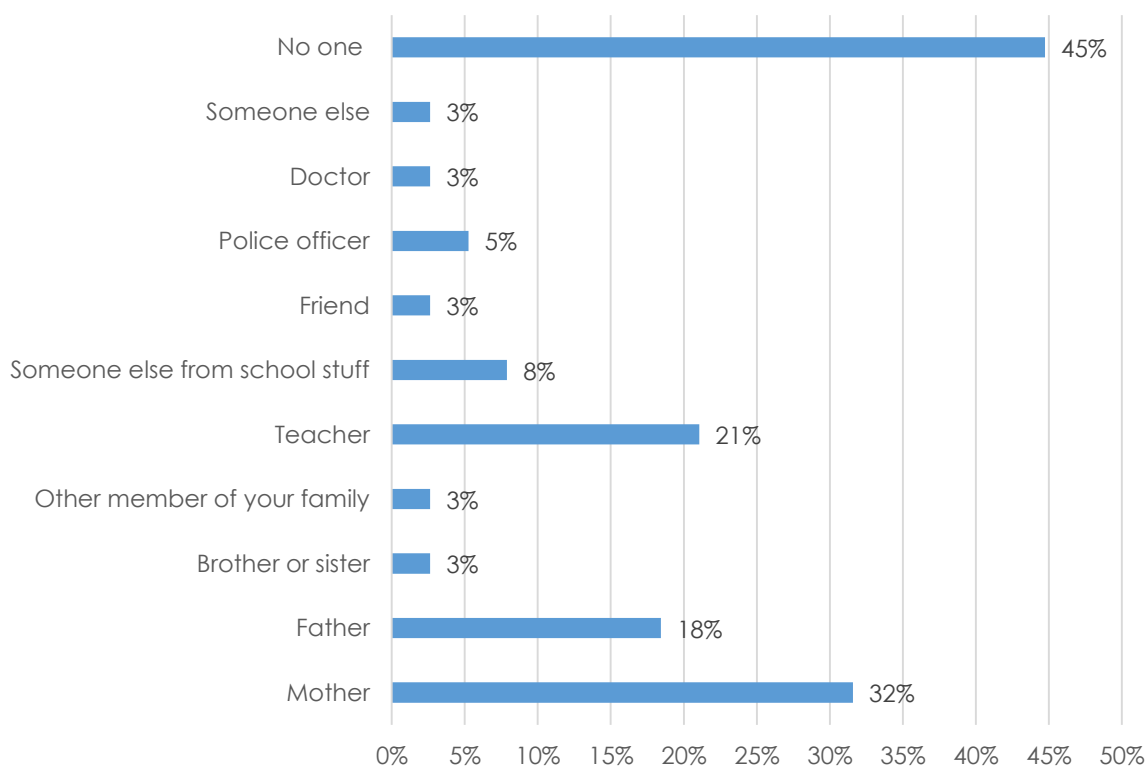
Who did talk to you about negative consequences of playing too much computer games?

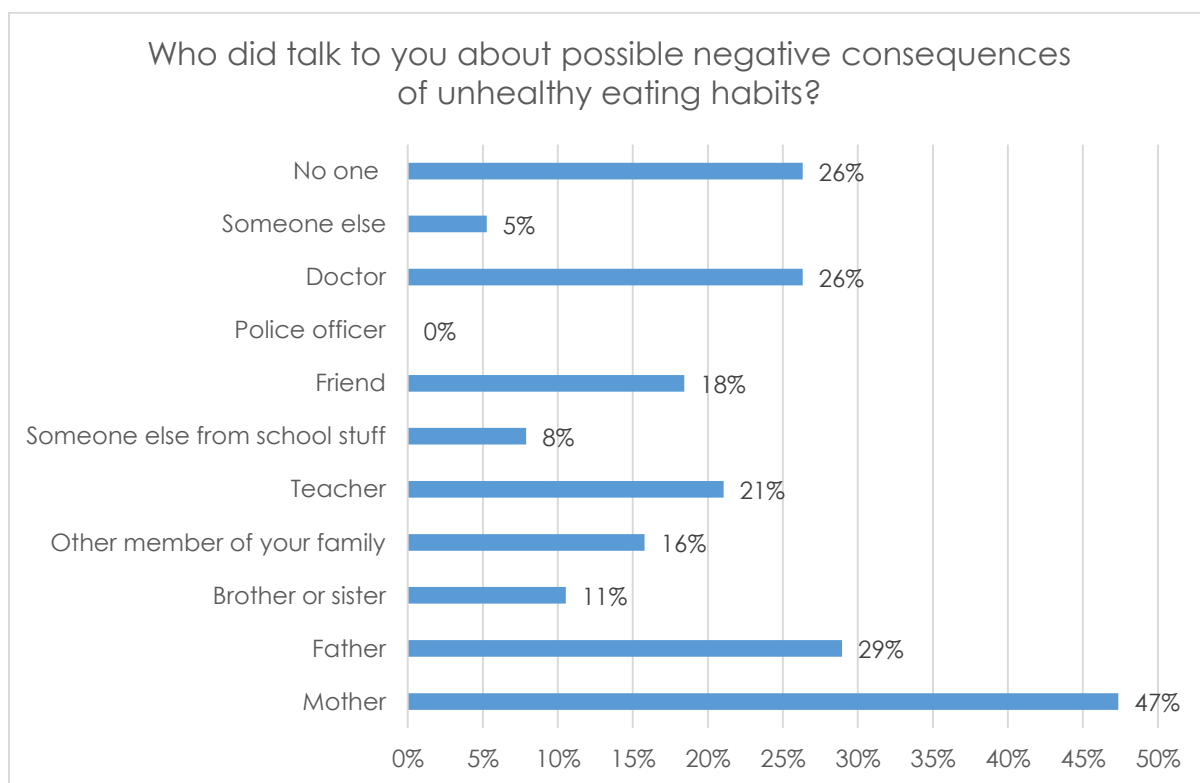

Who did talk to you about possible negative consequences of social networking?

Who did talk to you about possible negative consequences of surfing on the Internet?

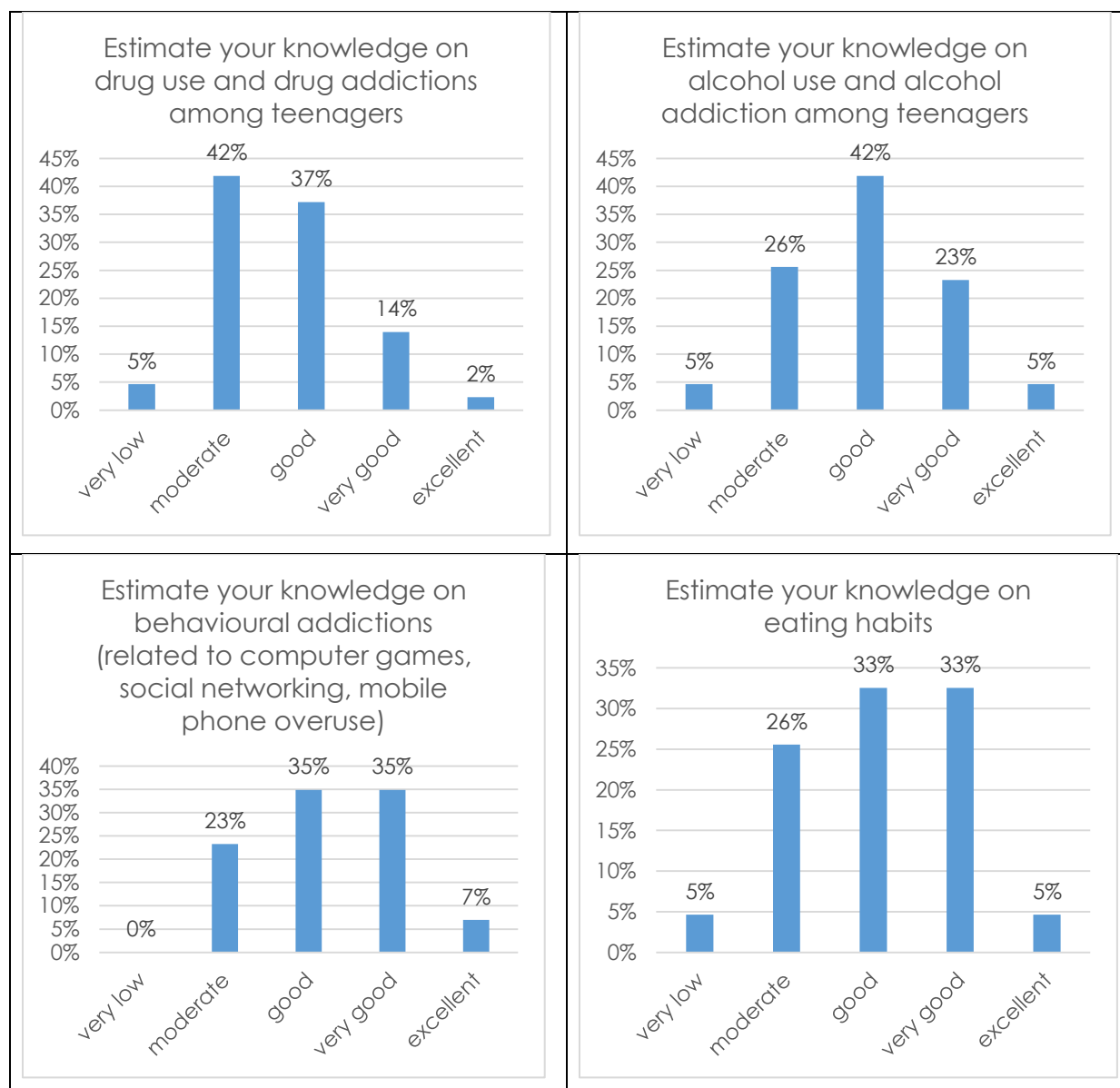

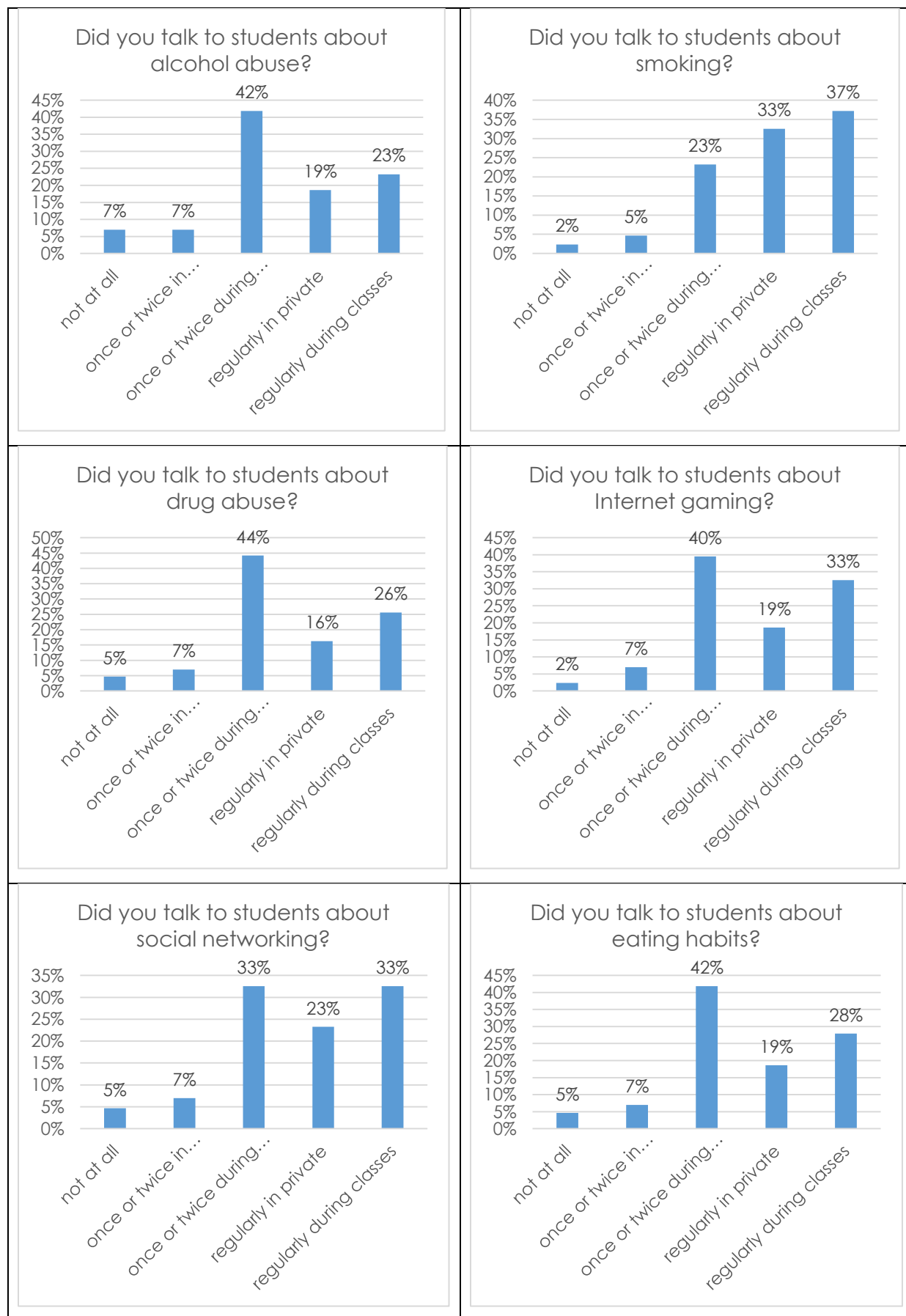

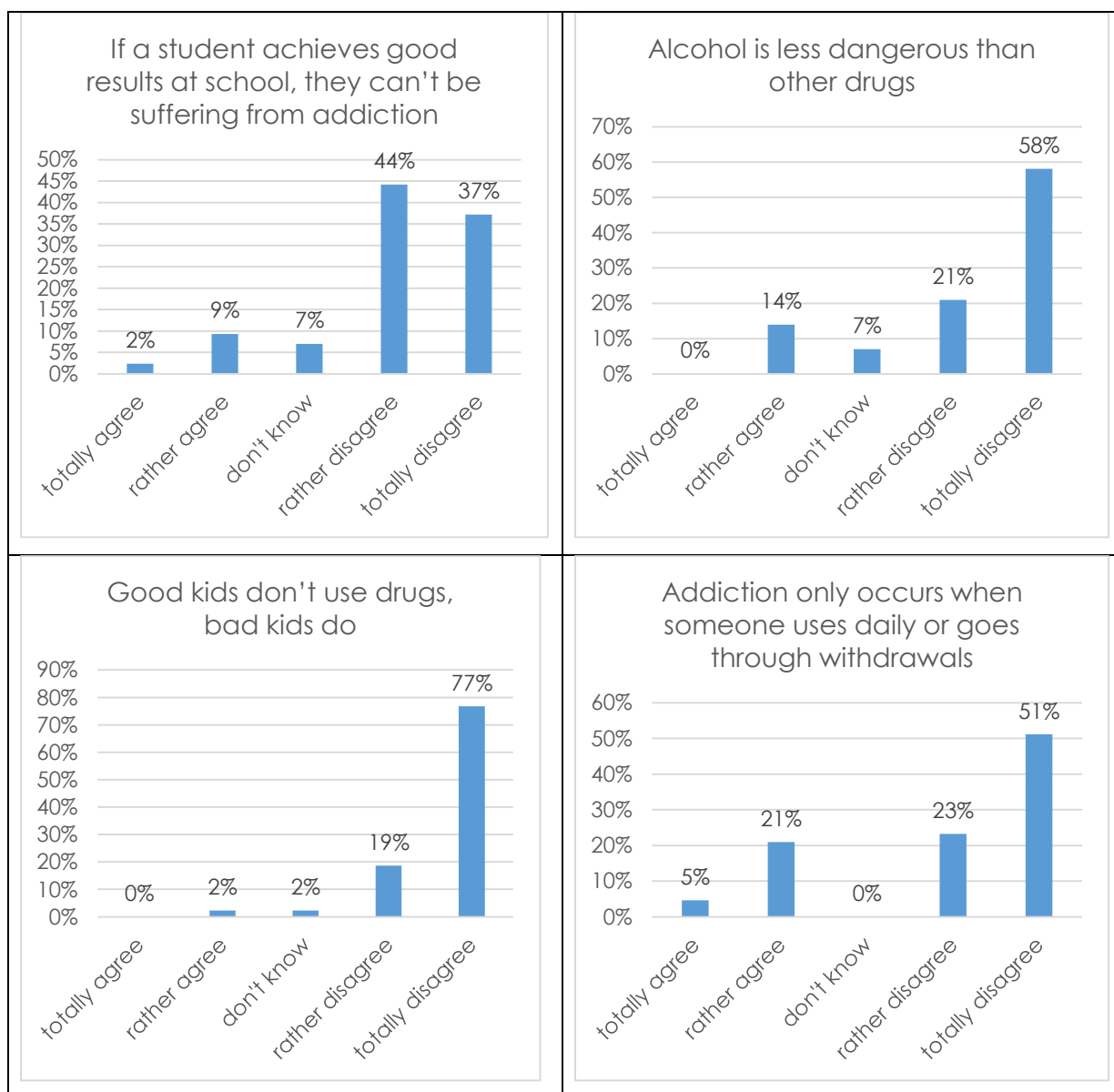
6.3.2. Nauczyciele

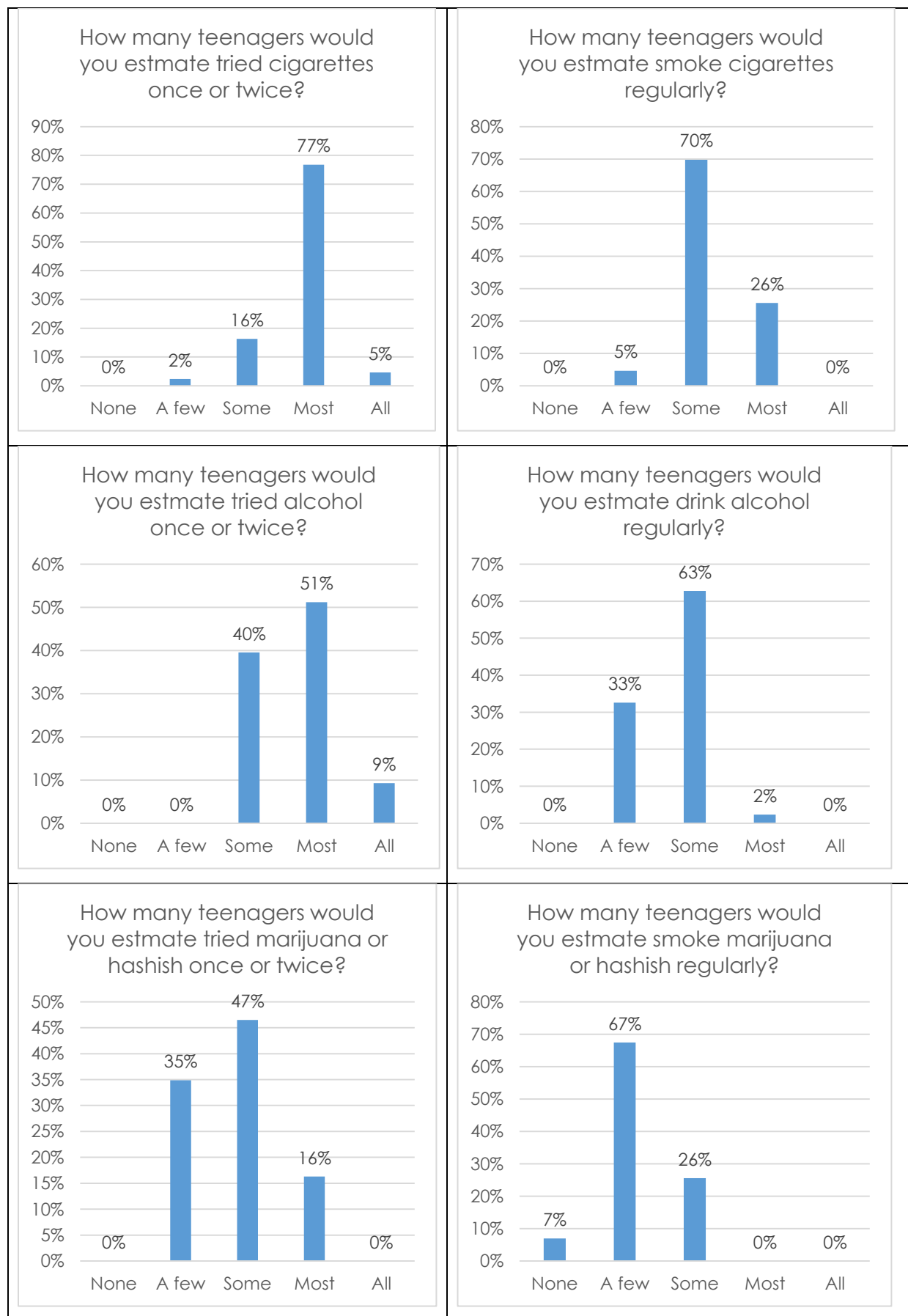
Liczba nauczycieli uczestniczących w badaniach: 43

Płeć/wiek	poniżej 30	31-40	41-50	powyżej 50
mężczyźni	0	1	2	3
kobiety	2	11	17	7

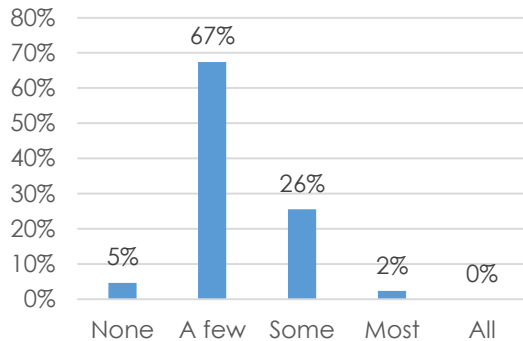

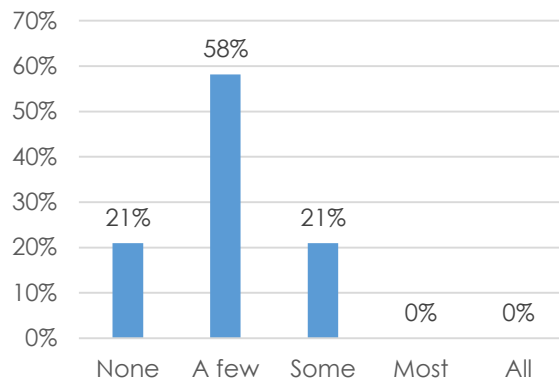

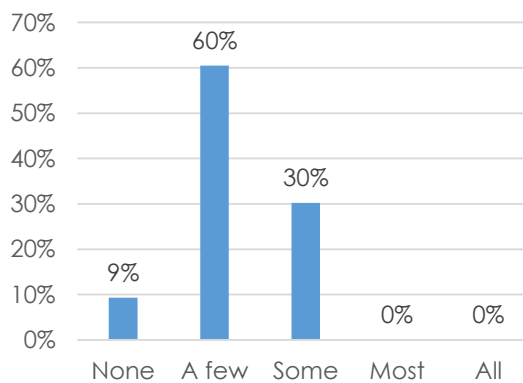
How many teenagers would you estimate tried cocaine, crack, GHB, opioids or amphetamine type stimulants once or twice?

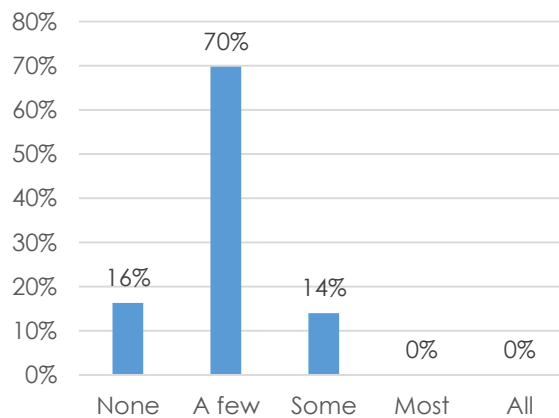
How many teenagers would you estimate take cocaine, crack, GHB, opioids or amphetamine type stimulants regularly?

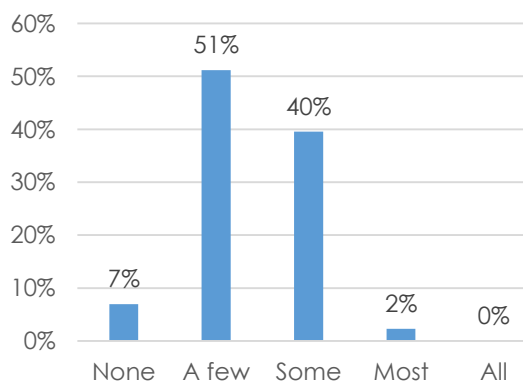
How many teenagers would you estimate tried ecstasy, LSD or other hallucinogens once or twice?

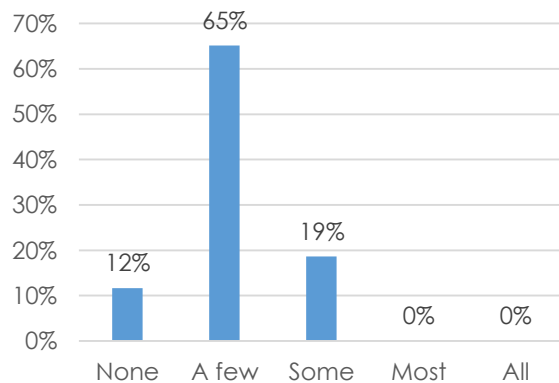
How many teenagers would you estimate take ecstasy, LSD or other hallucinogens regularly?

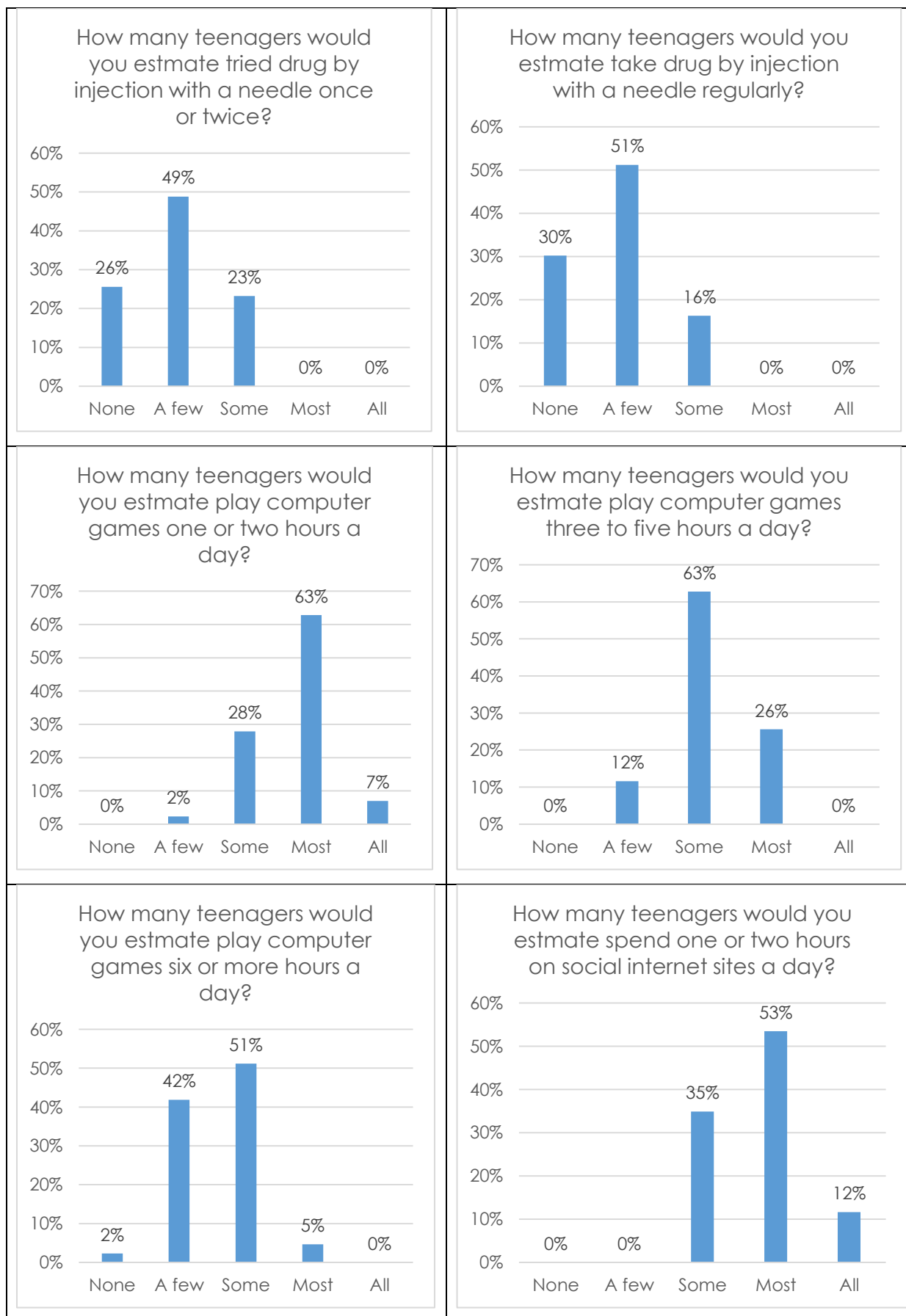

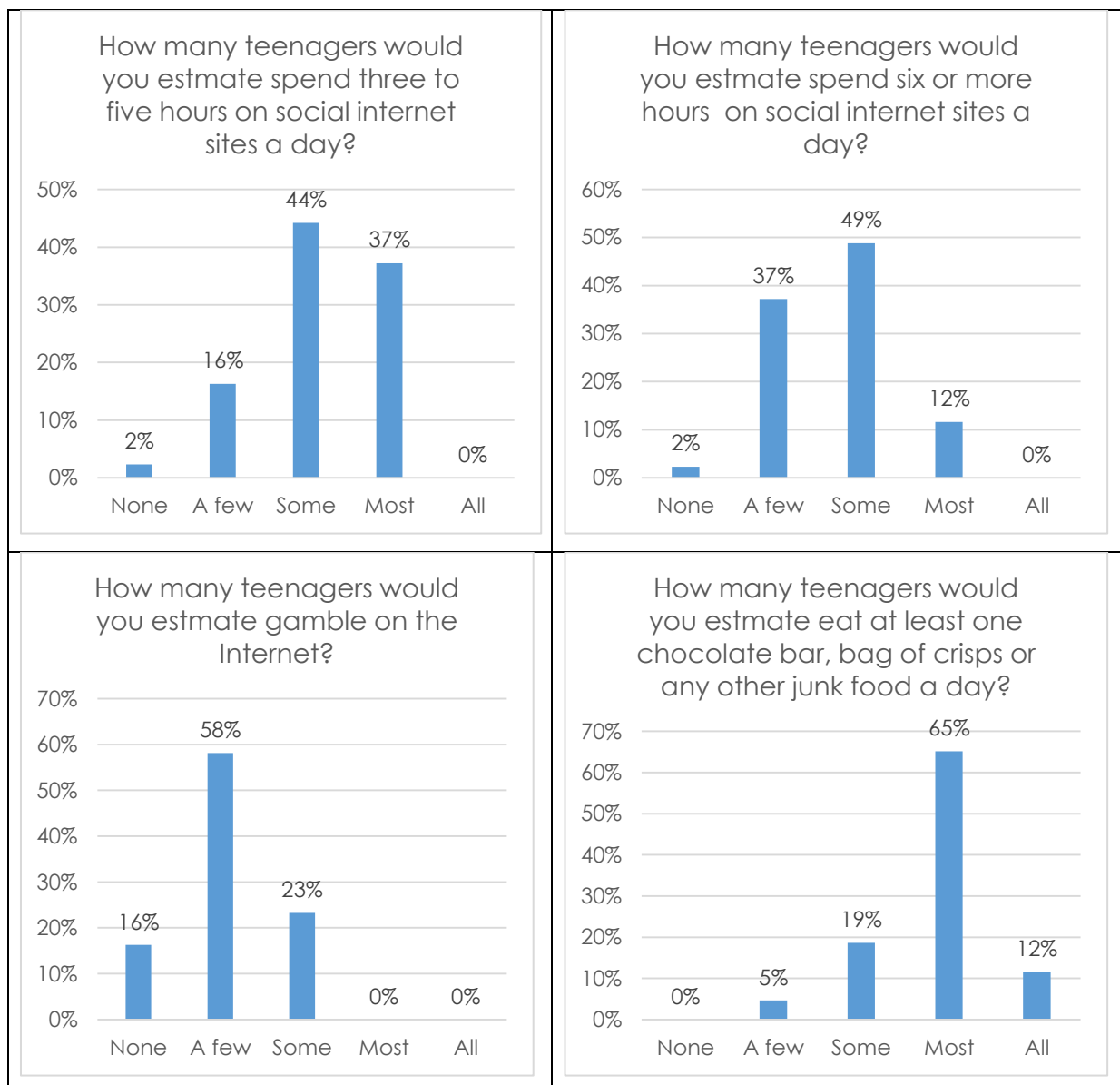
How many teenagers would you estimate tried inhalants (nitrous, glue, petrol, paint thinner, etc.) once or twice?

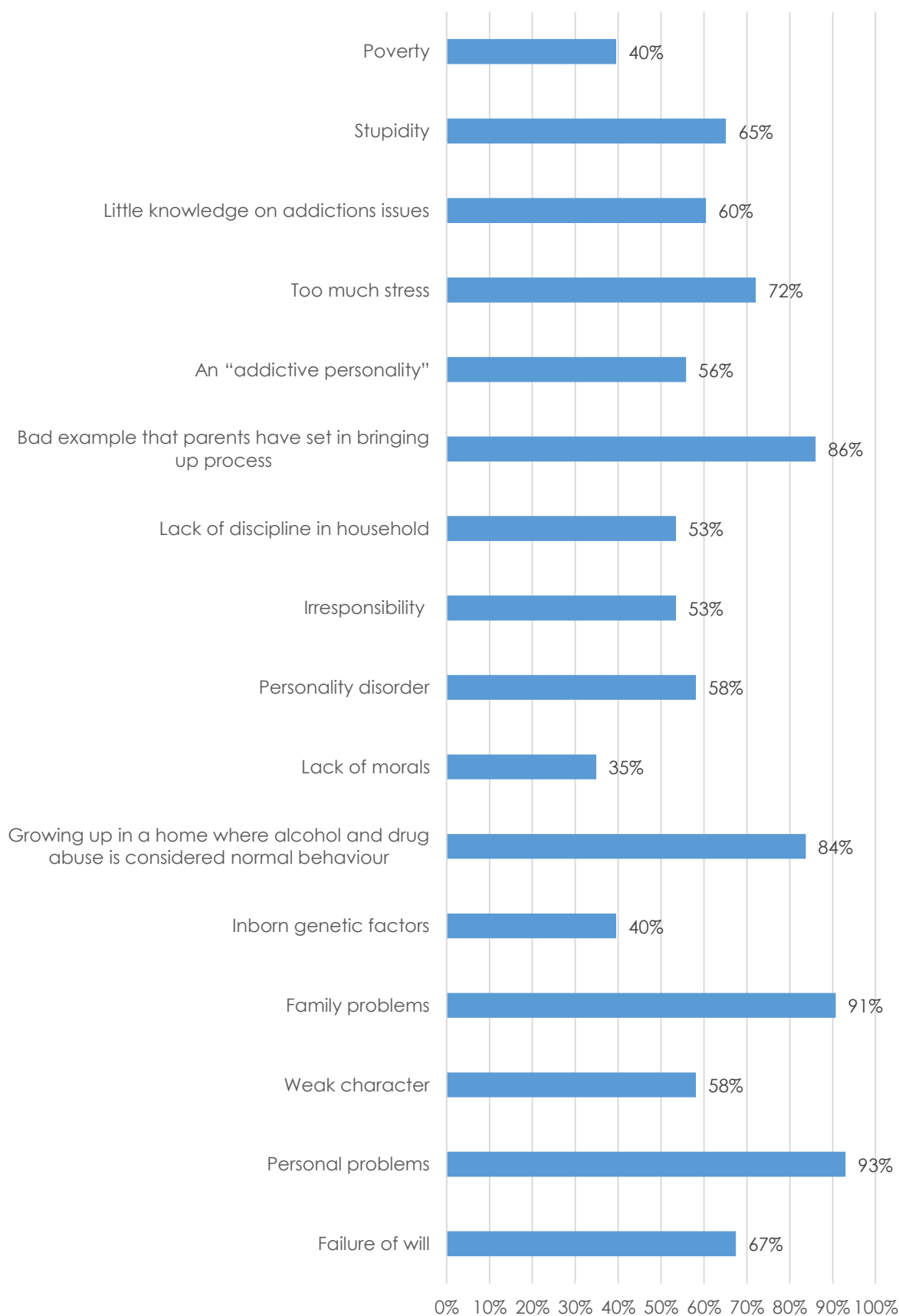
How many teenagers would you estimate take inhalants (nitrous, glue, petrol, paint thinner, etc.) regularly?

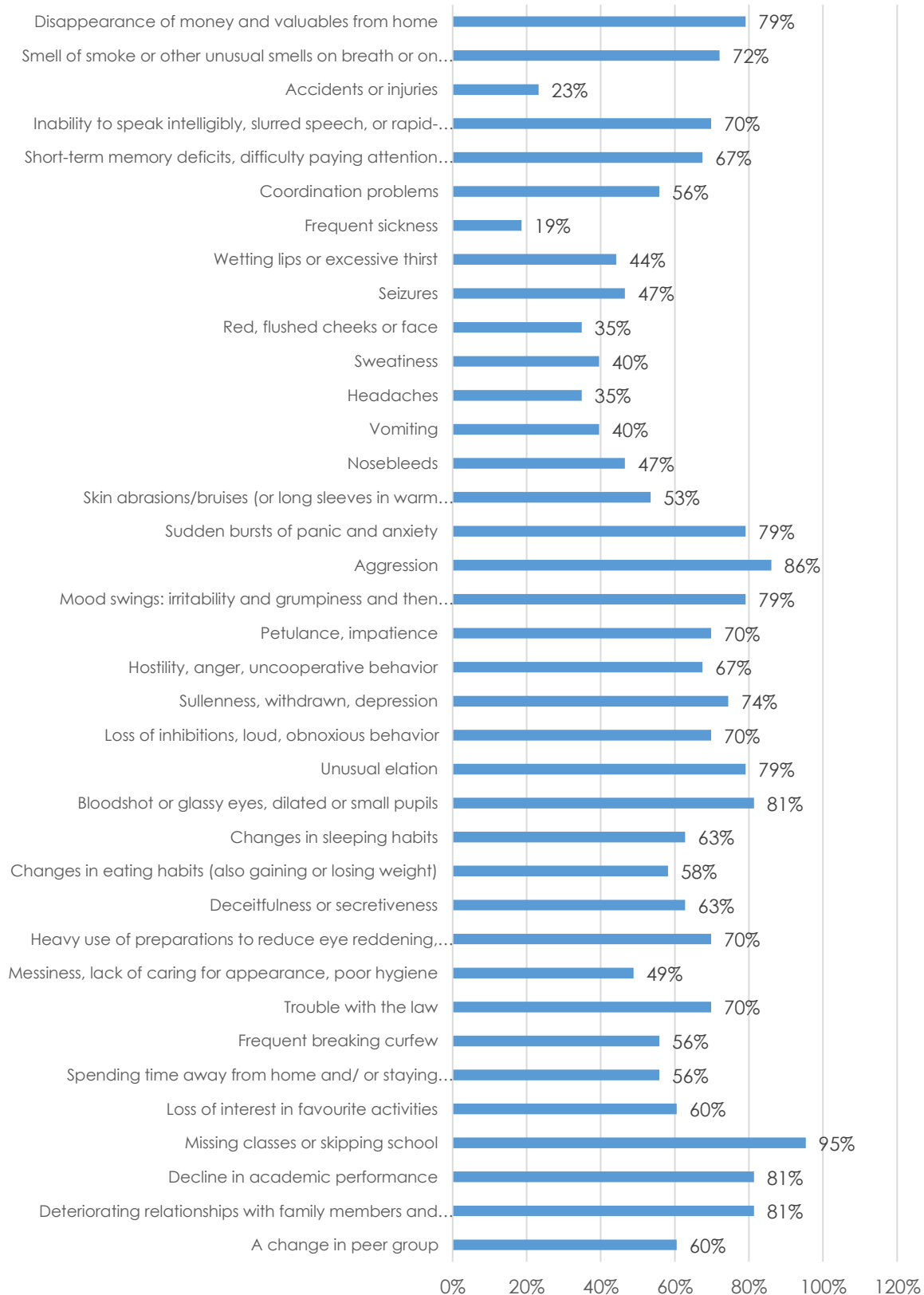

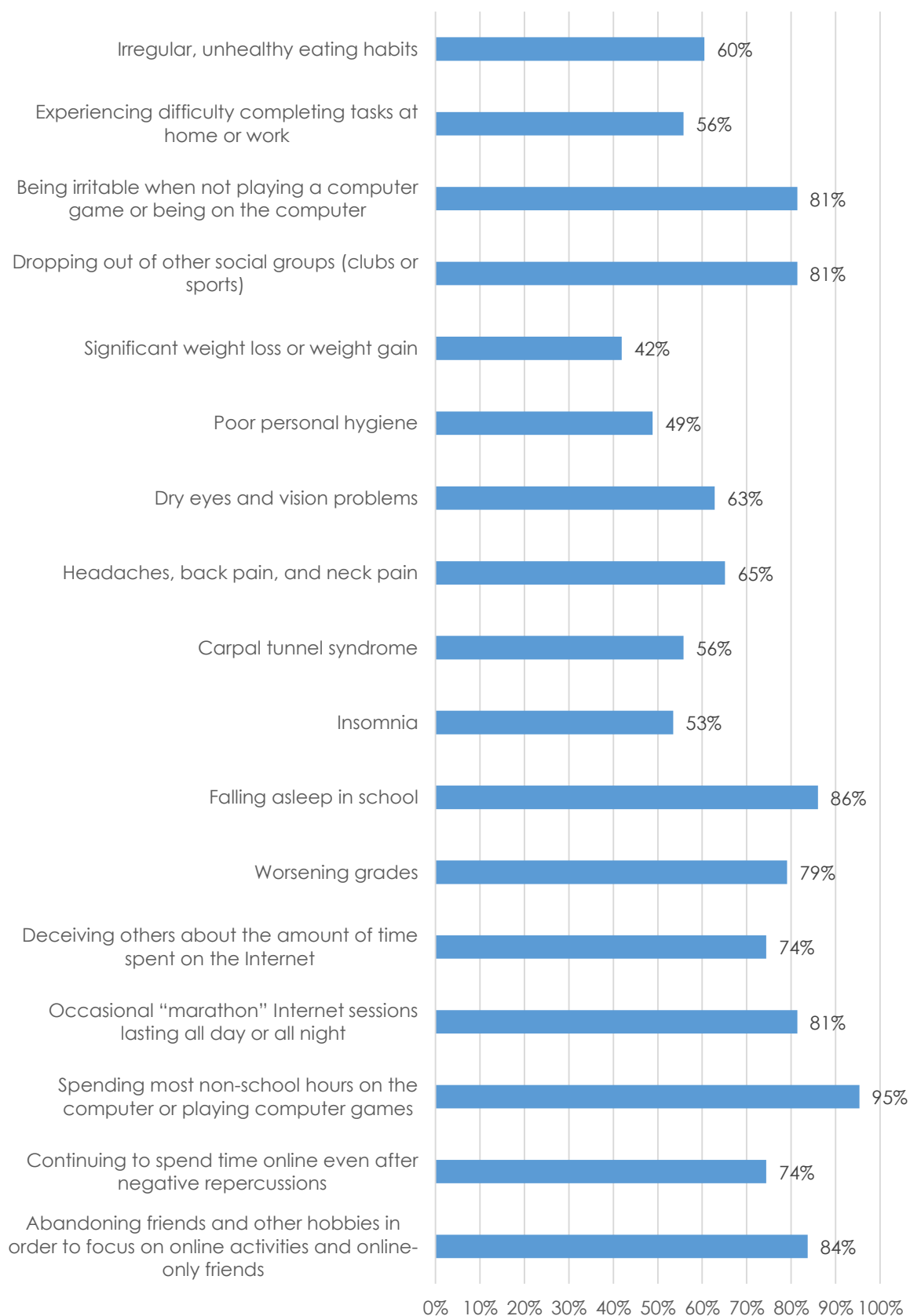
Mark reasons, which in your opinion cause addictions

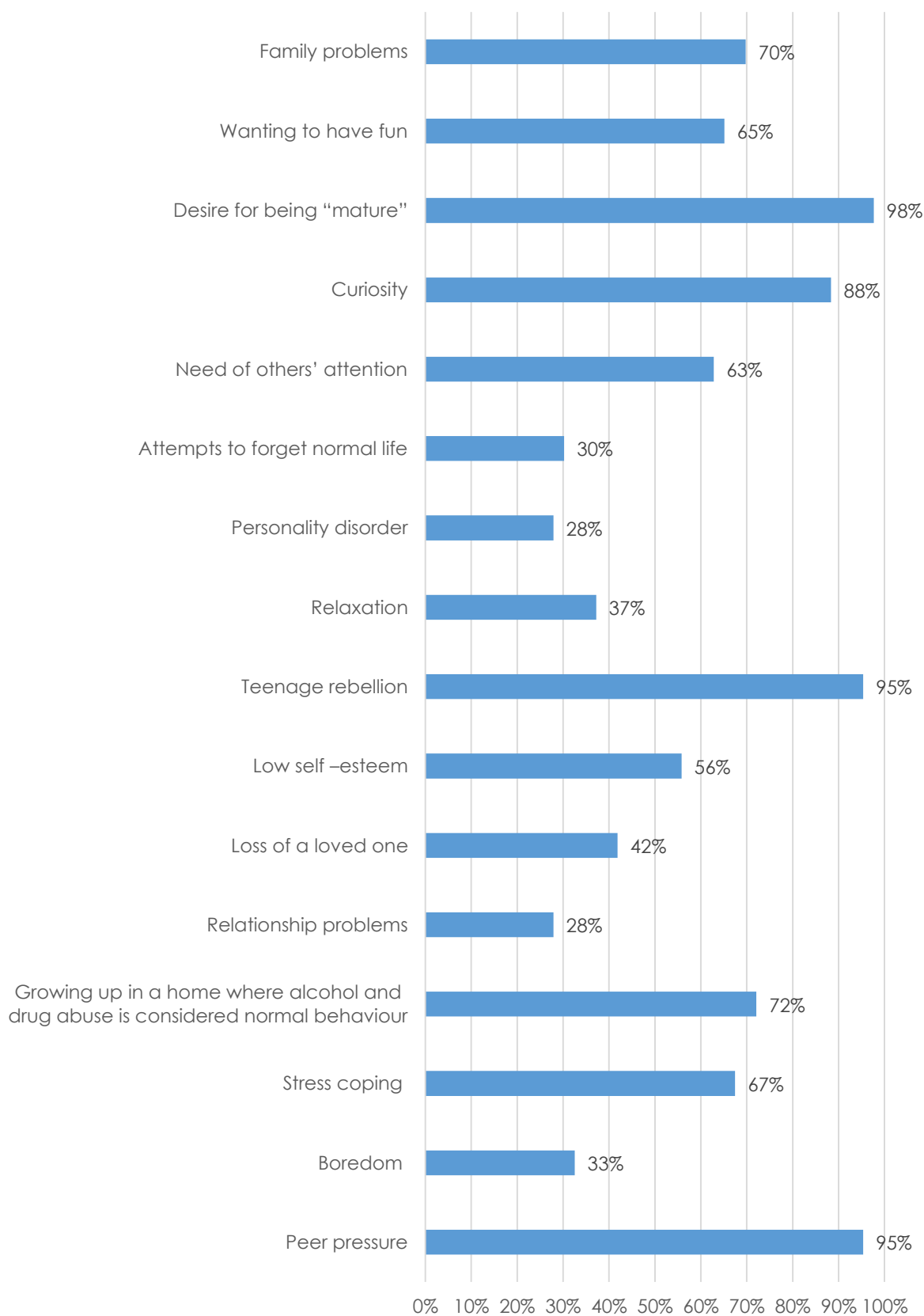
How would you recognize that teenager may abuse substances (drugs, alcohol)?

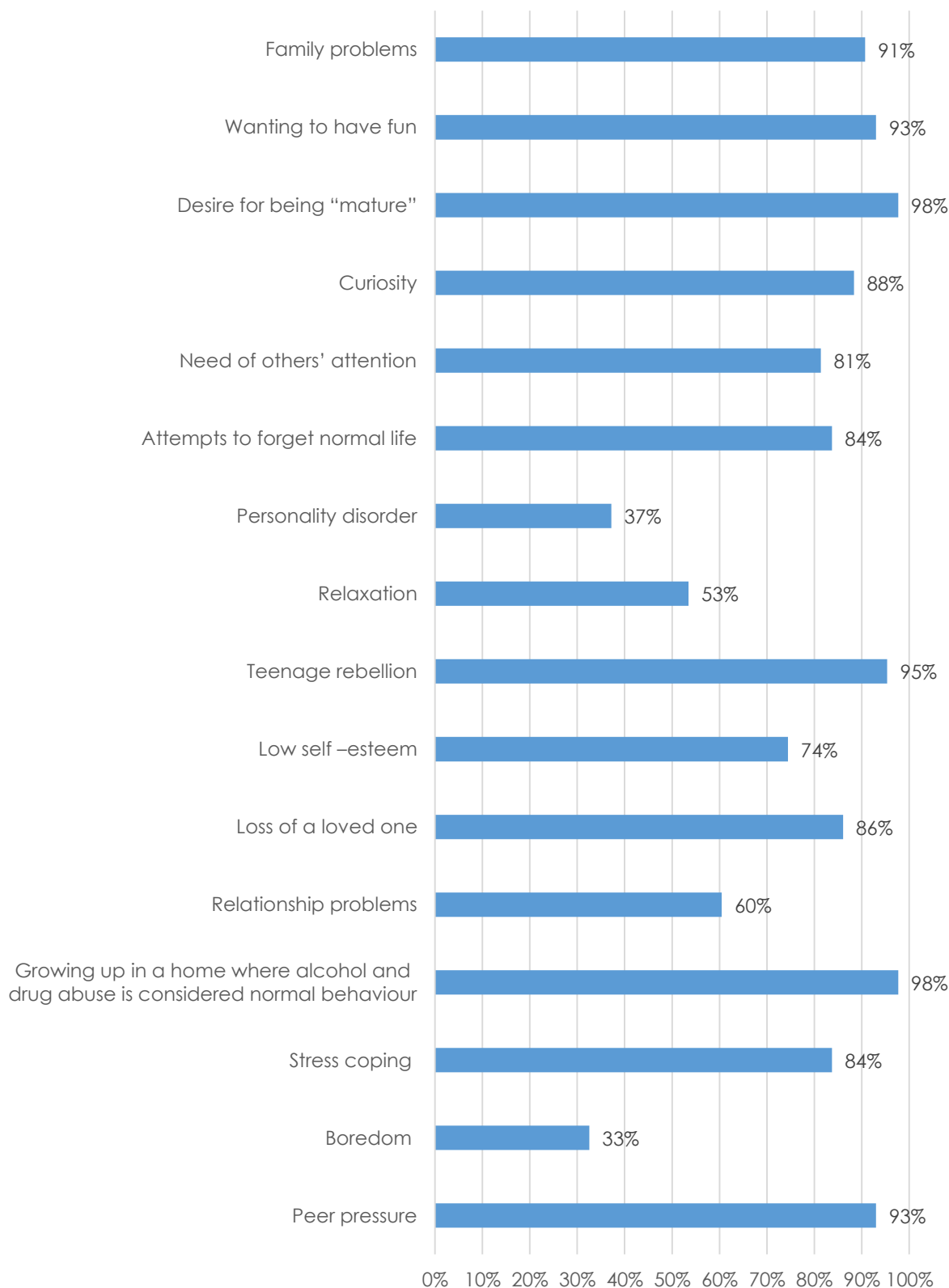
How would you recognize that teenager may abuse computer (playing games, social networking)?

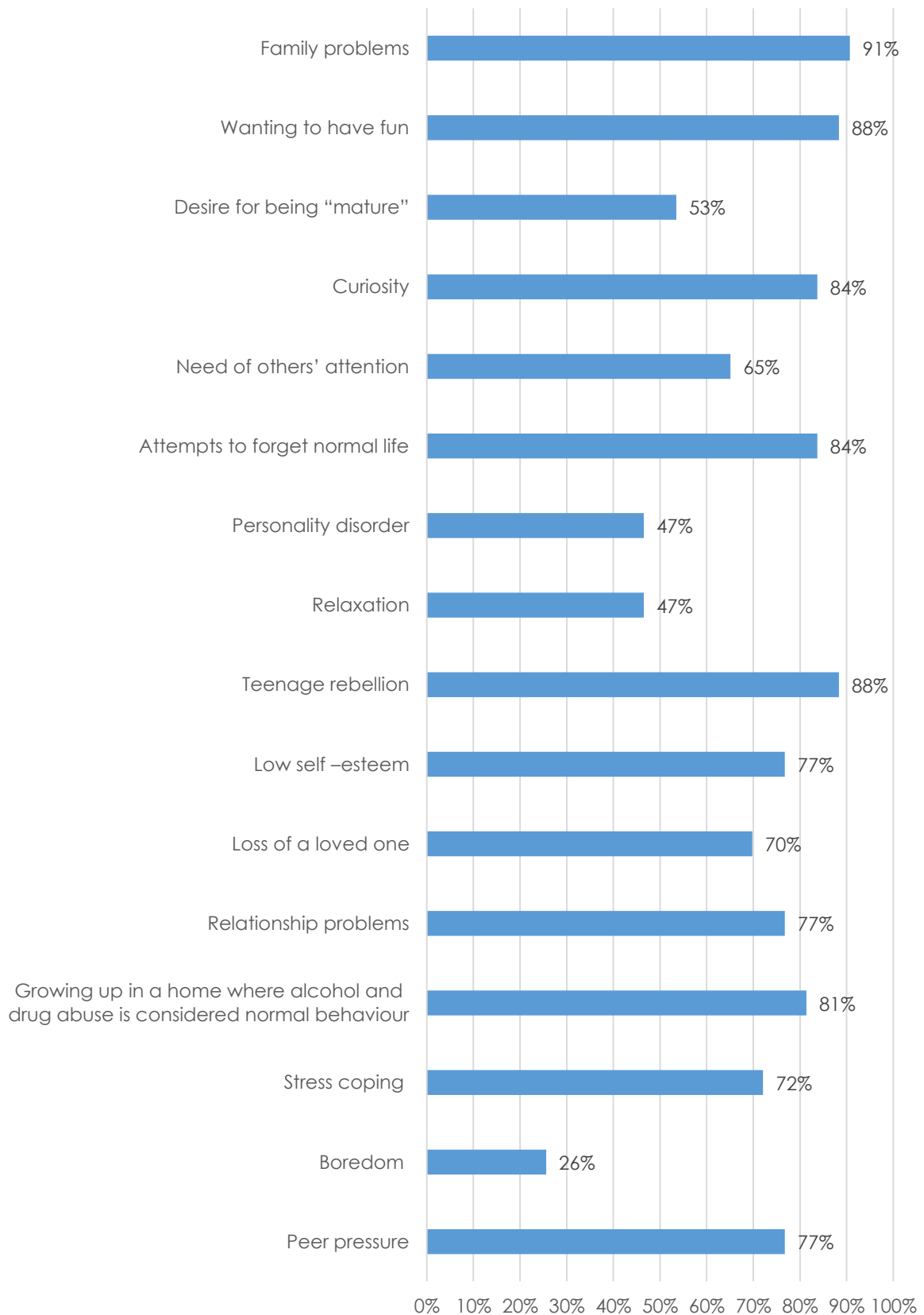
What are the reasons for smoking by teenagers?

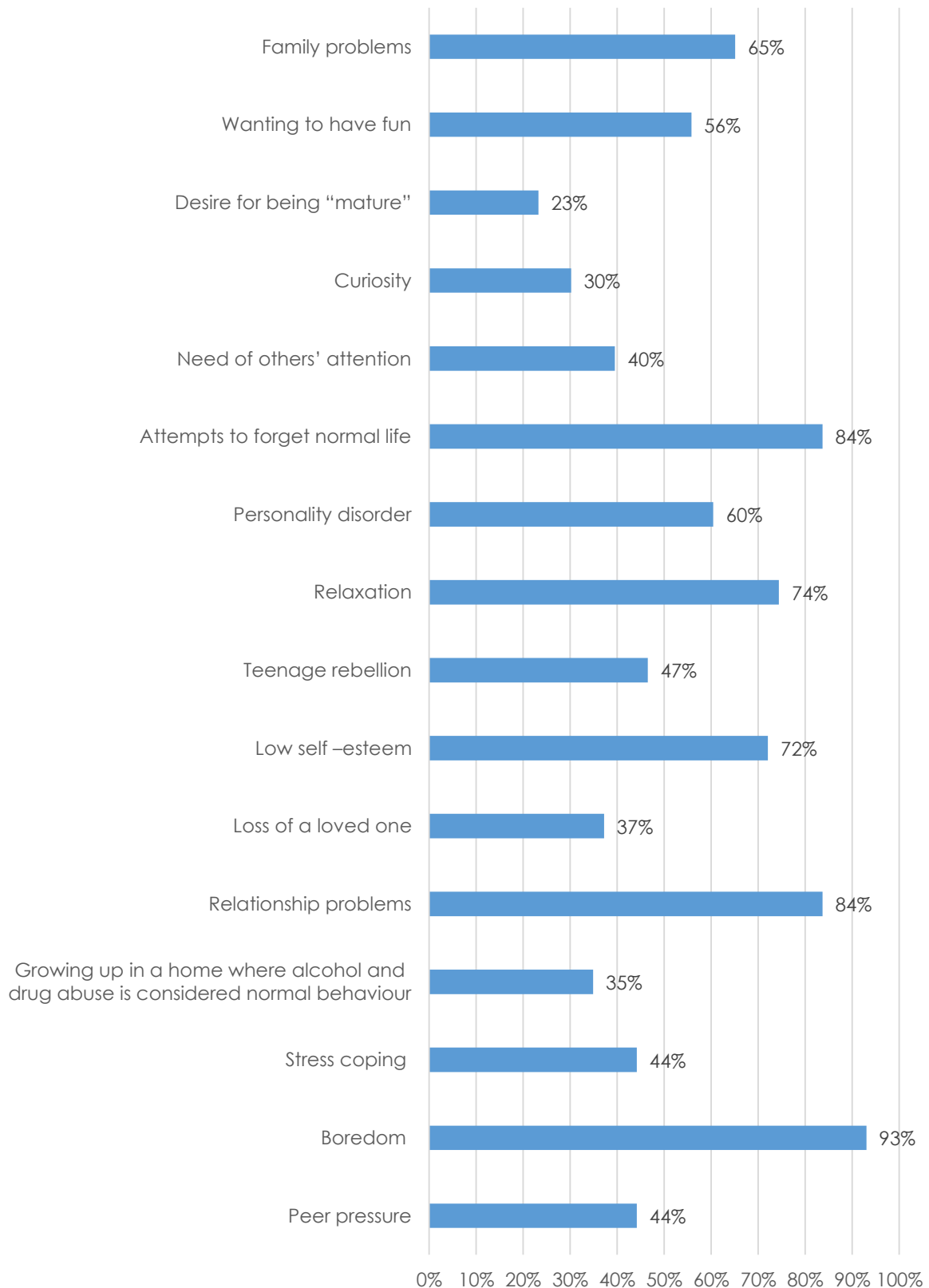
What are the reasons for drinking alcohol by teenagers?

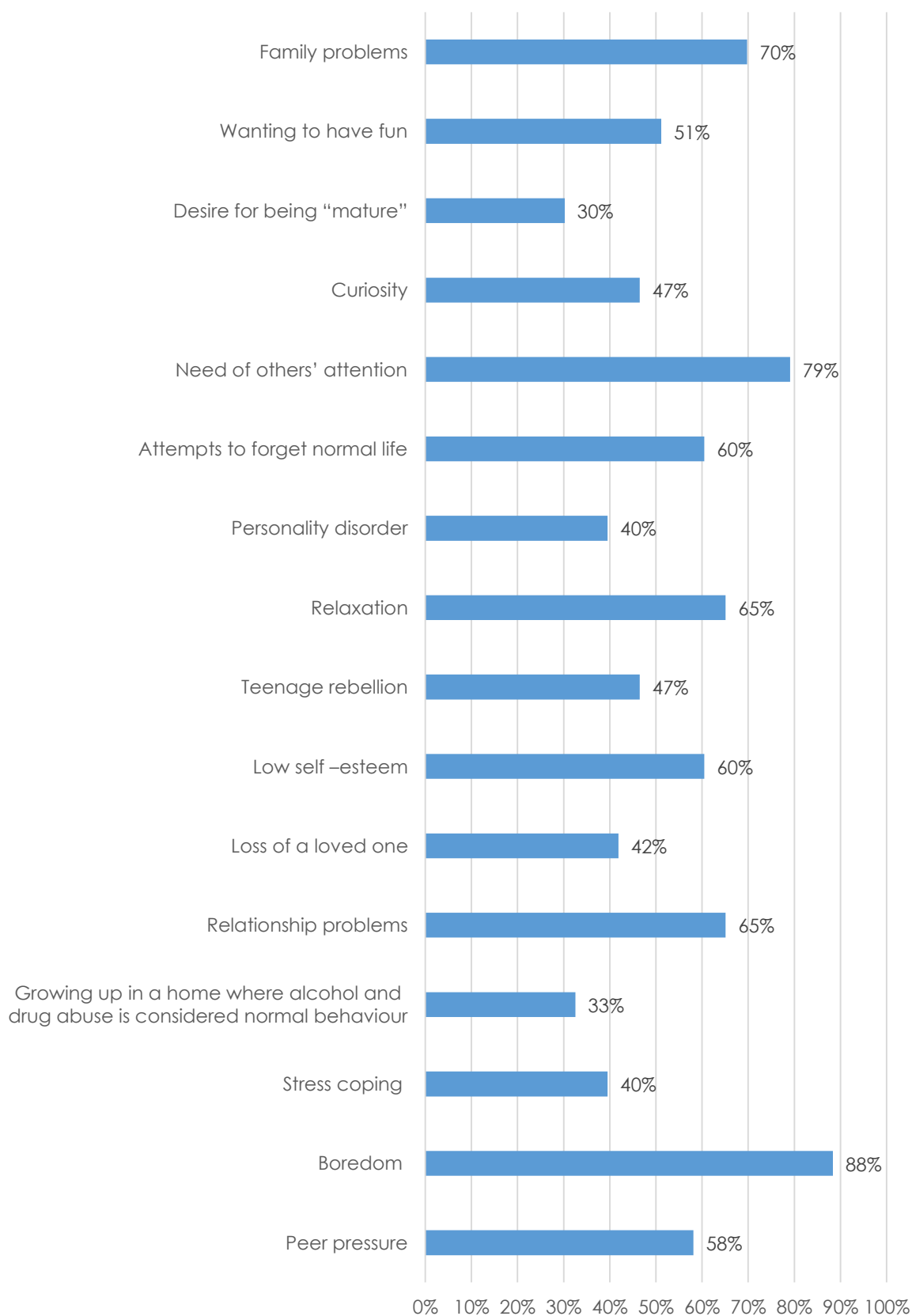
What are the reasons for taking drugs by teenagers?

What are the reasons for playing computer games by teenagers?

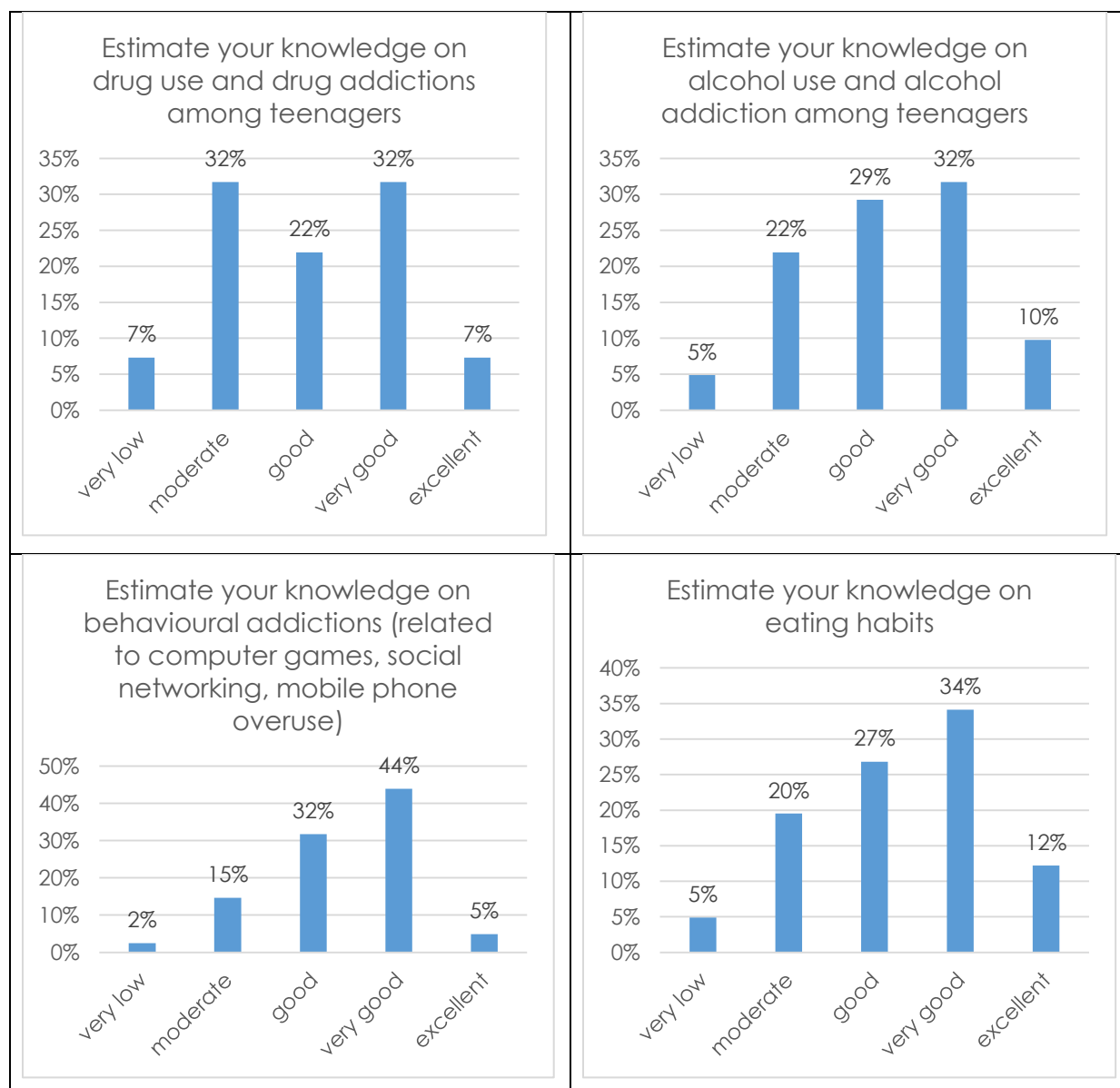
What are the reasons for social networking by teenagers?

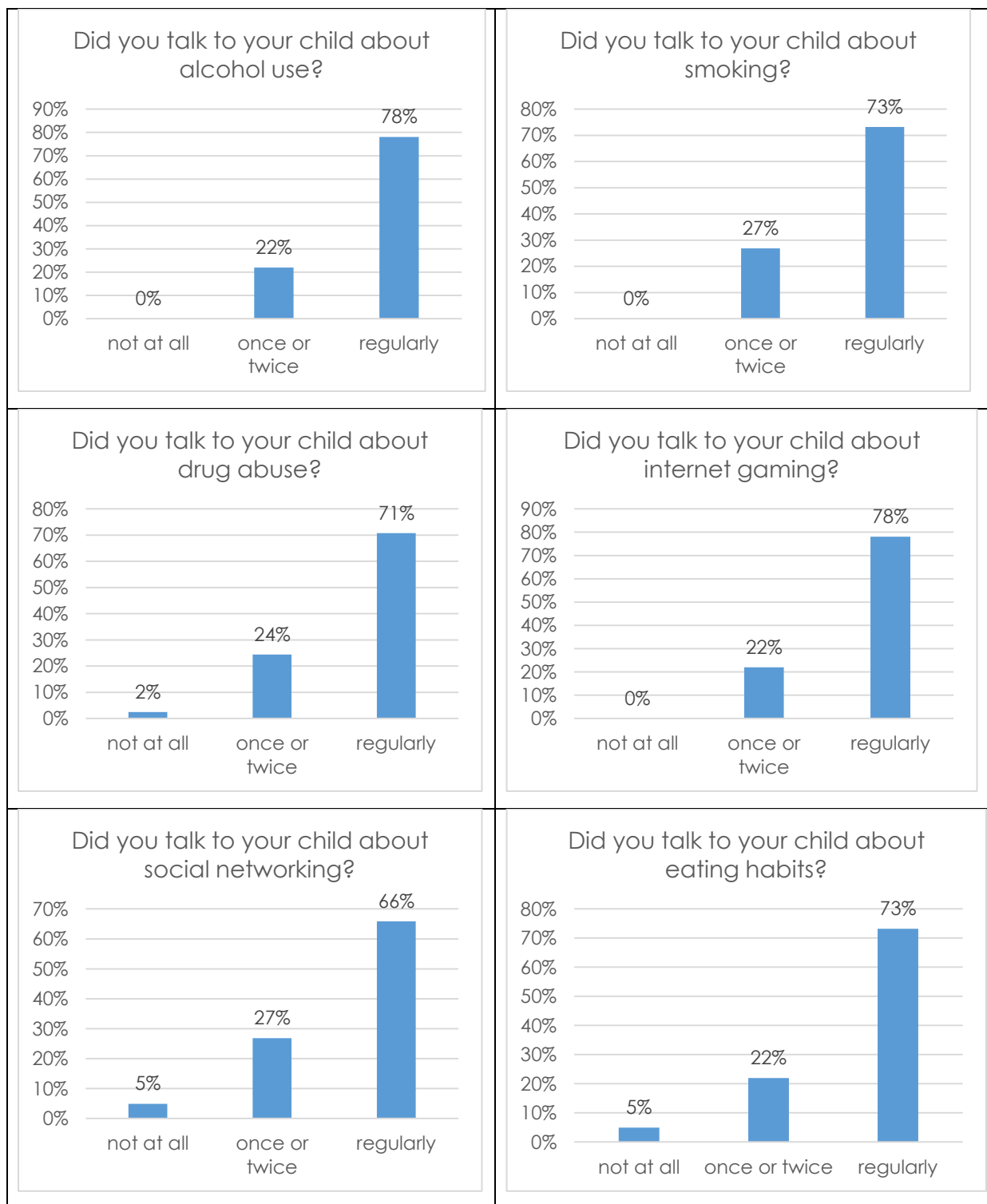

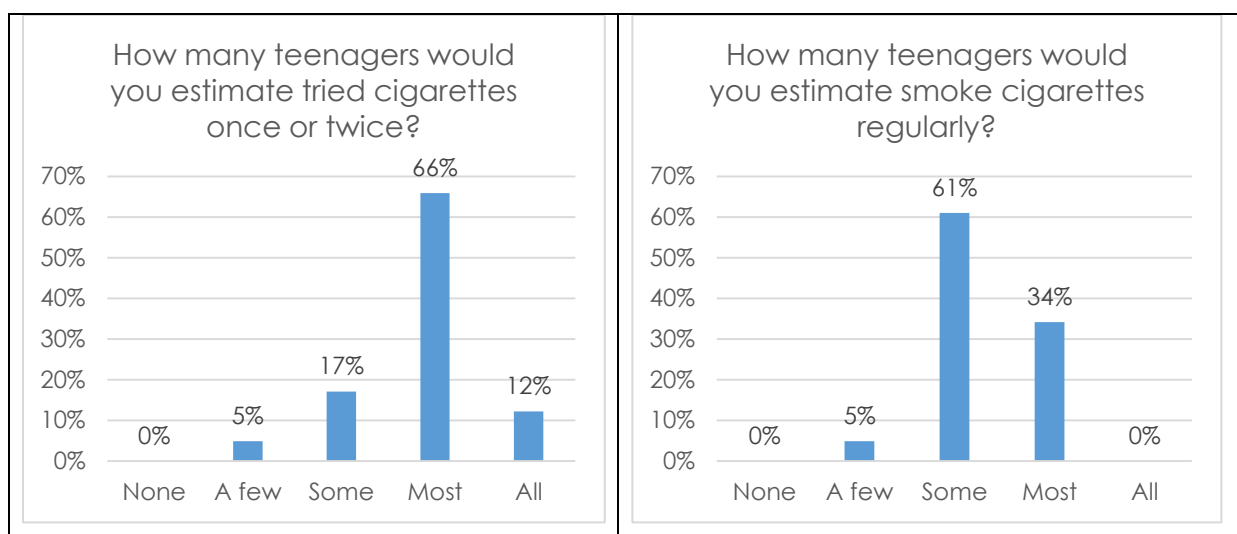
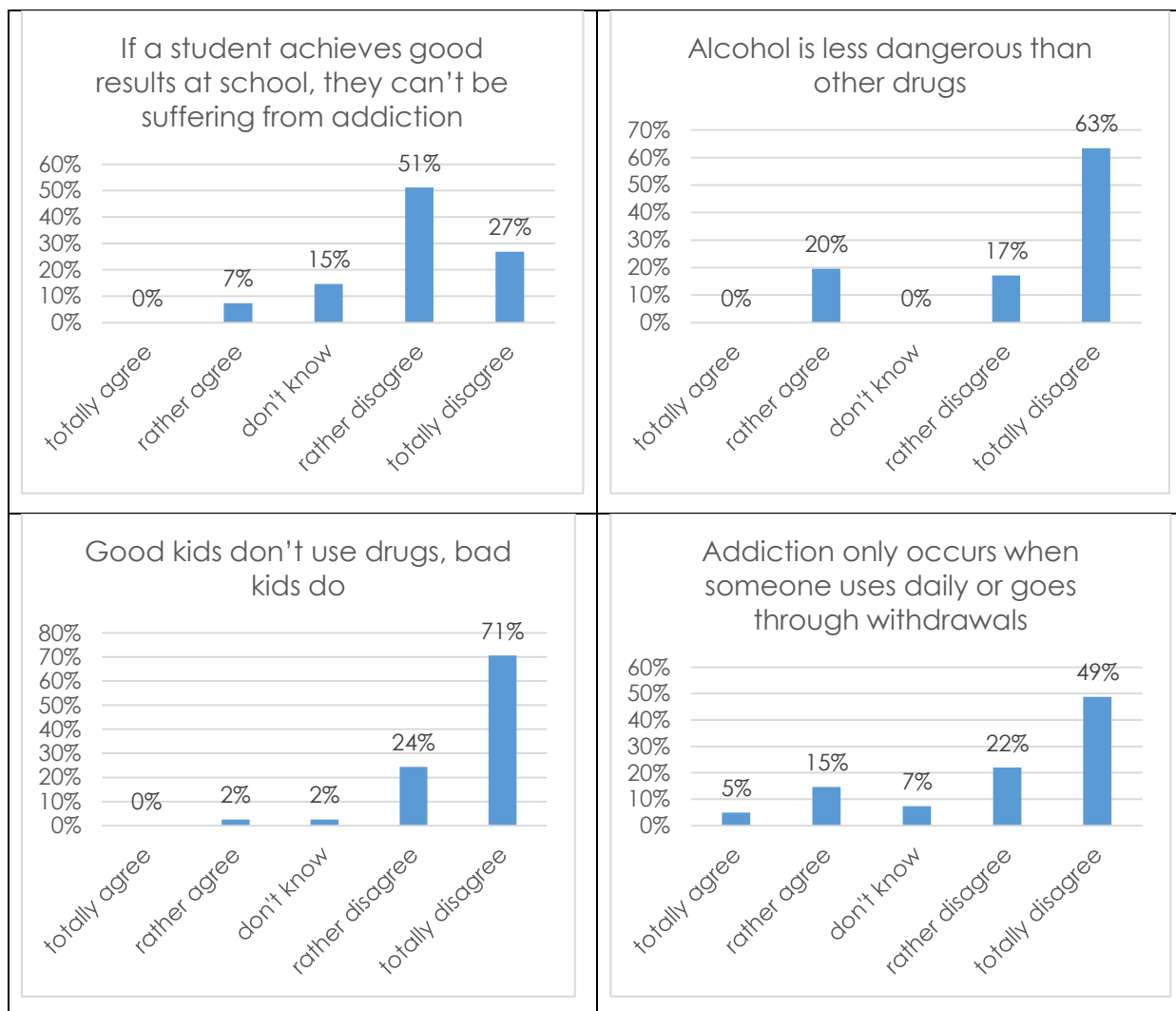
6.3.3. Rodzice

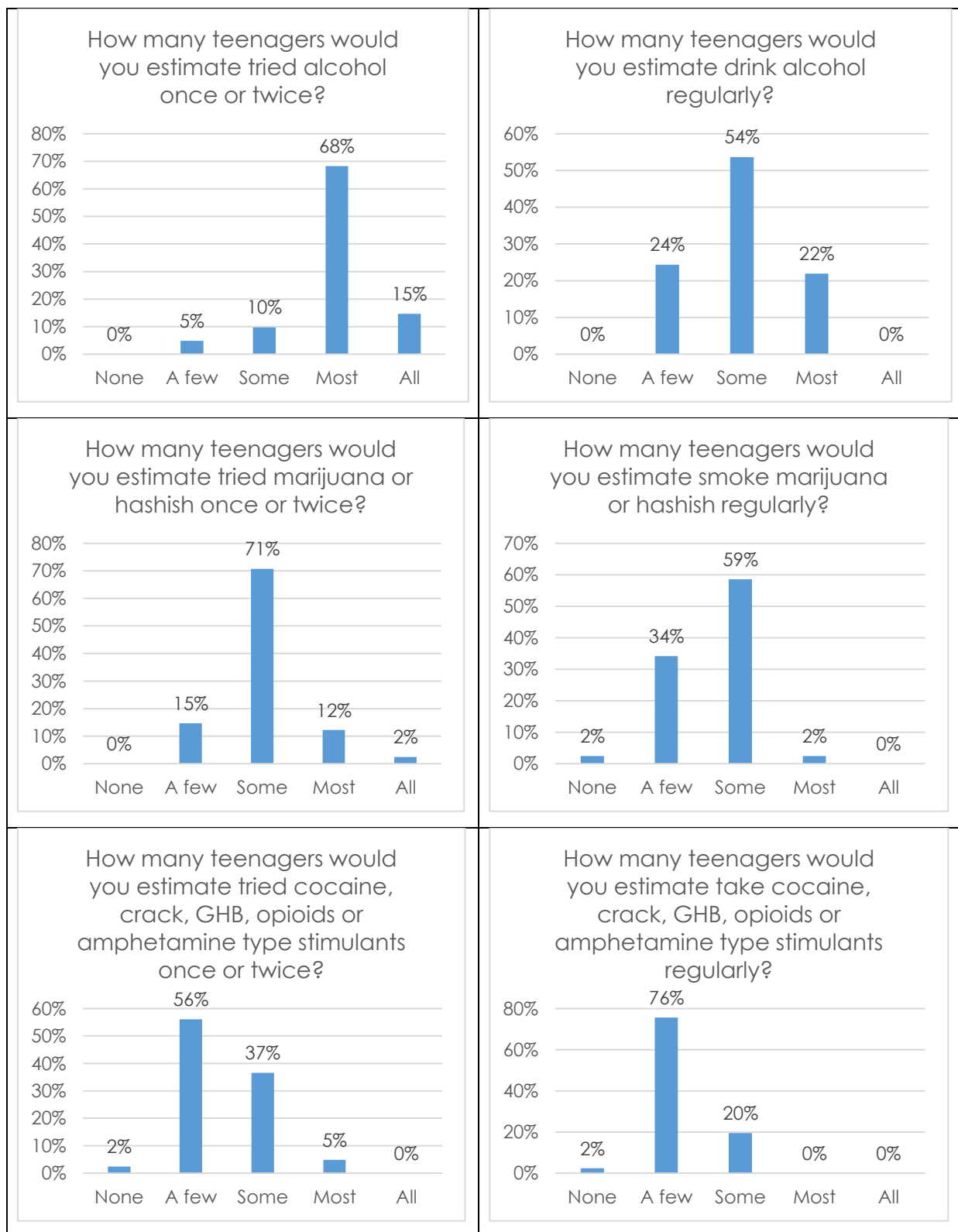
Liczba rodziców uczestniczących w badaniach: 43 (2 osoby nie zaznaczyły swojego wieku i płci)

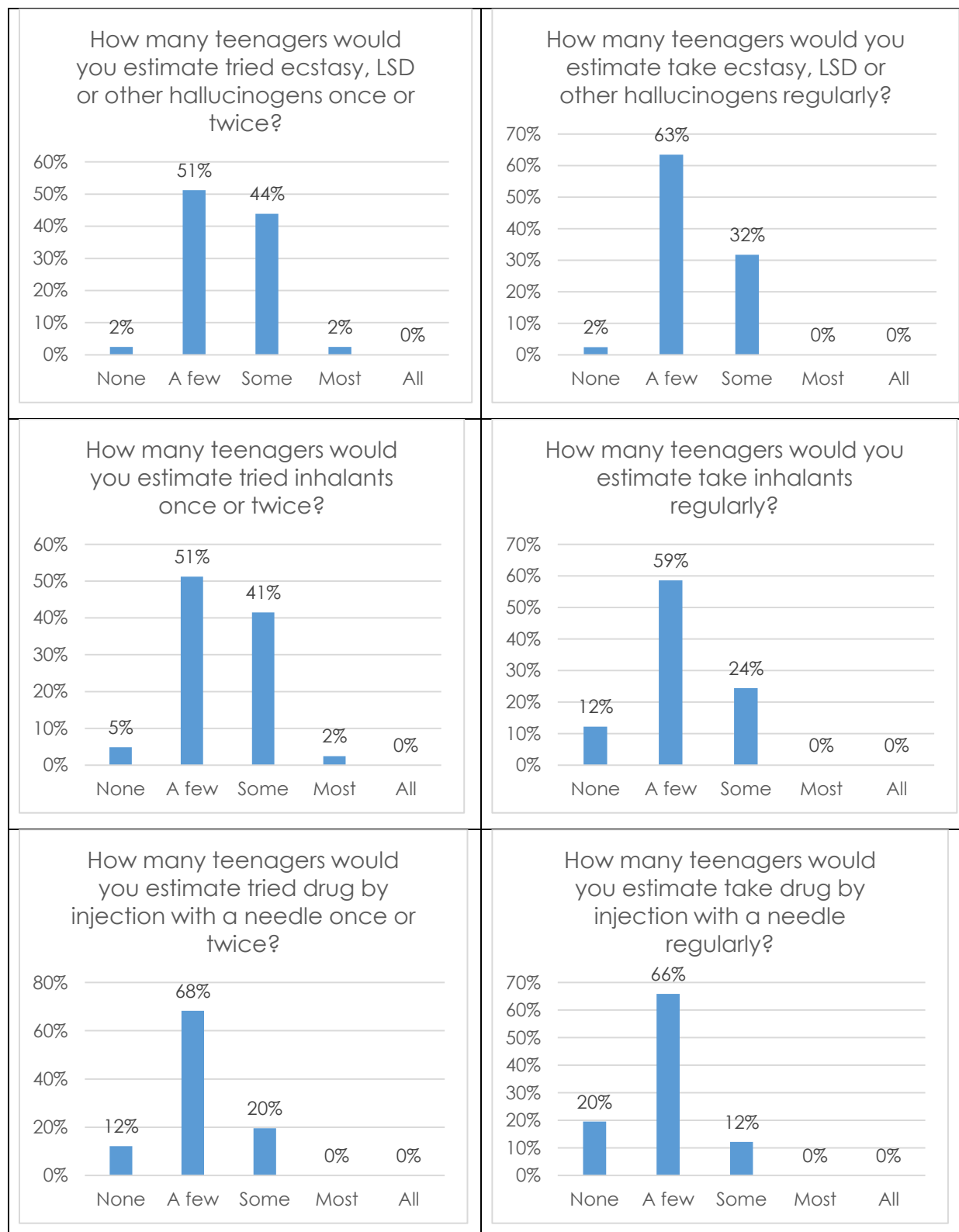
Płeć/wiek	poniżej 30	31-40	41-50	powyżej 50
mężczyźni	1	0	6	4
kobiety	0	6	20	4

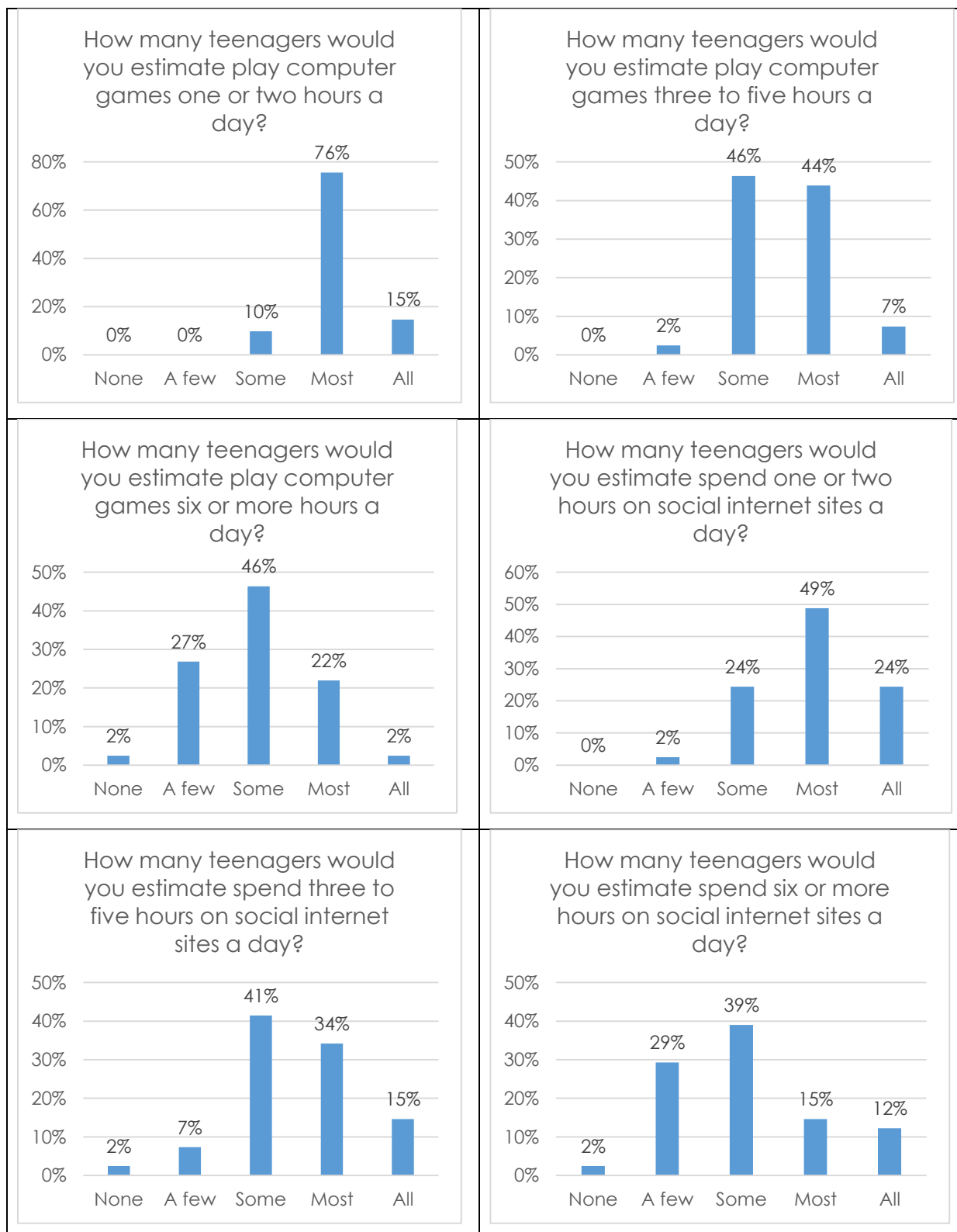

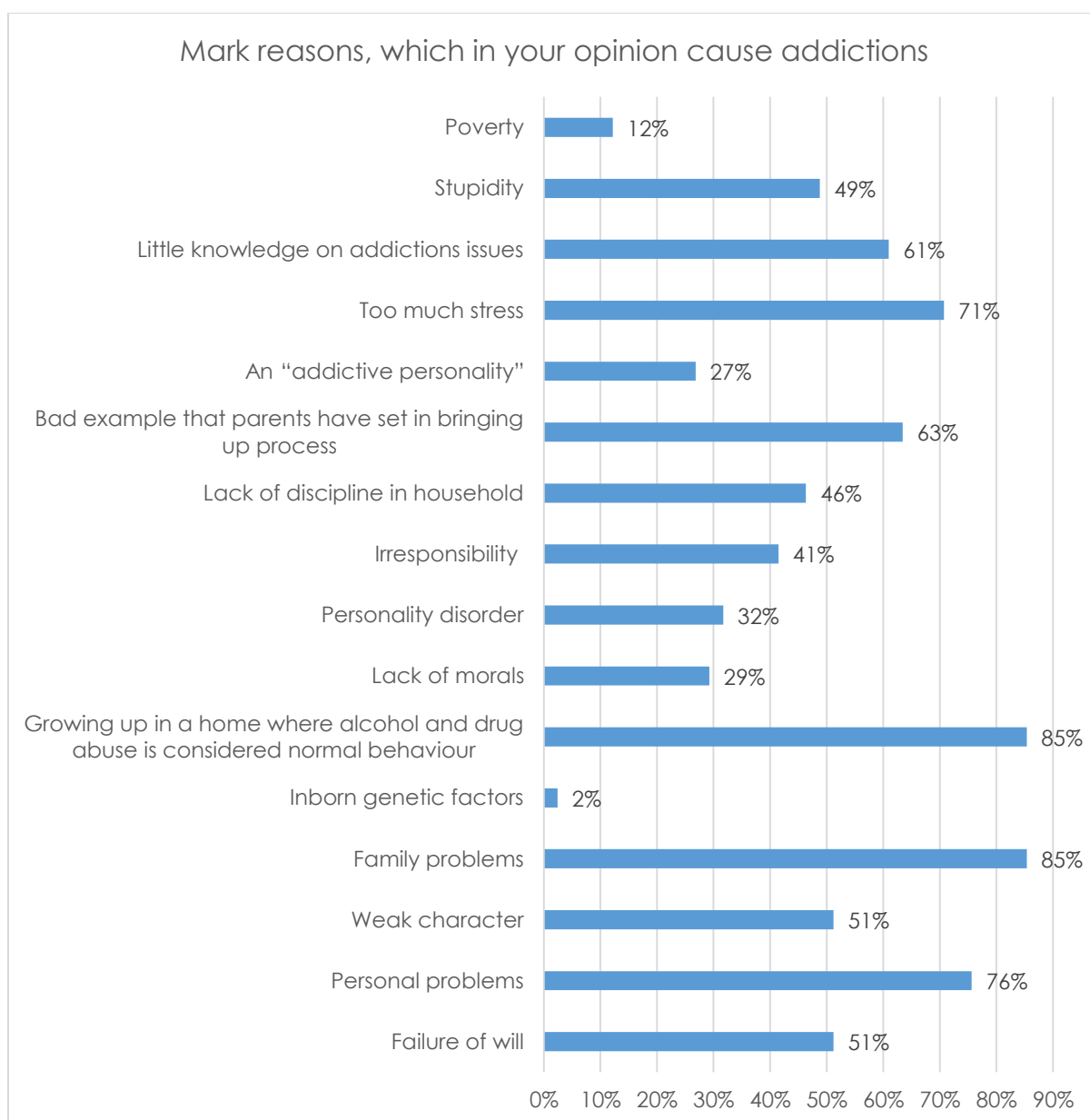
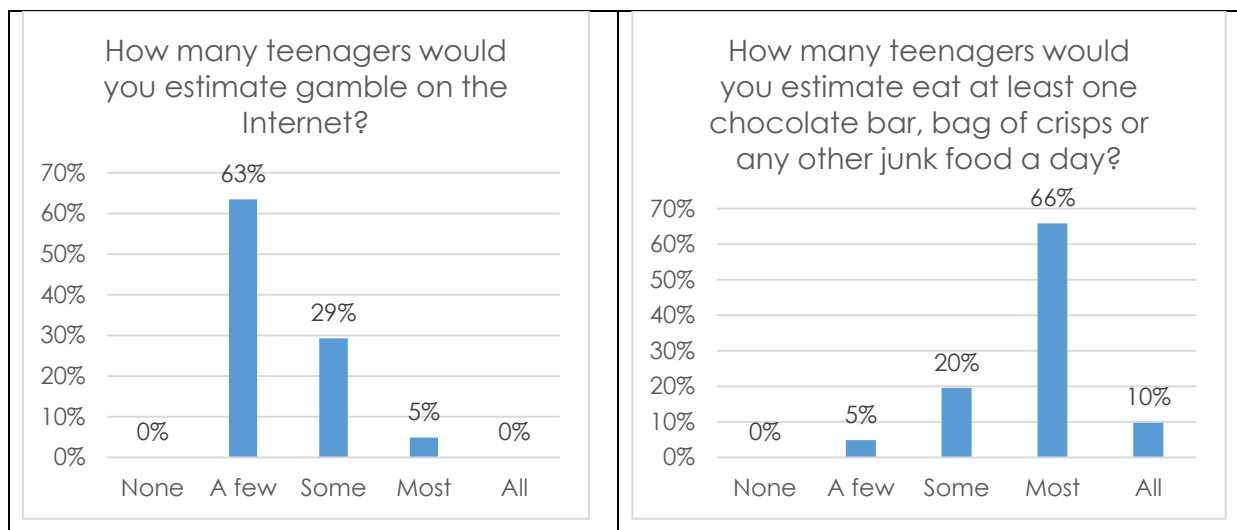

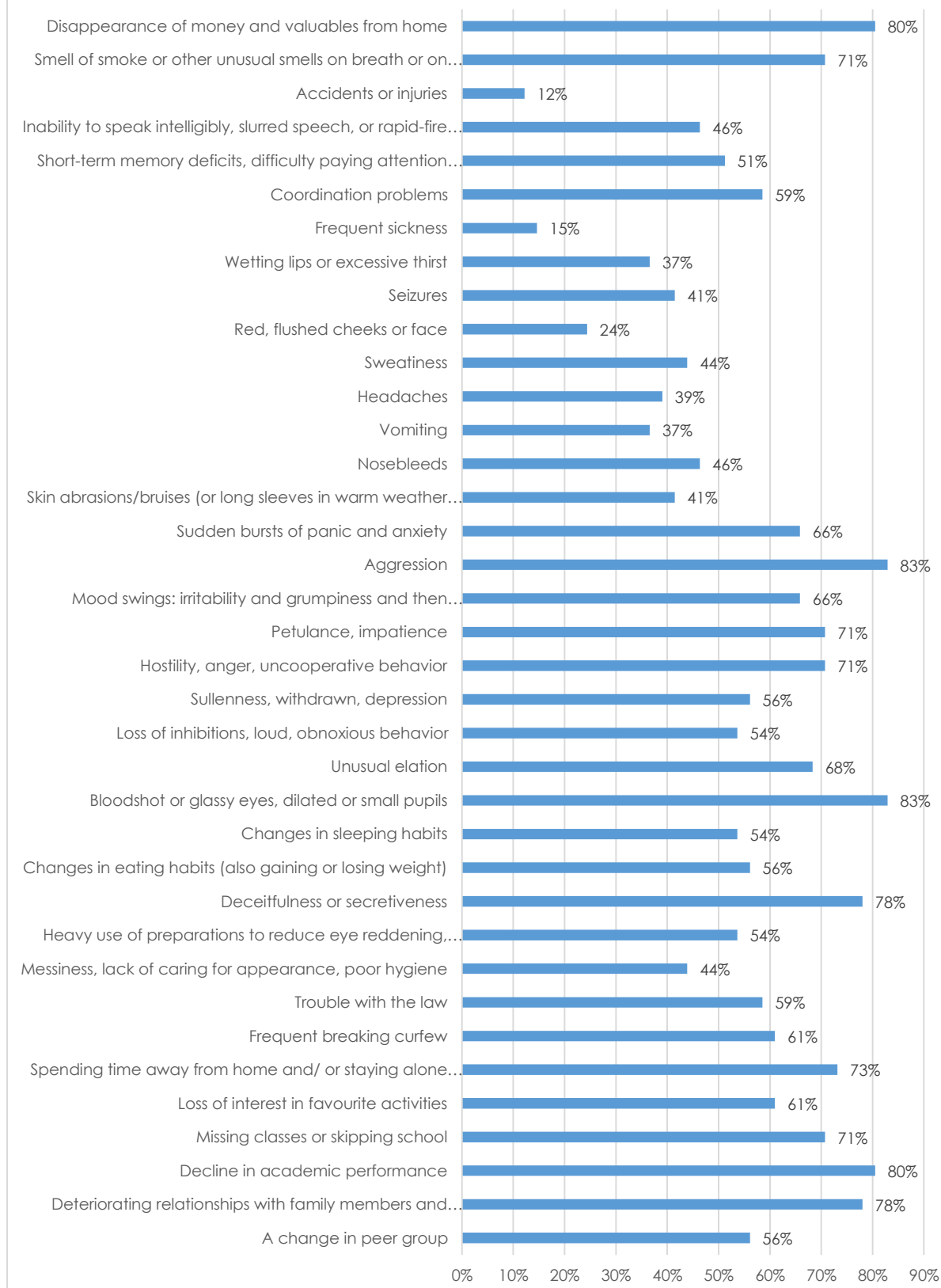

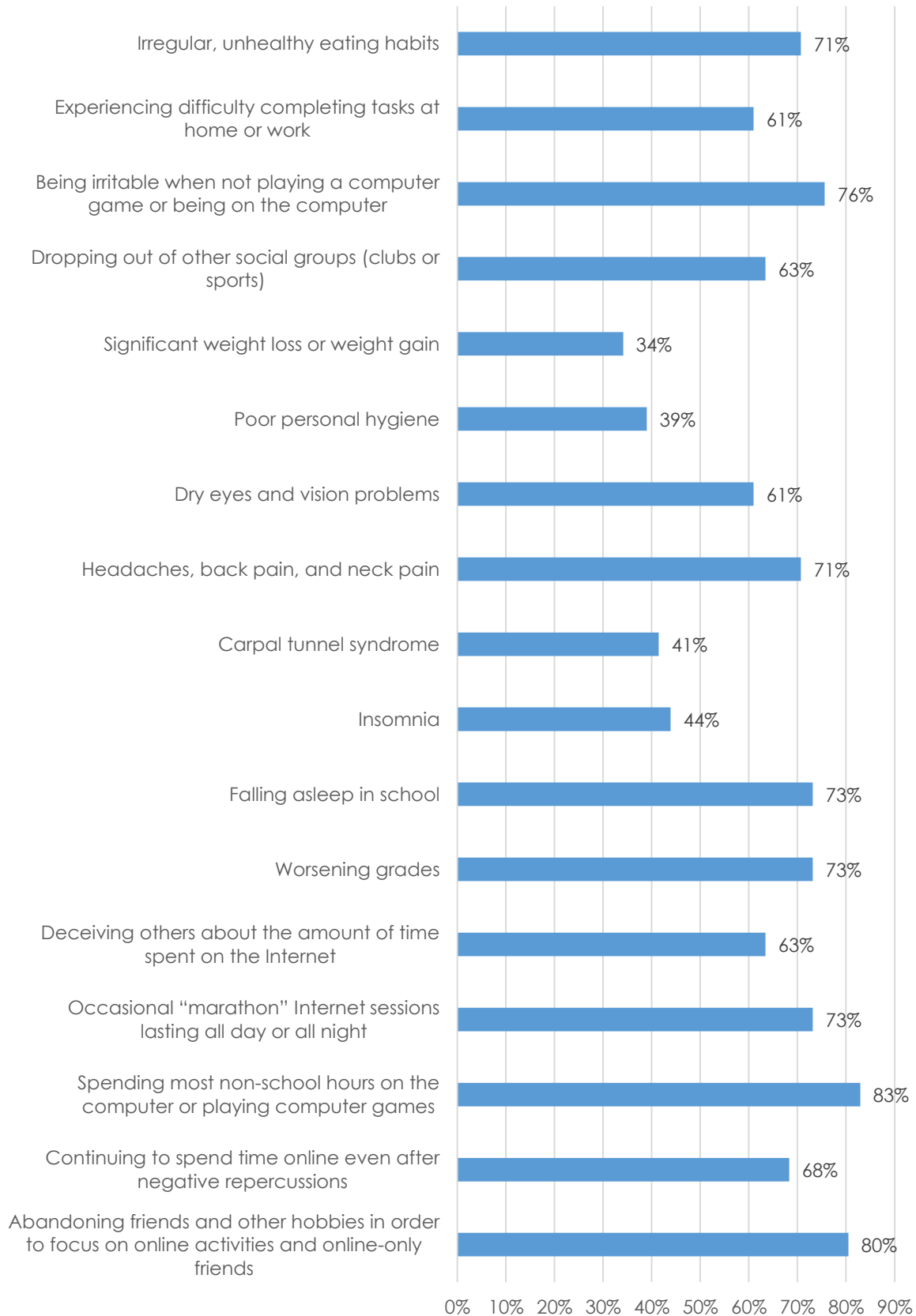

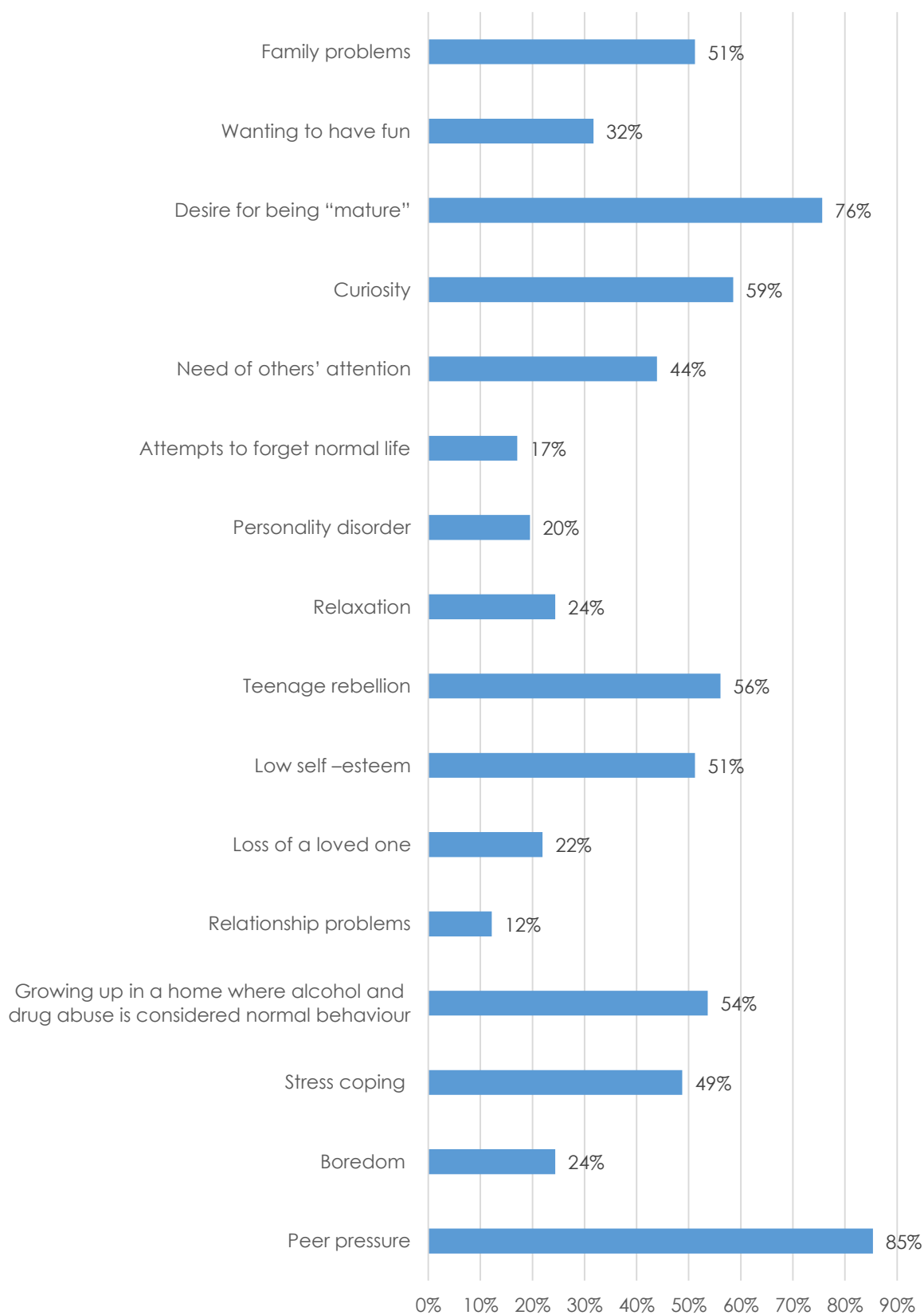
How would you recognize that teenager may abuse substances (drugs, alcohol)?

How would you recognize that teenager may abuse computer (playing games, social networking)?

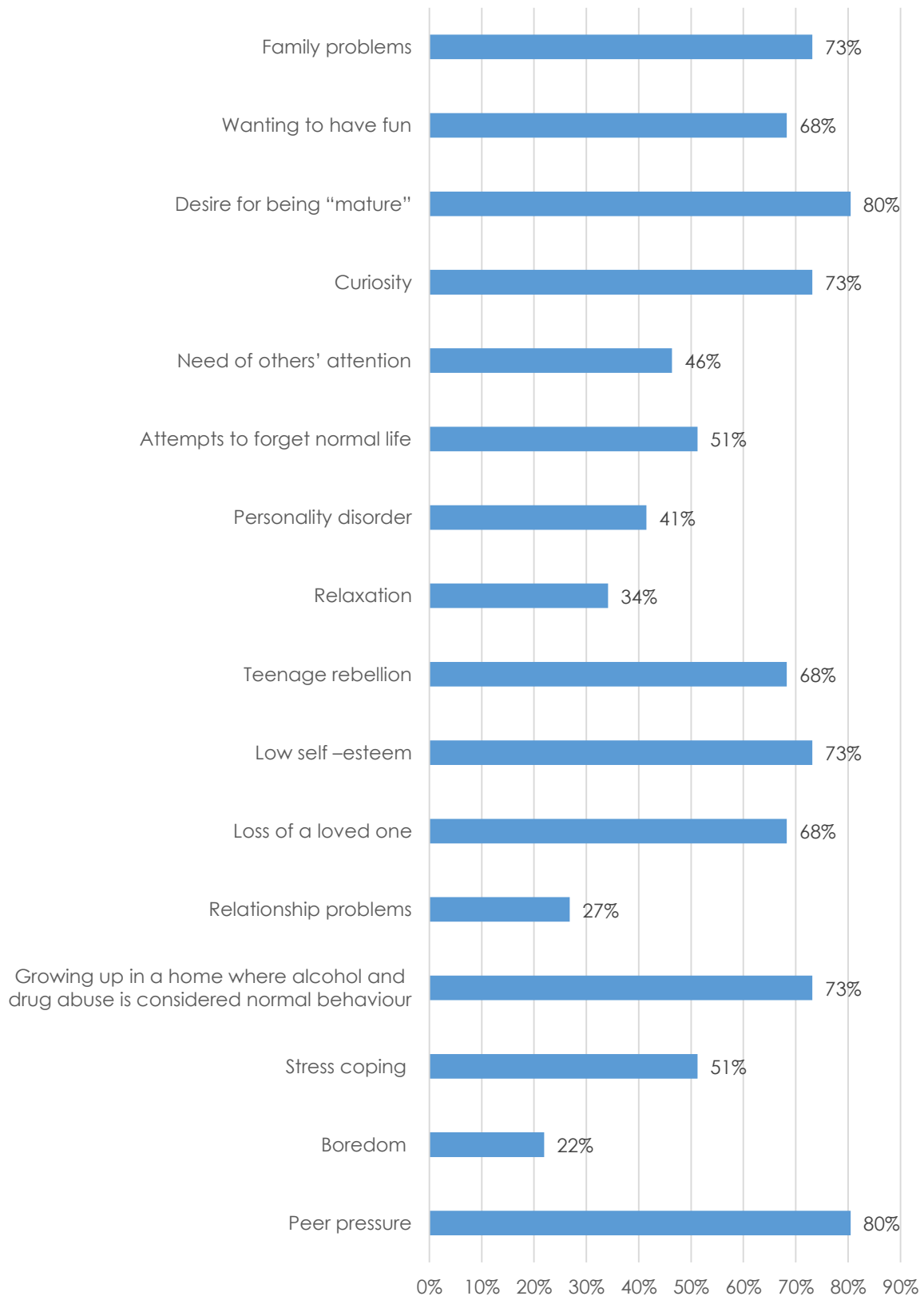

What are the reasons for smoking among teenagers?

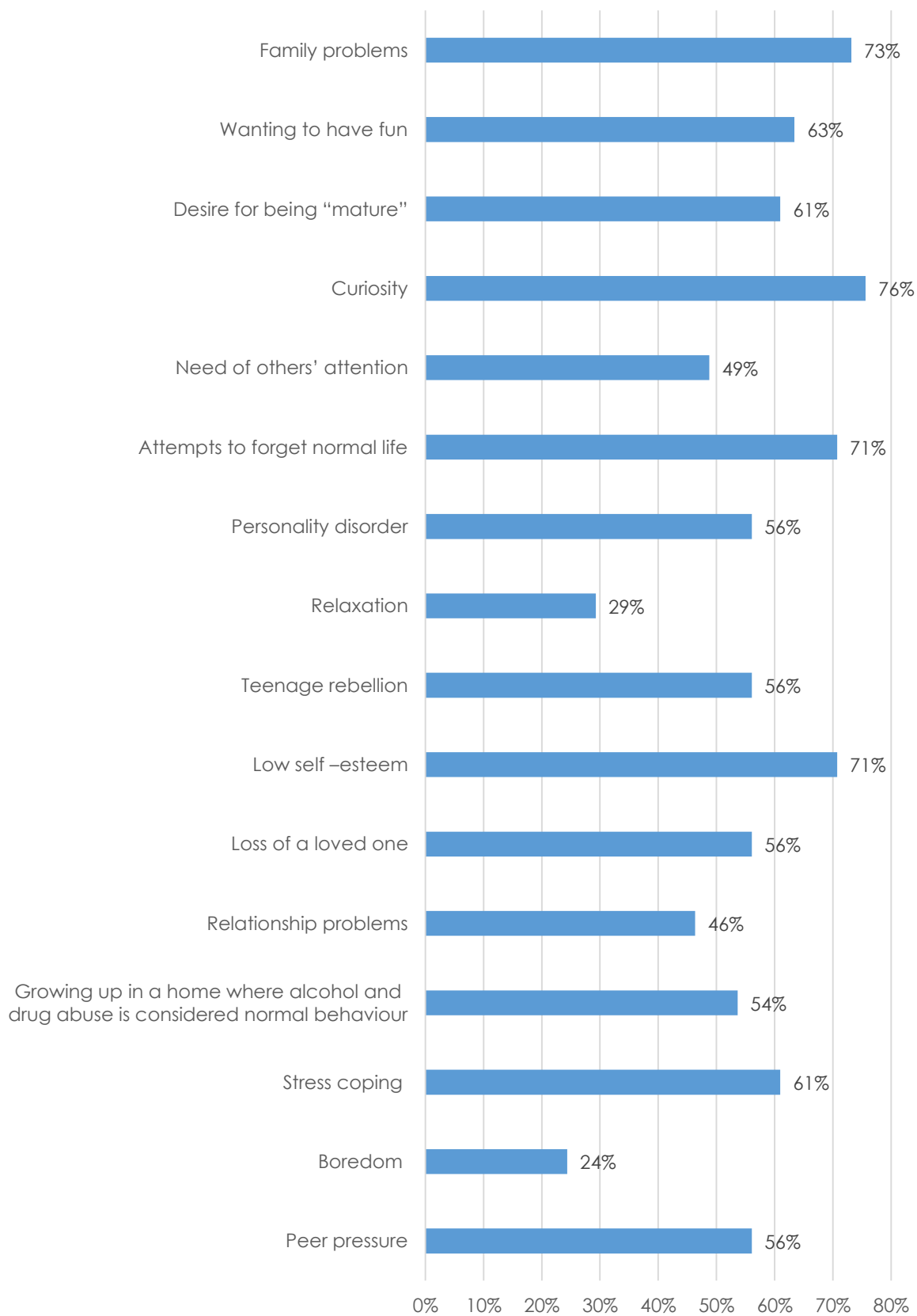

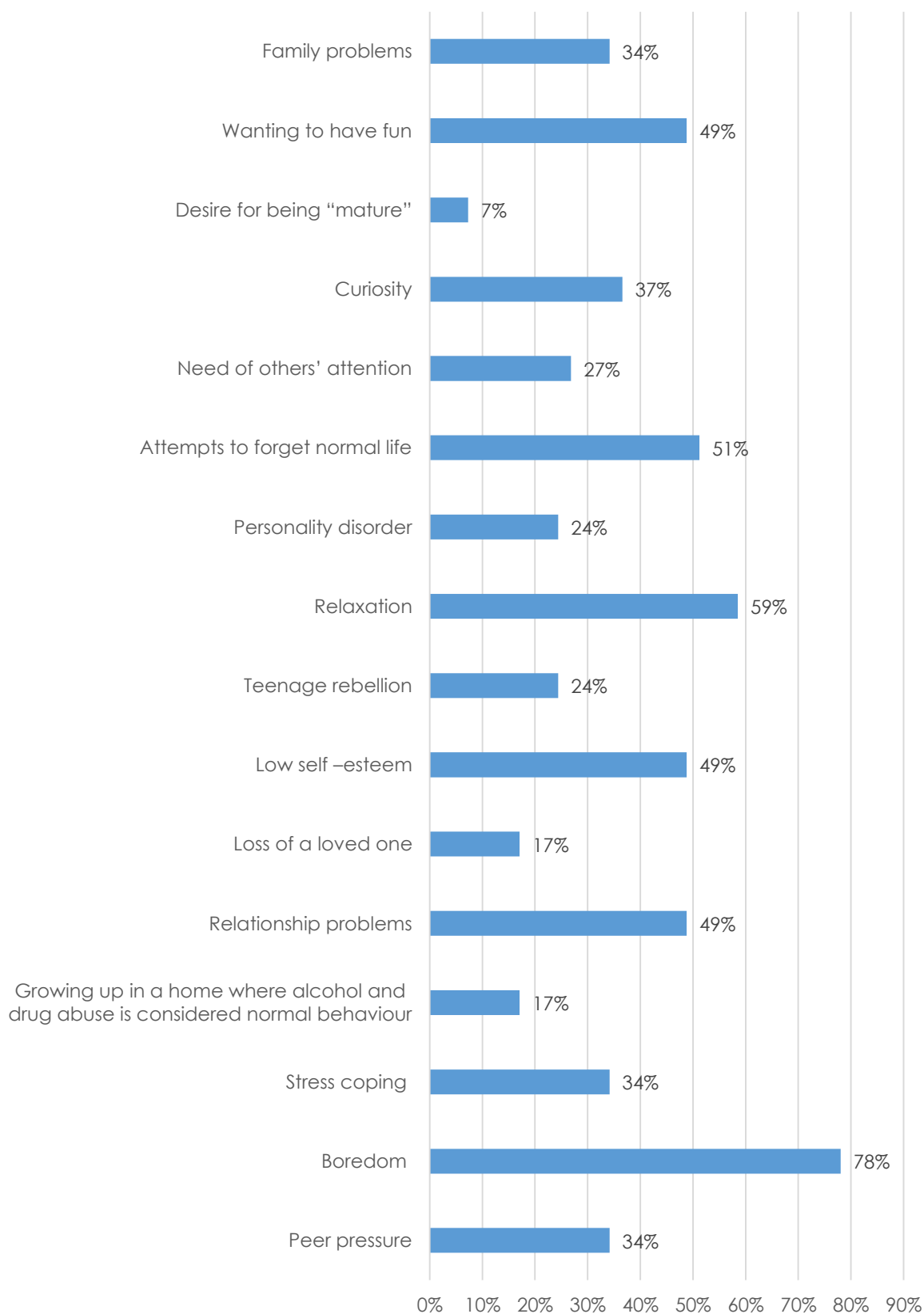
What are the reasons for drinking alcohol among teenagers?

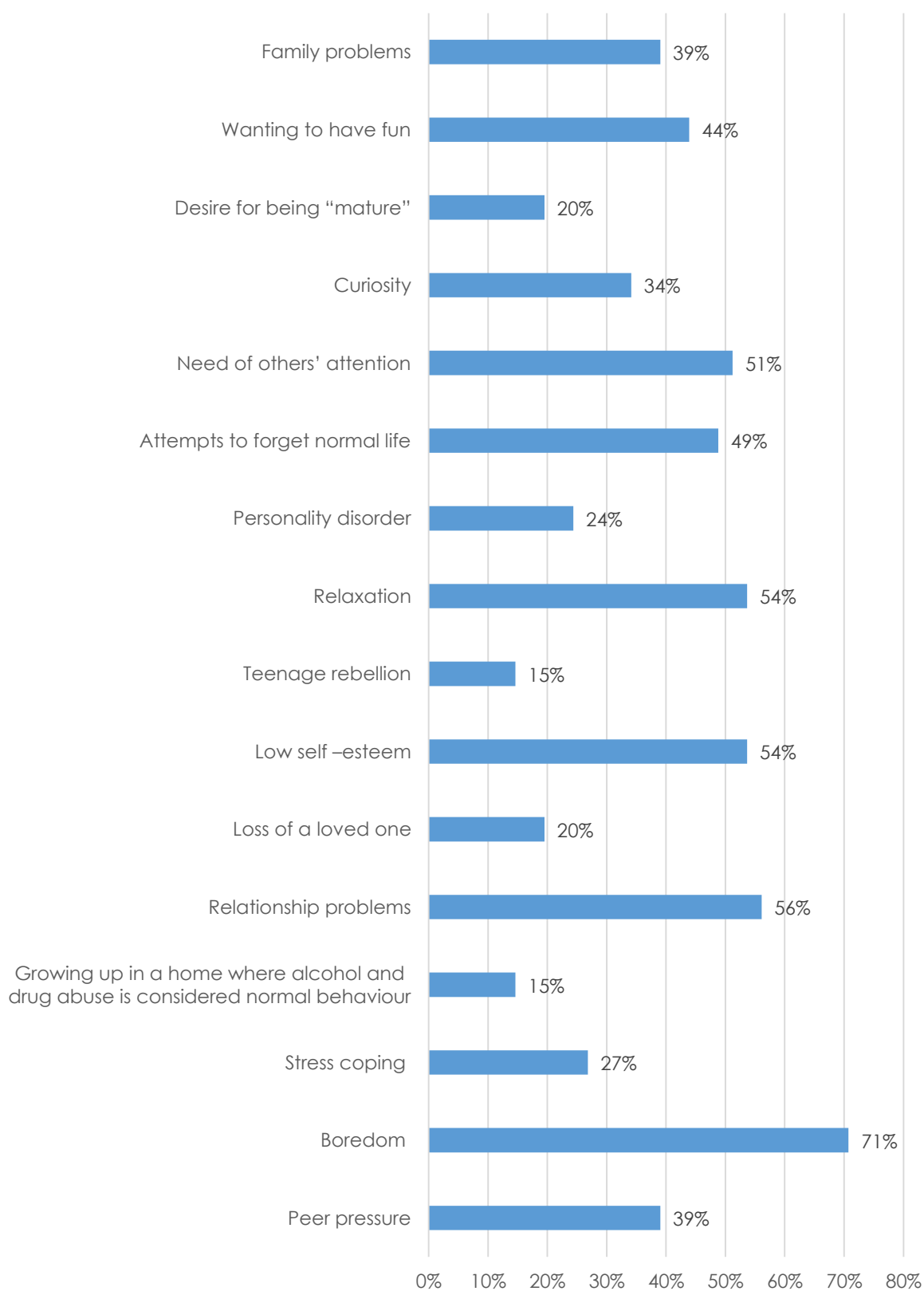
What are the reasons for taking drugs among teenagers?

What are the reasons for playing computer games among teenagers?

What are the reasons for social networking among teenagers?

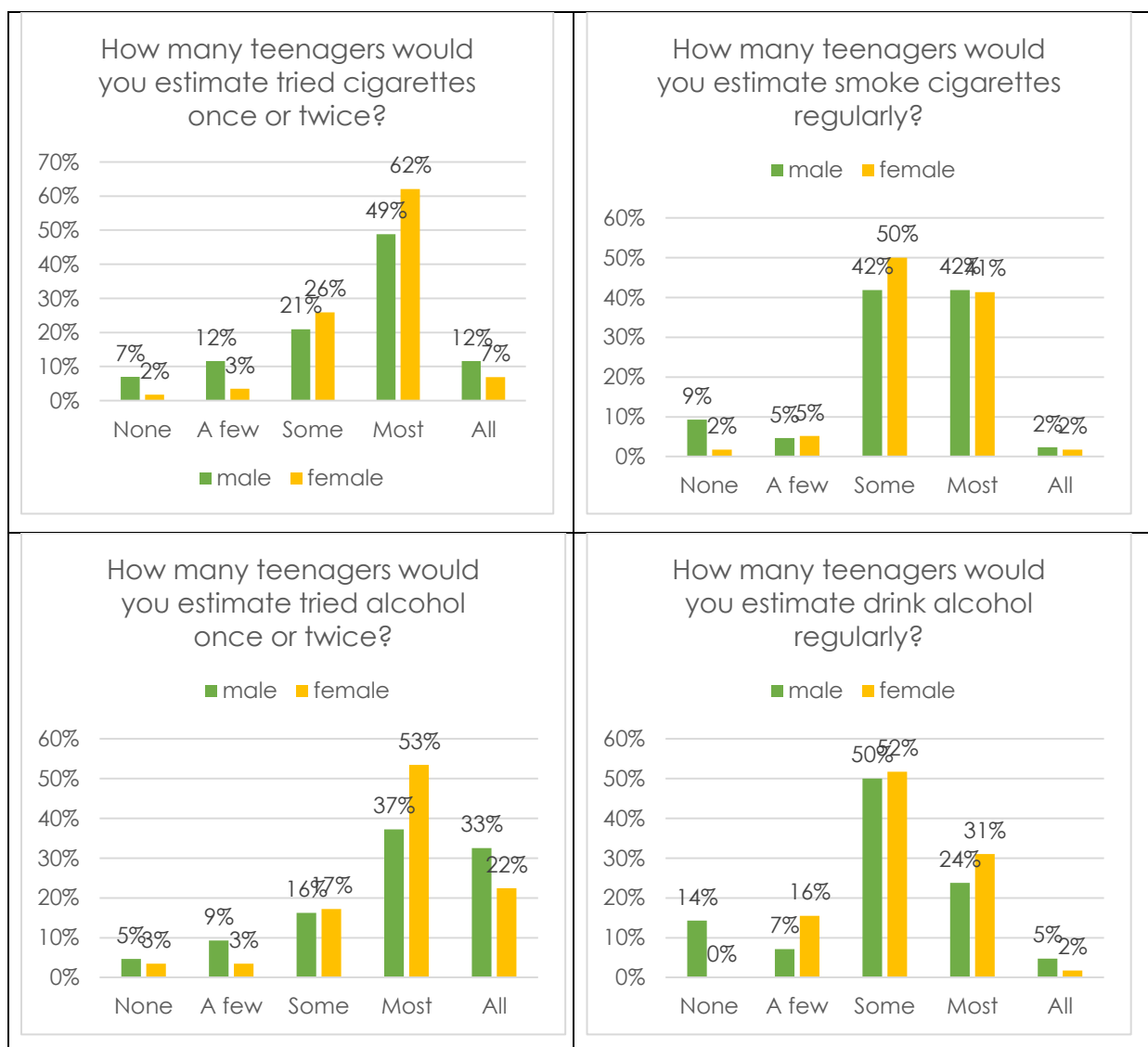

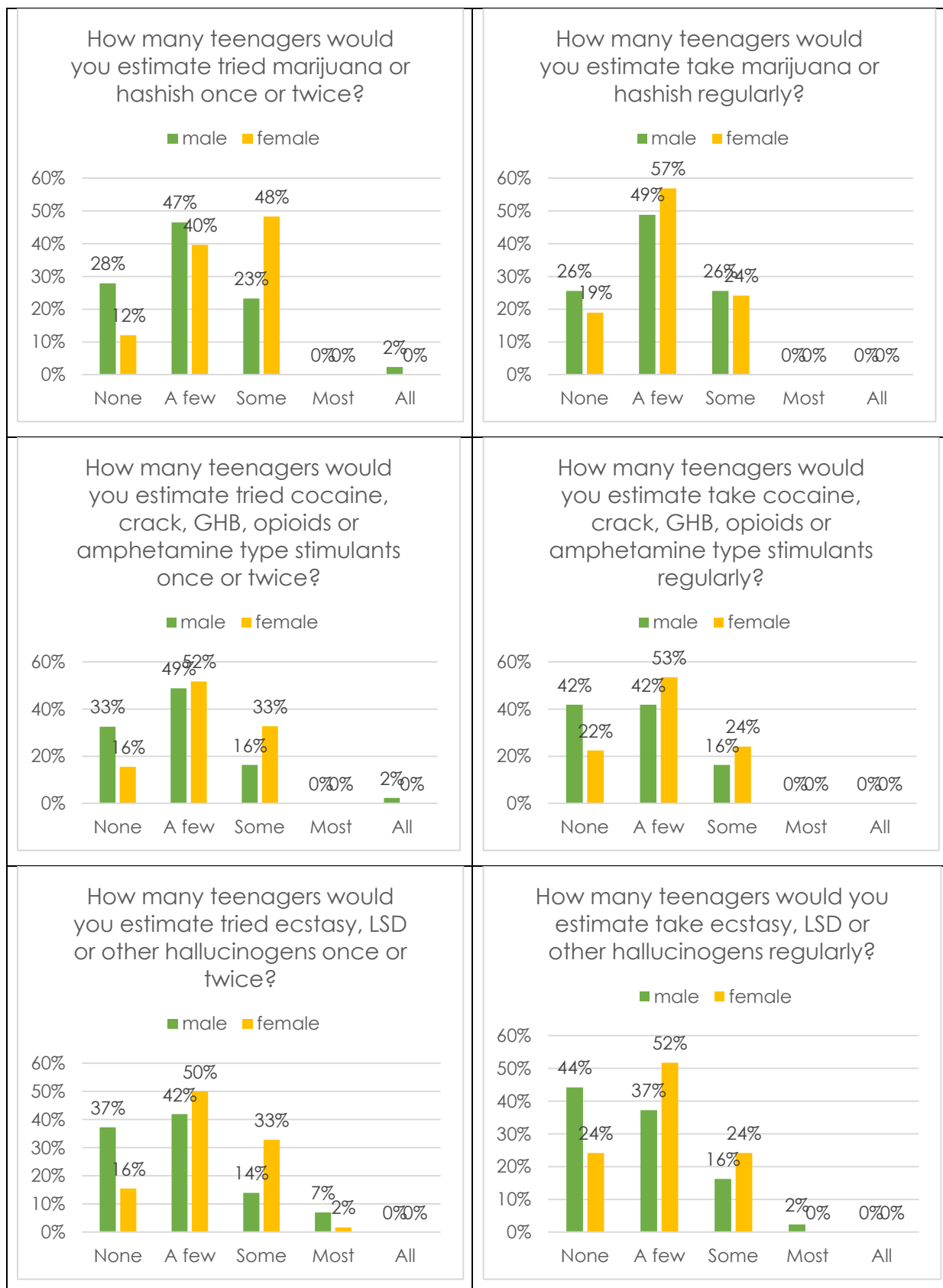
6.4. PORTUGALIA

6.4.1. Uczniowie

Liczba uczniów uczestniczących w badaniach: 101

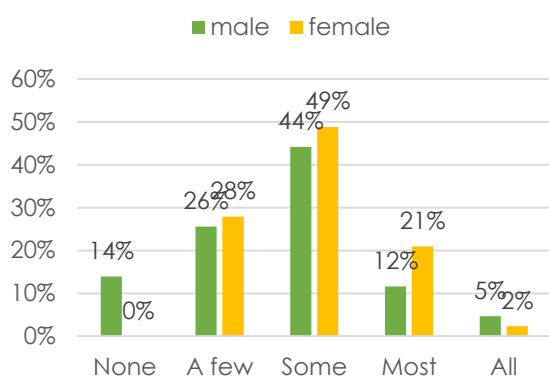
Płeć/wiek	14	15	16	17	18
mężczyźni	0	12	8	15	8
kobiety	5	15	15	17	6

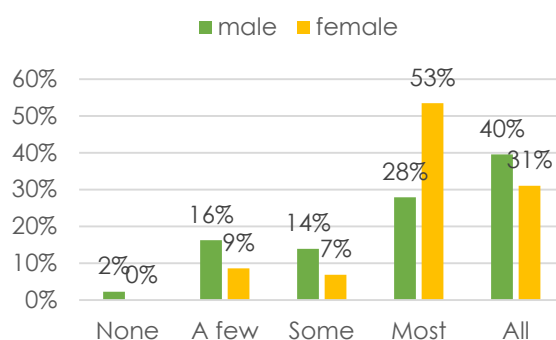

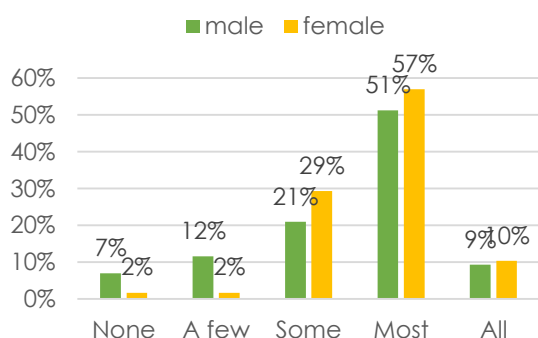
How many teenagers would you estimate play computer games six or more hours a day?

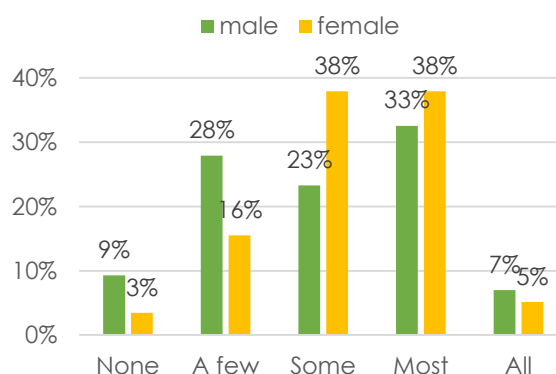
How many teenagers would you estimate spend one or two hours on social internet sites a day?

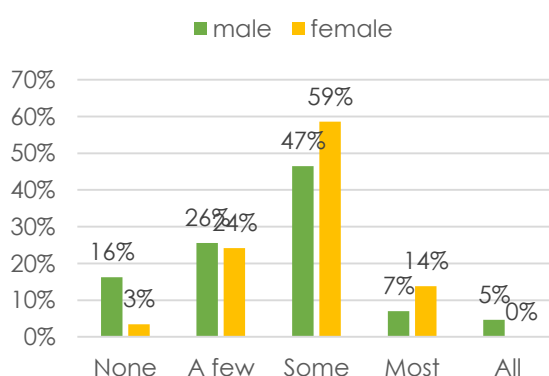
How many teenagers would you estimate spend three to five hours on social internet sites a day?

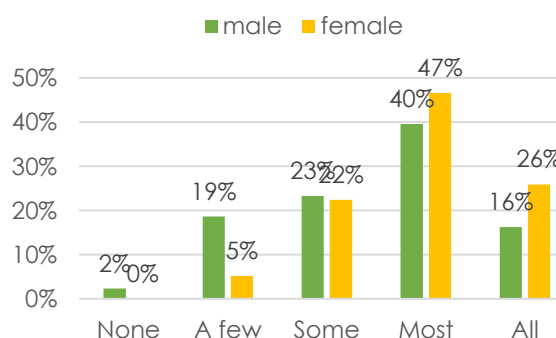
How many teenagers would you estimate spend six or more hours on social internet sites a day?

How many teenagers would you estimate gamble on the Internet?

How many teenagers would you estimate eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

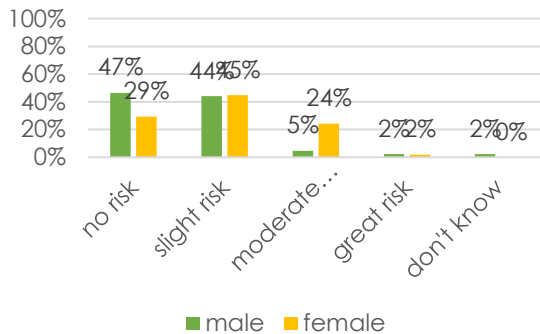

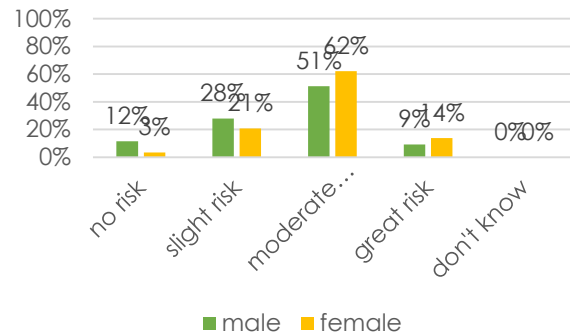

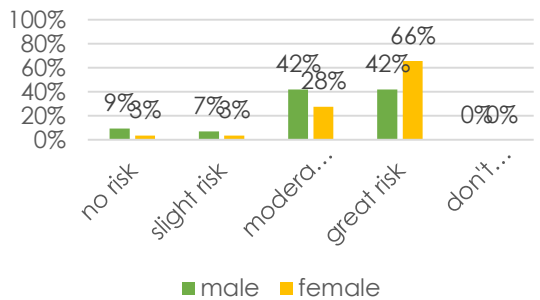
How much do you think people risk harming themselves, if they spend one or two hours on internet social sites a day?

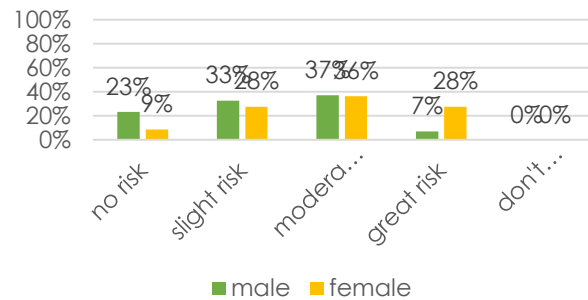
How much do you think people risk harming themselves, if they spend three to five hours on internet social sites a day?

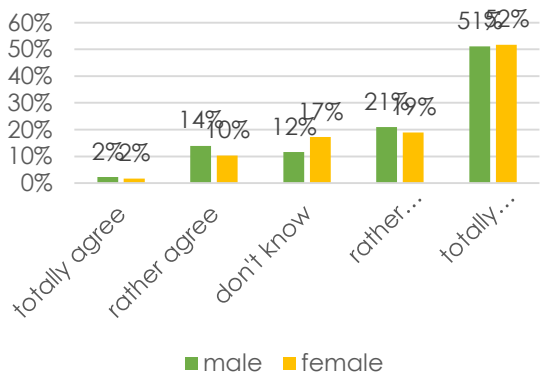
How much do you think people risk harming themselves, if they spend six or more hours on internet social sites a day?

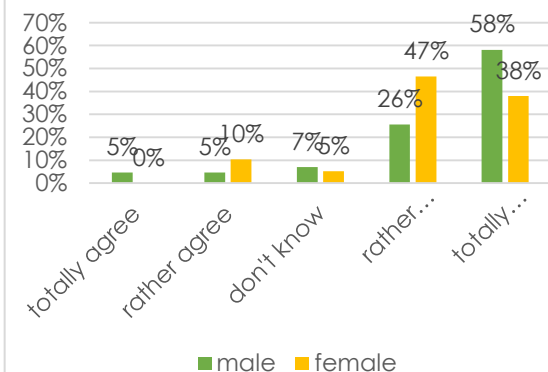
How much do you think people risk harming themselves, if they eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

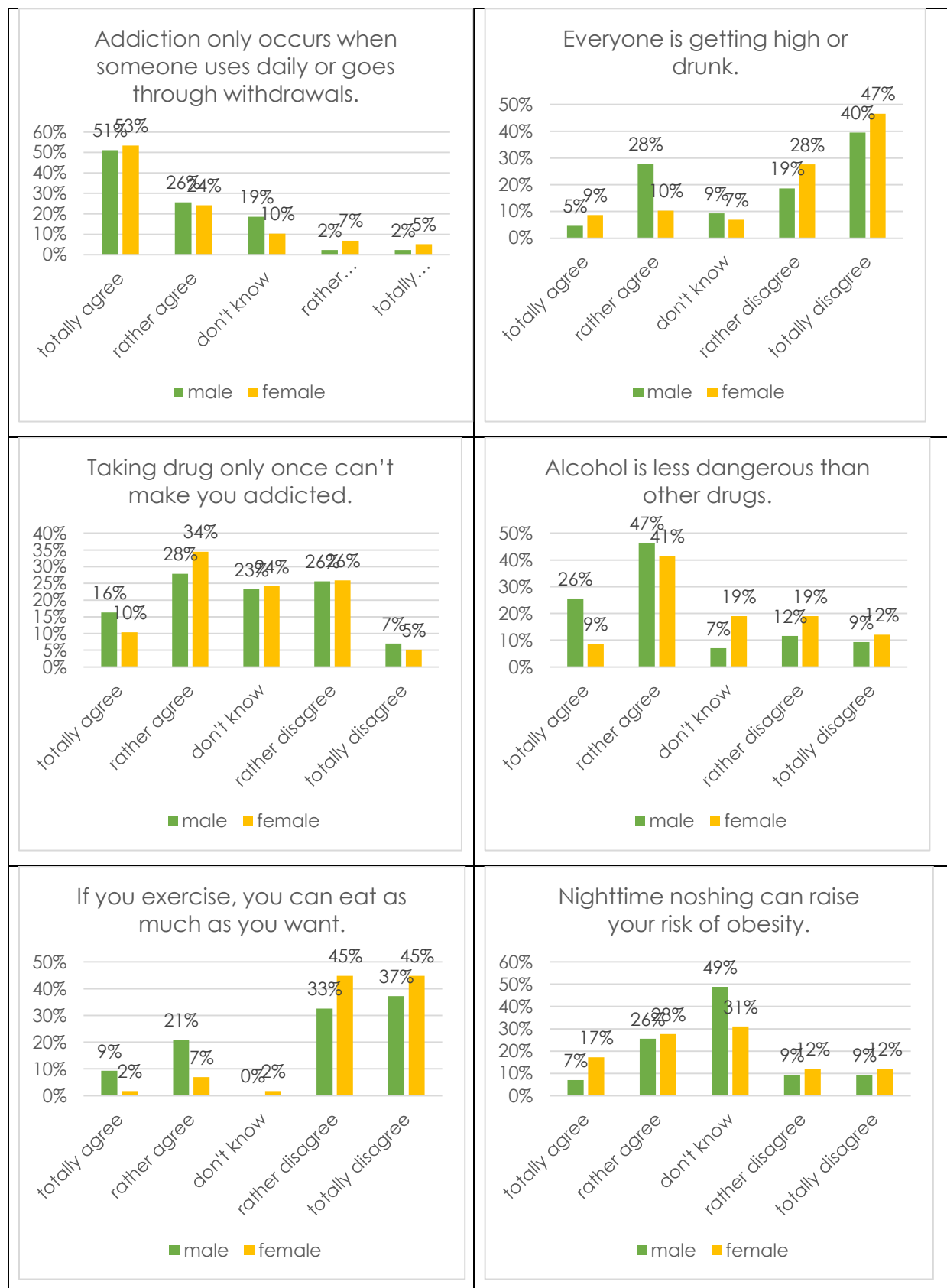

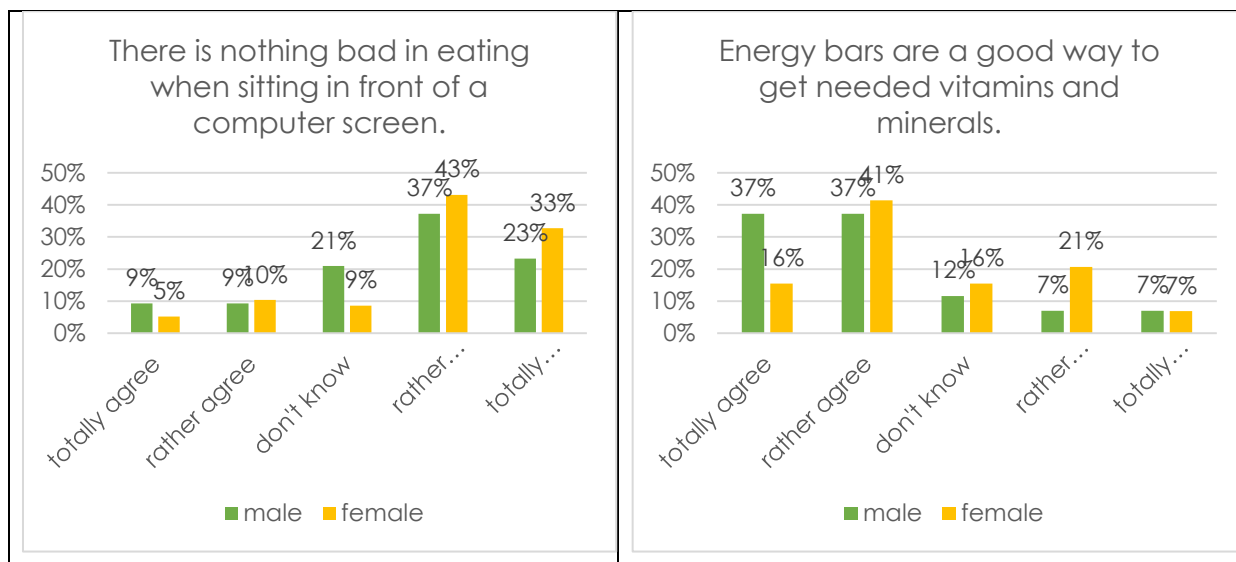
Marijuana is not addictive.
No one's ever died from marijuana.

If a student achieves good results at school, they can't be suffering from addiction.

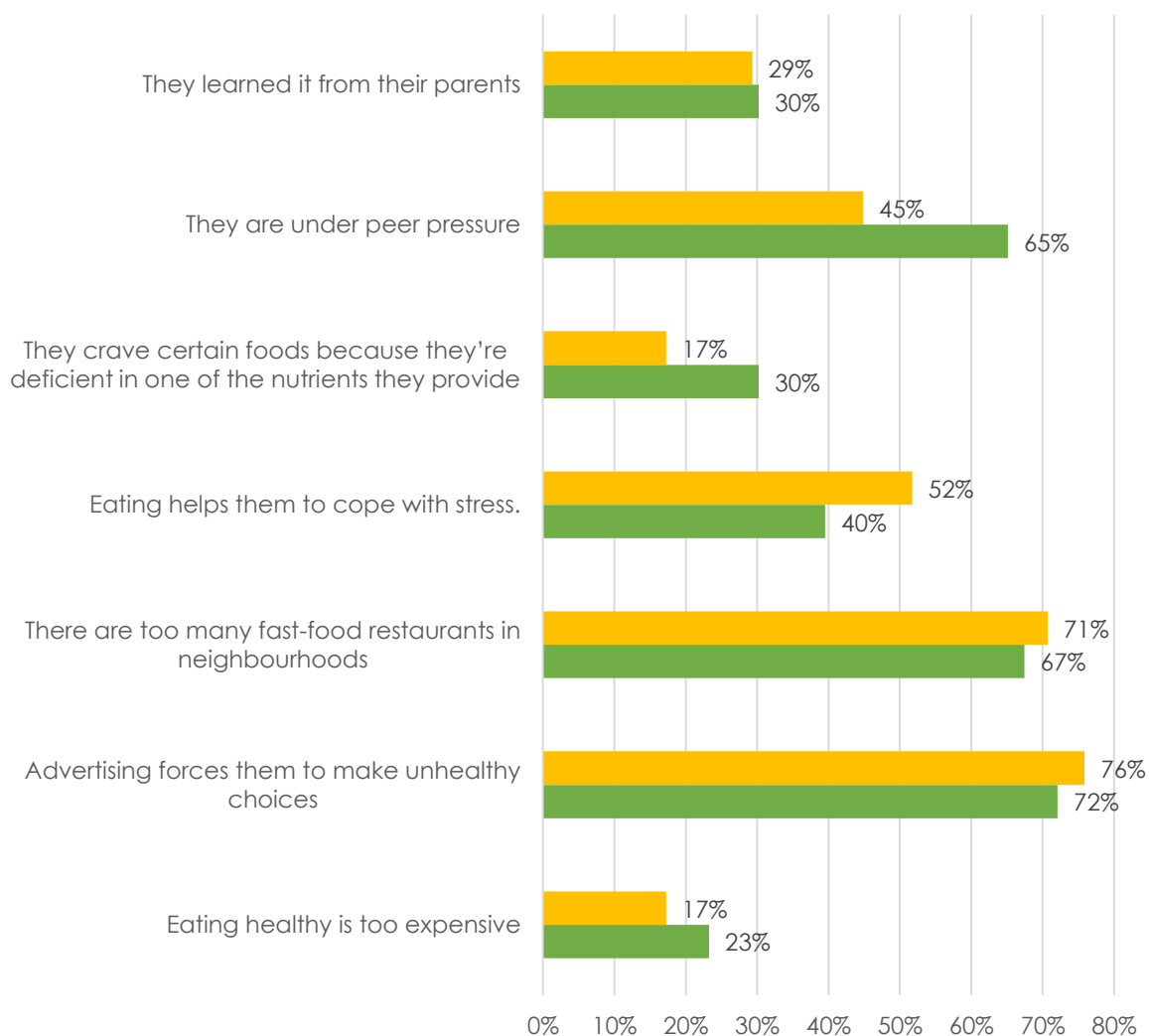

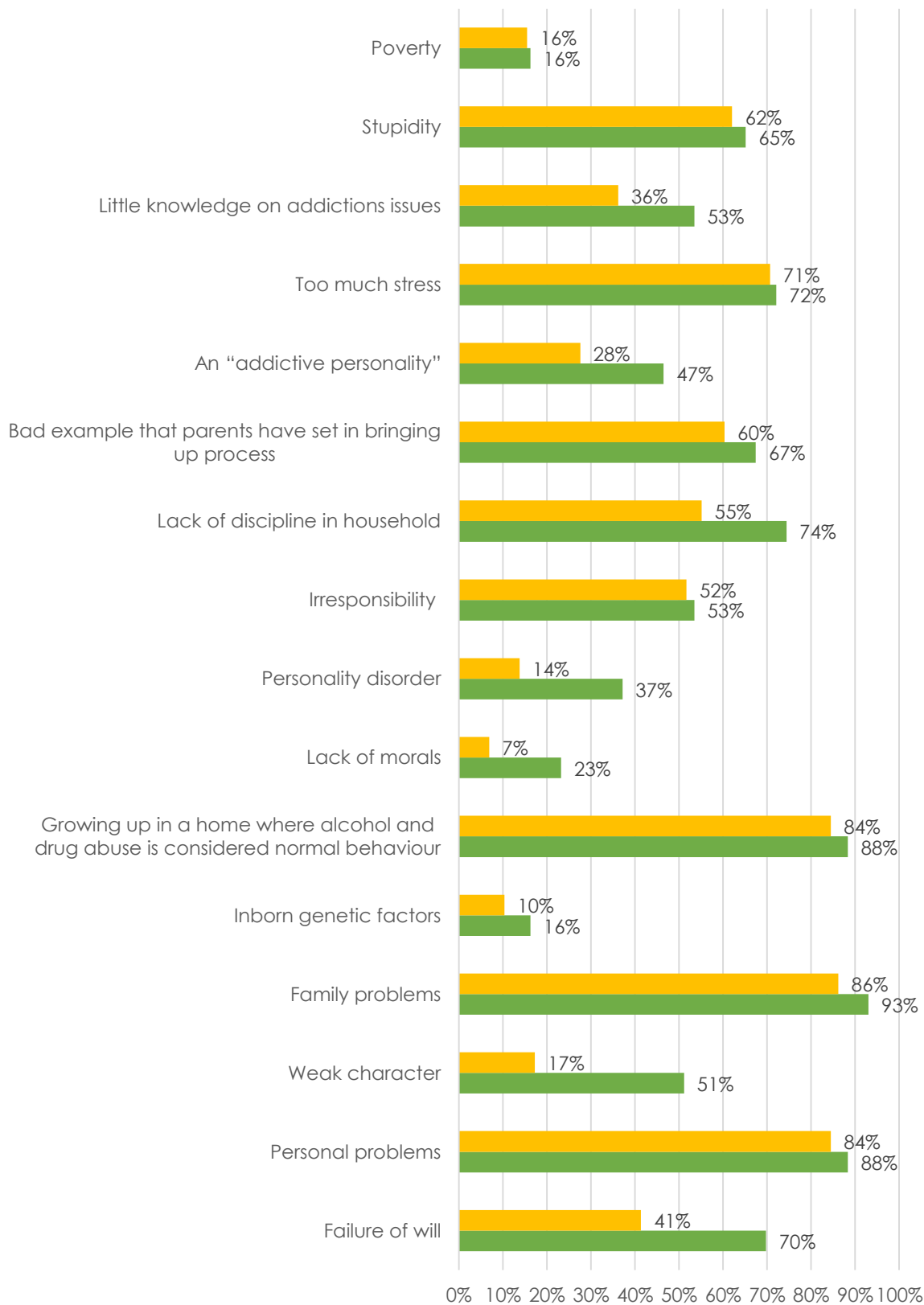
Why some teenagers have unhealthy eating habits?

■ female ■ male

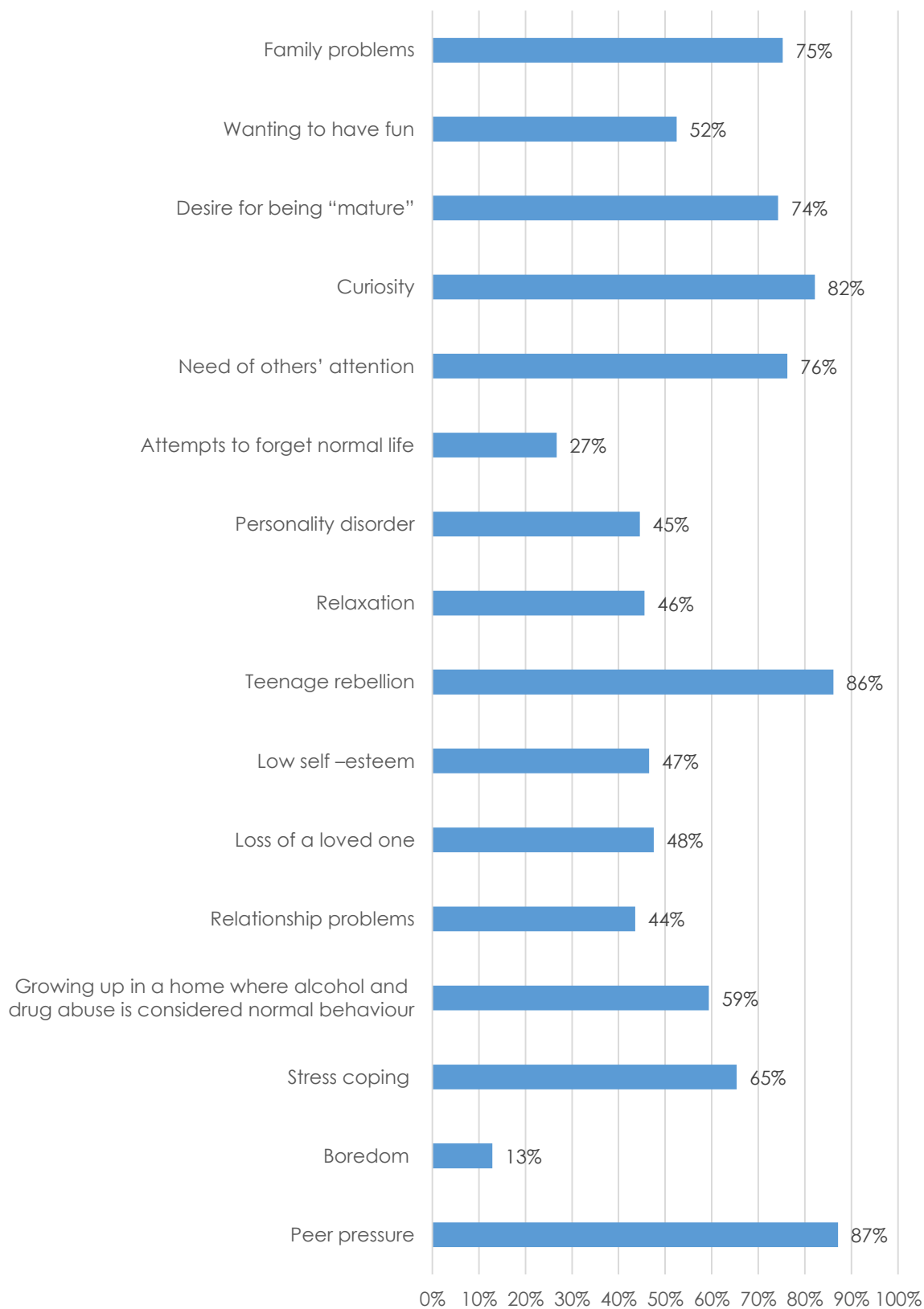

Mark reasons, which in your opinion cause addictions

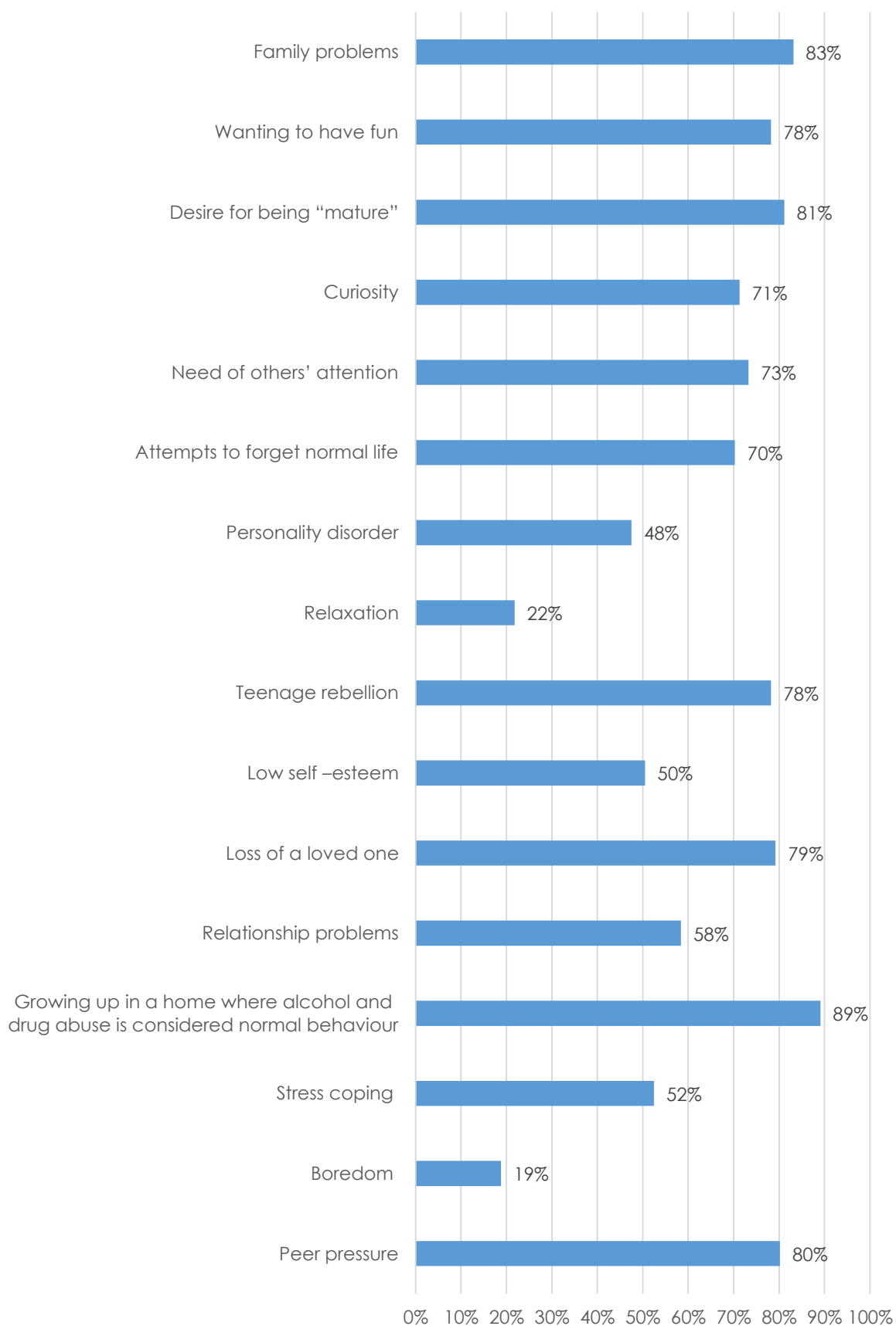
■ female ■ male

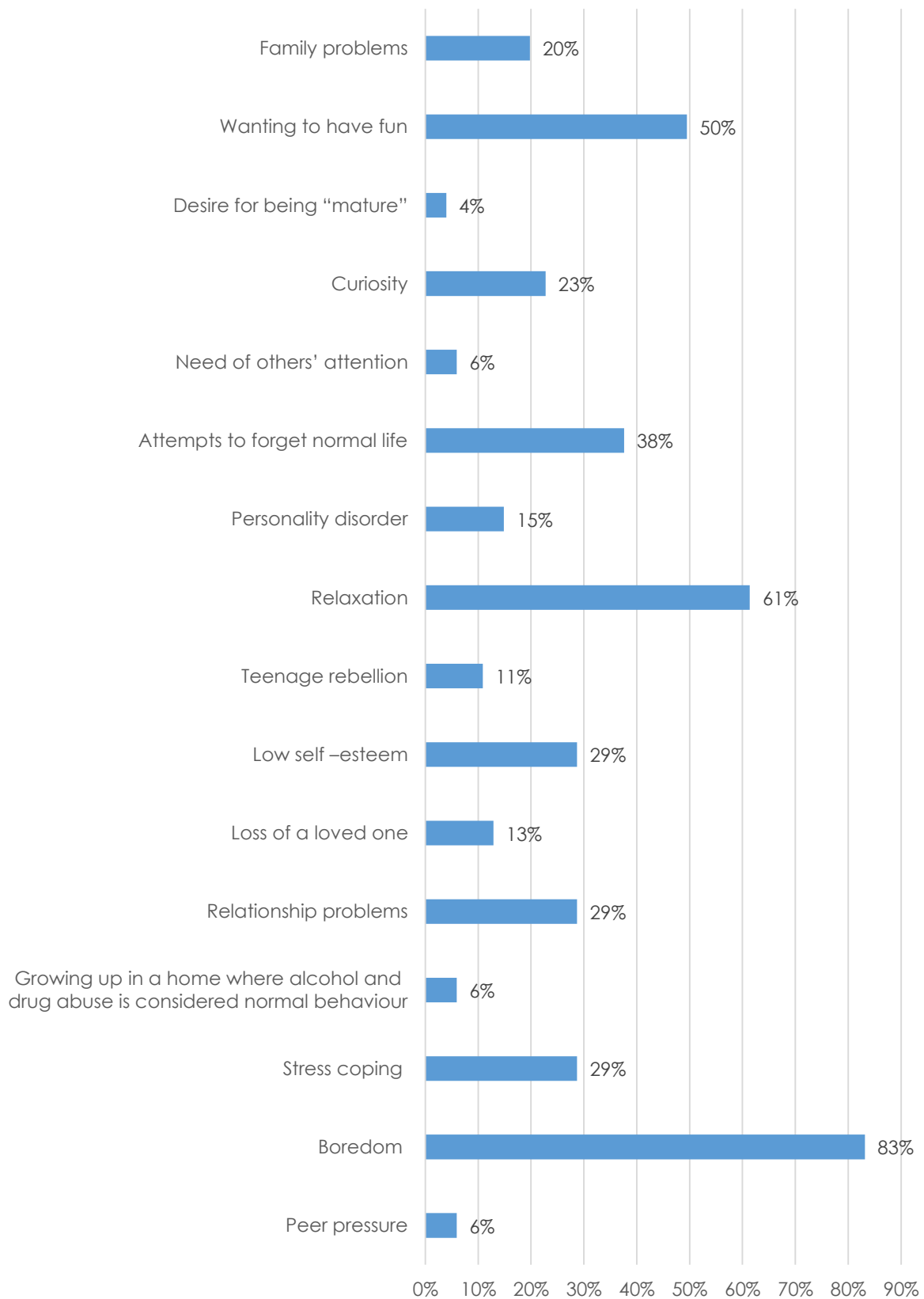
Reasons for smoking

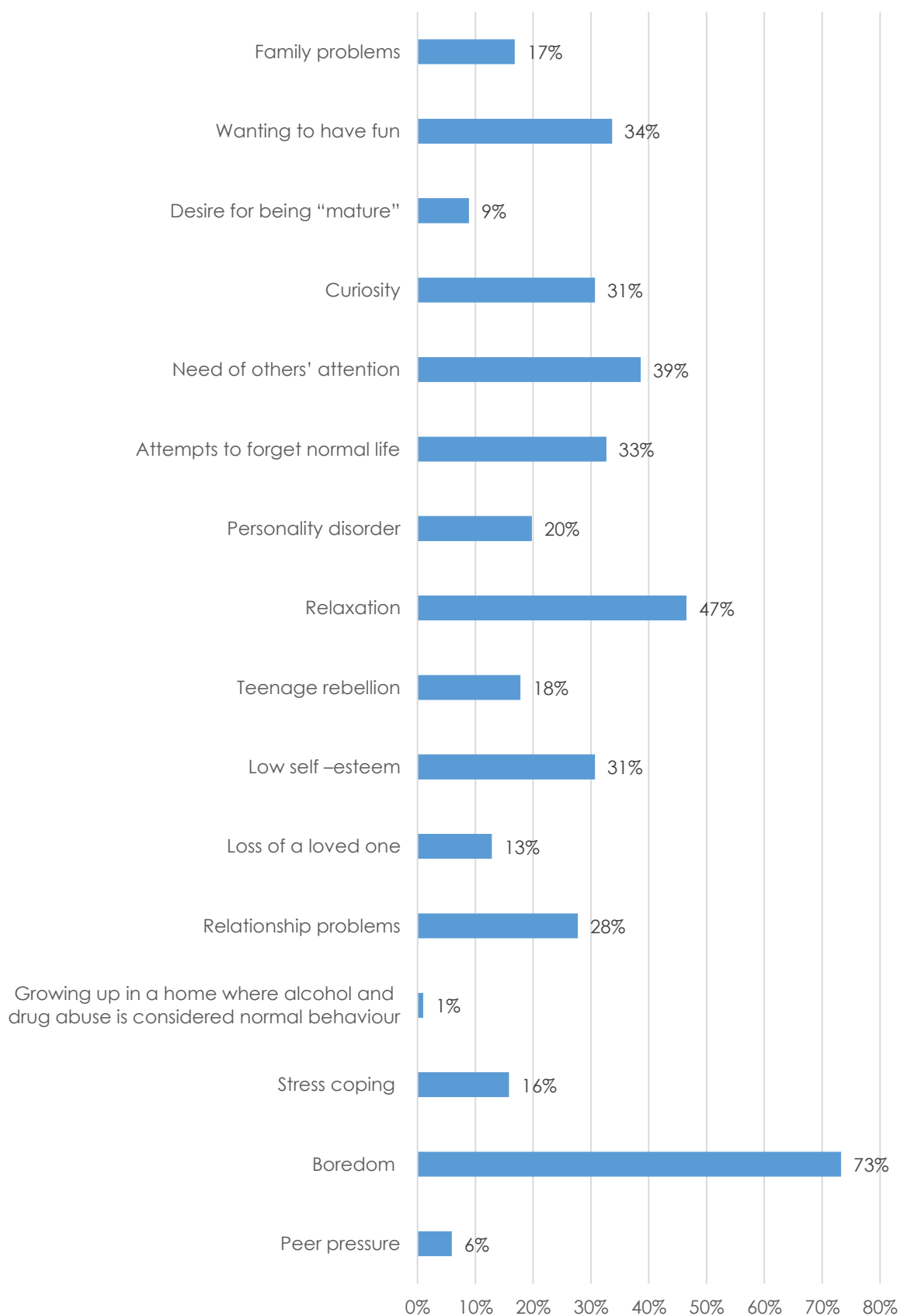
Reasons for drinking alcohol

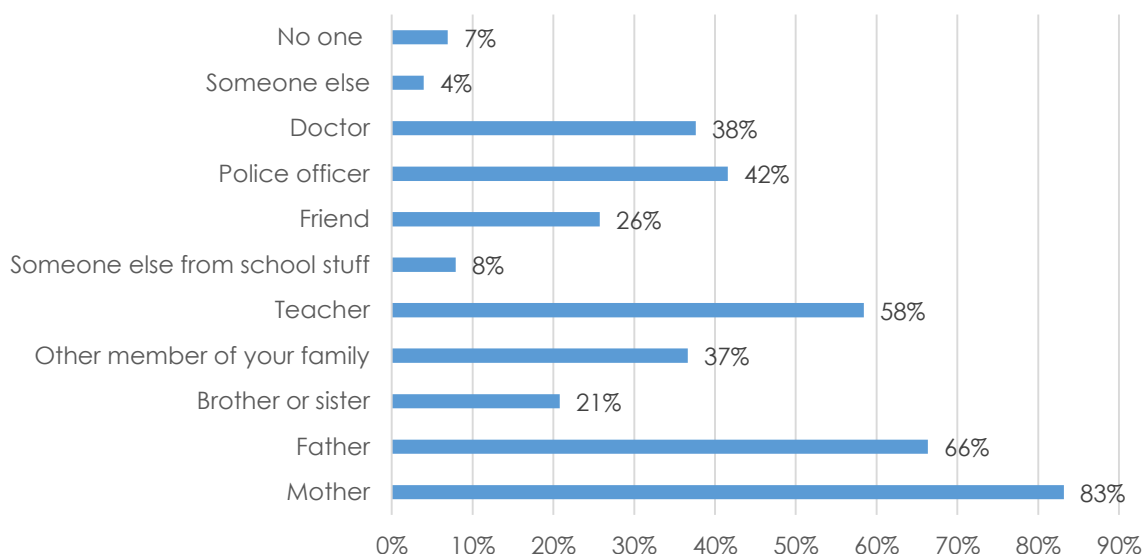
Reasons for playing computer games

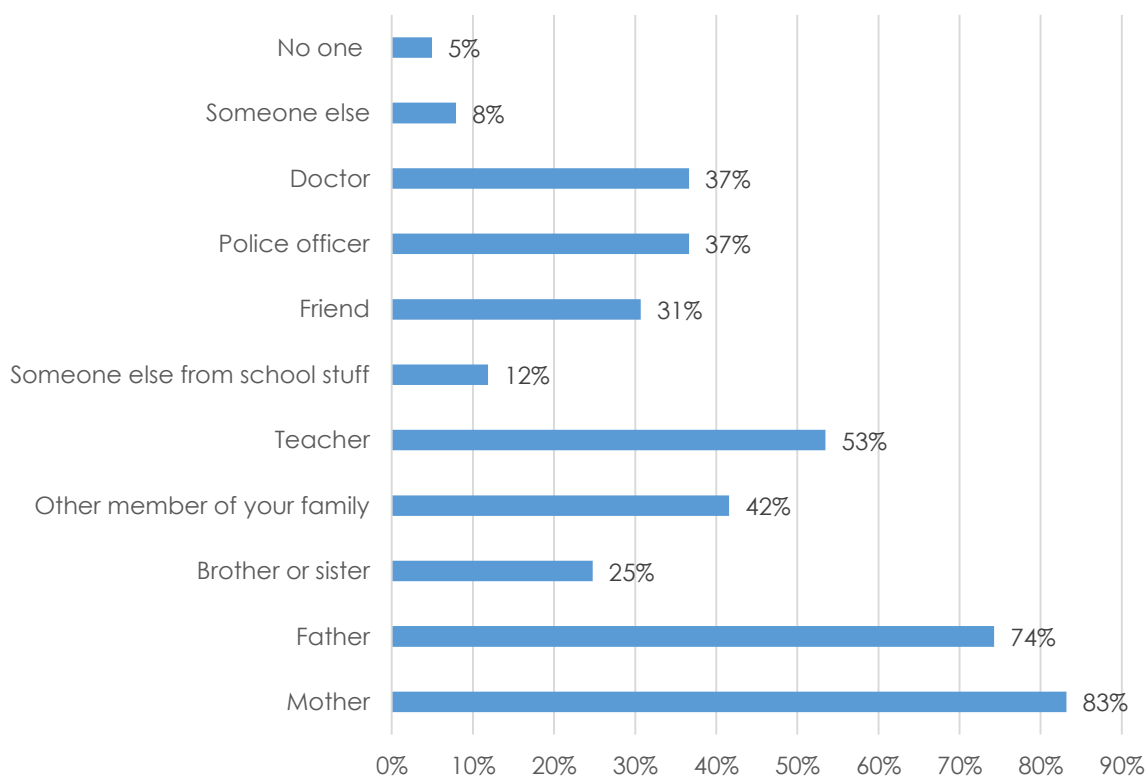
Reasons for social networking

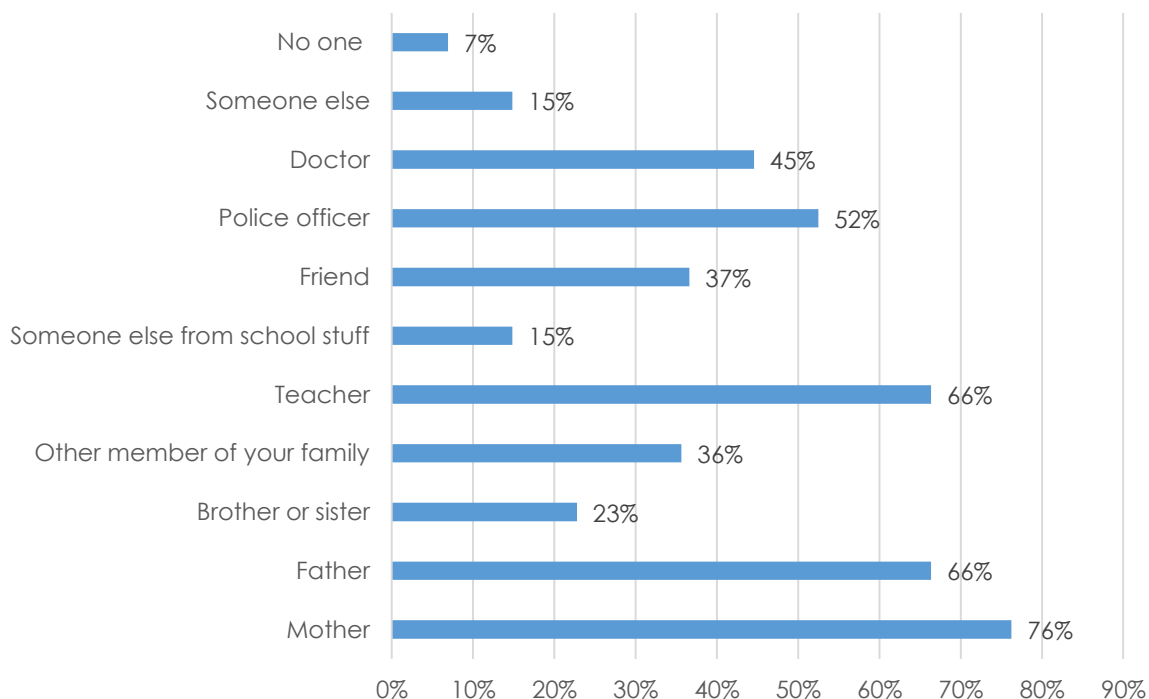
Who did talk to you about possible negative consequences of drinking alcohol?

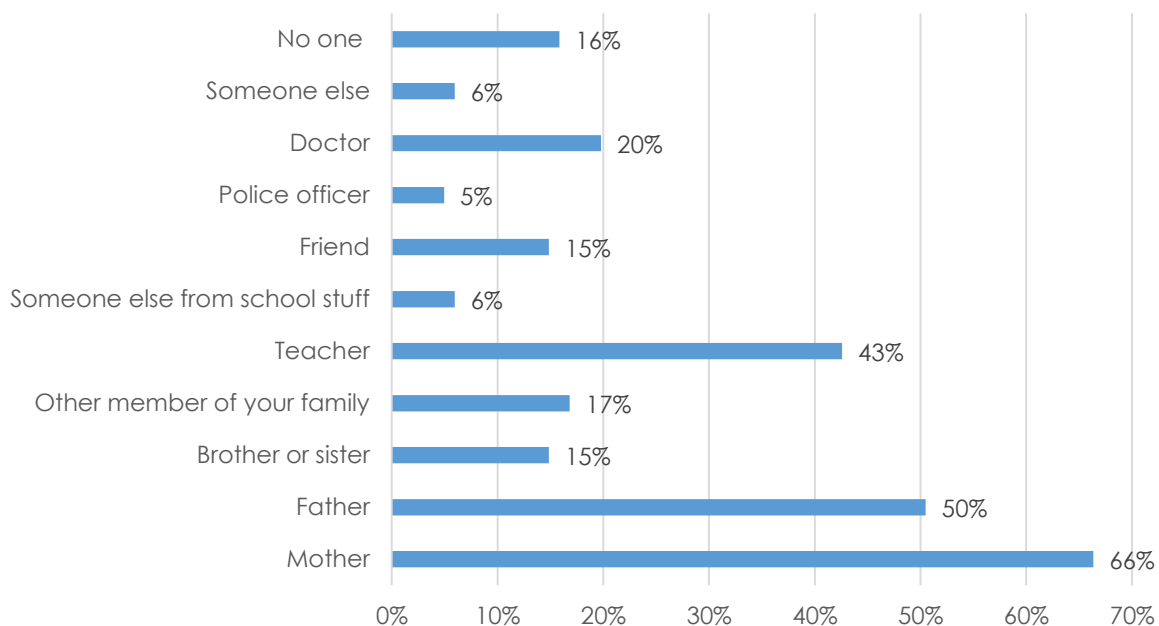
Who did talk to you about possible negative consequences of smoking cigarettes?

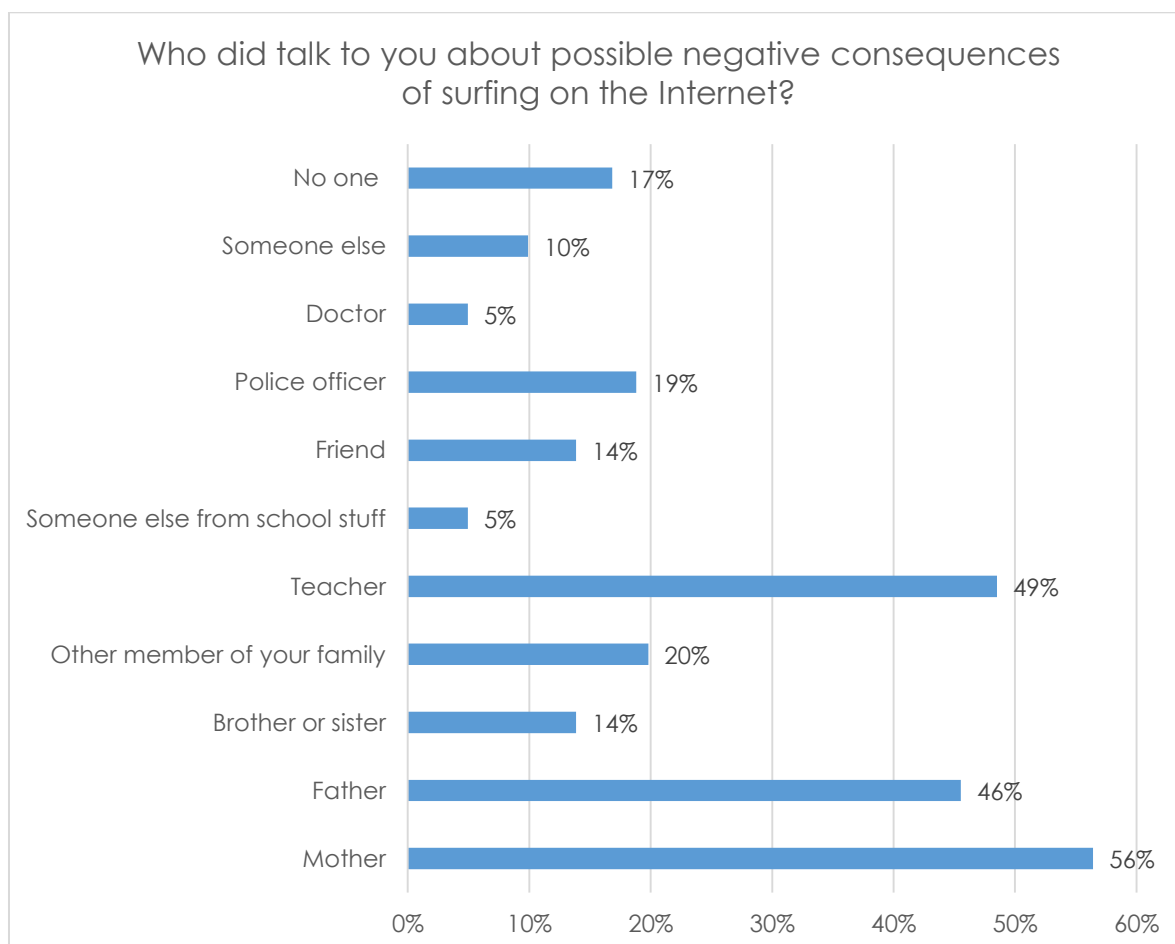
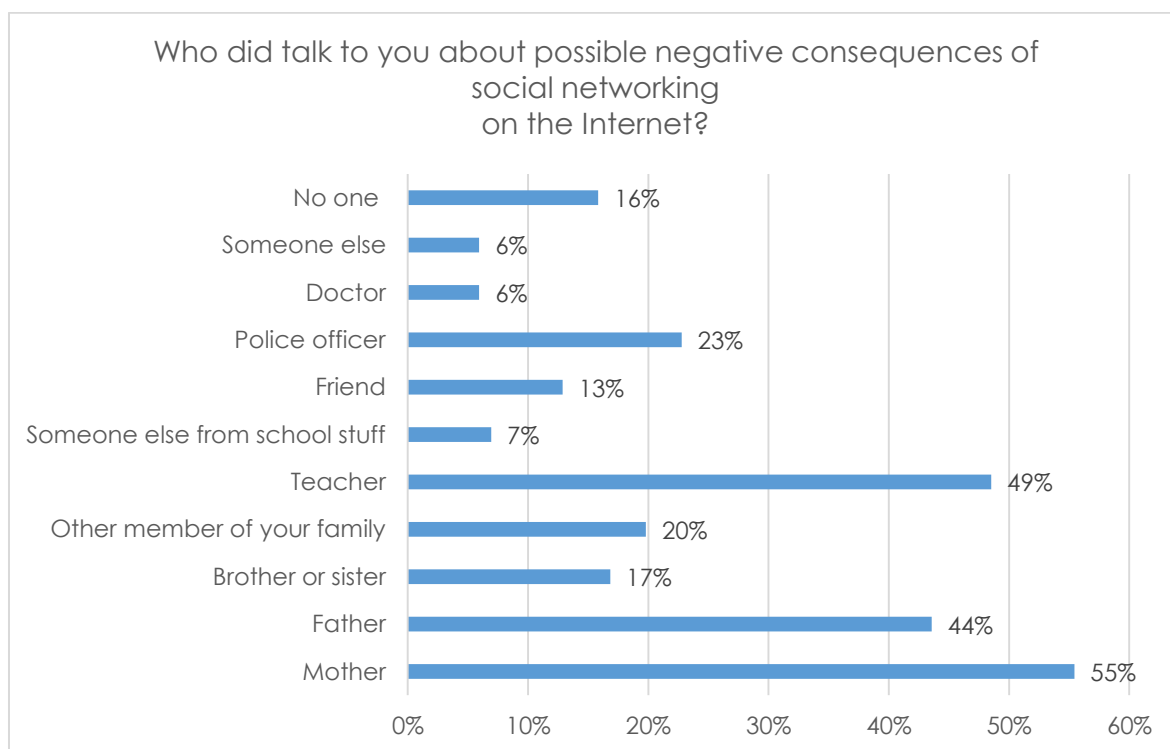

Who did talk to you about possible negative consequences of taking drugs or other substances?

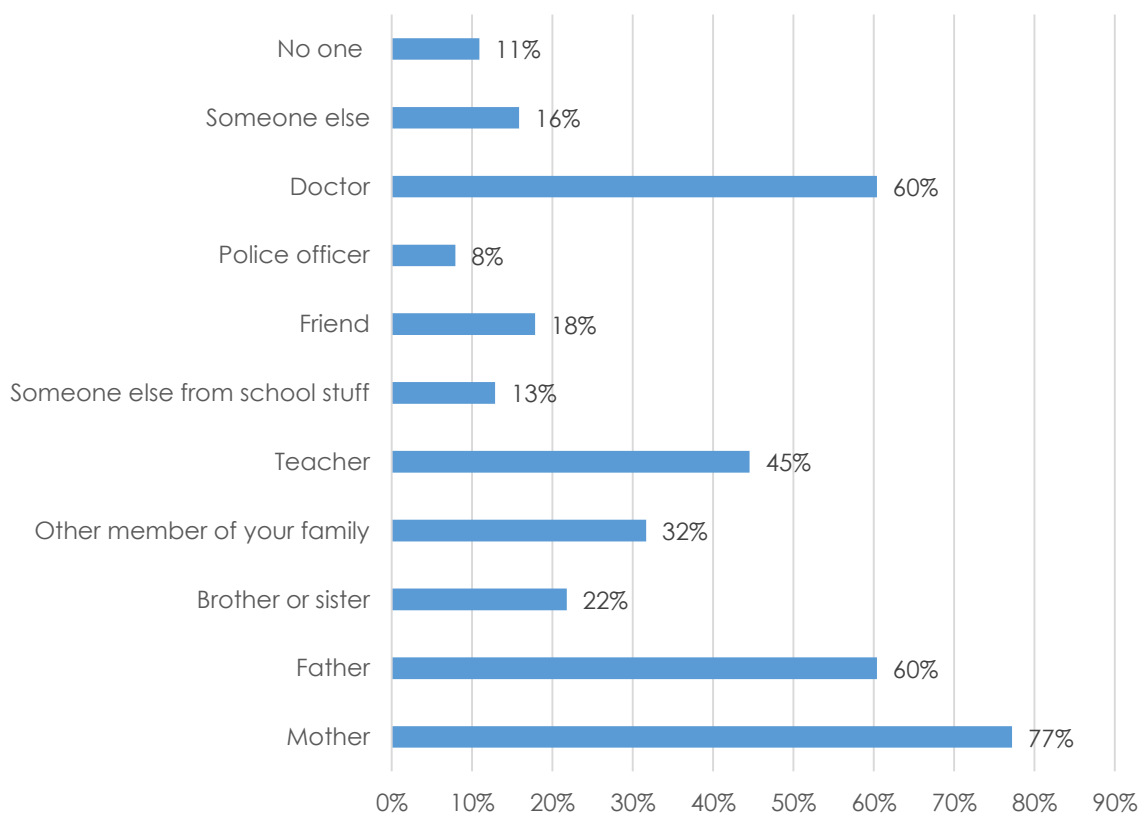

Who did talk to you about negative consequences of playing too much computer games?

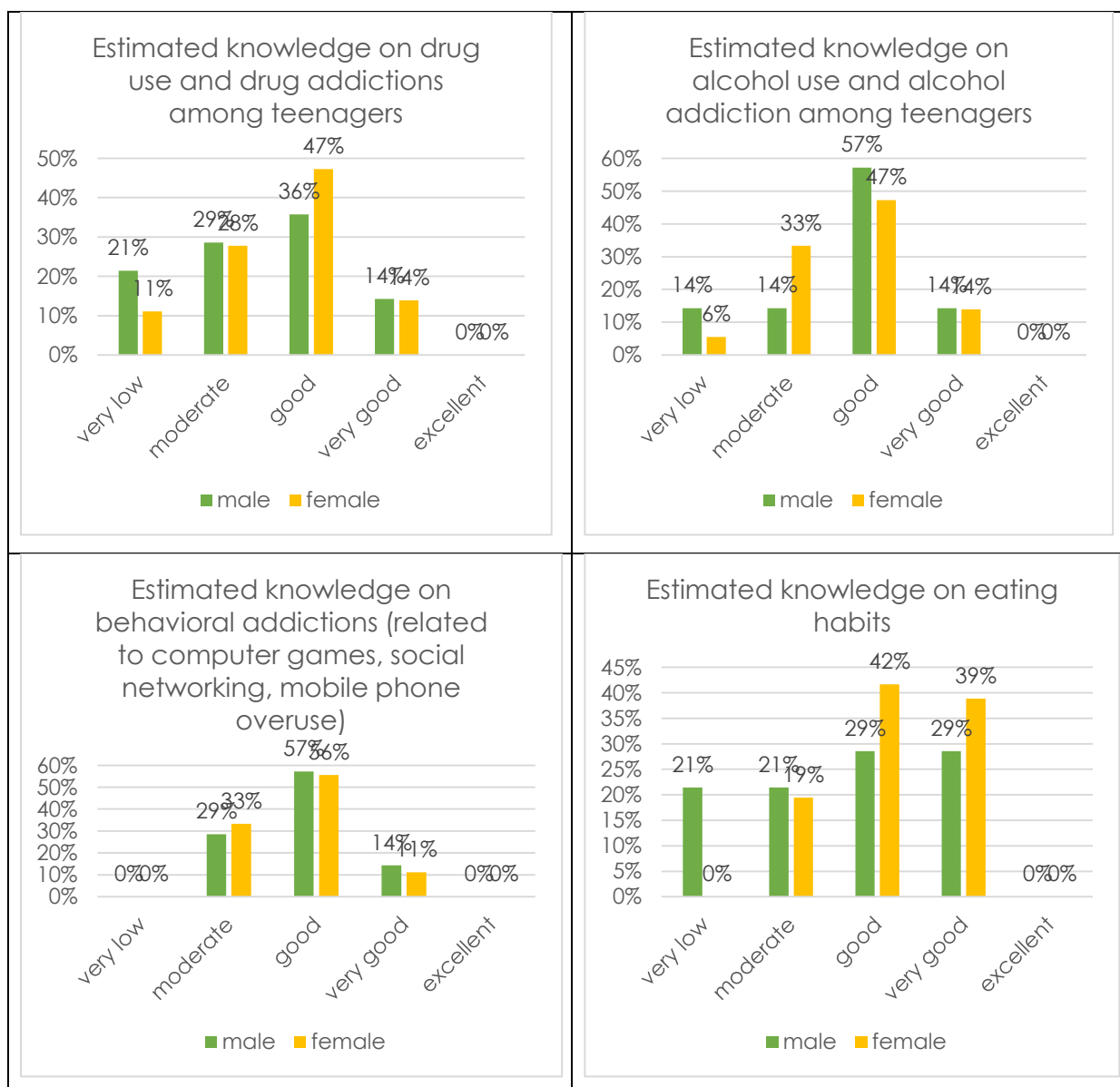
Who did talk to you about possible negative consequences of unhealthy eating habits?

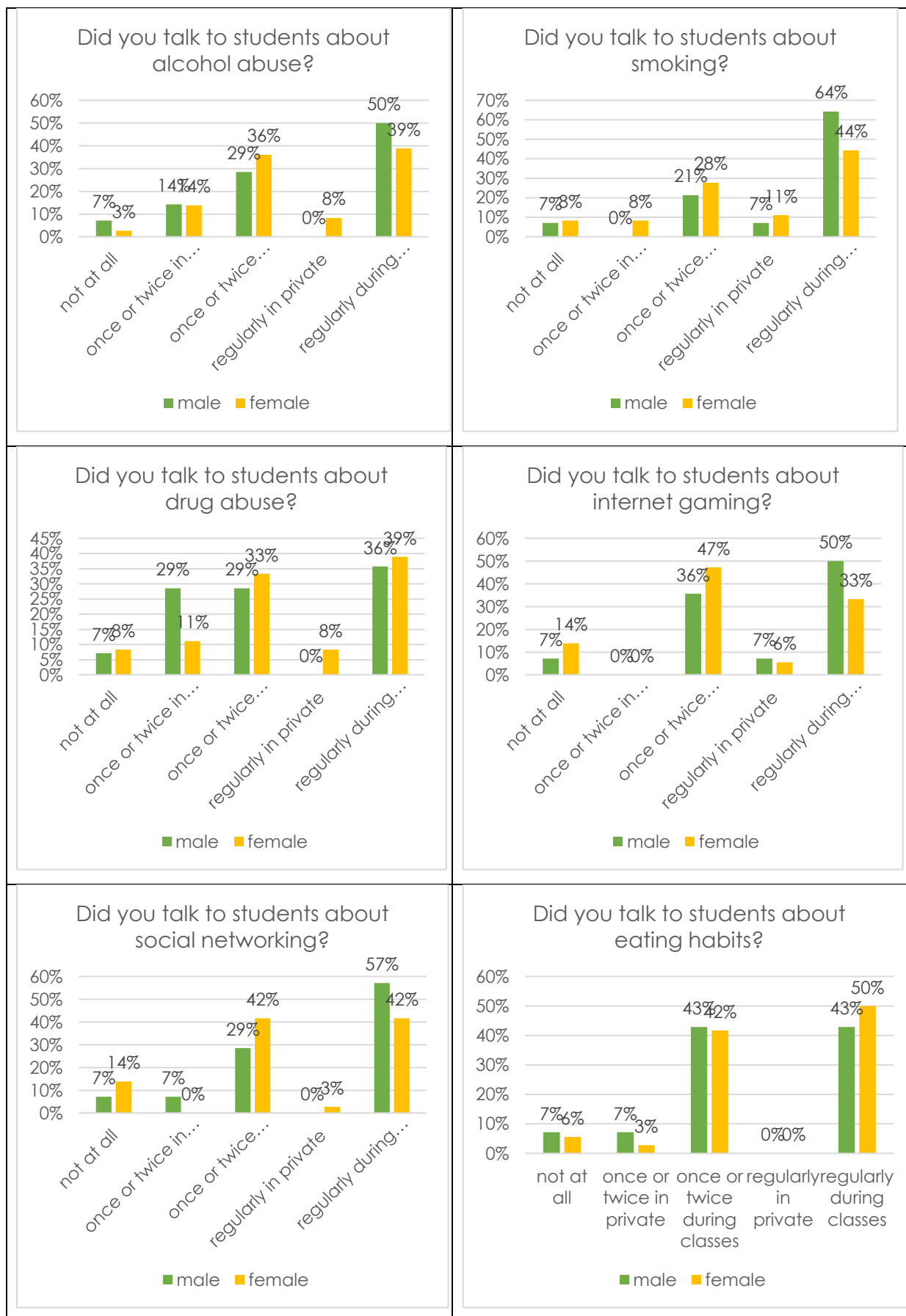

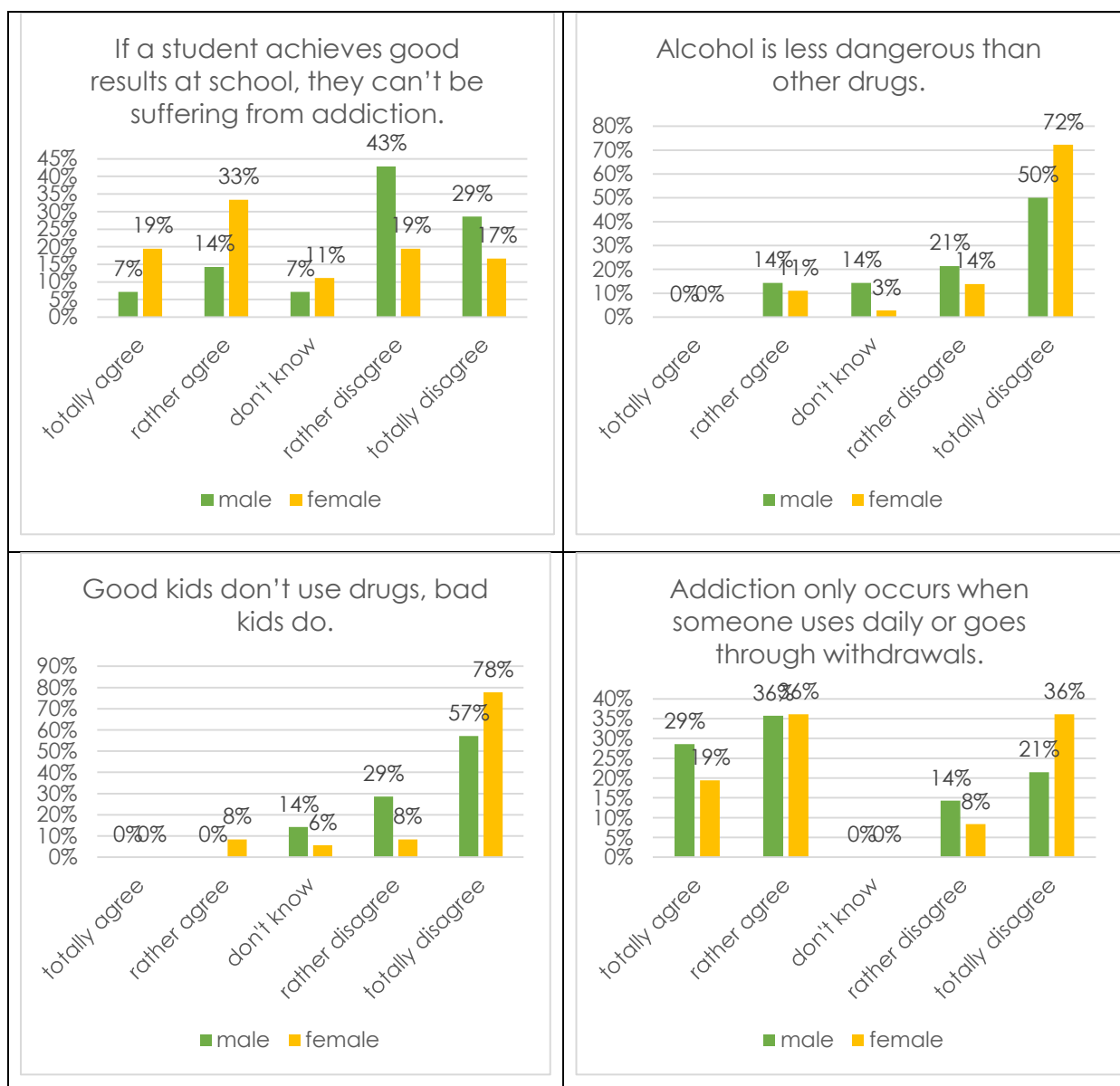
6.4.2. Nauczyciele

Liczba nauczycieli uczestniczących w badaniach: 50

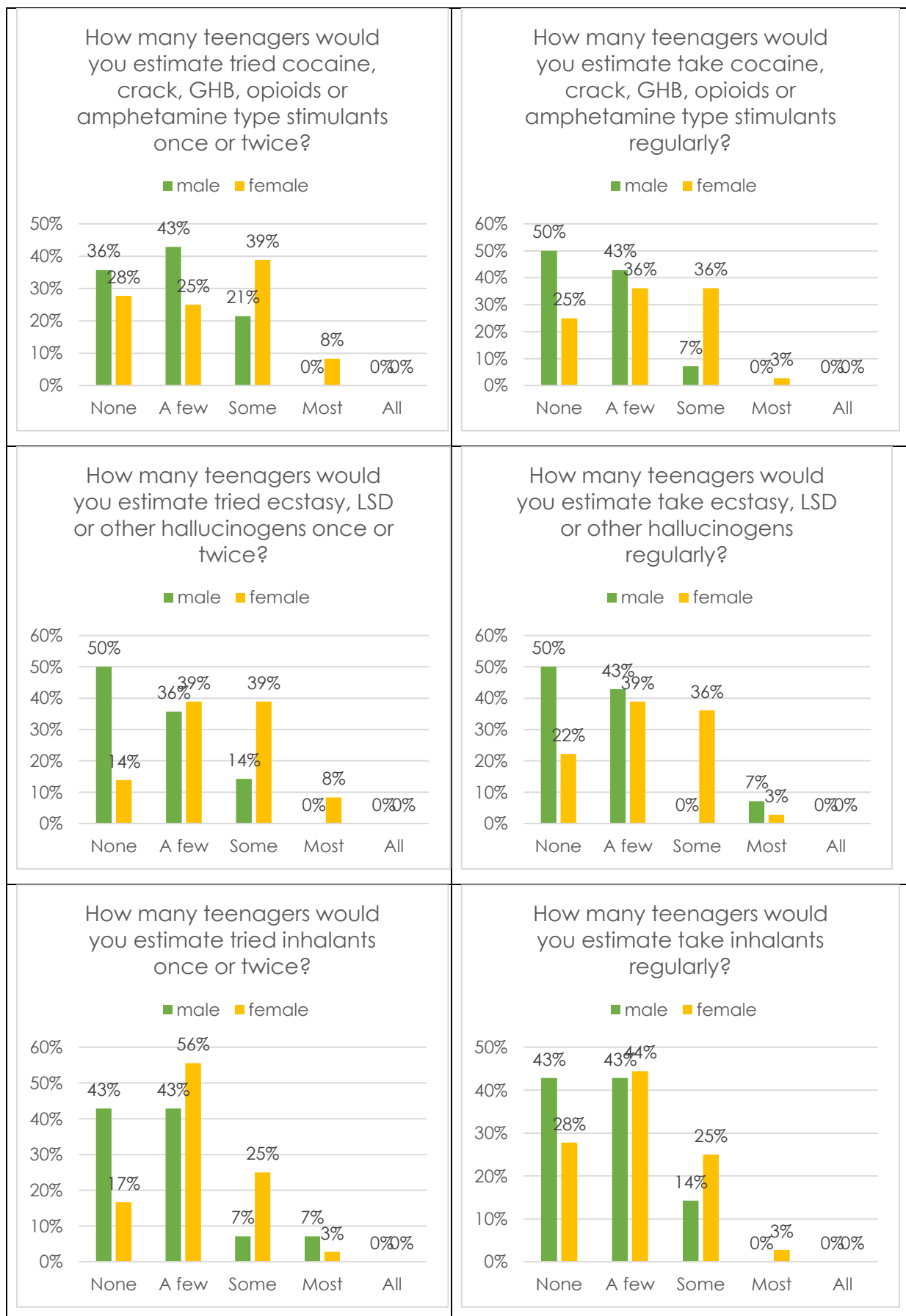
Płeć/wiek	poniżej 30	31-40	41-50	powyżej 50
mężczyźni	0	2	7	5
kobiety	1	2	20	13

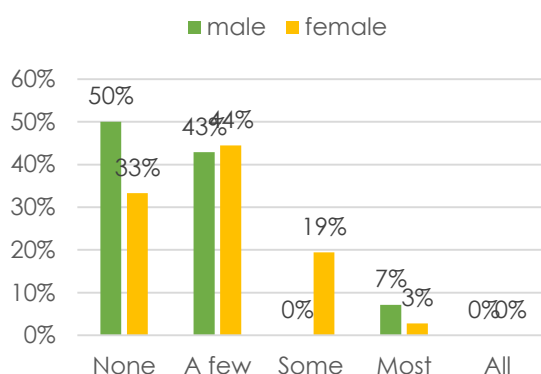

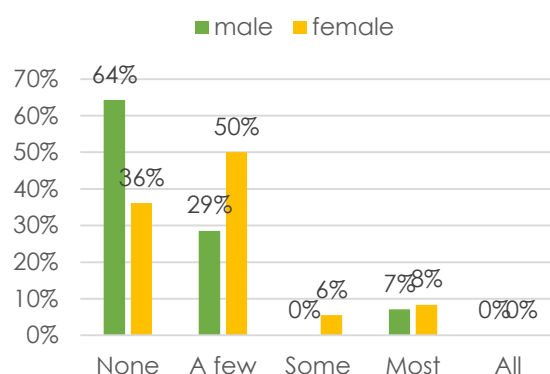

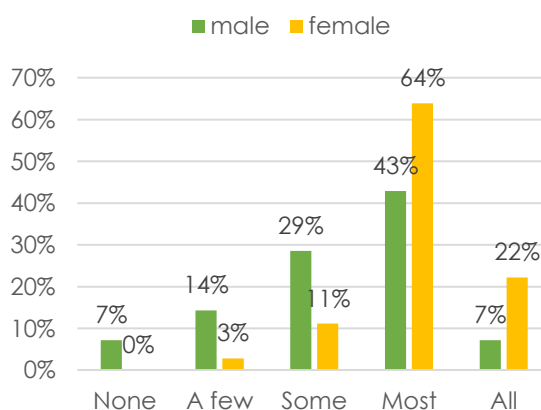
How many teenagers would you estimate tried drug by injection with a needle once or twice?

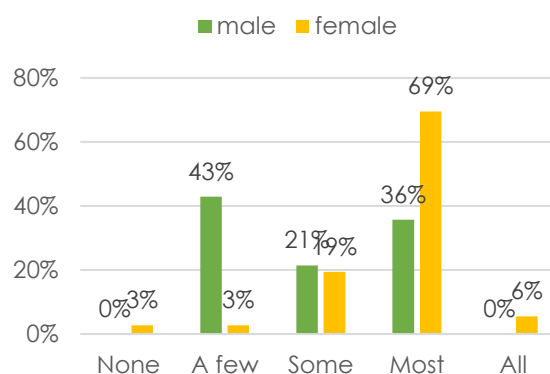
How many teenagers would you estimate take drug by injection with a needle regularly?

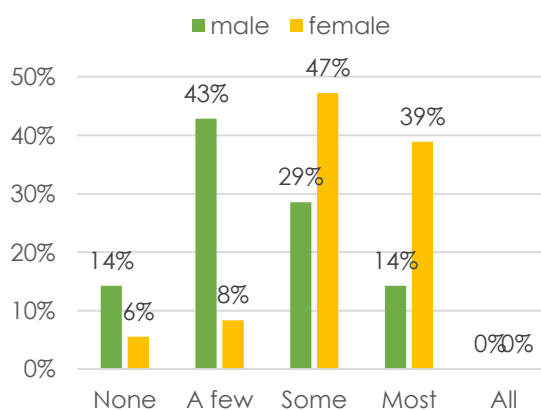
How many teenagers would you estimate play computer games one or two hours a day?

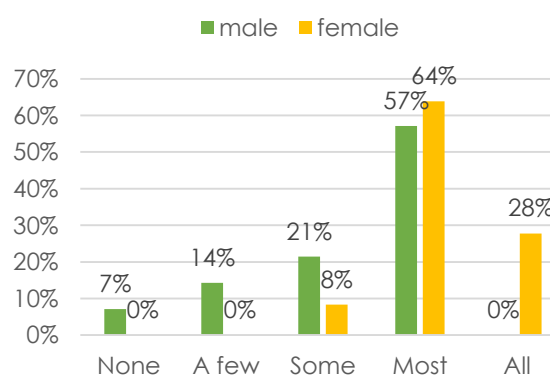
How many teenagers would you estimate play computer games three to five hours a day?

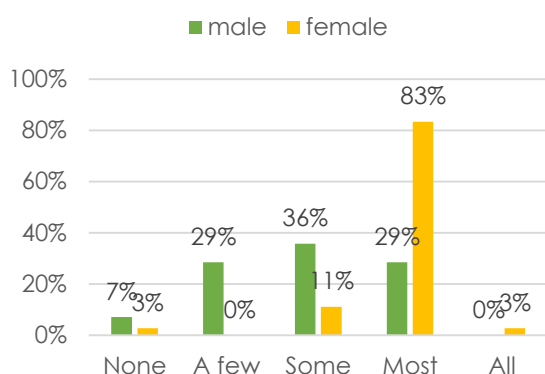
How many teenagers would you estimate play computer games six or more hours a day?

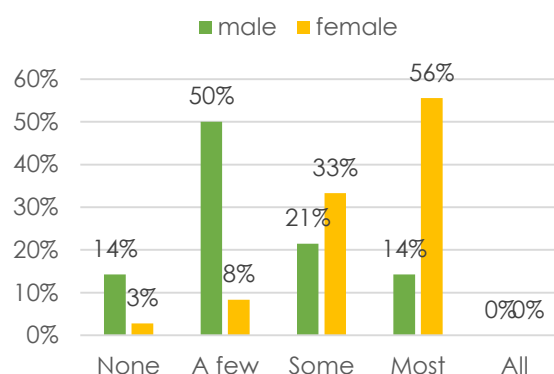
How many teenagers would you estimate spend one or two hours on social internet sites a day?

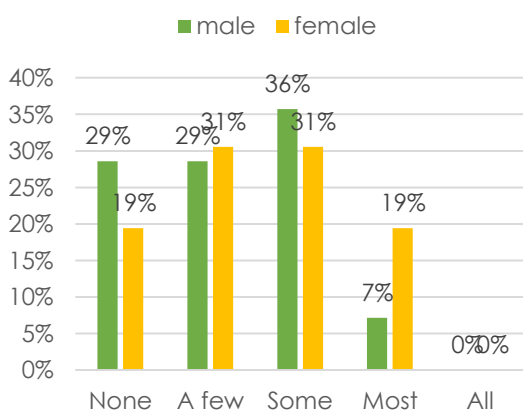
How many teenagers would you estimate spend three to five hours on social internet sites a day?

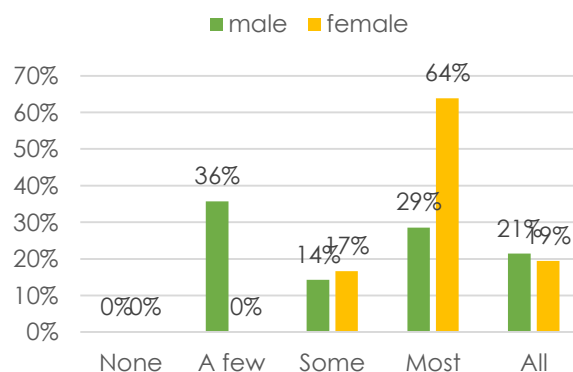
How many teenagers would you estimate spend six or more hours on social internet sites a day?

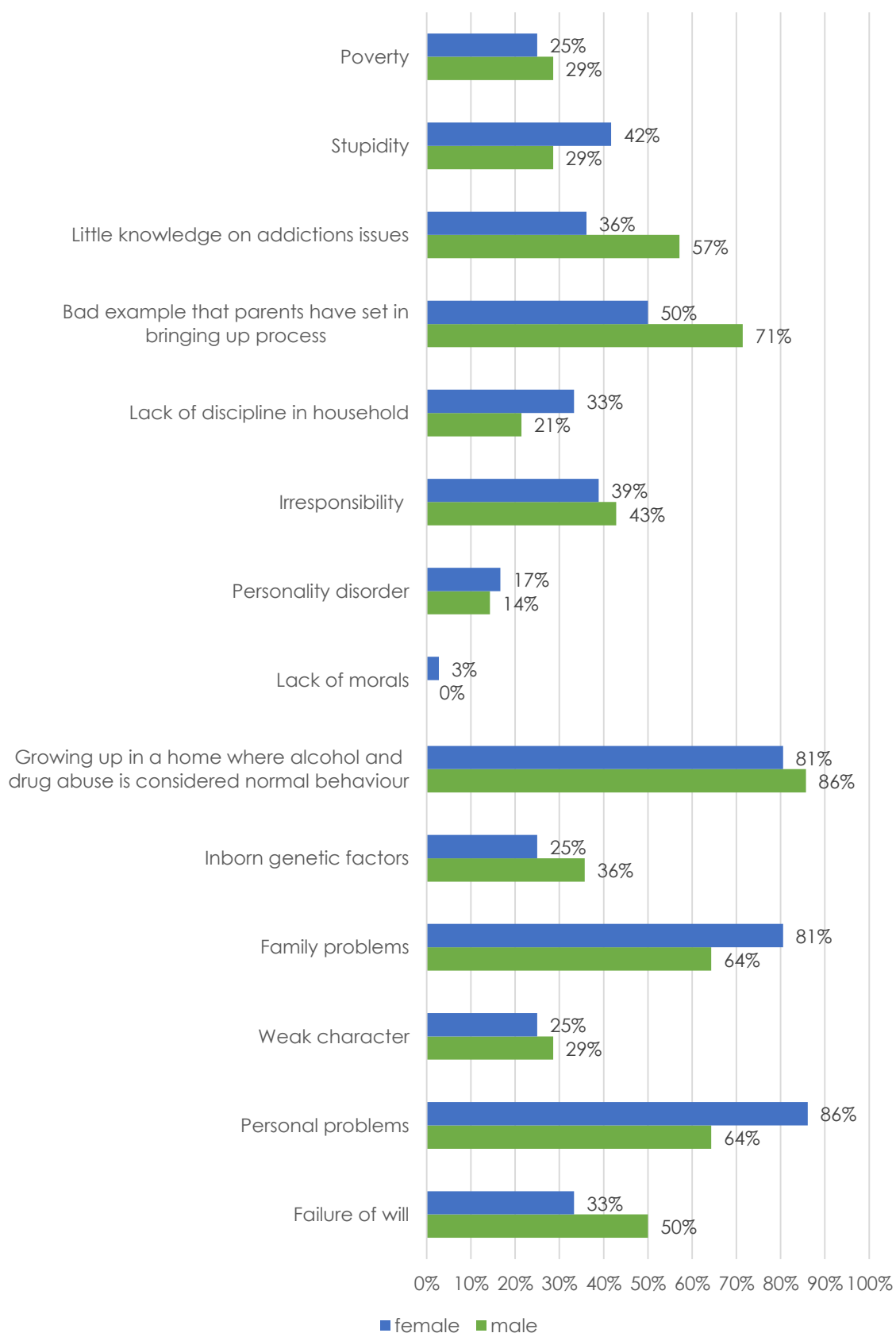
How many teenagers would you estimate gamble on the Internet?

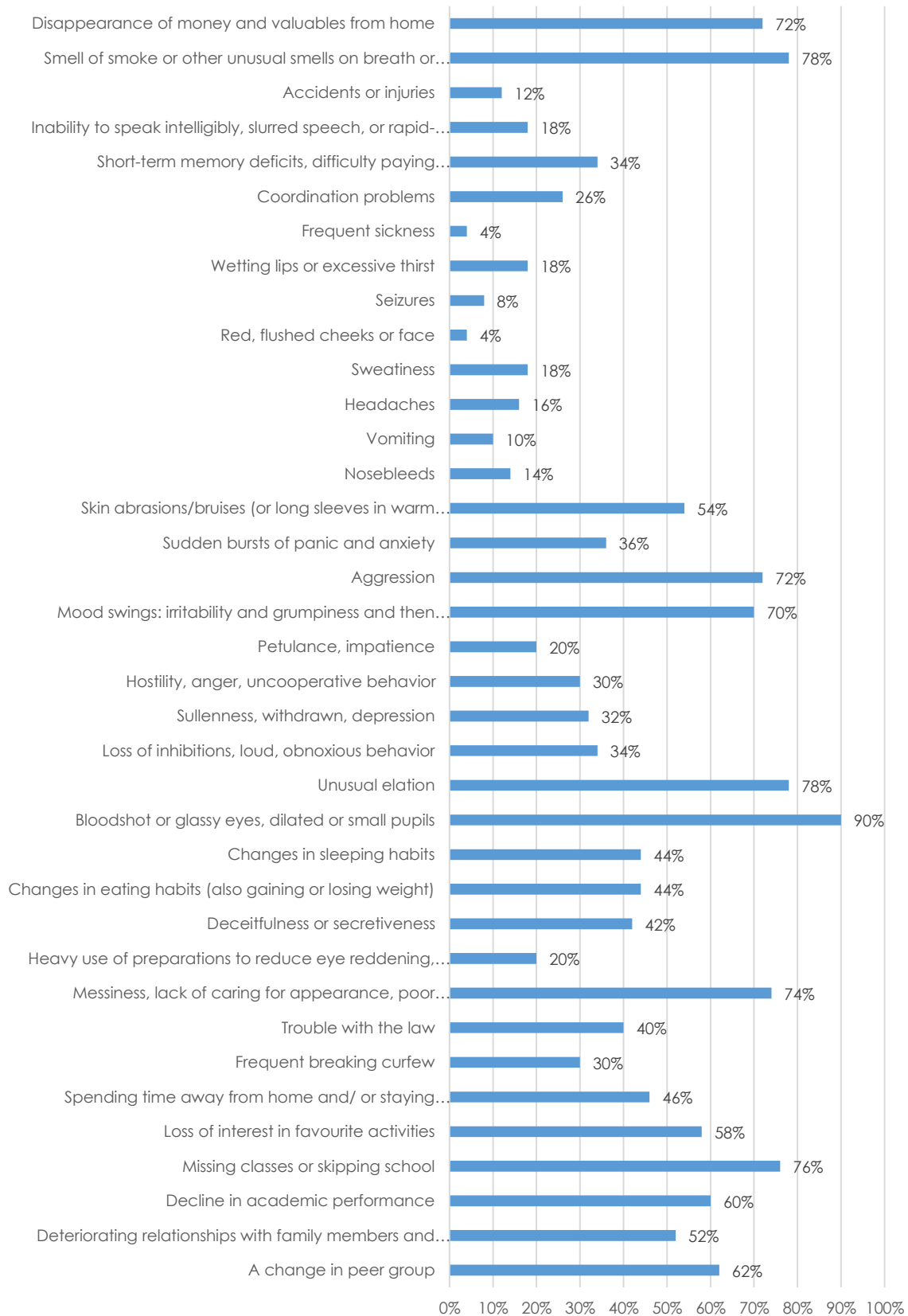
How many teenagers would you estimate eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

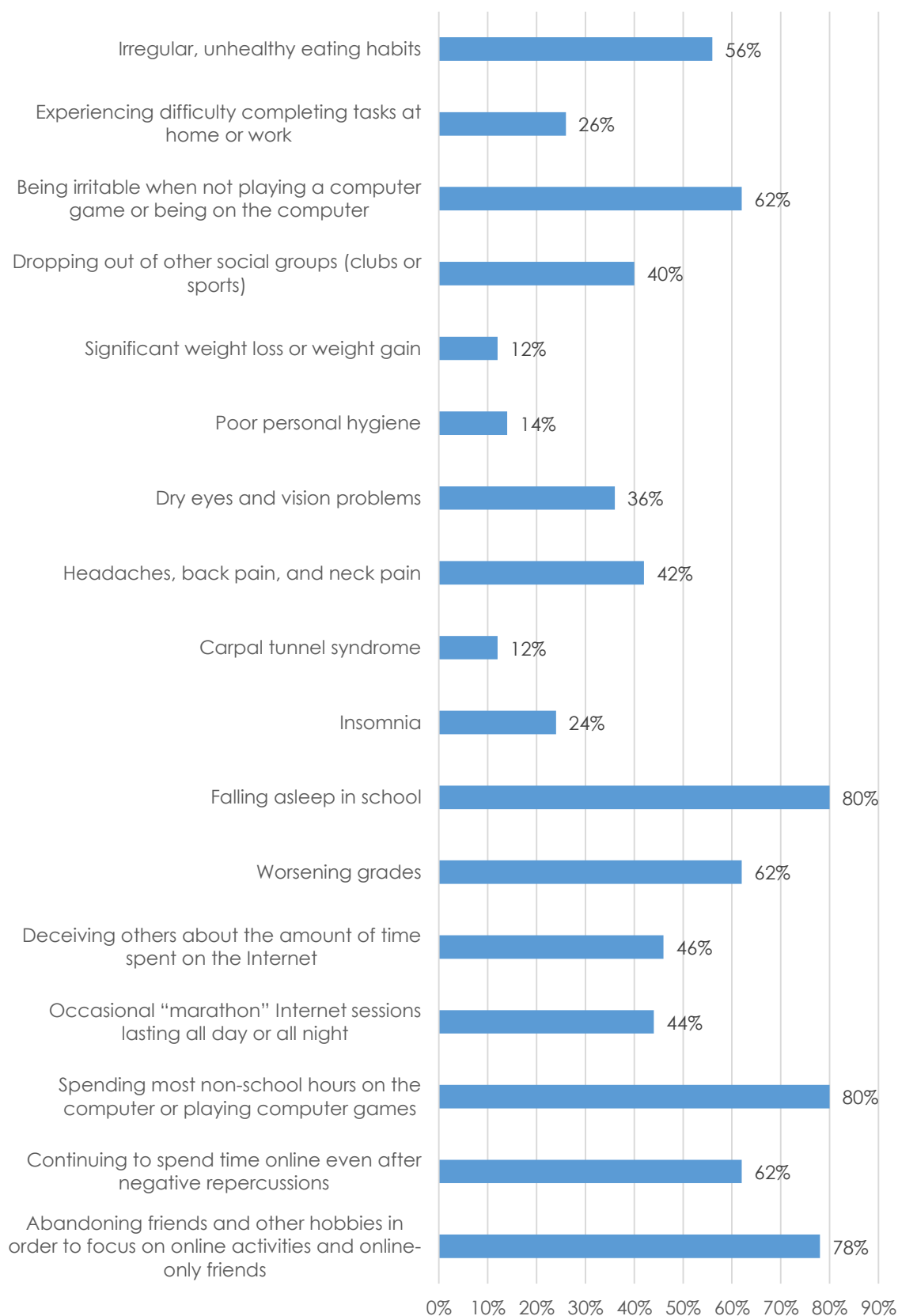
Mark reasons, which in your opinion cause addictions

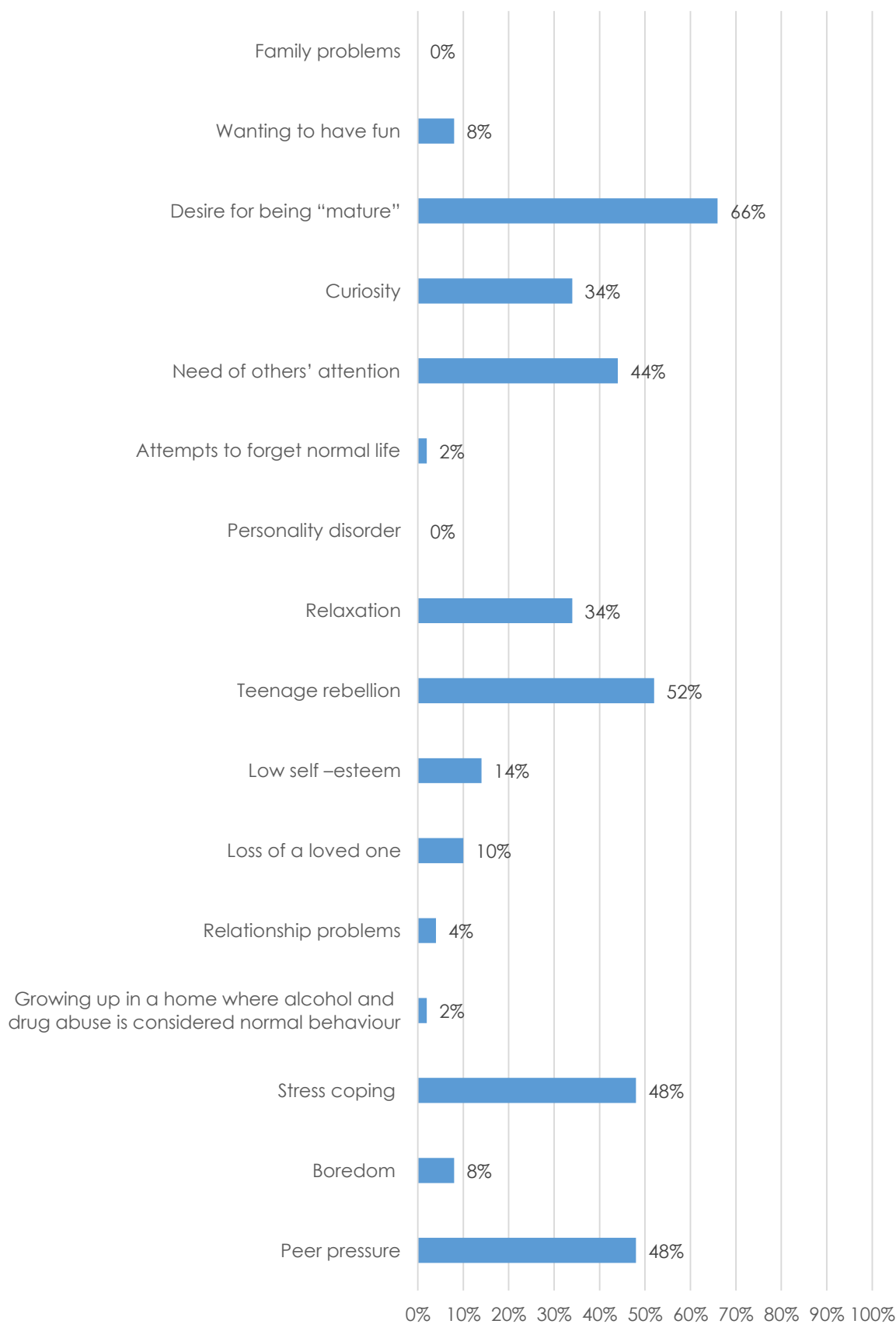
How would you recognize that teenager may abuse substances (drugs, alcohol)?

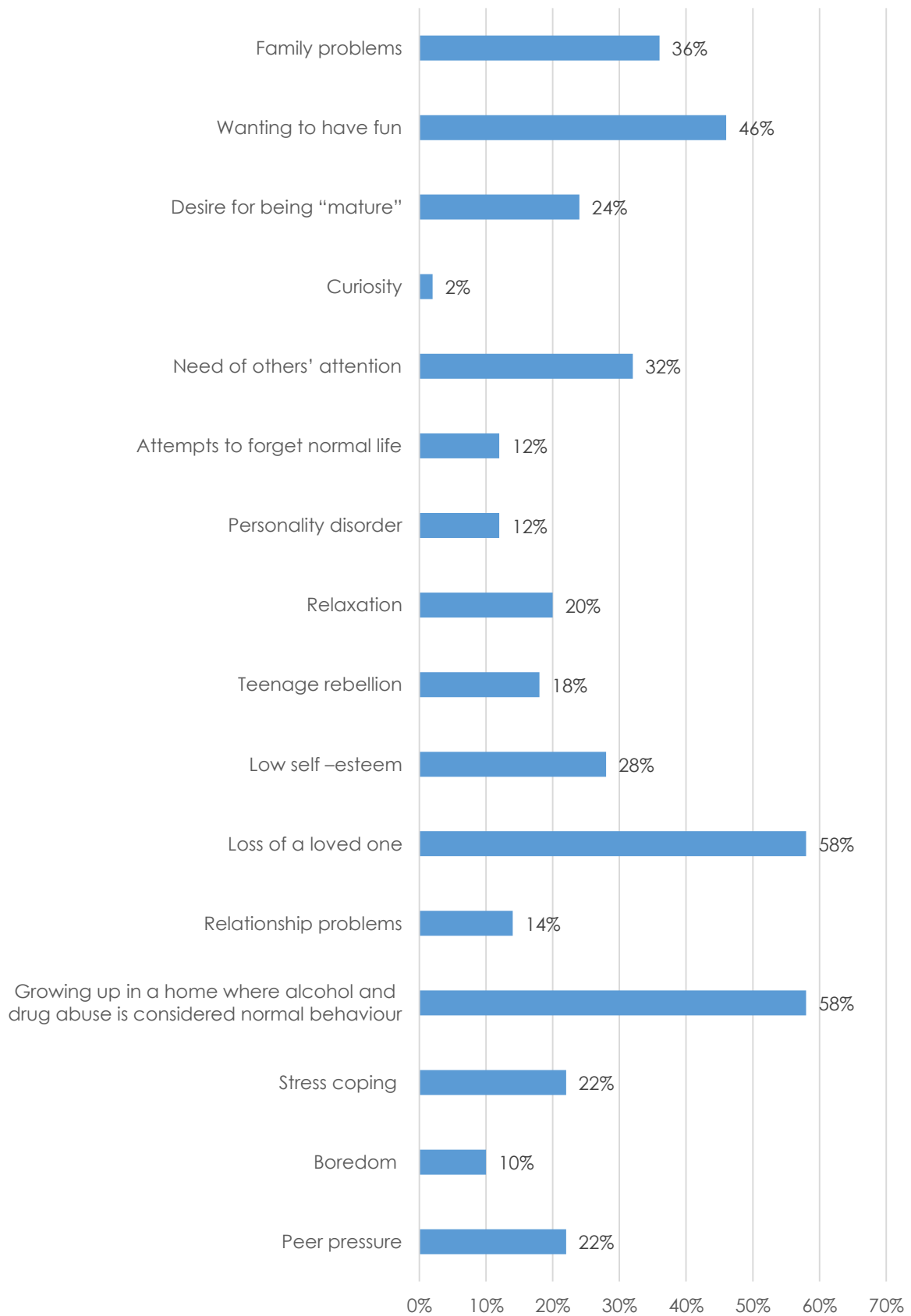
How would you recognize that teenager may abuse computer (playing games, social networking)?

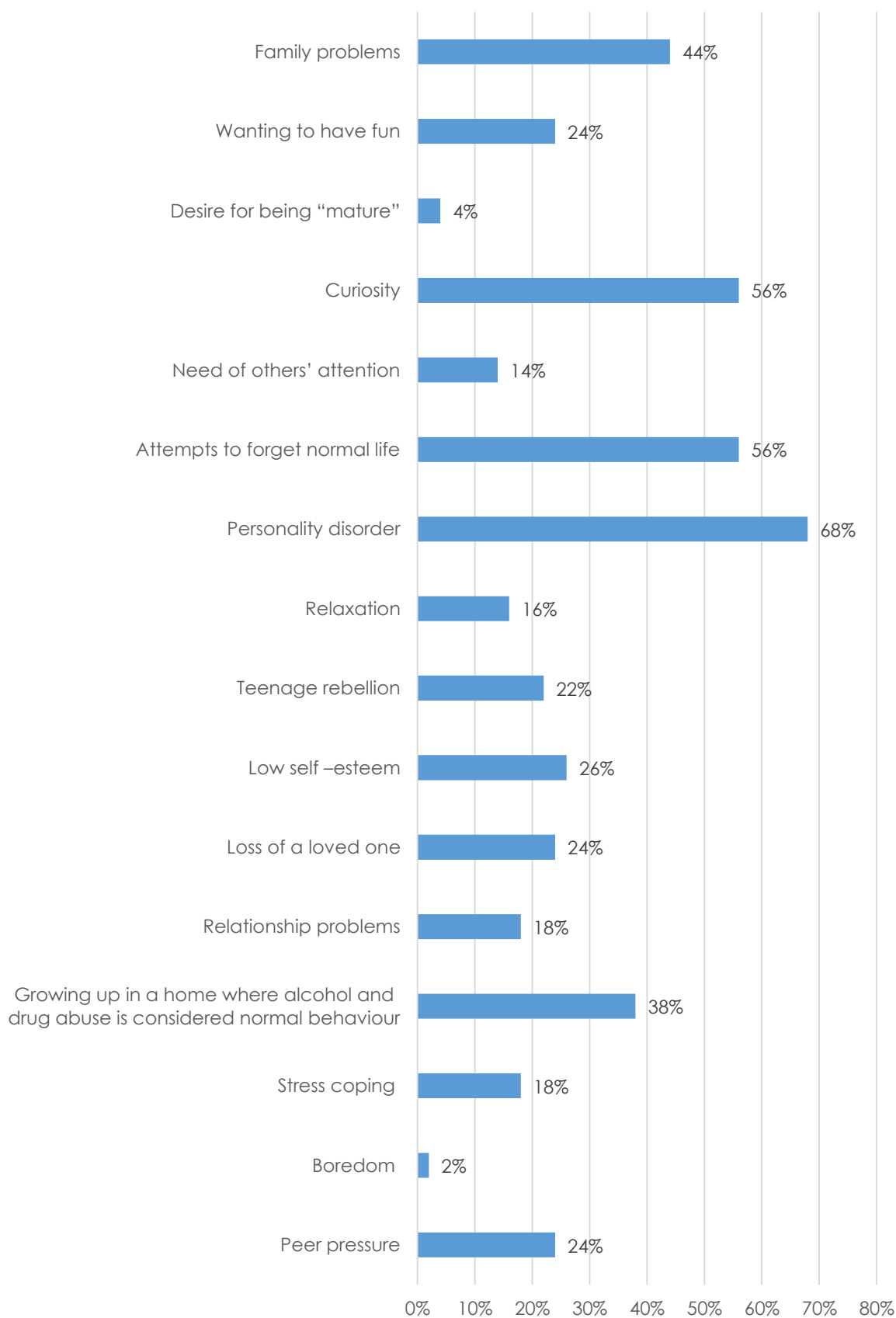
What are the reasons for smoking by teenagers?

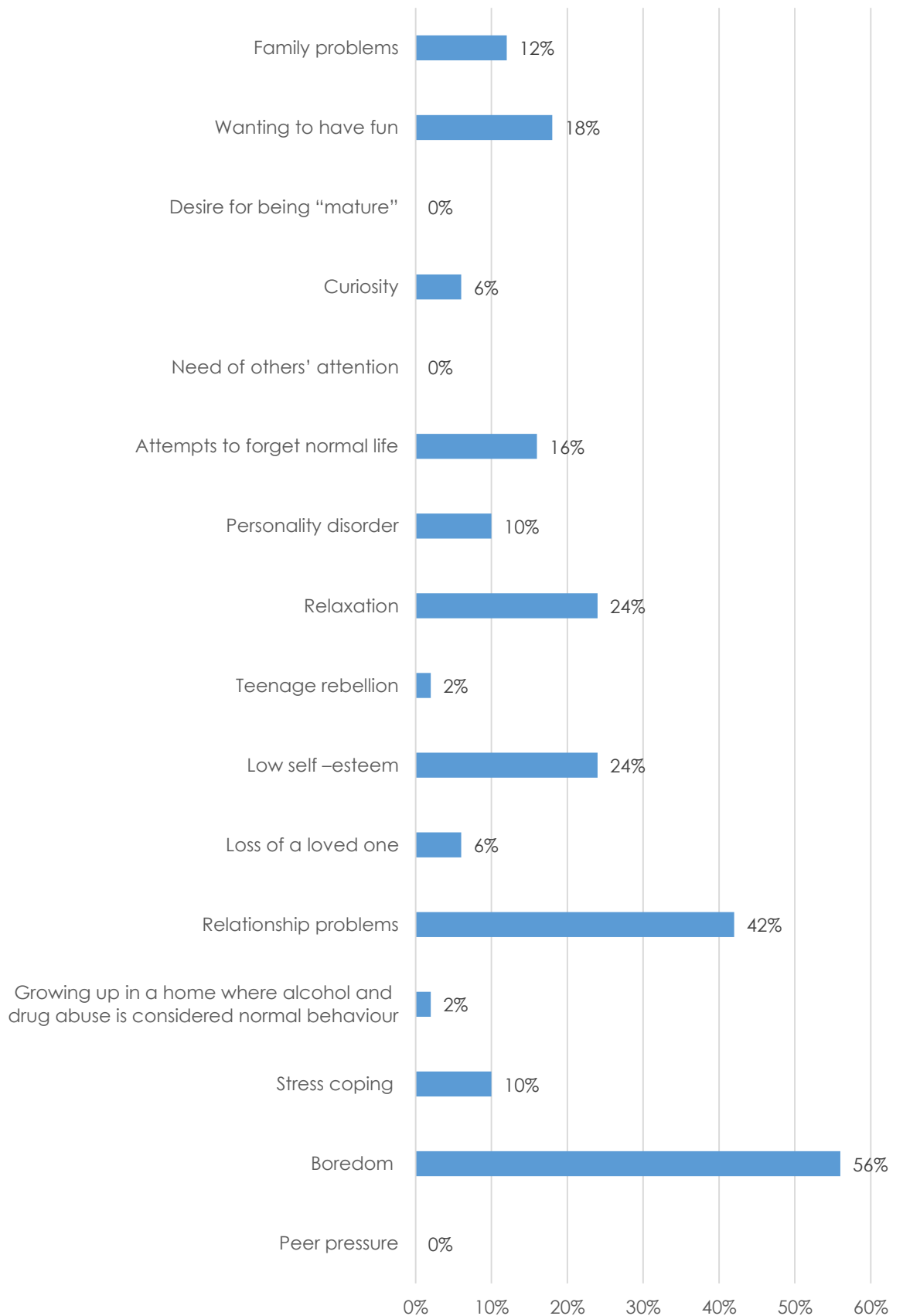
What are the reasons for drinking alcohol by teenagers?

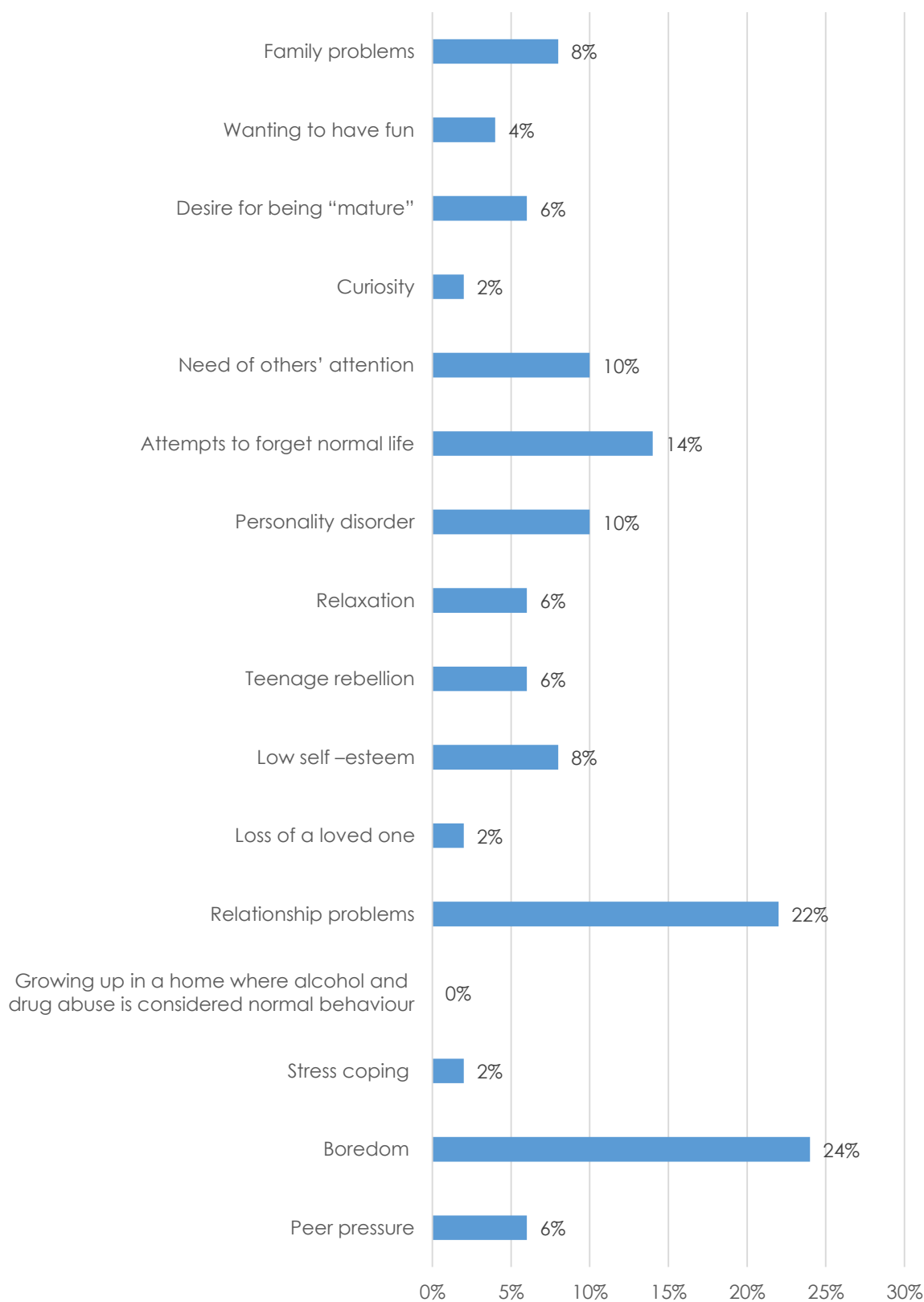
What are the reasons for taking drugs by teenagers?

What are the reasons for playing computer games by teenagers?

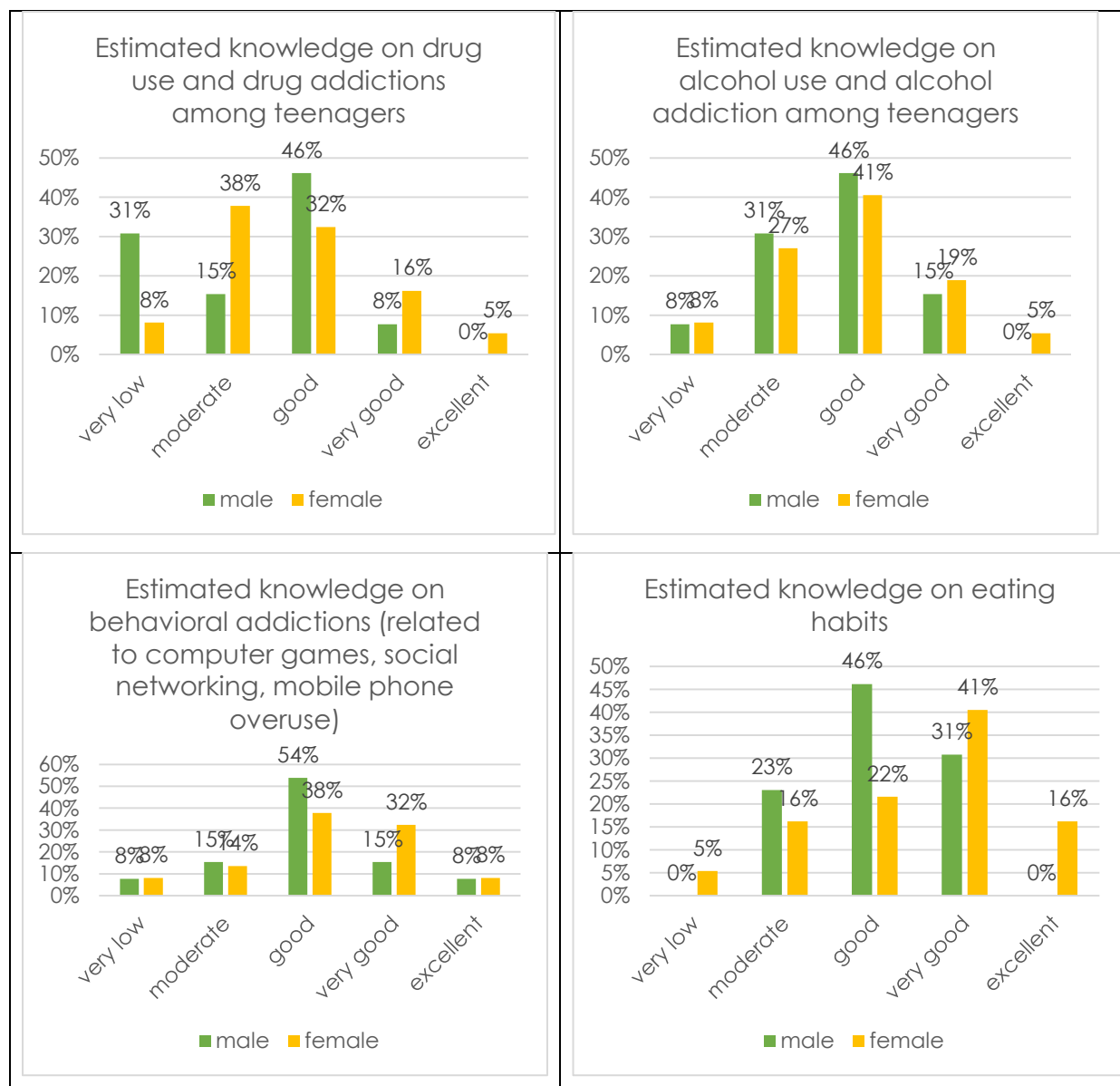
What are the reasons for social networking by teenagers?

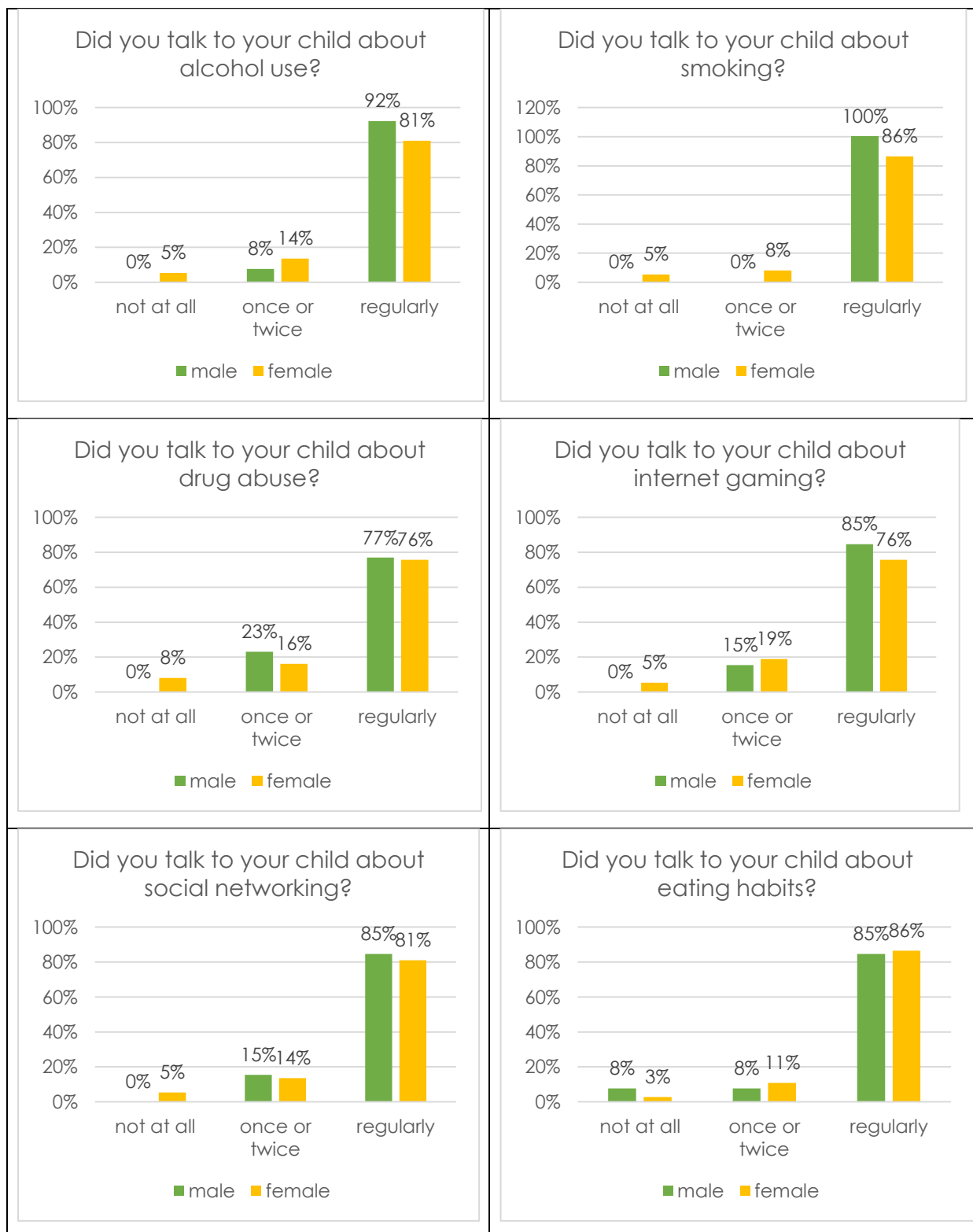

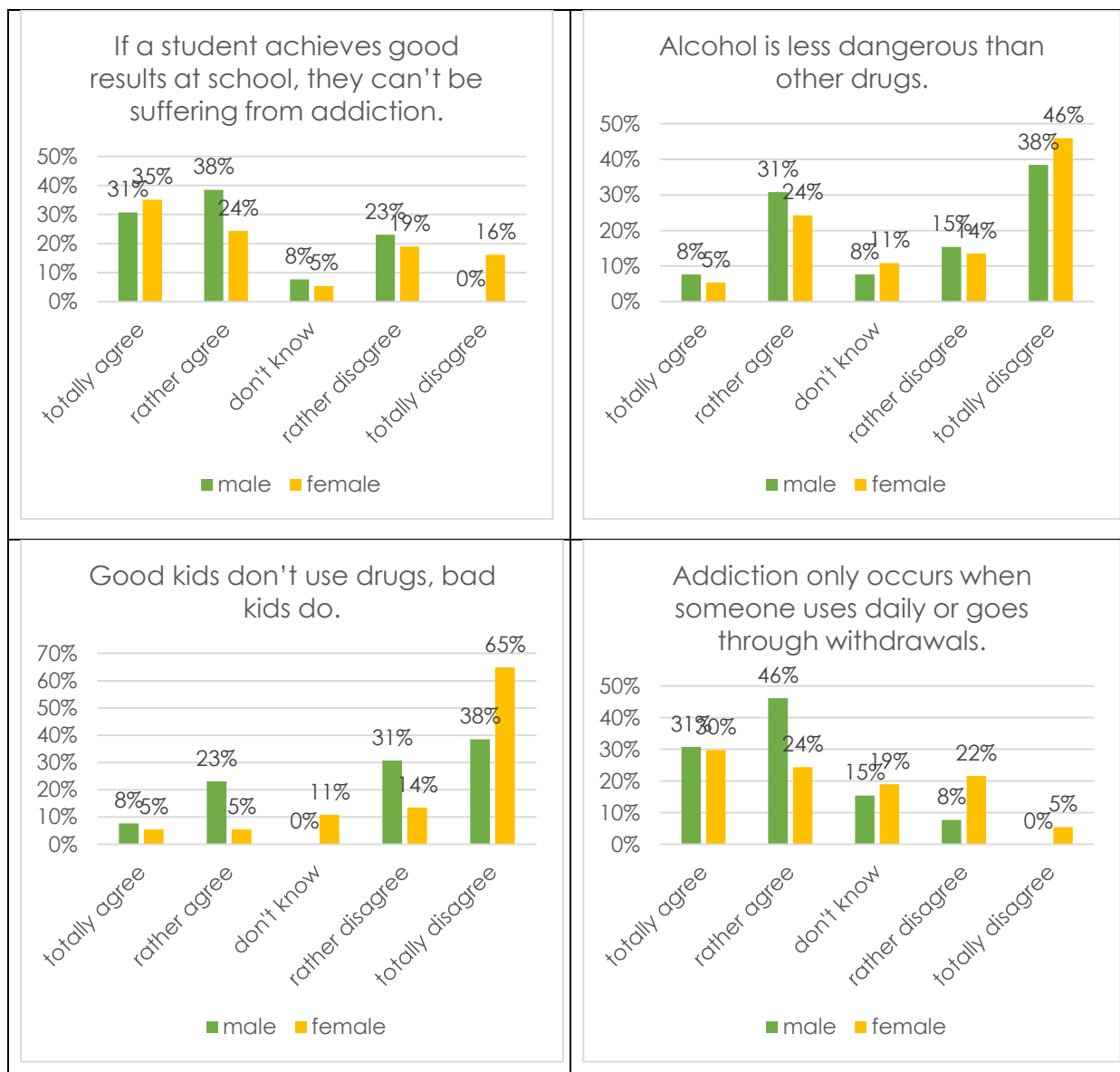
6.4.3. Rodzice

Liczba rodziców uczestniczących w badaniach: 50

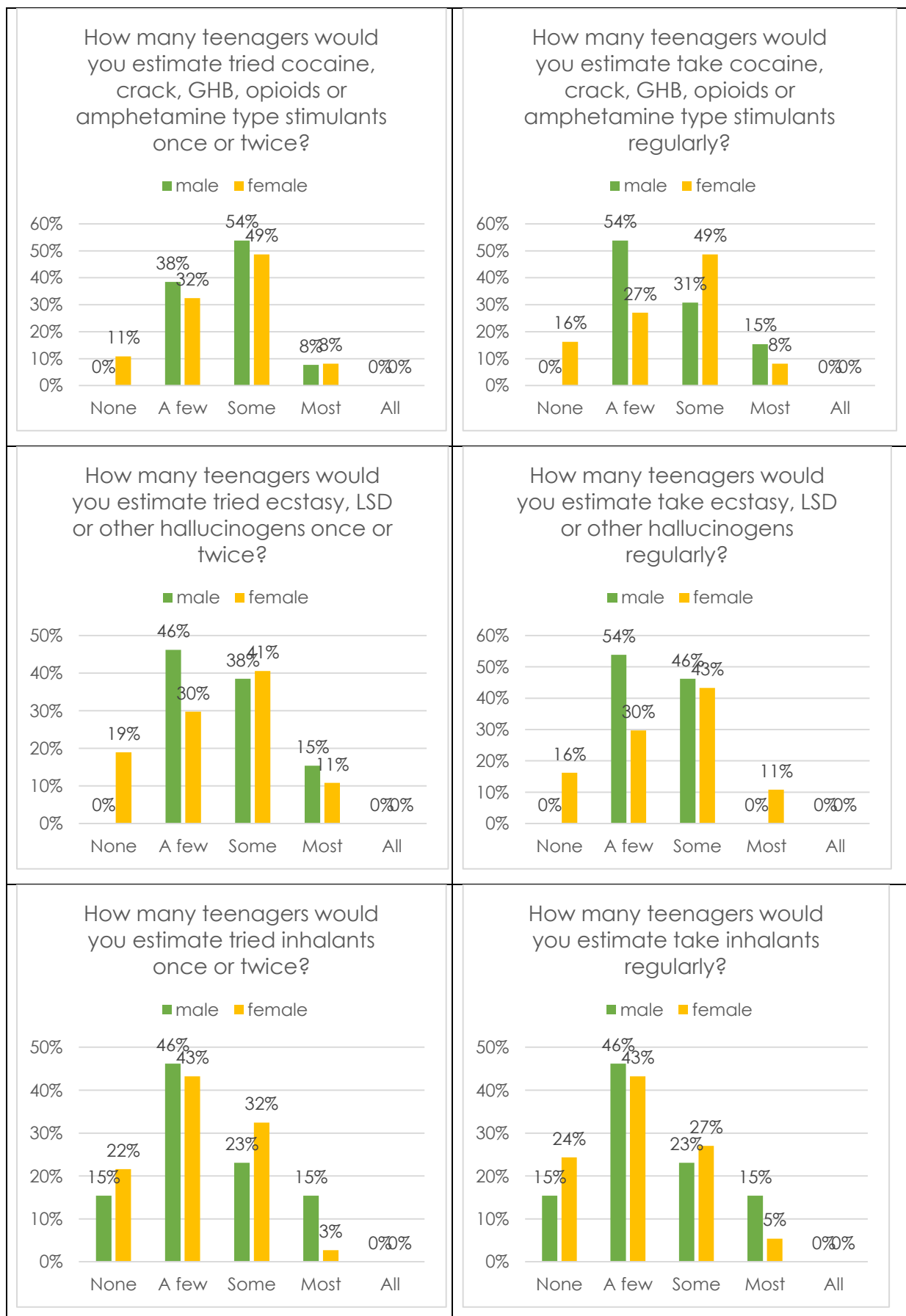
Płeć/wiek	poniżej 30	31-40	41-50	powyżej 50
mężczyźni	1	1	9	2
kobiety	2	16	17	2

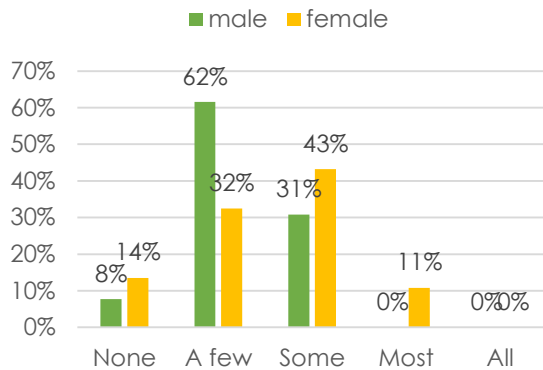

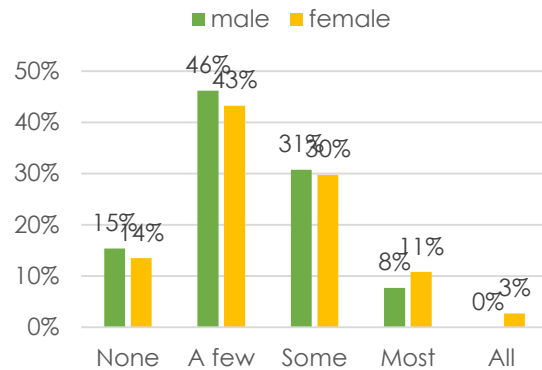

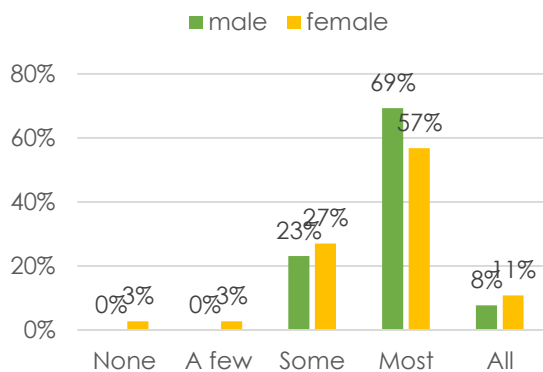
How many teenagers would you estimate tried drug by injection with a needle once or twice?

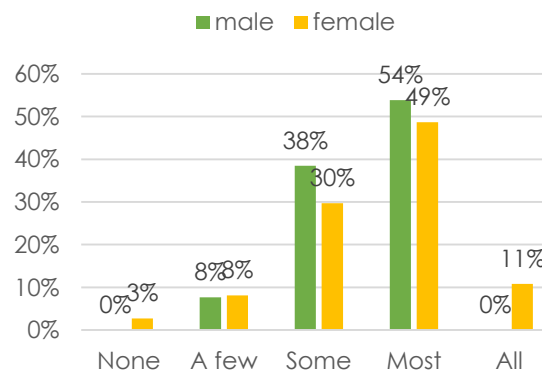
How many teenagers would you estimate take drug by injection with a needle regularly?

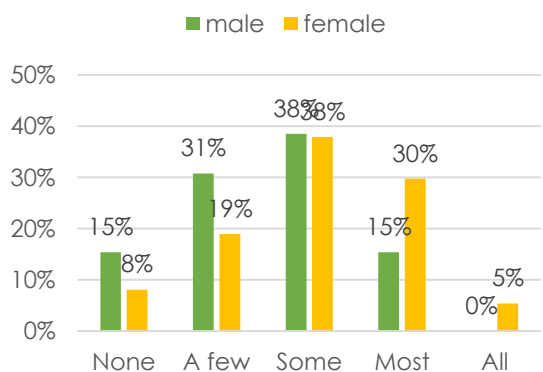
How many teenagers would you estimate play computer games one or two hours a day?

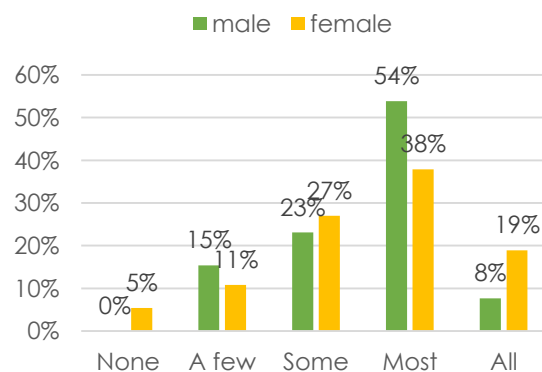
How many teenagers would you estimate play computer games three to five hours a day?

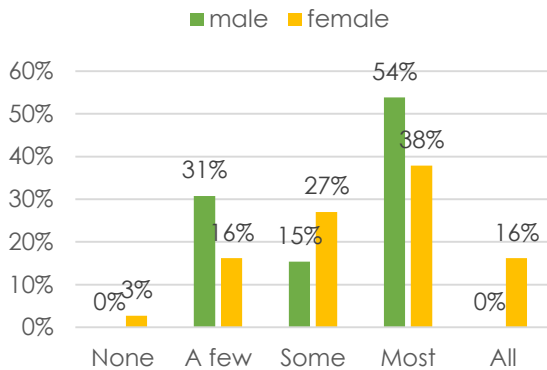
How many teenagers would you estimate play computer games six or more hours a day?

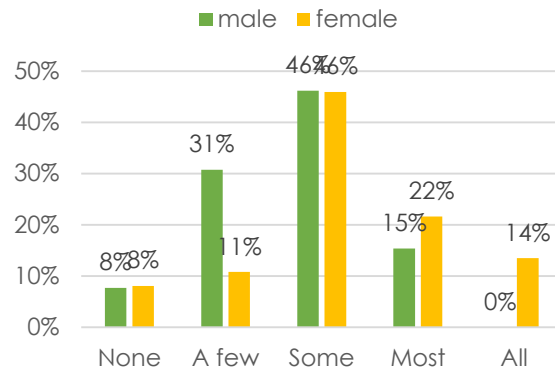
How many teenagers would you estimate spend one or two hours on social internet sites a day?

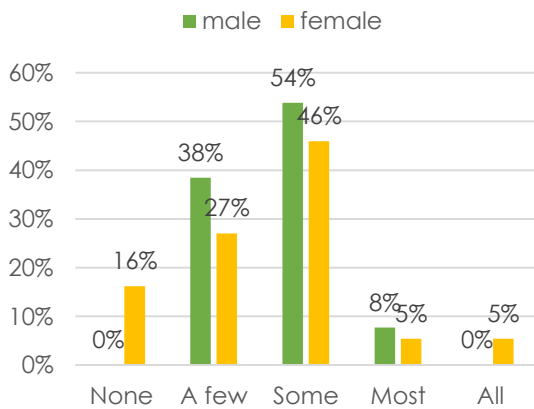
How many teenagers would you estimate spend three to five hours on social internet sites a day?

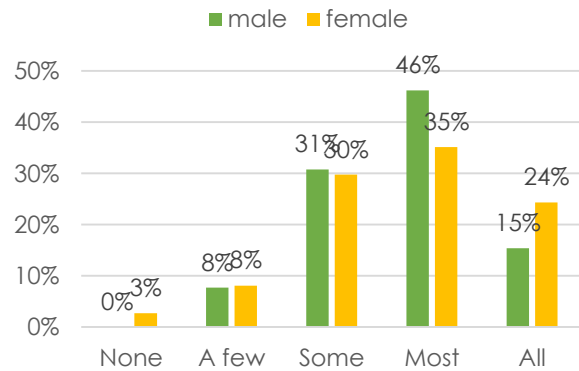
How many teenagers would you estimate spend six or more hours on social internet sites a day?

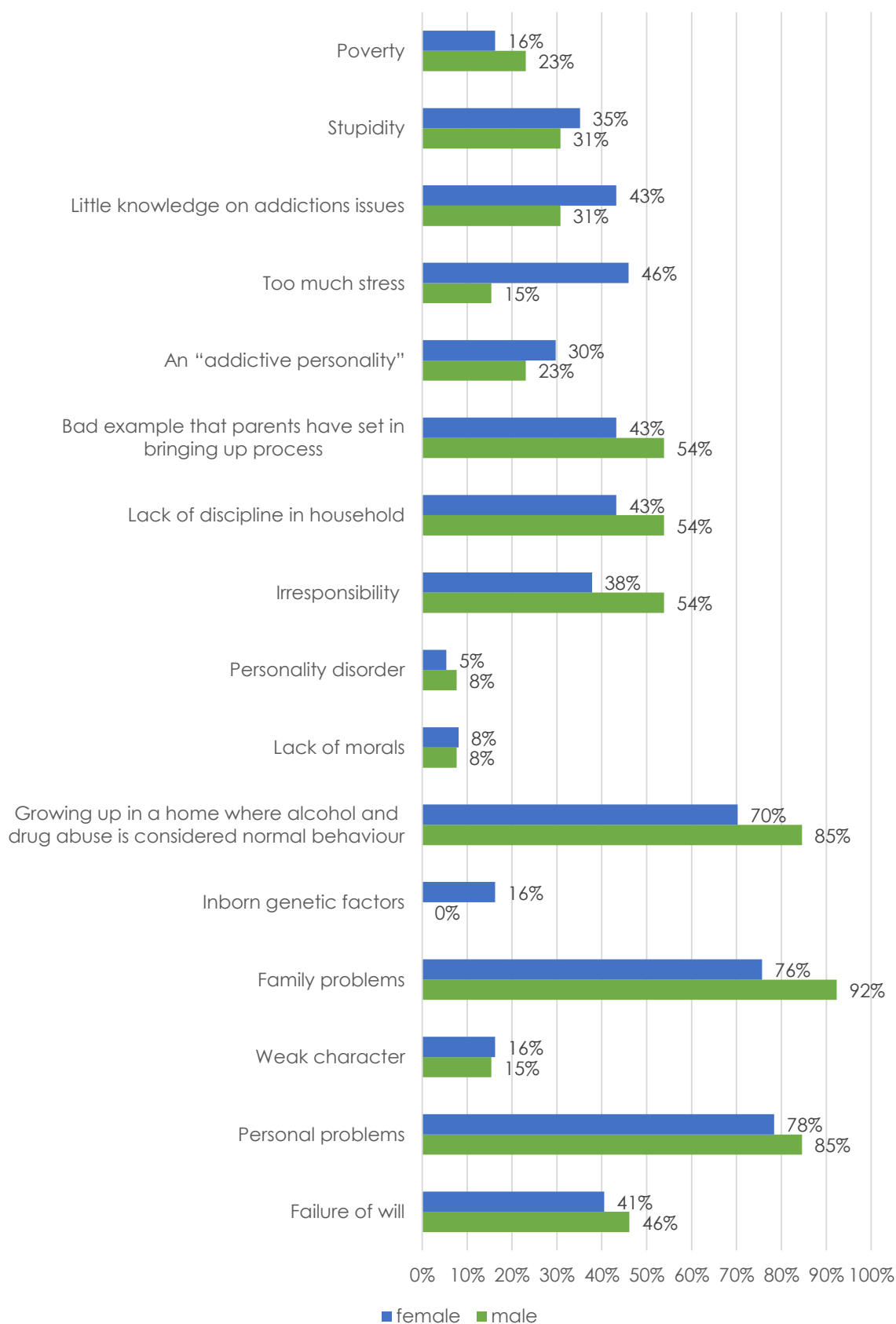
How many teenagers would you estimate gamble on the Internet?

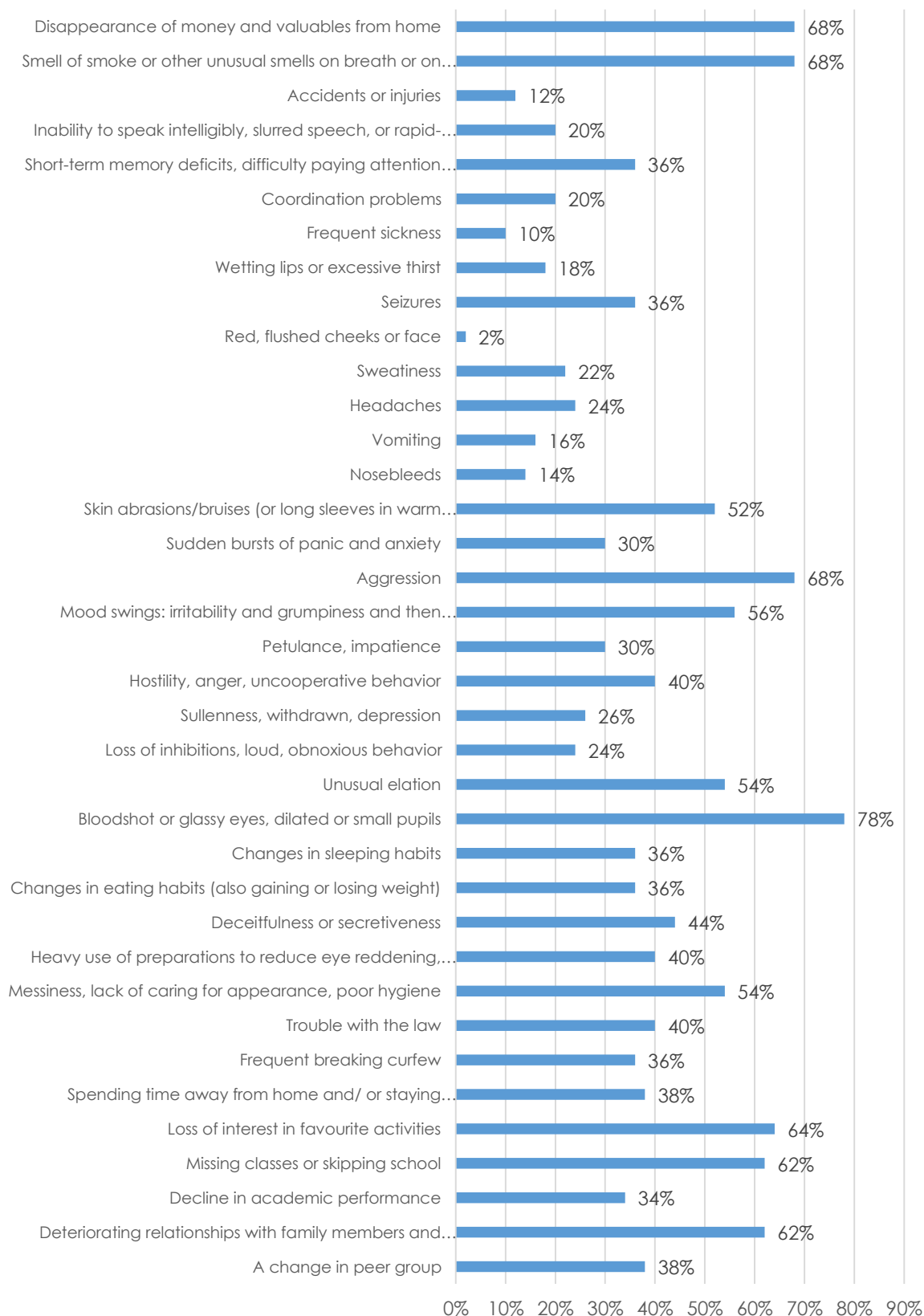
How many teenagers would you estimate eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

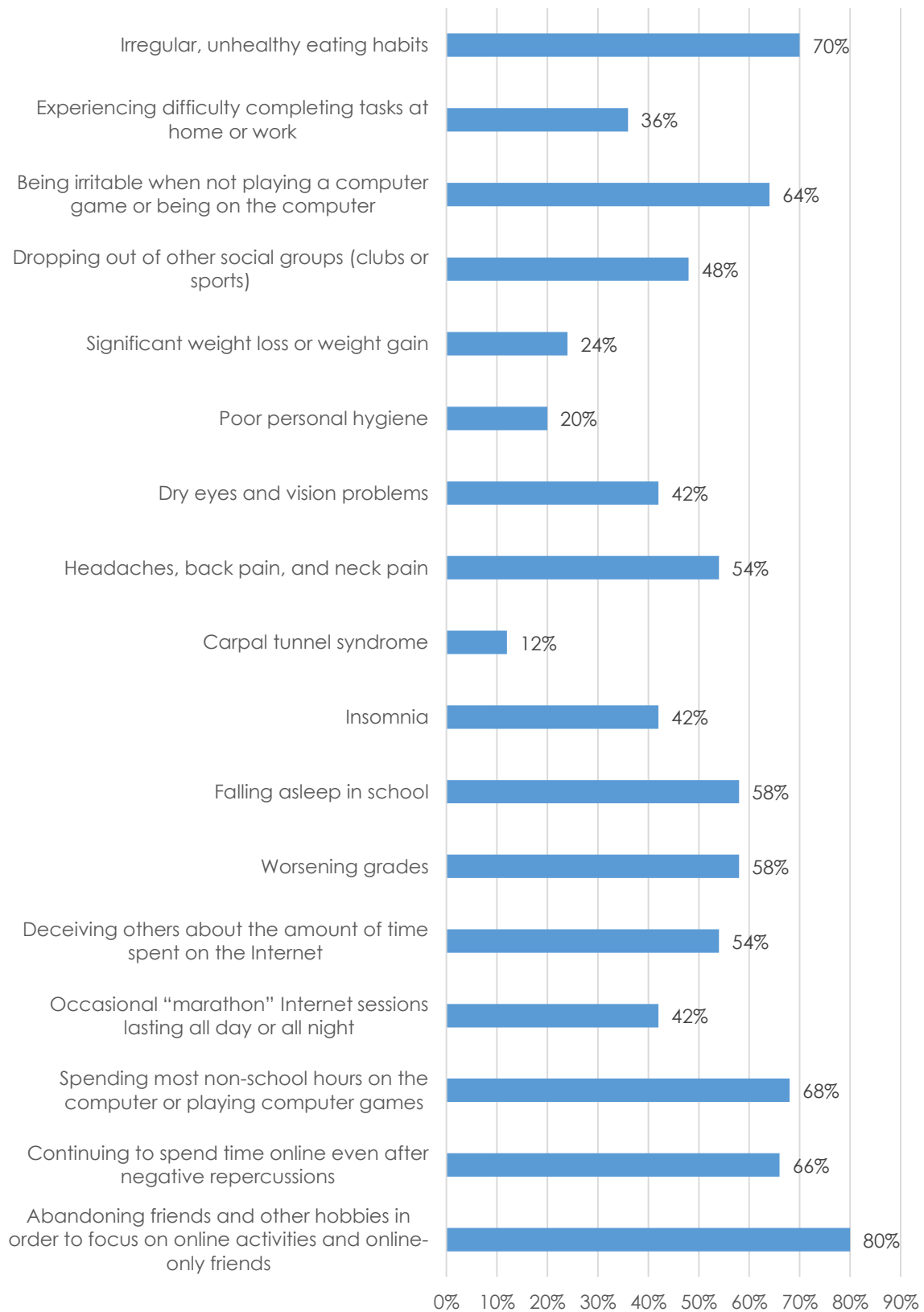
Mark reasons, which in your opinion cause addictions

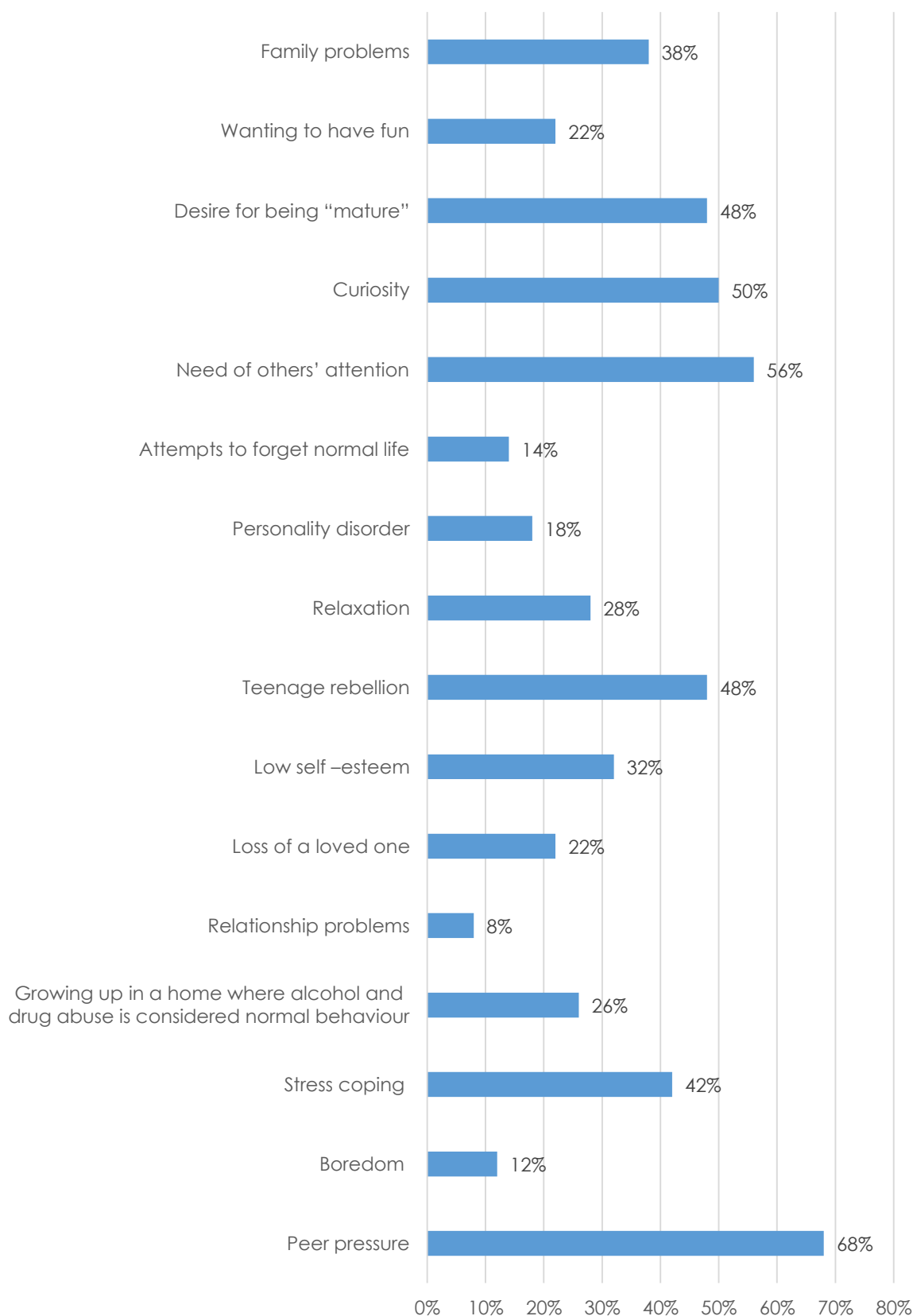
How would you recognize that teenager may abuse substances (drugs, alcohol)?

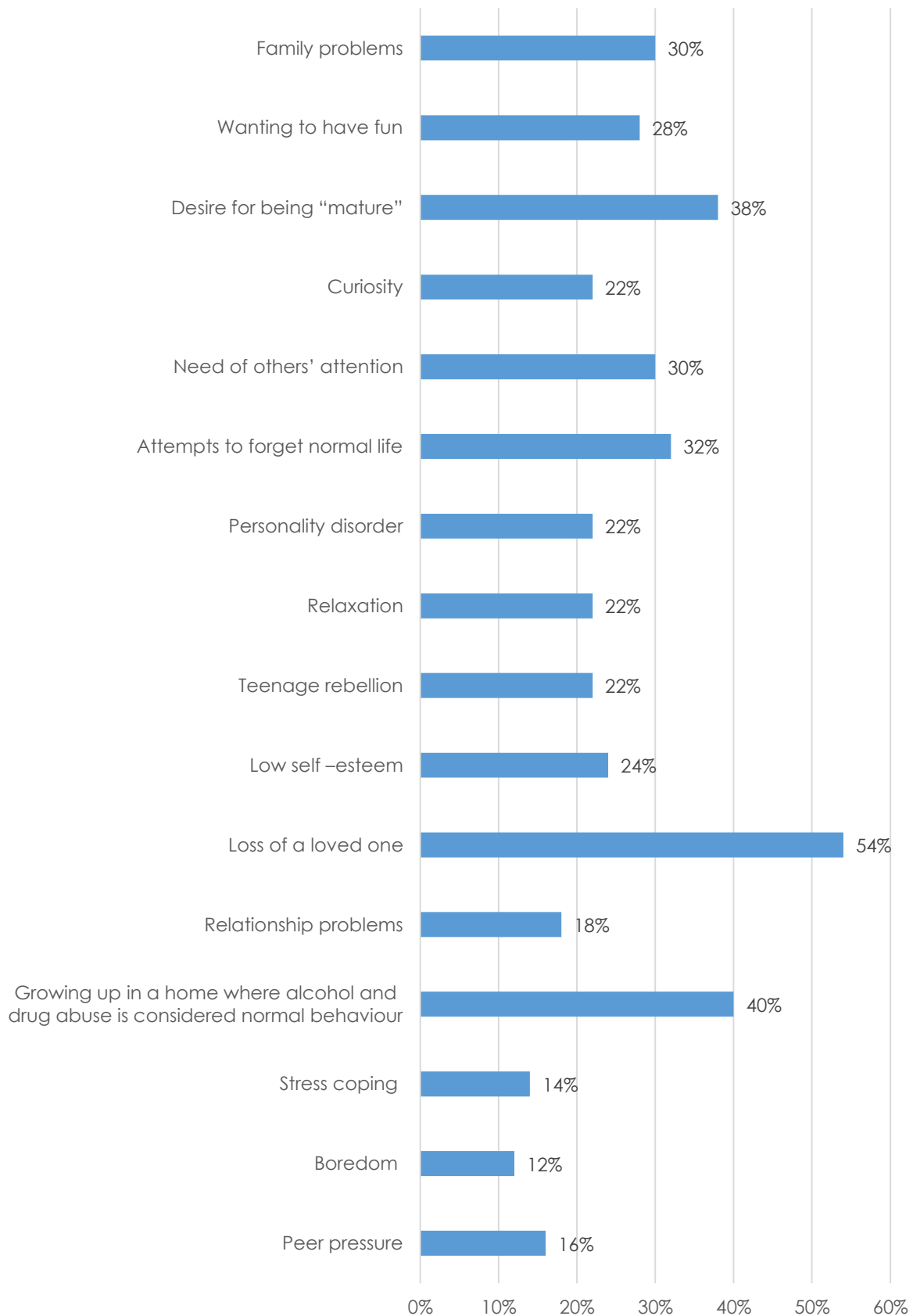
How would you recognize that teenager may abuse computer (playing games, social networking)?

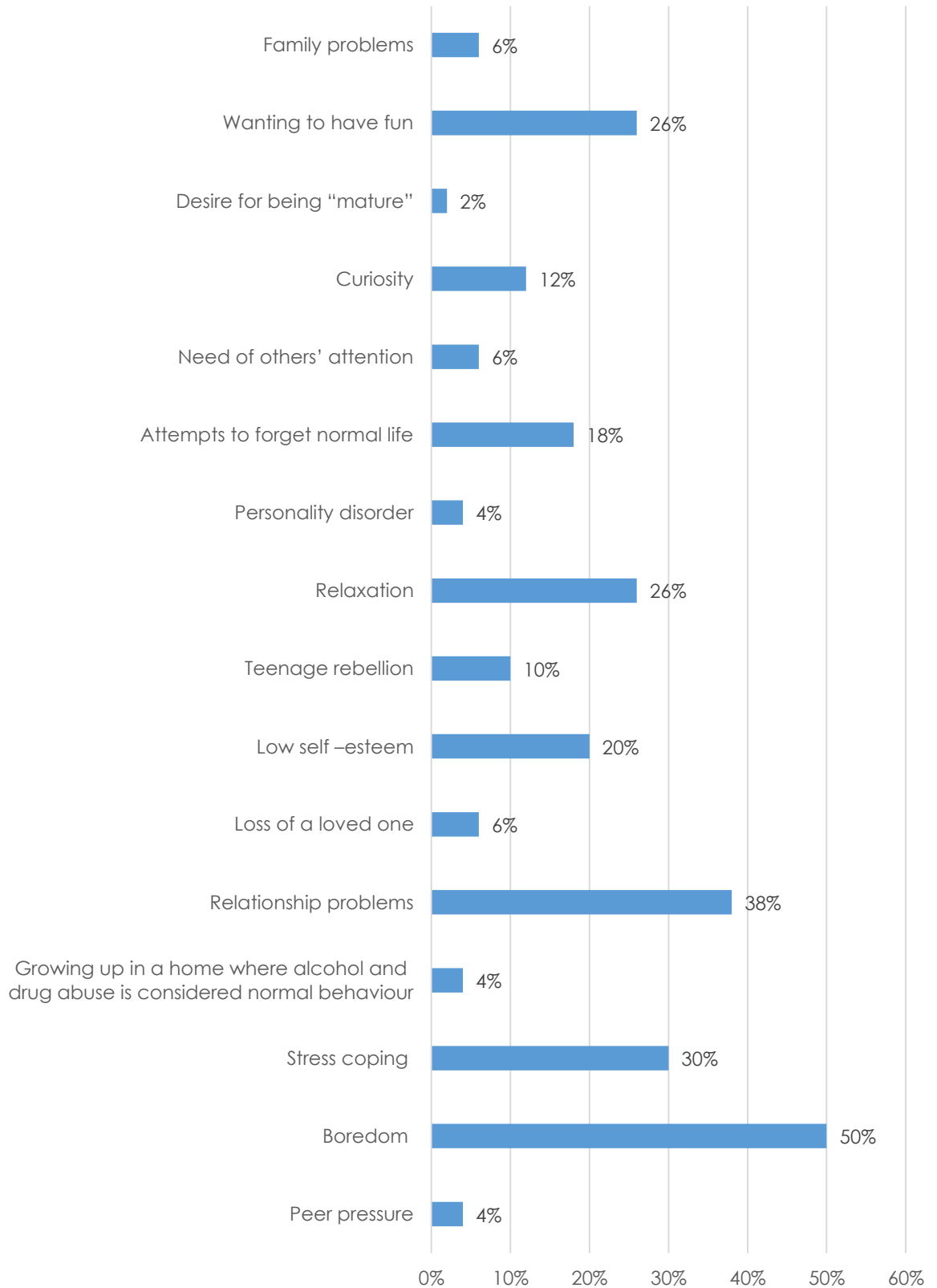
What are the reasons for smoking by teenagers?

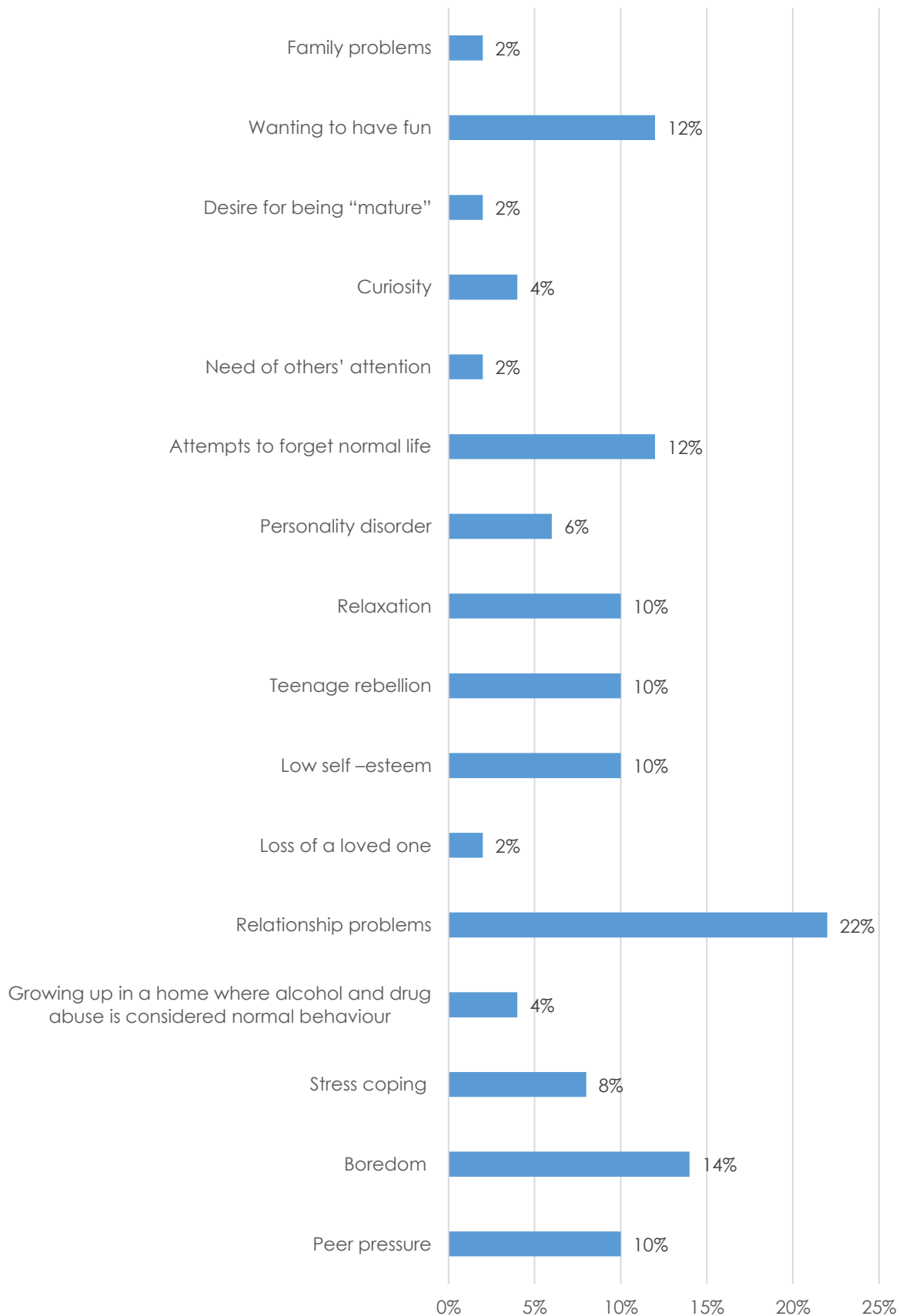
What are the reasons for drinking alcohol by teenagers?

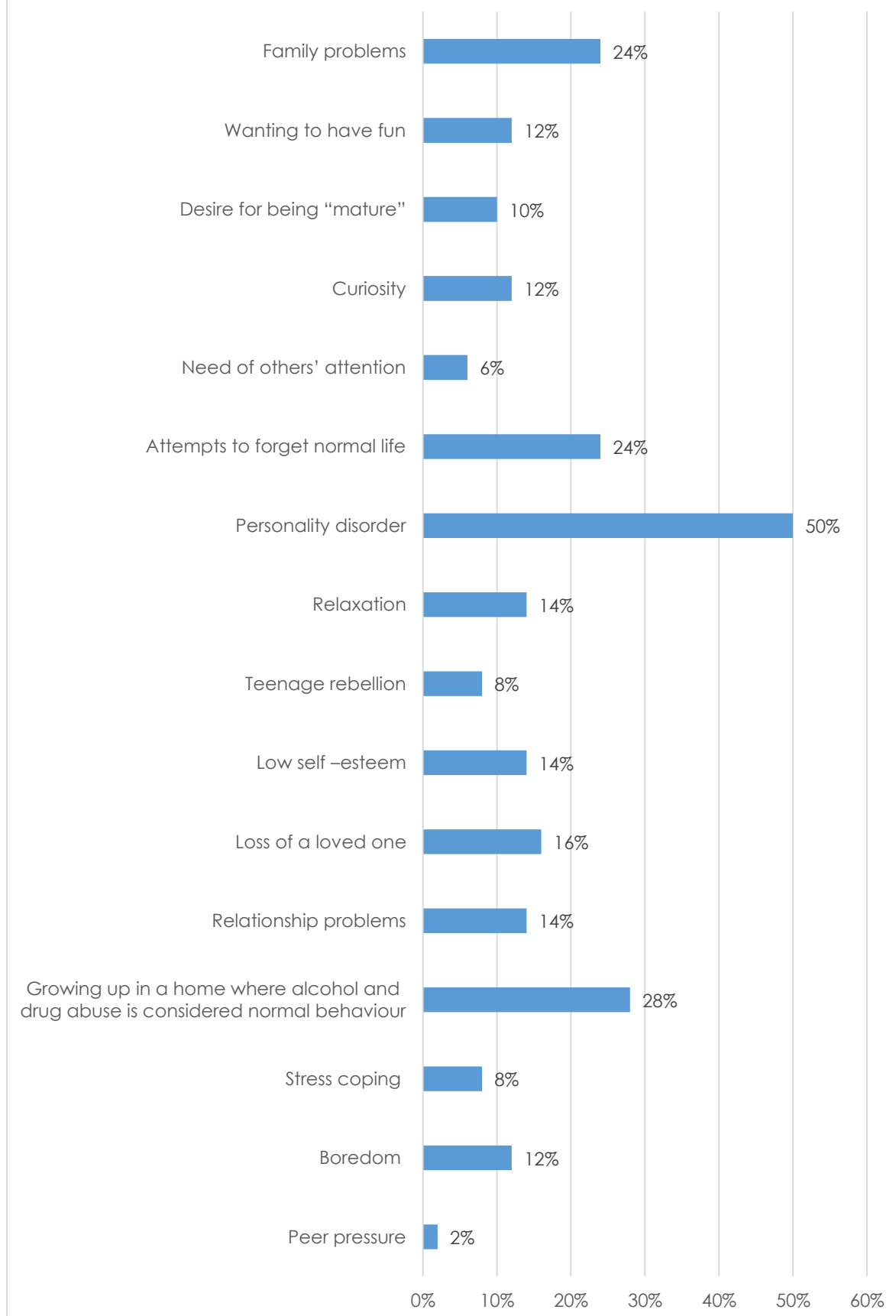
What are the reasons for playing computer games by teenagers?

What are the reasons for social networking by teenagers?

What are the reasons for taking drugs by teenagers?

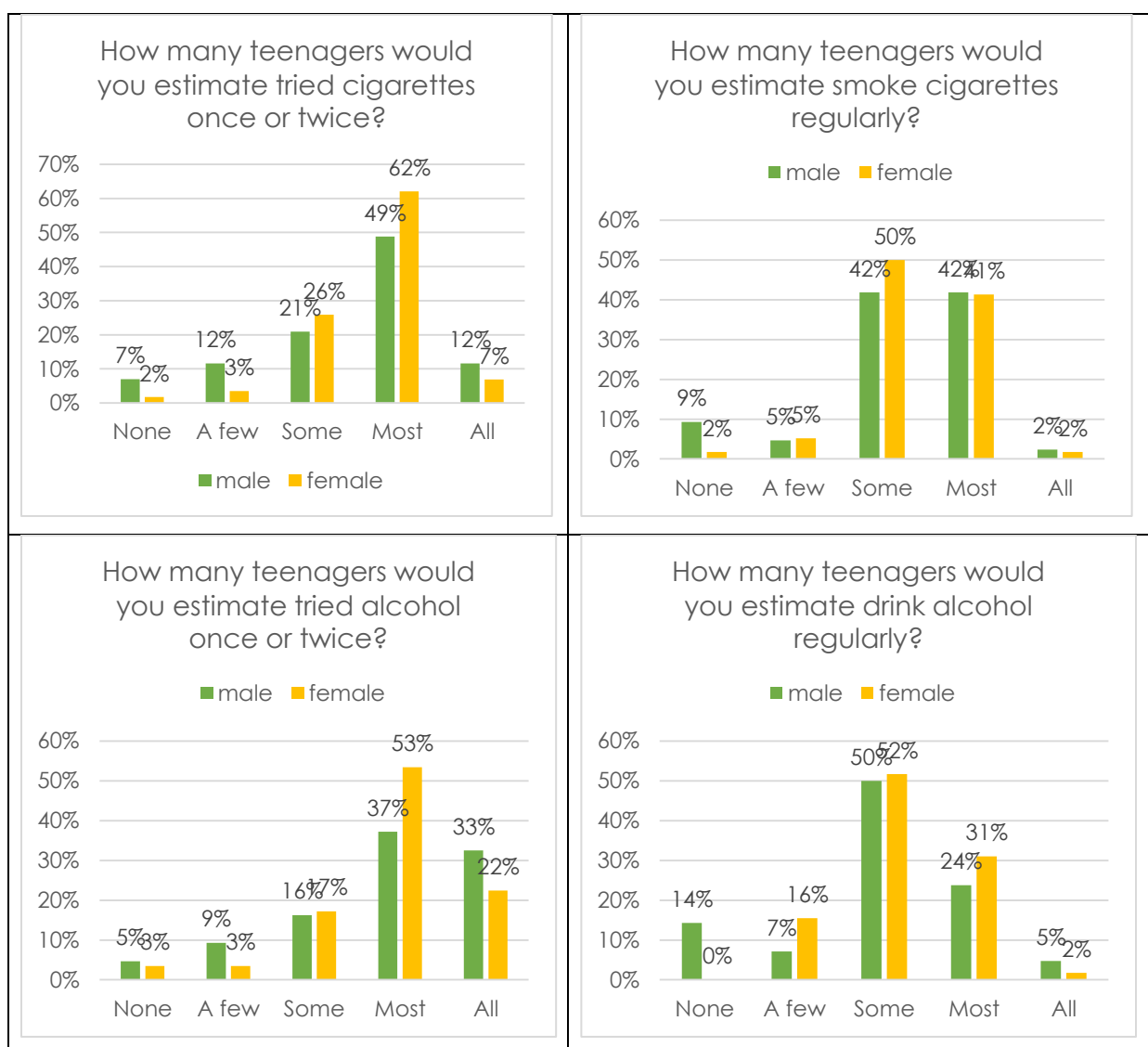

6.5. RUMUNIA

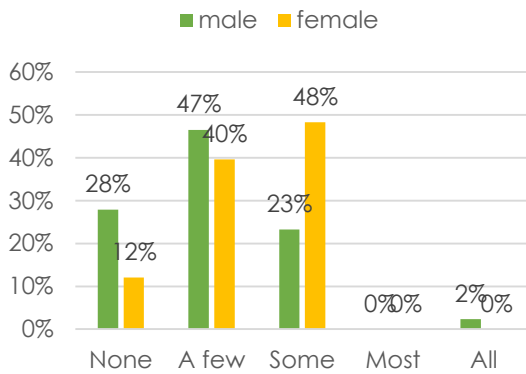
6.5.1. Uczniowie

Liczba uczniów uczestniczących w badaniach:101

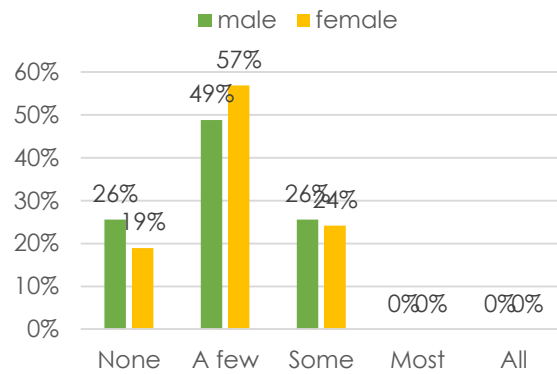
Płeć/wiek	14	15	16	17	18
mężczyźni	0	12	8	15	8
kobiety	5	15	15	17	6

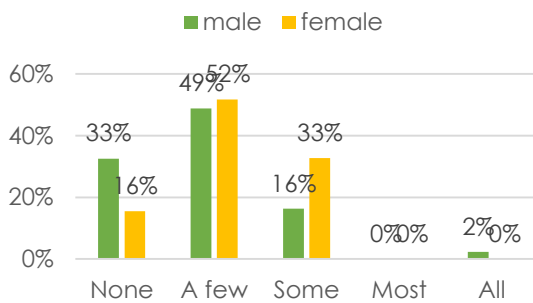
How many teenagers would you estimate tried marijuana or hashish once or twice?

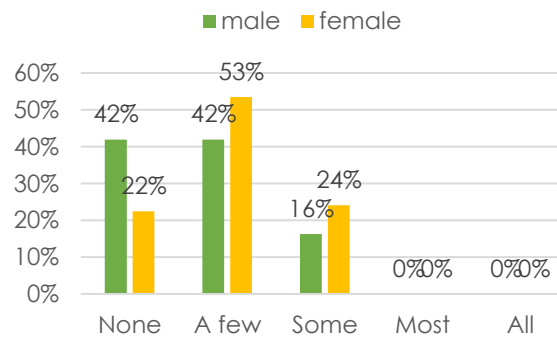
How many teenagers would you estimate take marijuana or hashish regularly?

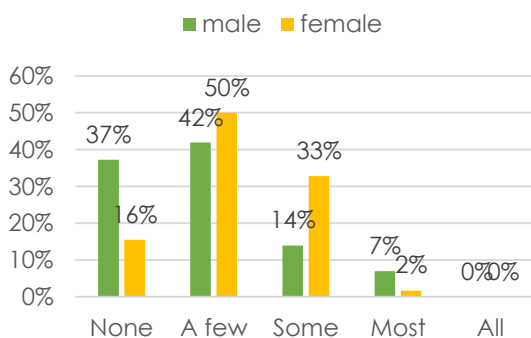
How many teenagers would you estimate tried cocaine, crack, GHB, opioids or amphetamine type stimulants once or twice?

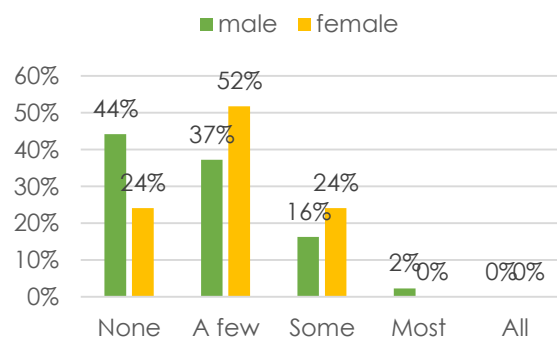
How many teenagers would you estimate take cocaine, crack, GHB, opioids or amphetamine type stimulants regularly?

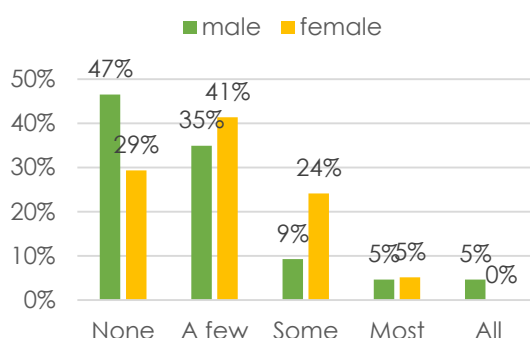
How many teenagers would you estimate tried ecstasy, LSD or other hallucinogens once or twice?

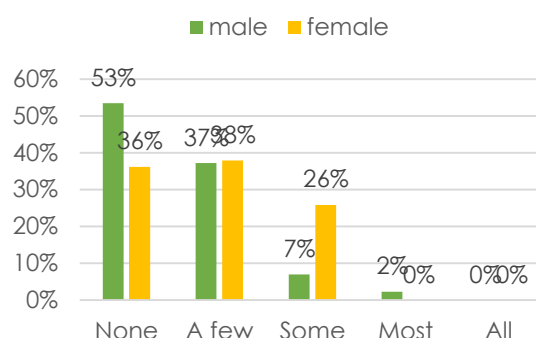
How many teenagers would you estimate take ecstasy, LSD or other hallucinogens regularly?

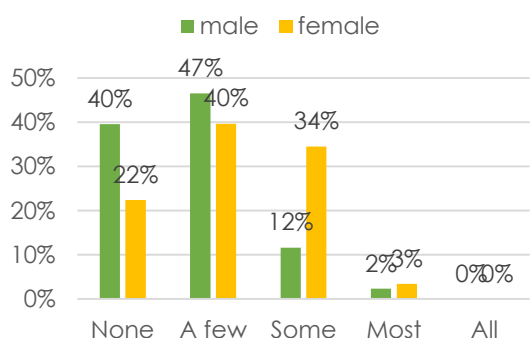
How many teenagers would you estimate tried inhalants (nitrous, glue, petrol, paint thinner, etc.) once or twice?

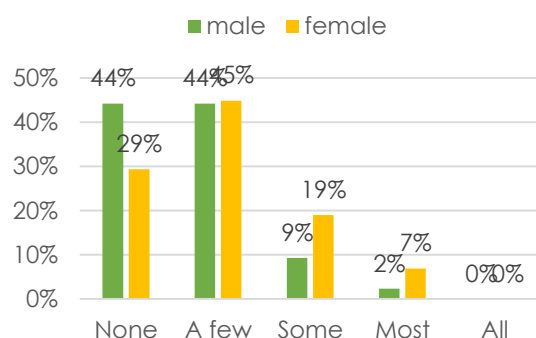
How many teenagers would you estimate take inhalants (nitrous, glue, petrol, paint thinner, etc.) regularly?

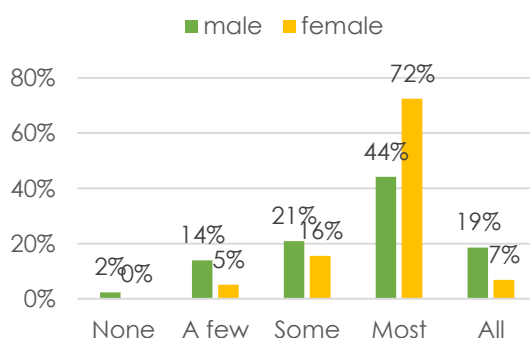
How many teenagers would you estimate tried drug by injection with a needle once or twice?

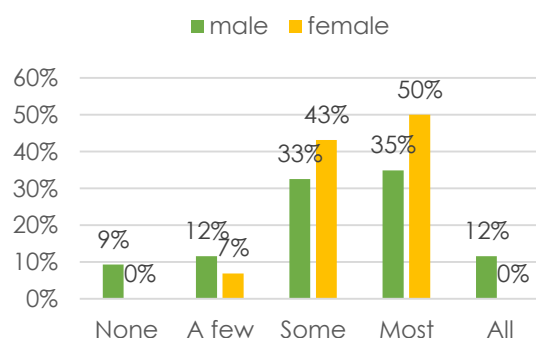
How many teenagers would you estimate take drug by injection with a needle regularly?

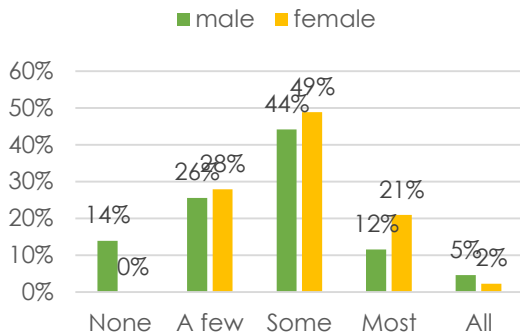
How many teenagers would you estimate play computer games one or two hours a day?

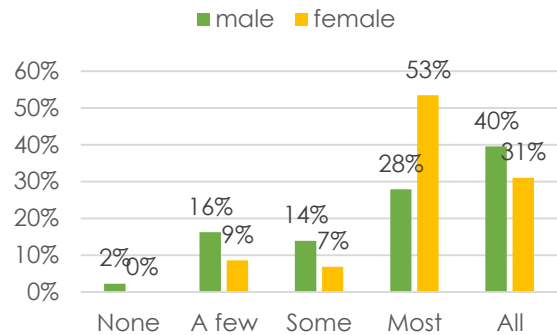
How many teenagers would you estimate play computer games three to five hours a day?

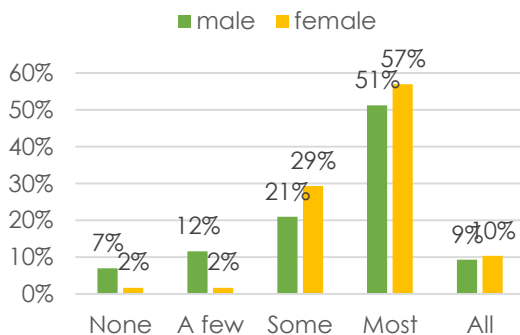
How many teenagers would you estimate play computer games six or more hours a day?

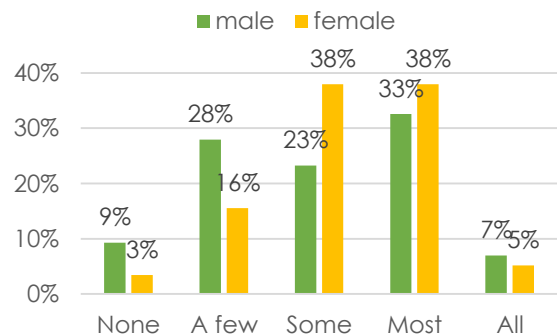
How many teenagers would you estimate spend one or two hours on social internet sites a day?

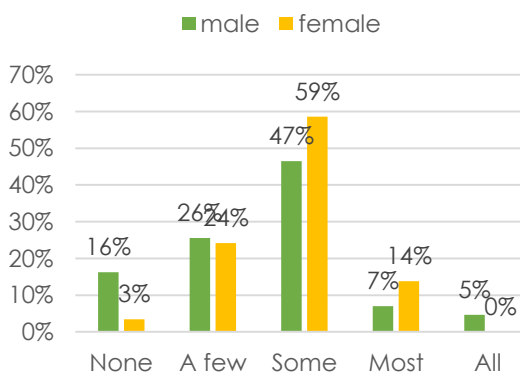
How many teenagers would you estimate spend three to five hours on social internet sites a day?

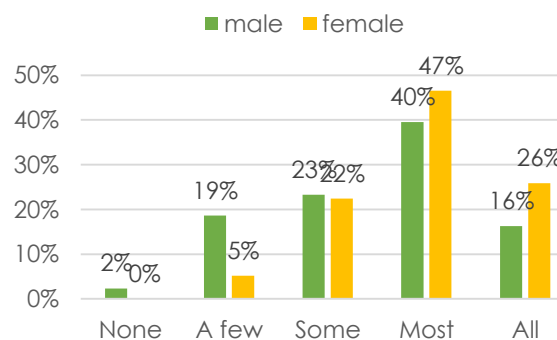
How many teenagers would you estimate spend six or more hours on social internet sites a day?

How many teenagers would you estimate gamble on the Internet?

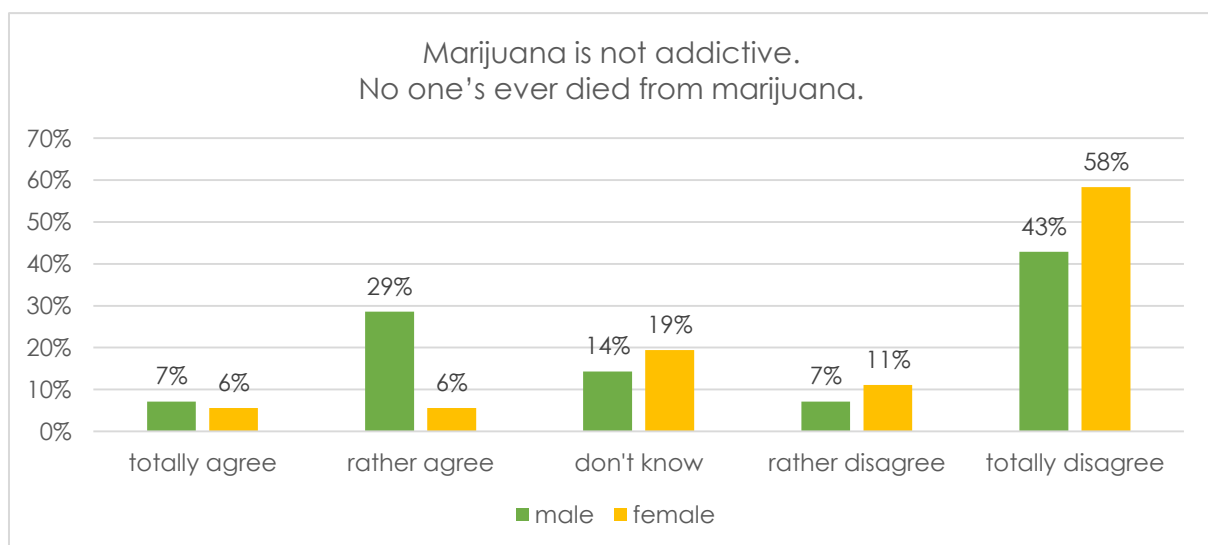
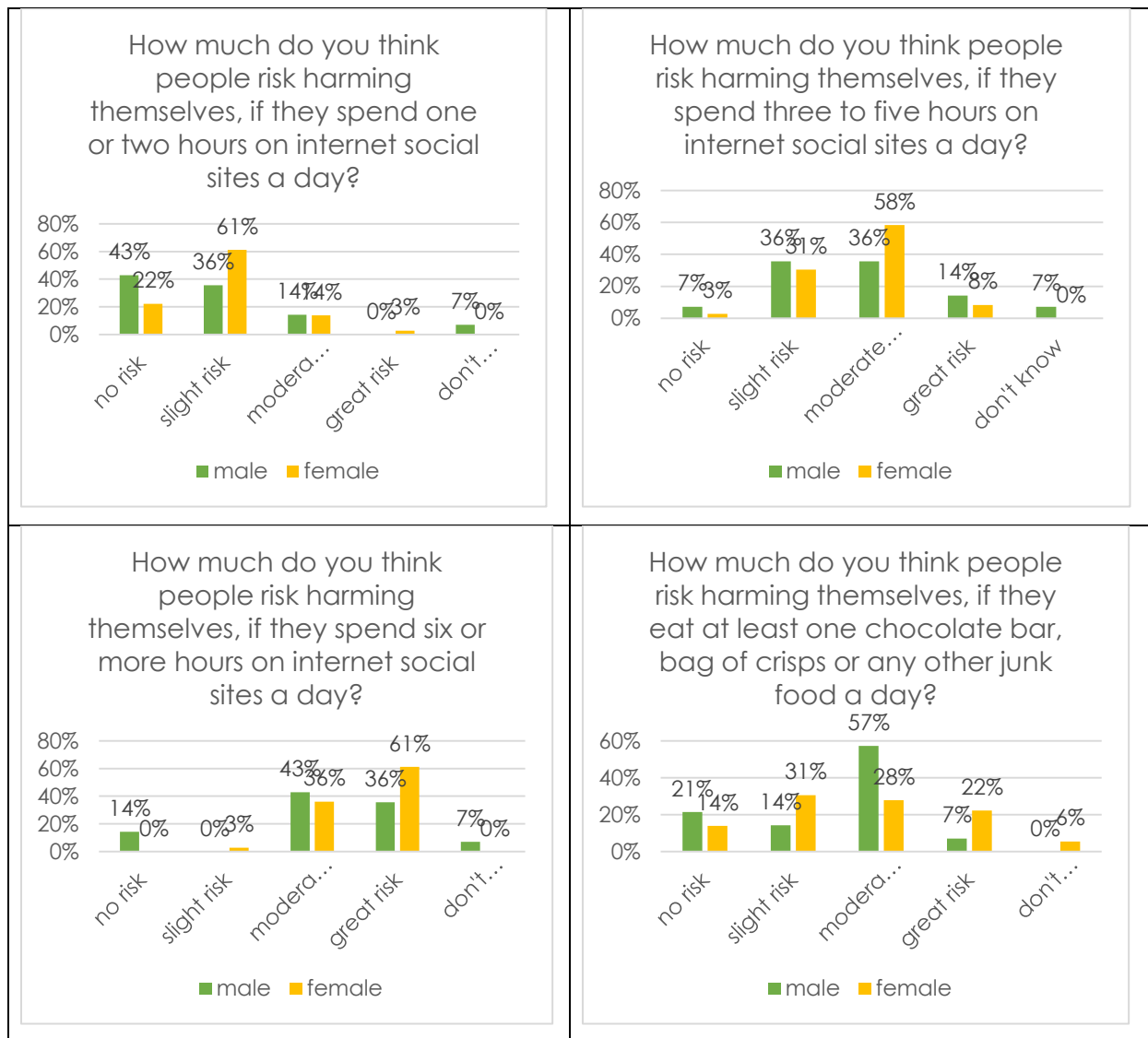
How many teenagers would you estimate eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

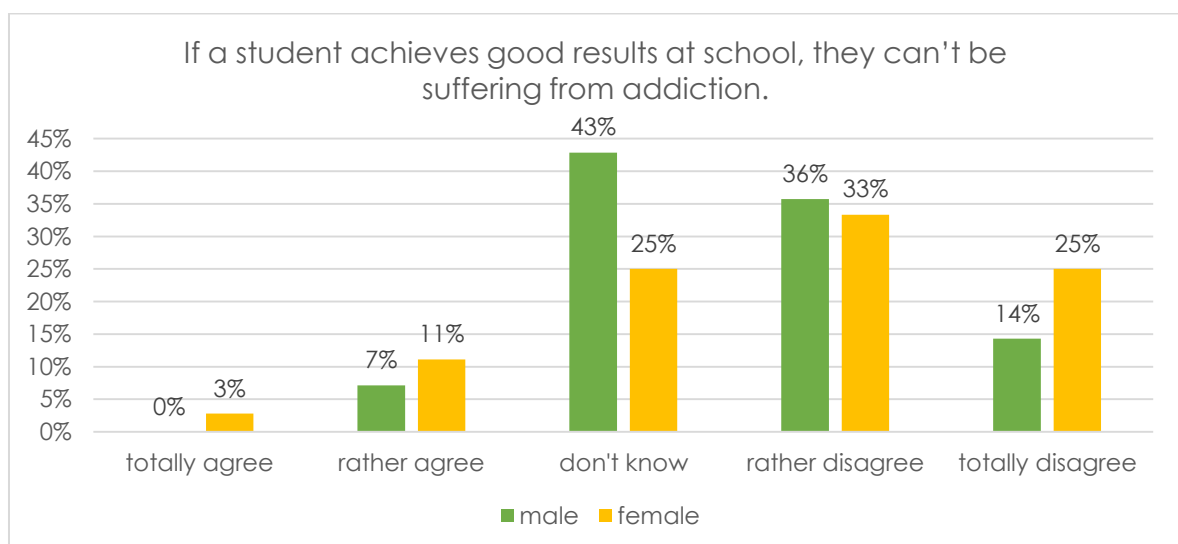
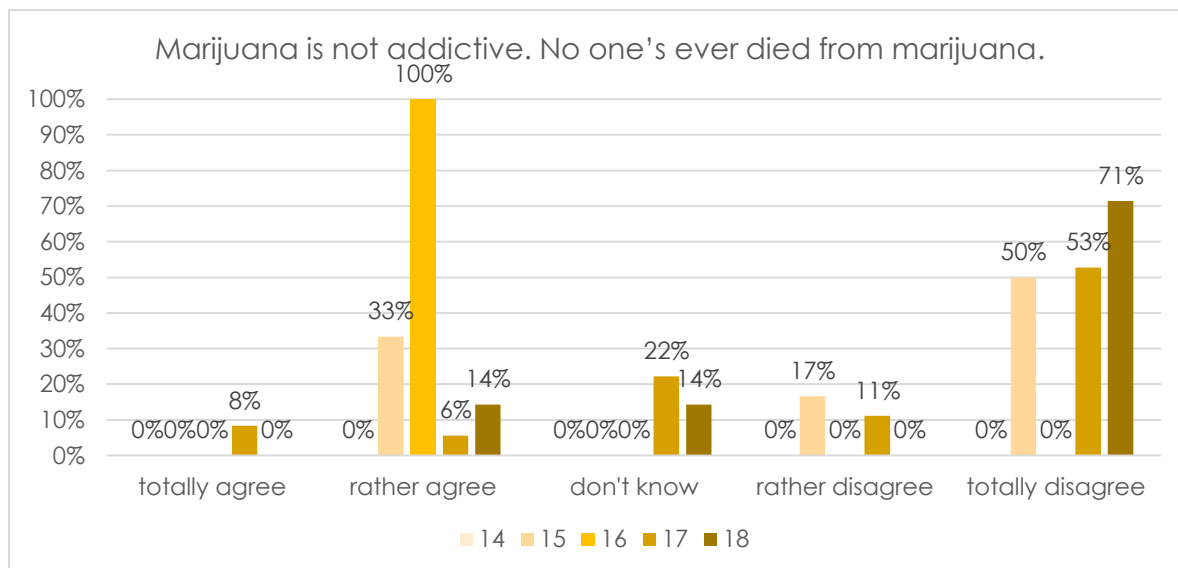

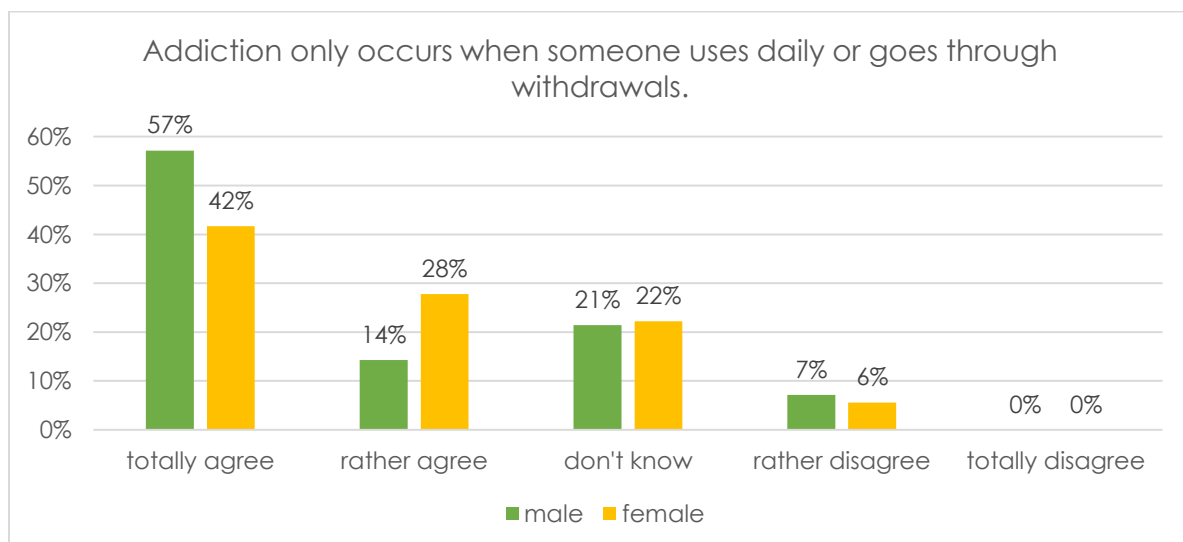
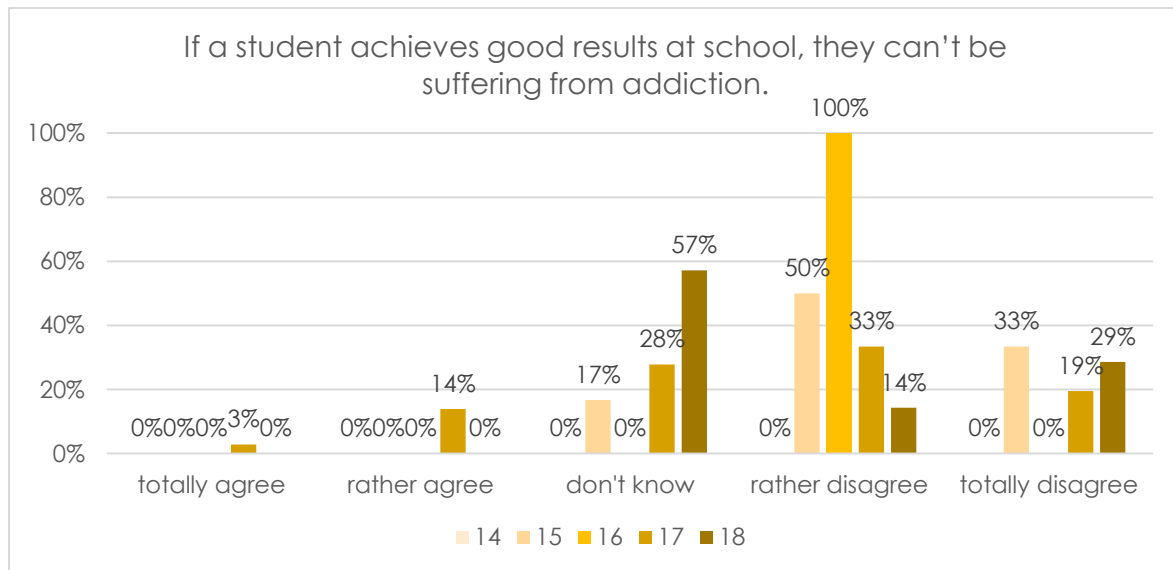

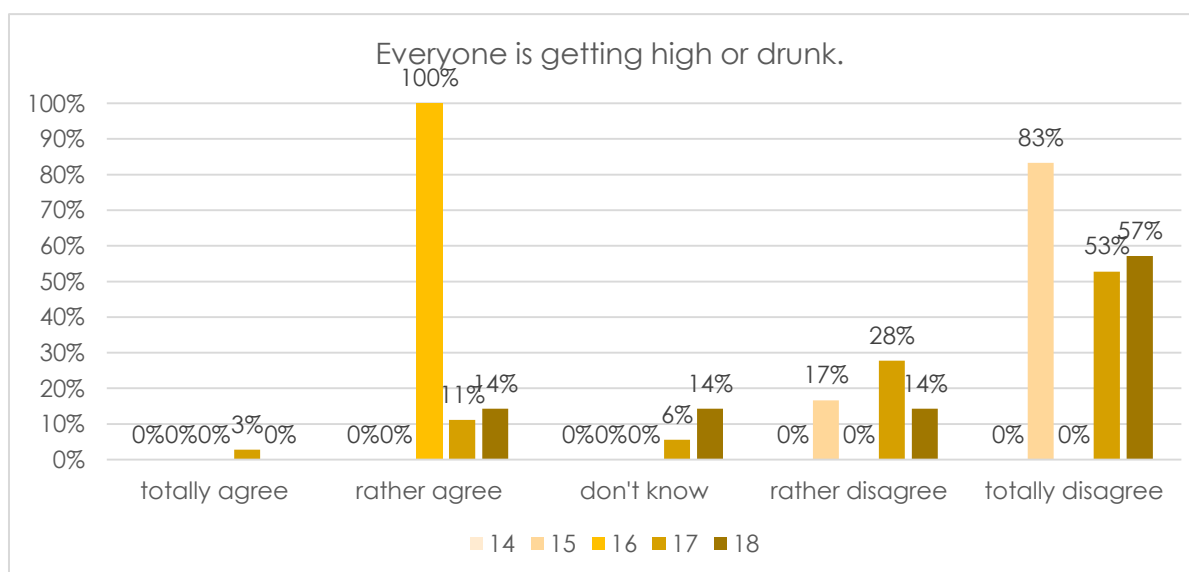
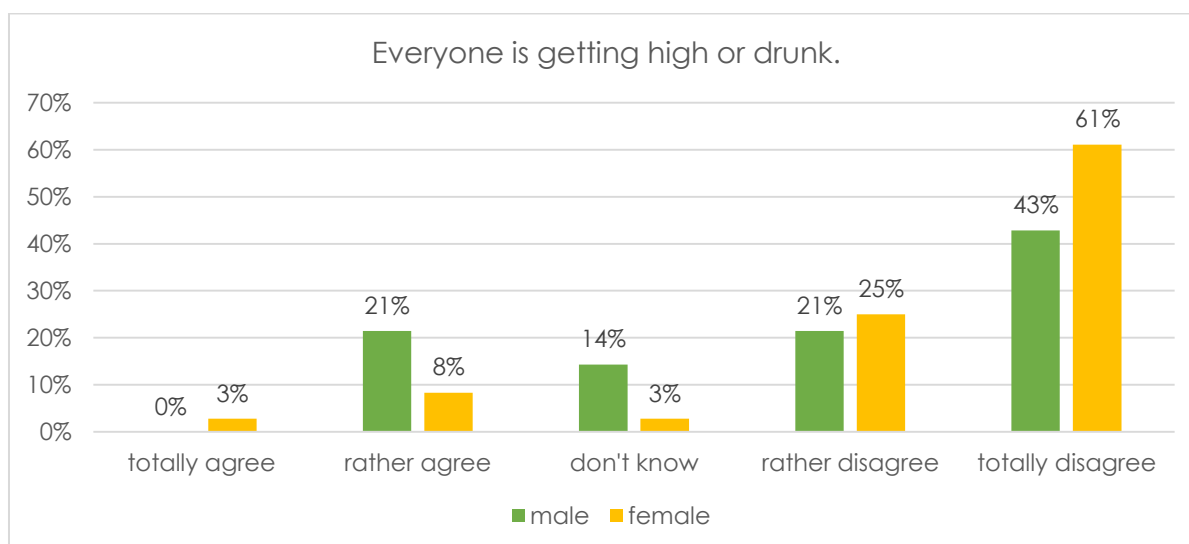
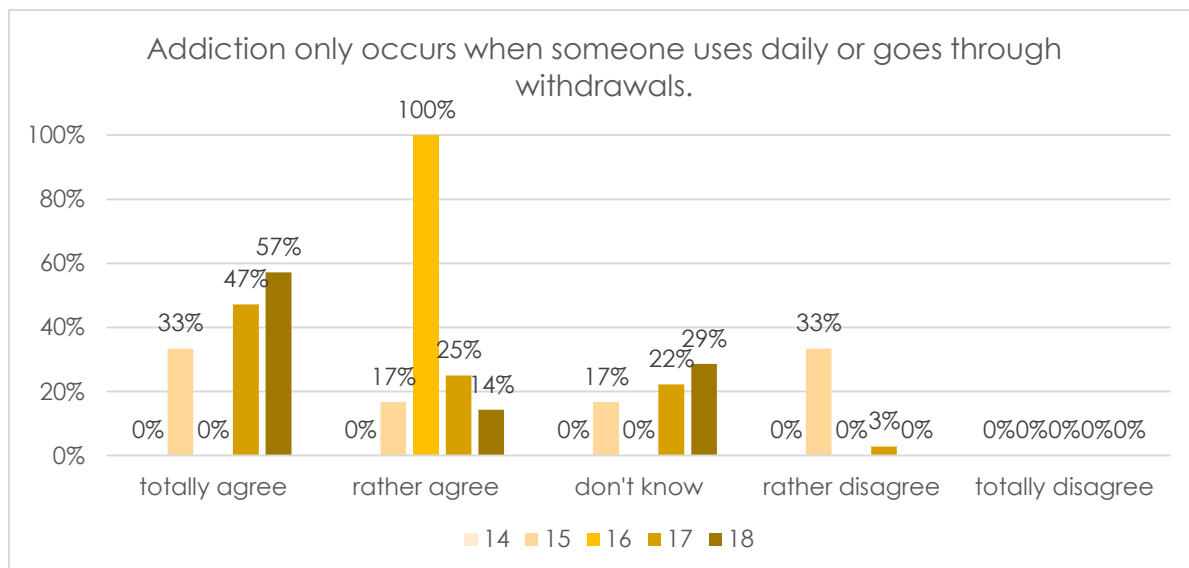

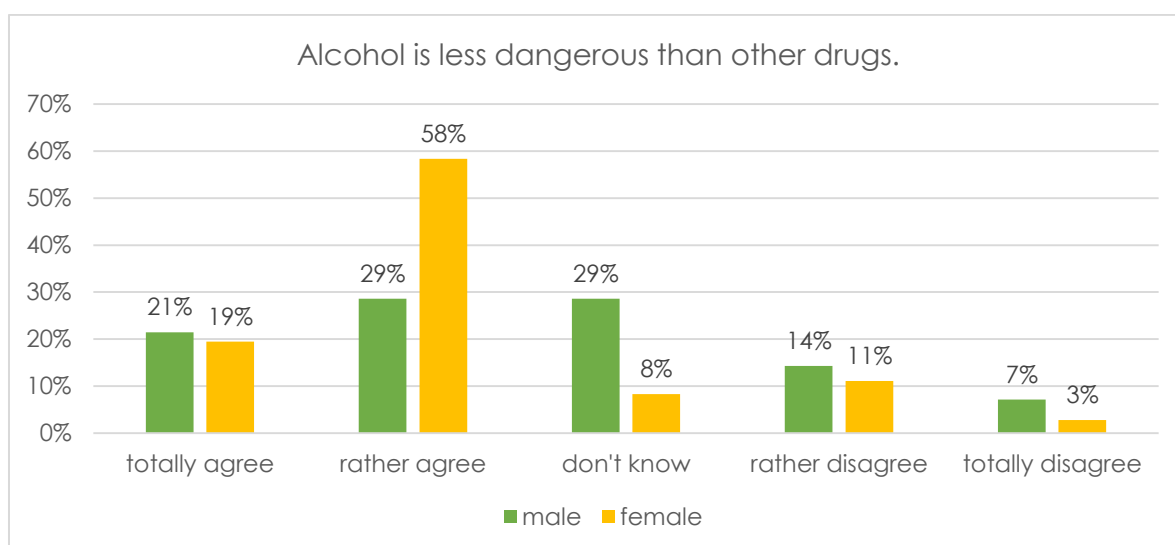
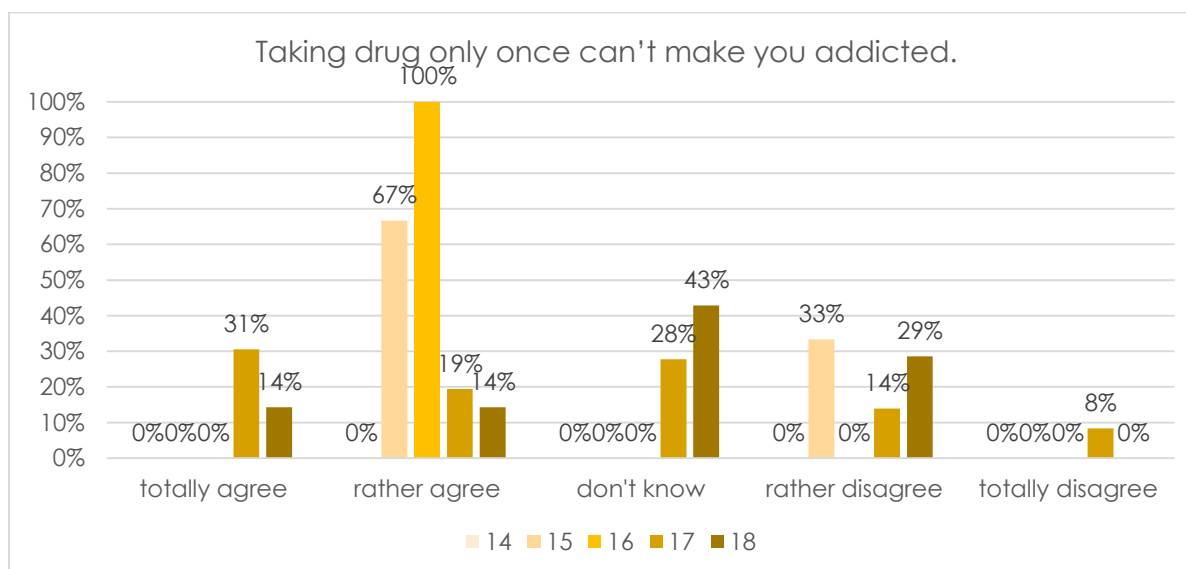
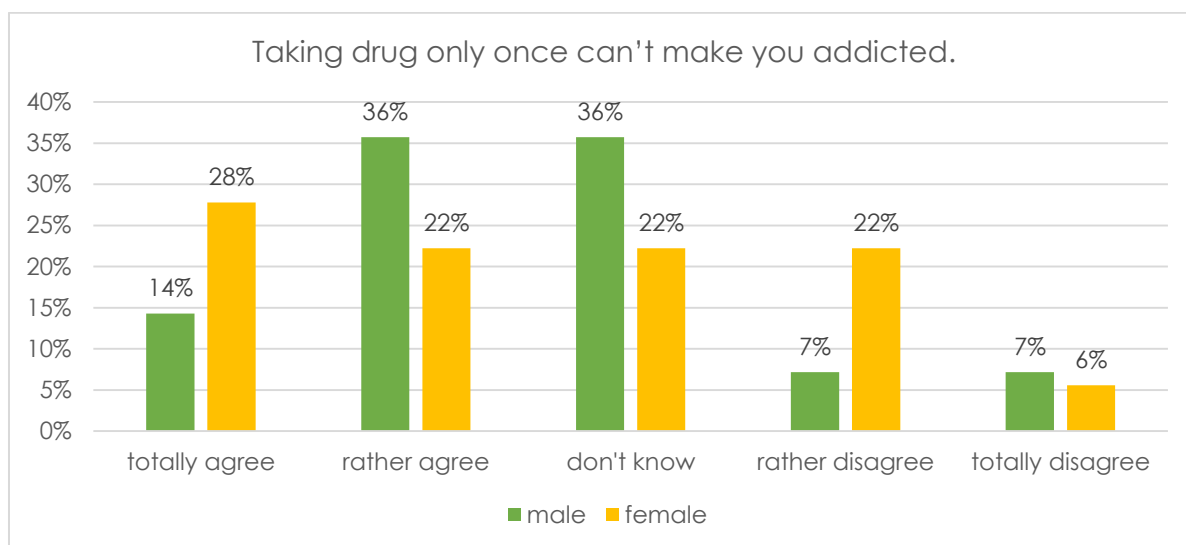

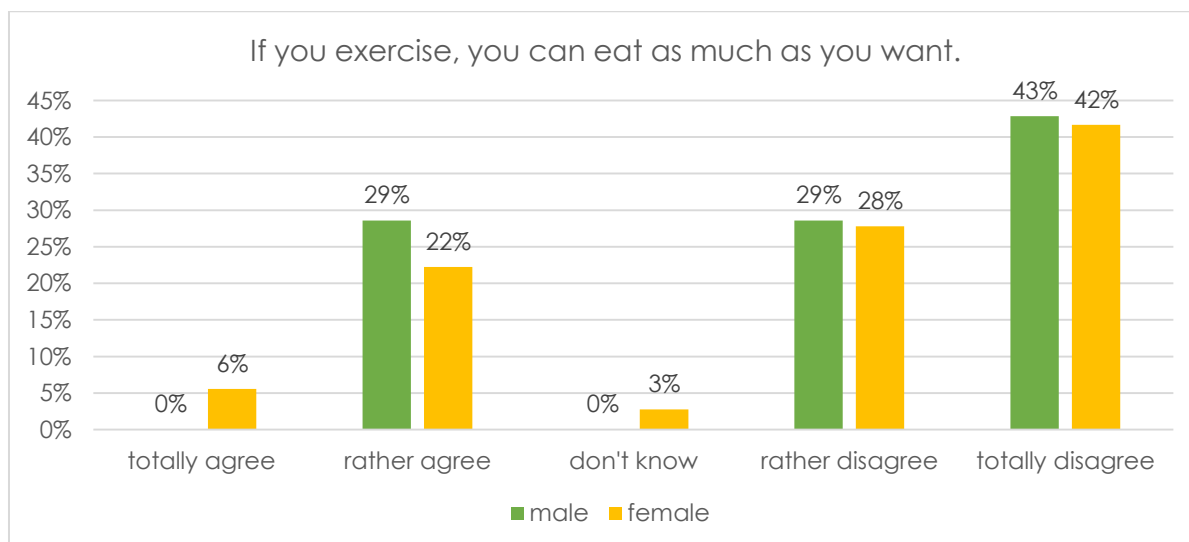
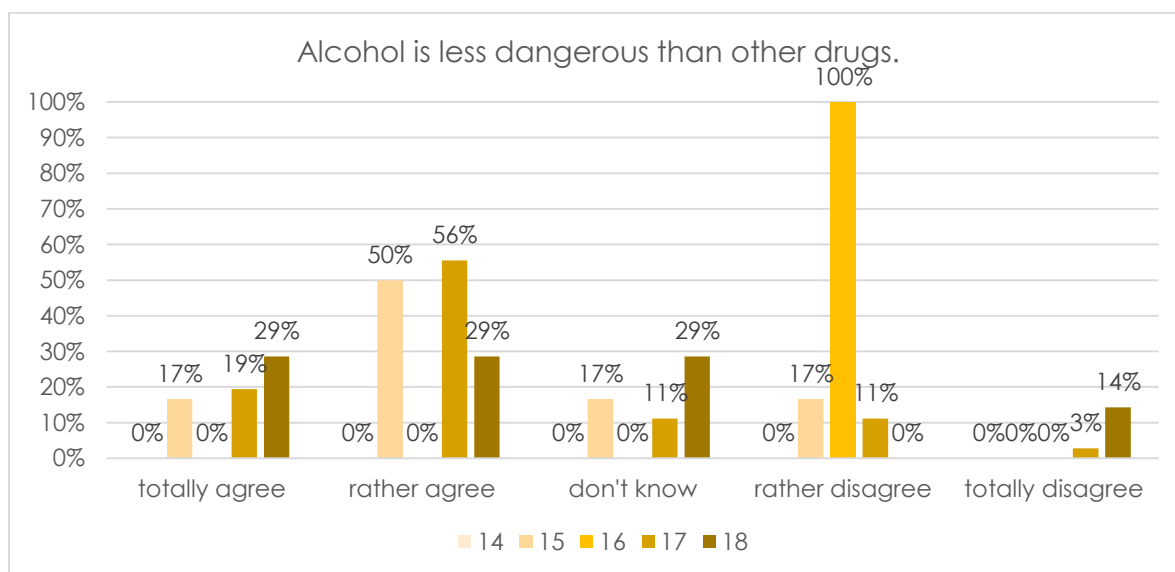

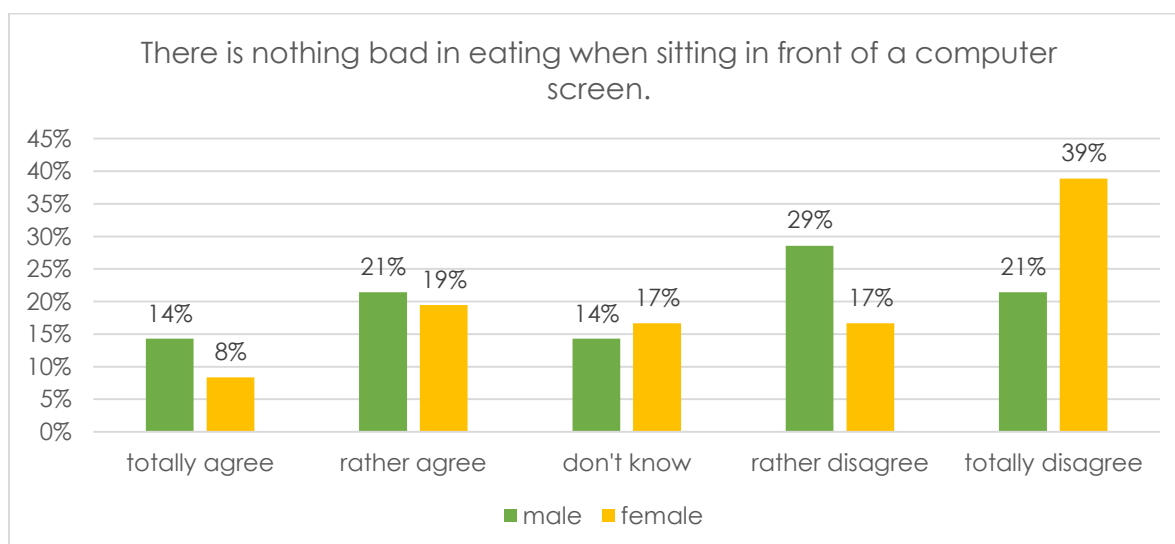
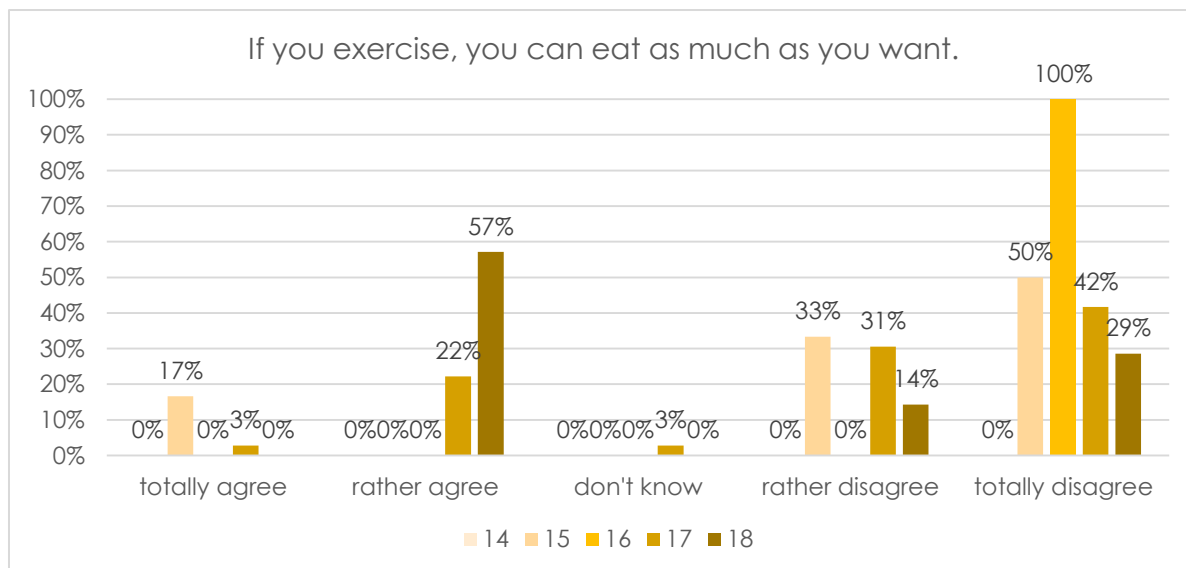

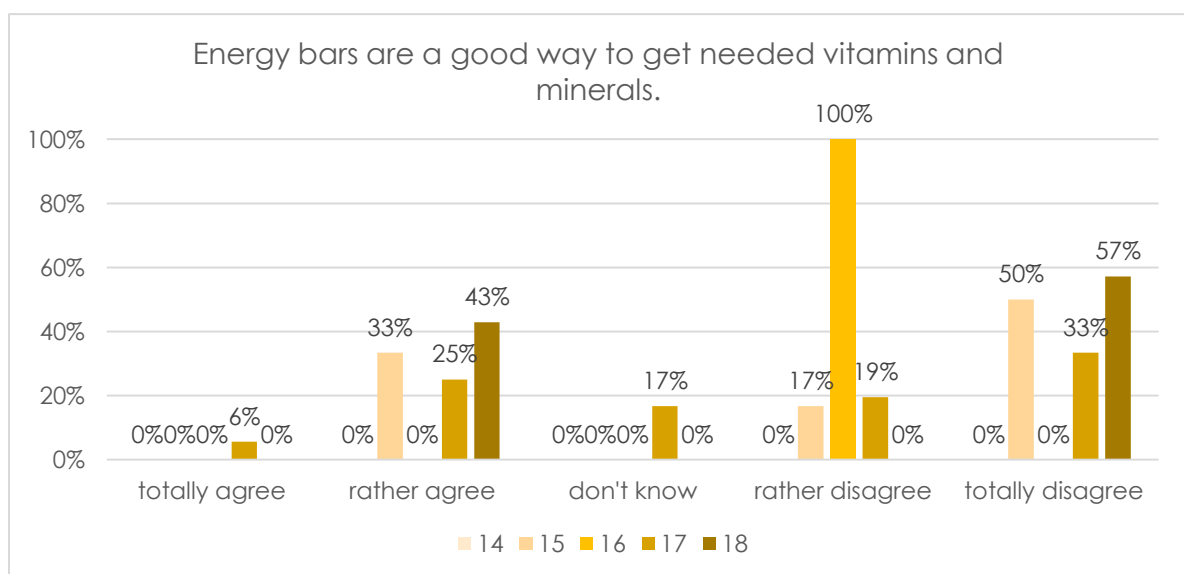
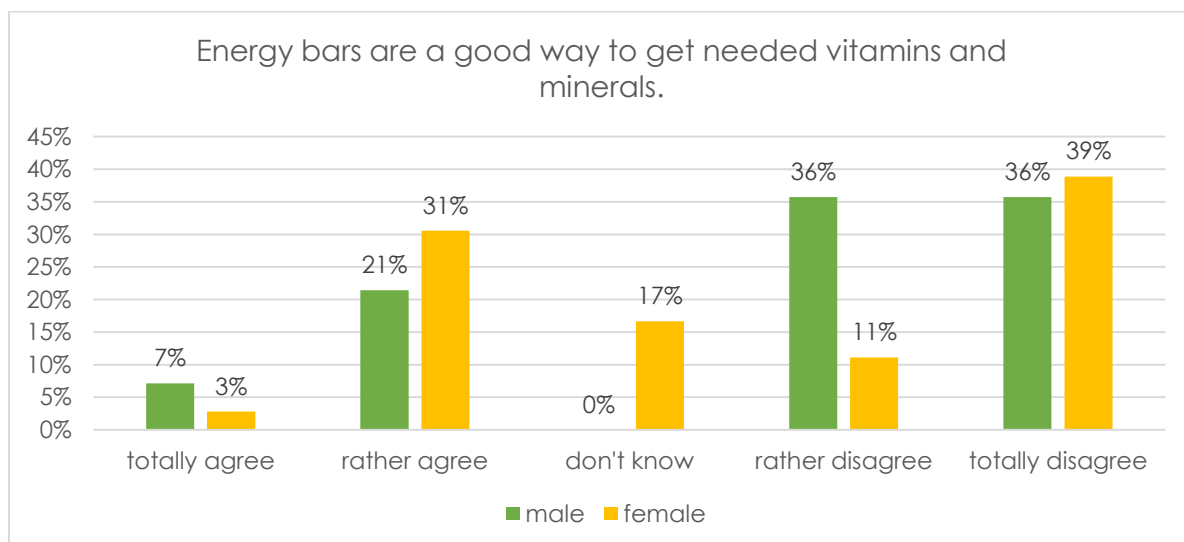
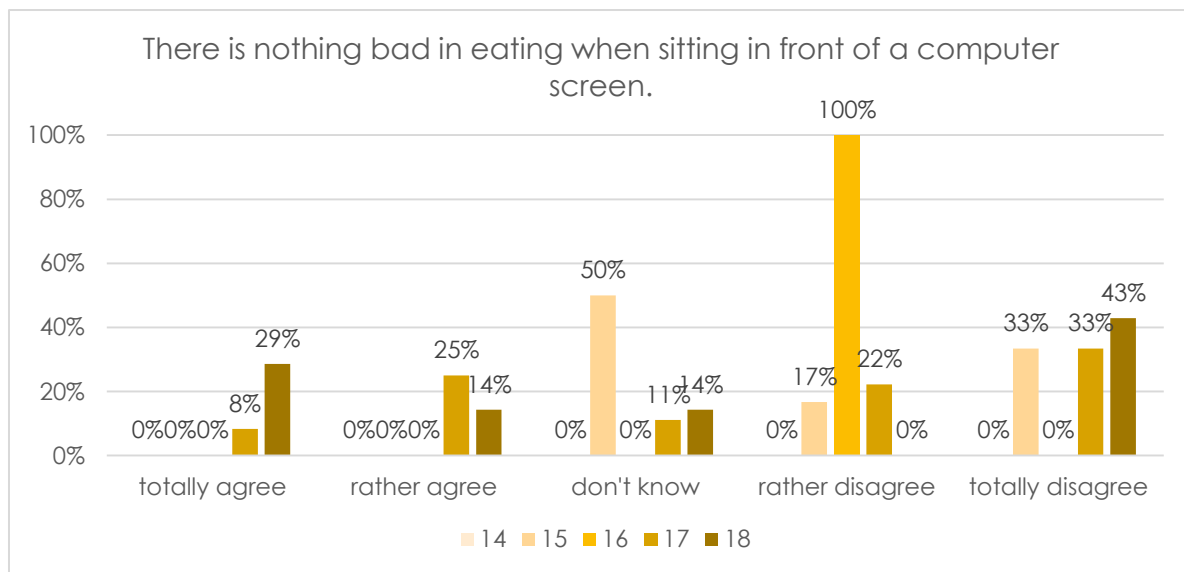

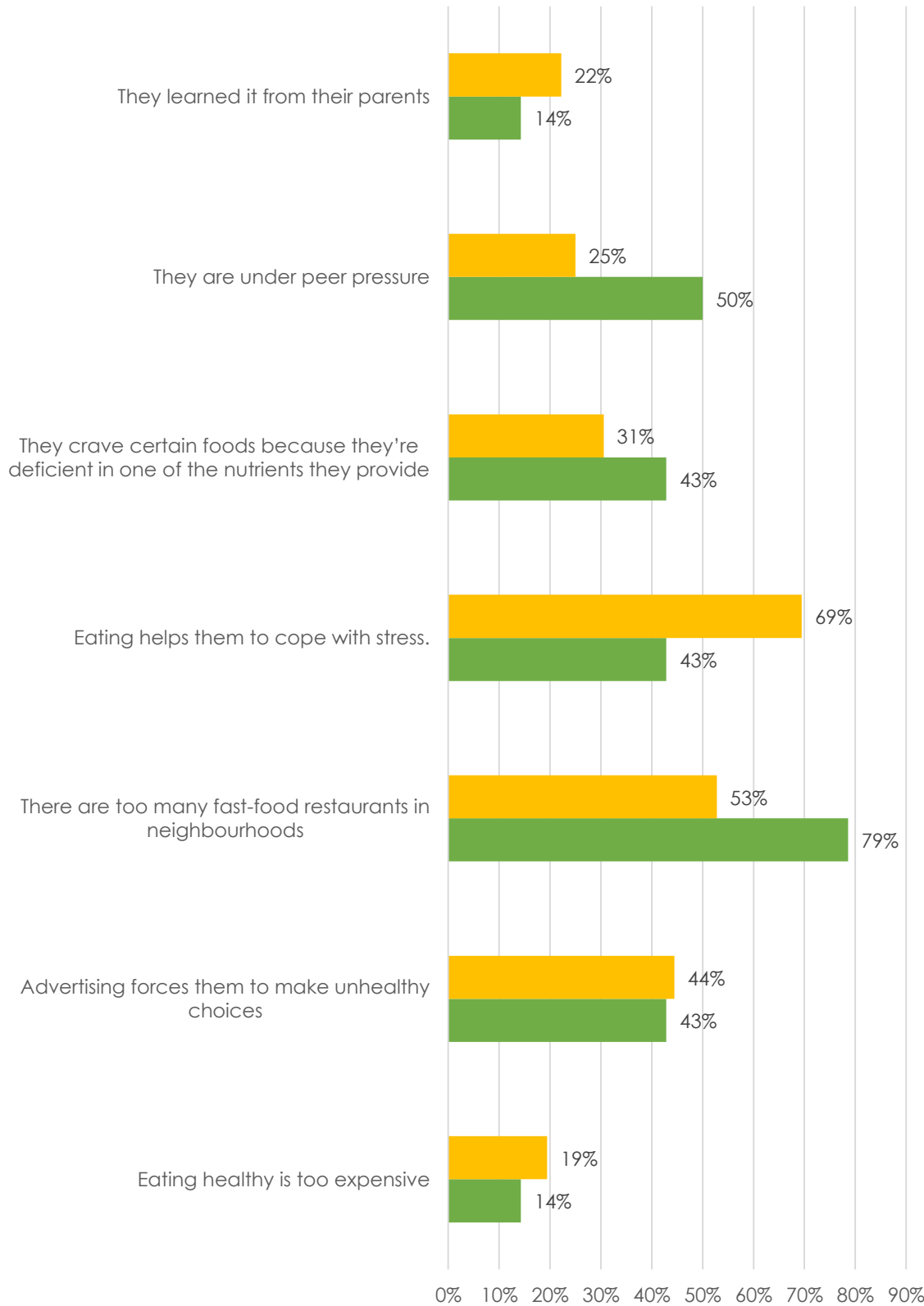

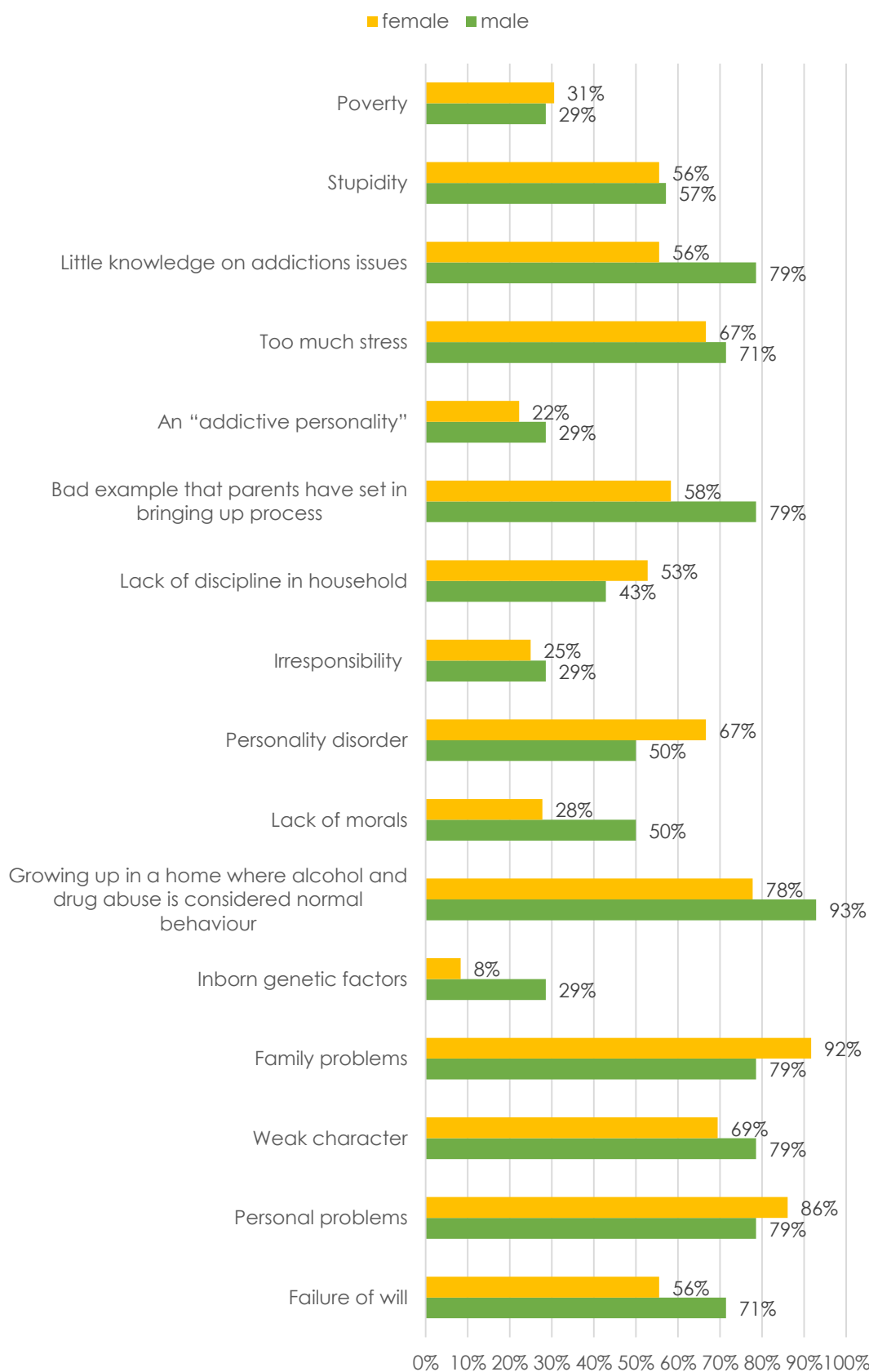

Why some teenagers have unhealthy eating habits?

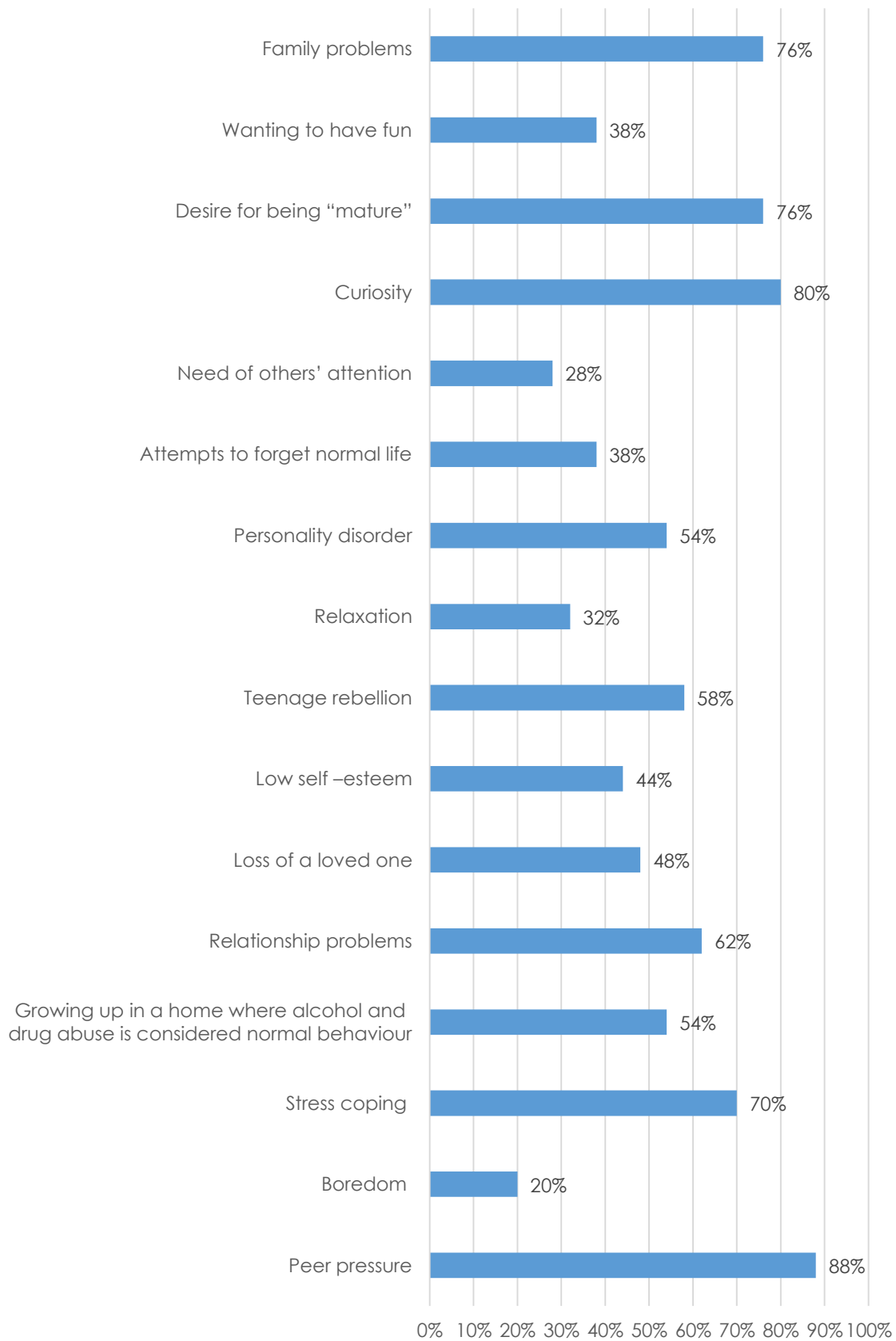
■ female ■ male

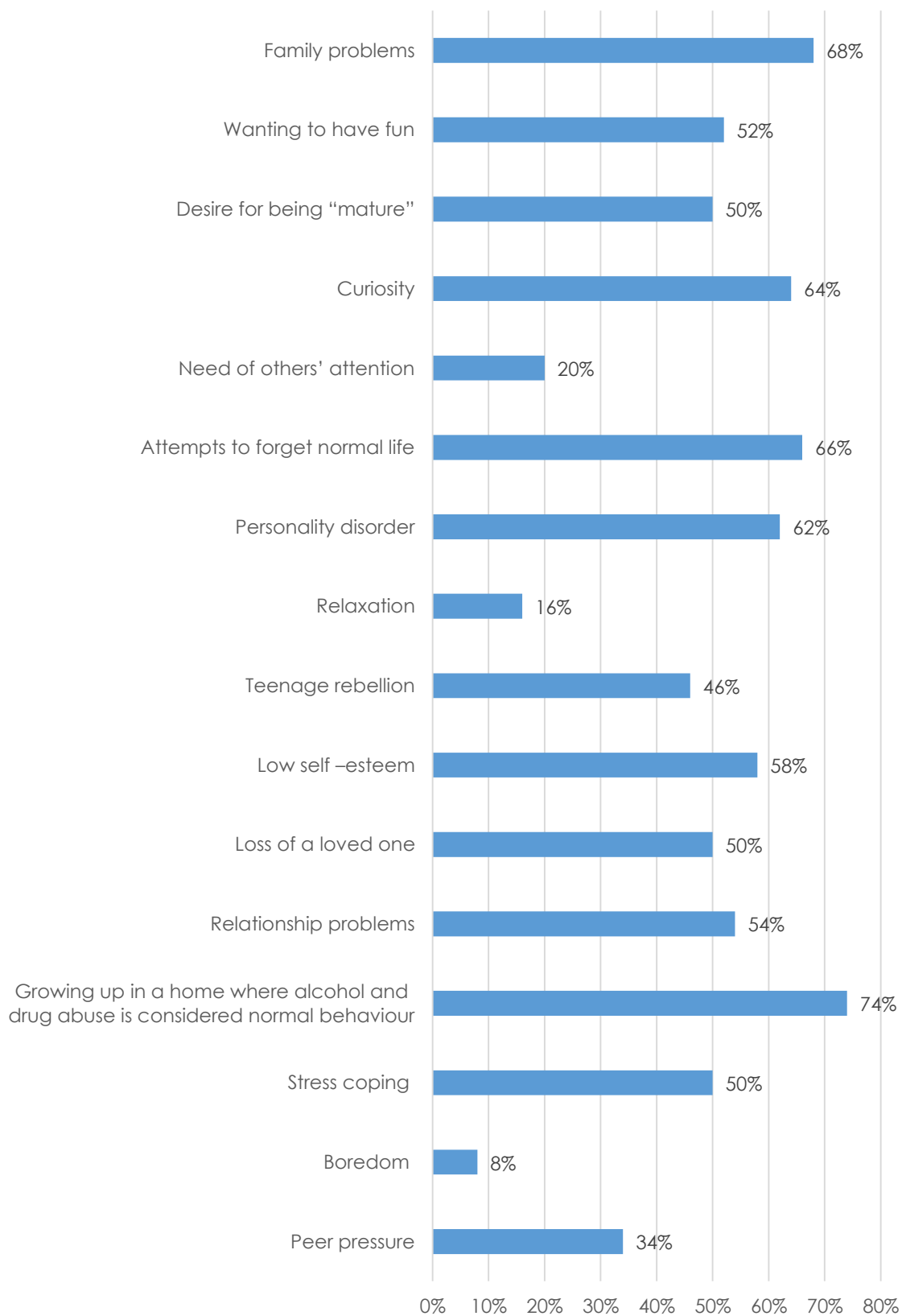
Mark reasons, which in your opinion cause addictions

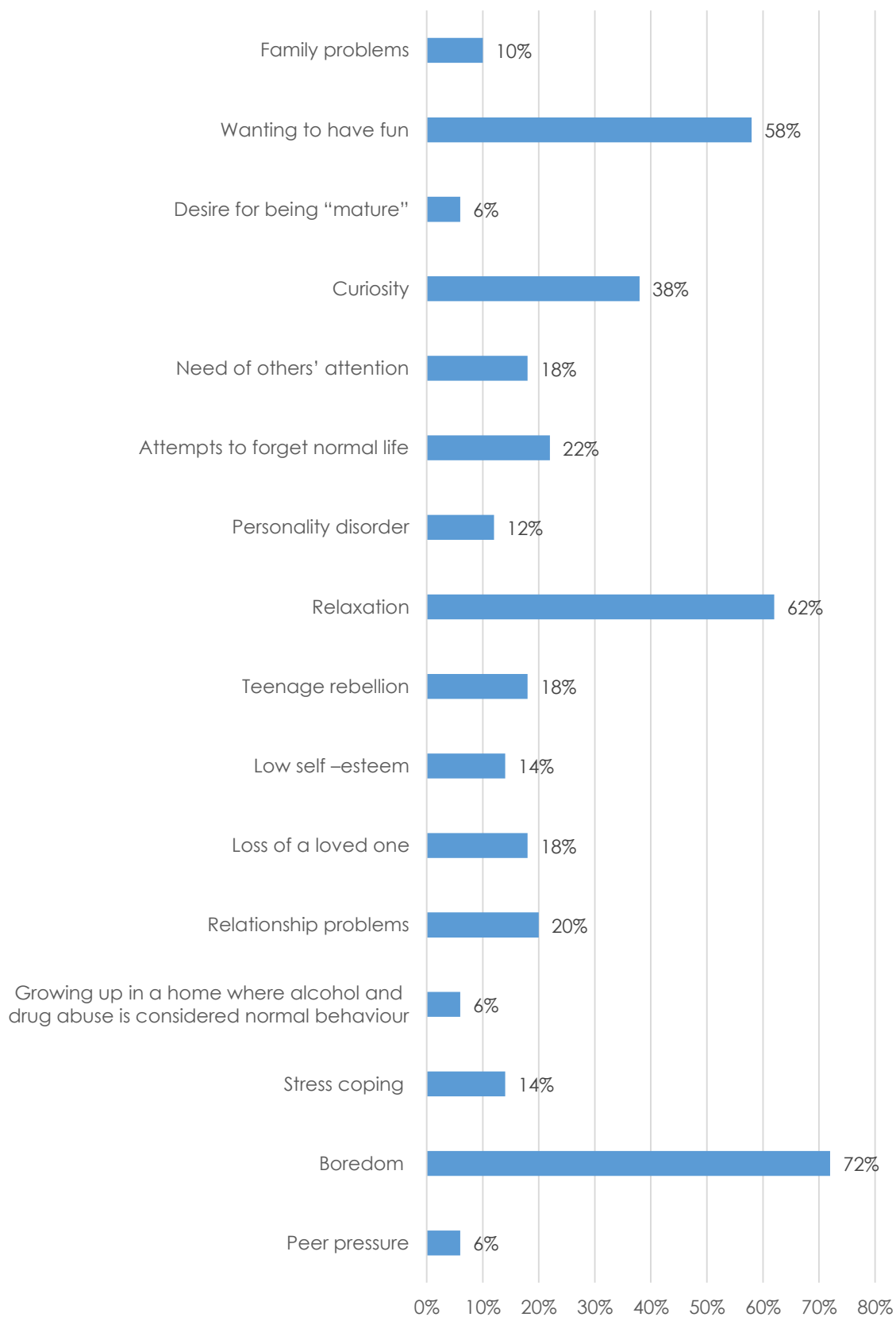
Reasons for smoking

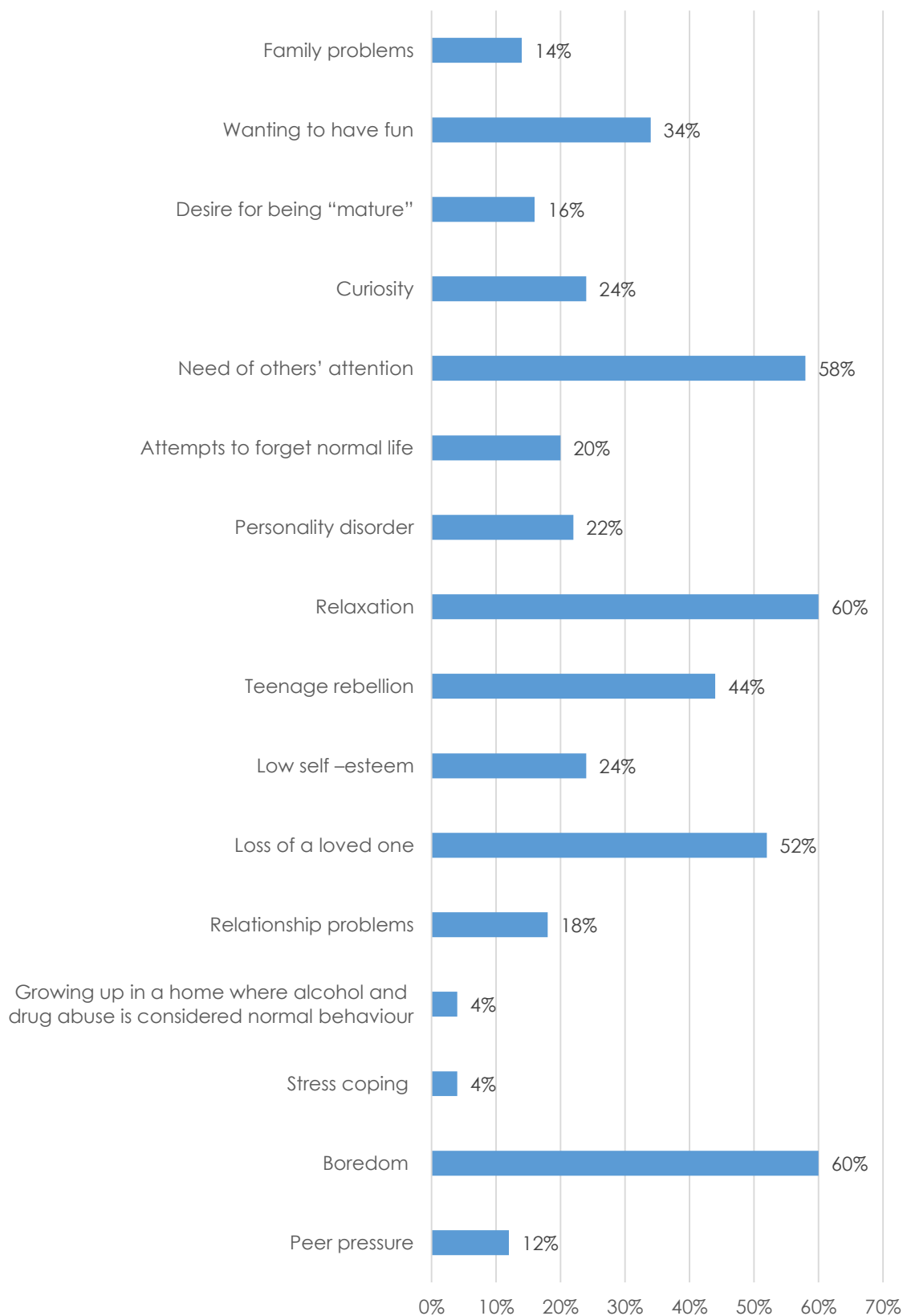
Reasons for drinking alcohol

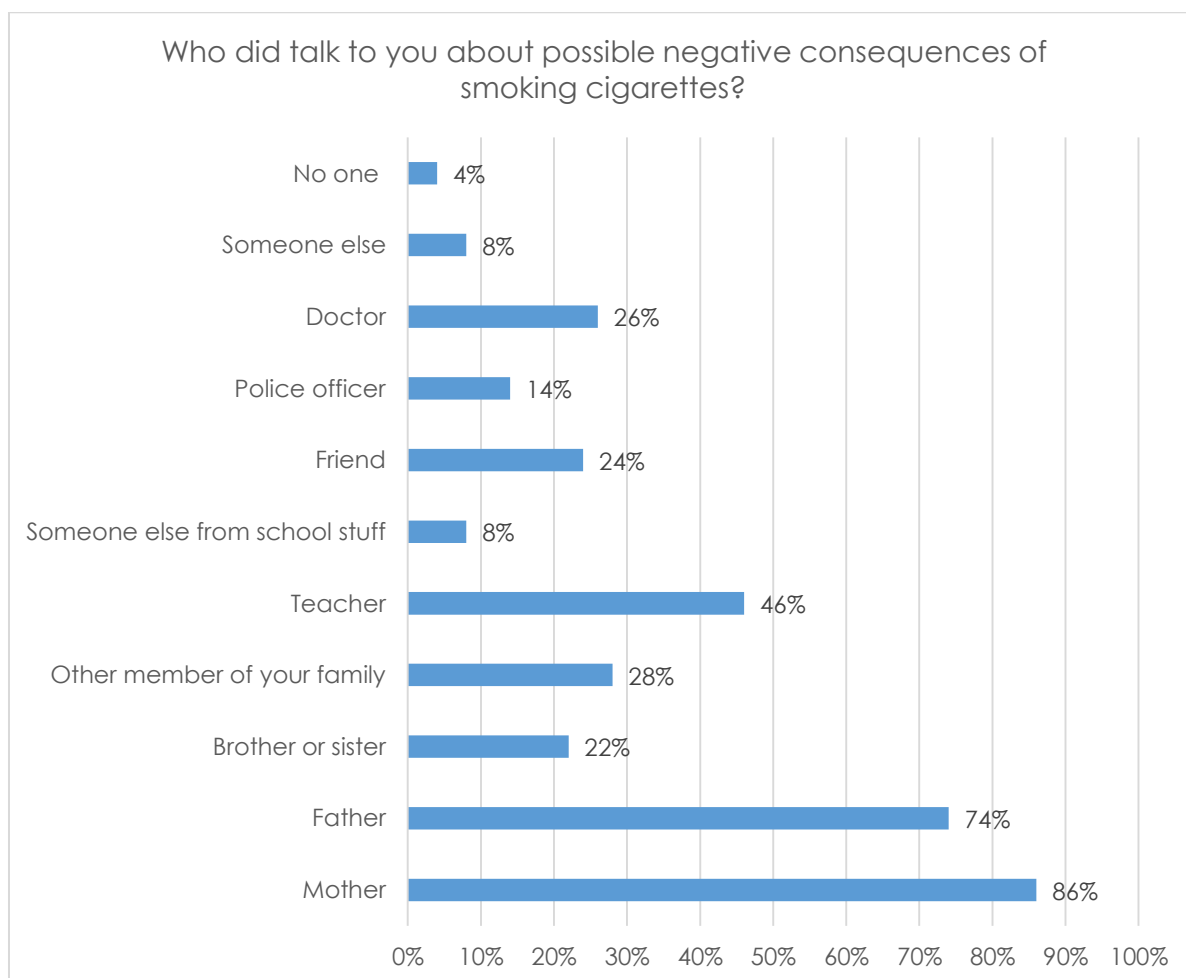
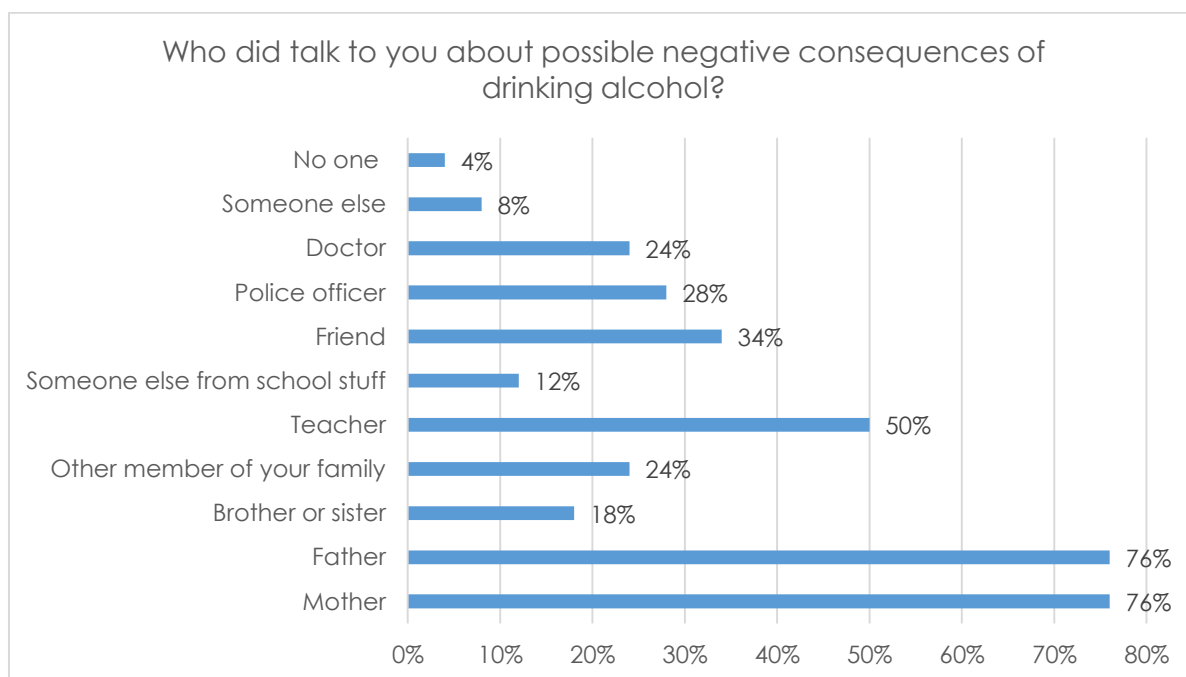

Reasons for playing computer games

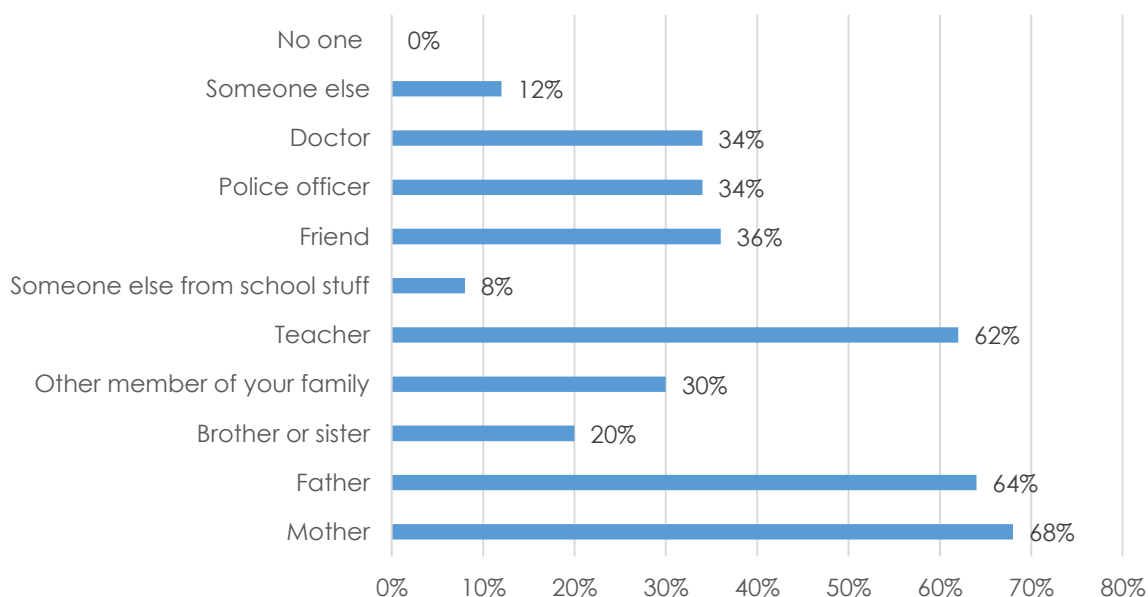

Reasons for social networking

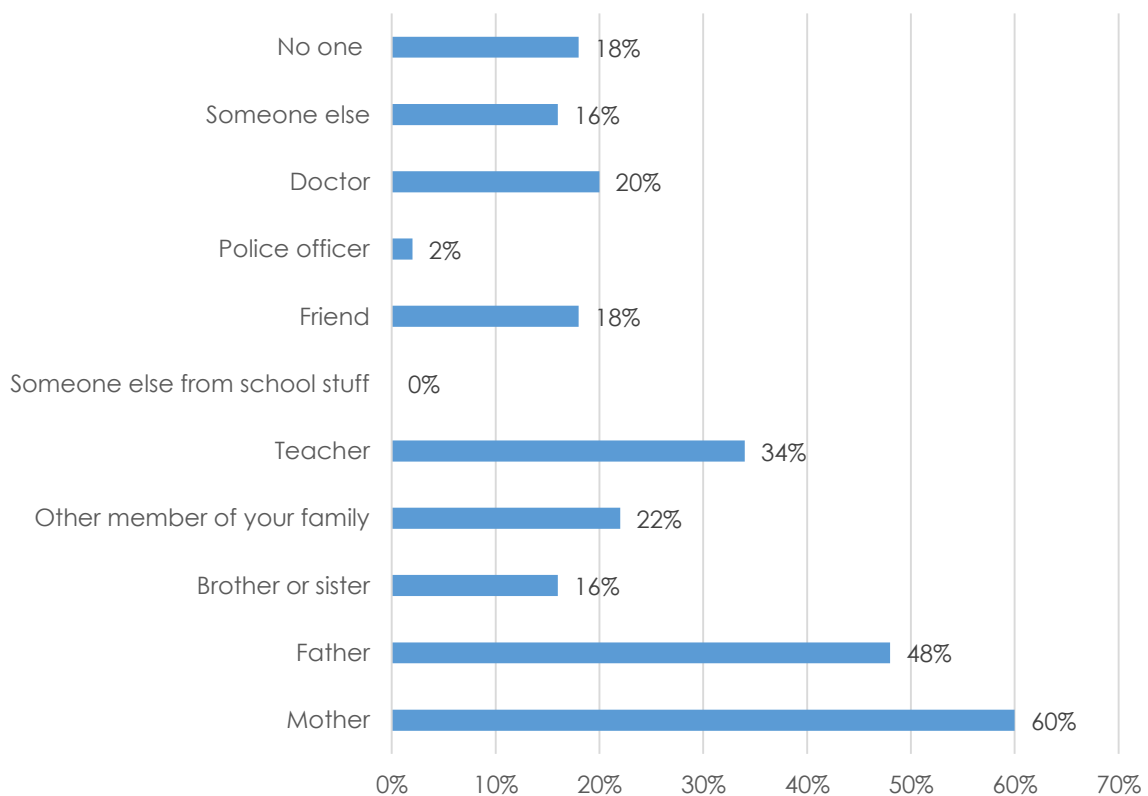

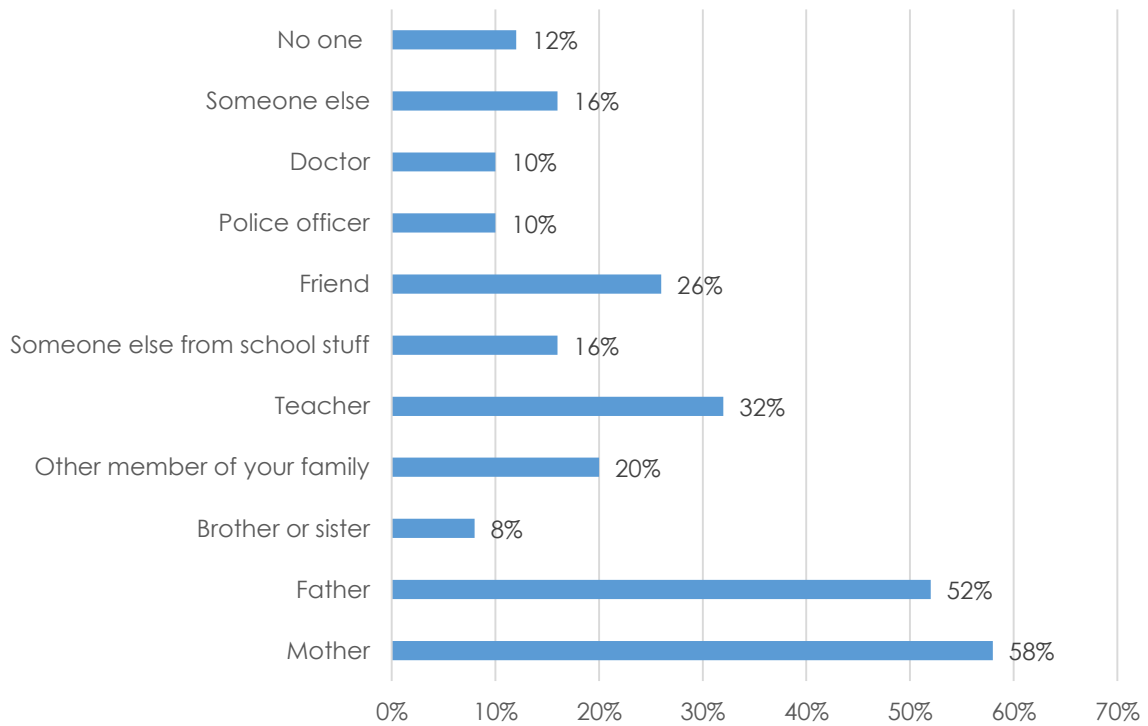
Who did talk to you about possible negative consequences of taking drugs or other substances?

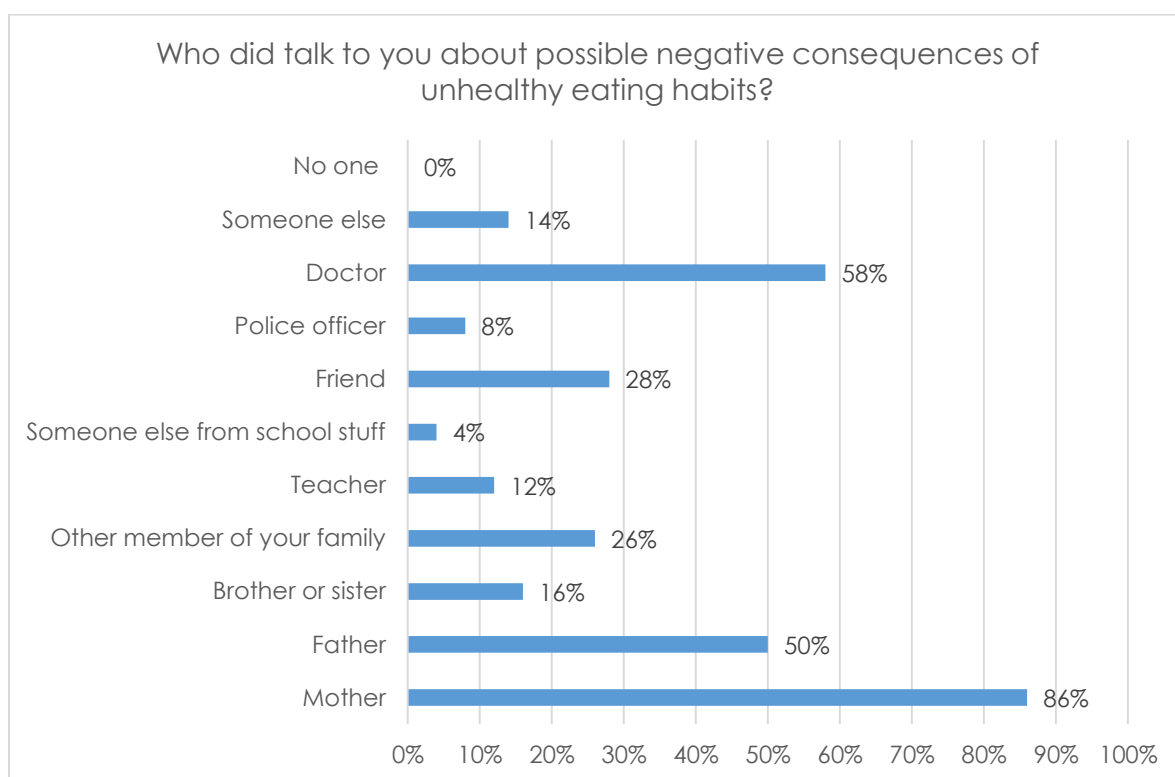
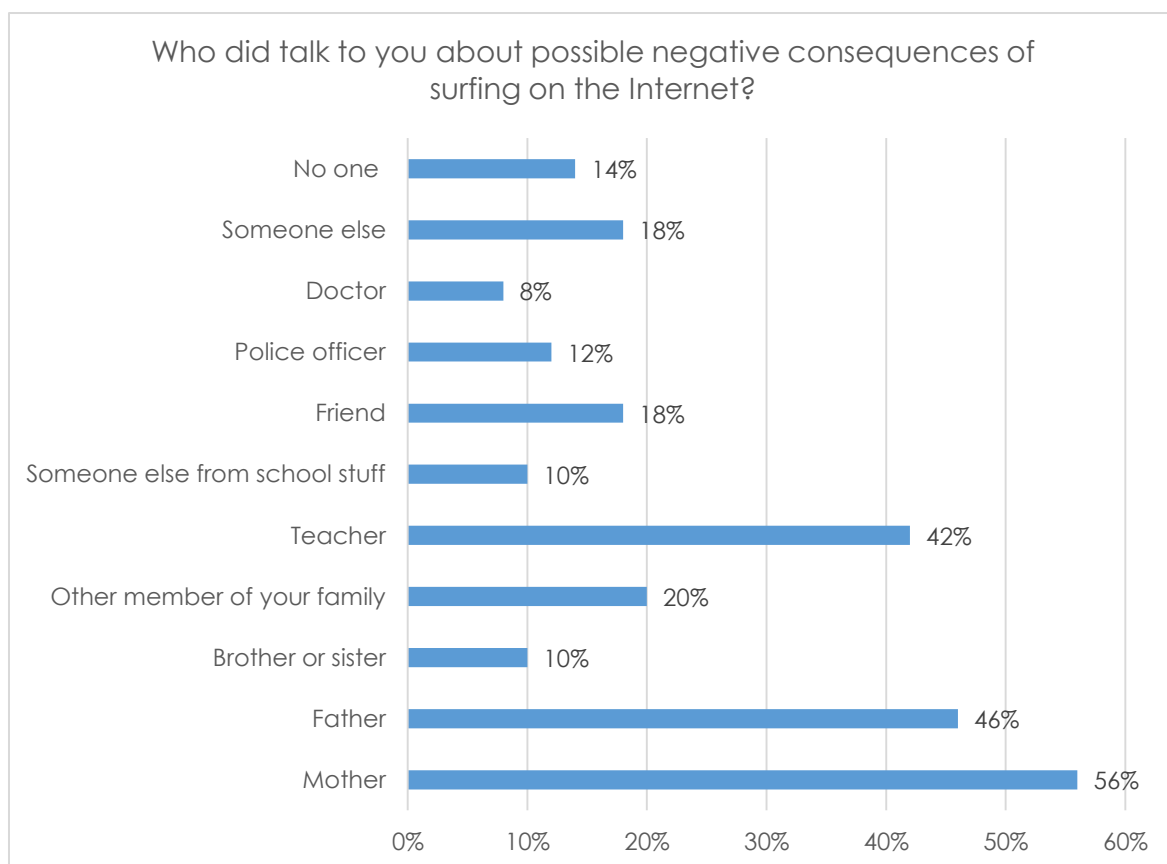

Who did talk to you about negative consequences of playing too much computer games?

Who did talk to you about possible negative consequences of social networking on the Internet?

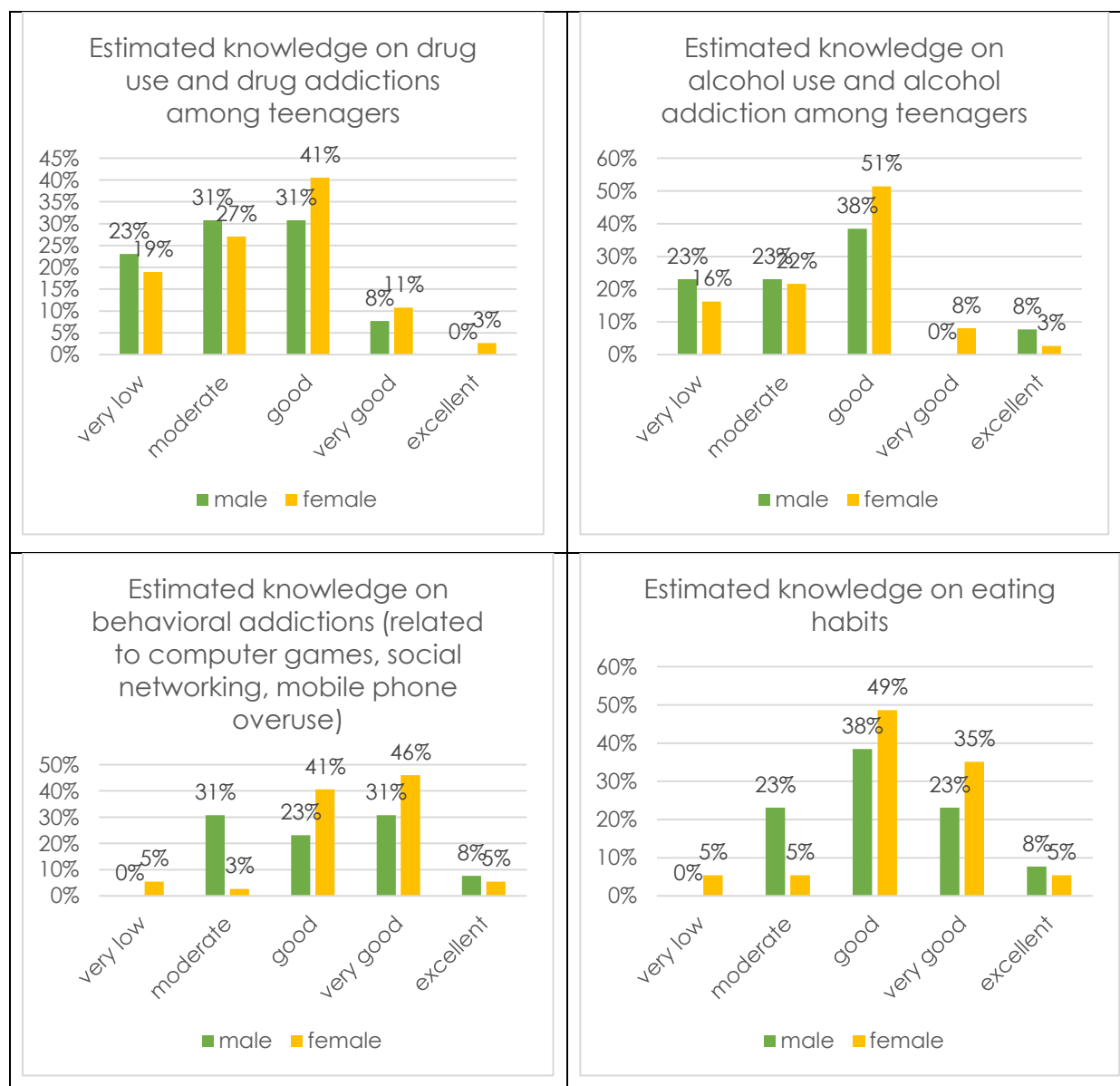

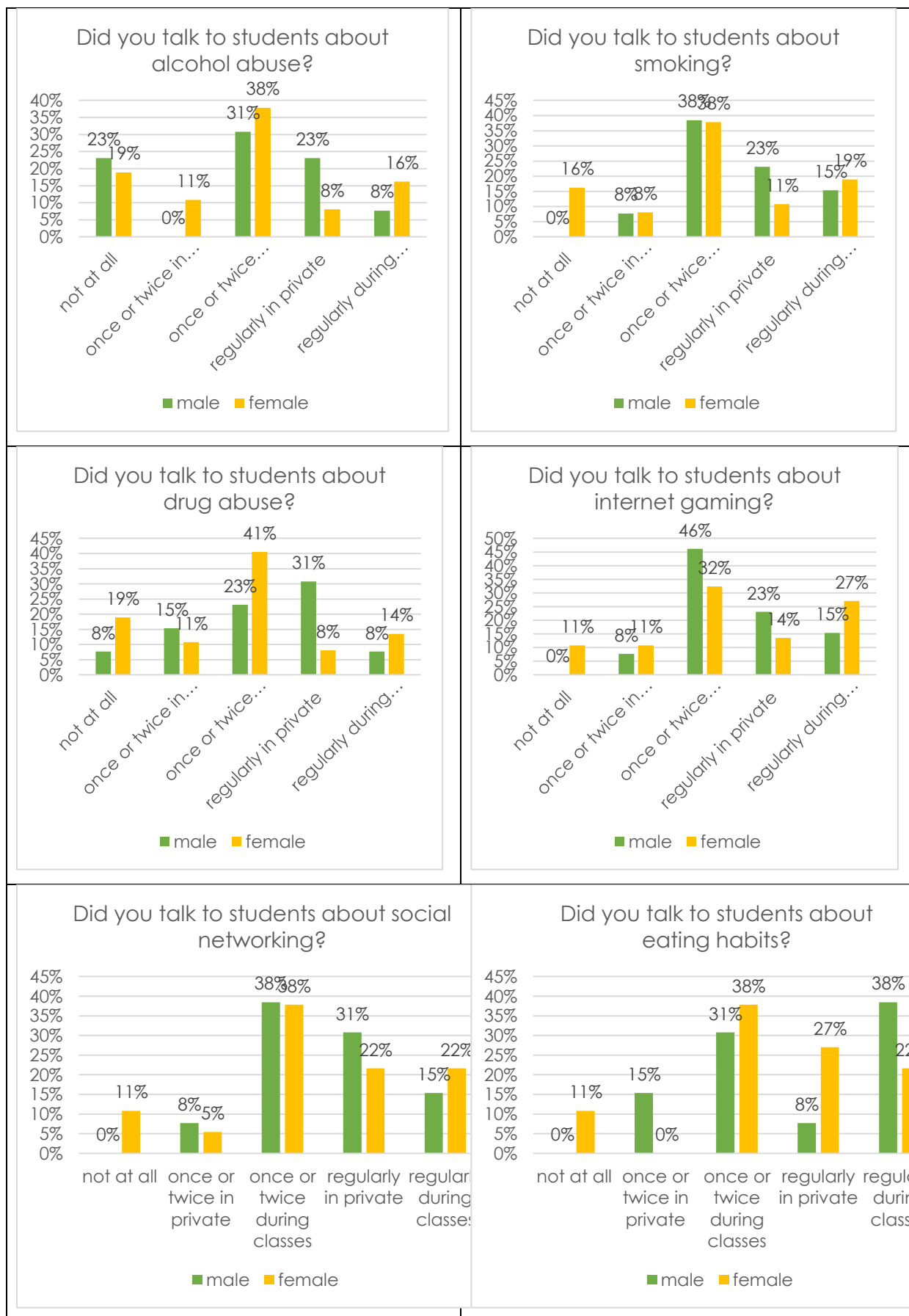

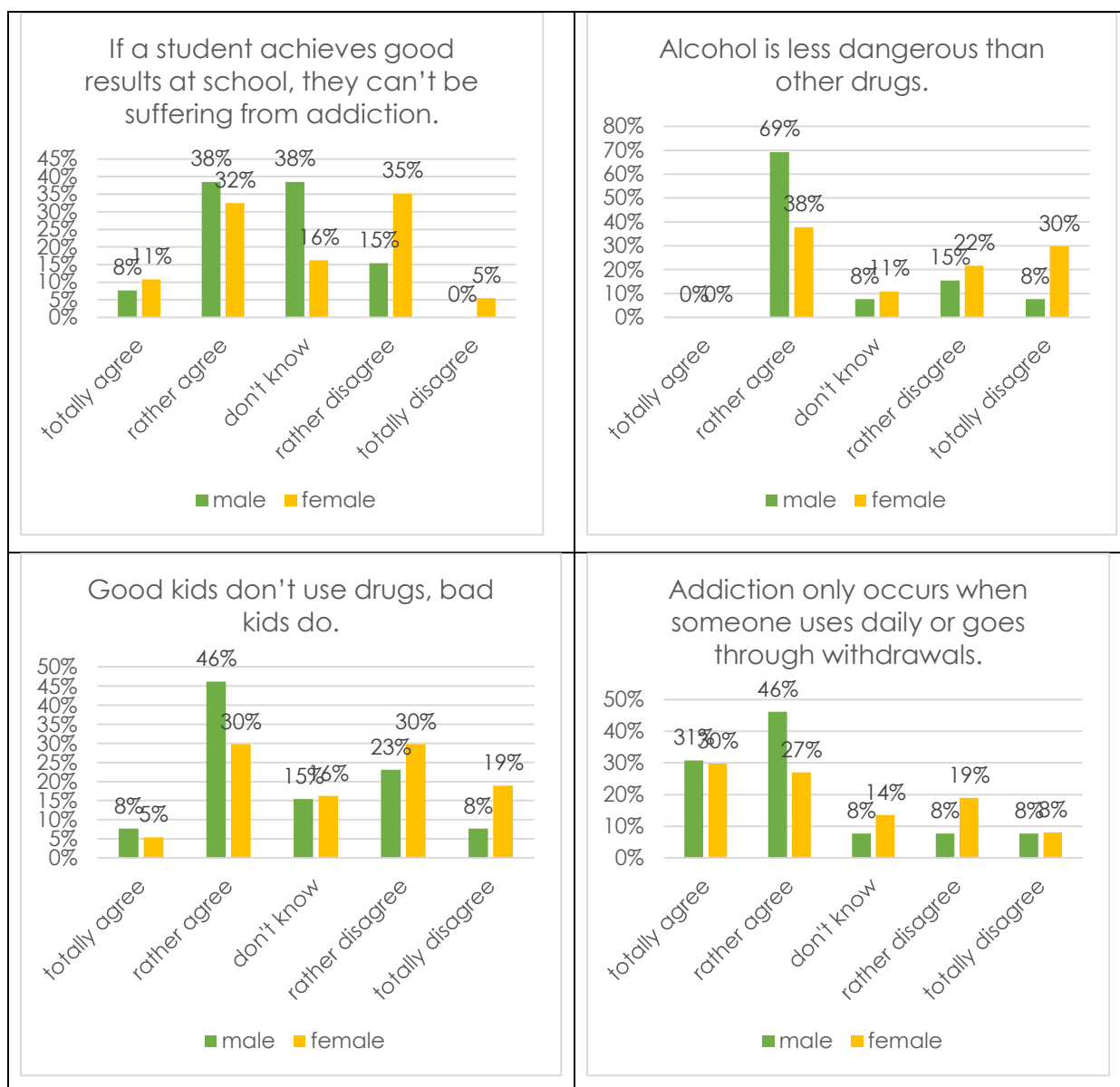
6.5.2. Nauczyciele

Liczba nauczycieli uczestniczących w badaniach: 50

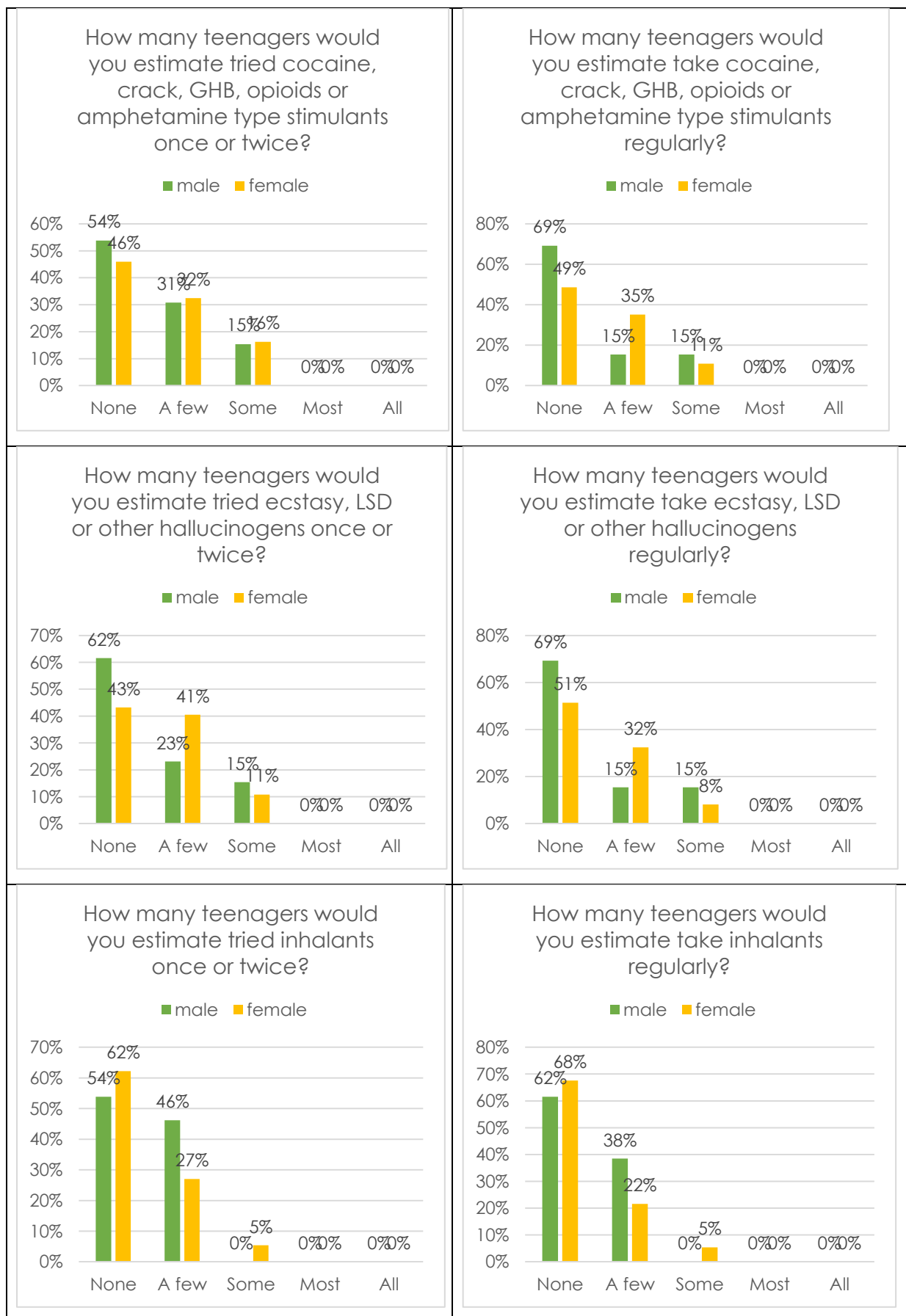
Płeć/wiek	poniżej 30	31-40	41-50	powyżej 50
mężczyźni	0	5	7	1
kobiety	0	6	16	15

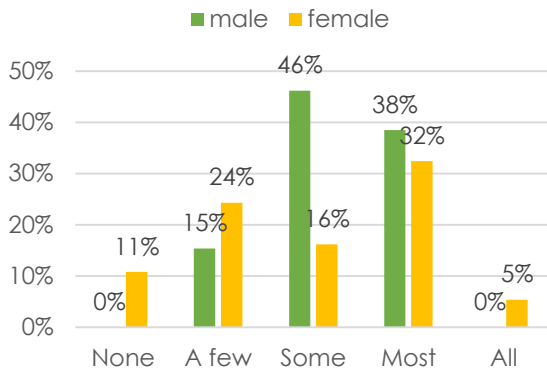

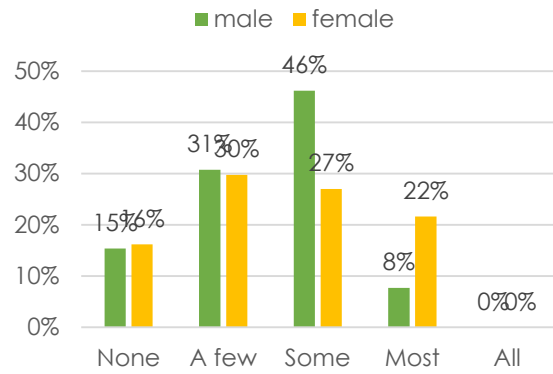

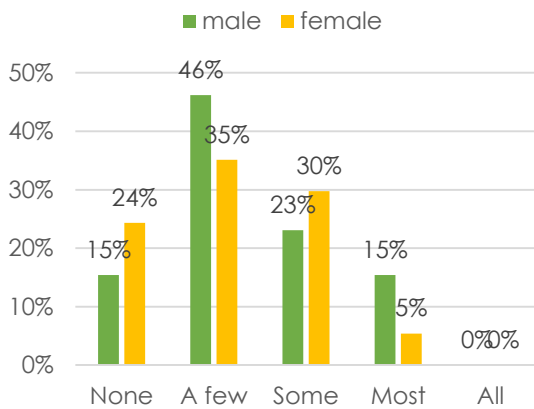
How many teenagers would you estimate spend three to five hours on social internet sites a day?

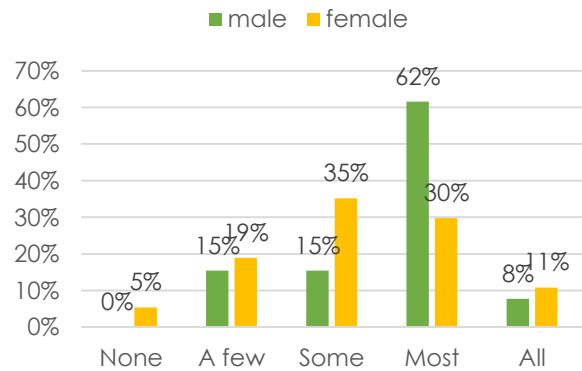
How many teenagers would you estimate spend six or more hours on social internet sites a day?

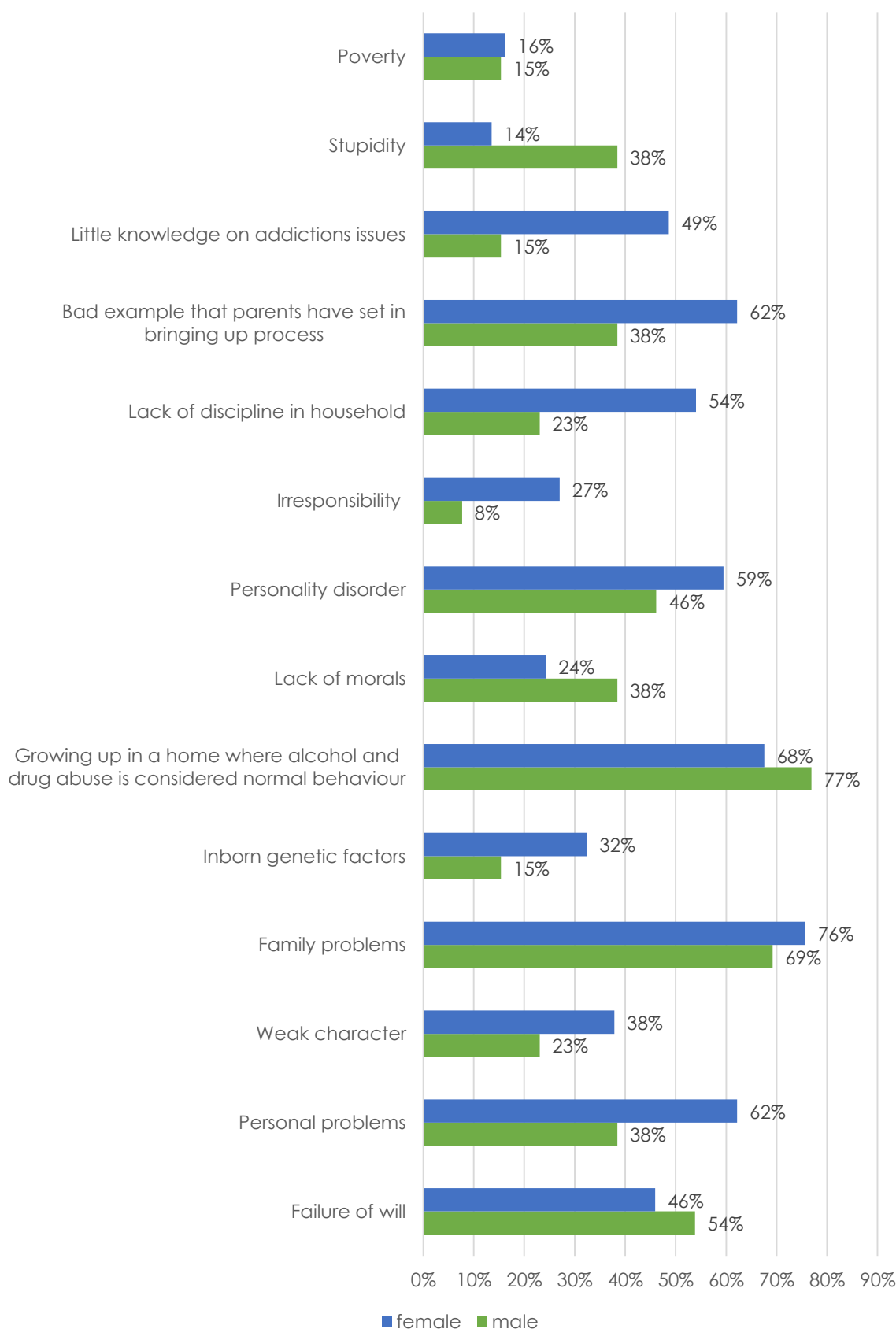
How many teenagers would you estimate gamble on the Internet?

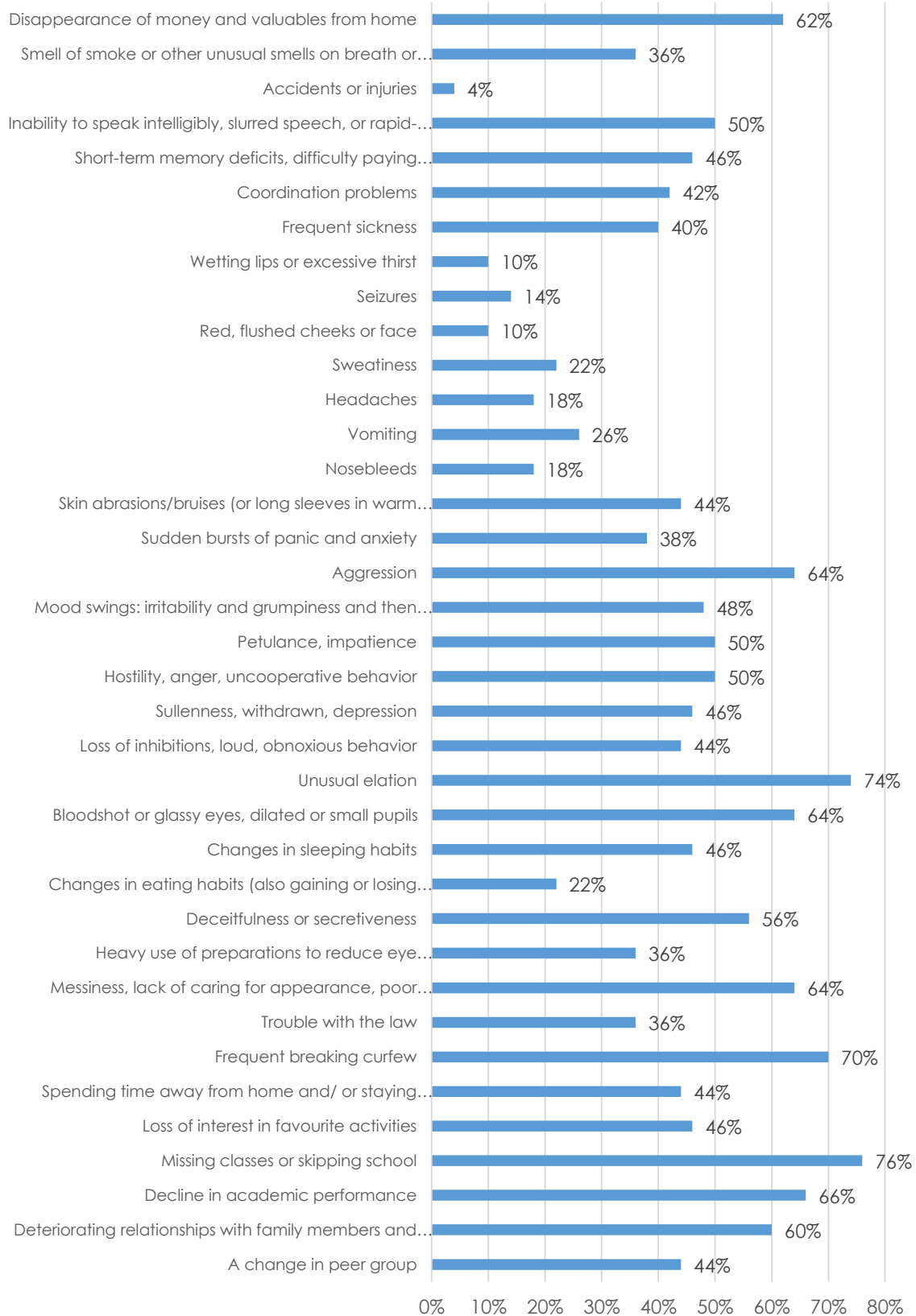
How many teenagers would you estimate eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

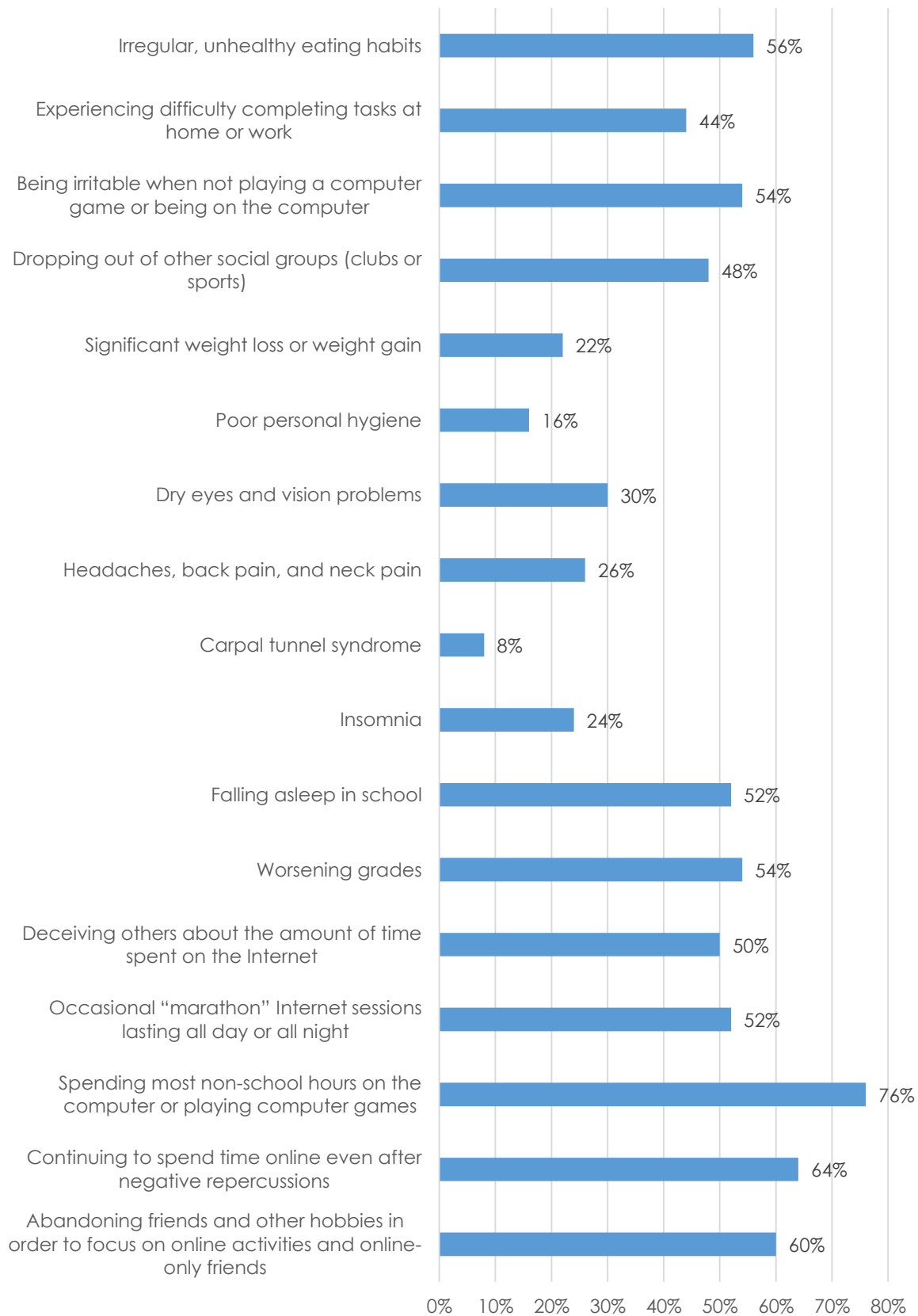
Mark reasons, which in your opinion cause addictions

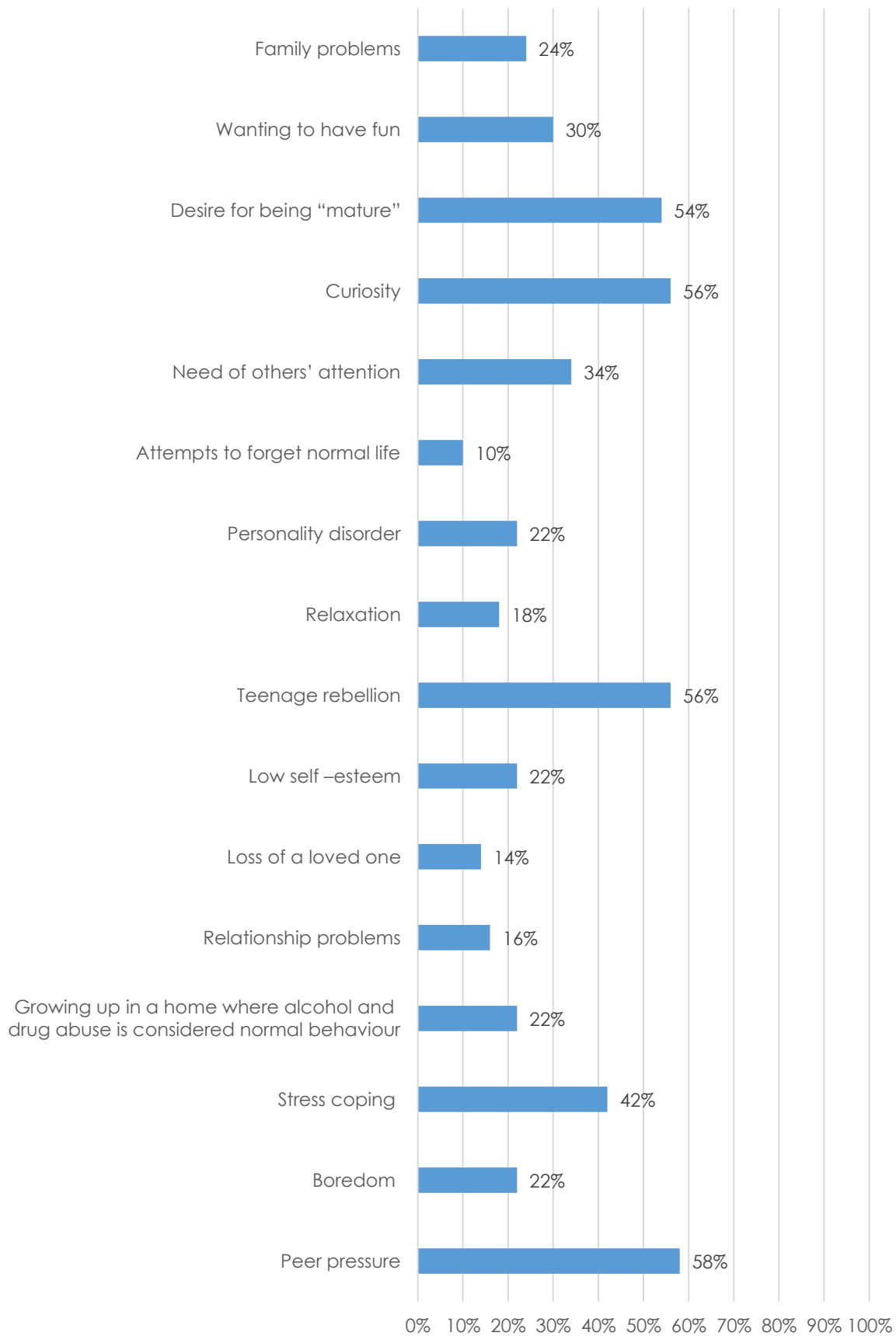
How would you recognize that teenager may abuse substances (drugs, alcohol)?

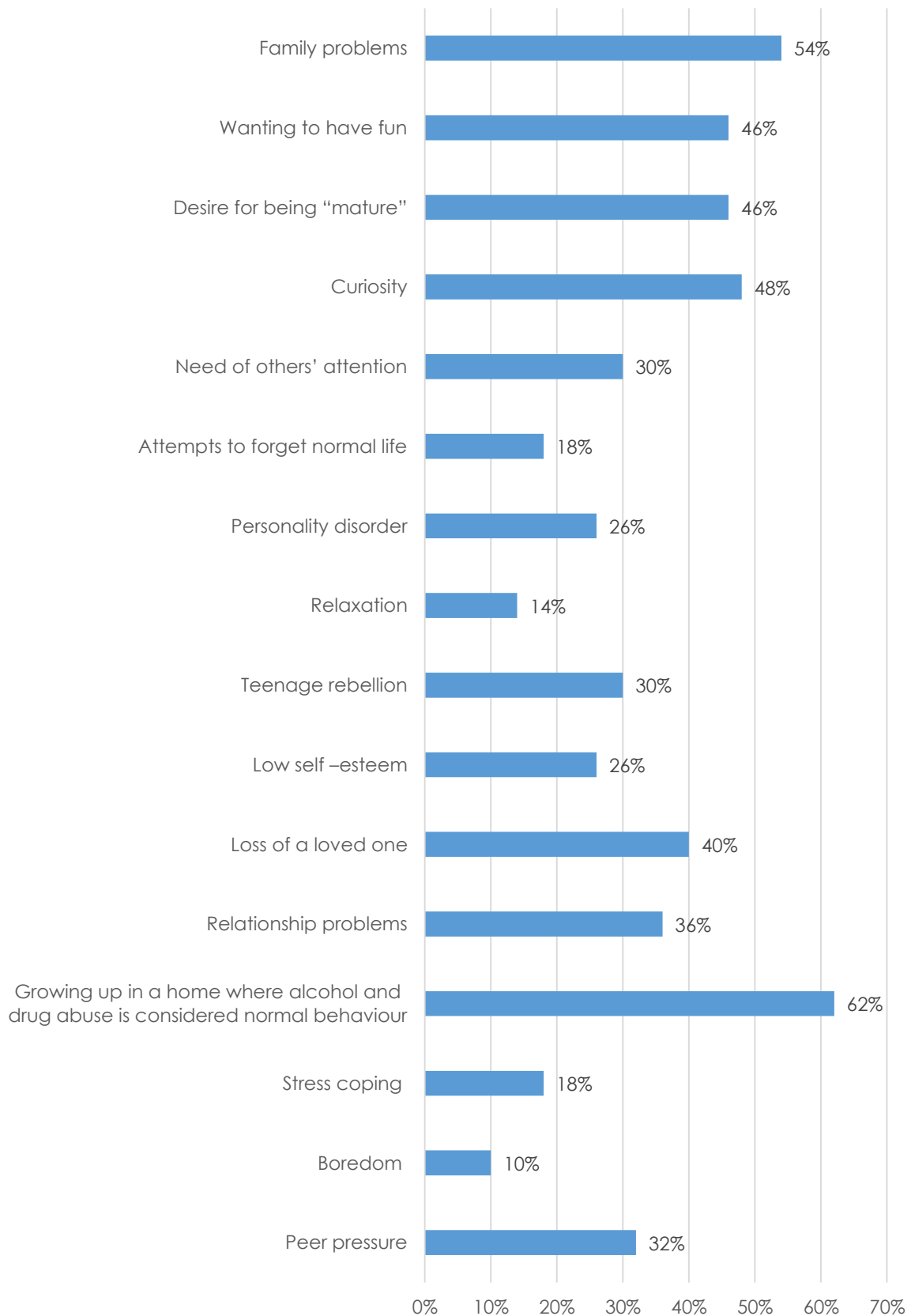
How would you recognize that teenager may abuse computer (playing games, social networking)?

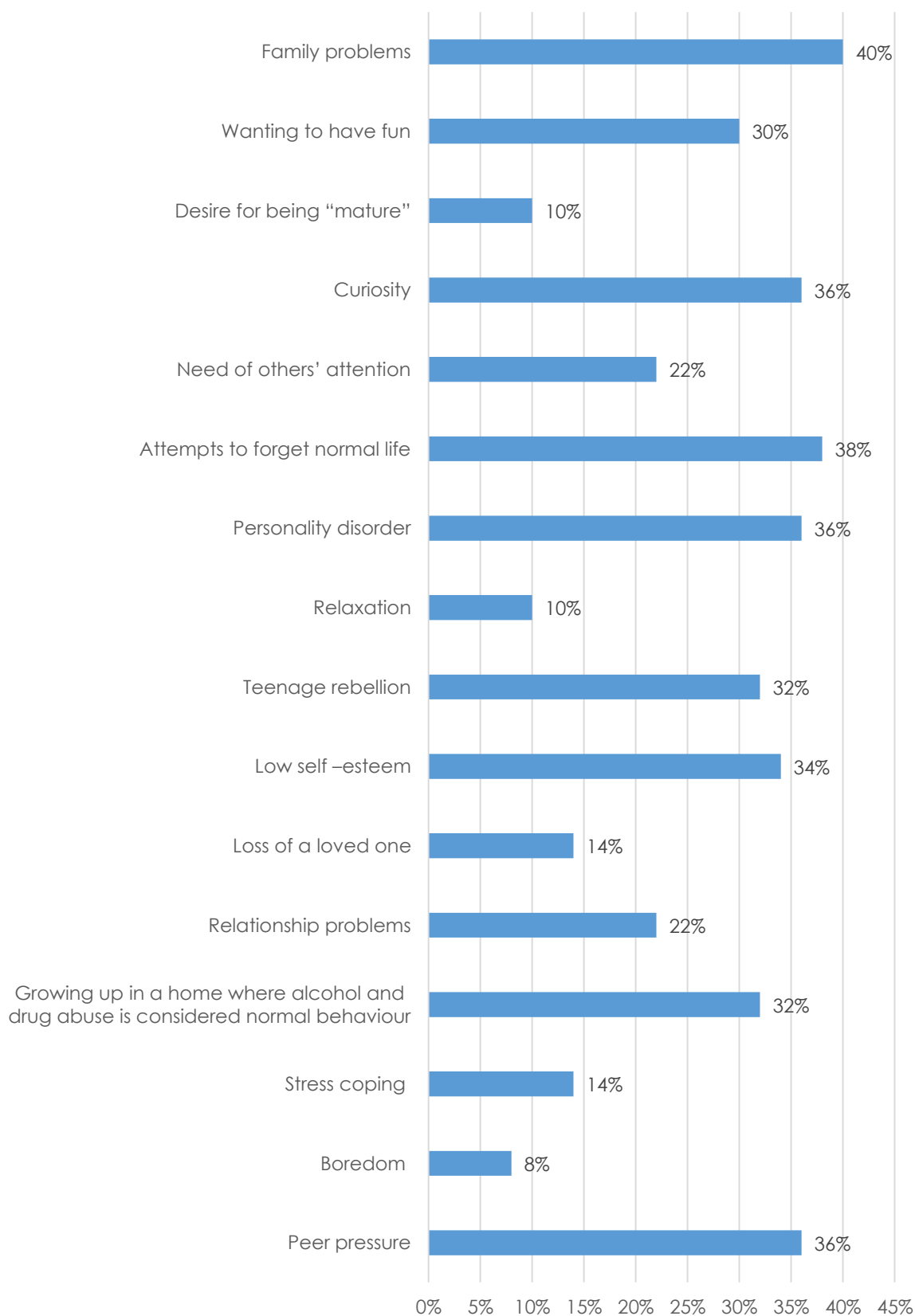
What are the reasons for smoking by teenagers?

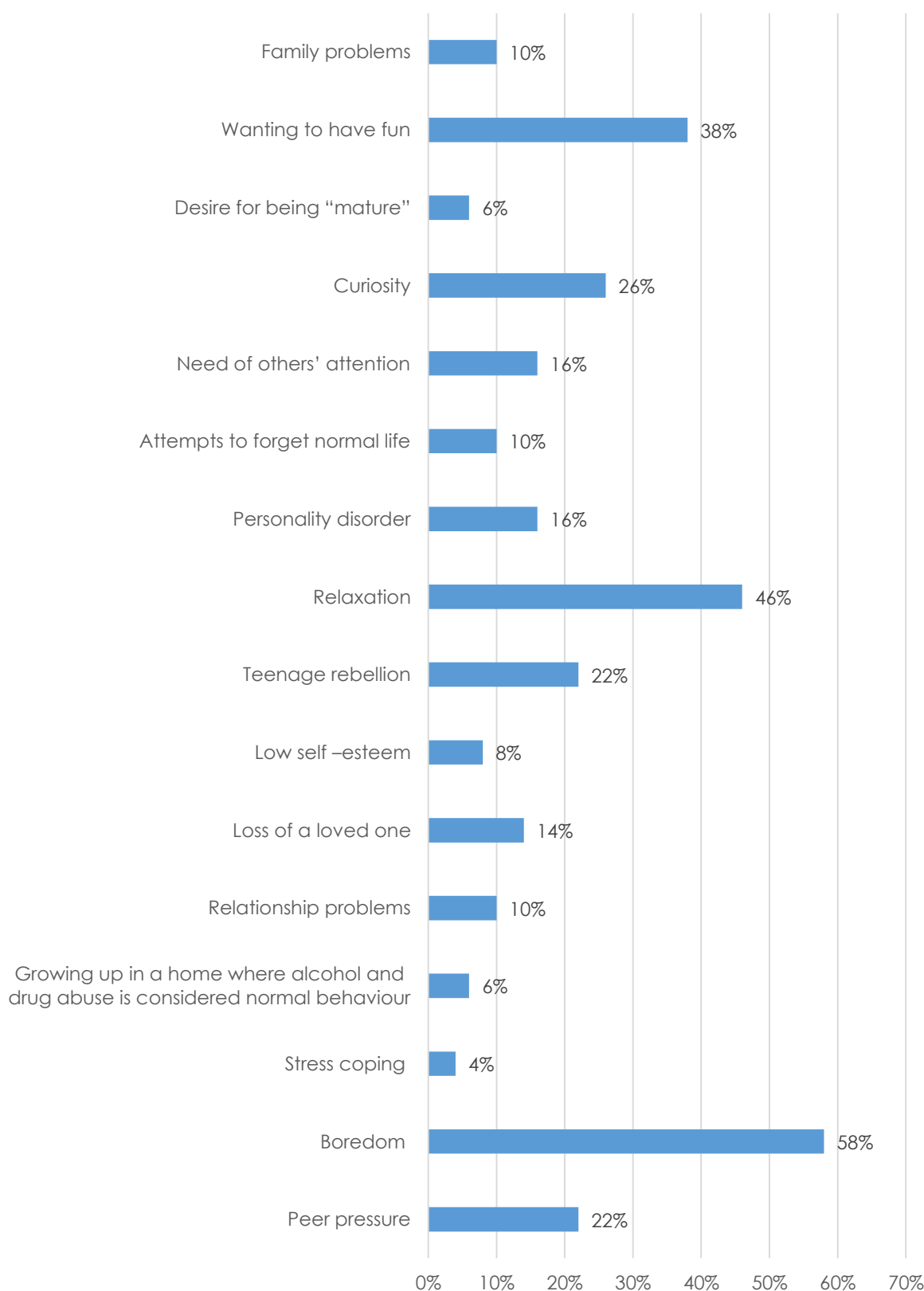
What are the reasons for drinking alcohol by teenagers?

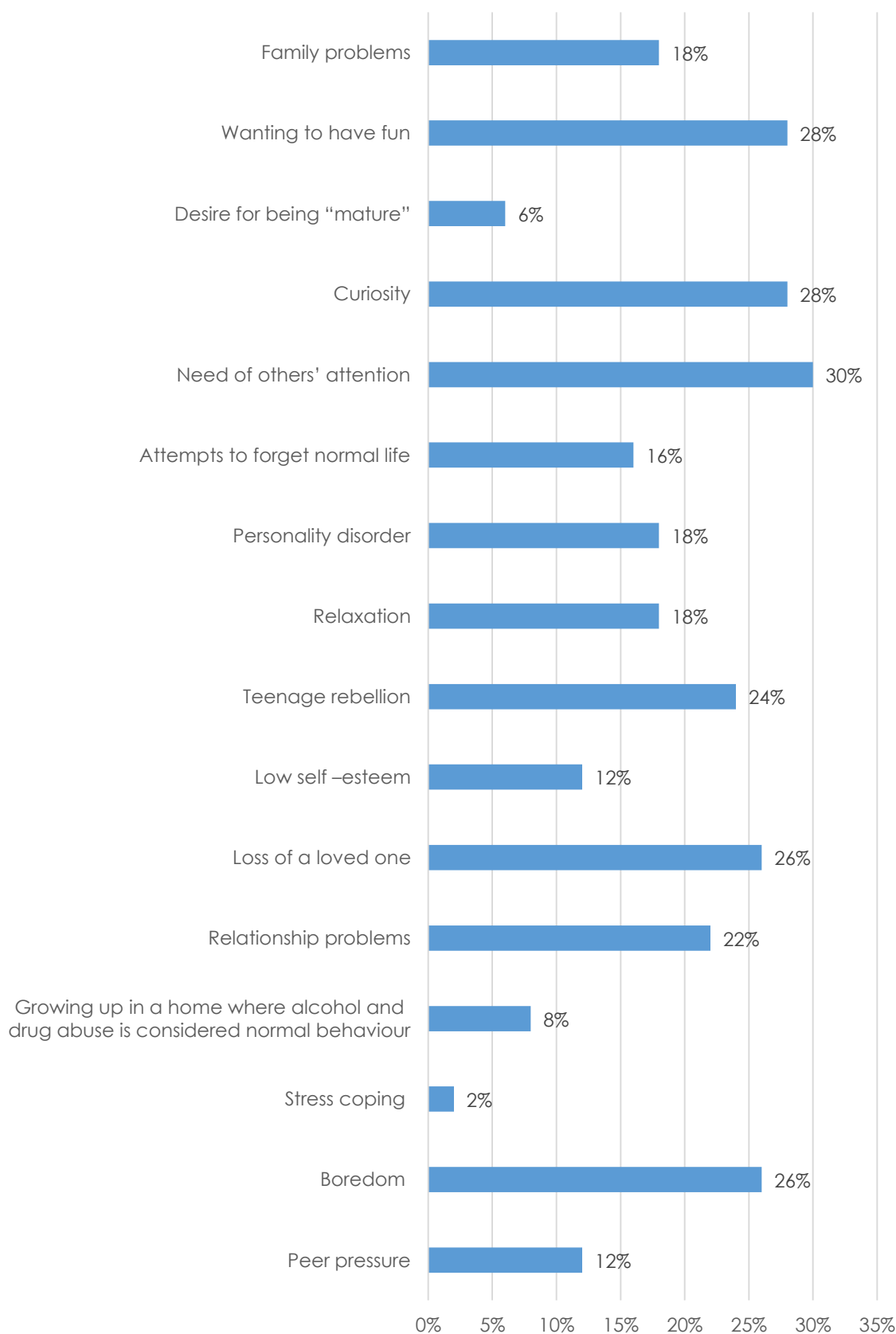
What are the reasons for taking drugs by teenagers?

What are the reasons for playing computer games by teenagers?

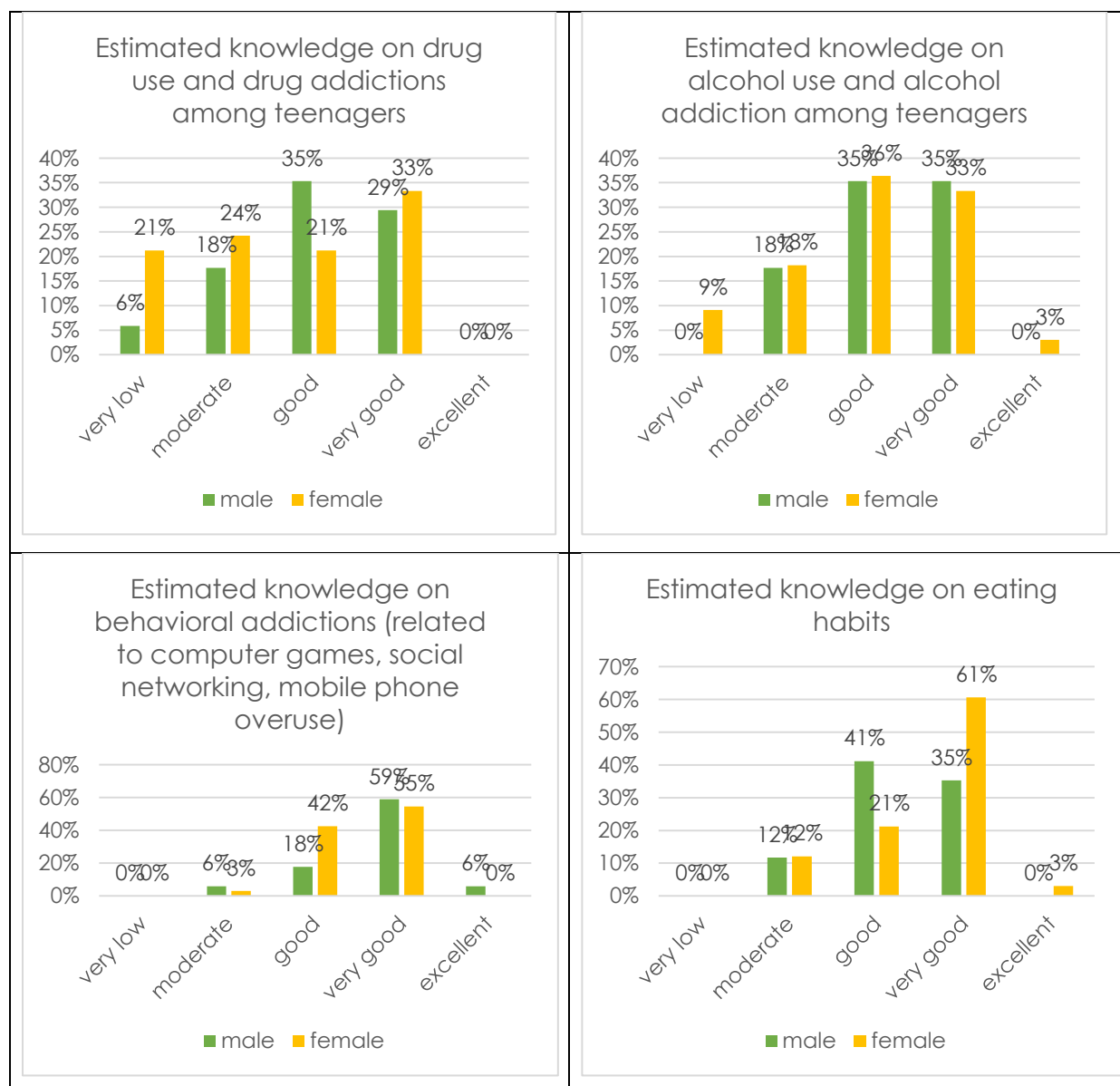
What are the reasons for social networking by teenagers?

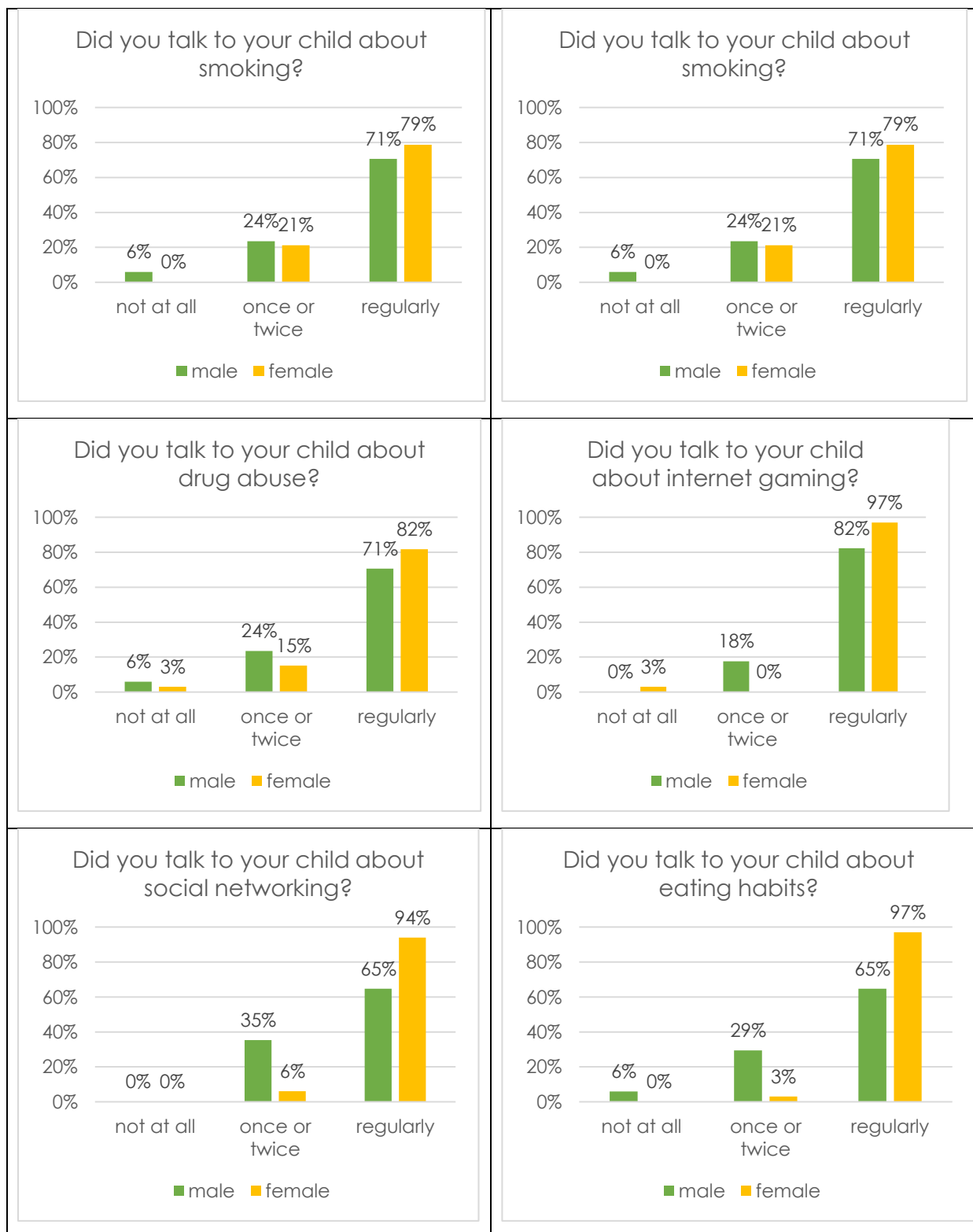

6.5.3. Rodzice

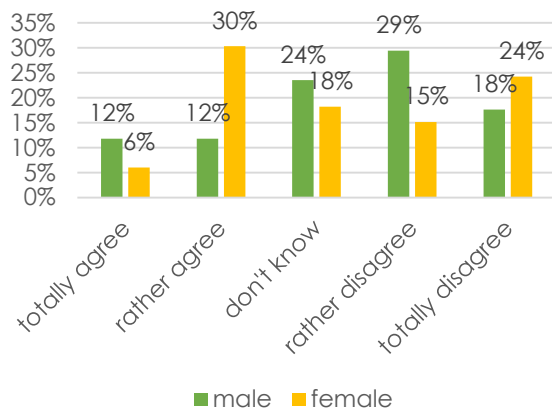
Liczba rodziców uczestniczących w badaniach: 50

Płeć/wiek	poniżej 30	31-40	41-50	powyżej 50
kobiety	0	6	9	2
mężczyźni	0	15	18	0

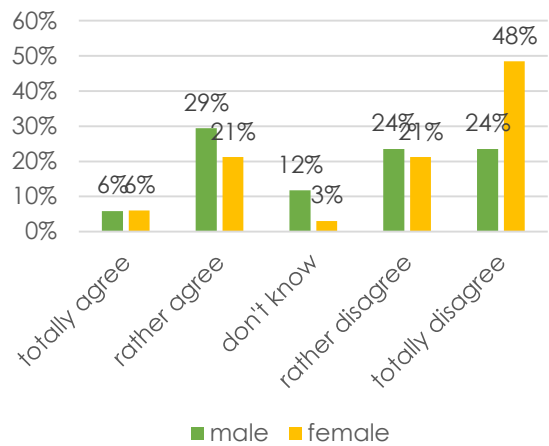

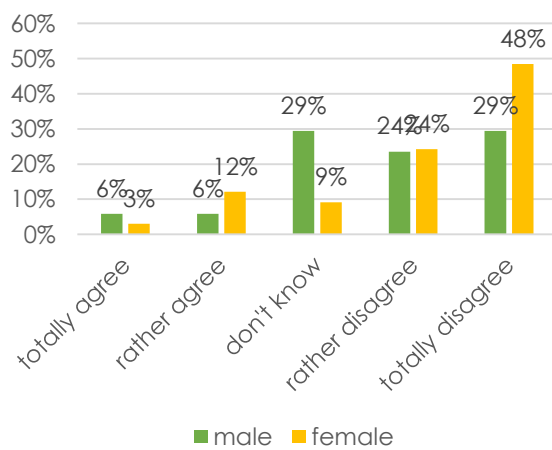
If a student achieves good results at school, they can't be suffering from addiction.

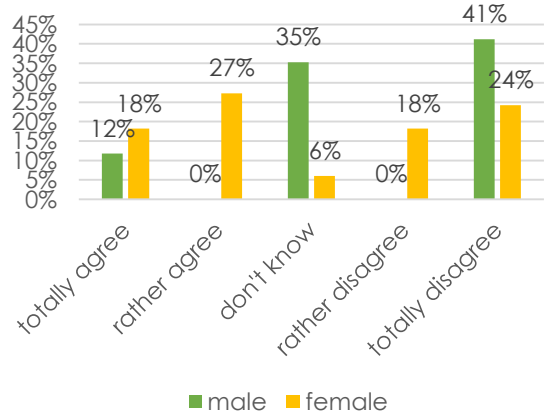
Alcohol is less dangerous than other drugs.

Good kids don't use drugs, bad kids do.

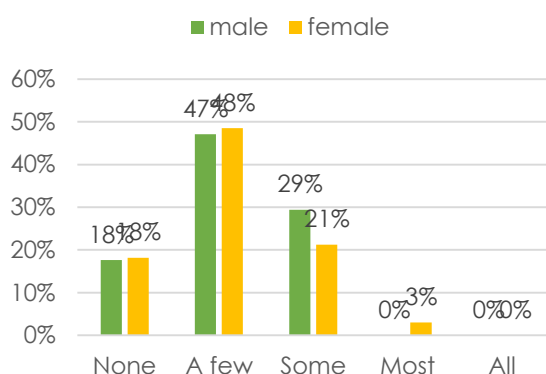
Addiction only occurs when someone uses daily or goes through withdrawals.

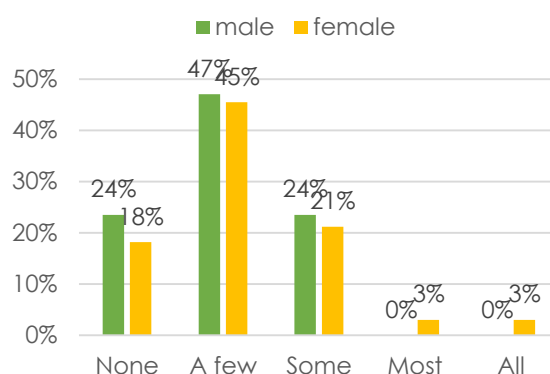

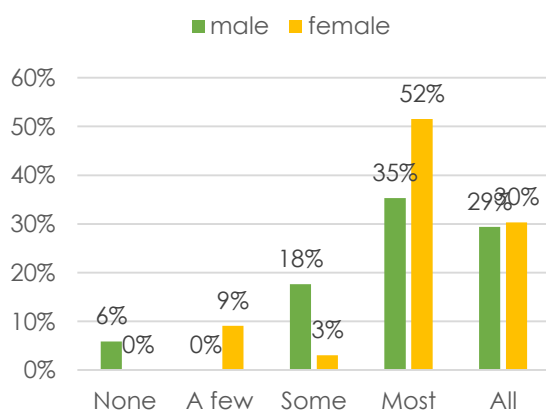
How many teenagers would you estimate tried drug by injection with a needle once or twice?

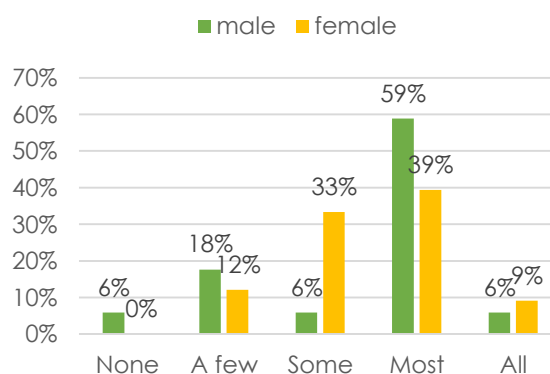
How many teenagers would you estimate take drug by injection with a needle regularly?

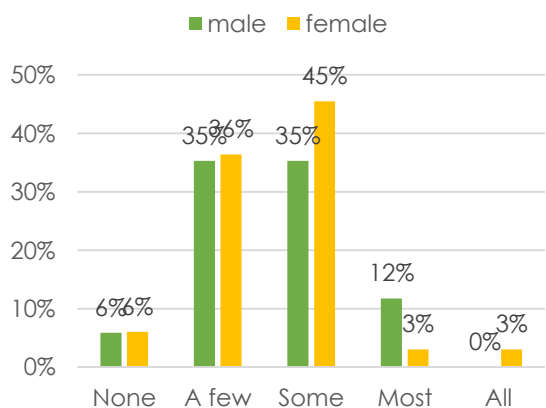
How many teenagers would you estimate play computer games one or two hours a day?

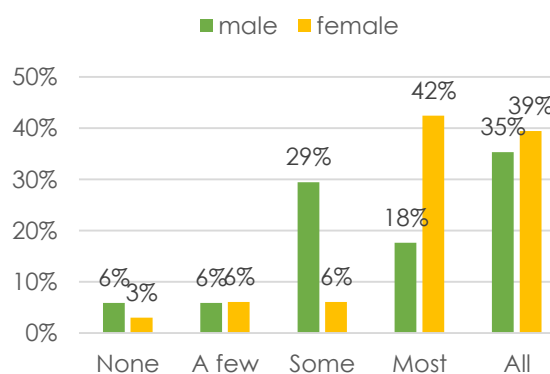
How many teenagers would you estimate play computer games three to five hours a day?

How many teenagers would you estimate play computer games six or more hours a day?

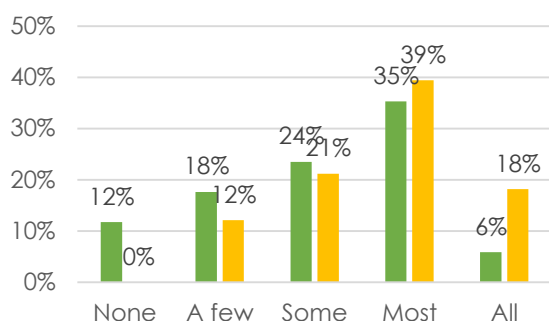

How many teenagers would you estimate spend one or two hours on social internet sites a day?

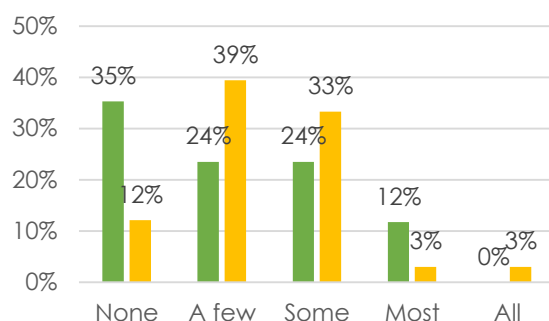
How many teenagers would you estimate spend three to five hours on social internet sites a day?

■ male ■ female

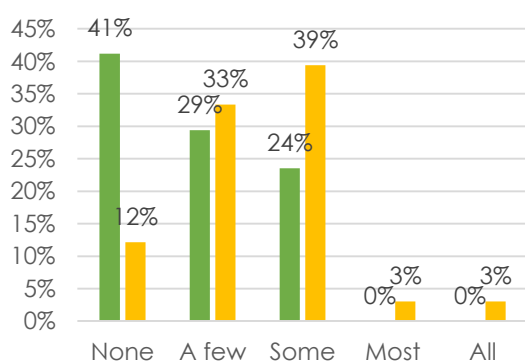
How many teenagers would you estimate spend six or more hours on social internet sites a day?

■ male ■ female

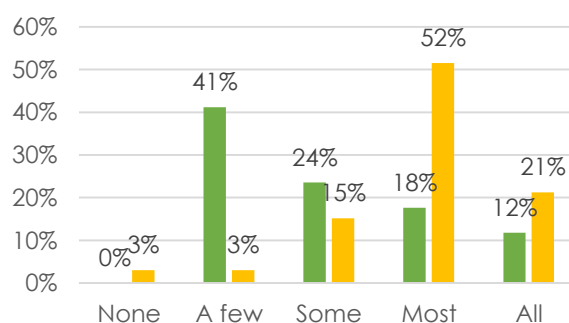
How many teenagers would you estimate gamble on the Internet?

■ male ■ female

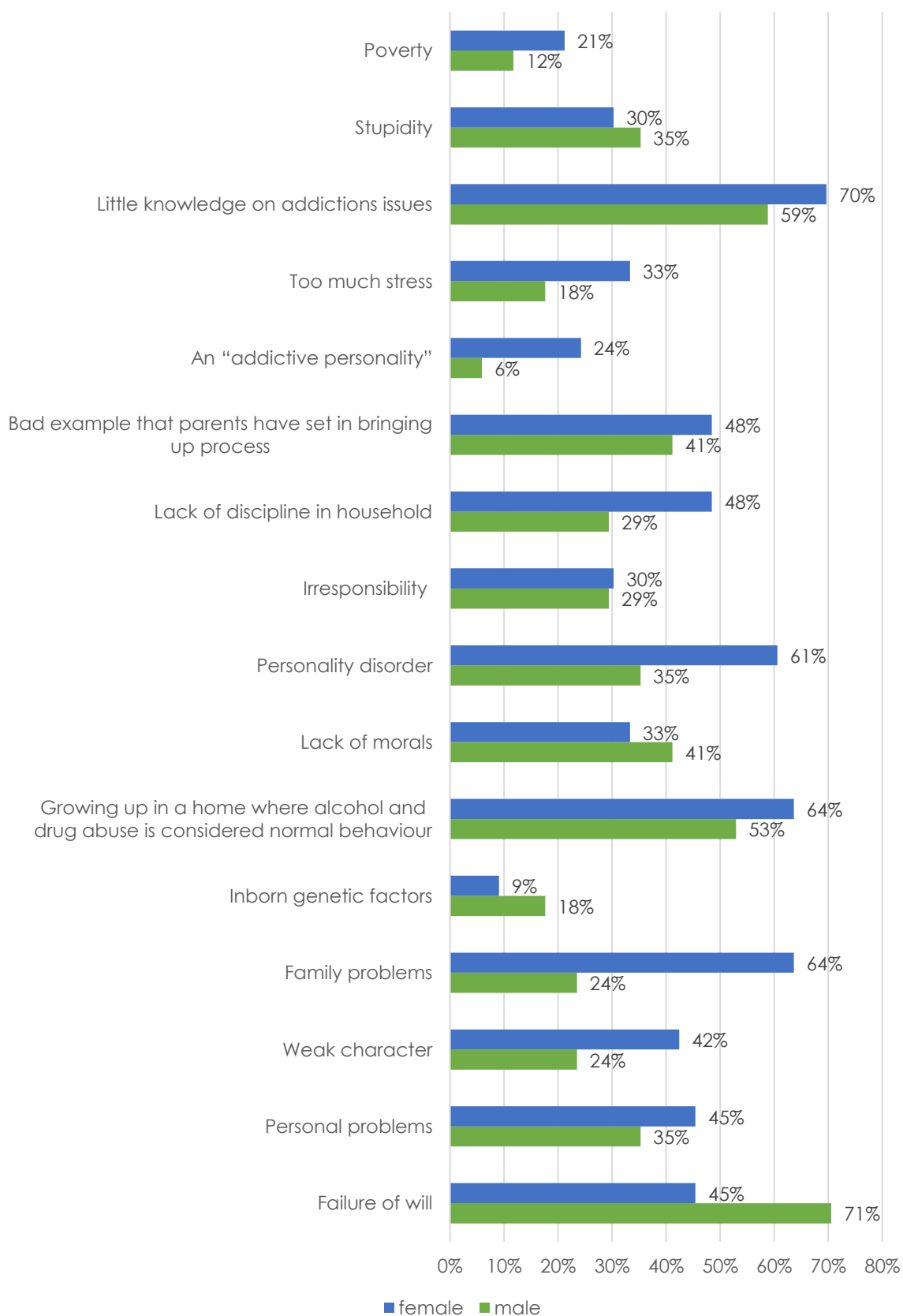

How many teenagers would you estimate eat at least one chocolate bar, bag of crisps or any other junk food a day?

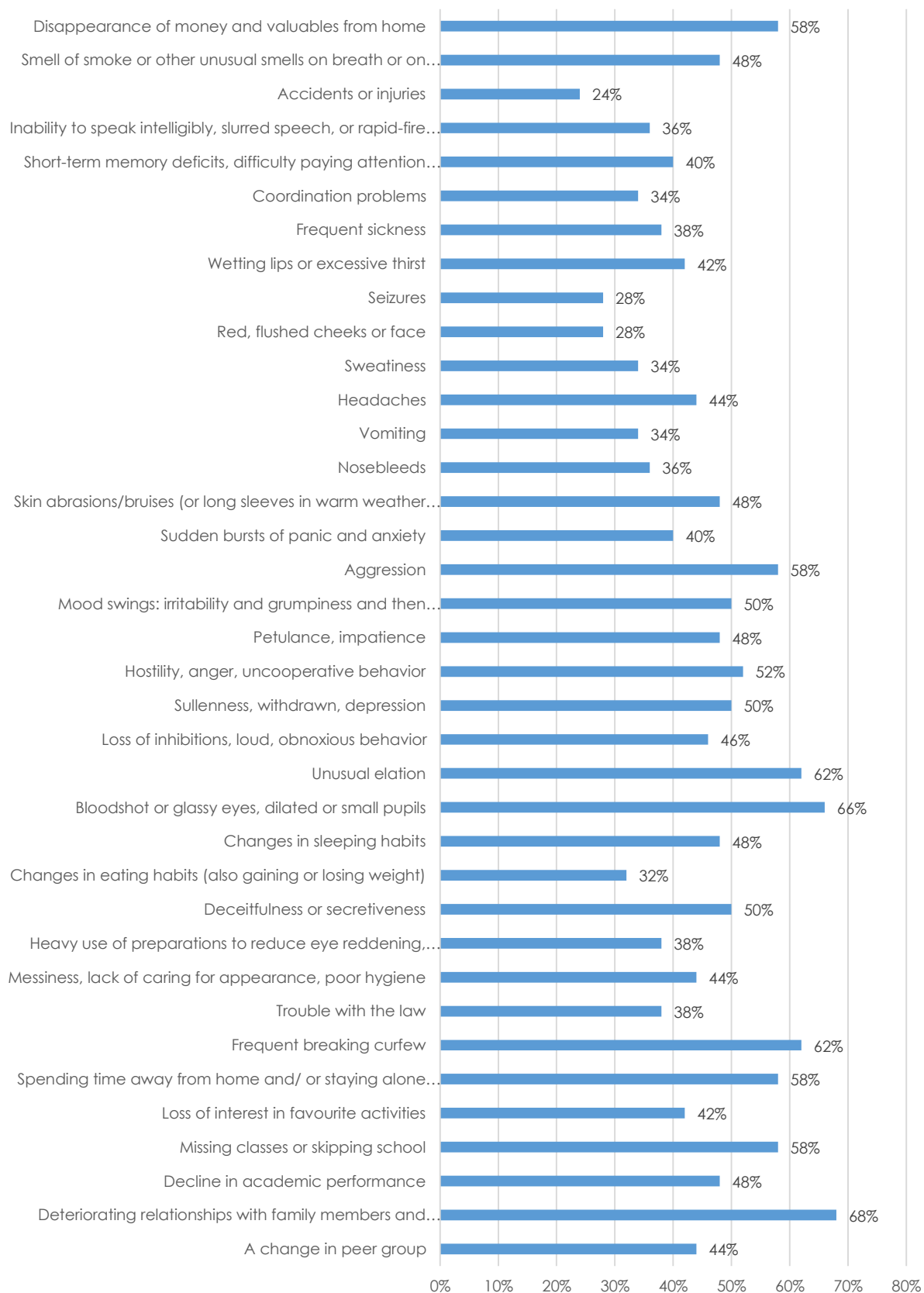
■ male ■ female

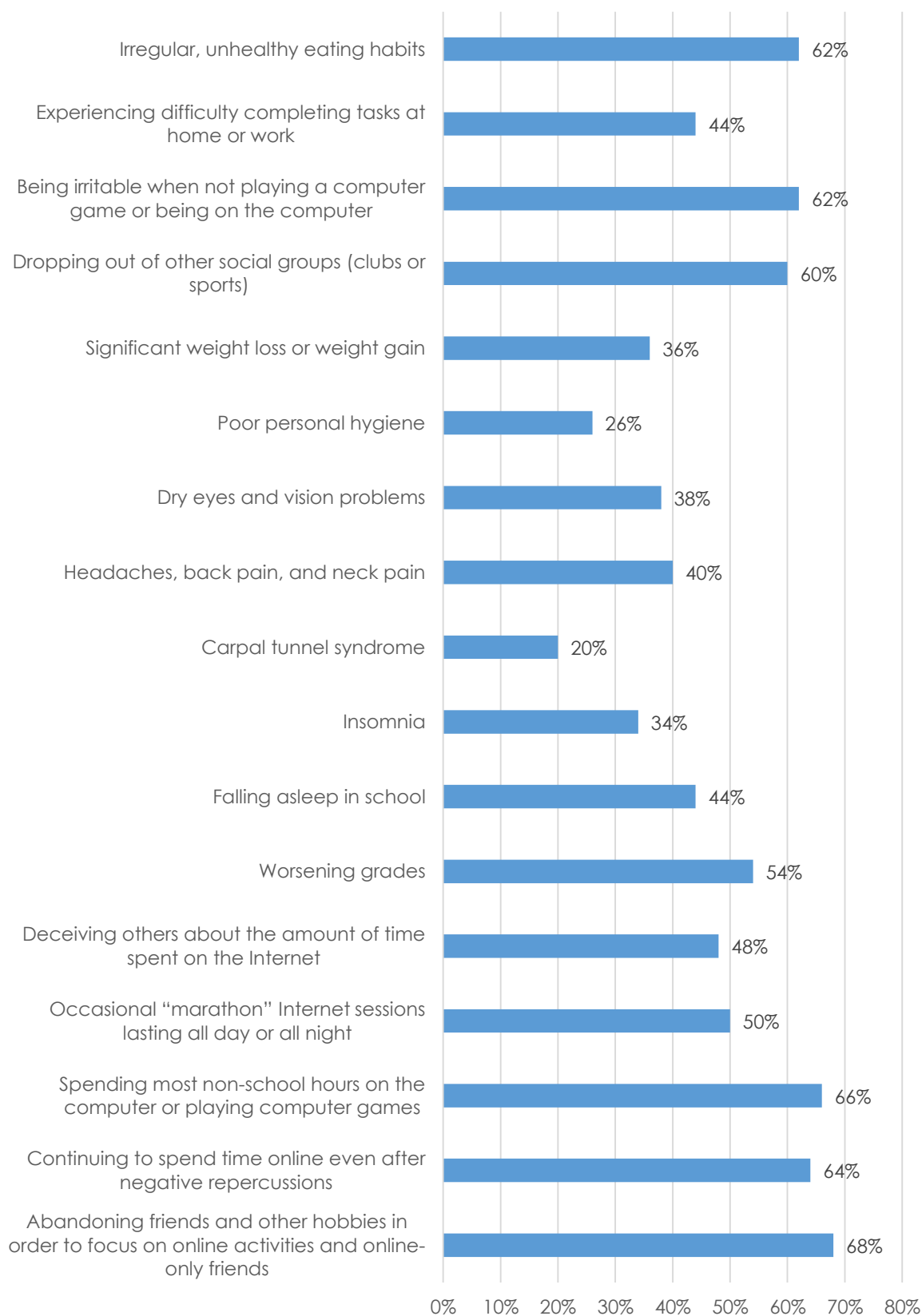
Mark reasons, which in your opinion cause addictions

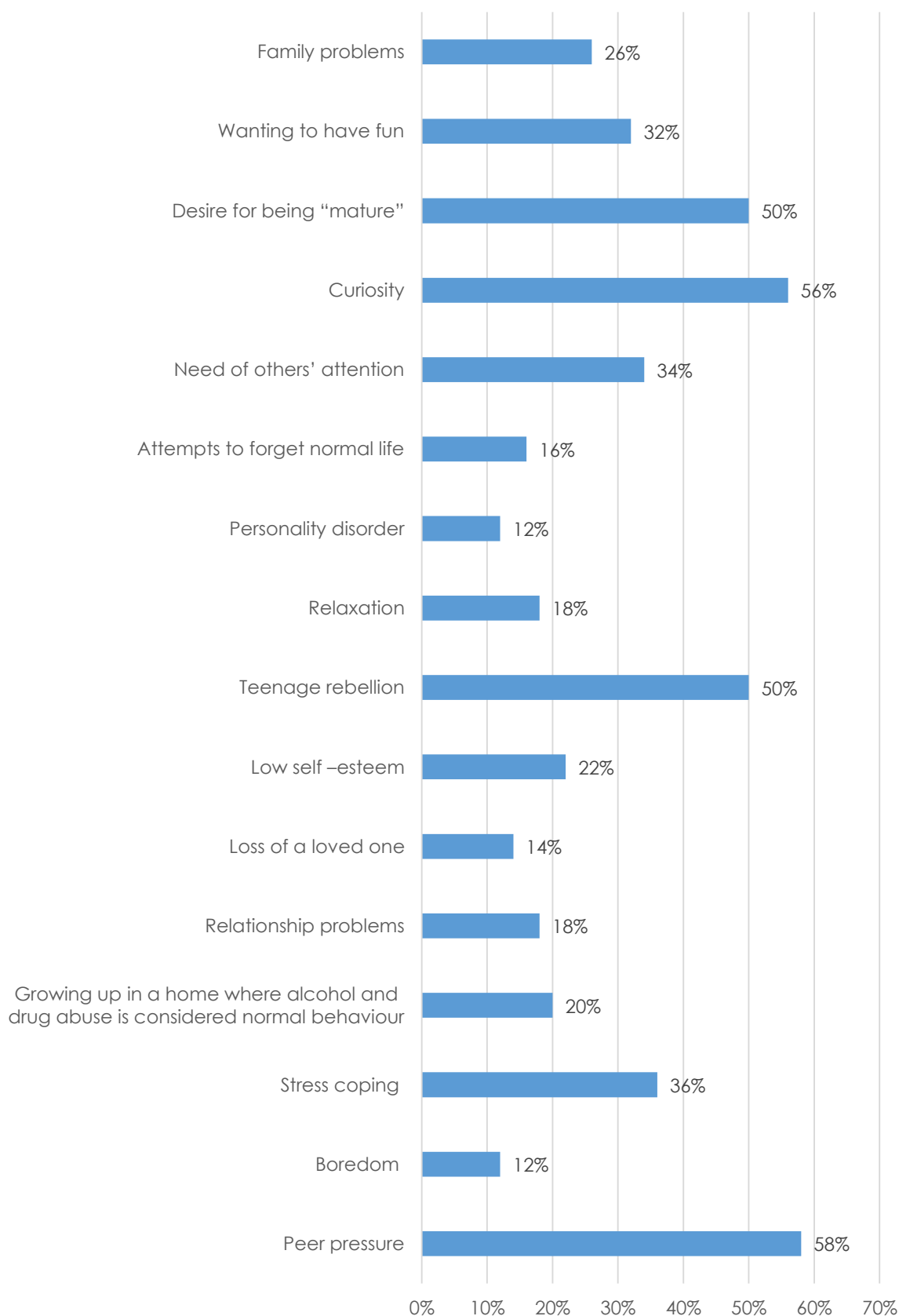
How would you recognize that teenager may abuse substances (drugs, alcohol)?

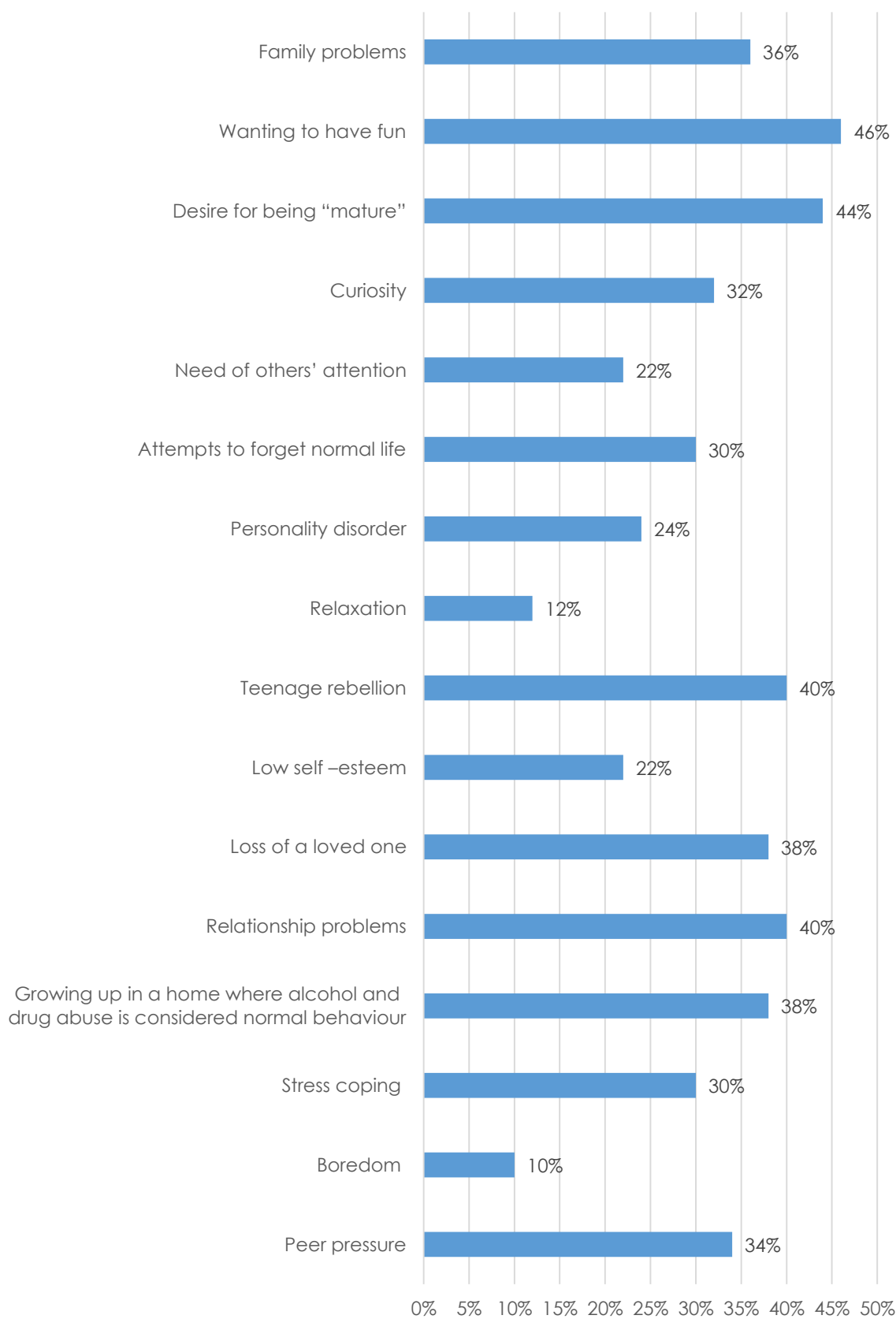
How would you recognize that teenager may abuse computer (playing games, social networking)?

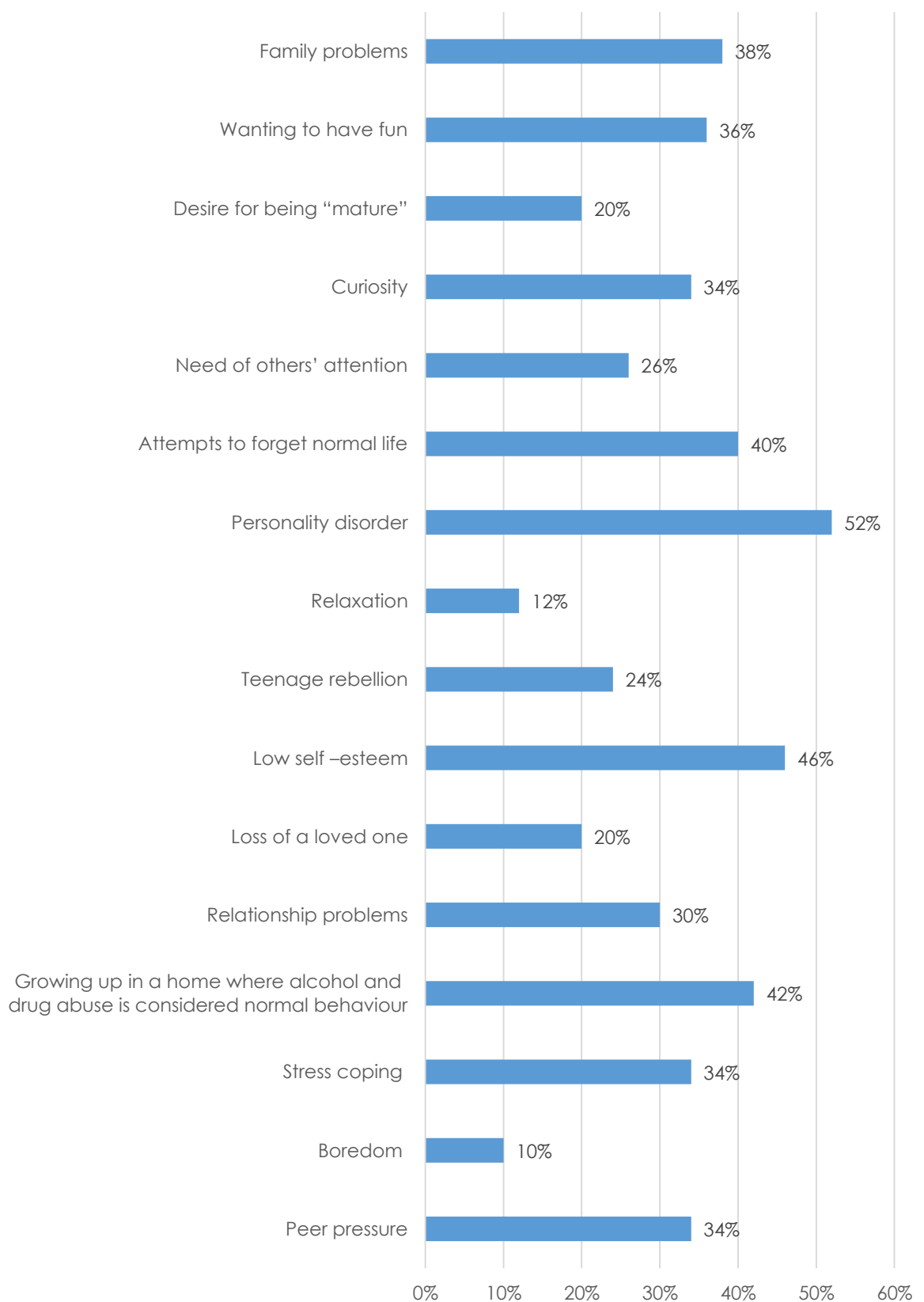
What are the reasons for smoking by teenagers?

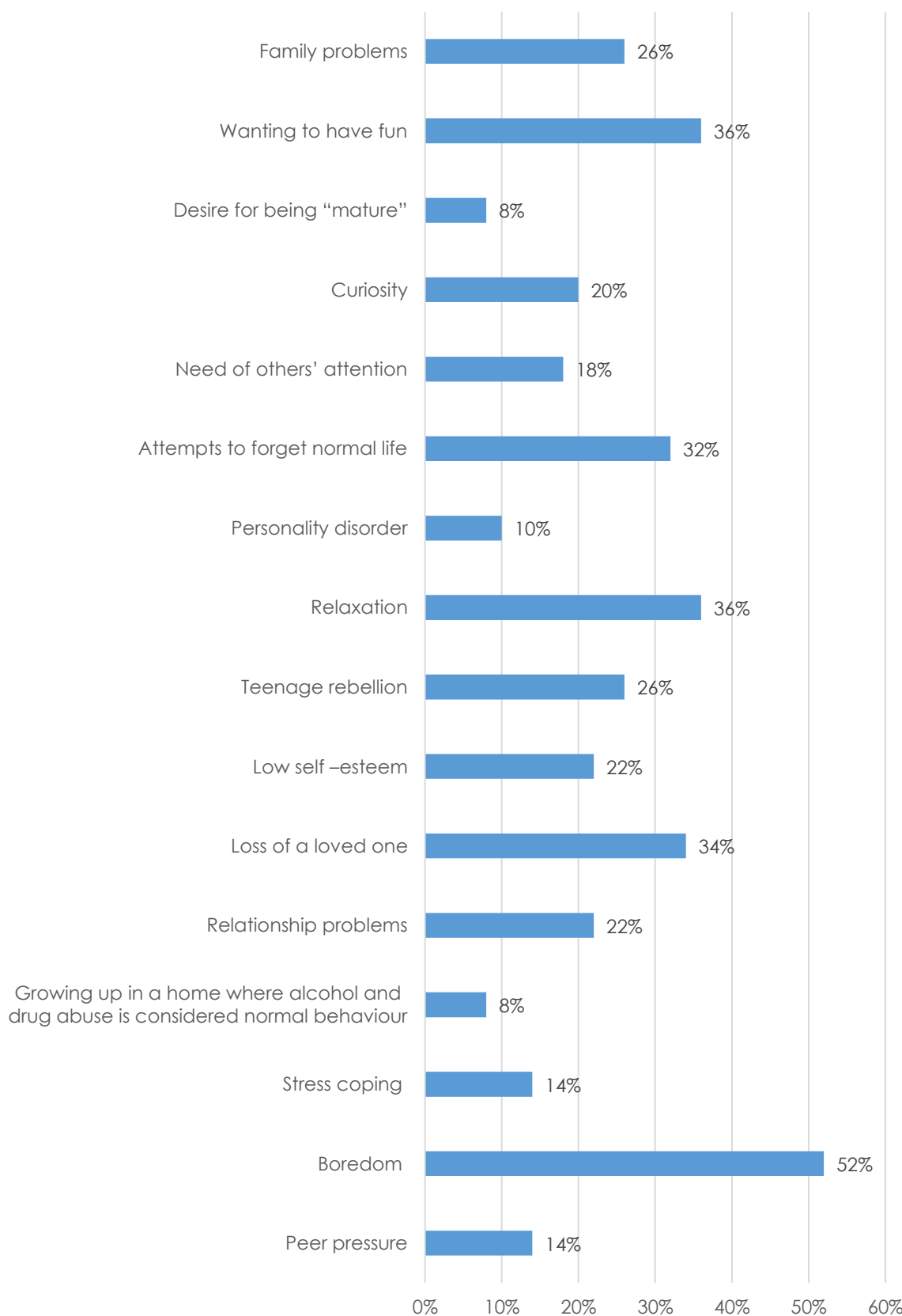
What are the reasons for drinking alcohol by teenagers?

What are the reasons for taking drugs by teenagers?

What are the reasons for playing computer games by teenagers?

What are the reasons for social networking by teenagers?

